

# DIAGNOZA PROBLEMÓW i POTENCJAŁÓW GMINY i MIASTA NISKO



Nisko, czerwiec 2020 r.

---

## SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie/definicja.....	4
1.1. Metodologia analizy MRL.....	4
1.2. Metodologia analizy pogłębionej.....	6
1.3. metodologia oceny społecznej/partycypacyjnej .....	6
2. Informacja o gminach porównawczych/mrl .....	9
3. Ogólny wskaźnik rozwoju gminy/mrl.....	10
4. Analiza - Obszar I. Gospodarka .....	13
4.1. Analiza wyjściowa w oparciu o MRL .....	13
4.2. Pogłębiona analiza potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki .....	15
4.3. Partycypacyjna analiza potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki.....	38
5. Analiza - Obszar II. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej.....	41
5.1. Analiza wyjściowa w oparciu o MRL .....	41
5.2. Pogłębiona analiza sytuacji w obszarze rynku pracy .....	44
5.3. Partycypacyjna analiza rynku pracy .....	76
6. Analiza - Obszar III. Sytuacja materialna mieszkańców .....	77
6.1. Analiza wyjściowa w oparciu o MRL .....	77
6.2. Pogłębiona analiza sytuacji materialnej mieszkańców .....	79
7. Analiza - Obszar IV. Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju).....	87
7.1. Analiza wyjściowa w oparciu o MRL .....	87
7.2. Pogłębiona analiza sytuacji finansowej budżetu gminy.....	90
8. Analiza - Obszar V. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury .....	114
8.1. Analiza wyjściowa w oparciu o MRL .....	114
8.2. Pogłębiona analiza dostępności i jakości usług i infrastruktury.....	117
9. Analiza - Obszar VI. Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie.....	178
9.1. Analiza wyjściowa w oparciu o MRL .....	178
9.2. Pogłębiona analiza sytuacji mieszkaniowej w gminie Nisko .....	181
10. Analiza - Obszar VII. Zasoby instytucjonalne, integracja o kapitał społeczny gminy. ....	187
10.1. Analiza wyjściowa w oparciu o MRL .....	187
10.2. Pogłębiona analiza zasobów instytucjonalnych gminy.....	190
11. Analiza - Obszar VIII. Poziom bezpieczeństwa .....	208
11.1. Analiza wyjściowa w oparciu o MRL .....	208
11.2. Analiza pogłębiona poziomu bezpieczeństwa .....	210
12. Analiza - Obszar IX. Sytuacja demograficzna .....	220
12.1. Analiza wyjściowa w oparciu o MRL .....	220
12.2. Pogłębiona analiza demograficzna gminy i miasta Nisko .....	224

13.	Analiza - Obszar X. Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna).....	237
13.1.	Analiza wyjściowa w oparciu o MRL .....	237
13.2.	Analiza pogłębiona dostępności komunikacyjnej .....	239
14.	Analiza - Obszar XI. Ład i struktura przestrzenna obszaru .....	250
14.1.	Analiza wyjściowa w oparciu o MRL .....	250
14.2.	Analiza pogłębiona dla zagospodarowania przestrzennego gminy .....	251
15.	Analiza - Obszar XII. Lokalne środowisko przyrodnicze. ....	260
15.1.	Analiza wyjściowa w oparciu o MRL .....	260
15.2.	Analiza pogłębiona lokalnego środowiska przyrodniczego .....	263
16.	Podsumowanie MRL. ....	287

# 1. WPROWADZENIE/DEFINICJA

---

Przedstawioną w niniejszym opracowaniu diagnozę społeczno – gospodarczą gminy i miasta Nisko opracowano według trzech etapów analizy:

- 1) **Etap I Monitor Rozwoju Lokalnego,**
- 2) **Etap II – Analiza pogłębiona,**
- 3) **Etap III – Analiza społeczna/ocena mieszkańców.**

W pierwszym etapie analizę sytuacji społeczno – gospodarczej przeprowadzono w oparciu o Monitor Rozwoju Lokalnego - narzędzie opracowane przez Związek Miast Polskich. Celem etapu pierwszego jest zdefiniowanie kluczowych obszarów problemowych i potencjałów gminy i miasta Nisko w oparciu o zestawienie porównawcze do jednostek administracyjnych o zbliżonej strukturze mieszkaniowej, charakterystyce i potencjałowi gospodarczemu. Monitor Rozwoju Lokalnego umożliwia wskazanie pozycji miasta badanego względem gmin porównawczych, w celu określenia jego stopnia rozwoju.

W drugim etapie wnioski i obszary analizowane w etapie I poszerzono o dane statystyczne, dane własne i szczegółową ocenę sytuacji w poszczególnych badanych obszarach. Na tym etapie brano pod uwagę zmiany zachodzące na terenie badanym w okresie ostatnich 10 – lat tj. w okresie 2009 – 2019 (w niektórych obszarach okres 2009 – 2018 lub krótszy w zależności od dostępności danych). Celem analizy na etapie II jest przeprowadzenie diagnozy pogłębionej, poszerzenie oceny problemów wskazanych już na etapie I, a także zdefiniowanie przyczyn i potencjalnych rozwiązań mających przeciwdziałać poszczególnym problemom, czy hamulcom rozwojowym dla miasta.

Etapem trzecim analizy jest ocena społeczna przedstawionych we wcześniejszej analizie problemów oraz przyczyn ich powstawania. Etap trzeci to ocena zdefiniowanych problemów, przyczyn ich powstawania oraz potencjałów widzianych oczyma bezpośrednich interesariuszy miasta. W tej części ocena dokonywana jest bezpośrednio przez interesariuszy, w tym min. mieszkańców, przedstawicieli instytucji i organizacji społecznych, przedsiębiorców, szkół i innych jednostek publicznych. Narzędziem komunikacji jest powołany Klaster Rozwoju Lokalnego Gminy i Miasta Nisko, ale również uruchomione Forum Rozwoju Lokalnego, badania ankietowe, debaty ze specjalistami i w ramach działających grup roboczych.

Ostatnim elementem analizy jest opracowanie kompleksowej charakterystyki miasta, uwzględniającej kluczowe problemy i hamulce rozwojowe, przyczyny ich powstawania oraz określenie potencjałów miasta, stanowiących obszary perspektywicznego i strategicznego rozwoju miasta. Celem podsumowania jest opracowanie obrazu miasta i przyszłej wizji jego rozwoju widzianej oczyma wszystkich interesariuszy.

Opracowana diagnoza stanowi podstawę opracowania kolejnego etapu analizy - formułowania celów i strategicznych kierunków rozwoju miasta w perspektywie najbliższych lat. Ma na celu stworzenie własnej, indywidualnej, a zrazem modelowej ścieżki rozwoju, wypracowania własnych i jednocześnie wzorcowych kanałów rozwoju. Celem analizy jest również zdefiniowanie kryteriów i wskaźników rozwoju.

## 1.1. METODOLOGIA ANALIZY MRL

---

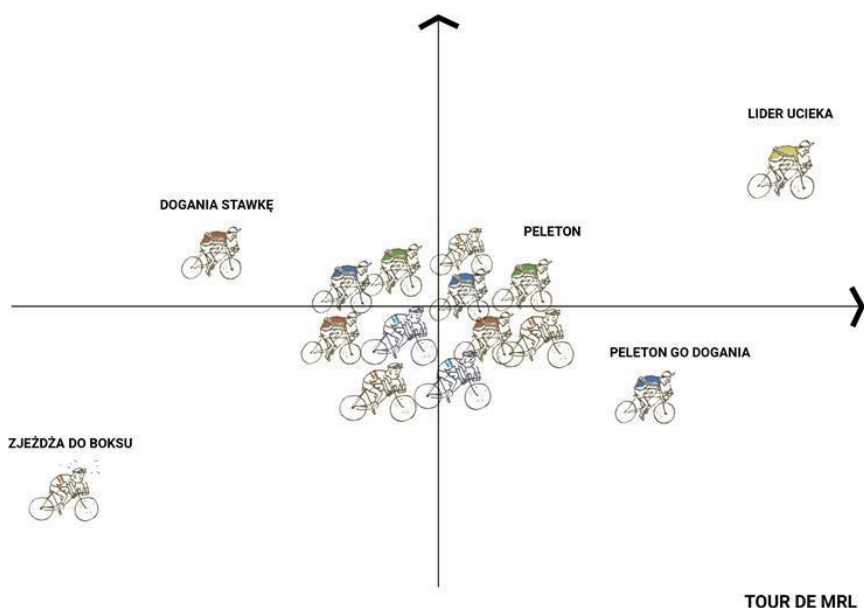
**Monitor Rozwoju Lokalnego (MRL)** to narzędzie pozwalające na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy w czasie i w relacji do innych gmin o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju. Nie jest to zatem ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu, z tym co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Nie jest to również ocena w sensie formalnym, ale punkt wyjścia do analizy. Tym samym to jest wsparcie władz i mieszkańców w przygotowaniu decyzji, przede wszystkim o charakterze strategicznym.

**Monitor Rozwoju Lokalnego** został przygotowany w ramach projektu „Monitoring rozwoju lokalnego na poziomie miejskim i wewnątrz - miejskim” finansowanego przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju w ramach

Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020. Narzędzie zostało opracowane przez Związek Miast Polskich.

Analiza wskaźników opiera się o dane w ujęciu poziomym – wartość wskaźników i w ujęciu pionowym – dynamika zmian danego wskaźnika. Najlepsza sytuacja dotyczy gmin z kwadratu I – „lider ucieka”, a najgorsza z kwadratu IV – „zjeżdża do boksu”. Wartość średnia dotyczy przedstawionej poniżej pozycji „peleton”.

Jednym z najważniejszych sposobów prezentacji tak wskaźników syntetycznych, jak i indywidualnych jest wykres XY. Pozwala on zarówno na ocenę wartości wskaźnika uzyskanej przez gminę w stosunku do średniej wartości wskaźnika w grupie porównawczej w badanym roku, jak i postępu (również w stosunku do grupy porównawczej) uzyskanego w ciągu ostatnich 5 lat. W ćwiartce II - charakteryzuje się słabszą sytuacją, niż przeciętna w porównywalnych gminach lecz rozwinęła się szybciej. Można zatem określić, iż gmina we wskaźniku z tej ćwiartki co prawda nie jest liderem wśród jednostek podobnych, ale rozwinęła się szybciej. W ćwiartce III - charakteryzuje się lepszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach, ale rozwinęła się wolniej. Można zatem określić, iż jest liderem we wskaźniku z tej ćwiartki ale jej przewaga się zmniejsza. Taka sytuacja zachodzi także w przypadku gdy gmina uzyskała w danej dziedzinie praktycznie maksymalny poziom rozwoju (np.100% pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego) i już nie może powiększać swojej przewagi-zawsze będzie liderem. W ćwiartce IV -charakteryzuje się słabszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach i rozwija się wolniej. Można zatem określić, iż gmina we wskaźniku z tej ćwiartki nie tylko nie jest liderem ale traci dystans do jednostek podobnych. Jest to sytuacja zdecydowanie nie korzystna.



Raport został wygenerowany ze strony internetowej Związku Miast Polskich:

<https://www.systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego?q=xHoI3uu0II&jst=Nisko>

Kryteria raportu:

- Typ samorządu: gmina miejsko – wiejska;
- Dobór JST do porównania: z grupy porównawczej;
- Ludność: od 12 do 18 tyś.;
- Gminy porównawcze:

1. Brzeszcze – woj. małopolskie;
  2. Dąbrowa Tarnowska - woj. małopolskie;
  3. Kęty - woj. małopolskie;
  4. Kłobuck – woj. śląskie;
  5. Nisko – woj. podkarpackie;
  6. Polkowice – woj. dolnośląskie;
  7. Stary Sącz - woj. małopolskie;
  8. Strzegom - woj. dolnośląskie;
  9. Trzcianka – woj. wielkopolskie.
- Charakterystyka grupy porównawczej: Gminy Miejsko – Wiejskie: Strefy zewnętrzne OF miast subregionalnych (D3)

## 1.2.METODOLOGIA ANALIZY POGŁĘBIONEJ

---

Przedstawiona w opracowaniu analiza oparta została o dane statystyczne i dane własne. Szczegółowe źródła danych wskazane zostały w poszczególnych rozdziałach opracowania.

## 1.3.METODOLOGIA OCENY SPOŁECZNEJ/PARTYCYPACYJNEJ

---

### **Obszar 1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki**

- Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych;
- System Informacji Przestrzennej GiM Nisko;
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Nisko;
- Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego;
- Dane własne UGiM Nisko;
- strona internetowa: [www.stowarzyszeniencr.pl](http://www.stowarzyszeniencr.pl); [www.lgdnisko.pl](http://www.lgdnisko.pl); [www.rig-stw.pl](http://www.rig-stw.pl); [www.rarr.rzeszow.pl](http://www.rarr.rzeszow.pl).

### **Obszar 2. Rynek pracy**

- Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych;
- Powiatowy Urząd Pracy w Nisku;
- Dane: LO w Nisku, RCEZ w Nisku;
- Dane/wyliczenia własne UGiM Nisko;
- LPR dla Gminy i Miasta Nisko;
- strona internetowa: [www.psz.praca.gov.pl](http://www.psz.praca.gov.pl);

### **Obszar 3. Sytuacja materialna mieszkańców**

- Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych;
- Powiatowy Urząd Pracy w Nisku.

### **Obszar 4. Stan Finansów Publicznych**

- Sprawozdania z wykonania Budżetu za okres 2009 – 2019;
- Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy i Miasta Nisko.

### **Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury**

- Szpital Powiatowy w Nisku;
- Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych;
- Urząd Gminy i Miasta Nisko;
- NCK „Sokół” w Nisku;
- Raport o stanie Gminy za rok 2018;
- Miejska Biblioteka Publiczna w Nisku;
- Koła Gospodyń Wiejskich z terenu gminy i miasta Nisko;
- Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy i Miasta Nisko;
- Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Nisko;
- Nadleśnictwo Rudnik nad Sanem;
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Nisku;
- Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej w Nisku;
- Liceum Ogólnokształcące w Nisku;
- Barometr zawodów;
- strona internetowa: [www.szpital-nisko.pl](http://www.szpital-nisko.pl); [www.nck.nisko.pl](http://www.nck.nisko.pl), [www.e-dziennik.rzeszow.uw.gov.pl](http://www.e-dziennik.rzeszow.uw.gov.pl),  
[www.lgdnisko.pl](http://www.lgdnisko.pl), [www.atlasrezydencji.pl](http://www.atlasrezydencji.pl),

#### **Obszar 6. Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie.**

- Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych;
- Raport z konsultacji na potrzeby programu Mieszkanie Plus;
- Urząd Stanu Cywilnego w Nisku.

#### **Obszar 7. Zasoby instytucjonalne i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie.**

- Urząd Gminy i Miasta Nisko;
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy i Miasta Nisko;
- Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych;
- Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Nisko;
- Państwowa Komisja Wyborcza;
- NCK „Sokół” w Nisku;
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Nisku;
- strona internetowa: [www.bip.nisko.pl](http://www.bip.nisko.pl);

#### **Obszar 8. Poziom bezpieczeństwa**

- Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Nisko;
- Komenda Powiatowa Policji w Nisku;
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Nisku;
- Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Nisku;
- Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Nisku.

### **Obszar 9. Sytuacja demograficzna**

- Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych;
- Urząd Stanu Cywilnego w Nisku;
- Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Nisko.

### **Obszar 10. Dostępność komunikacyjna**

- Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy i Miasta Nisko;
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy i Miasta Nisko;
- Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Nisko;
- Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych;
- Urząd Gminy i Miasta Nisko, Referat Rozwoju Gospodarczego;
- Komenda Powiatowa Policji w Nisku;
- strona internetowa: [www.gddkia.gov.pl](http://www.gddkia.gov.pl).

### **Obszar 11. Ład i struktura przestrzenna obszaru**

- Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych;
- Starostwo Powiatowe w Nisku, Wydział Geodezji i Gospodarki Gruntami;
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Nisko;
- Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego;
- Dane własne UGiM Nisko;
- dane RDOŚ w Rzeszowie, strona internetowa [www.rzeszow.rdos.gov.pl](http://www.rzeszow.rdos.gov.pl).

### **Obszar 12. Lokalne środowisko przyrodnicze**

- Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy i Miasta Nisko;
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy i Miasta Nisko;
- Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Nisko;
- Państwowy Instytut Geologiczny;
- Starostwo Powiatowe w Nisku, Wydział Geodezji i Gospodarki Gruntami;
- Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych;
- Miejski Zakład Komunalny w Nisku Sp. z o.o.;
- strona internetowa: [www.gios.gov.pl](http://www.gios.gov.pl); [www.susza.iung.pulawy.pl](http://www.susza.iung.pulawy.pl); [www.powietrze.gios.gov.pl](http://www.powietrze.gios.gov.pl);  
[www.wios.rzeszow.pl](http://www.wios.rzeszow.pl).



## 2. INFORMACJA O GMINACH PORÓWNAWCZYCH/MRL

Raport obejmuje porównanie gminy Nisko do ośmiu gmin z grupy porównawczej. Pod względem powierzchni administracyjnej największą gminą w badaniu jest gmina Trzcianka, gmina Nisko zajmuje 4 miejsce, najmniejsza powierzchniowo jest gmina Brzeszcze. Miasto Nisko jest największym pod względem powierzchni miastem w grupie porównawczej, najmniejszym miastem jest Stary Sącz. Natomiast pod względem zajmowanej powierzchni obszaru wiejskiego największa jest gmina Trzcianka, Nisko ma jeden z mniejszych obszarów wiejskich w grupie badanej.

Gmina Nisko ma najwyższy wskaźnik udziału powierzchni miejskiej do powierzchni całkowitej gminy (42,8% udziału powierzchni gminy), co podkreśla jej miejski charakter, podobnie jak gminy Brzeszcze, Kłobuck, gdzie obszar miejski zajmuje powyżej 35% powierzchni całkowitej.

Przedstawiona analiza obrazuje wstępną charakterystykę gminy Nisko o znaczącym udziale profilu miejskiego i mniejszym udziale obszaru wiejskiego (w strukturze badanych gmin). Wyższy udział miasta może wiązać się z wyższymi obowiązkami w zakresie realizacji podstawowych usług dla mieszkańców miasta, wyższym poziomem urbanizacji czy profilowania miasta w obszarze usług, które są charakterystyczne dla obszarów miejskich.

Kod	Nazwa	ogółem w ha
		2018 [ha]
1.	Trzcianka	37 398
2.	Polkowice	16 765
3.	Strzegom	14 465
4.	Nisko	14 237
5.	Kłobuck	13 001
6.	Dąbrowa Tarnowska	11 646
7.	Stary Sącz	10 088
8.	Kęty	7 608
9.	Brzeszcze	4 560

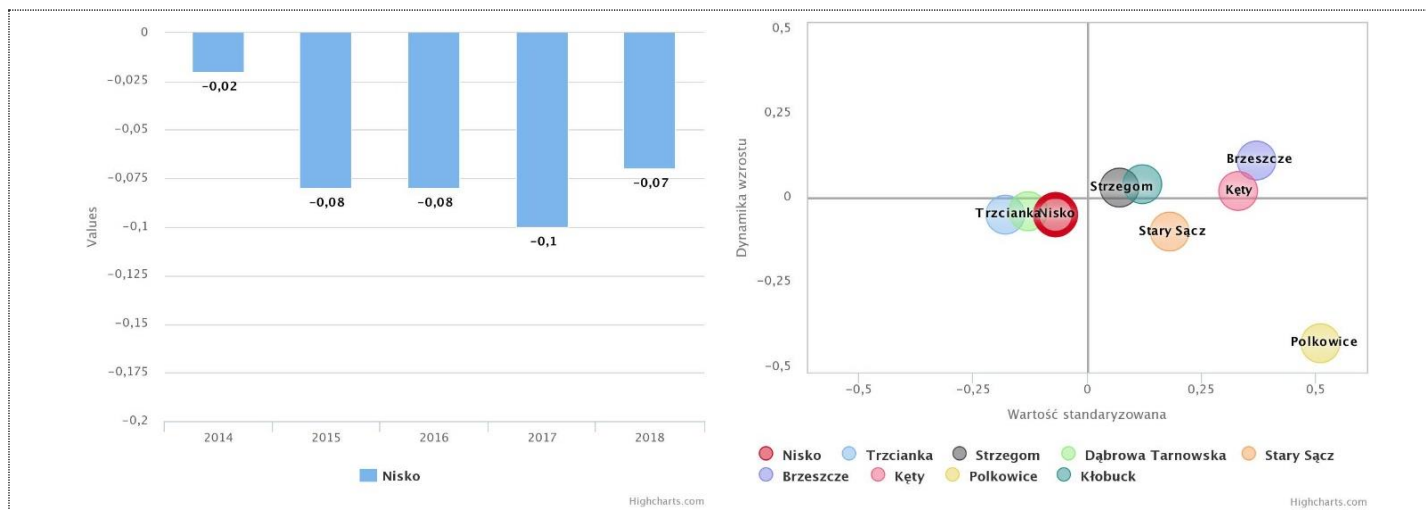
Kod	Nazwa	ogółem w ha
		2018 [ha]
1.	Nisko - miasto	6 096
2.	Kłobuck - miasto	4 746
3.	Polkowice - miasto	2 374
4.	Dąbrowa Tarnowska - miasto	2 307
5.	Kęty - miasto	2 305
6.	Strzegom - miasto	2 049
7.	Brzeszcze - miasto	1 904
8.	Trzcianka - miasto	1 830
9.	Stary Sącz - miasto	1 500

Kod	Nazwa	obszar wiejski w ha
		2018 [ha]
1.	Trzcianka - obszar wiejski	35 568
2.	Polkowice - obszar wiejski	14 391
3.	Strzegom - obszar wiejski	12 416
4.	Dąbrowa Tarnowska - obszar wiejski	9 339
5.	Stary Sącz - obszar wiejski	8 588
6.	Kłobuck - obszar wiejski	8 255
7.	Nisko - obszar wiejski	8 141
8.	Kęty - obszar wiejski	5 303
9.	Brzeszcze - obszar wiejski	2 656

Kod	Nazwa	udział miasta w obszarze gminy
		2018 [%]
1.	Nisko	42,8%
2.	Brzeszcze	41,8%
3.	Kłobuck	36,5%
4.	Kęty	30,3%
5.	Dąbrowa Tarnowska	19,8%
6.	Stary Sącz	14,9%
7.	Strzegom	14,2%
8.	Polkowice	14,2%
9.	Trzcianka	4,9%

### 3. OGÓLNY WSKAŹNIK ROZWOJU GMINY/MRL

#### Wskaźnik syntetyczny/ogólny wskaźnik rozwoju gminy



Ogólny wskaźnik rozwoju gminy/wskaźnik syntetyczny obrazuje niekorzystną sytuację gminy Nisko względem grupy porównawczej zarówno pod względem wartości analizowanych wskaźników i jej negatywnej zmiany dynamicznej. Pokazuje to dystans, jak dzieli gminę Nisko względem gmin porównawczych w badanych obszarach, ale również w zakresie zmian, jakie zachodzą na jej terenie. Poziom rozwoju Niska jest wolniejszy od grupy badanej, ale ten dystans się dodatkowo pogłębia, bowiem wprowadzane zmiany nie nadążają za zmianami rozwojowymi w badanych gminach.

#### Wnioski:

- Niekorzystna sytuacja gminy Nisko od roku 2015, w roku 2018 widoczna bardzo niewielka poprawa sytuacji;

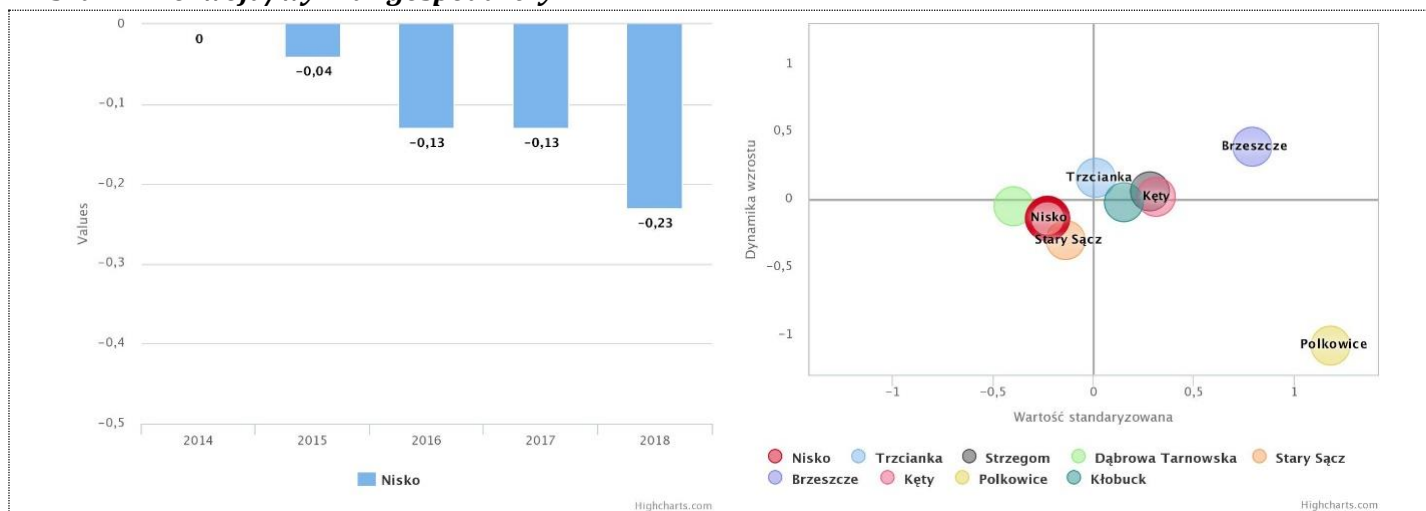
#### Rekomendacje:

- Wdrażanie zmian mających wpływ na rozwój gminy i stopniowe doganianie grupy porównawczej.

#### Potencjały:

- Poprawa sytuacji w ostatnim roku badawczym 2018 i zdecydowanie lepsza sytuacja w pierwszym badanym roku 2014.

#### Wskaźnik rozwoju/wymiar gospodarczy



Niekorzystna sytuacja rozwojowa – dystans pomiędzy Gminą Nisko, a grupą porównawczą w szczególności widoczny jest w wymiarze gospodarczym. Sytuacja jest zdecydowanie niekorzystna, bowiem od roku 2014 dystans pomiędzy Gminą Nisko, a grupą porównawczą się pogłębia. Dodatkowo w roku 2018 wskaźnik osiągnął najwyższą wartość ujemną, dynamika zmian jest również niekorzystna, co przekłada się na pogłębiający dystans pomiędzy gminą Nisko, a badaną grupą porównawczą. Wskaźniki gospodarcze stanowią jedną z głównych przyczyn nierównego rozwoju Niska, względem badanych gmin.

### Wnioski:

- pogłębiająca się sytuacja Niska względem gmin badanych, gmina nie korzysta z ogólnokrajowego rozwoju gospodarczego, w takim samym stopniu jak badana grupa. Gmina nie korzysta również z potencjału, jakim jest najwyższy poziom udziału terenów miejskich w całkowitej powierzchni gminy.
- do przyczyn należą:
  - niższy wskaźnik działających firm;
  - najwyższy wskaźnik bezrobocia, zwłaszcza w grupie osób młodych, absolwentów,
  - niewykorzystywanie potencjału liczby absolwentów, którzy nie znajdują zatrudnienia na lokalnym rynku pracy;
  - najniższy wskaźnik przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto;

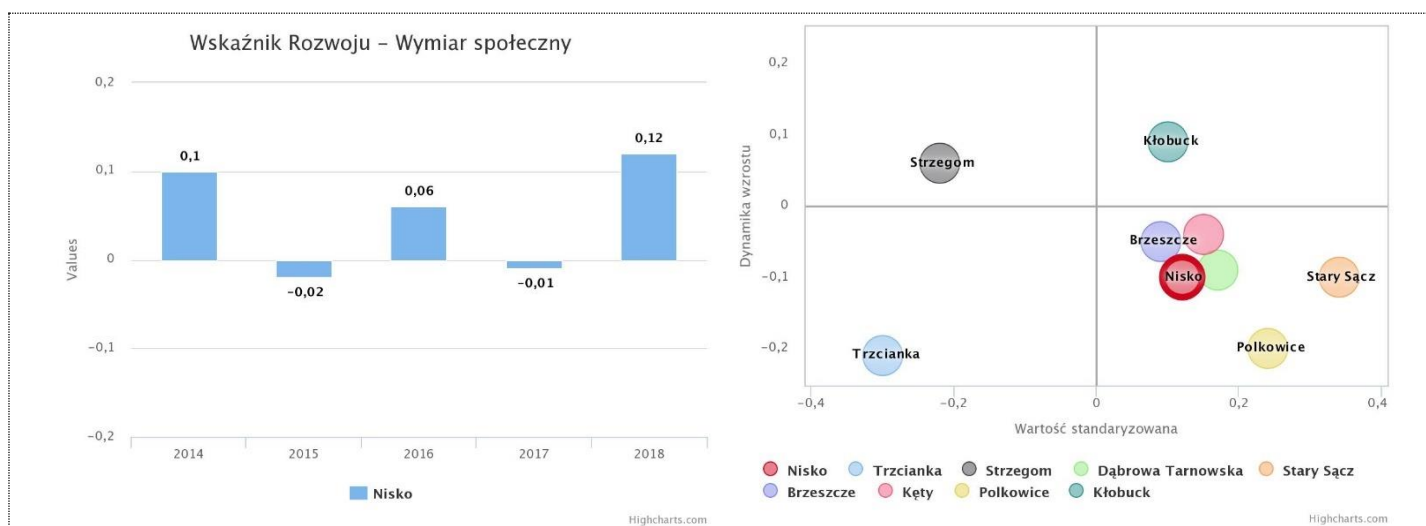
### Rekomendacje:

- zmiany sytuacji we wskaźnikach, które mają najwyższy wpływ na powyższą sytuację.

### Potencjały:

- w latach 2014 – 2015 dystans dzielący gminę Nisko, a badanymi gminami był jeszcze niewielki, co wskazuje na potencjały na terenie gminy mogące się przyczynić do poprawy sytuacji.
- liczba kształconych absolwentów szkół średnich.

## Wskaźnik rozwoju/wymiar społeczny



Całkowicie odmienna sytuacja występuje w analizie wymiaru społecznego. W tym obszarze gmina Nisko zalicza się do średniej badanych gmin. W okresie 2014 – 2018 sytuacja ulegała cyklicznym zmianom, by w roku 2018 osiągnąć zdecydowanie korzystną wartość. Negatywną sytuacją jest ujemny wskaźnik zmian/dynamiki, który niesie ryzyko pogłębiania się dystansu do średniej badanych gmin.

### Wnioski:

- zmiany cykliczne, z osiągnięciem dodatniej wartości w ostatnim roku badanym 2018.

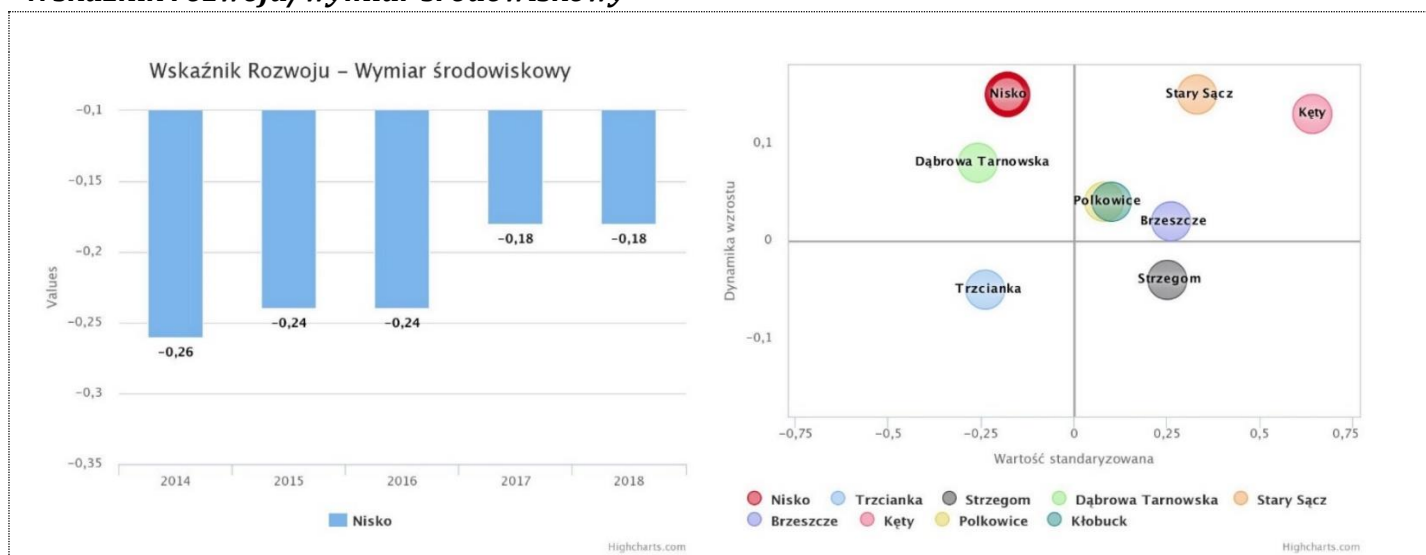
### Rekomendacje:

- poprawa sytuacji, w szczególności dynamiki zmian we wskaźnikach, by w przyszłości nie być w grupie „pościgowej”.

### Potencjały:

- korzystna sytuacja w roku 2018, 2016 i w 2014.

### Wskaźnik rozwoju/wymiar środowiskowy



Wymiar środowiskowy jest drugim wymiarem, po gospodarczym, w którym gmina Nisko generuje opóźnienia rozwojowe względem grupy porównawczej. Jednak zdecydowanie korzystniej oceniana jest dynamika zmian, jakie zachodzą na terenie Niska. Pod względem wdrażanych zmian Nisko rozwija się w obszarze środowiskowym najdynamiczniej, w porównaniu z gminą Stary Sącz i Kęty. Utrzymanie wskazanej tendencji w okresie prognozy może wpłynąć na szybkie dogonienie średniej dla badanych gmin.

### Wnioski:

- niekorzystna sytuacja gminy Nisko, ale wysoki wskaźnik zmian, które mogą przyczynić się do znaczącej poprawy i rozwoju gminy w tym obszarze w okresie prognozy.

### Rekomendacje:

- utrzymanie tendencji rozwojowej na zbliżonym poziomie;

### Potencjały:

- wysoka wartość dynamiki zmian w obszarze środowiskowym.

## 4. ANALIZA - OBSZAR I. GOSPODARKA

### 4.1. ANALIZA WYJŚCIOWA W OPARCIU O MRL.

**Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki decyduje o sytuacji ekonomicznej mieszkańców oraz wyznacza możliwości rozwojowe gminy. Na kondycję lokalnej gospodarki wpływa wiele czynników. Najważniejsze z nich to:**

#### 1) Przedsiębiorczość i aktywność mieszkańców

Aktywność gospodarcza mieszkańców przekłada się na liczbę i kondycję lokalnych firm. Wyznacza możliwości dochodowe gospodarstw domowych i instytucji samorządowych. Pozwala na rozwój infrastruktury i świadczenie wysokiej jakości usług publicznych.

#### 2) Dostępność zasobów niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej

Lokalna gospodarka rozwija się, jeśli dysponuje odpowiednimi zasobami wykwalifikowanej siły roboczej oraz przestrzeni przygotowanej do prowadzenia działalności produkcyjnej i usługowej. Dzięki rozwiniętej infrastrukturze komunalnej, drogowej, sieciom energetycznym i teleinformatycznym zainteresowane podmioty mają dostęp do uzbrojonych terenów, powierzchni biurowych, magazynowych i handlowych oraz obiektów przemysłowych. Mogą zatem podejmować i rozszerzać działalność gospodarczą, uzyskując dostęp do kontrahentów, rynków zbytu i zaopatrzenia.

#### 3) Konkurencyjność i zdywersyfikowana struktura podmiotów gospodarczych

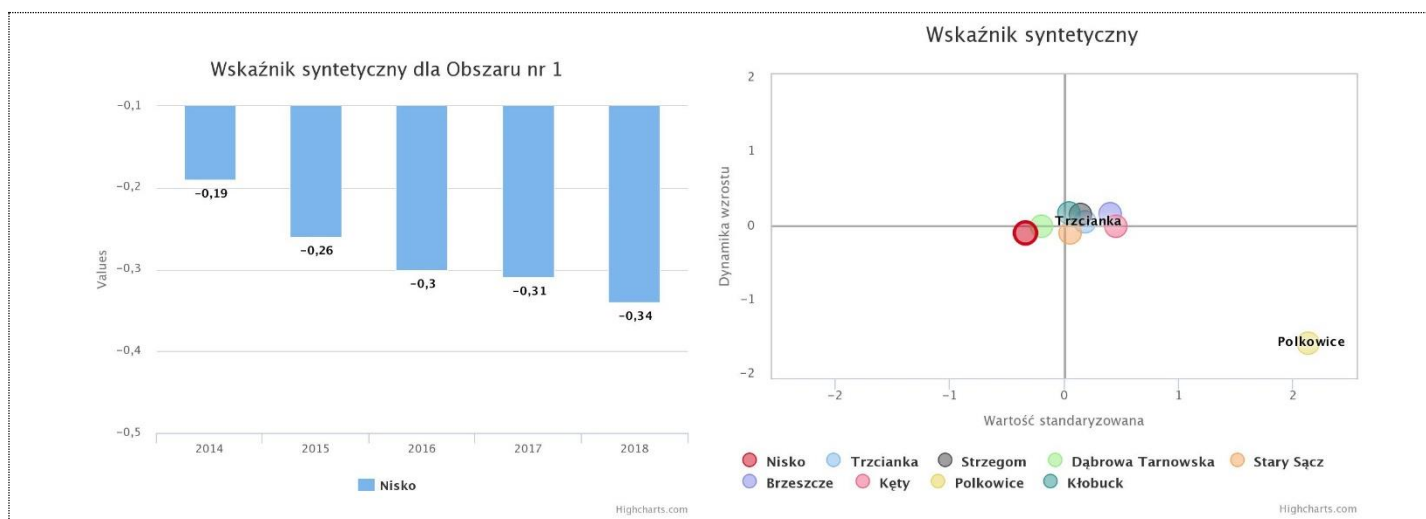
Odpowiednia struktura gospodarki, dopasowana do lokalnych uwarunkowań i sytuacji rynkowej, zapewnia jej stabilność i odporność w okresie dekoniunktury. Jednocześnie, odpowiedni poziom inwestycji, zwłaszcza w badania i rozwój oraz nowoczesne rozwiązania technologiczne, wzmacnia jej konkurencyjność oraz pozwala tworzyć atrakcyjne, wysokopłatne miejsca pracy.

#### 4) Dostępność usług doradczych i finansowych

Dostępność i wysoka jakość usług badawczych, projektowych, szkoleniowych, prawniczych, marketingowych itp. wspiera konkurencyjność lokalnej gospodarki oraz rozwój lokalnych firm. Rozwinięty rynek usług finansowych daje firmom dostęp do funduszy niezbędnych do stabilnego prowadzenia działalności operacyjnej oraz finansowania projektów inwestycyjnych.

#### 5) Współdziałanie przedsiębiorców

Bardzo ważnym czynnikiem wzmacniającym konkurencyjność lokalnej gospodarki są silne organizacje skupiające lokalnych przedsiębiorców. Reprezentują one interesy lokalnych firm w relacjach z władzami samorządowymi, a jednocześnie stwarzają liczne okazje do rozwoju kontaktów i więzi kooperacyjnych.



<b>Obszar 1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki</b>	2014	2015	2016	2017	2018
<b>wartość</b>	-0,19	-0,26	-0,3	-0,31	-0,34
<b>dynamika</b>					-0,09
<b>1. Przedsiębiorczość i aktywność mieszkańców</b>					
<b>1.1 Liczba podmiotów gosp. zarejestr. w REGON na 1000 mieszkańców</b>	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	0,12	0,08	0,05	-0,24	-0,28
dynamika					-0,37
<b>1.1 Liczba podmiotów gosp. wyrejestr. w REGON na 1000 mieszkańców</b>	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	0,07	0,1	0,16	0,21	0,2
dynamika					0,16
<b>1.2 Wpływy JST z tytułu udziału we wpływach BP z PIT na 1000 osób w wieku od 18 lat (3 - letni)</b>	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	0,12	0,1	0,16	0,23	0,29
dynamika					0,2
<b>2. Dostępność zasobów niezbędnych do prowadzenia działalności gospod.</b>					
<b>2.1 Różnica liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 na 1000 mieszkańców</b>	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	-0,11	-0,42	-0,58	-0,71	-0,87
dynamika					-0,74
<b>2.2 Kwota wydatków inwest. przypadająca na 1 mieszkańca</b>	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	0,11	0,09	0,03	0,19	-0,06
dynamika					-0,15
<b>2.3 Nowo oddana powierzchnia komercyjna do liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gosp.</b>	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	-0,08	-0,39	-0,35	0,03	0,07
dynamika					0,2
<b>2.4 Nowo oddana powierzchnia komercyjna do liczby zarejestrowanych podmiotów gosp.</b>	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	-0,07	-0,41	-0,4	0,05	0,03
dynamika					0,14
<b>3. Konkurencyjność i zdywersyfikowana struktura podmiotów gosp.</b>					
<b>3.1 Wpływy JST z tytułu udziału we wpływach BP z CIT</b>	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	-0,17	-0,2	-0,23	-0,23	-0,27
dynamika					0,21
<b>3.2 Dochody z podatku od nieruchomości</b>	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	-0,23	-0,2	-0,21	-0,25	-0,26
dynamika					-0,11
<b>3.3 Procent zatrudnionych w usługach</b>	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	-0,66	-0,71	-0,75	-0,56	-0,67
dynamika					0,02
<b>3.4 Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w ogólnym podmiotów</b>	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	1,01	0,79	1,42	1,45	1,6
dynamika					0,81
<b>4. Dostępność usług doradczych i finansowych</b>					

#### 4.1 Liczba podmiotów gosp. prowadzących działalność w sektorze usług na 1000 zarejstr. podmiotów (finans+ubezpiecz)

	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	-0,43	-0,5	-0,5	-0,41	-0,35
dynamika					0,14

#### Wnioski:

- Nisko nie wykorzystuje ogólnokrajowego rozwoju gospodarczego, nie rozwija się w tempie gmin porównawczych (nie osiąga średniego poziomu). Zajmuje ostatnie miejsce w badanej grupie gmin zarówno w ocenie wartości w/w wskaźników, jak również w obszarze dynamiki zmian.

#### Przyczyny/obszary w których Gmina odstaje w grupie badawczej:

#### Rekomendacje:

- poprawa warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, wzrostu liczby nowych firm,
- promocja sektora usług i sektora kreatywnego.

#### Potencjały, pozytywne wskaźniki:

- niski wskaźnik firm wyrejestrowywanych z REGON, co świadczy o stabilności lokalnych firm (Nisko w grupie lidera);
- rosnący udział we wpływach BP z PIT (Nisko w grupie średniej);
- rosnąca powierzchnia komercyjna oddana do użytkowania do liczby nowo zarejestrowanych podmiotów i do zarejestrowanych podmiotów (może świadczyć również o małej liczbie nowych firm);
- rosnący udział zatrudnionych w usługach, choć gminę dzieli bardzo dużo od lidera gminy Brzeszcze;
- Nisko liderem w grupie nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego.

## 4.2. POGŁĘBIONA ANALIZA POTENCJAŁU I KONKURENCYJNOŚCI LOKALNEJ GOSPODARKI

### Analiza statystyczna

W roku 2019 na terenie gminy i miasta Nisko do rejestru REGON wpisanych było 1853 firmy, dziesięć lat wcześniej w roku 2009 – 1579. W okresie 2009 – 2019 na terenie gminy nastąpił rozwój gospodarczy w obszarze liczby działających podmiotów gospodarczych, w tym okresie liczba firm wpisanych do rejestru REGON wg. danych GUS BDL wzrosła o 17,4%. Więcej firm w tym okresie powstało na terenie miasta, choć na terenie wiejskim dynamika wzrostu była większa. Na terenie miejskim zanotowano wzrost liczby zarejestrowanych firm w rejestrze REGON o 14%, natomiast na obszarze wiejskim już o 29,7%. Związane jest to w głównej mierze z rejestracją działalności jednoosobowych, często w siedzibie zamieszkania przedsiębiorcy, a nie z bezpośrednim wynikiem budowy nowych zakładów i nowych firm.

Zdecydowana większość firm działa na terenie miasta, choć w tym okresie widoczny jest znaczący trend do wzrostu liczby nowych firm na terenie wiejskim. W roku 2009 - 78,5% firm miało swoją siedzibę na terenie miasta, w roku 2019 już o 2,3 pp mniej – 76,2%.

Tabela 1. Liczba działających firm wg. rejestru REGON

Nazwa	ogółem										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nisko	1 579	1 666	1 667	1 718	1 736	1 742	1 756	1 748	1 739	1 778	1 853
Nisko - miasto	1 239	1 293	1 300	1 332	1 344	1 345	1 363	1 360	1 352	1 365	1 412
Nisko - obszar wiejski	340	373	367	386	392	397	393	388	387	413	441

Źródło: GUS BDL;

Tabela 2. Liczba firm wg. lokalizacji - teren miejski i teren wiejski gim Nisko

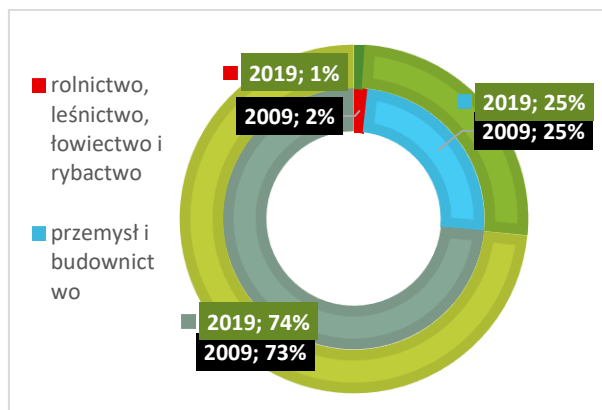
Nazwa	ogółem										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<b>Nisko</b>	1 579	1 666	1 667	1 718	1 736	1 742	1 756	1 748	1 739	1 778	1 853
<b>Nisko - miasto</b>	78,5%	77,6%	78,0%	77,5%	77,4%	77,2%	77,6%	77,8%	77,7%	76,8%	76,2%
<b>Nisko - obszar wiejski</b>	21,5%	22,4%	22,0%	22,5%	22,6%	22,8%	22,4%	22,2%	22,3%	23,2%	23,8%

Źródło: GUS BDL;

Zdecydowany profil działalności prowadzonych na terenie gminy należy do sektora „pozostałej działalności” (w roku 2009 – 73%, w roku 2019 – 74%), do których należą firmy usługowe i handlowe. W drugiej grupie znajdują się firmy z sektora „przemysł i budownictwo”, w roku 2009 i 2019 stanowiły średnio 25% ogółu zarejestrowanych działalności gospodarczych. Najmniejszy udział należy do firm z sektora „rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo”, udział tej grupy się zmniejsza i ma raczej charakter marginalny, w roku 2009 wynosił około 2%, natomiast w roku 2019 już około 1%. Podobna sytuacja dotyczy miasta, przeważają firmy z sektora „pozostała działalność” – w roku 2009 i w roku 2019 średnio 76%, następnie firmy z sektora „przemysł i budownictwo” – w roku 2009 – 22%, w 2019 – 23% i z udziałem marginalnym firmy z sektora „rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo”, w 2009 r. 2% i w 2019 r. 1%. Nieco odmienna sytuacja występuje na terenie wiejskim gminy, dominuje również sektor „pozostała działalność”, choć na mniejszym poziomie niż na terenie miejskim – w roku 2009 – 64%, w 2019 – 66%, następnie w sektorze „przemysł i budownictwo” 34% i 33%, i z udziałem marginalnym w sektorze „rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” 1% i 2%.

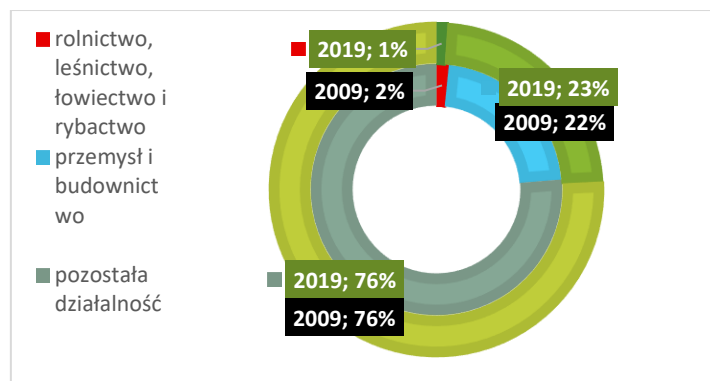
Przedstawiona analiza obrazuje wyższe znaczenie firm z sektora „budownictwo i przemysł” na terenie wiejskim, do którego należą ostatnio coraz częściej powstające jednoosobowe firmy budowlane i remontowe, w mniejszym stopniu dotyczy to nowych zakładów przemysłowych, co zostanie przedstawione w dalszej części analizy.

Rysunek 1. Podział firm wg. rodzaju prowadzonej działalności na terenie gminy Nisko



Źródło: GUS BDL;

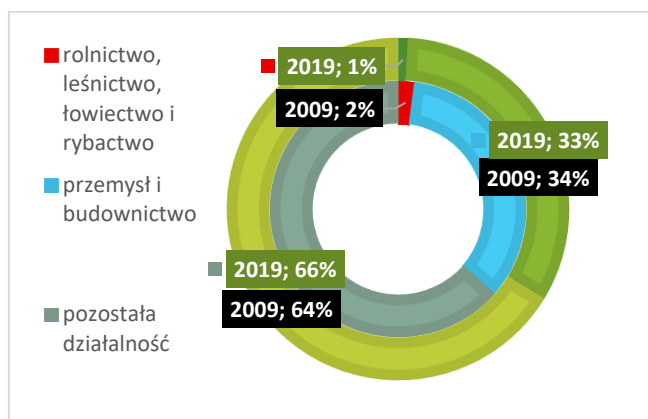
Rysunek 2. Podział firm wg. rodzaju prowadzonej działalności na terenie miasta Nisko



Źródło: GUS BDL;



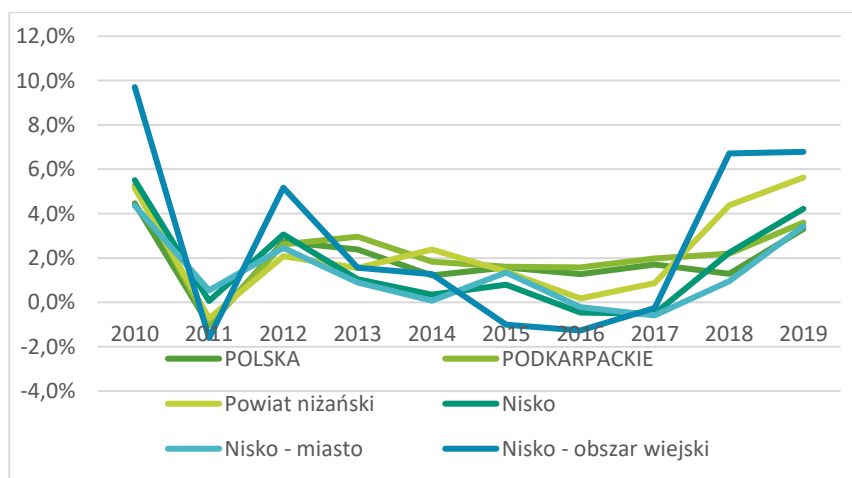
Rysunek 3. Liczba firm wg. rodzajów prowadzonej działalności na obszarze wiejskim gminy Nisko



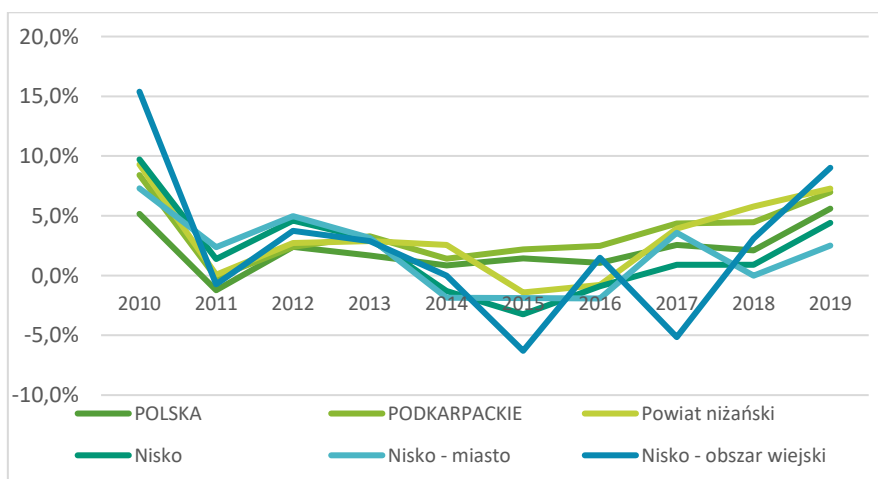
Źródło: GUS BDL;

Zmiana liczby działających na lokalnym rynku firm w dużej mierze uzależniona jest od warunków lokalnych, ale również od ogólnej sytuacji występującej w gospodarce krajowej. Kryzys gospodarczy krajowy w 2011 r widoczny jest również w spadku liczby działających firm na terenie gminy i miasta Nisko. Trend rozwoju lokalnej przedsiębiorczości analizując średnią dla gminy odstaje jednak od trendu krajowego, regionalnego, a także od średniej powiatowej. Przedstawiona sytuacja pokrywa się z analizą przedstawioną w MRL. Liczba firm na badanym terenie gminy, zwłaszcza w okresie 3 ostatnich lat wzrasta, jednak nie jest to tempo, w jakim powstają nowe firmy w porównaniu do średniej krajowej, regionalnej czy powiatowej.

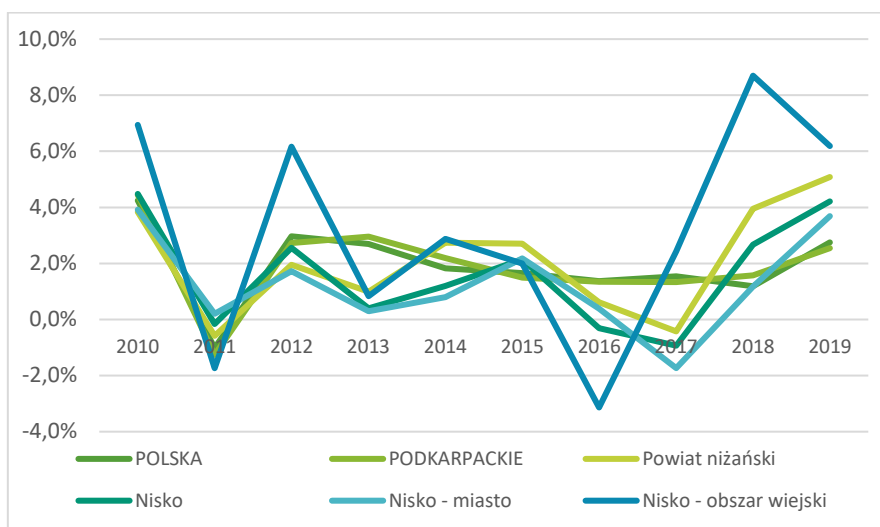
Rysunek 4. Zmiana liczby firm zarejestrowanych w rejestrze REGON ogółem



Rysunek 5. Zmiana liczby firm zarejestr. w rejestrze REGON w sektorze "przemysł i budownictwo"



Rysunek 6. Zmiana liczby zarejestr. firm w rejestrze REGON w sektorze "pozostała działalność"



Na terenie gminy i miasta Nisko w roku 2019 działało 1791 firm mikro (96,7% ogólnej liczby firm na terenie gminy), w tym 76% na terenie miasta, 53 firmy małe (2,9% udziału), w tym 40 firm na terenie miasta (75%), 8 firm średnich (0,4%) - wszystkie na terenie miasta oraz jedna firma duża, również jedynie na obszarze miasta. Na terenie gminy nie działa ani jedna firma zatrudniająca powyżej 1000 pracowników.

Przedstawiona analiza pokazuje również, iż główna działalność firm małych, średnich i dużych w głównej mierze skoncentrowana jest na obszarze miasta. Tworzy to w pewnym stopniu środowisko przedsiębiorczości na terenie miejskim gminy, ale również wywiera wpływ na jakość środowiska naturalnego, jeżeli dany rodzaj działalności dotyczy branż produkcyjnych, przemysłowych, mających wpływ na jakość powietrza.

W ten sposób obraz gminy w zakresie przedsiębiorczości lokalnej opiera się w zdecydowanej części na firmach mikro i firmach małych, niezatrudniających więcej niż 50 pracowników. Często są to firmy rodzinne. Mała liczba firm średnich i dużych przekłada się na małą liczbę potencjalnych miejsc pracy. O niskim potencjale lokalnego sektora przedsiębiorców świadczy również fakt, iż na terenie powiatu nizańskiego (wyłączając gminę Nisko) jest więcej firm małych i średnich. Świadczy to o tym, że inwestorzy wybierają inne lokalizacje do prowadzenia działalności, niż sam obszar miasta powiatowego Nisko. Zestawiając powyższą analizę z danymi MRL oraz problemem bezrobocia, jaki występuje na terenie gminy, można stwierdzić, iż przedstawiona sytuacja w obszarze potencjału lokalnej przedsiębiorczości może stanowić jedną z przyczyn wysokiego bezrobocia, z jakim od dłuższego już czasu boryka się gmina.

Analizując profil działalności prywatnych prowadzonych na terenie gminy i miasta Nisko, w roku 2019 najwięcej firm wg. klasyfikacji PKD zaliczało się do sekcji:

- Sekcja G. Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (25,5% udziału, w tym 27,2% na terenie miasta i 20,5% udziału na terenie wiejskim);
- Sekcja F. Budownictwo (15,4% udziału na terenie gminy, 13,9% na terenie miasta i 20% na terenie wiejskim);
- Sekcja C. Przetwórstwo przemysłowe (10,2% na poziomie gminy, 9,5% na terenie miejskim i 12,6% na terenie wiejskim);
- Sekcja M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (udział 8,9% na terenie gminy, 8,8% na terenie miasta i 9,3% na terenie wiejskim);
- Sekcje S i T. Pozostała działalność usługowa i Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (udział 8,3% na terenie gminy, 8,2% na terenie miasta i 8,9% na terenie wiejskim).

W roku 2009 największa liczba podmiotów działała wg. sekcji:

- Sekcja G. Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (33,9% udziału, w tym 35,9% na terenie miasta i 26,7% udziału na terenie wiejskim);
- Sekcja F. Budownictwo (14,3% udziału na terenie gminy, 13% na terenie miasta i 19,1% na terenie wiejskim);
- Sekcja C. Przetwórstwo przemysłowe (10,9% na poziomie gminy, 9,6% na terenie miejskim i 15,5% na terenie wiejskim);

- Sekcja M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (udział 6,4% na terenie gminy, 6,5% na terenie miasta i 5,8% na terenie wiejskim);

- Sekcje S i T. Pozostała działalność usługowa i Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (udział 6,3% na terenie gminy, 6,0% na terenie miasta i 7,3% na terenie wiejskim).

W okresie 2009 – 2019 najwięcej nowych firm przybyło wg. sekcji:

- Sekcja M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – wzrost o 61 nowych firm na terenie gminy, w tym wzrost o 40 na terenie miasta i 21 na terenie wiejskim;

- Sekcja F. Budownictwo – wzrost o 56 nowych firm na terenie gminy, w tym wzrost o 33 na terenie miasta i 23 na terenie wiejskim;

- Sekcje S i T. Pozostała działalność usługowa i Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby - wzrost o 52 nowe firmy na terenie gminy, w tym wzrost o 38 na terenie miasta i 14 na terenie wiejskim;

- Sekcja H. Transport i gospodarka magazynowa - wzrost o 34 nowe firmy na terenie gminy, w tym wzrost o 30 na terenie miasta i 4 na terenie wiejskim;

- Sekcja Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna – wzrost o 31 nowych firm na terenie gminy, w tym 17 na terenie miasta i 14 na terenie wiejskim;

- Sekcja J. Informacja i komunikacja - wzrost o 29 nowych firm na terenie gminy, w tym 25 na terenie miasta i 4 na terenie wiejskim.

W tym okresie najwięcej firm zamknięto wg. sekcji:

- Sekcja G. Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – zamknięto 63 firmy na terenie gminy, wszystkie zlokalizowane na terenie miasta;

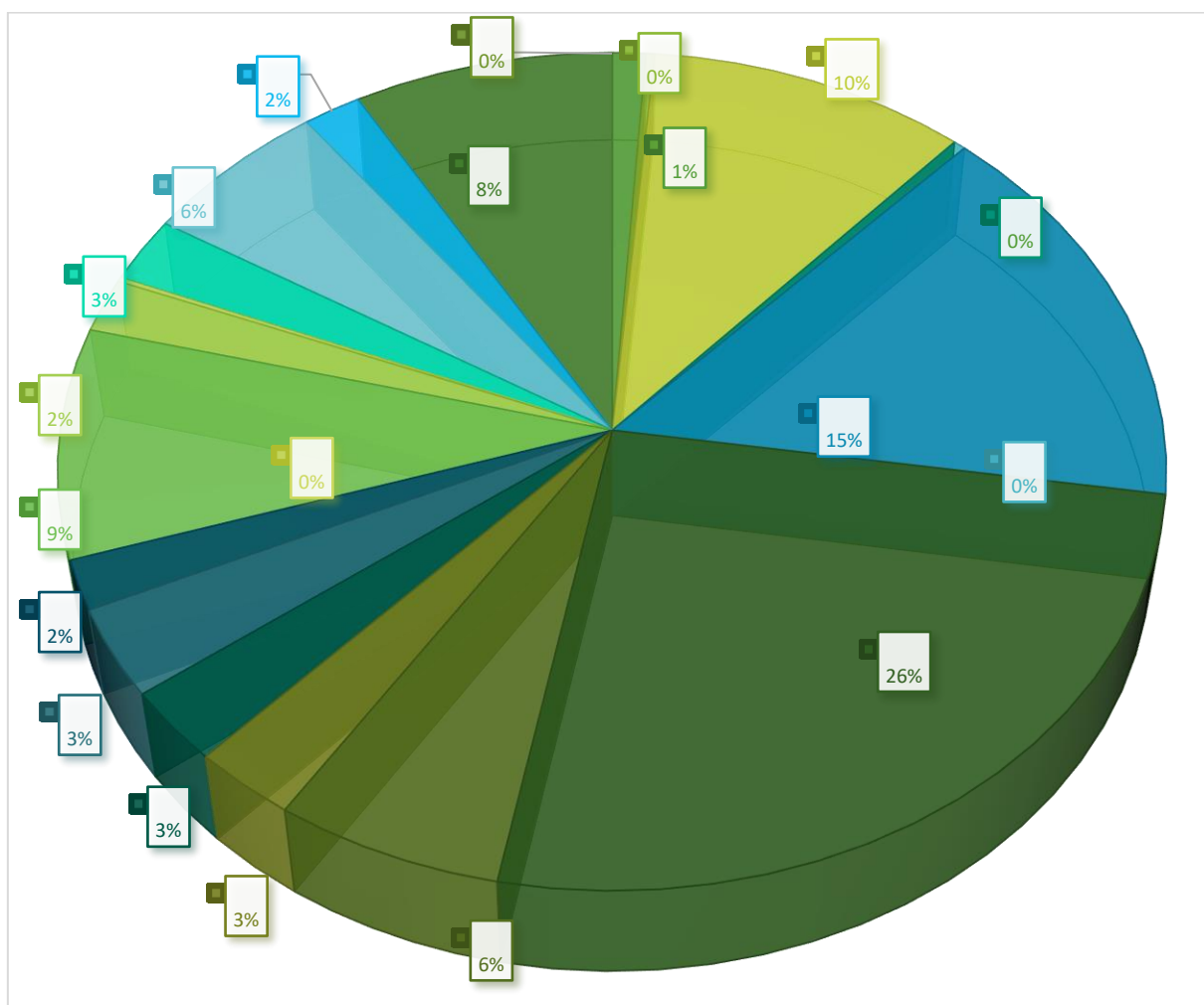
- Sekcja K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa – na terenie liczba firm w tej sekcji obniżyła się o 16, bowiem na terenie miasta liczba firm obniżyła się o 8, natomiast na terenie wiejskim wzrosła o 2 nowe;

- Sekcja A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – na terenie gminy liczba firm wg. w/w sekcji obniżyła się o 8 firm, w tym 5 na terenie miasta i 3 na terenie wiejskim.

Przedstawiona analiza pokazuje obszary, w których lokalna przedsiębiorczość się rozwijała i jakie obszary możemy zaliczyć do branż rozwojowych dla lokalnego rynku pracy. W tym okresie więcej nowych firm zostało założonych na terenie miasta (wzrost o 153 nowe podmioty), niż na terenie wiejskim (wzrost o 100 nowych firm). W tym okresie na lokalnym rynku przybyło najwięcej nowych firm wg. Sekcji M, do których na niżańskim rynku w głównej mierze należeć będą usługi rachunkowe i prawnicze, a także biura projektowe. W drugiej kolejności rosła liczba firm w zakresie usług budowlanych, następnie z sekcji S i T, do których zaliczają się usługi naprawy komputerów, fryzjerskie, pogrzebowe, rekreacyjno – sportowe i realizowane w domach. Przybywało firm również w branży transportowej, opieki zdrowotnej i usług informatycznych czy działalności informacyjno – komunikacyjnej.

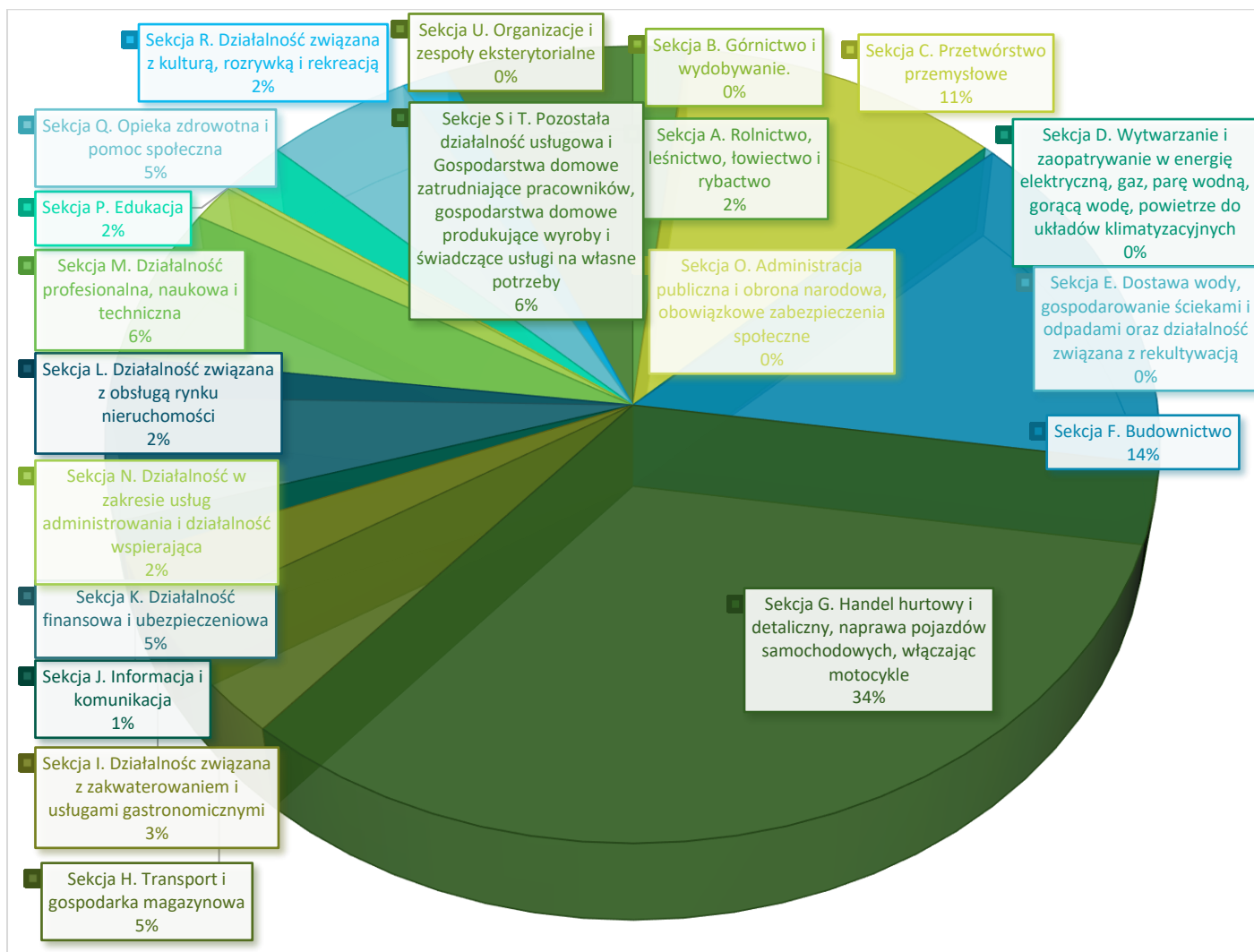
W tym okresie najwięcej firm zostało zamkniętych w dominującym sektorze pod względem liczby działających podmiotów na terenie gminy, jakim jest działalność handlowa, usług naprawy pojazdów, następnie podmiotów z sektora usług finansowych i ubezpieczeniowych, co może niestety wykazywać negatywny wpływ na rozwój usług okołobiznesowych dla działających obecnie firm na rynku lokalnym. Zmniejsza się również wpływ z sektora rolniczego, leśniczego, łowieckiego i rybackiego, ze względu na niski potencjał towarowy lokalnych gospodarstw oraz niskie możliwości generowania dochodu przez małe gospodarstwa rolne.

Rysunek 7. Liczba firm działających na terenie g,im Nisko w roku 2019 wg. klasyfikacji PKD 2007



Źródło: GUS BDL;

Rysunek 8. Rysunek 17. Liczba firm działających na terenie g,m Nisko w roku 2009 wg. klasyfikacji PKD 2007



Źródło: GUS BDL;

Analiza liczby działających podmiotów gospodarczych do liczby mieszkańców gminy bezpośrednio uwidacznia, jakie różnice dzielą gminę i miasto Nisko, powiat niżański oraz województwo podkarpackie, względem średniej krajowej. W roku 2018 (brak danych dotyczących liczby mieszkańców z roku 2019) średnio na 1000 mieszkańców gminy Nisko przypadało 88,9 firm, z czego aż 85,6 stanowiły firmy mikro, 2,7 firmy małe, 0,5 firmy średnie i 0,1 firmy duże. Na terenie kraju ten odsetek wynosił odpowiednio: 113,6, 109,2, 3,6, 0,7 i 0,1. Dystans dzielący gminę od średniej krajowej jest widoczny praktycznie w każdym przedziale działających firm. Największy dystans dzieli gminę w grupie firm mikro i małych. Pozytywnym wynikiem wskazanej sytuacji jest korzystna sytuacja na terenie miasta Nisko względem średniej regionalnej i powiatowej. Wynikiem analizy jest wolniej rozwijający się lokalny, jak również regionalny i powiatowy rynek gospodarczy względem pozostałej części kraju. Może to stanowić również o przyczynach wolniejszego rozwoju również w innych obszarach.

Tabela 3. Podmioty wg. klas wielkości na 1000 mieszkańców ogółem

Nazwa	ogółem		0 - 9		10 - 49		50 - 249		250 - 999	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2010	2018
POLSKA	101,5	113,6	96,4	109,2	4,2	3,6	0,8	0,7	0,1	0,1
<b>Nisko - miasto</b>	<b>82,8</b>	<b>88,9</b>	<b>78,3</b>	<b>85,6</b>	<b>3,8</b>	<b>2,7</b>	<b>0,6</b>	<b>0,5</b>	<b>0,1</b>	<b>0,1</b>
PODKARPACKIE	71,7	82,1	67,9	78,7	3,2	2,8	0,6	0,6	0,1	0,1
<b>Nisko</b>	<b>73,7</b>	<b>79,3</b>	<b>69,8</b>	<b>76,4</b>	<b>3,4</b>	<b>2,5</b>	<b>0,5</b>	<b>0,4</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>

Powiat nizański	57,2	65,4	54,2	62,9	2,7	2,2	0,3	0,3	0,0	0,0
Nisko - obszar wiejski	53,4	58,5	50,7	56,6	2,6	2,0	0,1	0,0	0,0	0,0

## SYTUACJA GMINY PO UPADKU ZAKŁADÓW MIĘSNYCH i NIMETU

Do roku 2000 nizański rynek pracy oparty był o dwa duże działające zakłady produkcyjne: Zakłady Mięsne w Nisku oraz Zakłady Metalowe Nimet Sp. z o.o. Zakłady Metalowe Nimet Sp. z o.o. zatrudniały około 500 osób, natomiast Zakłady Mięsne przed rokiem 2000 zatrudniały około 800 osób, w latach wcześniejszych nawet 3500 osób (dane PUP Nisko). Oba zakłady stanowiły podstawowe źródło zatrudnienia dla mieszkańców miasta. Ponadto Zakłady Mięsne tworzyły szansę dla lokalnych rolników, trzodę do zakładu skupywano z powiatu nizańskiego, stalowowolskiego, leżajskiego, łańcuckiego, tarnobrzeskiego, kolbuszowskiego, sandomierskiego i janowskiego. Zakłady Mięsne stanowiły wizytówkę miasta, produkty z Niska wędrowały na rynki światowe, a Nisko kojarzone było właśnie z wyrobami mięsnymi (produkt flagowy: konserwy mięsne).

W roku 2000 oba zakłady stanowiły zatrudnienie dla 35% zatrudnionych mieszkańców gminy Nisko, co obrazuje wysokie znaczenie dla lokalnego rynku pracy. Problemy na lokalnym rynku pracy wystąpiły od roku 2000 i 2001, najpierw od upadku Zakładów Metalowych NIMET, a następnie od upadku Zakładów Mięsnych w Nisku. W przypadku Zakładów Mięsnych wszyscy pracownicy stracili zatrudnienie, a zdecydowanie większa grupa rolników utraciła swoje podstawowe źródło utrzymania. Bankructwo Zakładów Mięsnych pociągnęło do upadku wiele gospodarstw rolnych i małych zakładów, które świadczyły usługi na rzecz Zakładów. W roku 2001 do zwolnień grupowych w wyniku upadku zgłoszono 686 miejsc pracy. W przypadku Zakładów Metalowych po upadku jedynie 20% załogi znalazło zatrudnienie w nowym zakładzie ALMET, powstałym na bazie NIMETU. W ten sposób grupa około 1200 pracowników w wyniku upadku obu zakładów utraciła pracę. Ponadto liczna grupa gospodarstw rolnych utraciła swoje dochody.

**W wyniku upadku obu zakładów na terenie miasta ubyło w latach 2000 – 2001 blisko 32% miejsc pracy.** Istotę problemu pokazuje poniżej analiza porównawcza sytuacji na lokalnym rynku pracy względem gmin porównawczych MRL i ocena zdolności ekonomicznej miasta w okresie bieżącym w stosunku do okresu przed upadkiem obu zakładów.

Porównując sytuację sprzed upadku obu zakładu produkcyjnych do okresu bieżącego możemy określić zdolność Niska do tworzenia miejsc pracy w okresie działania zakładu na poziomie 36% liczby osób w wieku produkcyjnym z okresu bieżącego. Zdolność gospodarcza Niska w roku 1995 tworzyła miejsca pracy dla 36% obecnej grupy osób w wieku produkcyjnym, dzisiaj zapewnia jedynie 26%. Pokazuje, to jednoznacznie trudności miasta w obszarze do odzyskania potencjału gospodarczego sprzed upadku dwóch kluczowych zakładów produkcyjnych.

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ludność w wieku produkcyjnym	15050	15122	15124	15172	15138	15086	15045	14912	14747	14613
Udział miejsc pracy na terenie gminy do liczby osób w wieku produkcyjnym	21,61%	22,86%	23,43%	23,38%	24,49%	25,93%	26,73%	26,87%	25,92%	26,35%

Tabela 4. Potencjał ekonomiczny miasta z roku 2019 w porównaniu do roku 2018

<b>Liczba miejsc pracy na terenie gminy w 1995</b>	<b>5 208</b>
<b>Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2018</b>	<b>14 613</b>
<b>Udział tworzonych miejsc na terenie gminy</b>	<b>35,64%</b>

Źródło: GUS BDL Archiwum;

**Przed upadkiem zakładów liczba miejsc pracy tworzonych na terenie gminy i miasta Nisko występowała na poziomie 68% - 74% względem średniej dla grupy porównawczej MRL, po upadku zakładów poziom tworzonych miejsc pracy na terenie gminy spadł do poziomu 48%-50%, w latach następnych nawet do poziomu 49%. W ostatnim dziesięcioleciu sytuacja już nie uległa zmianie, liczba miejsc pracy na terenie gminy kształtowała się na poziomie 54% - 57%, czyli zdecydowanie niższej niż było w okresie przed upadkiem analizowanych zakładów. Obecnie liczba miejsc pracy na terenie gminy kwalifikuje na miejscu trzecim od końca w grupie gmin porównawczych. Przedstawiona analiza pokazuje również, iż rozwój gospodarczy, jaki nastąpił po roku 2015, w przypadku Niska jedynie pogłębił dystans, jaki dzieli gminę od sytuacji gmin porównawczych.**

Analogiczna sytuacja dotyczy obszaru miasta Nisko. Przed upadkiem struktura tworzonych miejsc pracy zbliżała się do średniej miast porównawczych, kształtowała się na poziomie 88% - 67% (w momencie upadku), po likwidacji zakładów spadła do poziomu 55% - 57%. W latach następnych nie uległa już znaczącej poprawie i nie osiągnęła poziomu sprzed likwidacji analizowanych zakładów pracy. Ostatnie lata pokazują również, iż dystans gospodarczy pomiędzy miastem Nisko, a miastami porównawczymi MRL jeszcze bardziej się pogłębia.

Problem zdolności ekonomicznej miasta wyrażony liczbą tworzonych miejsc pracy dla swoich mieszkańców należy do kluczowych barier rozwojowych miasta, co skutkuje emigracją mieszkańców za pracą do innych gmin i konieczności emigracji zarobkowych.

Na podstawie danych z Monitora Miast określono bieżącą wartość ekonomiczną miasta, rozumianą, jako zdolność do tworzenia miejsc pracy na terenie gminy i miasta w stosunku do liczby zarejestrowanych podatników. W roku 2018 na terenie gminy jedynie 37% czynnych podatników pracowało na terenie gminy, prawie 63% poza teren. Niestety, jak pokazują lata wcześniejsze ten wskaźnik się jeszcze obniża, z 39% w roku 2016 do wskazanych 37% w roku 2018. Jest to niepokojący sygnał, w szczególności przy uwzględnieniu kryzysu gospodarczego w wyniku pandemii może skutkować jeszcze większym obniżeniem. Wskaźnik charakteryzuje potencjał gospodarczy miasta i jego rolę w lokalnym otoczeniu. W tym przypadku miasto jest w dużej mierze uzależnione od zewnętrznych rynków pracy.

Tabela 5. Wskaźnik ekonomiczny miasta

Lata	2016	2017	2018
z tytułu stosunku pracy	6 715,00	6 824,00	7 027,00
z tytułu umów zlecenia i dzieło	1 744,00	1 718,00	1 750,00
z tytułu innych działalności	1 666,00	1 691,00	1 584,00
Liczba pracujących podatników z terenu gminy	10 125,00	10 233,00	10 361,00
Miejsca pracy na terenie gim Nisko (GUS BDL)	4 007	3 823	3 850
% udział pracujących na terenie gim Nisko w grupie podatników ze stosunku pracy, umów zlecenia i dzieło oraz z tytułu innych działalności	39,58%	37,36%	37,16%

Źródło: Monitor Miast, GUS BDL;

### WSKAŹNIK EKONOMICZNY MIASTA w ROKU 2018

**37,16%**

Przedstawiona sytuacja pokazuje problem gminy w dostępie do miejsc pracy, jako podstawowego warunku rozwoju gospodarczego miasta. Jest to również związane z rosnącym poziomem bezrobocia i istotnym jego wpływem na dalszy rozwój społeczno – gospodarczy miasta. Gmina nie była w stanie udźwignąć zmian gospodarczych, jakie ją dotknęły w momencie upadku Zakładów Mięśnych Nisko i Zakładów Metalowych NIMET. Tworzone są nowe miejsca pracy, lecz poziom miejsc pracy na terenie miasta Nisko w roku 2018 stanowi jedynie niecałe 65% miejsc pracy istniejących na terenie miasta w roku 1998 (przed upadkiem zakładów). Na terenie

gminy ten poziom w roku 2018 wynosi niecałe 74%. Przez okres ostatnich lat zarówno na poziomie gminy, jak również miasta liczba miejsc pracy nie zbliżyła się do liczby miejsc pracy tworzonych przed upadkiem dwóch kluczowych zakładów pracy. Wskazuje to nam na istotny problem społeczno - gospodarczy miasta i jego kluczową barierę rozwojową. Do roku 2000 Nisko stanowiło ważne miejsce na mapie kraju w obszarze przemysłu mięsnego (ważny udział również w eksporcie) i w branży metalowej, jako ważny producent podzespołów rolniczych. Dziś niestety ta rola ograniczona została do oddziaływania lokalnego i regionalnego. Działają oczywiście zakłady na poziomie konkurencyjności krajowej, jednak ich liczba jest za mała, by móc nawiązać do czasów działania Zakładów Mięśnych i Zakładów Metalowych NIMET.



Tabela 6. Liczba tworzonych miejsc pracy na terenie gim Nisko w okresie 1995 - 2018

Nazwa	Liczba zatrudnionych osób na terenie gminy																							
	ogółem																							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Polkowice	22 436	21 901	20 133	19 181	18 774	19 264	18 924	18 634	19 979	20 789	21 099	22 246	23 767	24 592	24 297	23 453	25 144	24 930	25 509	25 894	26 758	27 143	27 298	26 810
Strzegom	7 390	6 645	6 694	6 386	5 716	5 072	5 141	4 968	4 870	4 993	5 208	5 146	5 503	5 359	4 934	4 880	5 029	4 697	4 848	4 719	5 058	4 850	4 783	4 927
Dąbrowa Tarnowska	3 217	3 248	3 267	3 365	3 242	3 078	2 961	2 793	2 826	2 816	2 843	3 054	3 174	3 305	3 407	3 387	3 617	3 661	3 577	3 742	3 396	3 320	3 414	3 548
Stary Sącz	2 091	2 267	2 463	2 414	2 293	1 873	1 752	1 660	1 587	1 540	1 668	1 792	2 004	2 224	2 262	2 439	2 543	2 635	2 670	2 831	2 826	3 139	3 193	3 208
Brzeszcze	9 203	9 305	8 922	8 249	6 839	6 440	6 083	5 894	5 817	5 436	6 781	6 549	6 382	5 759	5 558	5 298	5 613	5 519	4 707	4 382	3 683	3 765	3 914	4 057
Kęty	8 798	8 726	8 319	8 088	7 690	7 431	6 408	6 293	6 350	6 536	6 180	6 337	6 733	6 565	6 043	6 512	6 543	6 415	6 660	6 761	6 844	6 686	6 921	7 206
Nisko	5 208	5 205	5 099	5 243	4 507	3 646	3 025	2 782	3 046	3 375	3 523	3 740	3 425	3 052	3 252	3 457	3 544	3 547	3 707	3 912	4 022	4 007	3 823	3 850
Kłobuck	5 307	4 957	5 152	5 353	5 069	4 796	4 931	5 026	5 248	5 239	5 115	5 372	5 171	5 425	5 124	5 106	5 058	4 561	5 073	5 215	5 083	5 543	5 277	5 527
Trzcianka	4 736	5 316	5 512	5 681	5 662	5 056	4 522	4 358	4 378	4 658	4 987	5 202	5 424	5 444	4 864	4 994	5 131	4 908	4 989	4 999	5 801	5 134	5 084	5 178
Średnia badanej grupy	<b>7 598</b>	<b>7 508</b>	<b>7 285</b>	<b>7 107</b>	<b>6 644</b>	<b>6 295</b>	<b>5 972</b>	<b>5 823</b>	<b>6 011</b>	<b>6 154</b>	<b>6 378</b>	<b>6 604</b>	<b>6 843</b>	<b>6 858</b>	<b>6 638</b>	<b>6 614</b>	<b>6 914</b>	<b>6 764</b>	<b>6 860</b>	<b>6 939</b>	<b>7 052</b>	<b>7 065</b>	<b>7 079</b>	<b>7 146</b>
zmiana roczna stanu zatrudnienia dla średniej		- 1,19%	- 2,97%	- 2,44%	- <b>6,52%</b>	- <b>5,24%</b>	- <b>5,13%</b>	-2,49%	3,23%	<b>2,37%</b>	<b>3,65%</b>	<b>3,54%</b>	<b>3,61%</b>	0,23%	-3,21%	-0,36%	<b>4,53%</b>	-2,17%	1,42%	1,16%	1,63%	0,18%	0,19%	0,95%
udział % Nisko do średniej	<b>68,54</b> %	<b>69,33</b> %	<b>70,00</b> %	<b>73,78</b> %	<b>67,84</b> %	57,92 %	<b>50,65</b> %	<b>47,78%</b>	<b>50,67</b> %	<b>54,85</b> %	55,23 %	56,63 %	<b>50,05</b> %	<b>44,50</b> %	<b>48,99</b> %	<b>52,27</b> %	<b>51,26</b> %	<b>52,44</b> %	<b>54,04</b> %	56,37 %	57,03 %	56,71 %	<b>54,01</b> %	<b>53,88</b> %
zmiana roczna stanu zatrudnienia dla Niska		- 0,06%	- 2,04%	2,82%	- <b>14,04</b> %	- <b>19,10</b> %	- <b>17,03</b> %	- <b>-8,03%</b>	9,49%	10,8%	4,39%	6,16%	- <b>8,42%</b>	- <b>10,89</b> %	6,55%	6,30%	2,52%	0,08%	<b>4,51%</b>	<b>5,53%</b>	2,81%	-0,37%	-4,59%	0,71%
Nazwa	miasto																							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
		osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Polkowice - miasto	12 288	14 027	12 970	13 125	13 098	13 465	13 678	13 261	14 615	0	0	17 434	18 658	18 242	19 095	18 152	19 813	19 594	20 095	20 622	21 310	21 617	21 740	21 352
Trzcianka - miasto	4 331	4 749	4 931	5 049	4 991	4 419	3 888	3 841	3 882	0	0	4 604	4 900	4 673	4 099	4 246	4 324	4 196	4 292	4 334	5 170	4 428	4 364	4 477
Kłobuck - miasto	4 229	3 938	4 135	4 440	4 278	4 017	3 957	4 134	4 305	0	0	4 346	4 110	3 756	3 561	3 609	3 542	3 426	3 478	3 525	3 466	3 558	3 512	3 579

Nisko - miasto	4 958	4 870	4 803	4 886	4 183	3 340	2 708	2 541	2 772	0	0	3 463	3 135	2 747	2 786	3 005	3 070	3 070	3 211	3 393	3 632	3 498	3240	3 167
Kęty - miasto	7 958	7 916	7 425	7 074	6 822	6 657	5 633	5 495	5 608	0	0	5 371	5 693	5 387	4 804	5 153	5 136	5 132	5 361	5 361	5 391	5 153	5327	5 601
Brzeszcze - miasto	8 606	8 653	8 153	7 549	6 297	5 903	5 562	5 464	5 295	0	0	6 068	5 786	5 272	5 163	4 956	5 289	5 163	4 353	4 052	3 355	3 427	3525	3 630
Stary Sącz - miasto	1 411	1 503	1 476	1 558	1 543	1 292	1 239	1 219	1 141	0	0	1 317	1 472	1 640	1 659	1 773	1 830	1 844	1 908	2 034	2 065	2 286	2354	2 341
Dąbrowa Tarnowska - miasto	3 005	2 921	3 039	3 102	3 072	2 890	2 795	2 647	2 662	0	0	2 896	2 981	3 107	3 216	3 205	3 360	3 421	3 329	3 500	3 119	3 011	3124	3 274
Strzegom - miasto	4 326	3 860	4 098	3 975	3 479	3 330	3 332	3 272	3 119	0	0	3 421	3 558	3 453	3 312	3 336	3 321	3 152	3 336	3 170	3 157	3 065	3003	3 025
Średnia badanej grupy	<b>5 679</b>	<b>5 826</b>	<b>5 670</b>	<b>5 640</b>	<b>5 307</b>	<b>5 035</b>	<b>4 755</b>	<b>4 653</b>	<b>4 822</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>5 436</b>	<b>5 588</b>	<b>5 364</b>	<b>5 299</b>	<b>5 271</b>	<b>5 521</b>	<b>5 444</b>	<b>5 485</b>	<b>5 555</b>	<b>5 629</b>	<b>5 560</b>	<b>5 577</b>	<b>5 605</b>
zmiana roczna stanu zatrudnienia dla średniej		2,59%	-2,68%	-0,53%	-5,90%	-5,13%	-5,56%	-2,15%	3,64%	0,00%	0,00%	0,00%	2,81%	-4,01%	-1,21%	-0,55%	4,74%	-1,38%	0,74%	1,27%	1,35%	-1,23%	0,29%	0,51%
udział % Nisko do średniej	87,30%	83,59%	84,71%	86,63%	78,82%	66,34%	56,95%	54,61%	57,49%	0,00%	0,00%	63,71%	56,10%	51,21%	52,57%	57,01%	55,61%	56,39%	58,54%	61,08%	64,52%	62,91%	58,10%	56,50%
zmiana roczna stanu zatrudnienia		-1,77%	-1,38%	1,73%	14,39%	20,15%	18,92%	-6,17%	9,09%	0,00%	0,00%	0,00%	-9,47%	-12,38%	1,42%	7,86%	2,16%	0,00%	4,59%	5,67%	7,04%	-3,69%	-7,38%	-2,25%

Dane: GUS BDL (archiwum);

## WARUNKI DO PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

### Dostęp do terenów inwestycyjnych

Powierzchnia dostępnych terenów inwestycyjnych (produkcyjno – usługowych i usługowych) na terenie gminy i miasta Nisko na podstawie uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wynosi 127,51 ha, z czego 127,23 ha stanowi teren o przeznaczeniu produkcyjno – usługowym. Największe tereny znajdują się na terenie sołectwa Zarzeczce – 74,89 ha (MPZP „Zadąbrowa i Hawryły”) oraz na terenie sołectwa Nowosielec – 48,29 ha (MPZP „Nowosielec produkcyjno – usługowy”).

#### *Tereny inwestycyjne w Zarzeczcu*

Na terenie Zarzeczca zagospodarowane jest jedynie 6,68 ha z 81,57 ha (8,19%). Podstawową barierą dla dalszego rozwoju i zagospodarowania tych terenów jest dysponowanie całością tego terenu w rękach prywatnych, działki są rozproszone, przez co utrudniony jest zakup od pojedynczego właściciela. Ma to również wpływ na cenę działek. Od roku 2017 nie przybyło na tym terenie nowych zagospodarowanych działek. Teren zlokalizowany jest przy drodze wojewódzkiej 858 (łącząca drogę krajową DK19 z drogą krajową DK74 w Szczepieszynie).

#### *Tereny inwestycyjne w Nowosielcu*

W roku 2018 na podstawie uchwalonego mpzp na terenie sołectwa Nowosielec utworzono nowy obszar inwestycyjny dla przedsiębiorców. W nowej lokalizacji inwestorzy mają dostęp do około 48 ha, z czego 16,2287 ha należy bezpośrednio do Gminy i Miasta Nisko (34%). Obszar położony jest po zachodniej stronie drogi krajowej nr 19 i po południowej stronie linii kolejowej (LHS) nr 65 relacji most na rz. Bug – Sławków Południowy. W bezpośredniej lokalizacji znajduje się projektowana droga ekspresowa Nr S19 oraz projektowana bocznica LHS. Teren położony jest w bliskim otoczeniu budowanej drogi ekspresowej S-19, w roku 2019 Gmina połączyła ten teren z drogą krajową nr DK19 (łącznik klasy Z – długość 1,122 km). W otoczeniu obszaru inwestycyjnego znajduje się Port Lotniczy Rzeszów – Jasionka w odległości ok. 50 km drogą krajową Nr19 lub drogą ekspresową S19. Na terenie inwestycyjnym zaprojektowano podstawową infrastrukturę wodno – kanalizacyjną. Do terenu przygotowany został kanał teletechniczny, którym zostanie doprowadzony Internet światłowodowy. Teren uzbrojony jest w sieć energetyczną.

Rysunek 9. Powiązania komunikacyjne - tereny inwestycyjne Nowosielec



Dane: System Informacji Przestrzennej GiM Nisko;

W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Nisko w strukturze terenów produkcyjnych wolnych od zabudowy (możliwych do zainwestowania) znajduje się 253,5 ha, z czego rzeczywista i jednolita powierzchnia możliwa do zainwestowania wynosi 156,53 ha.

Bilans wolnych terenów wynosi

- 195,5 ha wolnych terenów, w ogólnej powierzchni 296,93 ha terenów usługowo – przemysłowych, które należy pomniejszyć o 96,97 ha terenów zlokalizowanych w czterech różnych lokalizacjach, charakteryzujących się niejednorodną strukturą własnościową. W sumie wolna powierzchnia terenów inwestycyjnych wynosi 98,53 ha;

- 58 ha nowy obszar wyznaczony pod produkcję na terenie sołectwa Nowosielec (w mpzp 48ha).

Wolny obszar 156,53ha wskazany w Studium stanowi 44% ogółu terenów tego typu wyznaczonych w SUiKZP.

Analiza zapotrzebowania inwestorów poszukujących działek pod inwestycje opiera się w głównej mierze na poszukiwaniach terenów wg. poniżej zamieszczonych kryteriów (na podstawie opracowanej Analizy dotyczącej określenia potrzeb i możliwości rozwoju gminy i miasta Nisko, sporządzonej dla potrzeb III zmiany SUiKZP Gminy i Miasta Nisko):

- działki o powierzchni od 1ha – do 10 ha;
- dogodna lokalizacja, dostęp komunikacyjny, oddalenie od terenów mieszkaniowych;
- położenie poza obszarami objętymi formami ochrony przyrody;
- brak konieczności uzyskania zgody na wyłączenie z produkcji rolnej i leśnej,
- możliwość lokalizacji zakładów o dużym i podwyższonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii,
- dopuszczenie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- możliwość połączenia z publicznym układem komunikacyjnym,
- możliwość włączenia do systemu infrastruktury technicznej (np. sieci energetyczne o wysokim napięciu),
- jednorodna struktura własności (36 ha własność gminy)
- duża powierzchnia terenu,

Powyższe aspekty są ważnym elementem sprzyjającym podniesieniu atrakcyjności takiej lokalizacji i potencjalnie podnoszą szanse włączenia do Specjalnej Strefy Ekonomicznej, co wiąże się m.in. z dużym ułatwieniem przy pozyskiwaniu potencjalnych inwestorów z grupy innowacyjnych technologii przemysłowych, powstaniu klastrów przedsiębiorczości, a także wzrostowi zapotrzebowania na podmioty będące podwykonawcami działającymi już poza takimi obszarami co pozytywnie wpłynie na ożywienie gospodarcze na terenie całej gminy. Przedstawione powyżej kryteria w największym stopniu spełniają tereny inwestycyjne zlokalizowane na terenie sołectwa Nowosielec, które mogą stanowić istotny potencjał do rozwoju społeczno – gospodarczego gminy i miasta Nisko. Uwzględniając ograniczoną dostępność do terenów inwestycyjnych na terenie miasta Stalowa Wola, przedstawiony obszar może przyczynić się do przyciągnięcia nowego kapitału i rozwoju gospodarczego Niska. Analizując obszar rynku pracy może stanowić to istotny czynnik strategicznego rozwoju Gminy.



Tabela 7. Tereny inwestycyjne na terenie gim Nisko wg. mpzp

Miejscowy plan	Miejscowość	Kontur	Powierzchnia (ha)	Teren zainw. (ha)	Chłonność (ha)	Uwagi
<b>Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego na terenie Gminy Nisko we wsiach Raclawice i Zarzecze uchwalony Uchwałą Nr X/116/99 Rady Miejskiej w Nisku z dnia 28.06.1999r.</b>	<b>Raclawice</b>	E1P-UI-ZP	3,8	1,8	0	Z uwagi na ukształtowanie terenu i zagospodarowanie (duże nachylenie z istniejącym zadrzewieniem) oraz ochronę konserwatorską nie jest możliwa zabudowa na pozostałej części terenu.
	<b>Zarzecze</b>					
<b>Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Nr 1-Nr16, Nr 19-Nr 21, Nr 24-Nr 27 terenów położonych w granicach administracyjnych gminy i miasta Nisko uchwalone Uchwałą Nr XIV/171/2003 Rady Miejskiej w Nisku z dnia 3.12.2003r.</b>	<b>Nisko, Wolina, Zarzecze, Nowosielec, Raclawice</b>	UH usługi	0,1289	0	0,1289	Teren niezainwestowany.
		PS	1,88	0,2	1,68	Teren przeznaczony jako rozbudowa istniejącego zakładu. Teren należy interpretować jako rezerwa dla istniejącego zakładu przetwórstwa spożywczego.
<b>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego osiedla "Podwolina II" w Nisku uchwalony Uchwałą Nr V/27/07 Rady Miejskiej w Nisku z dnia 23.02.2007r.</b>	<b>Podwolina</b>	1U usługi	0,095	0	0,095	Uwzględniono linie zabudowy, odległości od granic działek oraz tereny utwardzone = 0,035 ha.
		2U usługi	0,2	0	0,06	
<b>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru przemysłowo-usługowego w rejonie ul. Sandmierskiej w Nisku uchwalony Uchwałą Nr XX/218/08 Rady Miejskiej w Nisku z dnia 01.07.2008r.</b>	<b>Nisko</b>	P produkcja	17,1	13,75	3,35	Teren częściowo zainwestowany.
		1U usługi	0,5	0,5	0	Teren zainwestowany.
		2U usługi	0,4	0,4	0	Teren zainwestowany.
		3U usługi	0,4	0,4	0	Teren zainwestowany.
		4U usługi	0,3	0,3	0	Teren zainwestowany.
		5U usługi	0,7	0	0,7	Teren niezainwestowany.
		6U usługi	0,2	0,2	0	Teren zainwestowany.
		1U-P usługi, produkcja	1,1	1,1	0	Teren zainwestowany.
2U-P usługi, produkcja	1,5	1,5	0	Teren zainwestowany.		
<b>Miejscowy plan zagospodarowania</b>	<b>Zarzecze</b>	1U-P usługi, produkcja	8,4	0	8,4	Teren niezainwestowany.
		2U-P usługi, produkcja	14,3	0	14,3	Teren niezainwestowany.

przestrzennego w Zarzeczcu p.n. „Zadąbrowa i Hawryły” uchwalony Uchwałą nr XIX/173/12 Rady Miejskiej w Nisku dnia 28.03.2012r.		3U-P usługi, produkcja	11	1,14	9,86	Teren częściowo zainwestowany.
		4U-P usługi, produkcja	3,3	0	3,3	Teren niezainwestowany.
		5U-P usługi, produkcja	7,6	0	7,6	Teren niezainwestowany.
		6U-P usługi, produkcja	10,5	0	10,5	Teren niezainwestowany.
		7U-P usługi, produkcja	12,8	0	12,8	Teren niezainwestowany.
		8U-P usługi, produkcja	5,2	0	5,2	Teren niezainwestowany.
		9U-P usługi, produkcja	2	0	2	Teren niezainwestowany.
		P produkcja	6,47	5,54	0,93	Teren częściowo zainwestowany.
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego p.n. „Nowosielec produkcyjno -usługowy”, uchwalony Uchwałą Nr LIII/417/18 rady Miejskiej w Nisku z dnia 13.09.2018 r.	Nowosielec	1P/U usługi, produkcja	12,38	0	12,38	Teren niezainwestowany.
		2P/U usługi, produkcja	16,02	0	16,02	Teren niezainwestowany.
		3P/U usługi, produkcja	8,7	0	8,7	Teren niezainwestowany.
		4P/U usługi, produkcja	11,19	0	11,19	Teren niezainwestowany.
		1Z. 2Z, 3Z - tereny zieleni	1,41	0	0	Terene nie podlega inwestycji.
		1K - terene infastr. technicznej	0,01	0	0	Teren w części zabudowany.
		1KDD, 2KDD, 3KDD - teren dróg publicznych klasy D	3,99	3,99	0	Teren w części zabudowany.
		1KDW, 2KDW, 3KDW, 4KDW, 5KDW -	2,53	0	0	Teren niezabudowany, przeznaczony pod infrastrukturę wewnętrzną.
		RAZEM	166,1039	30,82	129,1939	<b>Chłonność terenów produkcyjnych i produkcyjno - usługowych = 127,23 ha (-1,68 ha)</b> <b>Chłonność terenów o funkcji usługowej = 0,2839 ha</b>

Dane: Referat Planowania Przestrzennego, mpzp – UGiM Nisko;



## Instytucje otoczenia biznesu

Do instytucji otoczenia biznesu opierając się na opracowaniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości pn. "Instytucje otoczenia biznesu" – badanie własne PARP, 2004 r. zaliczyć możemy: instytucje non-profit, niedziałające dla zysku lub przeznaczające zysk na cele statutowe, działające na terenie Polski wg kategorii: agencje rozwoju regionalnego i lokalnego, ośrodki szkoleniowo – doradcze, fundusze, organizacje reprezentujące przedsiębiorców, instytucje proinnowacyjne działające na rzecz innowacyjności, centra transferu technologii, instytuty i ośrodki badawczo – rozwojowe pełniące rolę centrów oraz ośrodki innowacji i przedsiębiorczości, do których zaliczamy inkubatory przedsiębiorczości, do których zaliczamy inkubatory przedsiębiorczości i inkubatory technologiczne, centra/parki naukowo – technologiczne, parki technologiczne.

Opierając się na wyżej wymienionej definicji instytucji otoczenia biznesu możemy określić liczbę podmiotów działających w tym zakresie na terenie gminy i miasta Nisko lub podmiotów, których obszar działania obejmuje m.in. obszar gminy i miasta Nisko.

W grupie instytucji otoczenia biznesu działających na terenie gminy i miasta Nisko możemy wymienić dwie organizacje, która realizują działania wspierające działalność przedsiębiorców i wspierającą lokalny rynek pracy.



### 1. Stowarzyszenie „Nizańskie Centrum Rozwoju”, ul. Rudnicka 15, Raclawice, 37 – 400 Nisko.

Stowarzyszenie Nizańskie Centrum Rozwoju z siedzibą na terenie gminy Nisko prowadzi w głównej mierze działalność szkoleniową, przyczyniającą się do poprawy lokalnego rynku i pracy, kwalifikacji osób bezrobotnych i pracowników. Stowarzyszenie działa od 2003 r. Docelowym rynkiem działania organizacji jest teren powiatu nizańskiego.

Cele działania:

- Wspieranie wszelkich inicjatyw mających na celu społeczno – ekonomiczny rozwój wspólnot i społeczności lokalnej powiatu nizańskiego;
- Wspieranie rozwoju gospodarczego, w tym lokalnej przedsiębiorczości i promowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców powiatu;
- Inicjowanie i wspieranie przedsięwzięć gospodarczych mających na celu aktywizację zawodową, przyczyniających się do rozwoju lokalnego rynku pracy i pełnego wykorzystania istniejących zasobów;
- Podnoszenie kwalifikacji lokalnych zasobów ludzkich dostosowanie ich do potrzeb pracodawców oraz promocji zatrudnienia;
- Podejmowanie działań na rzecz ekologii oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego;
- Działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami;
- Tworzenie warunków dla powstania nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, osób znajdujących się w szczególnie trudnych warunkach oraz grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- Działania na rzecz kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji.



### 2. Stowarzyszenie Partnerstwo dla Ziemi Nizańskiej – Lokalna Grupa Działania, ul. Rzeszowska 42, 37 – 400 Nisko

Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Partnerstwo dla Ziemi Nizańskiej” powstało w 2006 r. w oparciu o artykuł 15 ustawy z 7 marca 2007r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Stowarzyszenie rozpoczęło swoją

działalność od budowy partnerstwa na rzecz wdrażania inicjatywy LEADER w powiecie niżańskim. Stowarzyszenie rozpoczęło swoją działalność od realizacji założeń II schematu programu Leader+. Po zakończeniu realizacji Schematu II przystąpiono do dostosowania struktury LGD do wymogów PROW 2007 - 2013, poprzez zmianę i dostosowanie zapisów statutowych, co otworzyło drogę do budowania partnerstwa trójsektorowego. W ramach wskazanych działań Statut Stowarzyszenia dostosowano do wymogów dla Lokalnych Grupa Działania w ramach PROW. W chwili obecnej głównym przedmiotem działania stowarzyszenia jest realizacja przyjętej w ramach PROW 2014 – 2020 Lokalnej Strategii Rozwoju. W ramach działań związanych z wdrażaniem w/w Strategii udzielane są m.in. dotacje na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej oraz na rozwój działających firm na obszarze powiatu niżańskiego. LSR wspiera również rozwój firm w obszarze lokalnej turystyki i rekreacji.

Przedstawione powyżej dwie organizacje pozarządowe jedynie w wąskim zakresie działania wpisują się w definicję instytucji otoczenia biznesu. Nie pełnią niestety funkcji bezpośrednio odnoszących się do działalności innowacyjno - technologicznej firm, funduszy kapitałowych i pożyczkowych, centrów transferu technologii, czy inkubowania do powstawania nowych firm na terenie gminy Nisko. LGD „Partnerstwo dla Ziemi Niżańskiej” dotacjami z PROW wspiera rozwój firm i powstawanie nowych firm, lecz w zakresie ograniczonym do zasad określonych w PROW. Jednocześnie ze względu na obszar działania (powiat niżański), LGD wspiera jedynie w ograniczonym do posiadanych zasobów finansowych teren gminy i miasta Nisko. Na terenie gminy nie występują podmioty, które w sposób bezpośredni przyczyniają się do transferu technologii, wspierania rozwoju innowacyjnego i technologicznego firm, czy rozwoju zaplecza badawczo – rozwojowego. Na terenie gminy nie działają również parki biznesu, inkubatory przedsiębiorczości, czy inne podmioty wspierające lokalny rynek przedsiębiorczości w podobnym zakresie.

Drugą grupę organizacji stanowią podmioty, które zlokalizowane są poza terenem gminy i miasta Nisko, ale swoją działalność statutową kierują również w stronę firm z terenu gminy Nisko.



### **3. Regionalna Izba Gospodarcza w Stalowej Woli, ul. 1 – go Sierpnia 26b, 37 – 450 Stalowa Wola.**

Regionalna Izba Gospodarcza w Stalowej Woli została zarejestrowana w 1998 r., grupę założycielską stanowiło 37 przedsiębiorców. Jednym z pierwszych działań izby była organizacja wspólnie z Miastem Stalowa Wola targów „SAN-EXPO” z udziałem blisko 50 wystawców. W 1999 izba zostają przyjęta do Krajowej Izby Gospodarczej. W roku 2001 izba liczyła już 165 podmiotów gospodarczych. W 2002 r. izba przystąpiła do budowy Centrum Handlowego, wspólnej inwestycji rzeszowskiej firmy FRAC oraz 35 lokalnych przedsiębiorców. W 2002 roku PARP przyznała rekomendację RIG do Krajowego Systemu Usług dla Małych i Średnich Firm. Od roku 2003 Izba pełni rolę Ośrodka Krajowego Systemu Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw na podstawie zawartej umowy z PARP. Od roku 2003 izba prowadzi również Lokalny Fundusz Poręczeń Kredytowych. Terenem działania RIG jest obszar województw Polski wschodniej, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru województwa podkarpackiego.



### **4. Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego, ul. Szopena 51, 35-959 Rzeszów.**

Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA zawiązana została aktem notarialnym 31 maja 1993 r, w formie spółki akcyjnej. Celem RARR S.A. jest prowadzenie działalności służącej wszechstronnemu rozwojowi

regionu Podkarpacia poprzez skoncentrowanie i mobilizację potencjału środowisk lokalnych oraz działalność doradczą i usługową w procesach restrukturyzacji, otwierania i wspomagania przedsięwzięć gospodarczych, promocji regionu oraz pozyskiwania zagranicznych środków pomocowych. Obszarem działania RARR S.A. jest jednak nie tylko województwo podkarpackie, gdyż wiele realizowanych przez Agencję projektów ma zasięg ponadregionalny, a nawet międzynarodowy. RARR S.A. posiada duży potencjał kadrowy. Zatrudnia ponad 180 osób, między innymi prawników, ekonomistów, socjologów, finansistów, inżynierów i specjalistów w dziedzinie projektowania. Wszyscy posiadają niezbędne doświadczenie i wiedzę potrzebną przy realizacji oferowanych usług. W razie potrzeby RARR korzysta z sieci specjalistów współpracujących z Agencją w konkretnych zagadnieniach.

Głównym obszarem działania jest teren obszaru województwa podkarpackiego. W stosunku do firm z terenu gminy Nisko RARR stanowi funkcję uzupełniającą do oferty RIG. RARR nie świadczy również usług ściśle dedykowanych potrzebom nizańskim przedsiębiorców. Podmioty z terenu naszej gminy mogą skorzystać z oferty RARR, pod warunkiem, iż dotyczy ona całego obszaru regionu podkarpackiego lub opracowana została z myślą o powiecie nizańskim.

Do instytucji otoczenia biznesu, z oferty których mogą skorzystać dodatkowo firmy z terenu Niska należą jeszcze Mielecka Agencja Rozwoju Regionalnego z siedzibą w Mielcu, czy Tarnobrzaska Agencja Rozwoju Regionalnego z siedzibą w Tarnobrzegu. Obszarem działania dla nich również jest teren województwa podkarpackiego, jednak kluczowy obszar działania związany jest głównie z najbliższym otoczeniem siedziby instytucji.

W podsumowaniu analizy dostępności nizańskich firm do IOB należy podkreślić, iż bezpośredni dostęp zapewniony jest jedynie do podmiotów, które świadczą usługi szkoleniowo – doradcze i ograniczonym zakresie wspierają rozwój i powstawanie nowych firm. W drugiej grupie podmiotów znajdują się instytucje, które w swoim obszarze działania uwzględniają również teren gminy Nisko, jako możliwości oferowania swoich usług na terenie gminy Nisko. Niestety nie skupiają się na dobieraniu środków i działań do ściśle określonych potrzeb i możliwości lokalnego rynku pracy, nie tworzą warunków w sposób bezpośredni wpływających na jego rozwój. Stanowią jedynie dodatkową możliwość, z której mogą skorzystać również nasze firmy, ale na zasadzie równej z podmiotami z całego regionu. Uwzględniając wysoki poziom bezrobocia i niski poziom lokalnej przedsiębiorczości w stosunku do obszarów porównawczych, można do przyczyn tego stanu wskazać również ograniczoną dostępność do instytucji otoczenia biznesu. Jest to niezbędny element tworzenia „kultury przedsiębiorczości”, warunków gospodarczych i potencjału do rozwoju gospodarczego.

Tabela 8. Zmiana liczby firm wpisanych do rejestru REGON w okresie 2009 - 2019

Nazwa	ogółem											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019/2009
<b>POLSKA</b>	-	4,5%	-1,0%	2,7%	2,4%	1,2%	1,6%	1,3%	1,7%	1,3%	3,3%	20,5%
<b>PODKARPACKIE</b>	-	5,3%	-1,0%	2,6%	3,0%	1,8%	1,6%	1,6%	2,0%	2,2%	3,6%	24,9%
<b>Powiat niżański</b>	-	5,1%	-0,7%	2,1%	1,6%	2,4%	1,4%	0,2%	0,9%	4,4%	5,6%	25,1%
Nisko	-	<b>5,5%</b>	<b>0,1%</b>	<b>3,1%</b>	<b>1,0%</b>	<b>0,3%</b>	<b>0,8%</b>	<b>-0,5%</b>	<b>-0,5%</b>	<b>2,2%</b>	<b>4,2%</b>	<b>17,4%</b>
<b>Nisko - miasto</b>	-	4,4%	0,5%	2,5%	0,9%	0,1%	1,3%	-0,2%	-0,6%	1,0%	3,4%	14,0%
<b>Nisko - obszar wiejski</b>	-	9,7%	-1,6%	5,2%	1,6%	1,3%	-1,0%	-1,3%	-0,3%	6,7%	6,8%	29,7%
Nazwa	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019/2009
<b>POLSKA</b>	-	5,2%	0,7%	-1,9%	-1,1%	-16,3%	-0,3%	-0,4%	-1,4%	-4,6%	-0,4%	-20,0%
<b>PODKARPACKIE</b>	-	1,9%	-0,6%	0,6%	-0,3%	-6,1%	-1,2%	-0,2%	-1,1%	-1,4%	1,4%	-7,0%
<b>Powiat niżański</b>	-	-3,6%	-10,6%	-1,7%	0,0%	-7,8%	1,9%	0,0%	-0,9%	-1,9%	-0,9%	-23,4%
Nisko	-	<b>-11,1%</b>	<b>-12,5%</b>	<b>0,0%</b>	<b>-4,8%</b>	<b>-15,0%</b>	<b>11,8%</b>	<b>0,0%</b>	<b>-5,3%</b>	<b>5,6%</b>	<b>0,0%</b>	<b>-29,6%</b>
<b>Nisko - miasto</b>	-	-15,0%	-11,8%	0,0%	-6,7%	-7,1%	15,4%	-6,7%	-7,1%	7,7%	7,1%	-25,0%
<b>Nisko - obszar wiejski</b>	-	0,0%	-14,3%	0,0%	0,0%	-33,3%	0,0%	25,0%	0,0%	0,0%	-20,0%	-42,9%
Nazwa	przemysł i budownictwo											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019/2009
<b>POLSKA</b>	-	5,2%	-1,2%	2,4%	1,7%	0,9%	1,4%	1,1%	2,6%	2,1%	5,6%	23,7%
<b>PODKARPACKIE</b>	-	8,4%	-0,2%	2,4%	3,3%	1,4%	2,2%	2,5%	4,4%	4,5%	7,0%	41,8%
<b>Powiat niżański</b>	-	9,3%	0,1%	2,7%	2,9%	2,6%	-1,4%	-0,8%	3,9%	5,8%	7,3%	36,8%
Nisko	-	<b>9,7%</b>	<b>1,4%</b>	<b>4,6%</b>	<b>3,1%</b>	<b>-1,3%</b>	<b>-3,2%</b>	<b>-0,9%</b>	<b>0,9%</b>	<b>0,9%</b>	<b>4,4%</b>	<b>20,7%</b>
<b>Nisko - miasto</b>	-	7,3%	2,4%	5,0%	3,2%	-1,8%	-1,9%	-1,9%	3,6%	0,0%	2,5%	19,3%
<b>Nisko - obszar wiejski</b>	-	15,4%	-0,7%	3,7%	2,9%	0,0%	-6,3%	1,5%	-5,1%	3,1%	9,0%	23,9%

Źródło: GUS BDL;

Rysunek 11. Zmiana liczby firm wg. wielkości zatrudnienia

Nazwa	0 - 9										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<b>Powiat nizański</b>	3 493	3 676	3 649	3 747	3 813	3 912	3 975	3 987	4 014	4 205	4 455
Nisko	<b>1 491</b>	<b>1 577</b>	<b>1 579</b>	<b>1 641</b>	<b>1 666</b>	<b>1 673</b>	<b>1 691</b>	<b>1 686</b>	<b>1 671</b>	<b>1 713</b>	<b>1 791</b>
<b>Nisko - miasto</b>	1 169	1 223	1 230	1 271	1 288	1 289	1 310	1 310	1 297	1 314	1 363
<b>Nisko - obszar wiejski</b>	322	354	349	370	378	384	381	376	374	399	428
Nazwa	10 - 49										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<b>Powiat nizański</b>	178	185	185	167	160	155	149	144	154	148	144
Nisko	<b>76</b>	<b>77</b>	<b>76</b>	<b>67</b>	<b>61</b>	<b>60</b>	<b>56</b>	<b>53</b>	<b>57</b>	<b>56</b>	<b>53</b>
<b>Nisko - miasto</b>	59	59	59	51	47	47	44	41	44	42	40
<b>Nisko - obszar wiejski</b>	17	18	17	16	14	13	12	12	13	14	13
Nazwa	50 - 249										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<b>Powiat nizański</b>	18	18	17	17	19	20	20	20	19	17	17
Nisko	<b>11</b>	<b>11</b>	<b>11</b>	<b>9</b>	<b>8</b>	<b>8</b>	<b>8</b>	<b>8</b>	<b>10</b>	<b>8</b>	<b>8</b>
<b>Nisko - miasto</b>	10	10	10	9	8	8	8	8	10	8	8
<b>Nisko - obszar wiejski</b>	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Nazwa	250 - 999										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<b>Powiat nizański</b>	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Nisko	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>
<b>Nisko - miasto</b>	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
<b>Nisko - obszar wiejski</b>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nazwa	1000 i więcej										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<b>Powiat nizański</b>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nisko	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Nisko - miasto</b>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<b>Nisko - obszar wiejski</b>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: GUS BDL;

### 4.3. PARTYCYPACYJNA ANALIZA POTENCJAŁU I KONKURENCYJNOŚCI LOKALNEJ GOSPODARKI

Po opracowaniu analizy MRL oraz analizy pogłębionej, kolejnym etapem analizy jest ocena lokalnego poziomu przedsiębiorczości dokonana bezpośrednio przez interesariuszy – przedsiębiorstwa z terenu gminy i miasta Nisko. Analiza została opracowana w oparciu o badanie ankietowe, przeprowadzone w postaci elektronicznej, na podstawie ankiety/narzędzia badawczego opracowanego przez ZMP. Szczegółowa analiza i wyniki badawcze znajdują się w załączniku do niniejszej diagnozy.

W badaniu uczestniczyło 36 respondentów, z czego 50% wypełniło ankietę do końca. Struktura badanych potwierdza przedstawioną powyżej analizę statystycznie – porównawcza, w badaniu uczestniczyło 27,78% firm usługowych, 22,22% handlowych, 2,78% z sekcji transport, 2,78% z sekcji przemysł. Badanie potwierdza stabilną sytuację lokalnych przedsiębiorstw przedstawioną w analizie MRL, bowiem 36,11% badanych to są firmy działające powyżej 20 lat, 11,11% w przedziale od 11-20 lat, 2,78% od 6 do 10 lat i 5,56% w przedziale od 1 do 5 lat. W badaniu nie brały udziału firmy nowe do 1 roku działania. **Badanie również potwierdza, że głównym rynkiem działania nizańskich firm stanowi lokalny rynek (27,78%), następnie regionalny (11,11%), krajowy (11,11%) i jedynie 5,56% rynek międzynarodowy.** Potwierdza to dominujące uzależnienie większości firm od lokalnego rynku, a przez to niskiego poziomu konkurencyjności i niskiego potencjału rozwojowego. Na terenie gminy działa niewiele firm o zasięgu międzynarodowym, który może stanowić podstawy do dynamicznego rozwoju.

Niski potencjał firm, w dużej mierze ograniczony do lokalnego rynku potwierdza analiza pozycji rynkowych określanych bezpośrednio przez respondentów. 30,56% deklaruje, iż ich firma ma niewielki udział w rynku i zalicza się do wielu podobnych, 19,44% uważa, że ma znaczący udział w rynku (analizując główny rynek działania lokalnych firm można określić, iż ten udział znaczący rozumiany jest w rozpoznawalności, okresowi działania i pozycji, jaką firmy zajmują na lokalnym rynku), jedynie 2,78% uważa się za liderów (j.w.), oraz 2,78% deklaruje niewielkie doświadczenie w branży.

W badaniu w głównej mierze brały firmy z sektora MŚP, w tym 36,11% firm mikro (13 firm z czego 11,11% jednoosobowych bez pracowników i 25% zatrudniających do 9 pracowników), 11,11% firm małych (4 firmy) i 8,33% średnich (3 firmy). 47,22% badanych wskazało posiadanie siedziby na terenie miasta, 2,78% poza miastem i 5,56% w winnym województwie. W ten sposób większość właścicieli badanych firm stanowią mieszkańcy Niska, połowa badanych to firmy rodzinne.

**W zamierzeniach na przyszłość ponad połowa badanych firm nie planuje przekazać firmy członkom rodziny, co niesie ze sobą ryzyko usunięcia jej z rynku w przyszłości, 70% badanych nie planuje outsourcingu wybranych obszarów działalności firmy, co może świadczyć o niskiej potrzebie rozwoju i podnoszenia konkurencyjności w obszarze organizacyjnym i marketingowym lub niskim poziomie dochodów uniemożliwiających wskazany rozwój; firmy nie planują zmiany profilu działania, podkreśla to przystosowanie do lokalnego rynku i lokalnych potrzeb, natomiast 80% planuje rozszerzenie rodzaju prowadzonych działalności, co jest elementem pozytywnym dla dalszego rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i skali działania. W zapytaniach dotyczących przyszłego działania, 7 firm planuje wejść na nowe rynki sprzedaży (ekspansja geograficzna), 1 przedsiębiorca planuje ograniczyć rodzaj działalności, 3 firmy planuje zmianę siedziby, 2 przedsiębiorców planuje zawiesić działalność, natomiast 1**

przedsiębiorca zamierza całkowicie zaprzestać prowadzenia działalności. Przedstawione dane są dosyć niepokojące, bowiem pokazują, iż 7 badanych firm planuje zmiany, które będą miały niekorzystny wpływ na lokalną gospodarkę. Przedstawione wyniki są jeszcze bardziej niepokojące, jeżeli weźmiemy pod uwagę, iż badanie było prowadzone jeszcze przed wystąpieniem kryzysu związanego z pandemią koronawirusa, który może odcisnąć swoje piętno jeszcze bardziej niż przedstawione wyniki. Ponadto 13 firm wskazało na poważne problemy zagrażające utracie płynności finansowej. W problemach i barierach rozwojowych przedsiębiorcy podkreślają wzrost kosztów prowadzenia działalności gospodarczej (energia, praca, czynsz) – 15 firm, ograniczony dostęp do nowych technologii, jako zagrożenie dla funkcjonowania firmy – 4 badanych; 7 firm podkreślało problemy w dostępie do instytucji publicznych i komercyjnych oferujących usługi pożyczkowe, poręczeniowe i kapitał. W grupie badanych 12 firm podkreśla uzależnienie od ograniczonego popytu i lokalnego rynku zbytu, co uzasadnia wyżej przedstawioną analizę. Problemem lokalnych firm jest również brak posiadania własnej strategii rozwoju, 8 przedsiębiorców wskazało, iż nastawieni są na krótkookresową maksymalizację zysków, jedynie u 2 firm liczy się zysk „długookresowy”, 3 przedsiębiorców zadeklarowało działanie w ogóle bez strategii. Niestety potwierdza to niską zdolność do zapewnienia płynności finansowej w perspektywie dłuższego okresu czasu, firmy działają w trybie „bieżącego zysku”, uzależnione są od bieżącej sytuacji. Powyższa analiza potwierdza niską zdolność lokalnych firm do zmian i dywersyfikacji wynikających ze spadku popytu na lokalnym i globalnym rynku. Firmy nie są przygotowane do zmian popytowych, jak również zmian technologicznych. Dużym wyzwaniem dla lokalnych firm będzie przetrwanie kryzysu wywołanego koronawirusem.

**W ocenie warunków prowadzenia działalności gospodarczej aż 40% respondentów ocenia Nisko, jako złe miejsce do prowadzenia działalności gospodarczej.** Do powodów przedsiębiorcy wskazują wysoki problem w dostępie do wykwalifikowanych pracowników (wszyscy badani wskazali ten problem), 40% uważa, iż podatki lokalne są za wysokie, 80% ocenia źle lub nie ma zdania na temat gotowych planów zagospodarowania przestrzennego – prawdopodobnie ich nie znają. Tylko 3 przedsiębiorców negatywnie ocenia dostępność komunikacyjną i transportową w mieście. 33% przedsiębiorców pozytywnie ocenia wsparcie informacyjne urzędu gminy na temat warunków prowadzenia działalności gospodarczej w mieście, ponadto 50% pozytywnie ocenia łatwość w załatwianiu spraw w urzędzie gminy i miasta. Tylko 1 przedsiębiorca pozytywnie ocenił możliwość wymiany doświadczeń i nawiązywania kontaktów z innymi przedsiębiorcami, a także tylko 1 przedsiębiorca pozytywnie ocenił dostęp do wiedzy o innowacjach i nowych technologiach w rozwoju firm.

W podsumowaniu i w końcowych wnioskach można stwierdzić, iż ponad połowa badanych pozytywnie ocenia stosunek władz lokalnych do przedsiębiorców i lokalnych inwestorów, jednak jednocześnie wskazują na potrzeby związane z pobudzaniem przez władze lokalne do kooperacji i nawiązywania współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami, wykazują potrzeby związane z dostępem do wiedzy o innowacjach i nowych technologiach umożliwiających rozwój firmy. Przedsiębiorcy nie znają planów Gminy w obszarze zagospodarowania przestrzennego. Firmy podkreślają potrzeby związane z możliwościami korzystania ze środków pomocowych, korzyści ze stref ekonomicznych, usług szkoleniowych i doradczych dotyczących prowadzenia i zakładania działalności gospodarczej, marketingu i aspektów prawno – ekonomicznych (IOB), a także oczekują ulg i zwolnień w podatkach lokalnych. Przedsiębiorcy podkreślają potrzeby korzystania z oferty Urzędu Pracy, oczekują też wsparcia od jst w promocji swoich usług i produktów. Bardzo niekorzystnie oceniany jest dostęp do wykwalifikowanej kadry pracowniczej, firmy oczekują zwiększenia poziomu współpracy ze szkołami średnimi i instytucjami kształcenia

ustawicznego. Pozytywnym elementem badania, mającym istotny również wpływ na jakość życia mieszkańców gminy jest oferta firm do współdziałania w obszarze ochrony środowiska i gospodarki odpadami, a także wykorzystywania rozwiązań gospodarki niskoemisyjnej. Przedsiębiorcy oczekują również wsparcia przy wejściu na rynki zewnętrzne (krajowe i zagraniczne), poprzez organizację misji gospodarczych w miastach partnerskich, czy wspólnym udziale w targach. Firmy widzą potrzeby związane z wdrażaniem e-technologii.

Drugą częścią badania była ocena lokalnej przedsiębiorczości dokonana przez pracowników Urząd Gminy i Miasta w Nisku. We wnioskach zawarto informacje:

- samorząd podejmuje działania na rzecz wspierania przedsiębiorców;
- w mieście nie działają organizacje przedsiębiorców, nie działają również instytucje otoczenia biznesu, firmy z terenu gminy korzystają z IOB w innych miastach, m.in. ze Stalowej Woli, Mielca, czy Rzeszowa;
- niski poziom integracji lokalnego środowiska przedsiębiorców;
- słaba promocja gospodarcza;
- brak strategii rozwoju przedsiębiorczości;
- Miasto analizuje informacje dotyczące stanu lokalnej przedsiębiorczości, bada satysfakcję usług, tylko nie określono w jaki sposób, podobnie wskazano, iż Miasto „zaszczepia” ducha przedsiębiorczości wśród uczniów, również nie wskazano w jaki sposób;
- w mieście funkcjonują: Powiatowa Rada Rynku Pracy oraz LGD „Stowarzyszenie Partnerstwo dla Ziemi Nizańskiej”, które w pewnym stopniu działają w kierunku przedsiębiorców, działalność ich jednak w głównej mierze skupia się na rynku pracy: kursy, szkolenia, przekwalifikowanie pracowników;

W obszarze wykorzystywanych instrumentów polityki gospodarczej przez jst wykorzystywane są:

- oferta nieruchomości dla prowadzenia aktywności gospodarczej;
- tereny inwestycyjne – strefa przemysłowa w Nowosielcu – 40ha gruntów;
- polityką wspierania przedsiębiorczości zajmują się referaty w UGiM, brak jednak stanowiska do obsługi przedsiębiorców i inwestorów;
- ulgi i zwolnienia w podatkach od nieruchomości;
- wdrożenie procedur administracyjnych – wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, ustalenie warunków zabudowy ora wprowadzenie zmian w projekcie MPZP służących umożliwieniu realizacji inwestycji;
- jst nie posiada audytu wykorzystania nieruchomości i obiektów pod funkcje gospodarcze.

Przedstawione wyniki badania w pewnym stopniu umożliwiły precyzyjne scharakteryzowanie lokalnego rynku przedsiębiorczości, jak również wskazały na potrzeby i oczekiwania, jakie są formułowane przez nizańskie firmy do lokalnego samorządu. Część z tych proporcji może stanowić element działań do zrealizowania w ramach Programu Rozwój lokalny, jeżeli ich efekt będzie miał znamiona rozwoju gospodarczego gminy i miasta Nisko.



## 5. ANALIZA - OBSZAR II. RYNEK PRACY I KWALIFIKACJE SIŁY ROBOCZEJ.

---

### 5.1. ANALIZA WYJŚCIOWA W OPARCIU O MRL

---

Zrównoważony rynek pracy jest ważnym elementem lokalnej gospodarki i zarazem podstawą rozwoju ekonomicznego gminy. Stabilny i atrakcyjny rynek pracy jest sygnałem dla obecnych i potencjalnych mieszkańców, że sprawy idą w dobrym kierunku, że warto związać swoją karierę i życie zawodowe z miejscem, które oferuje ciekawe perspektywy rozwoju.

Przekłada się to bezpośrednio na demografię, a w konsekwencji - na wielkość popytu na różnego rodzaju dobra i usługi oraz gotowość lokalnych przedsiębiorstw do dalszego zwiększania produkcji i zatrudnienia.

Potencjał lokalnego rynku zależy z jednej strony od wielkości popytu na pracę zgłaszanego przez funkcjonujące na terenie gminy firmy. Szczególnie cenne są miejsca pracy w sektorach rozwojowych, które dają szansę na dobre i stabilne zarobki. Z drugiej strony, nowe inwestycje są możliwe, jeśli przedsiębiorcy mogą pozyskać odpowiednią liczbę pracowników, którzy mają odpowiednie kwalifikacje. Stąd trzecim istotnym czynnikiem, który wpływa na ostateczny efekt, są sprawnie działające instytucje związane z rynkiem pracy - podmioty kształtujące politykę gospodarczą, PUP-y, agencje zatrudnienia, szkoły i ośrodki kształcenia zawodowego. Ich rolą jest odpowiednie dopasowanie popytu i podaży oraz dążenie do zapewnienia długookresowej równowagi na rynku pracy.

**W naszej analizie koncentrujemy się na 4 kluczowych czynnikach wpływających na potencjał lokalnego rynku:**

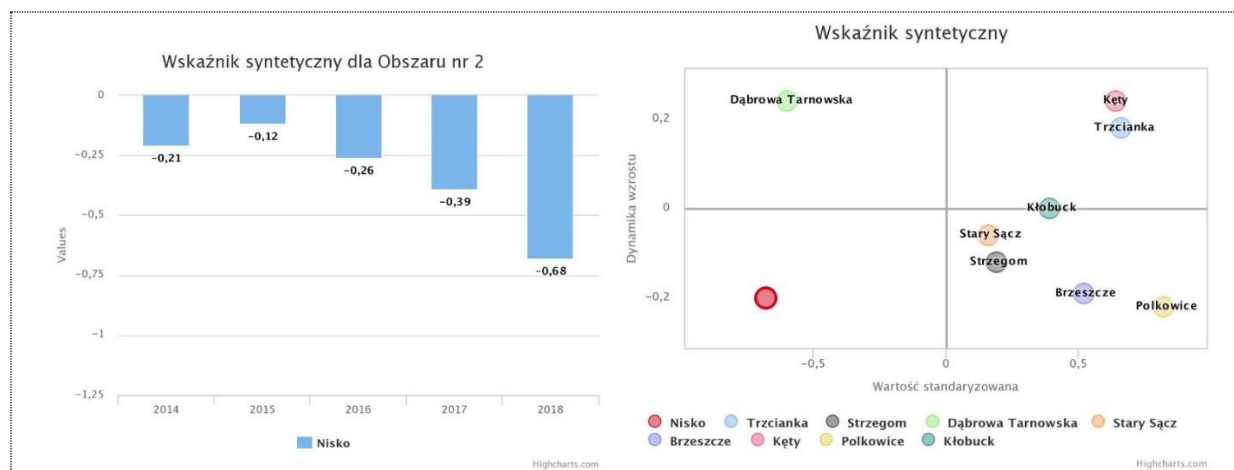
1. Dostępności i jakości oferowanych miejsc pracy
2. Dostępności wykwalifikowanej siły roboczej
3. Jakości kształcenia zawodowego
4. Skali bezrobocia"

#### **Stopa bezrobocia - Miasta porównawcze:**

##### **Dane powiatowe:**

- Brzeszcze -5,1 % (pow. oświęcimskim)
- Dąbrowa Tarnowska -9,6 % (pow. dąbrowski)
- Kęty -5,1% (pow. oświęcimskim)
- Kłobuck-6,4% (pow. kłobucki)
- Polkowice -4,2% (pow. polkowicki)
- Stary Sącz -7,6% (pow. nowosądecki)
- Strzegom -5,2% (pow. świdnicki)
- Trzcianka -3,9 (pow. czarnkowsko-trzcieński)
- **Nisko -15.3 % (pow. niżański)**

Stan na: 30.09.2019r.



<b>Obszar 2. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,21</b>	<b>-0,12</b>	<b>-0,26</b>	<b>-0,39</b>	<b>-0,68</b>
dynamika					<b>-0,2</b>
<b>1. Dostępność i jakość oferowanych miejsc pracy</b>					
<b>1.1 Wpływy JST z tytułu udziału we wpływach BP z PIT na 1 mieszkańca</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,17	0,16	0,22	0,3	0,37
dynamika					0,23
<b>1.2 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-1,06</b>	<b>-1,21</b>	<b>-1,35</b>	<b>-1,32</b>	<b>-1,33</b>
dynamika					<b>-0,47</b>
<b>1.4 Oferty pracy</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,51</b>	<b>-0,27</b>	<b>-0,43</b>	<b>-0,15</b>	<b>-0,17</b>
dynamika					0,19
<b>2. Dostępność wykwalifikowanej siły roboczej</b>					
<b>2.1 Różnica liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,12</b>	<b>-0,43</b>	<b>-0,59</b>	<b>-0,71</b>	<b>-0,87</b>
dynamika					<b>-0,73</b>
<b>2.2 Zmiana liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym w ostatnich 5 latach</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,25	0,29	0,06	<b>-0,21</b>	<b>-0,21</b>
dynamika					<b>-0,46</b>
<b>2.3 Liczba absolwentów szkół średnich w ostatnich 5 latach</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	1,11	1,13	1,25	1,42	1,72
dynamika					0,3
<b>2.4 Liczba osób bezrobotnych w wykształceniu podstawowym na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,75</b>	<b>-0,59</b>	<b>-0,89</b>	<b>-1,21</b>	<b>-1,19</b>
dynamika					0,04

<b>2.5 Udział bezrobotnych zarejestrowanych powyżej roku w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-1,73</b>	<b>-1,32</b>	<b>-1,3</b>	<b>-2,05</b>	<b>-2,31</b>
dynamika					0,21
<b>3. Jakość kształcenia zawodowego</b>					
<b>3.1 Liczba uczniów w średnich szkołach zawodowych na 1000 mieszkańców gminy</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	1,76	1,66	1,5	1,69	1,89
dynamika					<b>-0,17</b>
<b>3.2 Liczba bezrobotnych zarejestrowanych absolwentów na 1000 mieszkańców gminy</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-1,71</b>	<b>-2,3</b>	<b>-2,24</b>	<b>-2,71</b>	<b>-2,67</b>
dynamika					0,52
<b>4. Skala bezrobocia</b>					
<b>4.1 Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1000 mieszkańców gminy</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-1,37</b>	<b>-0,95</b>	<b>-1,53</b>	<b>-1,69</b>	<b>-1,74</b>
dynamika					0,03
<b>4.2 Liczba bezrobotnych zarejestrowanych do 25 roku życia ogółem na 1000 mieszkańców gminy</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,85</b>	<b>-0,53</b>	<b>-0,95</b>	<b>-1,39</b>	<b>-2,67</b>
dynamika					<b>-0,93</b>
<b>4.2 Liczba długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych na 1000 mieszkańców gminy</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-1,45</b>	<b>-0,95</b>	<b>-1,42</b>	<b>-1,62</b>	<b>-1,76</b>
dynamika					0,3

#### Wnioski:

- W obszarze rynku pracy Gmina Nisko znacząco odstępuje od grupy badawczej, przed nią znajduje się jedynie Dąbrowa Tarnowska, która ma jednak bardzo wysoki wskaźnik zmian. Nisko znacząco odstaje od badanej grupy, ale również nie rozwija się w tempie umożliwiającym zbliżenie się do średniej badanej grupy w najbliższych latach.

#### Przyczyny:

- najniższy wskaźnik przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto (ujemna wartość i dynamika);
- niższa liczba miejsc pracy, choć tendencja już dodatnia;
- najniższy wskaźnik różnicy mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, co wskazuje na pogłębiający się problem w dostępie do siły roboczej;
- najwyższy wskaźnik bezrobocia wśród bezrobotnych z wykształceniem podstawowym (Nisko na końcu);
- najwyższy wskaźnik bezrobotnych powyżej 1 roku (choć dynamika dodatnia);
- najwyższy wskaźnik bezrobocia w grupie zarejestrowanych absolwentów wskazuje na ograniczone możliwości wykorzystania wskazanego potencjału i niski poziom zatrudnienia lokalnego rynku pracy, przygotowanego na nowych absolwentów;

- najwyższy wskaźnik bezrobocia – Nisko ostatnią gminą w grupie;
- najwyższy wskaźnik bezrobocia wśród osób do 25 roku życia - Nisko ostatnią gminą w grupie (dynamika również ujemna);
- najwyższy wskaźnik długotrwale bezrobotnych;

#### **Rekomendacje:**

- rozwój lokalnej przedsiębiorczości
- wsparcie lokalnych szkół w kształceniu ukierunkowanym na kluczowe obszary zatrudnienia;

#### **Potencjały, pozytywne wskaźniki:**

- Wysoki wskaźnik i dynamika w liczbie absolwentów szkół średnich – potencjał rozwojowy;
- Nisko liderem w liczbie uczniów w szkołach średnich, choć dynamika ujemna.

## 5.2. POGŁĘBIONA ANALIZA SYTUACJI W OBSZARZE RYNKU PRACY

### ***Ogólna sytuacja rynku pracy***

Rynek pracy to ogół form i procesów zatrudniania pracowników przez pracodawców, a także ogół instytucji, uwarunkowań oraz czynników negocjacji warunków zatrudnienia, pracy i płac. Rynek pracy to również ekonomiczny, społeczny i polityczny obszar, na którym rozgrywają się wszelkie procesy z zakresu szeroko rozumianego zatrudnienia i bezrobocia. W gospodarce rynkowej rynek pracy jest regulowany przez prawo popytu i podaży. O wielkości podaży na rynku pracy świadczy liczba osób poszukujących pracy, natomiast o wielkości popytu – liczba wolnych miejsc pracy. Zwykle na rynku pracy istnieje nadwyżka podaży nad popytem, co prowadzi do zjawiska bezrobocia. Występuje ono wtedy, gdy brakuje pracy dla osób, które jej poszukują i są zdolne, by ją wykonywać.

Rynek pracy jest traktowany jako miejsce konfrontacji podaży i popytu na pracę, czyli ofert pracy i chęci podjęcia pracy. Podaż pracy jest tożsama z pojęciem zasobów pracy, czy zasobów siły roboczej, na które składa się ogół ludności zawodowo czynnej. Podaż pracy może być analizowana jako wielkość globalna, obejmując wszystkich aktywnych zawodowo na danym rynku pracy. Popyt na pracę to zapotrzebowanie na potencjał ludzi zdolnych do pracy. W praktyce jest on równy liczbie oferowanych miejsc pracy (wolnych i zajętych) w gospodarce. Kategorie podaży i popytu na pracę służą opisaniu równowagi na rynku pracy. Warunkiem tej równowagi jest stan, w którym popyt na pracę będzie równy jej podaży. Sytuację, w której grupa pracowników zdolnych do pracy oraz gotowych do jej podjęcia nie znajduje możliwości zatrudnienia, nazywa się bezrobociem. Uznawane jest ono za jeden z najbardziej negatywnych skutków ubocznych przemian wynikających z uwolnienia gospodarki od systemu nakazowo-rozdzielczego. Dodatkowym czynnikiem generującym to zjawisko są zmiany technologiczne i przemiany świata pracy wynikające z globalizacji gospodarki. Sytuacja przedłużającego się czasu pozostawania bez pracy, wbrew własnej woli jest dla człowieka bardzo trudnym okresem. Rodzi szereg problemów natury ekonomicznej, prawnej, psychologicznej i społecznej zarówno w skali ogólnospołecznej jak i indywidualnej. Szczególnie dotkliwie odczuwane jest przez osoby długotrwale pozostające bez pracy, nieposiadające prawa do zasiłku, dla których praca jest wysoko cenioną wartością, jak i również dla osób młodych, które u progu kariery zawodowej nie mają szansy na znalezienie zatrudnienia.

W prezentowanej analizie skupiono uwagę na zdiagnozowaniu aktualnej sytuacji osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Podstawowym miernikiem poziomu bezrobocia jest stopa bezrobocia, czyli udział bezrobotnych w ogólnej liczbie osób aktywnych zawodowo. Stopę bezrobocia obliczamy za pomocą wzoru:

$$b = B/S \times 100\%,$$

gdzie:

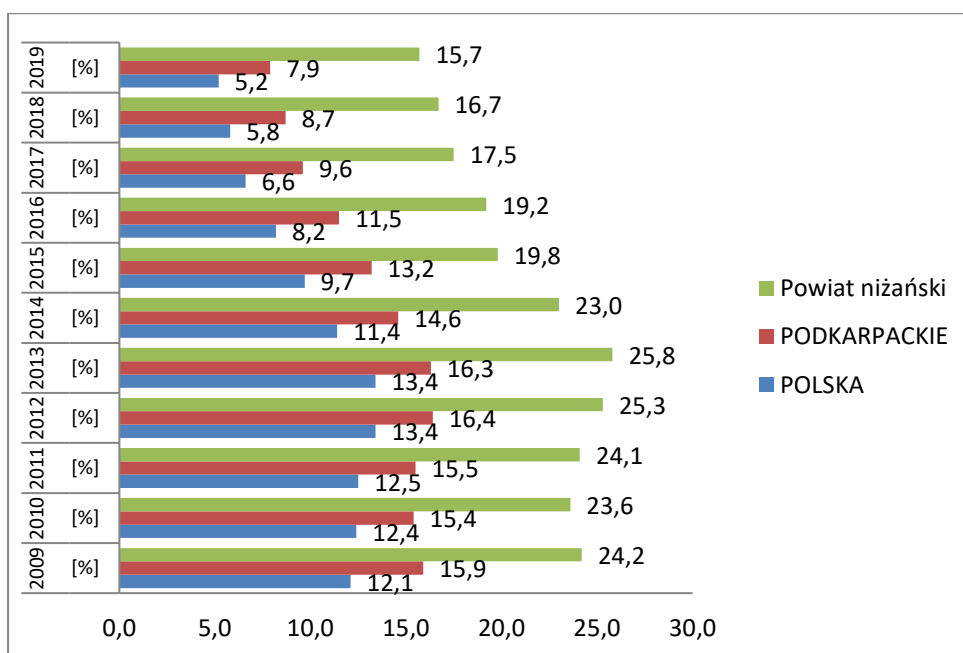
b – stopa bezrobocia

B – liczba bezrobotnych

S – liczba osób aktywnych zawodowo (liczba bezrobotnych + liczba pracujących).

Należy jednak pamiętać, że stopa bezrobocia nie oddaje dokładnie rozmiarów bezrobocia. Istnieje bowiem grupa ludzi, którzy nie rejestrują się w urzędzie pracy i szukają zatrudnienia na własną rękę. Dużo jest również osób, które rejestrują się jako bezrobotne, otrzymują zasiłek i wykonują pracę na „czarno”. Stopę bezrobocia w kraju, województwie i w powiecie nizańskim obrazuje poniższy wykres.

Rysunek 12. Stopa bezrobocia w latach 2009-2019 w kraju, województwie i powiecie.



Źródło: Dane GUS [BDL]

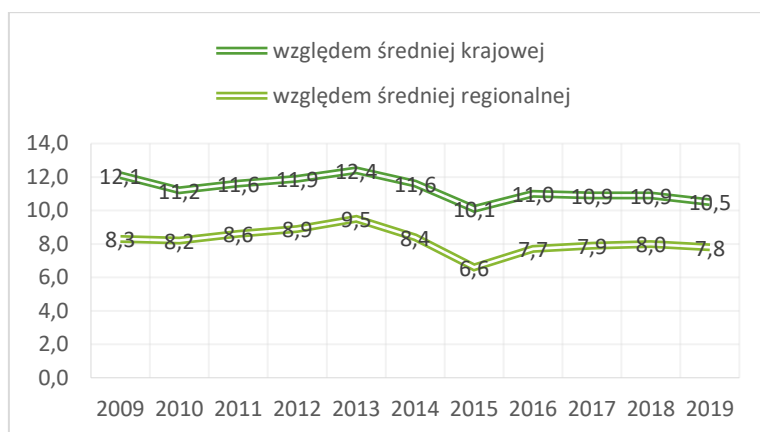
Analizę poziomu bezrobocia oparto o dane PUP w Nisku, który zestawia dane dla całego powiatu. W dalszej części przedstawiono dane odnoszące się do poziomu bezrobocia zawężonego jedynie dla gminy i miasta Nisko.

**Stopa bezrobocia w powiecie nizańskim w 2019 roku wynosiła 15,7% – wg najnowszych dostępnych całorocznych danych GUS. Jest to znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla woj. podkarpackiego (7,9%) oraz znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski (5,2%). Pokazuje to skalę problemu społeczno – gospodarczego, jakim jest bezrobocie dla Gminy i Miasta Nisko.**

**Stopa bezrobocia na przestrzeni lat 2009-2019 w powiecie nizańskim pozostawała na poziomie zdecydowanie wyższym niż średnia dla regionu czy kraju, do roku 2013 miała tendencję wzrostową i osiągnęła wartość najwyższą, bo aż 25,8%. Był to wysoki wskaźnik bezrobocia w porównaniu do woj. podkarpackiego 16,3% oraz kraju 13,4%. Od roku 2014 poziom bezrobocia na terenie powiatu spada. Dla porównania w 2009 roku wskaźnik ten był na poziomie 24,2%. Oznacza to, że stopa bezrobocia w powiecie nizańskim w 2019 roku spadła o 8,50%, w stosunku do roku 2009. Wahania stopy bezrobocia są wynikiem zmian w napływie i odpływie osób bezrobotnych z rejestrów urzędów pracy i w szczególności zmian, jakie zachodzą na krajowym i lokalnym rynku przedsiębiorczości. Analizując przedstawiony powyżej wykres można pozytywnie ocenić spadek stopy bezrobocia na terenie powiatu w tym okresie, nie mniej jednak należy zauważyć, że różnica między powiatem nizańskim, a średnim poziomem bezrobocia w regionie i w kraju nadal pozostaje znacząca. Pokazuje to skalę problemu bezrobocia dla Niska, jako podstawową barierę rozwojową.**

Na rysunku poniżej zamieszczono dystans (nadwyżkę poziomu bezrobocia na terenie gminy Nisko) dzielący poziom bezrobocia względem średniego poziomu bezrobocia na terenie kraju i regionu. W okresie 2009 – 2019 sytuacja na terenie gminy Nisko nieznacznie się poprawiła, dystans z 12,1 pp względem średniej krajowej i 8,3 pp względem średniej regionalnej zmniejszył się w roku 2019 do 10,5 pp względem średniej krajowej i do 7,8 pp względem średniej regionalnej. Przedstawione dane jednak nadal obrazują poważny problem Gminy Nisko w obszarze poziomu bezrobocia, który w roku 2019 nadal występuje na zdecydowanie wyższym poziomie niż średnia krajowa, czy regionalna. Zmiany, jakie nastąpiły na rynku gospodarczym przyczyniły się do zmniejszenia liczby osób bezrobotnych, jednak dystans dzielący w tym obszarze Gminę Nisko względem kraju i regionu nie uległ zasadniczej poprawie.

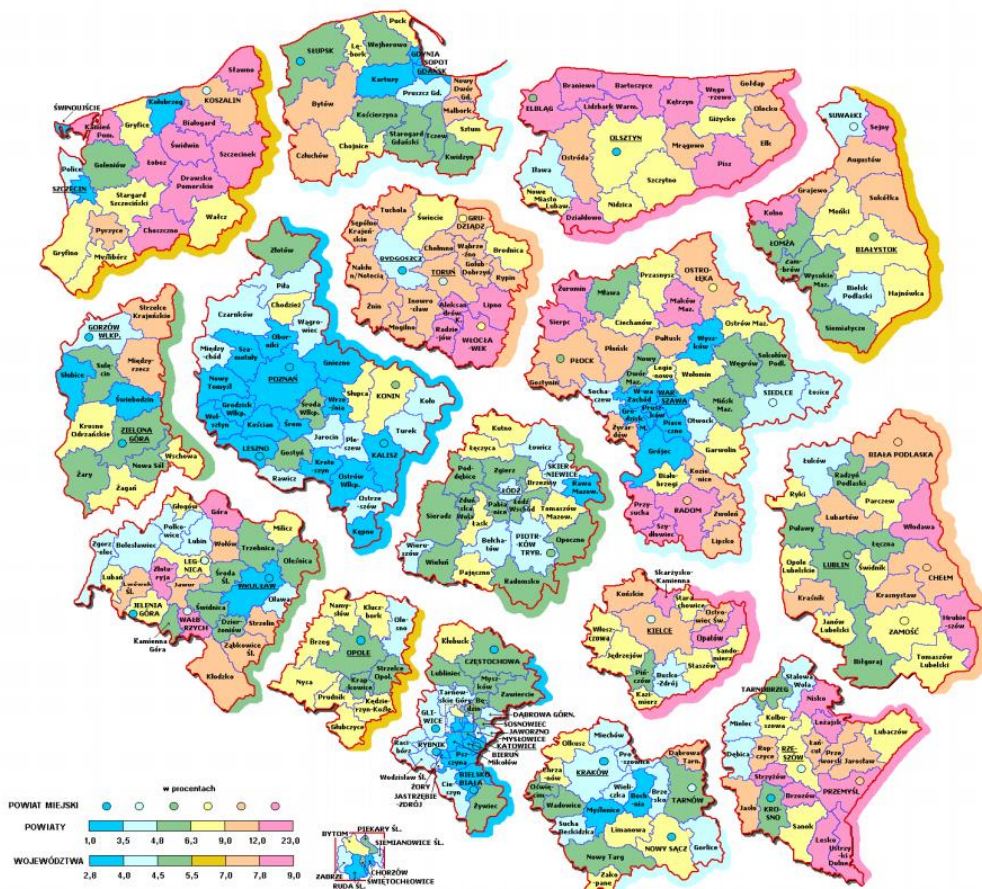
Rysunek 13. Dystans dzielący Gminę Nisko w poziomie bezrobocia



Dane: GUS BDL;

Problem bezrobocia w Nisku dodatkowo podkreśla przedstawiony poniżej rysunek, który graficznie wskazuje na różnice, jakie dzielą gminę i pozostałe tereny na terenie kraju. Kolorem różowym zaznaczono powiaty o najwyższym poziomie bezrobocia.

Rysunek 14. Stopa bezrobocia rejestrowanego według stanu w końcu 2019 r. (w procentach)



Źródło: [www.psz.praca.gov.pl](http://www.psz.praca.gov.pl)

## ***Przyczyny bezrobocia***

### ***a) Zmiany demograficzne***

Bezrobocie, w mniejszym bądź większym stopniu, dotyczy każdej współczesnej gospodarki. Objawiać się może w różny sposób - jego konkretyzacja uzależniona jest bowiem między innymi od czasu trwania, grup społecznych, w których się pojawia czy zjawisk, z jakimi jest związane. Bezrobocie, jako kwestia społeczna – dotyczy dużych grup społecznych, zakłóca ich prawidłowy rozwój, wywołuje społeczny niepokój, jest źródłem napięć międzyludzkich. Problemem związanym z bezrobociem jest kwestia niedostosowania poziomu i struktury kwalifikacji zasobów pracy do potrzeb rynku pracy (bezrobocie strukturalne).

Największymi przyczynami bezrobocia na terenie gminy Nisko to brak dużych zakładów pracy o charakterze produkcyjnym (co zostało również wykazane w analizie przedsiębiorczości), niska opłacalność prowadzenia gospodarstw rolnych (głównie z uwagi na niską jakość gleb), migracja młodych, wykształconych ludzi do dużych aglomeracji miejskich oraz niski poziom aktywności przedsiębiorczej wśród mieszkańców. Ponadto wśród mieszkańców gminy zauważalna jest mała motywacja do podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych lub ich zmiany, aby były kompatybilne z oczekiwaniami rynku pracy. Liczbę osób bezrobotnych zarejestrowanych ogółem obrazuje tabela Nr 7 z podziałem na kraj, województwo, powiat i gminę.

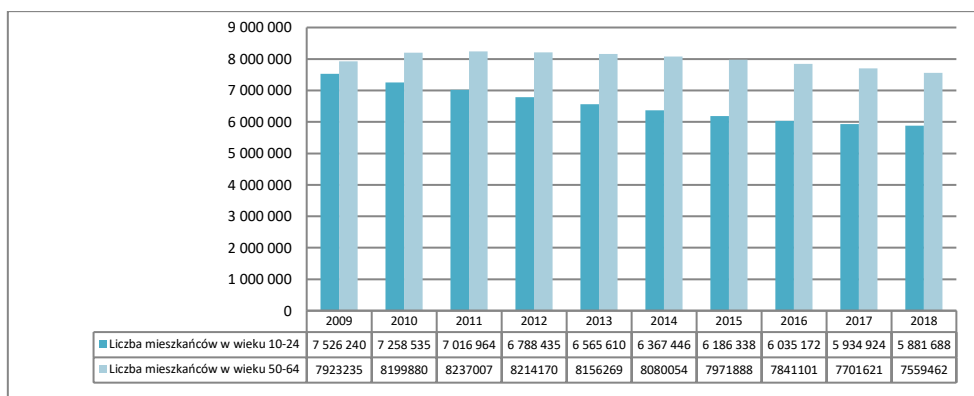
**Nisko jest małym miastem z liczbą mieszkańców wynoszącą 15 355 mieszkańców, z czego 51,3% stanowią kobiety (7870), a 48,7% mężczyźni (7485).** Dokładne dane przedstawiające sytuację demograficzną gminy i miasta Nisko przedstawione są w dziale Demografia oraz w Pogłębionej analizie demograficznej gminy i miasta Nisko. Wynika z niej, że według danych statystycznych GUS BDL oraz danych własnych Urzędu Stanu Cywilnego w Nisku występuje stopniowe zmniejszanie się liczby mieszkańców gminy, co wywołane jest w głównej mierze emigracją mieszkańców za lepszą pracę, lepszymi warunkami kształcenia, jest to również wynikiem niekorzystnej sytuacji na rynku pracy (wysoki poziom bezrobocia). Pozytywnym wskaźnikiem jest dodatni i rosnący przyrost naturalny, który jednak nie niweluje ujemnego salda migracji.

Pozytywnym wynikiem analizy jest wysoki udział mieszkańców w wieku produkcyjnym, względem trendów krajowego, regionalnego i powiatowego. Jednak w formułowaniu wniosków należy zdecydowanie podkreślić rosnący udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (wzrost obciążenia demograficznego), a także co jest również niepokojącym sygnałem obniżanie się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, co już obecnie niekorzystnie wpływa na lokalny rynek pracy. Obecnie wskazane wartości występują na poziomach lepszych niż analizowane trendy, jednak ich zmiana bezpośrednio wskazuje, iż stopniowo zbliżają się do sytuacji, jaka panuje na rynku krajowym, regionalnym i powiatowym.

Analizując sytuację demograficzną mieszkańców w latach 2009-2018 według podziału na liczbę mieszkańców w wieku 50-64 i liczbę mieszkańców w wieku 10-24 oraz z podziałem na płeć przedstawia się to następująco:

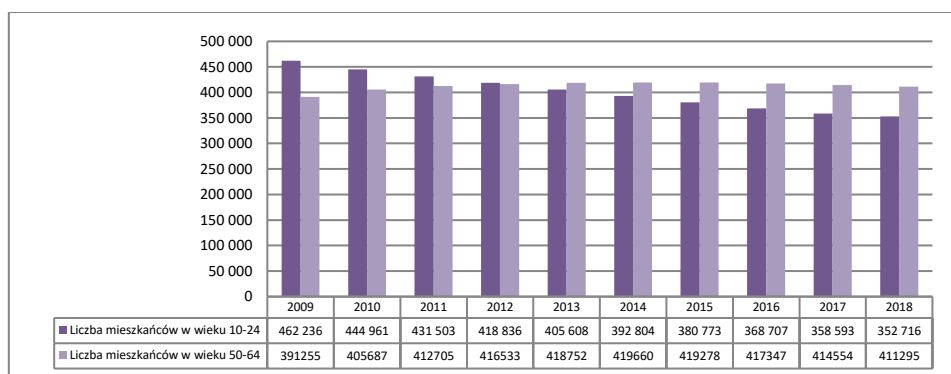


Rysunek 15. Różnica liczby mieszkańców w kraju między wiekiem 10-24, a wiekiem 50-64.



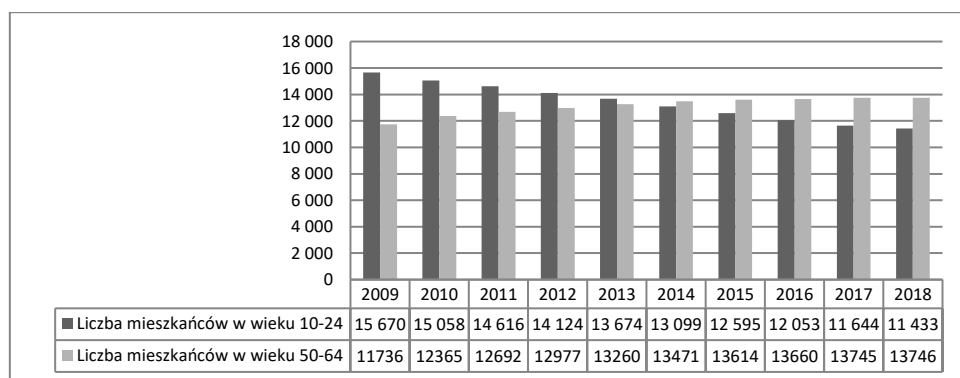
Źródło: dane GUS [BDL]

Rysunek 16. Różnica liczby mieszkańców w województwie między wiekiem 10-24, a wiekiem 50-64..



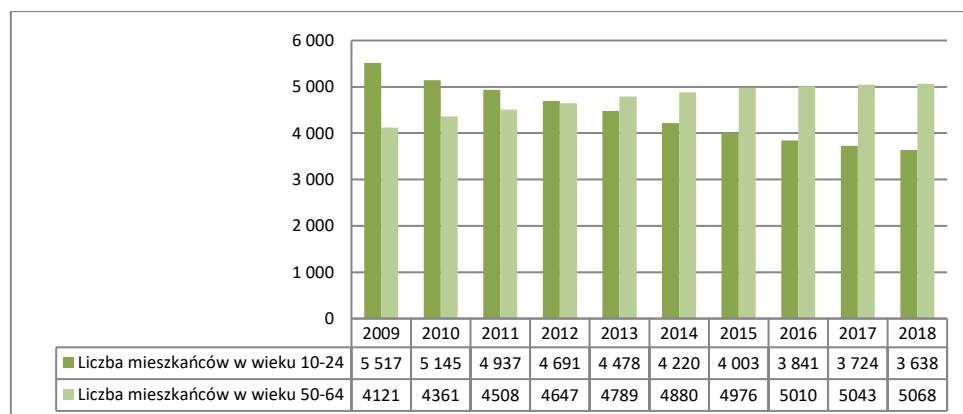
Źródło: dane GUS [BDL]

Rysunek 17. Różnica liczby mieszkańców w powiecie między wiekiem 10-24, a wiekiem 50-64.



Źródło: dane GUS [BDL]

Rysunek 18. Różnica liczby mieszkańców w gminie Nisko między wiekiem 10-24, a wiekiem 50-64.



Źródło: dane GUS [BDL]

Tabela 9 Różnica liczby mieszkańców w gminie Nisko między wiekiem 10-24, a wiekiem 50-64 z podziałem na płeć.

Wiek 10-24	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
mężczyźni	2 895	2 658	2 555	2 451	2 326	2 193	2 042	1 978	1 918	1 853
kobiety	2 622	2 487	2 382	2 240	2 152	2 027	1 961	1 863	1 806	1 785
Wiek 50-64	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
mężczyźni	2 077	2 187	2 251	2 319	2 373	2 416	2 469	2 469	2 461	2 489
kobiety	2 044	2 174	2 257	2 328	2 416	2 464	2 507	2 541	2 582	2 579

Źródło: dane GUS [BDL]

O tendencjach demograficznych zaczęło się szczególnie dużo mówić w Polsce w kontekście ujemnego przyrostu naturalnego, migracji i starzejącego się społeczeństwa. Wiadomo, że mają one znaczący wpływ na rynek pracy. Konsekwencji zmian demograficznych wpływających na rynek pracy upatrywać można między innymi w procesach depopulacji oraz procesach starzenia się ludności. Starzenie się populacji jest zjawiskiem powszechnym i nieodwracalnym. Stopień zaawansowania procesu zależy od fazy rozwoju społeczeństwa. Depopulacja jest rezultatem występowania – oddzielnie lub łącznie – dwóch czynników: ujemnego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji.

W przypadku rynku pracy bardziej istotny od malejącej ogólnej liczby ludności okazuje się spadek liczby osób w wieku produkcyjnym.

Na terenie gminy Nisko niekorzystna sytuacja dotyczy zmiany liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. **W okresie 2009 – 2018 na terenie gminy Nisko liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym zmalała o 34%, na terenie kraju o 22%, na terenie województwa o 24% i na terenie powiatu o 27%.** Wskazuje to na niekorzystną zmianę liczby mieszkańców gminy Nisko w przyszłym okresie, ze względu na obniżanie się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. W roku 2009 liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym na terenie gminy Nisko wynosiła 5517 osób, a w roku 2018 wynosiła 3638 osób, odnotowano w tym okresie spadek o 1879 osób (zmiana liczby osób w wieku przedprodukcyjnym o 34%).

**Niekorzystna zmiana demograficzna dotyczy również wzrostu liczby osób wieku poprodukcyjnym, która w największym stopniu dotyczy gminy Nisko - wzrost o 22,98% w tym okresie, na terenie powiatu o 17,13%, na terenie województwa o 5,12%, natomiast na terenie kraju nastąpiło zmniejszenie o 4,59%.** W roku 2009 liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy Nisko wynosiła 4121 osób, a w roku 2018 już 5068 osób.

Obecnie udział badanej grupy w liczbie ogółu mieszkańców gminy jest na poziomie niższym od średniej dla kraju, regionu i powiatu, ale corocznie wzrasta.

**Analizując dane demograficzne należy podkreślić, iż sytuacja na terenie gminy Nisko zmienia się niekorzystnie, poprzez obniżanie się liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i znaczącego wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym względem kraju, województwa i powiatu.** Jeszcze w okresie 2009 - 2012 na lokalnym rynku pracy liczba osób młodych wchodzących na rynek pracy była większa od liczby osób wychodzących z rynku, natomiast od roku 2013 liczba osób wchodzących na rynek jest już mniejsza od osób wychodzących w rynku, co powoduje kolejne problemy dla lokalnej przedsiębiorczości. W roku 2018 osoby w wieku przedprodukcyjnym na terenie gminy Nisko stanowiły 72% mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, natomiast w roku 2009 osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 134%. Na terenie kraju w roku 2018 osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 78% osób w wieku poprodukcyjnym, w regionie 86%, w powiecie 83%. Wskazuje to na najtrudniejszą sytuację na terenie gminy Nisko i prognozowane problemy na lokalnym rynku pracy w okresie przyszłym. Jest to również kolejna bariera dla poprawy lokalnego rynku pracy.

Przedstawione dane wpływają negatywnie na rynek pracy. Optymistycznym wariantem byłby wzrost i przyrost ludności, co wpłynęłoby na zwiększenie liczby ludności w wieku produkcyjnym w perspektywie czasu, a nie kontynuacja tendencji występujących obecnie. Należy podkreślić, że zmiany demograficzne znacząco wpływają na polski rynek pracy i są związane ze zmiennością poziomu oraz tendencji rozwojowych liczebności potencjalnych zasobów pracy, a także zmianą relacji między zbiorowością osób w wieku produkcyjnym, a populacjami osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, zmniejszeniem bezrobocia, procesem starzenia się potencjalnych zasobów pracy i depopulacji. Dużym wyzwaniem dla gminy Nisko jest przerwanie tych niekorzystnych zmian oraz dostosowywanie usług i infrastruktury do rosnącej liczby seniorów na terenie gminy.

### **Struktura lokalnego poziomu bezrobocia**

Dane dotyczące liczby osób bezrobotnych z terenu gminy i miasta Nisko zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nisku względem kraju, województwa, powiatu przedstawiają się następująco:

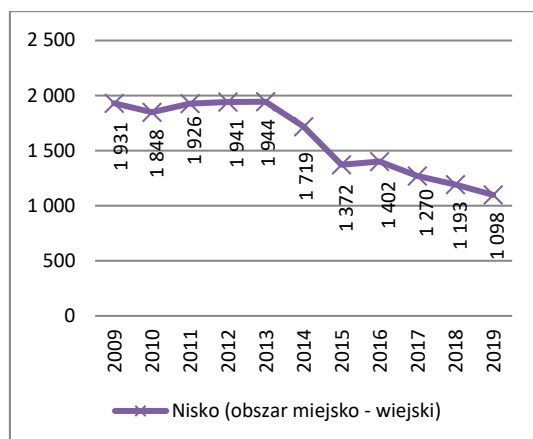
Tabela 10. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych ogółem w latach 2009-2019

Nazwa	ogółem										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
POLSKA	1 892 680	1 954 706	1 982 676	2 136 815	2 157 883	1 825 180	1 563 339	1 335 155	1 081 746	968 888	866 374
PODKARPACKIE	141 944	142 263	146 208	153 807	154 216	137 932	123 514	107 567	90 972	82 933	75 455
Powiat nizański	5 684	5 558	5 828	6 027	6 237	5 477	4 603	4 484	4 068	3 868	3 616
Nisko (obszar miejsko - wiejski)	1 931	1 848	1 926	1 941	1 944	1 719	1 372	1 402	1 270	1 193	1 098

Źródło: dane GUS [BDL]

Z powyższych danych wynika, że w gminie Nisko liczba osób bezrobotnych w 2009 roku wynosiła 1931 osób. W roku 2010 odnotowano spadek o 83 osoby. Następnie do 2013 roku liczba ta wzrosła o 96 osób. W roku 2014 odnotowano tendencję spadkową o 225 osób, która utrzymuje się do 2019 roku. Najwyższy poziom bezrobocia na terenie gminy Nisko odnotowany został w roku 2016 i był wyższy jedynie o 30 osób względem roku 2015. W roku 2019 liczba osób bezrobotnych w gminie Nisko wynosiła 1098 osób, czyli była niższa od 2009 roku o 833 osoby (-43%). Poziom bezrobocia na poziomie gminy obrazuje poniżej zamieszczony wykres.

Rysunek 19. Poziom bezrobocia na terenie gminy Nisko w okresie 2009 - 2019



Dane: GUS BDL;

W tabeli poniżej przedstawiono udział liczby osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym w schemacie porównawczym. Na przedstawionej tabeli uwidacznia się problem bezrobocia, w szczególności w stosunku do średniej regionalnej i krajowej. Udział osób bezrobotnych w grupie osób wieku produkcyjnym na terenie gminy jest nieznacznie niższy od średniej powiatowej, lecz nadal znacząco przekracza średnią regionalną i krajową. Analiza pokazuje również, iż poziom bezrobocia na terenie gminy i miasta Nisko w większym stopniu dotyka kobiet.

Tabela 11. Udział osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym

Nazwa	ogółem											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	
POLSKA	7,7	7,9	8,0	8,7	8,8	7,5	6,5	5,6	4,6	4,2	3,8	
PODKARPACKIE	10,6	10,5	10,7	11,3	11,4	10,2	9,2	8,0	6,8	6,3	5,8	
Powiat niżański	13,2	12,7	13,3	13,7	14,1	12,4	10,5	10,3	9,4	9,0	8,5	
Nisko	12,8	12,2	12,7	12,8	12,8	11,4	9,1	9,4	8,6	8,2	7,6	
Nisko - miasto	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	7,7	
Nisko - obszar wiejski	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	7,6	
Nazwa	mężczyźni											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	
POLSKA	7,2	7,2	7,1	8,0	8,2	6,9	5,9	5,0	3,9	3,5	3,2	
PODKARPACKIE	10,1	9,7	9,6	10,6	10,7	9,4	8,4	7,2	6,0	5,4	5,0	
Powiat niżański	13,0	12,1	12,2	13,2	13,4	11,5	10,1	9,5	8,4	7,8	7,3	
Nisko	12,6	11,6	11,3	11,8	11,8	10,3	8,4	8,2	7,5	6,8	6,1	
Nisko - miasto	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	5,8	
Nisko - obszar wiejski	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	6,8	
Nazwa	kobiety											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	

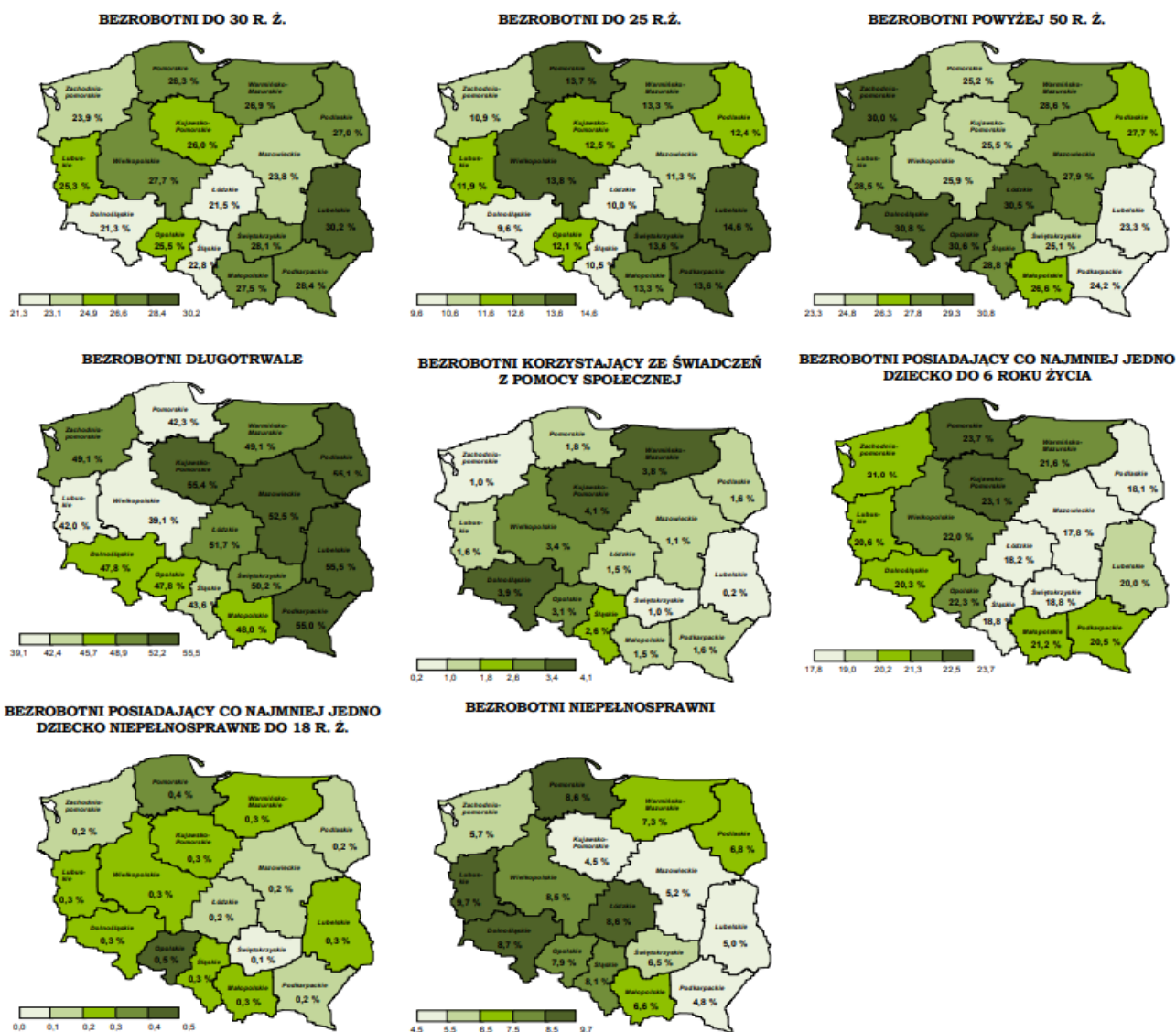
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
POLSKA	8,2	8,6	9,0	9,4	9,5	8,2	7,2	6,4	5,4	5,0	4,4
PODKARPACKIE	11,1	11,4	12,0	12,1	12,1	11,1	10,1	9,0	7,8	7,3	6,6
Powiat niżański	13,4	13,4	14,6	14,2	15,0	13,4	10,9	11,2	10,5	10,4	9,9
Nisko	13,1	12,8	14,3	14,0	13,9	12,6	9,9	10,8	9,9	9,7	9,4
Nisko - miasto	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	9,8
Nisko - obszar wiejski	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	8,4

Dane: GUS BDL;

Analiza poziomu bezrobocia stanowi jeden z elementów oceny występowania zjawiska kryzysowego w sferze społecznej. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie dzieli się na kilka grup osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na Rynku Pracy. Zgodnie z art. 49 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy osobami będącymi w szczególnej sytuacji na rynku pracy są:

- bezrobotni do 30 roku życia,
- bezrobotni długotrwale,
- bezrobotni powyżej 50 roku życia,
- bezrobotni korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej,
- bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia,
- bezrobotni niepełnosprawni,
- poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu lub niewykonujący innej pracy zarobkowej opiekun osoby niepełnosprawnej, z wyłączeniem opiekunów osoby niepełnosprawnej pobierających świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, lub zasiłek dla opiekuna na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (od 1 lipca 2017 r.).

W roku 2018 sytuacja osób w szczególnej sytuacji na Rynku Pracy w kraju z podziałem na województwa przedstawiała się następująco:



Źródło: [www.psz.praca.gov.pl](http://www.psz.praca.gov.pl)

Dane dotyczące sytuacji osób bezrobotnych w powiecie nizańskim zarejestrowanych w PUP w Nisku w szczególnej sytuacji na rynku pracy w roku 2015 i 2019 przedstawia Tabela nr 6 oraz Tabela nr 7. Z uwagi na fakt, iż w związku ze zmianą art. 49 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy do analizy porównawczej zostały przedstawione lata 2015 i 2019, ponieważ między tymi latami można porównać liczbę osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy wg podobnych kategorii.

Tabela 12. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2015 roku.

WYSZCZEGÓLNIENIE	BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI							
	ogółem				w tym z prawem do zasiłku			
	razem	%	kobiety	%	razem	%	kobiety	%
OGÓŁEM	4446		2214	49,8%	689	15,5%	341	49,5%
Zamieszkali na wsi	3082	69,3%	1456	65,8%	483	70,1%	200	58,7%

Cudzoziemcy	12	0,3%	9	0,4%	2	0,3%	2	0,6%	
Bez kwalifikacji zawodowych	1467	33,0%	662	29,9%	152	22,1%	67	19,6%	
Bez doświadczenia zawodowego	1256	28,3%	643	29,0%	7	1,0%	7	2,1%	
<b>Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy (ogółem)</b>	<b>4156</b>	<b>93,5%</b>	<b>2031</b>	<b>91,7%</b>	<b>522</b>	<b>75,8%</b>	<b>236</b>	<b>69,2%</b>	
w tym:	do 30 roku życia	1706	41,0%	816	40,2%	204	39,1%	94	39,8%
	w tym do 25 roku życia	932	22,4%	380	18,7%	62	11,9%	22	9,3%
	Długotrwale bezrobotne	2683	64,6%	1415	69,7%	10	1,9%	5	2,1%
	Powyżej 50 roku życia	1021	24,6%	387	19,1%	171	32,8%	66	28,0%
	posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	758	18,2%	554	27,3%	214	41,0%	129	54,7%
	posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	16	0,4%	11	0,5%	8	1,5%	5	2,1%
	Niepełnosprawni	152	3,7%	68	3,3%	40	7,7%	10	4,2%

Źródło: PUP w Nisku

Tabela 13 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2019 roku.

WYSZCZEGÓLNIENIE	BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI								
	ogółem				w tym z prawem do zasiłku				
	razem	%	kobiety	%	razem	%	kobiety	%	
<b>OGÓŁEM</b>	<b>3616</b>		<b>1944</b>	<b>53,8%</b>	<b>671</b>	<b>18,6%</b>	<b>323</b>	<b>8,9%</b>	
Zamieszkali na wsi	2341	64,7%	1223	62,9%	419	62,4%	180	55,7%	
Cudzoziemcy	7	0,2%	6	0,3%	0	0,0%	0	0,0%	
Bez kwalifikacji zawodowych	1264	35,0%	648	33,3%	181	27,0%	73	22,6%	
Bez doświadczenia zawodowego	801	22,2%	491	25,3%	4	0,6%	1	0,3%	
<b>Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy (ogółem)</b>	<b>3189</b>	<b>88,2%</b>	<b>1765</b>	<b>90,8%</b>	<b>474</b>	<b>70,6%</b>	<b>234</b>	<b>72,4%</b>	
w tym:	do 30 roku życia	1141	35,8%	630	35,7%	179	37,8%	82	35,0%
	w tym do 25 roku życia	540	16,9%	273	15,5%	52	11,0%	18	7,7%
	Długotrwale bezrobotne	2030	63,7%	1210	68,6%	25	5,3%	19	8,1%
	Powyżej 50 roku życia	843	26,4%	335	19,0%	160	33,8%	58	24,8%
	posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	717	22,5%	581	32,9%	174	36,7%	130	55,6%
	posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	8	0,3%	6	0,3%	4	0,8%	3	1,3%
	Niepełnosprawni	116	3,6%	58	3,3%	36	7,6%	14	6,0%

Źródło: PUP w Nisku r.

Z danych PUP w Nisku wynika, że na koniec grudnia 2019 roku na terenie powiatu nizańskiego zarejestrowanych było 3 616 osób bezrobotnych (mniej o 19% niż w roku 2015), w tym 1 944 kobiet (mniej o 12% niż w roku 2015), które stanowiły 54% ogółu zarejestrowanych. Wynika, z tego, że poziom bezrobocia w większym stopniu dotyka kobiet.

Wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych na koniec grudnia 2019 roku w PUP w Nisku 52,7% osób zamieszkiwało tereny wiejskie (mniej o 24% niż w roku 2015), w liczbie tej 52% stanowiły kobiety, (mniej o 16% niż w roku 2015).

Wśród osób zarejestrowanych w 2019 r., 18,6% bezrobotnych posiadało prawo do pobierania zasiłku, w roku 2015 grupa ta stanowiła 15,5%, co pokazuje, iż problem osób

pobierających zasiłki nie uległ poprawie, choć liczba osób bezrobotnych w tym okresie się zmniejszyła.

W roku 2019 liczba osób zarejestrowanych w szczególnej sytuacji na rynku pracy względem ogólnej liczby osób zarejestrowanych była bardzo wysoka i stanowiła 88% (mniej o 23% niż w roku 2015), w tej grupie 55% stanowiły kobiety.

**Największą grupę osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy w gminie Nisko w 2019 r. tworzyły:**

- **osoby długotrwale bezrobotne, 63,7% (mniej o 24% niż w roku 2015),**
- **osoby do 30 roku życia (35,8%),**
- **26,4% stanowiły osoby powyżej 50 roku życia,**
- **22,5% osoby mające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia;**
- **16,6% osoby do 25 roku życia.**

W roku 2015 największą grupę osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji stanowiły osoby:

- długotrwale bezrobotne (64,6%),
- do 30 roku życia (41%),
- powyżej 50 roku życia 24,6%,
- do 25 roku życia 22,4%
- posiadające jedno dziecko do 6 roku życia 18,2%.

W okresie 2015 – 2019 utrzymał się praktycznie poziom osób długotrwale bezrobotnych, zmniejszył się udział osób do 30 i 25 roku życia, ale bardzo niekorzystnie wzrósł poziom osób po 50 roku życia i bezrobocie wśród rodziców małych dzieci. Przedstawiona analiza obrazuje zmiany, jakie zachodzą na lokalnym rynku pracy, gdzie nadal utrzymuje się wysoki poziom bezrobocia wśród osób długotrwale bezrobotnych, wysoki choć malejący udział osób młodych na rynku, a także tendencja wzrostowa w grupie osób po 50 roku życia i młodych rodziców. Przedstawiona analiza pokazuje, iż dużym problemem dla lokalnego rynku pracy jest ograniczona liczba nowych ofert pracy dla ludzi młodych i rosnące wypieranie z rynku osób starszych, które ze względu na rosnącą liczbę osób w wieku poprodukcyjnym, mogą być wkrótce drugą grupą najbardziej zagrożoną problemem bezrobocia.

Tabela 14. Liczba osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy	2015	2019
do 30 roku życia	41,05%	35,78%
w tym do 25 roku życia	22,43%	16,93%
Długotrwale bezrobotne	64,56%	63,66%
Powyżej 50 roku życia	24,57%	26,43%
posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	18,24%	22,48%
posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	0,38%	0,25%
Niepełnosprawni	3,66%	3,64%

Dane: PUP Nisko;

Przedstawiona analiza obrazuje również, iż nadal poziom bezrobocia w największym stopniu dotyczy osób długotrwale bezrobotne. Za osobę długotrwale bezrobotną uznaje się osobę, która w okresie ostatnich dwóch lat pozostawała w rejestrze powiatowego urzędu pracy



przez minimum 12 miesięcy. Sytuacja osób długotrwale bezrobotnych na rynku pracy jest niewątpliwie trudna ze względu na istnienie szeregu czynników zarówno wewnętrznych (zależne bezpośrednio od osoby bezrobotnej), jak i zewnętrznych (zależne w bardzo małym stopniu lub niezależne od osoby bezrobotnej), które utrudniają trwałe wejście lub powrót na rynek pracy. Do grupy zagrożonej długoterminowym bezrobociem należą głównie kobiety, osoby starsze, młodzież, mieszkańcy małych miasteczek, wsi oraz osoby legitymujące się zawodami nierynkowymi i osoby o niskim poziomie wykształcenia. Według informacji przedstawianych przez Urzędy Pracy, długotrwale bezrobocie źle wpływa na psychikę człowieka, co powoduje obniżenie nastroju, pesymizm, rezygnację oraz apatię. Poza sferą psychiczną negatywnie odbija się na standardzie życia osób nim dotkniętych i rodzin. Pogłębia się ubóstwo, spada aktywność poszukiwań, występuje izolacja społeczna oraz wzrost zachowań patologicznych. Pozostający bez pracy często nie widzą szans na podjęcie zatrudnienia poprzez poszukiwanie pracy w innych branżach lub zmianę kwalifikacji zawodowych na inne.

Drugą pod względem liczebności grupę osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy na koniec grudnia 2019 roku stanowiły osoby do 30 roku życia. Bezrobotni w tej kategorii stanowili 36% ogólnej liczby osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy (3 189) – mniej o 33% niż w roku 2015. Bezrobocie wśród osób młodych – do 30 roku życia stanowi jeden z poważniejszych problemów identyfikowanych na rynku pracy. Osoby młode stanowią grupę, która w szczególnie bolesny sposób odczuwa skutki kryzysu gospodarczego, mającego przełożenie na trudną sytuację na rynku pracy. Bariery bezpośrednio przekładającą się na szansę podejmowania zatrudnienia w tej grupie osób stanowi brak doświadczenia zawodowego. Zatrudniając osobę młodą pracodawca liczy na jego zapał, entuzjazm, szybkość i efektywność w wykonywaniu zadań. Liczy na to, że osoba otwarta na nowe doświadczenia i nową wiedzę wniesie świeże spojrzenie na działania firmy. Z drugiej jednak strony istnieje obawa, że będzie trzeba ją wszystkiego nauczyć i ponosić dodatkowe koszty. Ponadto umiejętności zdobyte w trakcie nauki nie pokrywają się często z wyzwaniem lokalnego rynku pracy. Pracodawcy więc, z uzasadnionych ekonomicznych powodów, preferują zatrudnienie doświadczonego pracownika. Skuteczna walka ze stale wzrastającym bezrobociem młodzieży możliwa będzie jedynie poprzez kompleksowe wsparcie tej grupy osób prowadzące do zatrudnienia bądź samo zatrudnienia. Wysoki poziom bezrobocia w tej grupie świadczy również o niskim poziomie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, potrafiącym wchłaniać nowe, młode osoby.

Kolejną pod względem liczebności grupą osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy były osoby powyżej 50 roku życia. Podstawowymi przyczynami wpływającymi na poziom bezrobocia wśród osób w wieku 50+ są: aktualna sytuacja na rynku pracy, a także panujące stereotypy na temat starszych pracowników. W świetle tych przekonań starsi pracownicy postrzegani są jako osoby, które są mniej elastyczne, mobilne, mają niższą motywację do szkoleń i podnoszenia kwalifikacji, a także braki w znajomości nowych technologii oraz języków obcych. Atutem takich pracowników jest za to ich doświadczenie, znajomość branży oraz posiadane umiejętności i wiedza. Problem bezrobocia w analizowanej grupie osób może się nasilać także ze względu na postępujące się starzenie polskiego społeczeństwa, natomiast wydłużanie się okresu poszukiwania pracy może powodować wycofanie się tych osób z rynku pracy. Ze względu na swój wiek w tej zbiorowości częściej występują choroby i kłopoty zdrowotne, w związku z tym nie wszystkie oferty pracy mogą być skierowane do tej grupy osób. W analizowanej zbiorowości występuje także zjawisko przechodzenia na wcześniejszą emeryturę, świadczenia i zasiłki przedemerytalne co wpływa na obniżenie aktywności ekonomicznej. Wysoki poziom bezrobocia wśród osób powyżej 50 roku życia niesie negatywne konsekwencje dla całego społeczeństwa, ponieważ nie przekazują oni zdobytej przez lata wiedzy oraz doświadczeń. Zdarza się jednak, że

pracodawcy decydują się na zatrudnienie młodszych osób, gdyż obawiają się inwestować w pracowników, którzy za kilka lat odejdą na emeryturę.

Najmniej liczną grupą osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowili bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia. Bezrobotni w tej kategorii w liczbie 8 osób stanowili 0,2% ogólnej liczby osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy (3 189) – mniej o 0,5% niż w roku 2015.

Analizując powyższe dane z okresu 2015 – 2019 należy zauważyć, że liczba osób zarejestrowanych ogółem jak i w szczególnej sytuacji na rynku pracy corocznie maleje. Jednakże niżański rynek pracy jest rynkiem wysokiego bezrobocia, a więc trudnym rynkiem, w którym dominuje sektor prywatny, a znaczna część osób prowadzi jednoosobowe działalności gospodarcze. Starzenie się ludności powiatu niżańskiego, migracje (wyludnianie) oraz liczba osób bezrobotnych niekorzystnie wpływają na lokalne warunki gospodarcze.

### **Bezrobocie na terenie gminy i miasta Nisko**

Problemem bezrobocia na terenie gminy i miasta Nisko w największym stopniu dotknięte są obszary wiejskie gminy, analizując wskaźnik bezrobocia do liczby mieszkańców danego sołectwa lub osiedla. **W okresie 2014 – 2015 bezrobocie w największym stopniu dotknęło mieszkańców sołectwa Kończyce, Nowa Wieś i Nowosielec, następnie osiedla Nr 8 Nisko – Moskale – PGO i Nr 4 Nisko- Malce.** W okresie 2018 – 2019 nastąpiło zmniejszenie liczby osób bezrobotnych, choć terytorialnie w największym stopniu nadal dotyczyło mieszkańców obszaru wiejskiego: sołectwa Kończyce i Raławice. Niepokojący jest wzrost poziomu bezrobocia na terenie miasta, w szczególności na obszarze osiedla Nisko – Barce, Nisko – Podwolina i Nisko – Tysiąclecia. W najmniejszym stopniu bezrobociem zagrożone były osiedla centralne oraz osiedle Nisko – Warchoły, zarówno w okresie 2014-2015, jak również w okresie 2018-2019.

Tabela 15. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Nisko z terenu gminy i miasta Nisko

Dane podstawowe		1. Poziom bezrobocia					
L.p.	Obszary/sołectwa	Liczba mieszkańców	1.1 Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych			1.1.1 Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	
			2014	2015	Średnia arytmetyczna	wskaźnik	wskaźnik stand.
		os.	os.	os.	os.	os.	os.
1.	Sołectwo Kończyce	357	44	38	41	114,85	<b>-2,15</b>
2.	Sołectwo Nowa Wieś	319	33	34	34	105,18	<b>-1,70</b>
3.	Sołectwo Nowosielec	1 610	147	110	129	79,84	<b>-0,50</b>
4.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	978	81	63	72	73,62	<b>-0,20</b>
5.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	1 418	117	85	101	71,23	<b>-0,09</b>
6.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	1 013	79	65	72	71,11	<b>-0,08</b>
7.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	3 565	287	218	253	70,84	<b>-0,07</b>
8.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	2 084	152	129	141	67,43	<b>0,09</b>
9.	Sołectwo Zarzecze	2 946	215	166	191	64,67	<b>0,22</b>
10.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	2 018	143	109	126	62,44	<b>0,33</b>

11.	Sołectwo Raclawice	1 381	88	79	84	60,46	<b>0,42</b>
12.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	2 616	171	145	158	60,40	<b>0,43</b>
13.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	558	41	26	34	60,09	<b>0,44</b>
14.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	978	55	56	56	56,75	<b>0,60</b>
15.	Sołectwo Wolina	439	11	8	10	21,66	<b>2,26</b>
16.	<b>Gmina Nisko</b>	<b>22 276</b>	<b>1664</b>	<b>1331</b>	<b>1 498</b>		

<b>Miasto</b>	<b>15 226</b>	<b>1 126</b>	<b>896</b>	<b>1 011</b>
<b>Wieś</b>	<b>7 050</b>	<b>538</b>	<b>435</b>	<b>487</b>

Dane podstawowe			1. Poziom bezrobocia					
L.p.	Obszary/sołectwa	Liczba mieszkańców	Powierzchnia obszaru	1.1 Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych			1.1.1 Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	
		śr. 2018-2019		2018	2019	Średnia arytmetyczna	wskaźnik	wskaźnik stand.
		os.	ha	os.	os.	os.	os.	os.
1.	Sołectwo Kończyce	355	1303,22	21	21	21	59	<b>-1,61</b>
2.	Sołectwo Raclawice	1401	603,94	85	77	81	58	<b>-1,33</b>
3.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	960	303	57	50	54	56	<b>-0,88</b>
4.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	1070	783	57	62	60	56	<b>-0,84</b>
5.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	3385	23,74	186	188	187	55	<b>-0,77</b>
6.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	1401	538	76	74	75	54	<b>-0,40</b>
7.	Sołectwo Nowosielec	1596	3875,71	89	80	85	53	<b>-0,27</b>
8.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	992	122	56	48	52	52	<b>-0,16</b>
9.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	546	97,93	31	26	29	52	<b>-0,11</b>
10.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	2530	498	129	121	125	49	<b>0,49</b>
11.	Sołectwo Zarzeczce	2967	1987,43	147	134	141	47	<b>0,94</b>
12.	Sołectwo Wolina	419	234,88	22	17	20	47	<b>1,11</b>
13.	Sołectwo Nowa Wieś	313	134,87	19	10	15	46	<b>1,14</b>
14.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	1962	115	100	82	91	46	<b>1,15</b>
15.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	2173	479	97	97	97	45	<b>1,52</b>
16.	<b>Gmina Nisko</b>	<b>22 067</b>	<b>11 100</b>	<b>1 172</b>	<b>1 087</b>	<b>1 130</b>		

<b>Miasto</b>	<b>15 017</b>	<b>2 960</b>	<b>789</b>	<b>748</b>	<b>769</b>
<b>Wieś</b>	<b>7 050</b>	<b>8 140</b>	<b>383</b>	<b>339</b>	<b>361</b>

Dane: LPR dla Gminy i Miasta Nisko/PUP Nisko;

### Poziom bezrobocia wg. poziomu wykształcenia

Kolejnym istotnym elementem mającym bezpośredni wpływ na poziom bezrobocia jest poziom wykształcenia osób tworzących potencjał lokalnego rynku pracy. W rejestrach bezrobotnych w okresie 2009 – 2019 obserwuje się istotne zmiany w strukturze zarejestrowanych osób bezrobotnych wg ich poziomu wykształcenia.

**W roku 2009 największą grupę bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem zawodowym (30,2%), natomiast w roku 2019 największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem policealnym, średnim zawodowym.** W 2009 udział bezrobotnych wg. kolejności wykształcenia przedstawiał się następująco: zasadnicze zawodowe 30,2%, gimnazjalne i poniżej 26,3%, policealne, średnie zawodowe 24,2%, średnie ogólnokształcące 11% i wyższe 8,3%. W roku 2019 bezrobotni wg. wykształcenia stanowili: policealne, średnie zawodowe 26,1%, zasadnicze zawodowe 25,5%, gimnazjalne i poniżej 22,6%, średnie ogólnokształcące 11,3% i wyższe 14,5%.

W okresie 2009 – 2019 widoczna jest zmiana na lokalnym rynku pracy w szczególności spadek bezrobotnych wg. wykształcenia zasadniczego zawodowego i podstawowego (gimnazjalne i poniżej) oraz negatywny trend związany ze wzrostem liczby osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym. Zmiany w obszarze lokalnego rynku wpisują się w trendy krajowe i regionalne, które związane są ze zmianą systemu kształcenia w Polsce i rosnącą świadomością ludności w obszarze zdobywania kwalifikacji i wykształcenia. Spadek bezrobotnych w grupie wykształcenia zawodowego związany jest z rosnącym zapotrzebowaniem na robotników i pracowników w prostych zawodach. Niepokojące zjawisko dotyczy wzrostu bezrobotnych z wyższym wykształceniem, co może wskazywać również na fakt, iż oferta kształcenia wyższego nie jest dostosowywana do zapotrzebowania na rynku lub nadwyżkę osób z wyższym wykształceniem na rynku pracy.

Tabela 16. Poziom bezrobocia wg. wykształcenia [%]

Poziom wykształcenia	Powiat nizański		Podkarpackie		Polska	
	2009	2019	2009	2019	2009	2019
wyższe	8,3%	14,5%	10,2%	15,6%	9,4%	14,4%
policealne, średnie zawodowe	24,2%	26,1%	25,5%	26,2%	22,1%	22,1%
średnie ogólnokształcące	11,0%	11,3%	10,3%	11,1%	10,8%	11,4%
zasadnicze zawodowe	30,2%	25,5%	31,5%	27,7%	28,9%	25,5%
gimnazjalne i poniżej	26,3%	22,6%	22,5%	19,5%	28,8%	26,5%

Dane: GUS BDL;

Tabela 17 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych z podziałem na płeć i wykształcenie w latach 2009 i 2019.

Nazwa	wyższe					
	ogółem		mężczyźni		kobiety	
	2009	2019	2009	2019	2009	2019
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
<b>POLSKA</b>	178 328	125 187	63 065	38 653	115 263	86 534
<b>PODKARPACKIE</b>	14 470	11 753	4 932	3 395	9 538	8 358
<b>Powiat nizański</b>	473	524	164	121	309	403
Nazwa	policealne, średnie zawodowe					
	ogółem		mężczyźni		kobiety	
	2009	2019	2009	2019	2009	2019

	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
<b>POLSKA</b>	418 381	191 614	175 700	72 405	242 681	119 209
<b>PODKARPACKIE</b>	36 137	19 754	15 829	7 772	20 308	11 982
<b>Powiat niżański</b>	1 378	945	683	411	695	534
<b>Nazwa</b>	<b>średnie ogólnokształcące</b>					
	ogółem		mężczyźni		kobiety	
	2009	2019	2009	2019	2009	2019
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
<b>POLSKA</b>	203 800	98 997	69 874	31 199	133 926	67 798
<b>PODKARPACKIE</b>	14 621	8 350	5 046	2 815	9 575	5 535
<b>Powiat niżański</b>	625	410	138	105	487	305
<b>Nazwa</b>	<b>zasadnicze zawodowe</b>					
	ogółem		mężczyźni		kobiety	
	2009	2019	2009	2019	2009	2019
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
<b>POLSKA</b>	547 725	220 807	313 876	121 165	233 849	99 642
<b>PODKARPACKIE</b>	44 710	20 907	25 858	12 148	18 852	8 759
<b>Powiat niżański</b>	1 715	921	1 042	519	673	402
<b>Nazwa</b>	<b>gimnazjalne i poniżej</b>					
	ogółem		mężczyźni		kobiety	
	2009	2019	2009	2019	2009	2019
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
<b>POLSKA</b>	544 446	229 769	303 744	123 537	240 702	106 232
<b>PODKARPACKIE</b>	32 006	14 691	19 121	9 041	12 885	5 650
<b>Powiat niżański</b>	1 493	816	955	516	538	300

Źródło: Dane GUS [BDL]

Zdecydowanie wyższy niż w 2009 roku jest dziś odsetek osób legitymujących się wyższym wykształceniem. Udział takich bezrobotnych niestety corocznie wzrasta. W roku 2009 r. liczba osób zarejestrowanych z wyższym wykształceniem wynosiła 473 osoby co stanowiło 7,70% zarejestrowanych bezrobotnych, a w końcu 2019 r. wyniosła już 13%.

Zdecydowana większość bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Nisku w 2019 roku, to osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym, łącznie 945 osób, w tym, 534 kobiety (57%). Osoby z tym wykształceniem stanowiły 21% zarejestrowanych bezrobotnych ogółem. Do pierwszej grupy osób pod względem liczebności zalicza się również osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, łącznie 921 osób. Osoby te stanowiły 20% zarejestrowanych bezrobotnych ogółem. Drugą pod względem liczebności jest grupa osób zarejestrowanych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej, łącznie 816 osób. Osoby te stanowiły 18% zarejestrowanych bezrobotnych ogółem. Kolejną pod względem liczebności jest grupa osób zarejestrowanych z wykształceniem wyższym, łącznie 524 osób, w tym 403 kobiet (77%). Ta grupa stanowi 13% zarejestrowanych bezrobotnych ogółem. Najmniejszy w 2019 roku procentowy udział zarejestrowanych bezrobotnych miały osoby posiadające wykształcenie średnie ogólnokształcące, łącznie 410 osób, w tym 305 kobiet (74%). Grupa ta stanowiły 10% zarejestrowanych bezrobotnych ogółem.

Analizując dane dotyczące liczby osób bezrobotnych wg. wykształcenia należy również zwrócić uwagę na podział bezrobotnych ze względu na płeć. Bezrobotne kobiety przeważają w grupie osób z wyższym wykształceniem (65% w roku 2009 i 77% w 2019), w grupie wykształcenia średniego ogólnokształcącego (78% i 74%). Natomiast bezrobotni mężczyźni najczęściej rejestrują się wg. wykształcenia zasadniczego zawodowego (61% i 56%) oraz wg. wykształcenia podstawowego (64% i 63%). Przedstawione dane w pewnym stopniu obrazują

poziom wykształcenia mieszkańców wg. płci, które wskazują, iż wykształceniem wyższym bardziej zainteresowane są kobiety, natomiast zawodowym mężczyźni. Niestety dane wskazują również, że kobiety z wykształceniem wyższym mają większe problemy w znalezieniu pracy, mężczyźni natomiast w wykształceniu zawodowym. Przedstawiona analiza wynika bardziej z liczebności poszczególnych grup mieszkańców wg. poszczególnych grup wykształcenia, a następnie zapotrzebowania rynkowego. Przedstawione dane szczegółowo obrazuje poniżej zamieszczona tabela:

*Tabela 18 Różnica procentowa osób bezrobotnych z podziałem na płeć i wg. wykształcenia pomiędzy rokiem 2009 i 2019.*

wyszczególnienie	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
	2009	2009	2019	2019
wyższe	65%	35%	77%	23%
policealne, średnie zawodowe	50%	50%	57%	43%
średnie ogólnokształcące	78%	22%	74%	26%
zasadnicze zawodowe	39%	61%	44%	56%
gimnazjalne i poniżej	36%	64%	37%	63%

*Źródło: Wyliczenia własne.*

Jak pokazuje tabela powyżej, zdobyte wykształcenie nie chroni w pełni przed bezrobociem. Generalnie bezrobotne kobiety są lepiej wykształcone niż bezrobotni mężczyźni. Wśród kobiet obserwujemy niższy niż wśród mężczyzn odsetek osób legitymujących się wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym i poniżej, przy jednocześnie zdecydowanej przewadze osób posiadających wykształcenie wyższe. Wyższy odsetek kobiet niż mężczyzn legitymuje się wykształceniem policealnym, średnim zawodowym, choć w tym przypadku różnica nie jest tak spektakularna. Wśród mężczyzn obserwujemy natomiast znacznie wyższy odsetek osób legitymujących się wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej. Wynika z tego, że problem bezrobocia dotyczy głównie ludzi młodych słabo wykształconych, policealne, średnie zawodowe oraz zasadnicze wykształcenie nie daje właściwego przygotowania do zawodu przy wymaganiach dzisiejszego rynku pracy i zaawansowanej technologii wytwarzania i obsługi. Szanse na rynku pracy determinowane są nie tylko poziomem wykształcenia, ale także ogólnie posiadanymi kwalifikacjami, kompetencjami, uprawnieniami, w tym także formalnymi – potwierdzonymi dyplomami i certyfikatami. Ludzie ci kwalifikują się do przekwalifikowania i doszkolenia.

Szczegółowe dane dotyczące lokalnego rynku pracy i oceny dostosowania poziomu nauczania do rynku pracy obrazuje zestawienie liczby bezrobotnych absolwentów, którzy należą do grupy o szczególnych problemach na rynku pracy, w tym analizy problemu bezrobotnych z wykształceniem wyższym lub średnim, ogólnym lub zawodowym. Jest to również ocena dostosowania lokalnego systemu edukacji do potrzeb rynkowych.

Informacja na temat absolwentów w gminie Nisko w roku szkolnym od 2015/2016 do 2019/2020 przedstawia się następująco:

Tabela 19 Liczba absolwentów szkół ponadgimnazjalnych w gminie Nisko.

Szkola	Liczba absolwentów			
	Liceum Ogólnokształcące		Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej	
Rok	Ogółem	Nisko	Ogółem	Nisko
2015/2016	376	155	493	141
2016/2017	365	159	412	112
2017/2018	359	148	454	108
2018/2019	325	146	464	112
2019/2020	426	197	641	161

Źródło: Dane ze szkół.

Z powyższych danych wynika, że liczba absolwentów między rokiem szkolnym 2015/2016, a rokiem szkolnym 2019/2020 w Liceum wzrosła 13%. Natomiast w RCEZ wzrost ten nastąpił o 30%. Na terenie gminy Nisko w Liceum wzrosła liczba absolwentów o 27%, a w RCEZ o 14%. Wskazuje to na korzystną zmianę w obszarze rosnącego zainteresowania młodych ludzi wykształceniem, tworzy to również potencjał do rozwoju lokalnego rynku pracy.

Dane PUP dotyczące bezrobotnych absolwentów po szkole wyższej bezpośrednio wskazują na zawody, które zagrożone są w największym stopniu bezrobociem. Według danych z PUP w Nisku liczba zarejestrowanych absolwentów według wykształcenia wyższego i wg kierunków kształcenia w okresie 2009 – 2014 wskazuje, iż do zawodów o wysokim poziomie bezrobocia należały kierunki: Pedagogika, Ekonomia, Administracja, Filologia, Zarządzanie, Inżynieria Środowiskowa, Fizjoterapia, Turystyka i rekreacja, Prawo, Finanse i rachunkowość, natomiast w okresie ostatnich 5 lat: Zarządzanie, Inżynieria środowiskowa, Pedagogika, Ekonomia, Administracja, Prawo, Fizjoterapia, Bezpieczeństwo wewnętrzne, Filologia i Technologia żywności i żywienia człowieka. W tym okresie rośnie poziom bezrobocia w szczególności na kierunkach związanych bezpośrednio skierowanych do firm: zarządzanie, inżynieria środowiskowa, ekonomia, co może wynikać z niskiego potencjału lokalnego rynku pracy. Wzrost bezrobotnych na kierunkach pedagogicznych, administracyjnych wynika ze zmian systemowych zachodzących na rynku i zmiany liczby mieszkańców gminy. Rozwój lokalnego rynku pracy stanowiłby możliwą formę poprawy sytuacji we wskazanych zawodach deficytowych.

Pozytywną zmianą bezrobocia wśród absolwentów jest zdecydowany spadek liczby bezrobotnych absolwentów wg. wykształcenia wyższego w okresie 2015 – 2019 o 58% (z liczby 1064 osób do 445 osób bezrobotnych). Jest to wynik po części poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy, ale w dużej mierze również wynik migracji absolwentów za pracą w innych rejonach kraju.

Tabela 20 Liczba absolwentów z wykształceniem wyższym z podziałem na kierunki rejestrowanych w latach 2009-2019.

Lp.	Kierunek	suma okres 2009 - 2014		Lp.	Kierunek	suma okres 2015-2019	
	Wykształcenie Wyższe	liczba bezrobotnych	udział %		Wykształcenie Wyższe	liczba bezrobotnych	udział %
1.	Pedagogika	167	15,7%	1.	Zarządzanie	31	7,0%
2.	Ekonomia	116	10,9%	2.	Inżynieria środowiskowa	31	7,0%
3.	Administracja	79	7,4%	3.	Pedagogika	30	6,7%

4.	Filologia	66	6,2%	4.	Ekonomia	30	6,7%
5.	Zarządzanie	57	5,4%	5.	Administracja	19	4,3%
6.	Inżynieria środowiskowa	46	4,3%	6.	Prawo	19	4,3%
7.	Fizjoterapia	41	3,9%	7.	Fizjoterapia	18	4,0%
8.	Turystyka i rekreacja	34	3,2%	8.	Bezpieczeństwo wewnętrzne	18	4,0%
9.	Prawo	30	2,8%	9.	Filologia	14	3,1%
10.	Finanse i rachunkowość	30	2,8%	10.	Technologia żywności i żywienia człowieka	14	3,1%
11.	Socjologia	23	2,2%	11.	Geodezja i kartografia	10	2,2%
12.	Zdrowie publiczne	21	2,0%	12.	Architektura	10	2,2%
13.	Stosunki międzynarodowe	20	1,9%	13.	Lekarski	10	2,2%
14.	Dziennikarstwo i komunikacja społeczna	20	1,9%	14.	Budownictwo	9	2,0%
15.	Informatyka	18	1,7%	15.	Kosmetologia	8	1,8%
16.	Budownictwo	17	1,6%	16.	Logistyka	8	1,8%
17.	Ochrona środowiska	15	1,4%	17.	Technologia chemiczna	7	1,6%
18.	Mechanika i budowa maszyn	11	1,0%	18.	Informatyka	6	1,3%
19.	Wychowanie fizyczne	11	1,0%	19.	Mechanika i budowa maszyn	6	1,3%
20.	Biotechnologia	11	1,0%	20.	Bezpieczeństwo narodowe	6	1,3%
21.	Politologia	11	1,0%	21.	Praca socjalna	6	1,3%
22.	Kosmetologia	10	0,9%	22.	Psychologia	6	1,3%
23.	Elektrotechnika	10	0,9%	23.	Finanse i rachunkowość	5	1,1%
24.	Europeistyka	10	0,9%	24.	Zdrowie publiczne	5	1,1%
25.	Technologia żywności i żywienia człowieka	9	0,8%	25.	Ochrona środowiska	5	1,1%
26.	Transport	9	0,8%	26.	Elektrotechnika	5	1,1%
27.	Historia	9	0,8%	27.	Leśnictwo	5	1,1%
28.	Biologia	8	0,8%	28.	Ratownictwo medyczne	5	1,1%
29.	Architektura krajobrazu	8	0,8%	29.	Socjologia	4	0,9%
30.	Geodezja i kartografia	7	0,7%	30.	Stosunki międzynarodowe	4	0,9%
31.	Technologia chemiczna	7	0,7%	31.	Wychowanie fizyczne	4	0,9%
32.	Bezpieczeństwo narodowe	7	0,7%	32.	Automatyka i robotyka	4	0,9%
33.	Ogrodnictwo	7	0,7%	33.	Matematyka	4	0,9%
34.	Rolnictwo	6	0,6%	34.	Inżynieria materiałowa	4	0,9%
35.	Kulturoznawstwo	6	0,6%	35.	Gospodarka przestrzenna	4	0,9%
36.	Chemia	6	0,6%	36.	Dietetyka	4	0,9%



37.	Bezpieczeństwo wewnętrzne	5	0,5%	37.	Turystyka i rekreacja	3	0,7%
38.	Praca socjalna	5	0,5%	38.	Dziennikarstwo i komunikacja społeczna	3	0,7%
39.	Elektronika	5	0,5%	39.	Biotechnologia	3	0,7%
40.	Architektura	4	0,4%	40.	Transport	3	0,7%
41.	Leśnictwo	4	0,4%	41.	Biologia	3	0,7%
42.	Automatyka i robotyka	4	0,4%	42.	Metalurgia	3	0,7%
43.	Matematyka	4	0,4%	43.	Pielęgniarstwo	3	0,7%
44.	Metalurgia	4	0,4%	44.	Inżynieria bezpieczeństwa	3	0,7%
45.	Geografia	4	0,4%	45.	Inżynieria produkcji	3	0,7%
46.	Logistyka	3	0,3%	46.	Europeistyka	2	0,4%
47.	Psychologia	3	0,3%	47.	Rolnictwo	2	0,4%
48.	Pielęgniarstwo	3	0,3%	48.	Górnictwo i geologia	2	0,4%
49.	Malarstwo	3	0,3%	49.	Elektronika i telekomunikacja	2	0,4%
50.	Edukacja techniczno-informatyczna	3	0,3%	50.	Logopedia	2	0,4%
51.	Informacja naukowa i bibliotekarstwo	3	0,3%	51.	Weterynaria	2	0,4%
52.	Lekarski	2	0,2%	52.	Politologia	1	0,2%
53.	Inżynieria materiałowa	2	0,2%	53.	Ogrodnictwo	1	0,2%
54.	Górnictwo i geologia	2	0,2%	54.	Kulturoznawstwo	1	0,2%
55.	Położnictwo	2	0,2%	55.	Chemia	1	0,2%
56.	Rachunkowość i finanse	2	0,2%	56.	Malarstwo	1	0,2%
57.	Filozofia	2	0,2%	57.	Położnictwo	1	0,2%
58.	Towaroznawstwo	2	0,2%	58.	Rachunkowość i finanse	1	0,2%
59.	Bezpieczeństwo publiczne	2	0,2%	59.	Historia sztuki	1	0,2%
60.	Energetyka	2	0,2%	60.	Mechatronika	1	0,2%
61.	Profilaktyka społeczna i resocjalizacja	2	0,2%	61.	Międzynarodowe stosunki gospodarcze	1	0,2%
62.	Techniki dentystyczne	2	0,2%	62.	Polityka społeczna	1	0,2%
63.	Gospodarka przestrzenna	1	0,1%	63.	Sztuka	1	0,2%
64.	Inżynieria bezpieczeństwa	1	0,1%	64.	Anglistyka	1	0,2%
65.	Elektronika i telekomunikacja	1	0,1%	65.	Edukacja wczesnoszkolna	1	0,2%
66.	Historia sztuki	1	0,1%	66.	Elektroradiologia	1	0,2%
67.	Mechatronika	1	0,1%	67.	Etyka	1	0,2%
68.	Międzynarodowe stosunki gospodarcze	1	0,1%	68.	Farmacja	1	0,2%
69.	Polityka społeczna	1	0,1%	69.	Geofizyka	1	0,2%

70.	Sztuka	1	0,1%	70.	Gospodarowanie zasobami ludzkimi	1	0,2%
71.	Edukacja artystyczna	1	0,1%	71.	Informatyka stosowana	1	0,2%
72.	Inżynier mechanik	1	0,1%	72.	Inżynieria chemiczna i procesowa	1	0,2%
73.	Sztuka zintegrowana, plastyka, muzyka	1	0,1%	73.	Inżynieria przemysłu spożywczego	1	0,2%
74.	Teologia	1	0,1%	74.	Lingwistyka	1	0,2%
75.	Architektura i urbanistyka	1	0,1%	75.	Mikrobiologia	1	0,2%
76.	Architektura wnętrz	1	0,1%	76.	Nauki społeczne	1	0,2%
77.	Doradztwo zawodowe	1	0,1%	77.	Przygotowanie pedagogiczne	1	0,2%
78.	Germanistyka	1	0,1%	78.	Technologia energii odnawialnej	1	0,2%
79.	Inżynieria chemiczna	1	0,1%	79.	Wzornictwo	1	0,2%
80.	Lingwistyka stosowana	1	0,1%	80.	Historia	0	0,0%
81.	Lotnictwo i kosmonautyka	1	0,1%	81.	Architektura krajobrazu	0	0,0%
82.	Nauki prawne	1	0,1%	82.	Elektronika	0	0,0%
83.	Nauki ekonomiczne	1	0,1%	83.	Geografia	0	0,0%
84.	Ochrona wód powierzchniowych i terenów	1	0,1%	84.	Edukacja techniczno-informatyczna	0	0,0%
85.	Ratownictwo medyczne	0	0,0%	85.	Informacja naukowa i bibliotekarstwo	0	0,0%
86.	Dietetyka	0	0,0%	86.	Filozofia	0	0,0%
87.	Inżynieria produkcji	0	0,0%	87.	Towaroznawstwo	0	0,0%
88.	Logopedia	0	0,0%	88.	Bezpieczeństwo publiczne	0	0,0%
89.	Weterynaria	0	0,0%	89.	Energetyka	0	0,0%
90.	Anglistyka	0	0,0%	90.	Profilaktyka społeczna i resocjalizacja	0	0,0%
91.	Edukacja wczesnoszkolna	0	0,0%	91.	Techniki dentystyczne	0	0,0%
92.	Elektroradiologia	0	0,0%	92.	Edukacja artystyczna	0	0,0%
93.	Etyka	0	0,0%	93.	Inżynier mechanik	0	0,0%
94.	Farmacja	0	0,0%	94.	Sztuka zintegrowana, plastyka, muzyka	0	0,0%
95.	Geofizyka	0	0,0%	95.	Teologia	0	0,0%
96.	Gospodarowanie zasobami ludzkimi	0	0,0%	96.	Architektura i urbanistyka	0	0,0%
97.	Informatyka stosowana	0	0,0%	97.	Architektura wnętrz	0	0,0%
98.	Inżynieria chemiczna i procesowa	0	0,0%	98.	Doradztwo zawodowe	0	0,0%
99.	Inżynieria przemysłu spożywczego	0	0,0%	99.	Germanistyka	0	0,0%
100.	Lingwistyka	0	0,0%	100.	Inżynieria chemiczna	0	0,0%

101.	Mikrobiologia	0	0,0%	101.	Lingwistyka stosowana	0	0,0%
102.	Nauki społeczne	0	0,0%	102.	Lotnictwo i kosmonautyka	0	0,0%
103.	Przygotowanie pedagogiczne	0	0,0%	103.	Nauki prawne	0	0,0%
104.	Technologia energii odnawialnej	0	0,0%	104.	Nauki ekonomiczne	0	0,0%
105.	Wzornictwo	0	0,0%	105.	Ochrona wód powierzchniowych i terenów	0	0,0%
	<b>RAZEM</b>	<b>1064</b>	<b>100,0%</b>		<b>RAZEM</b>	<b>445</b>	<b>100,0%</b>

Źródło: Dane z PUP w Nisku

Druga analiza obejmuje ocenę poziomu bezrobocia wg. kierunków nauczania w szkołach średnich. Analizę opracowano dla okresu 2009 – 2014 oraz okresu 2015 – 2019. W okresie 2009 – 2014, gdzie poziom bezrobocia na terenie gminy Nisko był najwyższy do kierunków deficytowych należały: technik informatyk, technik elektronik, technik mechanik, technik budownictwa, kucharz, technik elektryk, technik ekonomista, technik mechatronik, technik żywienia i gospodarstwa domowego, natomiast w okresie 2015 – 2019: technik informatyk, technik mechanik, technik pojazdów samochodowych, technik elektronik, technik ekonomista, technik organizacji reklamy, technik budownictwa, technik hotelarstwa i technik usług fryzjerskich. Przedstawione dane obrazują, iż w kierunkach kształcenia dominują szkoły techniczne, w mniejszym stopniu zawodowe, co pokazuje większe zainteresowanie rynku osobami z wykształceniem zawodowym. Jest to również związane ze zmianą systemu nauczania i zwiększenie nacisku na kształcenie na poziomie technikum. Jednak kluczowym znaczeniem dla generowania bezrobocia we wskazanych kierunkach była skala i liczba osób kończących edukację na tych kierunkach w lokalnych szkołach, bowiem rynek pracy w tym okresie w największym stopniu wchłonął: informatyków (zmiana o 46 osób), elektroników (39 osób), mechaników (34 osoby), techników budownictwa (32 osoby), kucharzy (21 osób), elektryków (19 osób), ekonomistów (14 osób) i mechatroników (o 14 osób).

Większość z tych kierunków nie powiela się w strukturze kierunków generujących bezrobocie po szkole wyższej, co może wskazywać, iż kierunki typu informatyk, technik budownictwa wymagają dalszego kształcenia. Kierunek ekonomiczny pokrywa się z kierunkiem wskazanym w grupie zagrożonych bezrobociem po szkole wyższej, co może wskazywać na wysokie ryzyko w znalezieniu pracy w tym zawodzie na lokalnym rynku pracy.

Zdecydowanie bardziej korzystną oceną tego obszaru jest znaczące obniżenie liczby bezrobotnych absolwentów po szkole średniej w okresie 2015 – 2019 względem okresu 2009 – 2014 o 85%, co pokazuje, w jakim stopniu zmieniła się sytuacja na lokalnym rynku pracy w tym okresie. Jednocześnie analiza wskazuje na kierunki, które lokalnie w największym stopniu zagrożone są bezrobociem w przypadku załamania gospodarczego i powrotu do poziomu bezrobocia lat kryzysu gospodarczego.

Struktura liczby absolwentów szkół średnich zarejestrowanych według danych z PUP w latach 2009-2019 przedstawia się następująco:

Tabela 21 Liczba absolwentów z wykształceniem średnim z podziałem na kierunki rejestrowanych w latach 2009-2019.

Wykształcenie Średnie	suma okres 2009 - 2014		Wykształcenie Średnie	suma okres 2015 - 2019	
Technik informatyk	51	15%	Technik informatyk	5	10%
Technik elektronik	43	13%	Technik mechanik	5	10%
Technik mechanik	39	12%	Technik pojazdów samochodowych	5	10%
Technik budownictwa	35	10%	Technik elektronik	4	8%
Kucharz	22	7%	Technik ekonomista	4	8%
Technik elektryk	19	6%	Technik organizacji reklamy	4	8%
Technik ekonomista	18	5%	Technik budownictwa	3	6%
Technik mechatronik	14	4%	Technik hotelarstwa	3	6%
Technik żywienia i gospodarstwa domowego	14	4%	Technik usług fryzjerskich	3	6%
Technik architektury krajobrazu	9	3%	Technik logistyk	2	4%
Technik leśnik	9	3%	Technik technologii odzieży	2	4%
Technik handlowiec	8	2%	Technik cyfrowych procesów graficznych	2	4%
Kelner	7	2%	Kucharz	1	2%
Technik telekomunikacji	7	2%	Technik organizacji usług gastronomicznych	1	2%
Technik hotelarstwa	4	1%	Technik weterynarii	1	2%
Technik logistyk	4	1%	Technik żywienia i usług gastronomicznych	1	2%
Technik pojazdów samochodowych	3	1%	Monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych	1	2%
Technik usług fryzjerskich	3	1%	Monter zabudów i robót wykończeniowych	1	2%
Technik ekonomiczno-administracyjny	3	1%	Sprzedawca	1	2%
Technik teleinformatyk	3	1%	Szkoła artystyczna	1	2%
Muzyk	2	1%	Technik obsługi turystycznej	1	2%
Plastyk	2	1%	Technik elektryk	0	0%
Technik urządzeń sanitarnych	2	1%	Technik mechatronik	0	0%
Technik usług kosmetycznych	2	1%	Technik żywienia i gospodarstwa domowego	0	0%
Technik organizacji reklamy	1	0%	Technik architektury krajobrazu	0	0%
Technik technologii odzieży	1	0%	Technik leśnik	0	0%
Technik organizacji usług gastronomicznych	1	0%	Technik handlowiec	0	0%
Technik weterynarii	1	0%	Kelner	0	0%
Technik żywienia i usług gastronomicznych	1	0%	Technik telekomunikacji	0	0%
Elektryk	1	0%	Technik ekonomiczno-administracyjny	0	0%
Ratownik medyczny	1	0%	Technik teleinformatyk	0	0%
Rolnik	1	0%	Muzyk	0	0%
Technik geodeta	1	0%	Plastyk	0	0%
Technik masażysta	1	0%	Technik urządzeń sanitarnych	0	0%
Technik nawigator morski	1	0%	Technik usług kosmetycznych	0	0%

Technik technologii drewna	1	0%	Elektryk	0	0%
Technik cyfrowych procesów graficznych	0	0%	Ratownik medyczny	0	0%
Monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych	0	0%	Rolnik	0	0%
Monter zabudów i robót wykończeniowych	0	0%	Technik geodeta	0	0%
Sprzedawca	0	0%	Technik masażysta	0	0%
Szkoła artystyczna	0	0%	Technik nawigator morski	0	0%
Technik obsługi turystycznej	0	0%	Technik technologii drewna	0	0%
<b>SUMA</b>	<b>335</b>		<b>SUMA</b>	<b>51</b>	

Źródło: Dane z PUP w Nisku

Kolejnym obszarem wymagającym oceny w obszarze rynku pracy jest analiza zawodów deficytowych i nadwyżkowych przygotowywana corocznie przez PUP w Nisku na podstawie Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Jest to część diagnostyczna raportu oparta na całorocznym zestawieniu statystycznym 6-cio cyfrowych kodów zawodów.

Bezrobocie stanowi jeden z najtrudniejszych do rozwiązania problemów społeczno-gospodarczych w kraju. Zjawisko to odnosi się do ludzi posiadających różne zawody i różne poziomy wykształcenia. Szczególnie dotyczy to ludzi młodych, kończących szkołę, a także osób po 40 i 50 roku życia bez wykształcenia lub słabo wykształconych. Pomocą w tworzeniu instrumentów, które mogą zmniejszyć skalę tego zjawiska może stać się monitoring, który ma na celu koordynację kierunków kształcenia zawodowego, szkolenia bezrobotnych i osób poszukujących pracy z potrzebami rynku pracy.

W gospodarce rynkowej rynek pracy jest regulowany przez prawo popytu i podaży. O wielkości podaży na rynku pracy świadczy liczba osób poszukujących pracy, natomiast o wielkości popytu – liczba wolnych miejsc pracy. Zwykle na rynku pracy istnieje nadwyżka podaży nad popytem, co prowadzi do zjawiska bezrobocia. Występuje ono wtedy, gdy brakuje pracy dla osób, które jej poszukują i są zdolne, by ją wykonywać.

**Zawód deficytowy** należy rozumieć zawód, na który występuje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie.

**Zawód nadwyżkowy** należy rozumieć zawód, na który występuje na rynku pracy mniejsze zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie.

Według danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Nisku sytuacja dotycząca zawodów deficytowych i nadwyżkowych w latach 2015-2018 w powiecie nizańskim przedstawiała się następująco:

Tabela 22 Zawody deficytowe i nadwyżkowe w latach 2015-2018 w powiecie nizańskim.

zawód	Max deficytowy			
	2015	2016	2017	2018
Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center)	1			
Kierownicy w handlu detalicznym i hurtowym	1			
Robotnicy zwalczania szkodników i chwastów		1		
Kaletnicy, rymarze i pokrewni		1		
Kierownicy do spraw marketingu i sprzedaży		1		
Pracownicy bibliotek, galerii, muzeów, informacji naukowej i pokrewni		1		
Dyrektorzy generalni i zarządzający			1	

Mistrzowie produkcji w budownictwie				1
Asystenci nauczycieli				1
Instruktorzy fitness i rekreacji ruchowej				1
Robotnicy czyszczący konstrukcje budowlane i pokrewni				1
<b>zawód</b>	<b>Deficytowy</b>			
	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Pośrednicy pracy i zatrudnienia	1			
Asystenci nauczycieli	1		1	
Operatorzy maszyn do szycia	1			
Pracownicy obsługi biura gdzie indziej niesklasyfikowani	1			
Specjaliści do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych)	1		1	1
Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center)		1		
Sortowacze odpadów			1	
Pracownicy działów kadr			1	
Kierownicy do spraw marketingu i sprzedaży				
<b>zawód</b>	<b>Nadwyżkowy</b>			
	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Technicy nauk fizycznych i technicznych gdzie indziej niesklasyfikowani	1			
Kosmetyczki i pokrewni	1			
Robotnicy leśni i pokrewni	1			
Spawacze i pokrewni	1		1	
Sekretarze medyczni i pokrewni	1			
Operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji wyrobów spożywczych i pokrewni		1		
Technicy fizjoterapii i masażyści		1		1
Betoniarze, betoniarze zbrojarze i pokrewni		1		
Pomoce domowe i sprzątaczk		1		1
Ogrodnicy		1		
Pracownicy do spraw statystyki, finansów i ubezpieczeń		1		
Mechanicy maszyn i urządzeń rolniczych i przemysłowych		1		1
Cieśle i stolarze budowlani		1		
Plastycy, dekoratorzy wnętrz i pokrewni		1		
Malarze budowlani i pokrewni		1		
Pracownicy do spraw transportu		1		
Ręczni pakowacze i znakowacze		1		
Hydraulicy i monterzy rurociągów		1		
Średni personel do spraw zdrowia gdzie indziej niesklasyfikowany		1	1	
Operatorzy urządzeń wiertniczych i wydobywczych ropy, gazu i innych surowców		1		
Pomoce i sprzątaczk biurowe, hotelowe i pokrewne		1		
Elektrycy budowlani i pokrewni		1		
Pracownicy wsparcia rodziny, pomocy społecznej i pracy socjalnej		1		1
Pozostali pracownicy zajmujący się sprząaniem		1		

Średni personel do spraw statystyki i dziedzin pokrewnych		1		
Kowale i operatorzy pras kuźniczych		1		
Maszyniści i operatorzy maszyn i urządzeń dźwigowo-transportowych i pokrewni		1		
Pracownicy domowej opieki osobistej		1		
Technicy technologii chemicznej i pokrewni			1	
Piekarze, cukiernicy i pokrewni			1	
Specjaliści ochrony zdrowia gdzie indziej niesklasyfikowani			1	
Technicy analityki medycznej			1	
Robotnicy wykonujący prace proste w przemyśle gdzie indziej niesklasyfikowani			1	
Sprzedawcy sklepowi (ekspedienci)			1	1
Kelnerzy			1	
Operatorzy urządzeń teleinformatycznych			1	
Sprzedawcy (konsultanci) w centrach sprzedaży telefonicznej / internetowej			1	1
Pomoce kuchenne			1	
Ustawiacze i operatorzy maszyn do obróbki i produkcji wyrobów z drewna			1	
Zamiatacze i pokrewni				1
Dietetycy i żywieniowcy				1
Barmani				1
Sprzedawcy w stacji paliw				1
Posadzkarze, parkieciarze i glazurnicy				1
Piekarze, cukiernicy i pokrewni				1
Ślusarze i pokrewni				1
Formierze odlewniczy i pokrewni				1
Pracownicy wykonujący prace proste gdzie indziej niesklasyfikowani				1
Pracownicy opieki osobistej w ochronie zdrowia i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani				1
Operatorzy wolnobieżnych maszyn rolniczych i leśnych				1
Operatorzy aparatury medycznej				1
Agenci ubezpieczeniowi				1
Pracownicy działów kadr				1
Robotnicy budowy dróg				1
Robotnicy przygotowujący drewno i pokrewni				1
Robotnicy wykonujący prace proste w budownictwie drogowym, wodnym i pokrewni				1
Operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji i przetwórstwa metali				1
<b>zawód</b>	<b>Max Nadwyżkowy</b>			
	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej	1			
Analitycy systemów komputerowych i programiści gdzie indziej niesklasyfikowani	1			
Pracownicy do spraw statystyki, finansów i ubezpieczeń	1			
Pracownicy domowej opieki osobistej	1			

Konsultanci i inni pracownicy biur podróży	1			
Fizycy i astronomowie	1			
Właściciele sklepów		1		
Górnicy podziemnej i odkrywkowej eksploatacji złóż i pokrewni		1	1	
Średni personel ochrony środowiska, medycyny pracy i bhp		1		
Pracownicy do spraw kredytów, pożyczek i pokrewni		1		
Robotnicy budowy dróg		1		
Sportowcy i dżokeje		1		
Specjaliści do spraw zarządzania zasobami ludzkimi			1	
Rolnicy upraw mieszanych			1	
Pomocniczy personel medyczny			1	
Rybacy i zbieracze pracujący na własne potrzeby			1	
Specjaliści nauk o Ziemi			1	
Pracownicy usług domowych				1
Specjaliści do spraw ochrony środowiska				1
Maszyniści kotłów parowych i pokrewni				1
Pracownicy do spraw transportu				1
Pośrednicy usług biznesowych gdzie indziej niesklasyfikowani				1
Górnicy podziemnej i odkrywkowej eksploatacji złóż i pokrewni				1
Doradcy finansowi i inwestycyjni				1
Operatorzy urządzeń energetycznych				1
Operatorzy urządzeń do obróbki powierzchniowej metali i nakładania powłok				1
Bibliotekoznawcy i specjaliści zarządzania informacją				1
Wydawcy posiłków				1

Źródło: Dane z PUP w Nisku

Sytuacja zawodów deficytowych i nadwyżkowych w latach 2015-2018 w powiecie niżańskim kształtował się w sposób dosyć zmienny, w głównej mierze sytuacja uzależniona była od zmian gospodarczych, jakie zachodziły na lokalnym i krajowym rynku pracy.

Przedstawiona analiza jedynie w niewielkim stopniu obrazuje faktyczne zapotrzebowanie na nowe miejsca pracy, bowiem znacząca liczba przedsiębiorstw poszukuje pracowników poza systemem urzędów pracy. Analiza w większym stopniu obrazuje skalę zawodów nadwyżkowych, czyli analizę osób bezrobotnych wg. rodzaju wyuczonego i posiadanego zawodu.

W ostatnim okresie do tej grupy w głównej mierze należały zawody o niskim kwalifikacjach, o niskim znaczeniu rynkowym, lub nieodpowiadające lokalnym potrzebom, m.in. takie jak: pracownicy usług domowych, maszyniści kotłów parowych i górnicy. Niekorzystną grupę tworzą również zawody związane z usługami dla biznesu, co jest niepokojącym sygnałem dla otoczenia biznesu: specjaliści ds. ochrony środowiska, do spraw transportu, pośrednicy biznesowi i doradcy finansowi. W ostatnim roku 2018 przybywa zawodów nadwyżkowych w usługach dla mieszkańców i w prostych zawodach m.in.: dietetycy, barmani, sprzedawcy, a także coraz liczniejsza grupa zawodów budowlanych.

Zawody nadwyżkowe jednak nie korelują z analizą bezrobocia w grupie absolwentów, wskazują jednak na zawody, które generują bezrobotnych. Może to wskazywać również na



sytuację związaną z niezdolnością i ograniczona wiedzą absolwentów w poszukiwaniu pracy, niż aktualnej sytuacji na rynku.

Przyczyny deficytów mogą leżeć po stronie pracodawców (np. nieatrakcyjne warunki zatrudnienia), pracowników (m.in. przeciwwskazania zdrowotne, trudna sytuacja rodzinna) bądź mieć charakter systemowy, związany m.in. z niedostosowaniem kształcenia do potrzeb rynku pracy. Problem z rekrutacją pracowników będzie się nasilać. Z punktu widzenia pracowników taka sytuacja wpływa na poprawę warunków zatrudnienia, bowiem pracodawcy stają się bardziej skłonni do dostosowywania warunków do oczekiwań pracowników. Przed instytucjami rynku pracy stoi wyzwanie w postaci aktywizacji osób, które pozostają w rejestrach. Konieczne wydaje się zidentyfikowanie przeszkód, które powodują, że młode osoby nie są zainteresowane kształceniem w zawodach, na które występuje zapotrzebowanie na rynku pracy. Bardzo często to właśnie decyzje edukacyjne przekładają się na sytuację rynkową. Dlatego zmiany konieczne są już na najniższym poziomie kształcenia. Młody człowiek od początku powinien kształtować umiejętności, które będzie mógł wykorzystać wchodząc w przyszłości na rynek pracy. Konieczne jest również ciągłe podnoszenie jakości doradztwa zawodowego w szkołach, gdyż tylko dobra diagnoza i rzetelna wiedza na temat potrzeb lokalnych rynków pracy może przyczynić się do większej równowagi w zapotrzebowaniu na zawody w powiatach. Brak ofert pracy w zawodach górniczych uzasadniony jest brakiem w okolicach powiatu niżańskiego lokalizacji kopalni i innych miejsc, gdzie wydobywa się na masową skalę jakiegokolwiek surowca. Dlatego też brak ofert pracy w niektórych zawodach od początku okresu sprawozdawczego w ramach monitoringu zawodów wynika z braku lokalizacji czynników generujących te zawody.

Kolejnym obszarem analizy jest ocena zapotrzebowania lokalnego rynku pracy na pracowników, na podstawie zgłaszanych do PUP w Nisku ofert pracy. W analizie uwzględniono ocenę ofert pracy subsydiowanych i niesubsydiowanych.

**Oferty pracy subsydiowane** są to oferty skierowane wyłącznie dla osób zarejestrowanych w PUP, które spełniają wymagania wskazane w ofercie zgłoszonej przez pracodawcę, w ramach których bezrobotni kierowani są na prace interwencyjne, roboty publiczne, staże, przygotowanie zawodowe dorosłych oraz na nowo utworzone stanowiska pracy w ramach doposażenia lub wyposażenia. Wynagrodzenia pracowników, zatrudnionych w ramach takiej oferty pracy, refundowane jest w części lub finansowane w całości ze środków jakimi dysponuje urząd pracy.

**Oferty pracy niesubsydiowane** są to oferty skierowane zarówno dla osób nie zarejestrowanych jak i zarejestrowanych w PUP, które spełniają wymagania wskazane w ofercie zgłoszonej przez pracodawcę. Wynagrodzenie pracowników zatrudnionych w ramach takiej oferty pracy, finansowane jest w całości przez pracodawcę.

Na podstawie danych z PUP w Nisku, w ramach miejsc pracy niesubsydiowanej oraz subsydiowanej w 2015 roku ogółem zgłoszono 1153 ofert pracy. W porównaniu do roku 2014, gdzie zgłoszono 1643 oferty pracy, ich liczba zmniejszyła się o 484 oferty pracy. W roku 2015 pracodawcy poszukiwali w największym stopniu: pracowników usług i sprzedawców (29% ofert), robotników przemysłowych (19%), pracowników wykonujących proste prace (12%), techników i średni personel (11%), operatorów i monterów maszyn i pracowników biurowych (po 11%) i 6% specjalistów.

Tabela 23 Oferty pracy w 2015 roku.

Lp.	Nazwa wielkiej grupy zawodów	PUP	Internet	Razem	%
1.	Ogółem	1153	35	1188	100%
2.	PRACOWNICY USŁUG I SPRZEDAWCY	329	16	345	29%
3.	ROBOTNICY PRZEMYSŁOWI I RZEMIEŚLNICY	227	1	228	19%
4.	PRACOWNICY WYKONUJĄCY PRACE PROSTE	145	0	145	12%
5.	TECHNICY I INNY ŚREDNI PERSONEL	120	8	128	11%
6.	OPERATORZY I MONTERZY MASZYN I URZĄDZEŃ	127	0	127	11%
7.	PRACOWNICY BIUROWI	127	0	127	11%
8.	SPECJALIŚCI	66	9	75	6%
9.	ROLNICY, OGRODNICY, LEŚNICY I RYBACY	8	0	8	1%
10.	KIEROWNICY	4	1	5	0%

Źródło: Dane z PUP w Nisku

W roku 2018 zapotrzebowanie do PUP w Nisku zgłoszono na 2039 ofert pracy. W porównaniu do roku 2017, gdzie zgłoszono 2119 oferty pracy, ich liczba zmniejszyła się o 80 ofert pracy. Jest to pierwszy spadek wolnych miejsc pracy w powiecie niżańskim na przestrzeni ostatnich 5 lat. W roku 2018 rośnie zapotrzebowanie na: robotników przemysłowych i rzemieślników (23%), pracowników usług i sprzedawców (22%), operatorów maszyn (13%) i pracowników wykonujących proste zawody (12%), następnie na pracowników biurowych i techników ze średnim personelem (10%), 5% specjaliści.

Tabela 24 Oferty pracy w 2018 roku.

Lp.	Nazwa wielkiej grupy zawodów	CBOP (PUP+OHP+ EURES)	Internet	Razem	%
	Ogółem	1916	123	2039	100%
1	ROBOTNICY PRZEMYSŁOWI I RZEMIEŚLNICY	462	15	477	23%
2	PRACOWNICY USŁUG I SPRZEDAWCY	435	15	450	22%
3	OPERATORZY I MONTERZY MASZYN I URZĄDZEŃ	268	1	269	13%
4	PRACOWNICY WYKONUJĄCY PRACE PROSTE	250	0	250	12%
5	PRACOWNICY BIUROWI	213	0	213	10%
6	TECHNICY I INNY ŚREDNI PERSONEL	163	35	198	10%
7	SPECJALIŚCI	77	22	99	5%
8	PRZEDSTAWICIELE WŁADZ PUBLICZNYCH, WYŻSI URZĘDNIKI I KIEROWNICY	9	35	44	2%
9	ROLNICY, OGRODNICY, LEŚNICY I RYBACY	39	0	39	2%
10	SIŁY ZBROJNE	0	0	0	0%

Źródło: Dane z PUP w Nisku

Nazwa	ogółem				
	2014	2015	2016	2017	2018
Poziom bezrobocia [%] - Powiat niżański	23,0	19,8	19,2	17,5	16,7
Liczba zgłoszonych ofert pracy do PUP Nisko [szt.]	1643	1188	1834	2119	2039

Przedstawione powyżej dane doskonale charakteryzują lokalny rynek pracy, który uzależniony jest od zmian i trendów rozwojowych w pierwszej kolejności na krajowym, a następnie na lokalnym rynku gospodarczym. Wraz z rozwojem sytuacji gospodarczej na terenie kraju, poprawi się również sytuacja na lokalnym rynku pracy, wraz z rozwojem gospodarczym rośnie zapotrzebowanie na pracowników przemysłowych, operatorów maszyn i pracowników wykonujących proste zawody. Od strony wykształcenia wskazuje to na potrzebę rozwoju edukacji zawodowej, która w ostatnich latach przeszła systemowe zmiany. W drugiej kolejności rośnie zapotrzebowanie na personel biurowy, techników. Cechą charakterystyczną lokalnego rynku pracy jest zdecydowana przewaga firm produkcyjnych przemysłowych, które w głównej mierze stawiają na pracowników przemysłowych. Na badanym rynku współmiernie mniejsze jest zapotrzebowanie na pracowników okołobiznesowych, czy specjalistów, co świadczy o niskim poziomie konkurencyjności technologicznej lokalnie działających firm. Zapotrzebowanie na sprzedawców i prostych pracowników świadczy również o ważnym udziale w lokalny rynku działalności handlowej, która w sposób bezpośredni uzależniona jest od potencjału dochodowego mieszkańców.

Przedstawiona analiza wskazuje również, iż pracownicy przemysłowi, sprzedawcy, pracownicy prostych usług, operatorzy maszyn w momencie wystąpienia kryzysu gospodarczego będą narażeni w największym stopniu na bezrobocie, bowiem w tych grupach następują największe zmiany na lokalnym rynku pracy.

Wyzwaniem w chwili obecnej jest stały monitoring zmian zachodzących na krajowym i lokalnym rynku, m.in. w wyniku wyhamowywania gospodarki w wyniku pandemii koronawirusa. Szansą dla rozwoju może być rozwój lokalnej przedsiębiorczości, wzrost poziomu edukacji zawodowej i wsparcie w postaci narzędzi i działań okołobiznesowych, wspierających zarówno pracodawców (przedsiębiorców) oraz pracowników zagrożonych zwolnieniami. Ważnym elementem jest również właściwe przygotowanie absolwentów do skutecznego poszukiwania pracy, a także kierunkowe doradztwo dla ludzi młodych w doborze „rynkowego” kształcenia, dającego szansę na szybkie wejście na rynek pracy.

Aktualna sytuacja na rynku pracy – z perspektywy osób poszukujących zatrudnienia – charakteryzuje się zmiennością, dynamiką i coraz to wyższymi wymaganiami. Ten stan rzeczy prowadzi do sytuacji, w której odniesienie sukcesu zawodowego w coraz większym stopniu zależy od zdolności przystosowywania się pracownika do zmieniającego się rynku pracy, gotowości na przeorientowanie postaw wobec samokształcenia, nabywania kolejnych doświadczeń, niejednokrotnie w wąskich specjalizacjach. Rynek pracy wręcz wymusza zindywidualizowanie ścieżek edukacyjnych i zawodowych, to z kolei konieczność posiadania wysokiej świadomości własnych kwalifikacji, kompetencji i konkurencyjności. W takich warunkach nadrzędnym celem instytucji rynku pracy wydaje się być prowadzenie działań ułatwiających nabywanie doświadczenia zawodowego, nowych kompetencji i kwalifikacji zawodowych i społecznych oraz wnikliwe monitorowanie rynku pracy, które pozwala na wcześniejsze reagowanie na zmiany zachodzące w jego obrębie. Działania te powinny być w pierwszej kolejności skierowane do osób bezrobotnych, które znajdują się w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Z przeprowadzonej analizy zjawiska bezrobocia wynika, że sytuacja osób bezrobotnych w powiecie nizańskim nie zmieni się i nie będzie należeć do łatwej, biorąc pod uwagę ilość zarejestrowanych bezrobotnych i małą różnorodność napływających ofert pracy. Opracowany „Ranking Zawodów Deficytowych i Nadwyżkowych” powinien stać się źródłem informacji

służącej bieżącej koordynacji szkoleń bezrobotnych i kształcenia zawodowego z potrzebami rynku pracy, a także źródłem usprawnienia poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy.

### 5.3. PARTYCYPACYJNA ANALIZA RYNKU PRACY

Na potrzeby oceny jakości lokalnego rynku pracy zostało przeprowadzone badanie ankietowe wśród uczniów ostatnich klas szkół średnich z terenu gminy i miasta Nisko. Badanie ankietowe uczniów szkół średnich LO i RCEZ zostało przeprowadzone w okresie od 17.02.2020-25.02.2020. W badaniu udział wzięło 134 uczniów. Badanie ankietowe miało za zadanie pokazać w jaki sposób tutejsza młodzież, absolwenci postrzegają miasto Nisko w obszarze możliwości zatrudnienia i rozwoju, jak się w nim mieszka, czy planują swoją przyszłość wiązać z Niskiem i jak postrzegają swoją szkołę i przygotowanie absolwentów do rynku pracy. W celu lepszego zobrazowania sytuacji posłużymy się pytaniami i odpowiedziami respondentów.

**Pierwszym pytaniem było: „dla kogo Nisko jest dobrym miejscem do życia i rozwoju?” – 64,93% odpowiedziało, że dla osób starszych, 58,96 % określiło że Nisko nie jest dobrym miejscem do życia i rozwoju.** Kolejnym czynnikiem, który ma wpływ na zamieszkanie w Nisku jest atrakcyjność ofert pracy, wysokość zarobków oraz możliwości do kontynuowania nauki. **Niestety około 64,68% respondentów negatywnie oceniło chęć pozostania w Nisku i kontynuowania nauki czy pracy.** Pozytywnym czynnikiem, który zachęca do zamieszkania w Nisku jest estetyka miasta i jakość przestrzeni publicznej oraz relacje z przyjaciółmi, 63,43% respondentów oceniło to pozytywnie.

Bezpieczeństwo to również pozytywny czynnik, 57,46% młodych ludzi uważa, iż Nisko jest miastem bezpiecznym. Respondenci uważają, iż najwięcej rad, z których korzystają planując swoją przyszłość to rodzina, bo aż 69,40% badanych kieruje się radami swojej rodziny.

Prawie połowa - 46,27% zamierza kontynuować naukę, największym zainteresowaniem cieszą się studia licencjackie/inżynierskie, a później magisterskie, tak odpowiedziało 43,28% respondentów.

Młodzież chce podnosić swoje kompetencje, aby znaleźć wymarzoną pracę, 61,94% uważa iż dobra znajomość języków obcych pozwoli im znaleźć wymarzoną pracę. Najmniejsza ilość respondentów odpowiedziała, iż pogłębianie wiedzy w kompetencjach społecznych, komunikacji i współpracy nie ma większego znaczenia w znalezieniu wymarzonej pracy.

Kolejnym ważnym czynnikiem dla absolwentów jest ocena warunków umożliwiających wejście na rynek pracy i jednocześnie oceną jakości działania szkoły. 38,81% badanych uważa, iż ważnym w tym zakresie elementem są stypendia, wyjazdy zagraniczne dla uczniów, 5,22% odpowiedziało, że doradztwo zawodowe.

W momencie pojawienia się problemów ze znalezieniem pracy, większość badanych wyjechałaby za granicę lub kontynuowałaby naukę, **tylko nieliczni bo zaledwie 2,99% zdecydowałoby się na założenie własnej firmy.** Potwierdza to ocenę bardzo niskiej kultury przedsiębiorczości.

Bardzo mały procent ludzi młodych **chce mieszkać i pracować w Nisku, jedynie 5,97%**, liczna grupa badanych chce wyjechać do miasta wojewódzkiego (27,99% badanych).

W znalezieniu dobrej pracy w Nisku wg. młodych ludzi ważnym czynnikiem są znajomości rodzinne oraz doświadczenie zawodowe (26,86% badanych tak odpowiedziało).

W ankiecie pojawiło się również pytanie o zdefiniowanie potencjalnych oczekiwań pracodawców poszukujących młodych ludzi do pracy. Młodzież ocenia, że tym elementem wiodącym nie jest wyższe wykształcenie czy znajomość języków obcych, a dyspozycyjność, zaangażowanie, komunikatywność, umiejętność pracy w zespole, kultura osobista, zaradność – (52,79% badanych udzieliło takiej odpowiedzi).

Z badania respondentów wynika, iż 51,49% badanych uważa, że praca w międzynarodowej firmie jest bardzo atrakcyjna, następnie praca w małej i średniej firmie oraz w administracji i w instytucjach publicznych. Najmniejszym zainteresowaniem cieszy się praca w rolnictwie. W badaniu młodzi ludzie wskazywali, iż posiadają już doświadczenie z pracy zarobkowej, głównie podejmowana ona była w czasie wolnym od nauki. Młodzi posiadają już małe doświadczenie w pracy zarobkowej i podkreślają, iż dojazd do pracy nie stanowi dla nich większej bariery.

Kolejnym ważnym analizowanym czynnikiem w przeprowadzonym badaniu, były pytania z dziedziny działalności gospodarczej, czy młodzi ludzie rozważają prowadzenie własnej działalności gospodarczej i co by ich skłoniło do jej założenia oraz czy chcą podjąć pracę w firmie rodzinnej. Większość respondentów nie miała zdania, zdecydowanie tak odpowiedziało tylko 12,69% badanych. 51,49% podkreśla, że takim czynnikiem mogłyby być niskie podatki i inne koszty prowadzenia firmy. Zdecydowanie większa liczba badanych odpowiedziała, iż nie chce podjąć pracy w firmie rodzinnej lub jej przejąć.

Instytucja rodziny cieszy się największym zaufaniem wśród ludzi młodych i jest najważniejszym aspektem ich życia, natomiast ograniczonym lub brakiem zaufania młodzież darzy lokalnych społeczników, pracowników instytucji i służb publicznych.

Na zakończenie analizie poddano aspekt spędzania czasu wolnego przez młodzież, która czas wolny najczęściej spędza w domu, w pubie, restauracji czy galerii handlowej.

Obraz przedstawiony przez ludzi młodych w pewnym stopniu podsumowuje obecną sytuację społeczno – gospodarczą gminy i miasta Nisko. Niestety miasto nie tworzy przestrzeni do rozwoju zawodowego dla ludzi młodych, brakuje firm o wysokich potencjałach kadrowych, konkurencyjnych, opartych albo na wiedzy lub na technologii, które mogłyby zachęcić młodzież do pozostania w mieście. Dodatkowo ludzie młodzi postrzegają miasto, jako miejsce, w którym lepiej będą się czuły osoby starsze niż oni sami. W tym obszarze bardzo ważne jest połączenie poziomu edukacji z rozwojem lokalnego rynku pracy, który może tworzyć warunki zachęcające do pozostania i wiązania swojej przyszłości z miastem, jak również rozwijanie oferty spędzania wolnego czasu.

## 6. ANALIZA - OBSZAR III. SYTUACJA MATERIALNA MIESZKAŃCÓW

---

### 6.1. ANALIZA WYJŚCIOWA W OPARCIU O MRL.

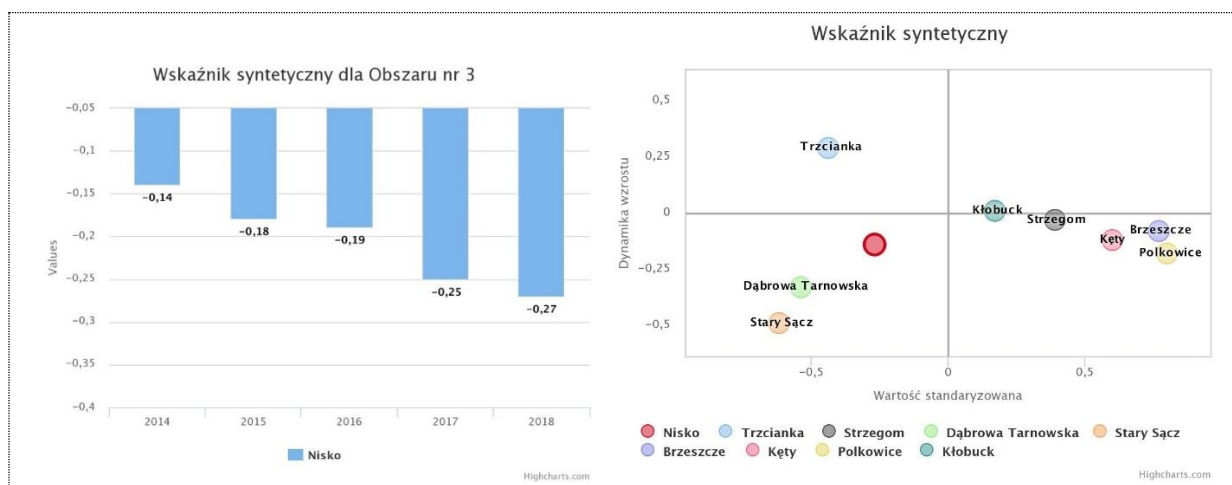
---

Sytuacja materialna mieszkańców jest jednym z tych czynników, które w bardzo znaczący sposób wpływają na ocenę jakości życia. Jest to jednocześnie kategoria bardzo złożona w sensie badawczym. Po pierwsze, sytuacja materialna wiąże się ze stopniem zaspokojenia potrzeb

życiowych, te zaś zmieniają się w czasie. Po drugie, dobrobyt czy stopa życiowa to terminy, które w dużym stopniu odwołują się do miar subiektywnych - opisują nie tylko rzeczywiste warunki życia, ale również sposób ich postrzegania przez samych zainteresowanych.

**W naszej analizie z konieczności koncentrujemy się na tych wskaźnikach, które opisują sytuację materialną mieszkańców w sposób obiektywny. Przyjmujemy, że zależy ona od czterech podstawowych czynników:**

- 1) Dochodów mieszkańców gminy i stopnia ich zróżnicowania;
- 2) Poziomu sztywnych wydatków związanych z utrzymaniem gospodarstw domowych (koszty żywienia, wydatki mieszkaniowe itp.);
- 3) Wielkości majątku zakumulowanego przez mieszkańców gminy.



<b>Obszar 3. Sytuacja materialna mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
<b>wartość</b>	<b>-0,14</b>	<b>-0,18</b>	<b>-0,19</b>	<b>-0,25</b>	<b>-0,27</b>
<b>dynamika</b>					<b>-0,14</b>
<b>1. Dochody mieszkańców gminy i stopień ich zróżnicowania</b>					
<b>1.1 Wpływy JST z tytułu udziału we wpływach BP z PIT na 1 mieszkańca</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,17	0,16	0,22	0,3	0,37
dynamika					0,23
<b>1.2 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-1,06</b>	<b>-1,21</b>	<b>-1,35</b>	<b>-1,32</b>	<b>-1,33</b>
dynamika					<b>-0,47</b>
<b>1.3 Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,03	0,08	0,09	0,16	0,11
dynamika					0,07
<b>1.4 Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,001</b>	<b>-0,31</b>	<b>-0,35</b>	<b>-0,35</b>	<b>-0,47</b>
dynamika					<b>-0,43</b>
<b>2. Poziom sztywnych wydatków związanych z utrzymaniem gospodarstw domowych (koszty żywienia, wydatki mieszkaniowe)</b>					

<b>2.1 Ilość zużytej energii w zasobach mieszkaniowych gminy na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	-1,78	-1,75	-1,81	-1,17	-0,38
dynamika					1,45
<b>3. Wielkość majątku zakumulowanego przez mieszkańców gminy</b>					
<b>3.1 Dochody od osób fizycznych z podatku od nieruchomości, rolnego i leśnego przypadające na 1000 osób w wieku od 18 lat</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,28	0,41	0,43	-0,02	-0,04
dynamika					-0,11
<b>3.2 Rynkowa wartość powierzchni mieszkaniowej w gminie w przeliczeniu na 1 mieszkańca</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0	0,71	0,44	-0,08	0,26
dynamika					-0,72

#### Wnioski:

- Nisko w obszarze sytuacji materialnej mieszkańców znajduje się w „grupie pościgowej”;

#### Przyczyny:

- najniższy wskaźnik i najniższa dynamika w przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniu brutto;

#### Rekomendacje:

- rozwój lokalnej przedsiębiorczości, w szczególności w sektorach o wyższym wskaźniku generowanych dochodów przez pracowników;

#### Potencjały, pozytywne wskaźniki:

- sytuacja w obszarze pomocy społecznej zalicza się do średniej badanej grupy;
- poprawa sytuacji na podstawie najwyższej dynamiki zużycia energii w zasobach mieszkaniowych.

## 6.2. POGŁĘBIONA ANALIZA SYTUACJI MATERIALNEJ MIESZKAŃCÓW

### Sytuacja materialna mieszkańców.

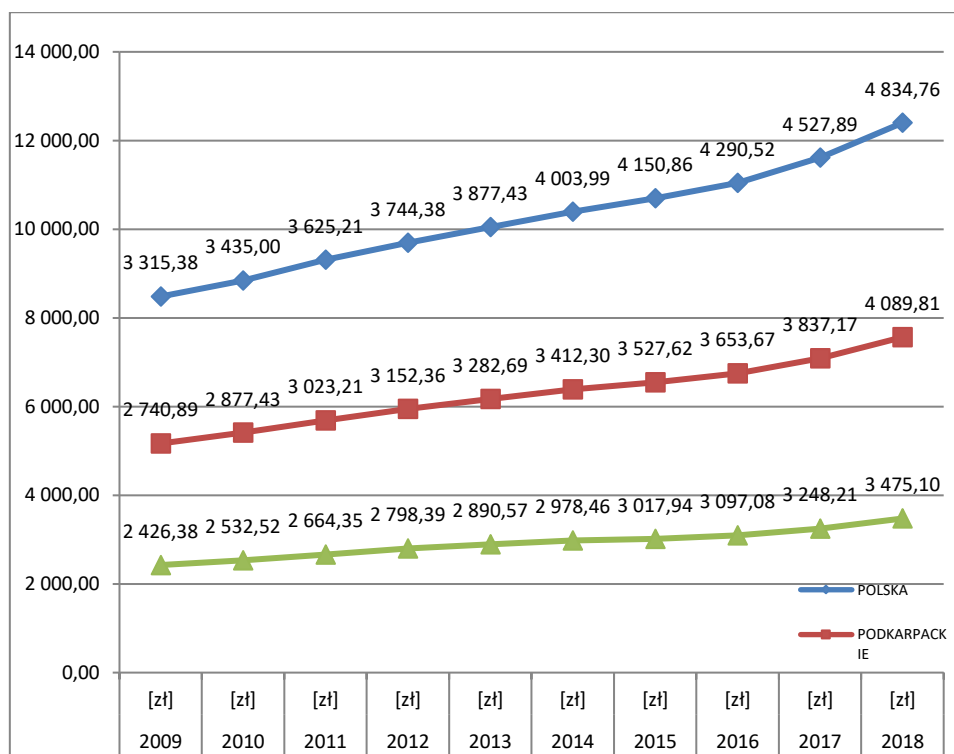
Coraz częściej podkreśla się, że poziom osiągniętego wykształcenia wpływa na wysokość wynagrodzenia. Wynika to z faktu, że osoby charakteryzujące się względnie wyższym wykształceniem osiągają wyższą wydajność pracy, podejmują bardziej rozsądne decyzje, a także częściej inicjują usprawnienia w zakresie zarządzania oraz prowadzenia działalności firmy. Oczywiście, że nie w każdej instytucji i firmie zasada ta się sprawdza. Zgodnie z Kodeksem Pracy wynagrodzenie pracownika powinno być tak ustalone, aby odpowiadało rodzajowi wykonywanej pracy, kwalifikacjom wymaganym przy jej wykonywaniu, a także uwzględniało ilość i jakość świadczonej pracy.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do

przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto zwykle nie odzwierciedla faktycznej sytuacji materialnej Polaków. Wynika to z faktu uwzględniania do średniej wielu – często niezwiązanych ze sobą – grup osób pracujących na zróżnicowanych stanowiskach. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie stanowi jednocześnie wskaźnik uwzględniany przy ustalaniu podstaw składek na ubezpieczenia i związanych z nimi limitów.

Wykres 1 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w latach 2009-2018



Źródło: Dane GUS [BDL]

Powyższy wykres przedstawia przeciętne wynagrodzenie brutto w latach 2009-2018. **W Polsce od 2009 roku wzrosło o 45,83%. Na podkarpaciu o 49,21%, a w powiecie niżańskim o 43,22%**. Przeciętne wynagrodzenie brutto rośnie sukcesywnie przez lata, jednak wzrost o 5,3% w 2018 roku, był zdecydowanie najwyższy w przedstawionych latach.

Zmieniają się potrzeby ludności oraz stopień ich zaspokojenia. Jednym z czynników wpływających na ocenę jakości życia mieszkańców jest ich sytuacja materialna. Należą do niej m. in. dobrobyt, poziom i warunki życia, zamożność, stopa życiowa, a także jakość i godność życia. Obejmują one najczęściej zarówno materialną, jak i niematerialną sferę życia. Sytuację materialną mieszkańców możemy rozumieć również jako sytuację finansową, z uwzględnieniem zasobności majątkowej. Oprócz zasobów finansowych, stan posiadanych nieruchomości, ale także przedmiotów trwałego użytkowania lub innych zasobów materialnych wpływają na sytuację materialną ludności. W tej analizie skupimy się na wskaźnikach opisujących sytuację materialną mieszkańców, które możemy określić w sposób obiektywny. Przyjmijmy, że będzie ona uzależniona od następujących podstawowych czynników:

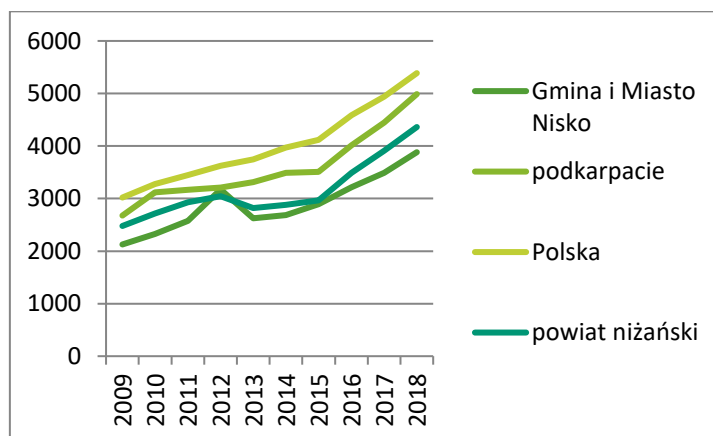


1. Dochodów mieszkańców gminy i stopień ich zróżnicowania,
2. Poziomu wydatków związanych z utrzymaniem gospodarstwa domowego.

### **Dochody mieszkańców gminy i stopień ich zróżnicowania.**

Dochody mieszkańców gminy z roku na rok rosną. Nie jest to jednak duży wzrost, bowiem odchylenie w porównaniu z innymi regionami Polski jest duże. Przyczyny tego zróżnicowania postaram się nakreślić w dalszej części tego dokumentu. Aby lepiej zobrazować zróżnicowanie dochodów gminy Nisko na tle Polski posłużymy się do tego kilkoma wykresami.

Rysunek 20. Dochody na 1 mieszkańca w gminie Nisko w latach 2009-2018



Źródło: GUS BDL;

Wynagrodzenie pracowników uzależnione jest od wykonywanego zawodu. Można zauważyć również bardzo duże zróżnicowanie wysokości wynagrodzenia w zależności od regionu, w którym go wykonujemy. Ta różnica klarowała się od dawna i wciąż występuje, choć nie jest ona tak duża jak chociażby w roku 2014 (poniżej przedstawiony został wykres obrazujący zróżnicowanie wynagrodzeń wg zawodów). Średnie wynagrodzenie dla ogółu zawodów w roku 2018 wg danych Głównego Urzędu Statystycznego wynosiło 5003,78 zł. Poniżej przedstawiony zostanie podział na konkretne grupy zawodów wg. średniej krajowej.

Tabela 25. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie ogółem brutto według grup zawodowych w 2018 r.

<i>Przeciętne miesięczne wynagrodzenie ogółem brutto według grup zawodowych w 2018 r.</i>	
1. Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	<b>9597,49</b>
2. Specjaliści	<b>6093,43</b>
3. Technicy i inny średni personel	<b>4950,88</b>
4. Pracownicy biurowi	<b>4051,57</b>
5. Pracownicy usług i sprzedawcy	<b>3129,77</b>
6. Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	<b>3400,07</b>
7. Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	<b>4143,95</b>
8. Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	<b>4104,95</b>
9. Pracownicy wykonujący prace proste	<b>3002,43</b>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

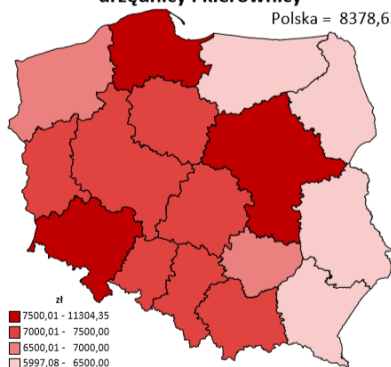
Analizując dane z roku 2018 oraz 2014 możemy zauważyć znaczący wzrost wynagrodzeń. Dotyczy on wszystkich grup zawodowych. Największy wzrost wynagrodzeń uzyskali pracownicy usług i sprzedaży(29%), rolnicy wraz z ogrodnikami, leśnikami i rybakami (28%), robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (26%) oraz pracownicy wykonujący prace proste(25%). Najniższy wzrost wynagrodzeń dotyczył przedstawicieli władz publicznych, wyższych urzędników

i kierowników (14%), techników i średni personel(19%) oraz specjalistów (20%). Poniżej możemy znaleźć jak kształtowały się wynagrodzenia wg zawodów w różnych województwach Polski w roku 2014.

Rysunek 21. Zróżnicowanie poziomu wynagrodzeń wg zawodów w roku 2014

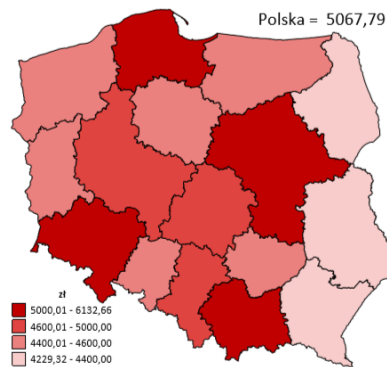
**1. Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy**

Polska = 8378,63 zł



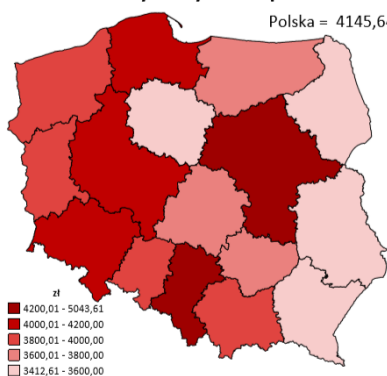
**2. Specjaliści**

Polska = 5067,79 zł



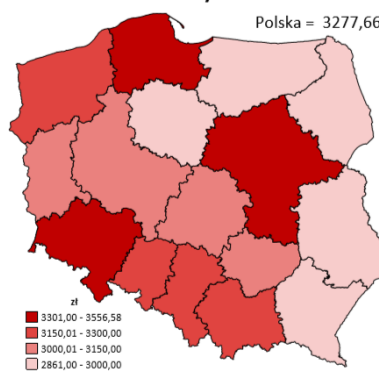
**3. Technicy i inny średni personel**

Polska = 4145,64 zł



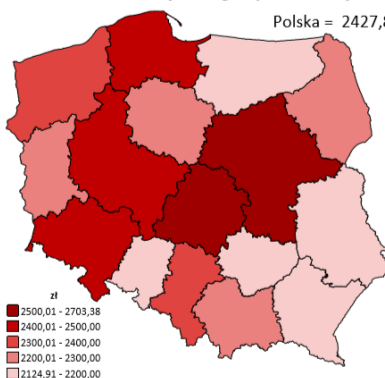
**4. Pracownicy biurowi**

Polska = 3277,66 zł



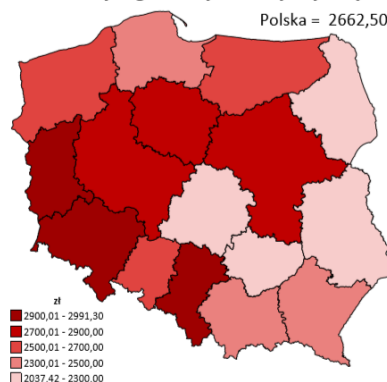
**5. Pracownicy usług i sprzedawcy**

Polska = 2427,87 zł



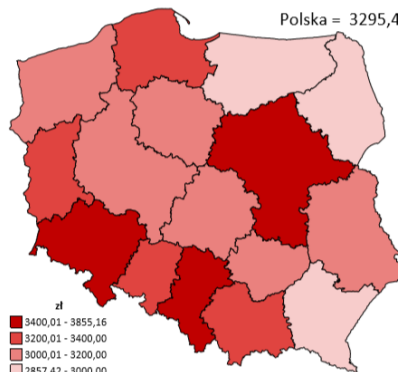
**6. Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy**

Polska = 2662,50 zł



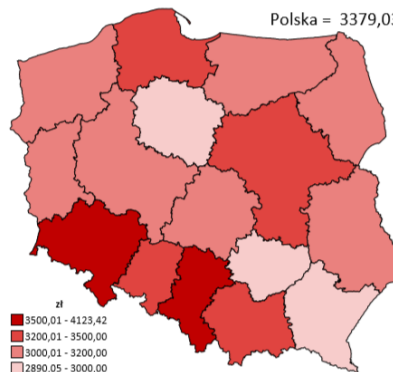
### 7. Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy

Polska = 3295,45 zł



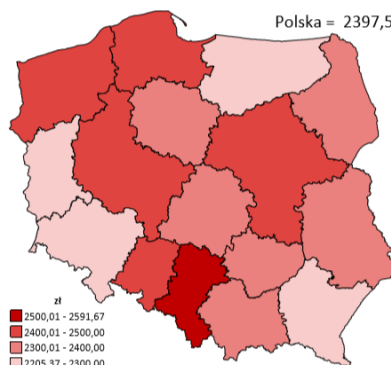
### 8. Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń

Polska = 3379,03 zł



### 9. Pracownicy przy pracach prostych

Polska = 2397,51 zł

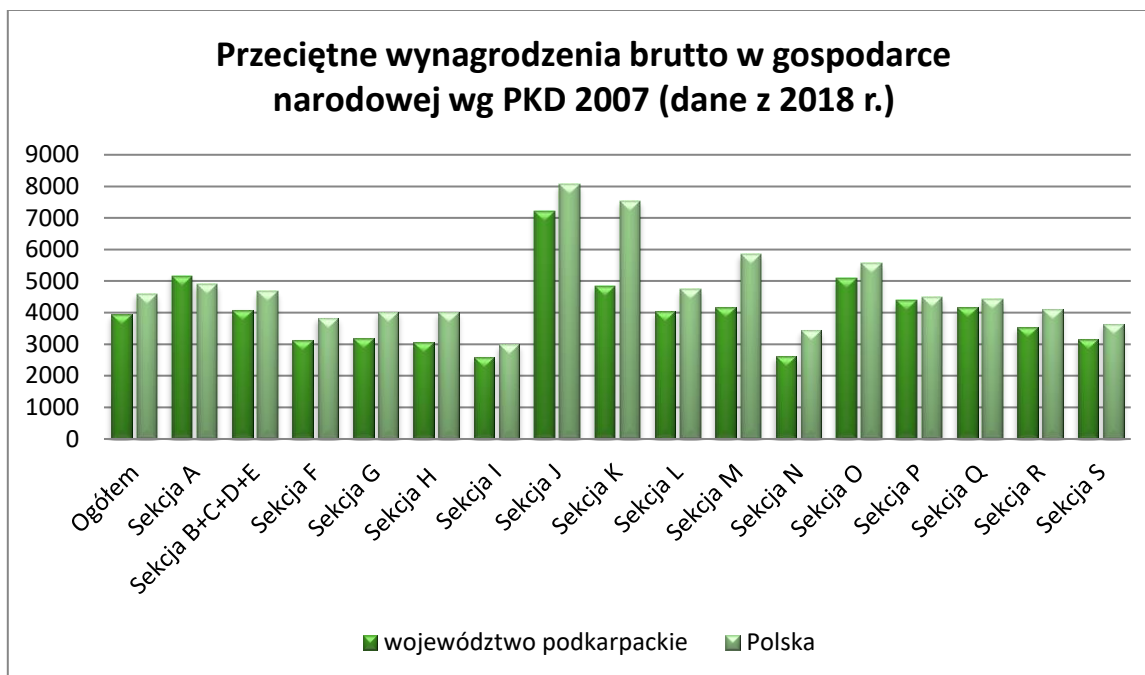


(źródło: GUS)

Powyższe rysunki pokazują zróżnicowany poziom wynagrodzeń oraz ich nierównomierny wzrost. Od wielu lat zarówno w gminie Nisko jak i całej Polsce obserwujemy wzrost wysokości wynagrodzeń nominalnych. Przy stosunkowo niewysokiej dynamice cen towarów i usług konsumpcyjnych (inflacji) oznacza to zwiększenie możliwości dochodowych osób pracujących, a co za tym idzie poprawę sytuacji materialnej mieszkańców. Przedstawiona analiza obrazuje, iż w większości obszarów gospodarczych wynagrodzenie na terenie naszego regionu jest jedno z najniższych. Do przyczyn tego stanu może należeć wolniejszy stopień rozwoju gospodarczego i niższy wskaźnik przedsiębiorczości Podkarpacia. Do sektorów z najniższym wynagrodzeniem w naszej gminie zaliczymy pracowników prostych prac fizycznych, rolników, a także pracowników handlu i usług, chociaż różnica w porównaniu z innymi zawodami w ostatnich latach znacznie się zmniejszyła. W naszej gminie brakuje stanowisk pracy, w których wynagrodzenie jest wysokie, tj. programista, informatyk, analityk finansowy, inżynier jakości.

Poniżej zaprezentowany zostanie wykres pokazujący wynagrodzenia wg sekcji PKD za rok 2018 dla Polski i województwa podkarpackiego.

Tabela 26. Przeciętne wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powyższy wykres wskazuje nam znaczące różnice w wynagrodzeniach pomiędzy województwem podkarpackim a Polską. Jedynie sekcja A - ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO I RYBACTWO w naszym województwie osiąga wyższe średnie wynagrodzenie od średniej krajowej, co związane z innymi czynnikami, niż zmiany rynkowe.

#### Skąd wynikają różnice w wynagrodzeniach ?

Problemy wynagradzania pracowników należą do podstawowych oraz istotnych zagadnień współczesnej gospodarki i ekonomii. Dotyczą one bowiem czynnika ludzkiego i świadczonej przez niego pracy oraz oczekiwań pracowników z tą pracą związanych w postaci płacy. Postawy i zachowania zaś ludzi angażujących swoje działania, umiejętności i wiedzę „przekładają” się zarazem na określone nakłady i wymierne efekty tak w gospodarce jako całości systemowej, jak i w poszczególnych jej działach, czy też organizacjach gospodarczych. Przyczyn zróżnicowanej wysokości wynagrodzeń z pewnością jest kilka. Województwa charakteryzujące się wysokim stopniem koncentracji pozarolniczej działalności gospodarczej (śląskie) oraz umiejscowieniem organów administracji państwowej (mazowieckie) należą do województw o wysokim poziomie wynagrodzeń. Natomiast w województwach typowo rolniczych takich jak warmińsko-mazurskie i podkarpackie wynagrodzenia są na znacznie niższym poziomie. Położenie województw (np. bogactwa naturalne, środowisko, otoczenie zewnętrzne) czy specyfika regionu (np. pełnione funkcje) mogą mieć wpływ na wysokość osiąganych wynagrodzeń. Determinantą niskich wynagrodzeń i ich powolnego wzrostu w gminie Nisko jest bardzo wysoka stopa bezrobocia. Wykres poniżej pokazuje jak zmieniało się ono w gminie na przełomie czternastu lat.

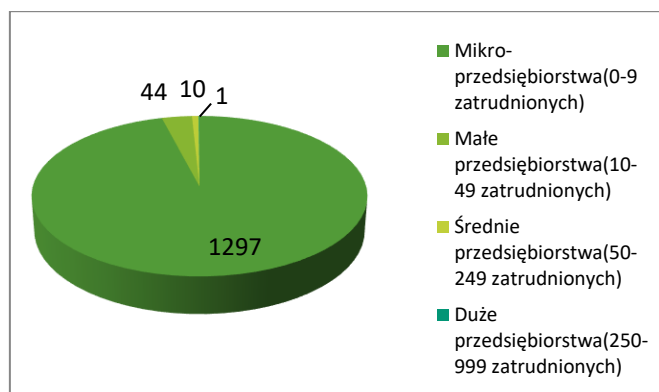
Rysunek 22. Stopa bezrobocia



Do przyczyn niskich wynagrodzeń możemy zaliczyć również niską koncentrację średnich i dużych przedsiębiorstw w naszym regionie.

Zdecydowany profil działalności prowadzonych na terenie gminy należy do sektora „pozostałej działalności” (w roku 2009 – 73%, w roku 2019 – 74%), do których należą firmy usługowe i handlowe. W drugiej grupie znajdują się firmy z sektora „przemysł i budownictwo”, w roku 2009 i 2019 stanowiły średnio 25% ogółu zarejestrowanych działalności gospodarczych. Najmniejszy udział należy do firm z sektora „rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo”, udział tej grupy się zmniejsza i ma raczej charakter marginalny, w roku 2009 wynosił około 2%, natomiast w roku 2019 już około 1%.

Rysunek 23. Rozkład podmiotów gospodarki narodowej wg. klas wielkości



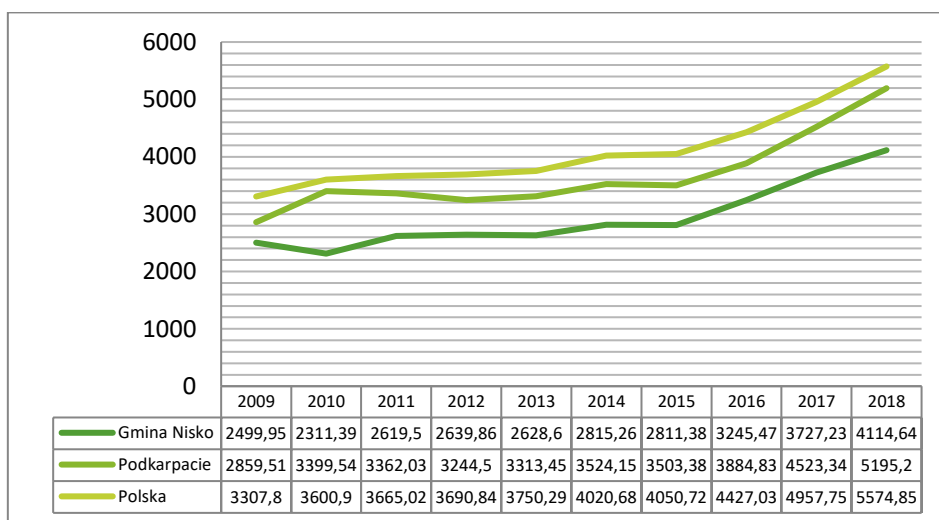
Źródło: GUS (BDL);

Obraz gminy w zakresie przedsiębiorczości lokalnej opiera się w zdecydowanej części na firmach mikro i małych, zatrudniających do 50 pracowników. Często są to firmy rodzinne. Mała liczba firm średnich i dużych przekłada się na małą liczbę potencjalnych miejsc pracy. O niskim potencjale lokalnego sektora przedsiębiorców świadczy również fakt, iż na terenie powiatu niżańskiego (wyłączając gminę Nisko) jest więcej firm małych i średnich. Świadczy to o tym, że inwestorzy wybierają inne lokalizacje do prowadzenia działalności, niż sam obszar miasta powiatowego Nisko. Zestawiając powyższą analizę z problemem bezrobocia, jaki występuje na terenie gminy, można stwierdzić, iż przedstawiona sytuacja w obszarze potencjału lokalnej przedsiębiorczości może stanowić jedną z przyczyn wysokiego bezrobocia, z jakim od dłuższego już czasu boryka się gmina, a w konsekwencji również mniejsze dochody mieszkańców.

### Wydatki mieszkańców gminy.

Rosnące wynagrodzenia pozwalają mieszkańcom korzystać z większej ilości dóbr, które wcześniej były dla nich nieosiągalne. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego wydatki mieszkańców gminy rosną regularnie każdego roku, co z jednej strony może świadczyć o zwiększonej konsumpcji dóbr, z drugiej strony o wzroście ich ceny. Dane na poniższym wykresie pokazują jak zmieniały się wydatki w gminie Nisko na przełomie ostatnich 10 lat.

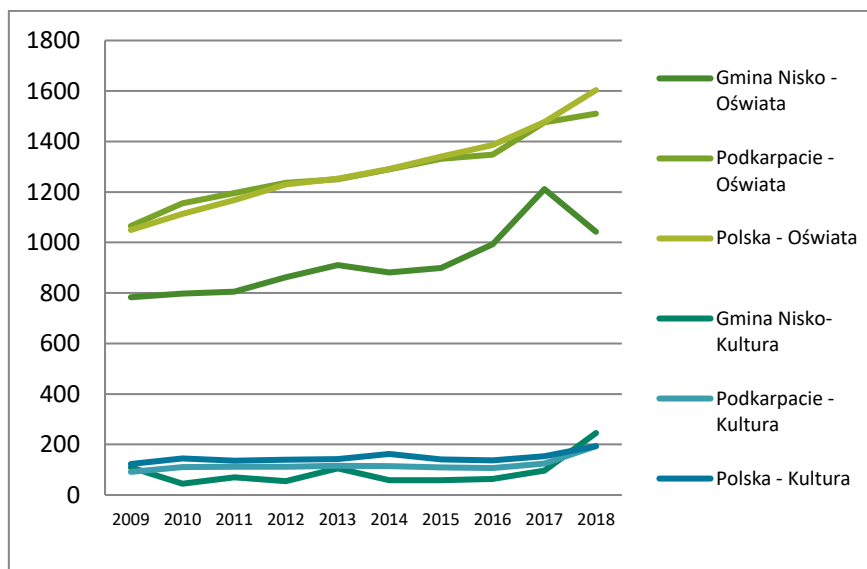
Rysunek 24. Wydatki na 1 mieszkańca



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Analizując dane z tabeli i wykresu przedstawionego powyżej można zauważyć, że gmina Nisko odstaje w wydatkach na 1 mieszkańca na tle województwa podkarpackiego oraz Polski. Wartość wzrostu w porównaniu z województwem i krajem jest podobny, jednak sama wartość bazowa była znacznie niższa. Wiąże się to z wysokością uzyskiwanych dochodów. Mieszkańcy uzyskujący większe dochody mogą pozwolić sobie na większe wydatki, korzystanie z większej ilości dóbr. Obrazuje to również trudniejszą sytuację materialną mieszkańców gminy Nisko w porównaniu ze średnią regionu czy kraju. Poniżej przedstawione zostaną wydatki na 1 mieszkańca biorąc pod uwagę kategorie oświata i wychowanie oraz kultura i ochrona dziedzictwa narodowego.

Rysunek 7. Wydatki na 1 mieszkańca z podziałem na kategorie życiowe



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Zamieszczony wykres przedstawia wydatki w podziale na dwie ważne kategorie życiowe mieszkańców jakimi są oświata i kultura. Biorąc pod uwagę oświatę możemy zauważyć znaczącą różnicę w wydatkach poświęconych przez jednego mieszkańca na terenie gminy w porównaniu z województwem i krajem. Może to być spowodowane brakiem dostępu do uczelni wyższych, szkół podyplomowych, policealnych, a także innych szkół podnoszących kwalifikacje zawodowe. Należałoby poczynić kroki, które pozwoliłyby i zachęciły mieszkańców gminy Nisko do zwiększenia wydatków na oświatę i wychowanie. Drugi ważny aspekt zobrazowany na tym wykresie to wydatki na kulturę. W roku 2010 na terenie gminy Nisko można zauważyć bardzo duży spadek wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, który utrzymywał się (z wyjątkiem roku 2013) aż do roku 2018, w tym też roku wartość wydatków na tę kategorię życiową przewyższyła zarówno wartość dla województwa podkarpackiego jak i całej Polski. Tak niskie wartości dla gminy Nisko mogą wynikać z niskich dochodów, a co za tym idzie brakiem środków na inne dobra aniżeli te podstawowe, może to być też spowodowane brakiem miejsc do których mieszkańcy mogli by pójść by zaspokoić swoje potrzeby obcowania z kulturą i ochroną dziedzictwa narodowego.

## 7. ANALIZA - OBSZAR IV. STAN FINANSÓW LOKALNYCH (ZDOLNOŚĆ FINANSOWANIA ROZWOJU).

### 7.1. ANALIZA WYJŚCIOWA W OPARCIU O MRL.

Przez ocenę stanu finansów lokalnych jako czynnika rozwoju rozumiemy zdolność gminy do finansowania obecnych i przyszłych działań rozwojowych.

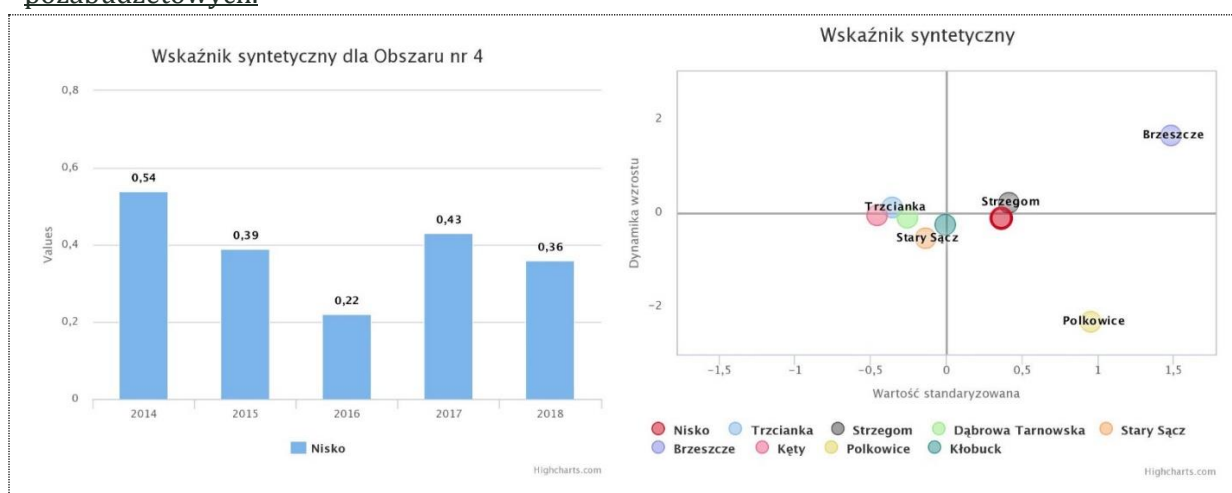
**JST ma szanse na finansowanie rozwoju jeśli spełnione są dwa główne warunki:**

a) Bilans części bieżącej budżetu pozwala na stabilne generowanie wystarczająco dużej kwoty nadwyżki operacyjnej - nadwyżka wyznacza potencjalny ogólny poziom finansowania wydatków rozwojowych;

b) Kwota nadwyżki operacyjnej JST, pomniejszona o przypadającą na dany rok spłatę zadłużenia, pozwala na planowanie nowych działań rozwojowych - tak rozumiana nadwyżka operacyjna uwzględnia konsekwencje dotychczasowego zaangażowania finansowego jst.

Innymi słowy potencjał rozwojowy JST w ujęciu finansowym zależy od tego, czy gmina stabilnie generuje nadwyżkę operacyjną i czy ta nadwyżka będzie występowała również w kolejnych latach. Czynniki, które wpływają na stan finansów lokalnych są:

- 1) Wysokość i struktura dochodów, w tym poziom dochodów własnych;
- 2) Wysokość i struktura wydatków, w tym poziom wydatków majątkowych;
- 3) Zrównoważenie elementów budżetu;
- 4) Wysokość zadłużenia na koniec roku;
- 5) Struktura finansowania działań rozwojowych, w tym wykorzystanie dostępnych środków pozabudżetowych.



Obszar 4. Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)	2014	2015	2016	2017	2018
<b>Wartość</b>	0,54	0,39	0,22	0,43	0,36
<b>Dynamika</b>					<b>-0,11</b>
<b>1. Wysokość i struktura dochodów</b>					
<b>1.1 Dochody ogółem przypadające na 1 mieszkańca</b>					
Wartość					
Dynamika					
<b>1.2 Udział dochodów własnych w dochodach ogółem w %</b>					
Wartość	0,51	0,22	0,01	0,07	0,03
Dynamika					<b>-0,6</b>
<b>1.3 Dochody własne przypadające na 1 mieszkańca (średnia trzyletnia)</b>					
Wartość	0,04	<b>-0,16</b>	<b>-0,24</b>	<b>-0,27</b>	<b>-0,31</b>
Dynamika					<b>-0,34</b>
<b>1.4 Udział dochodów majątkowych w dochodach ogółem</b>					
Wartość	1,71	0,83	0,83	0,91	0,22



Dynamika					<b>-2,16</b>
<b>1.5 Dochody majątkowe przypadające na 1 mieszkańca</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	1,25	0,39	0,44	0,28	<b>-0,1</b>
Dynamika					<b>-1,39</b>
<b>2. Wysokość i struktura wydatków</b>					
<b>2.1 Poziom finansowania wydatków majątkowych dochodami majątkowymi</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	0,05	0,15	0,2	<b>-0,06</b>	<b>-0,27</b>
Dynamika					<b>-0,59</b>
<b>2.2 Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem - średnia trzyletnia</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	0,93	0,7	0,68	1,05	0,55
Dynamika					<b>-0,45</b>
<b>2.3 Kwota wydatków majątkowych przypadająca na 1 mieszkańca</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	0,17	0,07	0,15	0,27	<b>-0,02</b>
Dynamika					<b>-0,15</b>
<b>3. Równoważenie elementów budżetu</b>					
<b>3.1 Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej NO do kwoty dochodów bieżących</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	0,45	<b>-0,04</b>	<b>-0,28</b>	0,05	0,17
Dynamika					<b>-0,38</b>
<b>3.2 Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej NO pomniejszonej o spłaty długu do kwoty dochodów bieżących</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	0,02	0,75	0,34	0,62	0,77
Dynamika					0,74
<b>3.3 Kwota nadwyżki operacyjnej przypadająca na 1 mieszkańca</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	<b>-0,08</b>	<b>-0,31</b>	<b>-0,47</b>	<b>-0,33</b>	<b>-0,29</b>
Dynamika					<b>-0,16</b>
<b>3.3 Kwota nadwyżki operacyjnej pomniejszonej o spłaty długu przypadająca na 1 mieszkańca</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	<b>-0,13</b>	0,33	0,11	0,21	0,23
Dynamika					0,4
<b>4. Wysokość zadłużenia na koniec roku</b>					
<b>4.1 Okres spłaty długu</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	0,9	1,16	0,97	1,02	0,87
Dynamika					<b>-0,29</b>
<b>4.1 Suma zobowiązań do spłaty przypadająca na 1 mieszkańca</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	1,55	1,48	1,48	1,33	1,34
Dynamika					0,25
<b>4.2 Relacja kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>

Wartość	1,54	1,47	1,41	1,52	1,44
Dynamika					<b>-0,47</b>
<b>5. Struktura finansowania działań rozwojowych</b>					
<b>5.1 Udział wydatków majątkowych na projekty dofinansowane z UE w wydatkach majątkowych</b>					
	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	0,74	<b>-0,02</b>	<b>-0,62</b>	0,21	0,85
Dynamika					<b>-0,1</b>

**Wnioski:** Obszar stanu finansów publicznych należy do niewielu obszarów, w których Gmina Nisko generuje pozytywne/dodatnie wskaźniki. Wskazuje to na zdolność do finansowania własnego rozwoju.

**Przyczyny:**

- najniższy wskaźnik dochodów przypadających na 1 mieszkańca;
- najniższy wskaźnik finansowania wydatków majątkowych dochodami majątkowymi, wskazuje na zdecydowanie niższą zdolność do generowania dochodów majątkowych;

**Rekomendacje:**

- pobudzenie Gminy do rozwoju i wzrostu dochodów własnych umożliwiających dalszy rozwój;
- wykorzystanie potencjału własnego budżetu do rozwoju Gminy;

**Potencjały, pozytywne wskaźniki:**

- wyższy od średniej wskaźnik udziału dochodów majątkowych w dochodach ogółem;
- wysoki wskaźnik udziału wydatków majątkowych w wydatkach ogółem wskazuje, iż gmina ponosi znaczące wydatki w zakresie własnego rozwoju, wskazany wskaźnik pokazuje, iż Gmina Nisko stopniowo nadrabia dystans rozwojowy, który mógł być zapoczątkowany zdecydowanie wcześniej
- korzystna ocena budżetu Gminy uwzględniając zadłużenie i spłatę długu;
- najniższy poziom zadłużenia Gminy – Nisko liderem;
- Nisko liderem w projektach dofinansowanych z UE, wskaźnik wskazuje również, że kluczowym źródłem finansowania rozwoju są środki zewnętrzne, bowiem własne środki majątkowe mogą być za małe.

## 7.2. POGŁĘBIONA ANALIZA SYTUACJI FINANSOWEJ BUDŻETU GMINY

### Analiza budżetu Gminy i Miasta Nisko

Analizę budżetu Gminy i Miasta Nisko opracowano dla okresu ostatnich 10 lat, dla roku bieżącego i dla okresu trzech lat prognozowanych. Uwzględnienie w analizie prognozy ma na celu wykazanie zdolności Gminy do realizacji zaplanowanych w PRL działań i zamierzeń w okresie prognozowanym. Analizę oparto o ceny bieżące, na podstawie danych z wykonania budżetu w poszczególnych latach oraz na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej dla okresu 2020 – 2024. W analizie uwzględniono również wycenę w cenach realnych, jako przekształcenie cen bieżących w ceny stałe (bez uwzględniania wpływu inflacji), uwzględniając rok 2009 jako rok bazowy z wartością 100.

Analizę zrealizowanego budżetu Gminy pod względem dochodów budżetowych i wpływu czynników rynkowych makroekonomicznych możemy podzielić na dwa okresy (co jest szczególnie widoczne analizując budżet w cenach realnych).

**Pierwszy okres „powolnego wzrostu” to okres następujący po wystąpieniu kryzysu gospodarczego na rynkach światowych w latach 2007 – 2009.** W Polsce efekty kryzysu choć nie przyniosły takich zmian, jak na rynkach światowych, to jednak gospodarka krajowa do roku 2013 rozwijała się w zdecydowanie niższym tempie niż w latach przed kryzysem. Widoczne jest to również w strukturze dochodów generowanych przez Gminę, które aż do roku 2015 pozostawały na poziomie zdecydowanie niższym niż w latach następujących.

**Drugi okres określić możemy, jako „okres rozwoju”, obejmuje lata 2016 – 2019, kiedy dochody budżetowe Gminy, w tym dochody własne wzrastały corocznie.**

Analizując budżet w przedstawionych okresach można stwierdzić, iż zmiany makroekonomiczne rynkowe odgrywały większy wpływ na wydatki bieżące, niż na zamierzenia inwestycyjne Gminy. Plany inwestycyjne nie były w ten sposób uzależnione od sytuacji gospodarczej kraju, a zdecydowanie bardziej od możliwych ich źródeł finansowania. W tym przypadku dla budżetu Gminy kluczowe znaczenie odgrywały zewnętrzne źródła finansowania inwestycji, w głównej mierze programy unijne. W odróżnieniu od sytuacji w obszarze dochodów Gminy, analizując rozwój oparty o realizowane inwestycje to w okresie „powolnego wzrostu” Gmina średnio realizowała większe inwestycje, niż w „okresie rozwoju”. Związane jest to bezpośrednio z okresami programowania budżetów unijnych i możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. W latach 2009 – 2013 Gmina zrealizowała kluczowe inwestycje przy wsparciu z EFRR i Funduszu Spójności w obszarze gospodarki komunalnej i zabezpieczenia przeciwpowodziowego. W okresie 2014 – 2016 Gmina ograniczała wartość inwestycji, co również związane było z oczekiwaniem na wdrożenie nowych programów dotacyjnych z nowego programowania 2014 – 2020. Od roku 2017 wartość inwestycji zdecydowanie rośnie, co związane jest m.in. z rozpoczęciem nowych projektów ze wsparciem unijnym, jak również z większymi możliwościami finansowymi w wyniku lepszej sytuacji gospodarczej na rynku krajowym i lokalnym. W ten sposób analizując strukturę podejmowanych inwestycji należy podkreślić w pierwszej kolejności wysoki wpływ finansowania zewnętrznego, a w drugiej kolejności wpływ oddziaływania makroekonomicznego i sytuacji rynkowej.

### ***Dochody budżetu Gminy***

Okres 2016-2019 nazwany „okresem rozwoju” to czas, kiedy gmina osiągała najwyższe wartości z dochodów własnych. w szczególności z wpływu z tytułu podatku od osób fizycznych i prawnych, podatków i opłat lokalnych. W tym okresie gmina generowała zdecydowanie korzystniejsze dochody bieżące, niż w okresie „powolnego wzrostu” 2009 – 2015. Okres 2009 – 2015 to okres wyższych wpływów z subwencji ogólnej, ale również okres ponoszenia wyższych nakładów inwestycyjnych, co było możliwe dzięki wsparciu Gminy ze źródeł zewnętrznych.

W analizie porównawczej struktury generowanych dochodów budżetowych Gminy w porównaniu z analizą lokalnego rynku gospodarczego widoczny jest szczególny wpływ sytuacji gospodarczej na rynku krajowym, regionalnym i następnie lokalnym na wartość i strukturę dochodów generowanych do budżetu Gminy.

W analizie poziomu bezrobocia widoczny jest wpływ zmian gospodarczych, jakie zachodziły na rynku lokalnym, mającym bezpośredni wpływ również na budżet Gminy. Zmiany, jakie następują na rynku krajowym, na rynku lokalnym swoje znaczenie nabierają dopiero po okresie

roku lub dwóch lat od poprawy sytuacji na rynku krajowym. Obrazuje to w jakim tempie zmienia się lokalny rynek pracy i w jakim tempie oddziałuje na lokalny budżet, jeżeli chodzi o poprawę sytuacji społeczno – gospodarczej. Zmiany negatywne następująć będą zdecydowanie szybciej.

W analizie porównawczej dochodów budżetu Gminy widoczny jest szczególnie wpływ zmian na lokalnym rynku pracy w obszarze poziomu bezrobocia i poziomu przedsiębiorczości (liczba firm na rynku). Korzystne zmiany na rynku pracy i lokalnym rynku przedsiębiorczości mają szczególnie wpływ na budżet Gminy, bowiem jednym z kluczowych elementów jego dochodu są wpływy z podatku dochodowego osób fizycznych oraz wpływy z podatków i opłat lokalnych.

W przypadku analizy dochodu względem liczby mieszkańców gminy można wskazać nieco inną zależność ekonomiczną, spadek liczby mieszkańców w okresie 2015 – 2018 nie wiąże się ze spadkiem dochodów budżetowych, w szczególności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych. Wzrost dochodów budżetowych w powiązaniu z odpływem liczby mieszkańców w tym samym okresie wskazuje na poprawę sytuacji materialnej mieszkańców, w tym na podniesienie ich dochodów i wynagrodzeń jednostkowych. W roku 2009 dochody własne na 1 mieszkańca wynosiły 1019,85 zł/os, natomiast w roku 2018 wzrosły o prawie 55% do wartości 1579,50 zł/os. Przedstawiony wskaźnik w pewnym stopniu charakteryzuje zakres zmian społeczno – gospodarczych, jakie nastąpiły na lokalnym rynku pracy. Związane jest w głównej mierze z podniesieniem efektywności i wydajności pracy, czego efektem był wzrost wynagrodzeń i dochodów mieszkańców. Ma to również swoje bezpośrednie przełożenie na sytuację budżetu Gminy. Analiza dochodu Gminy w cenach realnych jednoznacznie wskazuje, iż w okresie 2016 – 2019 budżet generował wyższe wpływy, co było bezpośrednim wynikiem poprawy sytuacji na lokalnym i krajowym rynku. Jedynym negatywnym elementem przedstawionej sytuacji w dochodach Gminy, na co wskazuje analiza porównawcza MRL, jest niższe tempo rozwoju i zmian, jakie następowały na terenie gminy i miasta Nisko w porównaniu z gminami porównawczymi.

### ***Analiza wykonania budżetu Gminy i Miasta Nisko w okresie 2009 – 2019***

Analizując wykonanie budżetu w okresie 2009 – 2019 widoczny jest podział na dwa okresy: okres „powolnego wzrostu” – lata 2009 – 2015 oraz „okres rozwoju” 2016 – 2019. W pierwszym okresie widoczny jest wpływ światowego kryzysu gospodarczego i wysoki poziom bezrobocia na terenie gminy. Natomiast od roku 2016 rosną wpływy do budżetu, zarówno po stronie dochodów własnych, jak również dochodów ze źródeł zewnętrznych. W mniejszym stopniu rosną wpływy z dotacji na działania inwestycyjne ze źródeł zewnętrznych, co jest uwarunkowane bardziej okresem programowania unijnego niż samą sytuacją gospodarczą na rynku gospodarczym. W okresie 2016 – 2019 Gmina generowała najwyższe dochody.

Do podstawowych źródeł uzyskiwanych dochodów w roku 2019 należały:

- Dotacje celowe 21,12% w dochodach budżetu ogółem;
- Dochody z podatku od osób fizycznych 20,21%;
- Subwencja ogólna 14,88%;
- Podatki i opłaty lokalne 10,82%.

W roku 2009 dochody Gminy w większym stopniu uzależnione były od wpłat z budżetu Państwa oraz od opłat i podatków lokalnych, bowiem do kluczowych źródeł należały:

- Subwencja ogólna 31,25%;
- Podatki i opłaty lokalne 18,02%;

- Dochody z podatku od osób fizycznych 16,81%;
- Dotacje celowe 14,69%.

Zmiana źródeł generowania dochodów do budżetu Gminy w tym okresie obrazuje stopniowy wzrost znaczenia lokalnego rynku pracy na rozwój gminy, co uwidacznia się wzrostem dochodów z podatku dochodowego od osób fizycznych, a także spadek znaczenia wpływu podatków i opłat lokalnych, które pozostały wartościowo na niezmiennym poziomie, lecz nie wywierały takiego znaczenia, jak w roku bazowym opracowanej analizy.

Wskaźnikiem rozwoju Gminy w przedstawionym okresie analizy może być ocena znaczenia i wartości dochodów budżetu uzyskiwanych z dochodów własnych. Wzrost może oznaczać rozwój gospodarczy gminy, spadek natomiast kryzys gospodarczy i problemy finansowe na lokalnym rynku gospodarczym. W roku 2009 Gmina osiągnęła 22 942 483 zł wpływu z dochodów własnych, natomiast w roku 2019 już 44 563 408 zł, wzrost w tym okresie nastąpił o ponad 94%. Uwzględniając dochody własne, jako dochody, na które w całości ma wpływ jednostka samorządowa, i które uzależnione są w całości od zmian zachodzących na lokalnym rynku, można wywnioskować, iż okres 2016 – 2019 to okres dynamicznego rozwoju gminy w ujęciu gospodarczym. Jest to oczywiście również związane z rozwojem gospodarczym ogólnokrajowym, który ma istotny wpływ na rozwój lokalnego rynku. Obrazuje to również znaczenie lokalnego rynku pracy i rynku lokalnej przedsiębiorczości na skalę i rozwój Gminy.

Wzrost dochodów Gminy Nisko w okresie 2016 – 2019 tworzy nowe warunki i możliwości inwestowania i rozwoju infrastruktury publicznej służącej mieszkańcom i potencjałowi gospodarczemu gminy. Wyjątkiem są lata 2009 – 2011, w których znacząca wartość inwestycji realizowana była ze środków zewnętrznych. W roku 2019 Gmina zainwestowała na lokalnym rynku gospodarczym w zasoby publiczne rekordową kwotę ponad 27 milionów złotych, która tylko w 38% finansowana była ze źródeł zewnętrznych. Udział dotacji zewnętrznych w polityce inwestycyjnej Gminy odgrywa kluczowe znaczenie, zwłaszcza w okresie „powolnego wzrostu” w latach 2009 – 2015, kiedy dotacje unijne stanowiły od 30% do nawet 122% (wartość przewyższa 100% finansowania inwestycji w danym roku, ponieważ dotyczy refundacji poniesionych kosztów w roku poprzednim). W okresie rozwoju wpływ dotacji zewnętrznych maleje, kosztem wpływu środków z dochodów z innych źródeł.

W okresie rozwoju 2016 – 2019 Gmina generowała analogicznie do dochodów najwyższe wydatki bieżące, w roku 2009 wydatki bieżące wynosiły 37 mln PLN, w roku 2019 o 74% więcej, już 66 mln PLN. Wzrost wydatków bieżących nie rośnie jednak w tempie dochodów bieżących, co jest również pozytywnym elementem oceny budżetu.

**Pozytywnym wynikiem analizowanego budżetu w obszarze dochodów i wydatków Gminy Nisko w okresie 2009 – 2019 jest zdolność pokrywania przez Gminę wydatków bieżących dochodami bieżącymi, bowiem w analizowanym okresie w żadnym roku budżetowym wydatki bieżące nie przewyższyły dochodów bieżących.** Jednak oceniając Wskaźnik pokrycia wydatków bieżących dochodami bieżącymi należy stwierdzić, iż lepsza sytuacja występowała w okresie 2009 – 2015, kiedy wskaźnik pokrycia wydatków bieżących dochodami bieżącymi przekraczał 113%. Najtrudniejsza sytuacja wystąpiła w okresie 2014 – 2016. Przedstawiony wskaźnik wymaga szczególnej analizy i monitorowaniu, ze względu na szczególny wpływ na zachowanie stabilności finansów publicznych. Problemem dla budżetu w pewnym stopniu jest nadwyżka wydatków inwestycyjnych nad dochodami majątkowymi, która musi być pokrywana, poprzez kredyty inwestycyjne. Jednak w przypadku budżetu Gminy Nisko nie odgrywała tak istotnej roli, bowiem w żadnym z okresów wartość zadłużenia Gminy nie

przekroczyła dozwolonego limitu, co w szczególności zobrazowane jest w prognozie budżetu na najbliższe pięć lat. Korzystną sytuację Gminy obrazuje również wskaźnik zadłużenia Gminy do dochodów bieżących Gminy, który jedynie w okresie 2010 – 2011 przekroczył 30% udziału, w pozostałych latach występuje na poziomie do 10% lub nie przekracza wskazanych 30%.

Wskaźnik zadłużenia w pewnym stopniu wskazuje również na czynniki strategicznego rozwoju gminy, pod warunkiem, iż zadłużenie wpływa na tworzenie nowych przestrzeni do wzrostu dochodów Gminy i jej gospodarczego i społecznego rozwoju. Rosnące nakłady inwestycyjne w okresie 2016 – 2019 związane są również ze wzrostem zadłużenia, jednak analizując wzrost dochodów należy określić go jako element niezbędny i strategicznego rozwoju Gminy, a nie jako hamulec lub balast rozwojowy. W tym okresie wzrost wydatków inwestycyjnych ma bezpośrednie przełożenie na tworzenie nowych przestrzeni do inwestowania i rozwoju gminy, a w konsekwencji wywiera bezpośredni wpływ na wzrost dochodów do budżetu w latach prognozowanych. Kwota zadłużenia nie wywierała negatywnego wpływu na strukturę finansów publicznych.

W podsumowaniu budżetu należy stwierdzić widoczny podział na dwa okresy rozwoju finansów gminnych, okres 2009 – 2015 to okres spowolnionego rozwoju, kiedy Gmina osiągała mniejsze dochody i generowała równocześnie niższe wydatki, przy szczególnym znaczeniu środków zewnętrznych dla polityki finansowej i szczególnego znaczenia finansowania własnych zadań dochodami z budżetu państwa i własnych podatków; okres 2016 – 2019 to okres rozwoju gospodarczego, kiedy rosła dochody do budżetu oraz analogicznie wydatki. W tym okresie Gmina wzrasta infrastrukturalnie, co widoczne jest w wartości inwestowanego lokalnie kapitału, mającego bezpośredni efekt na jakość i zakres dostępnych usług dla mieszkańców i działających podmiotów gospodarczych.

### **Analiza okresu prognozy**

Głównym celem ujęcia w analizie okresu prognozy na najbliższe 5 lat tj. okres 2020 – 2024 jest wykazanie zdolności finansowych Budżetu Gminy Nisko do realizacji i utrzymania strategicznych dla rozwoju gminy zadań inwestycyjnych i instytucjonalnych.

Prognoza budżetu opracowywana była jeszcze przed wystąpieniem pandemii koronawirusa, stąd nie uwzględnia możliwych negatywnych zmian, jakie mogą wystąpić na rynku pracy.

Struktura dochodów została zaprojektowana na poziomie okresu 2016 – 2018, czyli na poziomie niższym niż dochody osiągnięte jeszcze w roku 2019. Wydatki budżetu Gminy również są prognozowane do wysokości zbliżonej z okresem 2016 – 2018. W prognozie utrzymano wysoki wskaźnik dochodów własnych oraz zachowano wskaźnik udziału w dochodach wpływów z podatku od osób fizycznych. Wartość subwencji zaprojektowano na poziomie zbliżonym z okresem 2016 – 2018, natomiast dotacje celowe zostały zaplanowane w kwotach zdecydowanie wyższych niż w okresie historycznym, ze względu na rosnące obciążenia samorządów zadaniami administracji centralnej i zadaniami zleconymi. W okresie prognozy drugim kluczowym źródłem dochodów będą podatki i opłaty lokalne, następnie subwencja i podatki od osób fizycznych.

Analizując negatywny scenariusz spadku krajowej i lokalnej gospodarki w efekcie wystąpienia pandemii koronawirusa trudnym wyzwaniem przed Gminą będzie utrzymanie przedstawionej prognozy dochodów, w szczególności w obszarze podatków i opłat lokalnych, dotacji celowych czy wpływu z tytułu podatku od osób fizycznych.

Wydatki bieżące zostały zaprojektowane na poziomie z okresu 2016 – 2018, jedynie w roku 2020 zaplanowane wartość inwestycji na poziomie prawie 30 mln PLN, co jest związane z podejmowanymi i realizowanymi obecnie inwestycjami w gminie.

Najważniejszym wynikiem analizy okresu prognozowanego jest wykazanie zdolności Gminy Nisko do realizacji nowych przedsięwzięć inwestycyjnych, jak również zdolność do utrzymania wytworzonej lub zmodernizowanej infrastruktury.

Zdolność do pokrywania wydatków bieżących potwierdza wskaźnik pokrycia wydatków bieżących dochodami bieżącymi, który poza rokiem 2020 wynosi od 114% do 118%. W roku 2020 wskaźnik pokrycia wydatków bieżących dochodami bieżącymi występuje na najniższym poziomie 104%, lecz nadal wskazuje na zdolność Gminy do sfinansowania wydatków bieżących dochodami bieżącymi.

W okresie prognozy Gmina realizując zaplanowane inwestycje, które w części finansowane będą źródłami zewnętrznymi i kredytem inwestycyjnym, nie narusza w żaden sposób wskaźników zdolności finansowej i możliwego zadłużenia. W roku 2020 poziom zadłużenia Gminy osiąga 2,78% z możliwego 16,95% pułapu (montaż finansowy na podstawie wyliczeń w WPF). W latach następnych wskaźnik zadłużenia nie zbliża się nawet do połowy maksymalnego możliwego zadłużenia. W roku 2020 poziom zadłużenia stanowi 16,4% możliwego limitu, w roku 2021 – 38,29%, w roku 2022 – 31,96%, w roku 2023 – 26,38% i w roku 2024 – 20,34%. Przedstawione wskaźniki obrazują korzystną sytuację i potencjał finansowy Gminy Nisko do rozwoju i inwestowania w nowe obszary aktywności społeczno – gospodarczej. Przedstawiona analiza pokrywa się korzystną oceną sytuacji finansowej Gminy przedstawionej w Monitorze Rozwoju Lokalnego. Gmina posiada zdolności finansowe do dalszego rozwoju, który w latach przyszłych będzie się wiązał z korzyściami w rozwoju dochodów własnych i jeszcze lepszej sytuacji finansowej Budżetu Gminy.

Tabela 27. Analiza budżetu Gminy Nisko wg. cen realnych

Budżet Wykonany wg. cen realnych											
Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Wskaźniki inflacji	0%	2,60%	7,01%	10,97%	11,97%	11,97%	10,96%	10,30%	12,50%	14,30%	16,93%
<b>A. DOCHODY OGÓŁEM, w tym</b>	<b>47 814 783,03</b>	<b>51 267 803,77</b>	<b>54 119 953,51</b>	<b>63 627 439,61</b>	<b>51 932 900,40</b>	<b>53 126 022,99</b>	<b>57 801 378,02</b>	<b>64 650 937,25</b>	<b>68 379 482,02</b>	<b>74 547 838,41</b>	<b>85 962 397,77</b>
<b>1. Dochody własne</b>	<b>22 942 483,17</b>	<b>20 758 626,48</b>	<b>25 511 191,84</b>	<b>21 711 941,67</b>	<b>23 706 041,33</b>	<b>24 758 433,30</b>	<b>29 596 230,52</b>	<b>28 169 526,12</b>	<b>30 414 137,37</b>	<b>35 401 251,42</b>	<b>44 563 408,32</b>
w tym:											
dochody z podatku od osób fizycznych	8 038 959,00	7 816 334,42	9 035 192,87	9 459 200,17	10 015 990,79	10 336 322,36	12 048 167,46	13 568 343,58	14 210 116,21	16 253 003,71	17 370 924,65
dochody z podatku od osób prawnych	122 077,90	99 565,68	139 414,08	142 764,39	168 675,22	97 372,70	143 539,02	220 422,10	101 879,70	163 439,07	186 242,98
podatki i opłaty	8 614 932,17	7 764 179,00	8 067 208,36	7 965 412,64	8 992 429,23	11 235 041,18	10 874 275,20	10 780 587,41	9 694 997,78	11 230 032,37	9 304 507,94
2. Subwencja ogólna	14 942 155,00	16 115 570,24	15 255 589,97	15 188 604,39	14 462 465,56	14 169 226,12	14 388 187,32	15 400 180,17	14 648 578,92	11 374 911,05	12 790 134,86
3. Dotacje celowe z budżetu państwa oraz inne dotacje	7 022 165,78	10 713 611,06	9 125 042,15	9 190 547,58	9 477 827,04	9 930 452,51	10 463 496,88	19 573 752,62	22 545 381,27	23 064 673,88	18 152 186,16
4. Środki z Unii Europejskiej	2 907 979,08	3 679 995,99	4 228 129,54	17 536 345,97	4 286 566,46	4 267 911,07	3 353 463,30	1 507 478,35	771 384,47	4 707 002,06	10 456 668,43
<b>5. Dochody bieżące razem</b>	<b>43 435 475,17</b>	<b>44 236 436,81</b>	<b>45 509 699,25</b>	<b>44 800 320,93</b>	<b>45 985 884,30</b>	<b>48 275 812,09</b>	<b>50 680 924,50</b>	<b>62 230 615,94</b>	<b>64 779 667,13</b>	<b>68 055 872,82</b>	<b>75 008 009,67</b>
<b>6. Dochody majątkowe</b>	<b>4 379 307,86</b>	<b>7 031 366,57</b>	<b>8 610 254,26</b>	<b>18 827 118,68</b>	<b>5 947 016,10</b>	<b>4 850 210,89</b>	<b>7 120 453,52</b>	<b>2 420 321,31</b>	<b>3 599 814,89</b>	<b>6 491 965,59</b>	<b>10 954 388,10</b>
<b>B. WYDATKI I OGÓŁEM</b>	<b>56 211 283,00</b>	<b>50 937 688,99</b>	<b>55 008 321,96</b>	<b>52 938 302,83</b>	<b>51 965 144,34</b>	<b>55 676 917,84</b>	<b>56 149 610,89</b>	<b>65 207 342,13</b>	<b>72 989 777,72</b>	<b>79 006 907,92</b>	<b>93 483 028,64</b>
1. Wydatki bieżące	37 766 304,86	37 204 882,42	39 026 247,33	38 331 871,60	40 497 136,86	45 190 480,34	45 536 733,30	56 339 965,69	57 831 090,20	61 233 175,35	66 040 982,63
2. Wydatki inwestycyjne	18 311 450,00	13 582 098,28	15 618 401,38	14 273 087,40	11 411 073,73	10 448 095,02	10 588 560,83	8 851 173,71	15 148 231,15	17 764 430,24	27 340 083,46
3. Spłata odsetek	133 528,14	150 708,29	363 673,25	333 343,83	56 933,76	38 342,48	24 316,76	16 202,73	10 456,37	9 302,32	101 962,54
<b>C. NADWYŻKA/DEFICYT (A-B)</b>	<b>-8 396 499,97</b>	<b>330 114,78</b>	<b>-888 368,45</b>	<b>10 689 136,78</b>	<b>-32 243,94</b>	<b>-2 550 894,85</b>	<b>1 651 767,13</b>	<b>-556 404,87</b>	<b>-4 610 295,70</b>	<b>-4 459 069,50</b>	<b>-7 520 630,87</b>
<b>D. FINANSOWANIE - PRZYCHODY</b>	<b>11 669 881,00</b>	<b>6 560 864,00</b>	<b>11 887 450,62</b>	<b>5 158 482,35</b>	<b>6 015 459,39</b>	<b>8 349 573,39</b>	<b>3 395 093,08</b>	<b>5 113 732,51</b>	<b>5 639 968,28</b>	<b>5 471 836,20</b>	<b>8 652 094,54</b>
1. Kredyt bankowy	1 692 703,00	6 560 864,00	4 302 099,07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5 115 445,75	8 140 722,94
2. Pożyczka	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3. Inne	9 977 178,00	0,00	7 585 351,55	5 158 482,35	6 015 459,39	8 349 573,39	3 395 093,08	5 113 732,51	5 639 968,28	356 390,45	511 371,60
<b>E. ROZCHODY</b>	<b>1 232 000,00</b>	<b>1 242 901,92</b>	<b>2 352 493,31</b>	<b>9 444 153,42</b>	<b>976 323,10</b>	<b>1 075 437,93</b>	<b>712 866,52</b>	<b>682 581,04</b>	<b>665 795,46</b>	<b>528 061,49</b>	<b>1 042 487,69</b>
1. Spłata kredytów, pożyczek	1 402 280,00	1 242 901,92	2 352 493,31	9 425 457,38	976 323,10	976 323,37	712 866,52	682 581,04	665 795,46	485 212,72	1 042 487,69
2. Inne rozchody	0,00	0,00	0,00	18 696,04	0,00	99 114,56	0,00	0,00	0,00	42 848,78	0,00
<b>G. STAN SKUMULOWANEJ NADWYŻKI BUDŻETOWEJ NA DZIEŃ 31 GRUDNIA</b>	<b>2 041 381,03</b>	<b>5 648 076,86</b>	<b>8 646 588,86</b>	<b>6 403 465,72</b>	<b>5 006 892,34</b>	<b>4 723 240,61</b>	<b>4 333 993,70</b>	<b>3 874 746,59</b>	<b>363 877,13</b>	<b>484 705,21</b>	<b>88 975,98</b>
<b>H. Kwota zadłużenia</b>	<b>8 295 885,69</b>	<b>13 398 154,74</b>	<b>14 740 881,87</b>	<b>4 580 659,58</b>	<b>3 552 949,80</b>	<b>2 576 626,43</b>	<b>1 893 256,02</b>	<b>1 224 831,67</b>	<b>528 915,97</b>	<b>5 148 267,92</b>	<b>12 088 569,02</b>

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych UGiM Nisko;



Tabela 28. Analiza wskaźnikowa Budżetu Gminy Nisko w okresie 2009 - 2024

WSKAŹNIKI	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	MAX	MIN
<b>ANALIZA DOCHODÓW GMINY</b>																	MAX	MIN
Wskaźnik udziału dochodów własnych ogółem w dochodach budżetu ogółem	47,98%	40,49%	47,14%	34,12%	45,65%	46,60%	51,20%	43,57%	44,48%	47,49%	51,84%	38,13%	44,62%	44,39%	44,37%	44,22%	51,84%	34,12%
Wskaźnik udziału podatku od osób fizycznych w dochodach budżetu ogółem	16,81%	15,25%	16,69%	14,87%	19,29%	19,46%	20,84%	20,99%	20,78%	21,80%	20,21%	17,80%	18,77%	19,36%	19,31%	19,04%	21,80%	14,87%
Wskaźnik udziału podatku od osób prawnych w dochodach budżetu ogółem	0,26%	0,19%	0,26%	0,22%	0,32%	0,18%	0,25%	0,34%	0,15%	0,22%	0,22%	0,18%	0,21%	0,18%	0,18%	0,18%	0,34%	0,15%
Wskaźnik udziału podatki i opłaty lokalne w dochodach budżetu ogółem	18,02%	15,14%	14,91%	12,52%	17,32%	21,15%	18,81%	16,68%	14,18%	15,06%	10,82%	18,88%	25,12%	24,30%	24,36%	24,49%	25,12%	10,82%
Wskaźnik udziału subwencji ogólnej w dochodach budżetu ogółem	31,25%	31,43%	28,19%	23,87%	27,85%	26,67%	24,89%	23,82%	21,42%	15,26%	14,88%	16,46%	18,21%	19,41%	19,36%	19,37%	31,43%	14,88%
Wskaźnik udziału dotacji celowych w dochodach budżetu ogółem	14,69%	20,90%	16,86%	14,44%	18,25%	18,69%	18,10%	30,28%	32,97%	30,94%	21,12%	27,70%	33,81%	36,20%	36,27%	36,41%	36,41%	14,44%
Wskaźnik udziału dotacji UE w dochodach budżetu ogółem	6,08%	7,18%	7,81%	27,56%	8,25%	8,03%	5,80%	2,33%	1,13%	6,31%	12,16%	17,70%	3,35%	0,00%	0,00%	0,00%	27,56%	0,00%
Wskaźnik finansowania inwestycji dotacjami UE	15,88%	27,09%	27,07%	122,86%	37,56%	40,85%	31,67%	17,03%	5,09%	26,50%	38,25%	54,17%	20,74%	0,00%	0,00%	0,00%	122,86%	0,00%
																	MAX	MIN
Wzrost/spadek dochodów z podatku od osób fizycznych w cenach bieżących	-	-0,17%	21,08%	9,35%	7,09%	3,20%	15,24%	11,78%	7,37%	16,78%	10,26%	-2,95%	-10,71%	-0,80%	2,48%	1,01%	21,08%	-10,71%
Wzrost/spadek dochodów z podatku od osób fizycznych w cenach realnych	-	-2,77%	15,59%	4,69%	5,89%	3,20%	16,56%	12,62%	4,73%	14,38%	6,88%	-6,33%	-14,07%	-4,75%	-1,87%	-3,59%	16,56%	-14,07%

Wzrost/spadek dochodów z podatku od osób prawnych w cenach bieżących	-	-16,26%	46,67%	6,96%	19,49%	-42,27%	45,74%	52,42%	-52,61%	63,79%	17,56%	-10,80%	0,00%	-15,00%	2,94%	2,86%	63,79%	-52,61%
Wzrost/spadek dochodów z podatku od osób prawnych w cenach realnych	-	-18,44%	40,02%	2,40%	18,15%	-42,27%	47,41%	53,56%	-53,78%	60,42%	13,95%	-13,93%	-3,74%	-18,38%	-1,43%	-1,82%	60,42%	-53,78%
Wzrost/spadek dochodów z podatków lokalnych i opłat wg. cen bieżących	-	-7,47%	8,83%	3,13%	14,17%	24,94%	-4,31%	-1,60%	-7,80%	18,27%	-14,52%	92,20%	12,64%	-6,96%	3,00%	3,00%	92,20%	-14,52%
Wzrost/spadek dochodów z podatków lokalnych i opłat wg. cen realnych	-	-9,88%	3,90%	-1,26%	12,89%	24,94%	-3,21%	-0,86%	-10,07%	15,83%	-17,15%	84,05%	-1,31%	-1,10%	-1,38%	-1,69%	84,05%	-17,15%
																	MAX	MIN
Wzrost/spadek dochodów własnych Gminy wg. cen bieżących	-	-7,10%	28,73%	-11,11%	10,42%	4,44%	18,19%	-5,53%	10,69%	18,84%	29,86%	-18,94%	-0,95%	-4,32%	2,74%	2,10%	29,86%	-18,94%
Wzrost/spadek dochodów własnych Gminy wg. cen realnych	-	-9,52%	22,89%	-14,89%	9,18%	4,44%	19,54%	-4,82%	7,97%	16,40%	25,88%	-22,07%	-9,52%	-2,84%	-1,63%	-2,55%	25,88%	-22,07%
																	MAX	MIN
Wzrost/spadek dochodów ogółem Gminy wg. cen bieżących	-	10,08%	10,57%	22,80%	-17,45%	2,30%	7,57%	11,02%	8,43%	11,31%	18,96%	10,20%	-15,35%	-3,82%	2,78%	2,44%	22,80%	-17,45%
Wzrost/spadek dochodów ogółem Gminy wg. cen realnych	-	7,22%	5,56%	17,57%	-18,38%	2,30%	8,80%	11,85%	5,77%	9,02%	15,31%	6,32%	-18,51%	-7,65%	-1,59%	0,00%	17,57%	-18,51%
																	MAX	MIN
Wzrost/spadek wydatków ogółem Gminy wg. cen bieżących	-	-6,96%	13,12%	0,52%	-0,72%	7,14%	-0,29%	15,27%	14,76%	10,52%	22,07%	11,77%	-25,34%	-3,93%	2,86%	2,49%	22,07%	-25,34%
Wzrost/spadek wydatków ogółem Gminy wg. cen realnych	-	-9,38%	7,99%	-3,76%	-1,84%	7,14%	0,85%	16,13%	11,93%	8,24%	18,32%	7,84%	-28,13%	-7,76%	-1,52%	-2,17%	18,32%	-28,13%
<b>ANALIZA WYDATKÓW GMINY</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>	<b>2020</b>	<b>2021</b>	<b>2022</b>	<b>2023</b>	<b>2024</b>	<b>MAX</b>	<b>MIN</b>
Wskaźnik udziału zadań bieżących w wydatkach Gminy ogółem	67,42%	73,34%	71,61%	73,04%	78,04%	81,23%	81,14%	86,43%	79,25%	77,52%	70,75%	70,37%	83,38%	88,07%	89,16%	89,06%	89,16%	67,42%
Wskaźnik udziału zadań majątkowych w wydatkach Gminy ogółem	32,58%	26,66%	28,39%	26,96%	21,96%	18,77%	18,86%	13,57%	20,75%	22,48%	29,25%	29,63%	16,62%	11,93%	10,84%	10,94%	32,58%	10,84%
<b>ANALIZA POZIOMA</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>	<b>2020</b>	<b>2021</b>	<b>2022</b>	<b>2023</b>	<b>2024</b>	<b>MAX</b>	<b>MIN</b>
Kwota czystej nadwyżki budżetowej	5 669 170,31	7 219 255,02	6 972 338,34	7 265 572,47	6 235 085,83	3 504 863,09	5 777 539,39	6 566 799,03	7 941 448,96	7 961 367,46	10 794 724,94	4 267 123,00	14 895 231,00	13 278 067,00	12 469 689,00	12 779 457,00	14 895 231,00	3 504 863,09
Wskaźnik pokrycia wydatków bieżących dochodami bieżącymi	114,61%	118,42%	115,54%	115,87%	113,39%	106,74%	111,24%	110,42%	112,00%	111,13%	113,40%	104,37%	118,51%	116,22%	114,72%	114,81%	118,51%	104,37%

Wskaźnik pokrycia wydatków ogółem dochodami ogółem	85,06%	100,65%	98,39%	120,19%	99,94%	95,42%	102,94%	99,15%	93,68%	94,36%	91,96%	90,66%	102,79%	102,91%	102,82%	102,77%	120,19%	85,06%
Wskaźnik relacji wydatków majątkowych do dochodów majątkowych	418,14%	193,16%	181,39%	75,81%	191,88%	215,42%	148,71%	365,70%	420,81%	273,64%	249,58%	172,14%	417,62%	2152,55%	2011,34%	2081,61%	2152,55%	75,81%
Wskaźnik pokrycia wydatków majątkowych dotacjami UE	15,88%	27,09%	27,07%	122,86%	37,56%	40,85%	31,67%	17,03%	5,09%	26,50%	38,25%	54,17%	20,74%	0,00%	0,00%	0,00%	122,86%	0,00%
Wskaźnik zadłużenia do dochodów bieżących	19,10%	30,29%	32,39%	10,22%	7,73%	5,34%	3,74%	1,97%	0,82%	7,56%	16,12%	28,74%	25,79%	23,07%	19,69%	16,50%	32,39%	0,82%

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych UGiM Nisko;

Tabela 29. Analiza porównawcza

Analiza porównawcza													
Stopa bezrobocia	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	MAX	MIN
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]		
POLSKA	12,1	12,4	12,5	13,4	13,4	11,4	9,7	8,2	6,6	5,8	5,2	13,40	5,20
PODKARPACKIE	15,9	15,4	15,5	16,4	16,3	14,6	13,2	11,5	9,6	8,7	7,9	16,40	7,90
Powiat niżański	24,2	23,6	24,1	25,3	25,8	23,0	19,8	19,2	17,5	16,7	15,7	25,80	15,70

BUDŻET	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	MAX	MIN
<b>1. Dochody własne Gminy</b>	22 942 483,17	20 758 626,48	25 511 191,84	21 711 941,67	23 706 041,33	24 758 433,30	29 596 230,52	28 169 526,12	30 414 137,37	35 401 251,42	44 563 408,32	44 563 408,32	20 758 626,48
dochody z podatku od osób fizycznych	8 038 959,00	7 816 334,42	9 035 192,87	9 459 200,17	10 015 990,79	10 336 322,36	12 048 167,46	13 568 343,58	14 210 116,21	16 253 003,71	17 370 924,65	17 370 924,65	7 816 334,42
dochody z podatku od osób prawnych	122 077,90	99 565,68	139 414,08	142 764,39	168 675,22	97 372,70	143 539,02	220 422,10	101 879,70	163 439,07	186 242,98	220 422,10	97 372,70
podatki i opłaty	8 614 932,17	7 764 179,00	8 067 208,36	7 965 412,64	8 992 429,23	11 235 041,18	10 874 275,20	10 780 587,41	9 694 997,78	11 230 032,37	9 304 507,94	11 235 041,18	7 764 179,00
<b>2. Wydatki budżetu Gminy</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>	<b>MAX</b>	<b>MIN</b>
Wydatki bieżące	37 766 304,86	37 204 882,42	39 026 247,33	38 331 871,60	40 497 136,86	45 190 480,34	45 536 733,30	56 339 965,69	57 831 090,20	61 233 175,35	66 040 982,63	66 040 982,63	37 204 882,42
Wydatki inwestycyjne	18 311 450,00	13 582 098,28	15 618 401,38	14 273 087,40	11 411 073,73	10 448 095,02	10 588 560,83	8 851 173,71	15 148 231,15	17 764 430,24	27 340 083,46	27 340 083,46	8 851 173,71

DEMOGRAFIA	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	MAX	MIN
Liczba mieszkańców	22 496	22 604	22 539	22 477	22 493	22 450	22 422	22 391	22 412	22 413	b.d.	22 604	22 391
dochody na 1 mieszkańca Gminy	1 019,85	918,36	1 131,87	965,96	1 053,93	1 102,83	1 319,96	1 258,07	1 357,05	1 579,50	b.d.	1 579,50	918,36
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	MAX	MIN
Liczba firm na terenie gminy	1 579	1 666	1 667	1 718	1 736	1 742	1 756	1 748	1 739	1 778	1 853	1 853,00	1 579,00

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych UGiM Nisko i danych z pozostałej części diagnozy;

Tabela 30. Prognoza budżetu Gminy Nisko w okresie 2020 - 2024 w cenach realnych

Budżet Wykonany wg. cen realnych	Budżet zaplanowany wg. cen realnych				
	2020	2021	2022	2023	2024
<b>Wyszczególnienie</b>					
Wskaźniki inflacji	19,85%	22,85%	25,92%	29,07%	32,30%
<b>A. DOCHODY OGÓŁEM, w tym</b>	<b>91 394 215,74</b>	<b>74 472 967,86</b>	<b>68 773 507,26</b>	<b>67 678 320,55</b>	<b>66 174 916,29</b>
<b>1. Dochody własne</b>	<b>34 850 620,03</b>	<b>33 229 276,08</b>	<b>30 527 656,51</b>	<b>30 030 727,24</b>	<b>29 265 626,88</b>
w tym:	0,942396906				
dochody z podatku od osób fizycznych	16 265 697,15	13 981 322,98	13 317 612,96	13 068 404,21	12 599 565,69
dochody z podatku od osób prawnych	160 290,63	154 297,90	125 932,04	124 126,83	121 865,14
podatki i opłaty	17 253 507,21	18 707 910,45	16 713 723,14	16 483 548,13	16 205 681,78
<b>2. Subwencja ogólna</b>	<b>15 042 956,92</b>	<b>13 563 164,87</b>	<b>13 348 799,66</b>	<b>13 101 057,36</b>	<b>12 817 685,33</b>
<b>3. Dotacje celowe z budżetu państwa oraz inne dotacje</b>	<b>25 320 643,43</b>	<b>25 182 136,88</b>	<b>24 897 051,10</b>	<b>24 546 535,95</b>	<b>24 091 604,07</b>
<b>4. Środki z Unii Europejskiej</b>	<b>16 179 995,36</b>	<b>2 498 390,03</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>
<b>5. Dochody bieżące razem</b>	<b>74 043 095,34</b>	<b>71 588 833,08</b>	<b>68 403 118,90</b>	<b>67 323 672,48</b>	<b>65 836 402,01</b>
<b>6. Dochody majątkowe</b>	<b>17 351 120,40</b>	<b>2 884 134,78</b>	<b>370 388,37</b>	<b>354 648,07</b>	<b>338 514,28</b>
<b>B. WYDATKI I OGÓŁEM</b>	<b>100 811 290,42</b>	<b>72 450 641,62</b>	<b>66 831 689,22</b>	<b>65 819 023,41</b>	<b>64 388 918,35</b>
<b>1. Wydatki bieżące</b>	<b>70 623 196,11</b>	<b>60 097 318,86</b>	<b>58 567 035,83</b>	<b>58 478 970,09</b>	<b>57 184 344,73</b>
<b>2. Wydatki inwestycyjne</b>	<b>29 867 513,05</b>	<b>12 044 726,97</b>	<b>7 972 787,36</b>	<b>7 133 187,10</b>	<b>7 046 534,85</b>
<b>3. Spłata odsetek</b>	<b>320 581,27</b>	<b>308 595,80</b>	<b>291 866,03</b>	<b>206 866,22</b>	<b>158 038,78</b>
<b>C. NADWYŻKA/DEFICYT (A-B)</b>	<b>-9 417 074,68</b>	<b>2 022 326,24</b>	<b>1 941 818,05</b>	<b>1 859 297,15</b>	<b>1 785 997,94</b>
<b>D. FINANSOWANIE - PRZYCHODY</b>	<b>10 452 948,09</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>
<b>1. Kredyt bankowy</b>	<b>10 452 948,09</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>
<b>2. Pożyczka</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>
<b>3. Inne</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>
<b>E. ROZCHODY</b>	<b>1 035 873,41</b>	<b>2 022 326,24</b>	<b>1 941 818,05</b>	<b>1 859 297,15</b>	<b>1 785 997,94</b>

1. Spłata kredytów, pożyczek	1 035 873,41	2 022 326,24	1 941 818,05	1 859 297,15	1 785 997,94
2. Inne rozchody	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<b>G. STAN SKUMULOWANEJ NADWYŻKI BUDŻETOWEJ NA DZIEŃ 31 GRUDNIA</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>
<b>H. Kwota zadłużenia</b>	<b>21 277 259,93</b>	<b>18 459 447,63</b>	<b>15 782 764,58</b>	<b>13 252 751,70</b>	<b>10 863 854,05</b>
<b>Poziom zadłużenia (relacja określona po lewej stronie nierówności)</b>	<b>2,78%</b>	<b>5,02%</b>	<b>5,13%</b>	<b>4,83%</b>	<b>4,66%</b>
<b>Dopuszczalny limit zadłużenia</b>	<b>16,95%</b>	<b>13,11%</b>	<b>16,05%</b>	<b>18,31%</b>	<b>22,91%</b>
<b>Możliwe maks zadłużenia w zł</b>	<b>161 868 542,97</b>	<b>62 486 710,09</b>	<b>66 658 174,82</b>	<b>70 830 396,42</b>	<b>78 888 938,04</b>

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych UGiM Nisko

## Analiza kluczowych źródeł generowania dochodów do budżetu

Do podstawowych źródeł dochodów budżetu Gminy i Miasta Nisko należą wpływy z tytułu podatku dochodowego PIT od mieszkańców i przedsiębiorców, z podatku dochodowego CIT oraz opłat i podatków lokalnych. Wpływ przedstawionych dochodów w głównej mierze uzależniony jest od kondycji gospodarczej miasta, dochodowości lokalnych firm i pracujących mieszkańców – podatników, a także od poziomu rozwoju gospodarczego miasta.

Analizę dochodowości budżetu i sytuacji finansowej mieszkańców oparto o dane pochodzące z Monitora Miast<sup>1</sup> (narzędzie ZMP).

Oceniając źródło dochodów, grupą społeczną o najwyższym wskaźniku generowanych dochodów na 1 mieszkańca na terenie gminy i miasta Nisko są przedsiębiorcy. W roku 2018 średni dochód tej grupy wynosił ponad 110 tys zł (9166 zł/mc) i stanowił 192% średniego dochodu trzech kluczowych grup dochodowych: działalność gospodarcza, stosunek pracy, renty i emerytury. Następną grupą są osoby zatrudnione na umowę o pracę, które średnio zarabiały rocznie ponad 40 tys zł (3333 zł/mc), co stanowiło jedynie 70% średniej z trzech kluczowych grup dochodów. Trzecią grupą tworzą emeryci i renciści, którzy średnio generowali dochody na poziomie ponad 20 tys. złotych rocznie (1666 zł/mc), co stanowiło jedynie 37% średniej (j.w.).

Pod względem wartości sumy generowanych dochodów na terenie gminy i miasta Nisko zdecydowana przewaga należy do osób zatrudnionych na umowę o pracę (286 mln zł/rok), które dwukrotnie przewyższają dochody drugiej grupy przedsiębiorców (145 mln/rok). Trzecie miejsce zajmują emeryci i renciści z kwotą ponad 100 mln zł/rok. Pozostałe grupy osiągają dochody zdecydowanie na mniejszym poziomie.

Całkowicie odmienna sytuacja występuje pod względem liczby podatników. W tej analizie oczywiście przeważa grupa osób zatrudnionych na umowę o pracę 42% ogółu podatników (7027 podatników), następnie grupa emerytów i rencistów, która pod względem wskaźnika dochodowego i sumy generowanych dochodów klasyfikowała się dopiero na 3 miejscu, następnie występuje grupa osób generujących dochód na podstawie umów zlecenia i dzieło. Jest to oczywiście liczna grupa, lecz z bardzo niskimi dochodami, stąd pod względem wskaźnika dochodu i sumy generowanych dochodów znajduje się dopiero na 4 pozycji. Pod względem liczby podatników dopiero na 4 miejscu klasyfikuje się grupa przedsiębiorców, którzy wskaźnikowo generują najwyższe dochody na terenie gminy. Jest to oczywiście grupa o najwyższym wskaźniku dochodowości do budżetu, choć liczebnie stanowi jedynie 8% ogółu zarejestrowanych podatników. Jest to równocześnie grupa, która jednostkowo generuje najwyższe dochody, ale również ma istotny wpływ na generowanie dochodów ze stosunku pracy. Rozwój dochodów wskazanej grupy ma bezpośrednie przełożenie na wzrost podatków z prowadzonej działalności gospodarczej, jak również z dochodów uzyskiwanych przez pracowników przedstawionych firm.

Liczba podatników z trzech kluczowych grup (umowa o pracę, emeryci i renciści, działalność gosp.) stanowi około 60% zarejestrowanych podatników na terenie gminy. Jednak niepokojącym wskaźnikiem jest udział % liczby osób generujących dochody w stosunku do liczby mieszkańców gminy, choć systematycznie liczba ta rośnie. W roku 2016 liczba podatników stanowiła 72% mieszkańców gminy, w 2017 - 73%, natomiast w 2018 już 74%. Pozytywnym elementem jest wzrost liczby osób generujących dochody na terenie gminy w okresie trzyletniej analizy. Ponadto liczba osób niegenerujących dochody jest mniejsza od

<sup>1</sup> Źródło: [www.monitormiasta.pl](http://www.monitormiasta.pl);

liczby osób w wieku nieprodukcyjnym. W roku 2018 udział osób w wieku nieprodukcyjnym wynosił 34%, natomiast liczba osób niezarejestrowanych jako podatnicy wynosiła 25%.

Pozytywnym elementem analizy jest coroczny wzrost dochodów analizowanych grup oraz odprowadzanego podatku dochodowego. W roku 2016 mieszkańcy Niska odprowadzili prawie 48 mln podatku dochodowego, w roku 2017 ponad 51 mln, natomiast w roku 2018 już ponad 56 mln zł (w roku 2018 odprowadzono o prawie 18% więcej podatku dochodowego).

Tabela 31. Aktywność ekonomiczna mieszkańców

Obszar: Podobszar:	Aktywność ekonomiczna mieszkańców i podmiotów prawnych				
	1. Dochody mieszkańców z różnych form aktywności				
	2016	2017	2018	Różnica	Dynamika
Kwota dochodów z tytułu stosunku pracy	243 348 521,25	264 943 824,86	286 819 792,68	43 471 271,43	17,86%
Kwota dochodów z dz. gosp.	124 276 443,96	132 069 955,48	145 105 222,92	20 828 778,96	16,76%
Kwota dochodów z tytułu emerytury i renty	92 276 100,87	95 093 597,32	104 411 700,33	12 135 599,46	13,15%
Kwota dochodów z umów zlecenia i dzieło	9 234 747,41	9 769 711,29	11 719 809,95	2 485 062,54	26,91%
Kwota dochodów z innych źródeł	8 250 214,88	8 009 832,76	8 160 584,51	-89 630,37	-1,09%
Kwota dochodów z tytułu praw autorskich	609 141,24	686 795,60	518 847,38	-90 293,86	-14,82%
Kwota dochodów z tytułu najmu i dzierżawy	481 237,20	542 346,11	499 888,10	18 650,90	3,88%
Kwota dochodów z tytułu odpłatnego zbycia rzeczy	8 096,75	27 576,37	726,94	-7 369,81	-91,02%
<b>RAZEM</b>	<b>478 484 503,56</b>	<b>511 143 639,79</b>	<b>557 236 572,81</b>	<b>78 752 069,25</b>	<b>16,46%</b>
Dochód na 1 mieszkańca Gminy NISKO	21 369,50	22 806,69	24 862,20	3 492,70	16,34%
Podobszar:	2. Dochody mieszkańców z różnych form aktywności/wskaźnik roczny				
	2016	2017	2018	Różnica	Dynamika
Kwota dochodów z dz. gosp.	102 201,02	105 655,96	110 682,86	8 481,84	8,30%
Kwota dochodów z tytułu stosunku pracy	36 239,54	38 825,30	40 816,82	4 577,28	12,63%
Kwota dochodów z tytułu emerytury i renty	19 805,99	19 919,06	21 308,51	1 502,52	7,59%
Kwota dochodów z umów zlecenia i dzieło	5 295,15	5 686,68	6 697,03	1 401,88	26,47%
Kwota dochodów z tytułu najmu i dzierżawy	4 860,98	5 708,91	6 171,46	1 310,48	26,96%
Kwota dochodów z tytułu praw autorskich	4 952,11	4 736,74	5 151,88	199,77	4,03%
Kwota dochodów z innych działalności	5 034,23	5 629,47	5 037,35	3,12	0,06%
Kwota dochodów z tytułu odpłatnego zbycia rzeczy	2 698,92	6 894,09	363,47	-2 335,45	-86,53%
Podobszar:	3. Łączna liczba podatników wg źródła dochodów				
	2016	2017	2018	Różnica	Dynamika

z tytułu stosunku pracy	6 715,00	6 824,00	7 027,00	312,00	4,65%
z tytułu emerytury i renty	4 659,00	4 774,00	4 900,00	241,00	5,17%
z tytułu umów zlecenia i dzieło	1 744,00	1 718,00	1 750,00	6,00	0,34%
z tytułu innych działalności	1 666,00	1 691,00	1 584,00	-82,00	-4,92%
z tytułu dz. gosp.	1 216,00	1 250,00	1 311,00	95,00	7,81%
z tytułu praw autorskich	121,00	122,00	103,00	-18,00	-14,88%
z tytułu najmu i dzierżawy	99,00	95,00	81,00	-18,00	-18,18%
z tytułu odpłatnego zbycia rzeczy	3,00	4,00	2,00	-1,00	-33,33%
Razem	16 223,00	16 478,00	16 758,00		
główne grupy dochodu: stosunek pracy, emerytura, dz. gosp.	12 590,00	12 848,00	13 238,00	648,00	5,15%
% aktywności ekonomicznej mieszkańców wg. głównych dochodu	56,23%	57,33%	59,06%		
% aktywności ekonomicznej mieszkańców	72,45%	73,52%	74,77%		
% mieszkańców nie zaliczających się do podatników	27,55%	26,48%	25,23%		
% ludności w wieku nieprodukcyjnym	33,40%	34,20%	34,80%		

**Podobszar:**

	4. Łączna kwota zaliczki na podatek				
	2016	2017	2018	Różnica	Dynamika
z tytułu stosunku pracy	19 936 214,00	22 008 934,00	23 739 846,00	3 803 632,00	19,08%
z tytułu emerytury i renty	7 009 746,00	7 244 345,00	8 058 572,00	1 048 826,00	14,96%
z tytułu dz. gosp.	18 995 242,29	19 787 616,99	22 217 185,54	3 221 943,25	16,96%
z tytułu umów zlecenia i dzieło	1 007 096,00	1 058 933,00	1 329 598,00	322 502,00	32,02%
z tytułu najmu i dzierżawy	46 484,88	45 306,00	51 805,00	5 320,12	11,44%
z tytułu praw autorskich	101 727,00	122 423,00	91 351,00	-10 376,00	-10,20%
z tytułu odpłatnego zbycia rzeczy	0,00	0,00	0,00	0,00	#DZIEL/0!
z tytułu innych działalności	795 720,00	785 537,00	837 633,00	41 913,00	5,27%
<b>RAZEM</b>	<b>47 892 230,17</b>	<b>51 053 094,99</b>	<b>56 325 990,54</b>	<b>8 433 760,37</b>	<b>17,61%</b>

Źródło: Monitor Miast (ZMP);

W przeprowadzonej analizie można dodatkowo określić stopień realizowanych/wydatkowanych dochodów mieszkańców na terenie miasta. Jest to tzw. potencjalny ekonomiczny obraz gminy, zdolność finansowa lokalnej społeczności. Potencjalna wartość wygenerowanego podatku na podstawie osiągniętych dochodów przez mieszkańców kształtuje się na poziomie ponad dwukrotnego podatku odprowadzonego w rzeczywistości. Pokazuje to potencjał Gminy do generowania i budowania funduszu do finansowania własnego rozwoju miasta. Warunkiem jest wydatkowanie wygenerowanych przez mieszkańców dochodów bezpośrednio na terenie miasta, co może stanowić o wzroście dochodów do budżetu Gminy. Potencjalny wzrost dochodów „wydatkowanych” poza terenem gminy może stanowić równowartość podatku PIT odprowadzanego do budżetu obecnie. Przedstawiona analiza obrazuje potencjał Gminy do rozwoju funduszu przeznaczanego do samofinansowania własnego rozwoju.



Tabela 32. Potencjał ekonomiczny miasta do finansowania własnego rozwoju

	2016	2017	2018	Różnica	Dynamika
Potencjalny podatek PIT od dochodów mieszkańców	86 127 210,64	92 005 855,16	100 302 583,11	14 175 372,47	16,46%
Potencjalny wpływ do budżetu Gminy PIT	32 547 472,90	34 861 018,52	38 195 223,65	5 647 750,75	17,35%
Wpływy rzeczywiste do budżetu GMINY - PIT	15 125 764,00	16 240 579,00	18 965 539,00	3 839 775,00	25,39%
Udział %	46,5%	46,6%	49,7%		
Różnica	<b>17 421 708,90</b>	<b>18 620 439,52</b>	<b>19 229 684,65</b>	<b>1 807 975,75</b>	<b>10,38%</b>

Źródło: Monitor Miast (ZMP);

Powyżej przedstawiono analizę wewnętrzną dochodów mieszkańców gminy i miasta Nisko, stanowiących o wartości ekonomicznej Gminy. Kolejnym etapem oceny jest analiza porównawcza, która ma na celu określenie pozycji gminy względem miast porównawczych. Analiza ta ma na celu określenie poziomu rozwojowego gminy i oceny w otoczeniu makro.

W analizie uwzględniono porównanie do miast zlokalizowanych w bliskim otoczeniu Niska (ocena lokalnego rynku): Stalowa Wola i Sandomierz oraz miasta z różnych stron kraju, o zbliżonej liczbie mieszkańców: Gostyń (wielkopolskie), Koło (wielkopolskie), Krasnystaw (lubelskie), Płońsk (mazowieckie), Rydułtowy (śląski).

Analizę rozpoczynamy od oceny liczby podatników przypadających na 1000 mieszkańców miasta, jest to podstawowy wskaźnik ekonomiczny miasta, oceniający jego produktywność. Pod względem liczby zarejestrowanych podatników w wieku produkcyjnym na 1000 mieszkańców gmina Nisko plasuje się na ostatnim miejscu, co w pewnym stopniu ogranicza zdolności ekonomiczne miasta.

Tabela 33. Liczba podatników w wieku produkcyjnym na 1000 mieszkańców

MIASTA	2016	2017	2018	RÓŻNICA	DYNAMIKA
Gostyń	1 462,73	1 489,31	1 536,54	73,81	5,05%
Płońsk	1 429,20	1 460,36	1 507,95	78,75	5,51%
Rydułtowy	1 401,58	1 426,88	1 469,65	68,07	4,86%
Koło	1 319,16	1 361,22	1 411,26	92,10	6,98%
Krasnystaw	1 295,97	1 327,93	1 376,30	80,33	6,20%
Sandomierz	1 292,52	1 312,84	1 362,93	70,41	5,45%
Stalowa Wola	1 145,87	1 175,85	1 239,33	93,46	8,16%
Nisko	1 133,02	1 161,40	1 198,89	65,87	5,81%

Źródło: Monitor Miast (ZMP);

Porównując dochody uzyskiwane wskaźnikowo wg. źródła generowanych dochodów możemy podkreślić wysokie miejsce Niska w ocenie dochodów generowanych z własnej działalności gosp. Może to wynikać z mniejszej liczby działających firm, w tym znaczącego udziału w dochodach firm większych, oraz z wysokiego wskaźnika firm prowadzonych przez

osoby fizyczne, automatycznie niskiego wskaźnika działalności prowadzonych przez podmioty prawne.

Tabela 34. Wskaźnik dochodów uzyskiwanych z dz. gosp.

MIASTA	2016	2017	2018	⊖ RÓŻNICA	⊖ DYNAMIKA
Gostyń	98 475,15	106 617,62	138 881,75	48 326,60	53,41%
<b>Nisko</b>	<b>102 281,82</b>	<b>105 655,96</b>	<b>118 682,86</b>	<b>8 481,84</b>	<b>8,38%</b>
Koło	84 887,98	88 594,37	85 774,51	1 766,53	2,18%
Płońsk	78 442,86	78 875,97	83 883,34	13 368,48	18,97%
Rydułtowy	58 742,78	56 385,16	81 688,49	38 865,71	68,83%
Stalowa Wola	57 578,88	68 576,12	69 572,19	12 882,11	28,85%
Sandomierz	54 511,98	58 734,82	64 389,54	9 877,56	18,12%
Krasnystaw	68 157,45	59 642,22	61 787,83	1 638,38	2,71%

Źródło: Monitor Miast (ZMP);

Jednak w ocenie dochodów wskaźnikowych uzyskiwanych z tytułu stosunku pracy mieszkańcy Niska wypadają zdecydowanie poniżej średniej i zajmują dopiero 6 miejsce. Niepokojące jednak jest to, że mieszkańcy Niska wskaźnikowo mniej zarabiają od mieszkańców Stalowej Woli, w której znacząca liczba mieszkańców Niska pracuje.

Tabela 35. Wskaźnik dochodów z tytułu umów o pracę.

MIASTA	2016	2017	2018	⊖ RÓŻNICA	⊖ DYNAMIKA
Sandomierz	41 655,59	44 872,36	46 646,57	4 998,98	11,98%
Rydułtowy	48 991,44	41 189,96	44 714,29	3 722,85	9,88%
Stalowa Wola	39 685,79	41 873,49	44 154,81	4 469,82	11,26%
Płońsk	48 828,87	42 331,16	43 984,75	3 964,68	9,91%
Krasnystaw	37 184,65	39 667,91	41 778,32	4 593,67	12,35%
<b>Nisko</b>	<b>36 239,54</b>	<b>38 825,30</b>	<b>48 816,82</b>	<b>4 577,28</b>	<b>12,63%</b>
Koło	36 586,41	38 698,99	48 244,58	3 658,17	10,00%
Gostyń	35 871,14	37 848,39	39 882,54	4 811,40	13,72%

Źródło: Monitor Miast (ZMP);

Jeszcze niższą pozycję zajmuje Nisko w porównaniu do dochodów generowanych z tytułu rent i emerytur. W tym przypadku miasto klasyfikuje się na przedostatniej pozycji. Może być to wynikiem mniejszej aktywności ekonomicznej wskazanej grupy w porównaniu z innymi miastami, ale również trudniejszych warunków na lokalnym rynku pracy.

Tabela 36. Wskaźnik dochodów uzyskiwanych z tytułu rent i emerytur

MIASTA	2016	2017	2018	RÓŻNICA	DYNAMIKA
Stalowa Wola	22 297,78	22 638,20	24 886,42	1 788,72	8,02%
Koło	21 253,81	21 671,88	23 168,57	1 914,76	9,01%
Sandomierz	21 752,38	22 022,66	23 072,32	1 319,94	6,07%
Płońsk	20 764,80	21 152,60	22 683,76	1 918,96	9,24%
Krasnystaw	20 469,92	20 889,49	22 322,32	1 852,40	9,05%
Gostyń	20 167,95	20 583,47	21 953,31	1 785,36	8,85%
<b>Nisko</b>	<b>19 885,99</b>	<b>19 919,06</b>	<b>21 388,51</b>	<b>1 502,52</b>	<b>7,59%</b>
Rydultowy	13 975,46	14 421,21	16 170,49	2 195,03	15,71%

Źródło: Monitor Miast (ZMP);

Podsumowaniem powyższej analizy będzie ocena zdolności ekonomicznej miasta, wyrażona stosunkiem liczby pracujących mieszkańców do liczby mieszkańców miasta ogółem. Niestety Nisko w tym obszarze zajmuje ostatnie miejsce. **W roku 2017 jedynie 48% mieszkańców gminy stanowili pracujący.** Świadczy to o najniższym wskaźniku ekonomicznym miasta. Jednocześnie jest to uzasadnieniem obecnej pozycji gospodarczej miasta, jej problemów gospodarczych i niższego statusu materialnego. Świadczy to również o wyższym poziomie pracy wg. form nieudokumentowanych i nieformalnych. Przedstawiona wartość nie tworzy perspektywy rozwoju miasta, bowiem nie tworzy podstaw do generowania dochodu w mieście. Jest to kluczowa bariera rozwojowa miasta, charakteryzuje również lokalnym rynek pracy, który już we wcześniejszej analizie wskazany był jako „rynek trudny”.

Tabela 37. Wskaźnik liczba pracujących do liczby ogółem mieszkańców miasta

MIASTA	2016	2017	RÓŻNICA	DYNAMIKA
Gostyń	0,69	0,70	0,01	1,45%
Płońsk	0,64	0,66	0,02	3,12%
Sandomierz	0,57	0,59	0,02	3,51%
Koło	0,56	0,58	0,02	3,57%
Krasnystaw	0,55	0,56	0,01	1,82%
Rydultowy	0,52	0,53	0,01	1,92%
Stalowa Wola	0,50	0,52	0,02	4,00%
<b>Nisko</b>	<b>0,47</b>	<b>0,48</b>	<b>0,01</b>	<b>2,13%</b>

Źródło: Monitor Miast (ZMP);

Kolejnym etapem analizy jest ocena aktywności ekonomicznej trzech kluczowych dla przyszłości gminy grup społecznych: ludzi młodych (grupa osób wchodzących na rynek pracy), osób w wieku przedemerytalnym (grupa osób wychodzących z rynku pracy) i osoby w wieku emerytalnym. Oczekiwany elementem każdego rynku pracy jest bilansowanie liczby osób wychodzących z rynku pracy grupą osób wchodzących na rynek. Jest to szczególnie istotna

wartość dla przyszłego funkcjonowania lokalnej gospodarki, a w przypadku sytuacji wysokiego bezrobocia w Nisku, dodatkowo tworzy szczególne uwarunkowania dla rozwoju gminy.

Ocena wskazanej sytuacji obejmuje analizę aktywności ekonomicznej młodych osób i jej wpływu na generowane dochody, w zestawieniu z grupą osób w wieku emerytalnym i przedemerytalnym.

W analizowanych grupach pod względem liczbowym najbardziej aktywną grupą są osoby młode, w grupie mieszkańców gminy liczba osób młodych zarejestrowanych jako podatnicy (czynnie generujący dochody) kształtuje się na poziomie około 5,5%, następnie osoby w wieku przedemerytalnym (około 4%) i grupa osób w wieku emerytalnym (około 2%).

W grupie osób młodych ponad połowa 58% generuje dochody na podstawie umowy o pracę, następnie na podstawie umowy o dzieło i zlecenia (39%), jedynie 3% młodych osób prowadzi własne firmy. Przedstawione wskaźniki korelują z badaniem przeprowadzonym wśród uczniów szkół średnich, w ramach którego około 2-3% młodych ludzi wyraziło chęć prowadzenia własnego biznesu. Jest to niepokojące zjawisko związane z przyszłym stanem lokalnej przedsiębiorczości i przyszłości gminy, w tym wykazanego w analizie powyżej istotnego wpływu dochodów firm na dochody Gminy.

W grupie osób w wieku przedemerytalnym zdecydowana większość 72% uzyskuje dochody ze stosunku pracy, niecałe 17% z umowy o dzieło i zlecenia i około 11% z działalności gospodarczej. W tym przypadku udział osób w wieku przedemerytalnym uzyskujących dochody z własnej firmy jest zdecydowanie wyższy od liczby osób młodych. Przedstawione dane pokazują również, iż wskazana grupa nie jest zainteresowana dodatkowymi pracami, dochody generowane są w większości z umowy o pracę.

W grupie osób w wieku emerytalnym rośnie liczba osób prowadzących własne firmy (25%), maleje udział osób utrzymujących się z umowy o pracę (51%), liczba osób utrzymujących się z prac na umowę zlecenia lub dzieło wynosi 24%.

Podsumowując powyższą analizę można wskazać, która z przedstawionych grup wykazuje się największą aktywnością ekonomiczną. Pod względem dochodów i odprowadzanej zaliczki na podatek najaktywniejszą dochodową grupę stanowi prowadzenie własnej działalności gospodarczej. W tym przypadku dominują osoby w wieku przedemerytalnym i emerytalnym z kwotą średnią od 1995 do 1896 zł/os/mc, następnie osoby młode z kwotą już zdecydowanie mniejszą około 440 zł/os/mc. Pokazuje to, jakie potrzeby i wyzwania stoją przed młodymi ludźmi w obszarze prowadzenia własnej działalności, wypracowania własnej pozycji na rynku, rozpoznawalności marki i konkurencyjności firmy. W drugiej grupie są osoby generujące dochody z umów o pracę wg. kolejności: osoby w wieku emerytalnym, przedemerytalnym i osoby młode. Wartości dla grupy osób emerytalnych i przedemerytalnych są do siebie zbliżone, zdecydowanie mniejsze kwoty jednostkowo generują osoby młode, co może świadczyć o trudniejszym starcie tych osób na rynku pracy i niższym poziomie wynagrodzeń. Ostatnią grupę dochodów zamykają osoby zatrudnione na umowy zlecenia i o dzieło, analizując osiągnięte wartości i odprowadzany podatek można wskazać, iż w tym obszarze dominują jedynie prace dodatkowe, jednorazowe. W tym przypadku najniższa wartość generowana jest przez osoby w wieku emerytalnym.

Tabela 38. Analiza kluczowych grup ekonomicznych dla przyszłego rozwoju miasta

Wiek ekonomiczny	Grupa objęta analizą	2016	2017	2018	Różnica	Dynamika
------------------	----------------------	------	------	------	---------	----------

przedemerytalny	Kwota zaliczki na 1 osobę z dz. gosp.	3964,73	1669,81	1995,55	-1 969,18	-49,67%
emerytalny	Kwota zaliczki na 1 osobę z dz. gosp.	1160,88	1401,11	1896,66	735,78	63,38%
osoby młode	Kwota zaliczki na 1 osobę z dz. gosp.	158,65	282,01	439,82	281,18	177,23%
emerytalny	Kwota zaliczki na 1 osobę z umów o pracę	276,72	339,64	348,14	71,42	25,81%
przedemerytalny	Kwota zaliczki na 1 osobę z umów o pracę	267,66	303,29	336,73	69,08	25,81%
osoby młode	Kwota zaliczki na 1 osobę z umów o pracę	100,94	103,07	111,44	10,50	10,41%
przedemerytalny	Kwota zaliczki na 1 osobę z um. zlecenia i o dzieło	55,90	54,63	90,34	34,45	61,62%
osoby młode	Kwota zaliczki na 1 osobę z um. zlecenia i o dzieło	52,77	53,29	61,26	8,49	16,09%
emerytalny	Kwota zaliczki na 1 osobę z um. zlecenia i o dzieło	47,04	39,48	54,73	7,69	16,35%
Średnia wartość		676,14	471,82	592,74		

Źródło: Monitor Miast (ZMP);

Podsumowaniem powyższej analizy niech będzie zestawienie danych dotyczących bilansowania się lokalnego rynku pracy osobami wchodzącymi na rynek w miejsce osób wychodzących. Niestety w tym obszarze dane dla gminy nie są korzystne. **Jeszcze w 2013 r. liczba osób wchodzących na rynek pracy przekraczała o 662 osoby grupę osób wychodzących z ryku pracy, tworząc konkurencyjne zaplecze dla przedsiębiorców. W roku 2018 już liczba osób wychodzących z rynku pracy względem liczby osób wchodzących przekraczała o 163 os.** Obrazuje to nowe wyzwania przed lokalnym rynkiem pracy, stopniowo problem bezrobocia będzie zastępowany problemem dostępu do kadry pracowniczej. W przyszłości może to skutkować problemami na lokalnym rynku gospodarczym. Nie kształtuje to przestrzeni do rozwoju społeczno – gospodarczego gminy.

Tabela 39. Analiza liczby osób wychodzących i wychodzących z rynku pracy.

WSKAŹNIKI	1998 ↓	2003 ↓	2008 ↓	2013 ↓	2018 ↓	⊖ RÓŻNICA ↓	⊖ DYNAMIKA ↓
📈 Zmiana liczby ludności w wieku 10-24 i 50-64	3 175,00	3 176,00	1 898,00	-311,00	-1 430,00	-4 605	-145,04%
📈 Zmiana liczby ludności w wieku 20-24 i 60-64	596,00	1 010,00	1 334,00	662,00	-163,00	-759	-127,35%

Źródło: Monitor Miast (ZMP);

Porównując się do miast uwzględnionych w analizie porównawczej możemy zauważyć, iż wskazany problem depopulacji na rynku pracy dotyczy wszystkich miast. Oczywiście w największym stopniu dotyczy miast większych, stąd pierwsze miejsce dla Stalowej Woli, ale już w pozostałej grupie, gdzie miasta są zbliżone liczbą mieszkańców, gmina Nisko zajmuje wysokie 4 miejsce. Niepokojąca jest wysoka zmiana negatywna, jak nastąpiła w roku 2018, wzrost o ponad 1000 osób. Gmina Nisko ma również jeden z najwyższych wskaźników brakującej liczby osób na rynku pracy od roku 1998. Przedstawiony wykres pokazuje, iż sytuacja Niska do 2013 (w danych dot. demografii) wykazano wzrost liczby osób wychodzących z rynku pracy względem liczby osób

wchodzących na rynek od około 2016 r.) stanowiła o rozwoju miasta pod względem tworzonego kapitału pracowniczego. Po tym okresie sytuacja ulega zasadniczej zmianie, bowiem w chwili obecnej jest mniej osób wchodzących na rynek niż wychodzących. Jest to następny kluczowy czynnik/bariera, którą miasto musi uwzględniać w swoich założeniach strategicznych. Jest to istotny czynnik dla oczekiwanego rozwoju społeczno – gospodarczego miasta.

MIASTA	1998	2003	2008	2013	2018	⊖ RÓŻNICA	⊖ DYNAMIKA
Stalowa Wola	11 228,00	4 485,00	-1 954,00	-5 182,00	-4 325,00	-15 545	-138,55%
Sandomierz	2 774,00	1 380,00	110,00	-1 176,00	-1 733,00	-4 507	-162,47%
Koło	2 765,00	967,00	-944,00	-1 934,00	-1 514,00	-4 279	-154,76%
Nisko	3 175,00	3 176,00	1 898,00	-311,00	-1 430,00	-4 605	-145,04%
Rydułtowy	1 678,00	725,00	-182,00	-1 210,00	-1 362,00	-3 040	-181,17%
Gostyń	3 760,00	2 833,00	911,00	-1 073,00	-1 353,00	-5 113	-135,98%
Krasnystaw	2 631,00	851,00	-676,00	-1 583,00	-1 287,00	-3 918	-148,92%
Płońsk	3 070,00	1 271,00	-606,00	-1 743,00	-1 270,00	-4 340	-141,37%

Tabela 40. Analiza dochodów dla grupy osób młodych, w wieku przedemerytalnym i emerytalnym.

II. Analiza statystyczna					
Obszar:	Aktywność ekonomiczna funkcjonalnych grup wieku				
Podobszar:	Aktywność mieszkańców funkcjonalnych grup wieku				
	2016	2017	2018	Różnica	Dynamika
Liczba osób młodych	1244	1245	1251	7	0,56%
Liczba osób w wieku przedemerytalnym	712	792	894	182	25,56%
Liczba osób w wieku emerytalnym	352	397	441	89	25,28%
<b>Udział % w liczbie mieszkańców</b>					
Liczba osób młodych	5,56%	5,56%	5,58%		
Liczba osób w wieku przedemerytalnym	3,18%	3,53%	3,99%		
Liczba osób w wieku emerytalnym	1,57%	1,77%	1,97%		
Obszar:	Aktywność ekonomiczna funkcjonalnych grup wieku				
Podobszar:	Aktywność osób młodych				
	2016	2017	2018	Różnica	Dynamika
Liczba podatników uzyskujących dochody z tytułu stosunku pracy	708	714	724	16	2,26%
Udział %	56,91%	57,35%	57,87%		
Kwota dochodów z tytułu stosunku pracy	12 907 051,79	13 650 118,25	15 298 146,13	2 391 094,34	18,53%
Kwota dochodów na 1 osobę/mc	1 519,19	1 593,15	1 760,84	241,64	15,91%
Kwota zaliczki na podatek z tytułu stosunku pracy	857 573,00	883 121,00	968 210,00	110 637,00	12,90%
Kwota zaliczki na 1 osobę/mc	100,94	103,07	111,44	10,50	10,41%
Potencjalny dochód do budżetu GMINY PIT	324 076,84	334 614,55	368 694,37	44 617,53	13,77%
Potencjalny dochód do budżetu GMINY PIT/1 podatnika/osoba młoda	457,74	468,65	509,25	51,51	11,25%
Liczba podatników uzyskujących dochody z tytułu działalności gospodarczej	50	49	39	-11,00	-22,00%

Udział %	4,02%	3,94%	3,12%		
Kwota dochodów z tytułu działalności gosp.	1 114 793,67	1564831,92	1825549,81	710 756,14	63,76%
Kwota dochodów na 1 osobę/mc	1 857,99	2 661,28	3 900,75	2 042,76	109,94%
Kwota zaliczki na podatek z tytułu działalności gosp.	95 187,95	165823,52	205837,27	110 649,32	116,24%
Kwota zaliczki na 1 osobę/mc	158,65	282,01	439,82	281,18	177,23%
Potencjalny dochód do budżetu GMINY PIT	35 971,53	62 830,53	78 382,83	42 411,31	117,90%
Potencjalny dochód do budżetu GMINY PIT/1 podatnika/osoba młoda	719,43	1 282,26	2 009,82	1 290,39	179,36%

<b>Liczba podatników uzyskujących dochody z tytułu umów zlecenia i dzieło</b>	<b>486</b>	<b>482</b>	<b>488</b>	<b>2,00</b>	<b>0,41%</b>
Udział %	39,07%	38,71%	39,01%		
Kwota dochodów z tytułu umów zlecenia i dzieło	2 056 150,47	2079339,2	2341735,66	285 585,19	13,89%
Kwota dochodów na 1 osobę/mc	352,56	359,50	399,89	47,32	13,42%
Kwota zaliczki na podatek z tytułu umów zlecenia i dzieło	307 733,00	308238	358730	50 997,00	16,57%
Kwota zaliczki na 1 osobę/mc	52,77	53,29	61,26	8,49	16,09%
Potencjalny dochód do budżetu GMINY PIT	116 292,30	116 791,38	136 604,38	20 312,08	17,47%
Potencjalny dochód do budżetu GMINY PIT/1 podatnika/osoba młoda	239,28	242,31	279,93	40,64	16,98%

**Obszar:**

**Aktywność ekonomiczna funkcjonalnych grup wieku**

**Podobszar:**

**Aktywność osób w wieku przedemerytalnym**

	2016	2017	2018	Różnica	Dynamika
<b>Liczba podatników uzyskujących dochody z tytułu stosunku pracy</b>	<b>524</b>	<b>586</b>	<b>650</b>	<b>126</b>	<b>24,05%</b>
Udział %	73,60%	73,99%	72,71%		
Kwota dochodów z tytułu stosunku pracy	19 923 359,79	24 549 530,40	29 707 135,34	9 783 775,55	49,11%
Kwota dochodów na 1 osobę/mc	3 168,47	3 491,12	3 808,61	640,13	20,20%
Kwota zaliczki na podatek z tytułu stosunku pracy	1 683 021,00	2 132 748,00	2 626 511,00	943 490,00	56,06%
Kwota zaliczki na 1 osobę/mc	267,66	303,29	336,73	69,08	25,81%
Potencjalny dochód do budżetu GMINY PIT	636 013,64	808 098,22	1 000 175,39	364 161,75	57,26%
Potencjalny dochód do budżetu GMINY PIT/1 podatnika/wiek przedemerytalny	1 213,77	1 379,01	1 538,73	324,96	26,77%
	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>Różnica</b>	<b>Dynamika</b>
<b>Liczba podatników uzyskujących dochody z tytułu działalności gospodarczej</b>	<b>81</b>	<b>93</b>	<b>93</b>	<b>12,00</b>	<b>14,81%</b>
Udział %	11,38%	11,74%	10,40%		
Kwota dochodów z tytułu działalności gosp.	21 665 933,40	10829768,92	13057661,4	-8 608 272,00	-39,73%
Kwota dochodów na 1 osobę/mc	22 290,05	9 704,09	11 700,41	-10 589,64	-47,51%

Kwota zaliczki na podatek z tytułu działalności gosp.	3 853 717,18	1863502,48	2227029,65	-1 626 687,53	-42,21%
<i>Kwota zaliczki na 1 osobę/mc</i>	3 964,73	1 669,81	1 995,55	-1 969,18	-49,67%
Potencjalny dochód do budżetu GMINY PIT	1 456 319,72	706 081,09	848 052,89	-608 266,83	-41,77%
Potencjalny dochód do budżetu GMINY PIT/1 podatnika/wiek przedemerytalny	17 979,26	7 592,27	9 118,85	-8 860,41	-49,28%
	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>Różnica</b>	<b>Dynamika</b>
<b>Liczba podatników uzyskujących dochody z tytułu umów zlecenia i dzieło</b>	<b>107</b>	<b>113</b>	<b>151</b>	<b>44,00</b>	<b>41,12%</b>
<i>Udział %</i>	15,03%	14,27%	16,89%		
Kwota dochodów z tytułu umów zlecenia i dzieło	729 117,36	694956,89	1389866,5	660 749,14	90,62%
<i>Kwota dochodów na 1 osobę/mc</i>	567,85	512,51	767,03	199,19	35,08%
Kwota zaliczki na podatek z tytułu umów zlecenia i dzieło	71 770,00	74080	163698	91 928,00	128,09%
<i>Kwota zaliczki na 1 osobę/mc</i>	55,90	54,63	90,34	34,45	61,62%
Potencjalny dochód do budżetu GMINY PIT	27 121,88	28 068,91	62 336,20	35 214,32	129,84%
Potencjalny dochód do budżetu GMINY PIT/1 podatnika/wiek przedemerytalny	253,48	248,40	412,82	159,35	62,86%

**Obszar:**

**Aktywność ekonomiczna funkcjonalnych grup wieku**

**Podobszar:**

**Aktywność osób w wieku emerytalnym**

	2016	2017	2018	Różnica	Dynamika
<b>Liczba podatników uzyskujących dochody z tytułu stosunku pracy</b>	<b>162</b>	<b>191</b>	<b>225</b>	<b>63</b>	<b>38,89%</b>
<i>Udział %</i>	46,02%	48,11%	51,02%		
Kwota dochodów z tytułu stosunku pracy	5 871 332,59	7 934 368,18	9 330 513,00	3 459 180,41	58,92%
<i>Kwota dochodów na 1 osobę/mc</i>	3 020,23	3 461,77	3 455,75	435,51	14,42%
Kwota zaliczki na podatek z tytułu stosunku pracy	537 941,00	778 466,00	939 975,00	402 034,00	74,74%
<i>Kwota zaliczki na 1 osobę/mc</i>	276,72	339,64	348,14	71,42	25,81%
Potencjalny dochód do budżetu GMINY PIT	203 287,90	294 960,77	357 942,48	154 654,58	76,08%
Potencjalny dochód do budżetu GMINY PIT/1 podatnika/wiek emerytalny	1 254,86	1 544,30	1 590,86	335,99	26,78%
	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>Różnica</b>	<b>Dynamika</b>
<b>Liczba podatników uzyskujących dochody z tytułu działalności gospodarczej</b>	<b>97</b>	<b>111</b>	<b>110</b>	<b>13,00</b>	<b>13,40%</b>
<i>Udział %</i>	27,56%	27,96%	24,94%		
Kwota dochodów z tytułu działalności gosp.	8 699 029,53	11646080,2	14296715,77	5 597 686,24	64,35%
<i>Kwota dochodów na 1 osobę/mc</i>	7 473,39	8 743,30	10 830,85	3 357,45	44,93%
Kwota zaliczki na podatek z tytułu działalności gosp.	1 351 268,01	1866276,19	2503590,55	1 152 322,54	85,28%
<i>Kwota zaliczki na 1 osobę/mc</i>	1 160,88	1 401,11	1 896,66	735,78	63,38%



Potencjalny dochód do budżetu GMINY PIT	510 644,18	707 132,05	953 367,28	442 723,10	86,70%
Potencjalny dochód do budżetu GMINY PIT/1 podatnika/wiek emerytalny	5 264,37	6 370,56	8 666,98	3 402,60	64,63%
	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>Różnica</b>	<b>Dynamika</b>
<b>Liczba podatników uzyskujących dochody z tytułu umów zlecenia i dzieło</b>	<b>93</b>	<b>95</b>	<b>106</b>	<b>13,00</b>	<b>13,98%</b>
<i>Udział %</i>	<i>26,42%</i>	<i>23,93%</i>	<i>24,04%</i>		
Kwota dochodów z tytułu umów zlecenia i dzieło	544 139,23	513605,85	709702,69	165 563,46	30,43%
<i>Kwota dochodów na 1 osobę/mc</i>	<i>487,58</i>	<i>450,53</i>	<i>557,94</i>	<i>70,36</i>	<i>14,43%</i>
Kwota zaliczki na podatek z tytułu umów zlecenia i dzieło	52 498,00	45012	69619	17 121,00	32,61%
<i>Kwota zaliczki na 1 osobę/mc</i>	<i>47,04</i>	<i>39,48</i>	<i>54,73</i>	<i>7,69</i>	<i>16,35%</i>
Potencjalny dochód do budżetu GMINY PIT	19 838,99	17 055,05	26 510,92	6 671,92	33,63%
Potencjalny dochód do budżetu GMINY PIT/1 podatnika/wiek emerytalny	213,32	179,53	250,10	36,78	17,24%

Zestawienie porównawcze

	2016	2017	2018	Różnica	Dynamika
Zaliczka na podatek					
osoby młode	1 260 493,95	1 357 182,52	1 532 777,27	272 283,32	21,60%
osoby w wieku przedemerytalnym	5 608 508,18	4 070 330,48	5 017 238,65	-591 269,53	-10,54%
osoby w wieku emerytalnym	1 941 707,01	2 689 754,19	3 513 184,55	1 571 477,54	80,93%
<b>RAZEM</b>	<b>8 810 709,14</b>	<b>8 117 267,19</b>	<b>10 063 200,47</b>	<b>1 252 491,33</b>	<b>14,22%</b>
<b>Osoby młode</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>Różnica</b>	<b>Dynamika</b>
<b>Kwota zaliczki na podatek z tytułu stosunku pracy</b>	<b>857 573,00</b>	<b>883 121,00</b>	<b>968 210,00</b>	<b>110 637,00</b>	<b>12,90%</b>
<i>Kwota zaliczki na 1 osobę/mc</i>	<i>100,94</i>	<i>103,07</i>	<i>111,44</i>	<i>10,50</i>	<i>10,41%</i>
Udział % w dochodzie ogółem dla całej grupy	9,73%	10,88%	9,62%	0,00	-1,15%
<b>Kwota zaliczki na podatek z tytułu działalności gosp.</b>	<b>95 187,95</b>	<b>165 823,52</b>	<b>205 837,27</b>	<b>110 649,32</b>	<b>116,24%</b>
<i>Kwota zaliczki na 1 osobę/mc</i>	<i>158,6465833</i>	<i>282,0127891</i>	<i>439,8232265</i>	<i>281,18</i>	<i>177,23%</i>
Udział % w dochodzie ogółem dla całej grupy	1,08%	2,04%	2,05%	0,01	89,33%
<b>Kwota zaliczki na podatek z tytułu umów zlecenia i dzieło</b>	<b>307733</b>	<b>308238</b>	<b>358730</b>	<b>50 997,00</b>	<b>16,57%</b>
<i>Kwota zaliczki na 1 osobę/mc</i>	<i>52,77</i>	<i>53,29</i>	<i>61,26</i>	<i>8,49</i>	<i>16,09%</i>
Udział % w dochodzie ogółem dla całej grupy	3,49%	3,80%	3,56%	0,00	2,06%
<b>osoby w wieku przedemerytalnym</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>Różnica</b>	<b>Dynamika</b>
<b>Kwota zaliczki na podatek z tytułu stosunku pracy</b>	<b>1683021</b>	<b>2132748</b>	<b>2626511</b>	<b>943 490,00</b>	<b>56,06%</b>
<i>Kwota zaliczki na 1 osobę/mc</i>	<i>267,66</i>	<i>303,29</i>	<i>336,73</i>	<i>69,08</i>	<i>25,81%</i>
Udział % w dochodzie ogółem dla całej grupy	19,10%	26,27%	26,10%	0,07	36,64%
<b>Kwota zaliczki na podatek z tytułu działalności gosp.</b>	<b>3 853 717,18</b>	<b>1 863 502,48</b>	<b>2 227 029,65</b>	<b>-1 626 687,53</b>	<b>-42,21%</b>
<i>Kwota zaliczki na 1 osobę/mc</i>	<i>3 964,73</i>	<i>1 669,81</i>	<i>1 995,55</i>	<i>-1 969,18</i>	<i>-49,67%</i>

Udział % w dochodzie ogółem dla całej grupy	43,74%	22,96%	22,13%	-0,22	-49,40%
<b>Kwota zaliczki na podatek z tytułu umów zlecenia i dzieło</b>	<b>71770</b>	<b>74080</b>	<b>163698</b>	<b>91 928,00</b>	<b>128,09%</b>
<i>Kwota zaliczki na 1 osobę/mc</i>	<i>55,90</i>	<i>54,63</i>	<i>90,34</i>	34,45	61,62%
Udział % w dochodzie ogółem dla całej grupy	0,81%	0,91%	1,63%	0,01	99,70%

<b>osoby w wieku emerytalnym</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>Różnica</b>	<b>Dynamika</b>
<b>Kwota zaliczki na podatek z tytułu stosunku pracy</b>	<b>537941</b>	<b>778466</b>	<b>939975</b>	<b>402 034,00</b>	<b>74,74%</b>
<i>Kwota zaliczki na 1 osobę/mc</i>	<i>276,72</i>	<i>339,64</i>	<i>348,14</i>	71,42	25,81%
Udział % w dochodzie ogółem dla całej grupy	6,11%	9,59%	9,34%	0,03	52,99%
<b>Kwota zaliczki na podatek z tytułu działalności gosp.</b>	<b>1 351 268,01</b>	<b>1 866 276,19</b>	<b>2 503 590,55</b>	<b>1 152 322,54</b>	<b>85,28%</b>
<i>Kwota zaliczki na 1 osobę/mc</i>	<i>1 160,88</i>	<i>1 401,11</i>	<i>1 896,66</i>	735,78	63,38%
Udział % w dochodzie ogółem dla całej grupy	15,34%	22,99%	24,88%	0,10	62,22%
<b>Kwota zaliczki na podatek z tytułu umów zlecenia i dzieło</b>	<b>52498</b>	<b>45012</b>	<b>69619</b>	<b>17 121,00</b>	<b>32,61%</b>
<i>Kwota zaliczki na 1 osobę/mc</i>	<i>47,04</i>	<i>39,48</i>	<i>54,73</i>	7,69	16,35%
Udział % w dochodzie ogółem dla całej grupy	0,60%	0,55%	0,69%	0,00	16,11%

RAZEM 8 810 709,14 8 117 267,19 10 063 200,47

Źródło: Monitor Miast (ZMP);

## 8. ANALIZA - OBSZAR V. DOSTĘPNOŚĆ I JAKOŚĆ USŁUG ORAZ INFRASTRUKTURY

### 8.1. ANALIZA WYJŚCIOWA W OPARCIU O MRL.

Różnorodność, dostępność i jakość usług oraz infrastruktury ma kluczowe znaczenie dla warunków życia mieszkańców. Wpływa zatem bezpośrednio na atrakcyjność miasta oraz decyzje osiedleńcze - zatrzymanie osób młodych / możliwość pozyskania nowych mieszkańców.

Dzieje się tak, ponieważ ośrodki miejskie pełnią funkcję centrów usług dla swoich obszarów funkcjonalnych - osoby zamieszkujące okoliczne gminy przyjeżdżają do miasta, aby korzystać z usług niedostępnych na ich terenie. Atrakcyjne usługi mogą również przyciągać przyjezdnych z odległych obszarów, co przekłada się na wzrost liczby użytkowników. Rosnąca liczba odbiorców stabilizuje popyt oraz przyczynia się do rozszerzania zakresu i dalszej poprawy jakości usług.

Mówimy tutaj nie tylko o usługach publicznych (które zresztą coraz częściej są świadczone przez podmioty prywatne i społeczne), ale również o usługach rynkowych - komercyjnych.

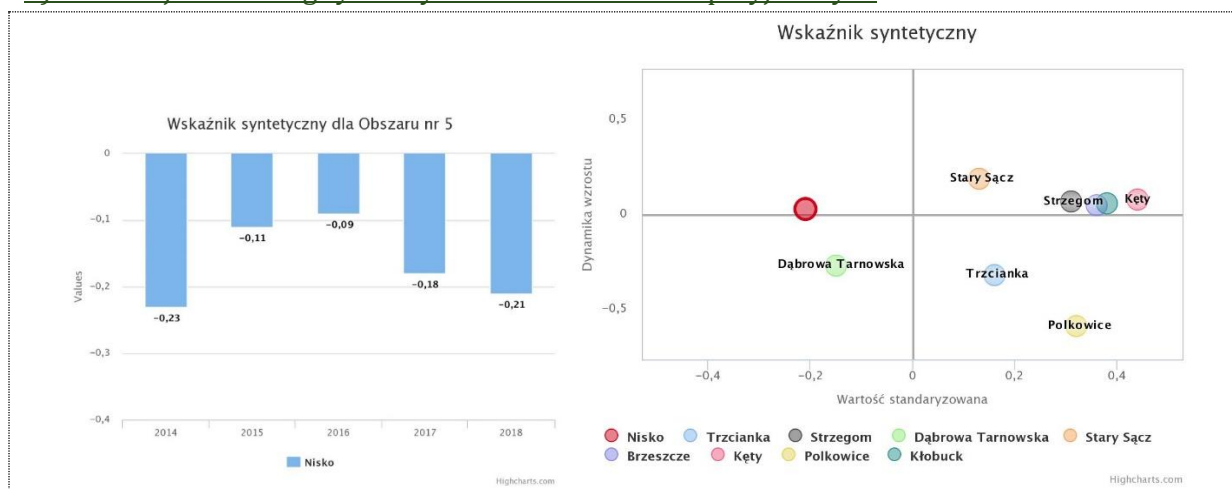
Do oceny tego obszaru wybraliśmy kilka kluczowych usług oraz odpowiadające im wskaźniki:

- 1) Usługi edukacyjne i kształcenia zawodowego dla różnych grup wiekowych
- 2) Oferta usług związanych kulturą, sportem i rekreacją
- 3) Oferta usług pomocy społecznej dla osób wymagających wsparcia
- 4) Usługi zdrowotne – ich jakość i dostępność

5) System wsparcia dla osób niepełnosprawnych

6) Usługi wychowawcze dla dzieci i młodzieży

7) Zakres i jakość usług rynkowych dla mieszkańców i przyjezdnych



Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury	2014	2015	2016	2017	2018
Wartość	-0,23	-0,11	-0,09	-0,18	-0,21
Dynamika					0,03
<b>1. Usługi edukacyjne i kształcenia zawodowego</b>					
<b>1.1 Współczynnik skolaryzacji dla szkół podstawowych</b>					
Wartość	-0,15	-0,09	0	-0,7	-0,93
Dynamika					-0,44
<b>1.2 Liczba uczniów w szkołach zawodowych do liczby osób w tej grupie wiekowej</b>					
Wartość	-0,08	-0,08	-0,13	0,17	0,28
Dynamika					0,38
<b>2. Oferta usług związanych kulturą, sportem i rekreacją</b>					
<b>2.1 Liczba odwiedzających filharmonie, muzea, wystawy, koncerty na 1000 mieszkańców</b>					
Wartość	-0,74	0,04	0,15	-0,21	-0,19
Dynamika					0,39
<b>2.2 Liczba członków klubów sportowych na 1000 mieszkańców</b>					
Wartość	0,02	-0,09	-0,15	-0,15	-0,14
Dynamika					-0,15
<b>2.3 Wydatki na kulturę i dziedzictwo narodowe przypadające na 1 mieszkańca</b>					
Wartość	-0,78	-0,78	-1,04	-0,7	-0,21
Dynamika					0,2
<b>2.4 Wydatki na kulturę fizyczną, sport i rekreację przypadające na 1 mieszkańca</b>					
Wartość	0,06	-0,05	0,04	-0,32	-0,37
Dynamika					-0,42

<b>3. Oferta usług pomocy społecznej dla osób wymagających wsparcia</b>					
<b>3.1 Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	-0,03	-0,08	-0,09	-0,16	-0,11
Dynamika					-0,07
<b>3.2 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	-0,27	-0,32	-0,29	-0,37	-0,41
Dynamika					-0,06
<b>3.3 Kwota dotacji za zadania zlecone z zakresu pomocy społecznej przypadająca na 1 mieszkańca</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	0,9	0,79	0,38	0,38	0,35
Dynamika					-0,49
<b>3.4 Kwota wydatków na zadania własne z zakresu pomocy społecznej przypadająca na 1 mieszkańca</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	-0,38	-0,36	-0,3	-0,46	-0,66
Dynamika					-0,2
<b>4. Usługi zdrowotne - ich jakość i dostępność</b>					
<b>4.1 Liczba udzielonych porad lekarskich na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	0,45	0,74	0,48	0,69	0,62
Dynamika					0,13
<b>4.2 Liczba lekarzy i lekarzy dentystów pracujących wg podst. miejsca pracy na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	0,17	0,63	0,37	0,45	0,64
Dynamika					0,29
<b>4.3 Liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	0,68	0,68	0,78	0,77	0,91
Dynamika					0,14
<b>6. Usługi wychowawcze dla dzieci i młodzieży</b>					
<b>6.1 Stosunek liczby miejsc w żłobkach do liczby dzieci w wieku od 0 do 2 lat</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	2,12	2,16	2,08	1,93	1,19
Dynamika					-0,42
<b>6.2 Udział liczby miejsc w przedszkolach do liczby dzieci w wieku 3-6 lat</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	-0,41	-0,65	-0,41	0,25	0,29
Dynamika					0,69
<b>7. Zakres i jakość usług rynkowych dla mieszkańców i przyjezdnych</b>					
<b>7.1 Liczba podmiotów gospodarczych świadczących usługi na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Wartość	0,18	0,19	0,09	-0,14	-0,19
dynamika					-0,26

<b>7.2 Miejsca noclegowe w hotelach, motelach, pensjonatach i innych obiektach hotelowych na 1000 ludności</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,95</b>	<b>-0,86</b>	<b>-0,85</b>	<b>-0,82</b>	<b>-0,77</b>
dynamika					<b>-0,16</b>
<b>7.3 Liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,49</b>	<b>-0,52</b>	<b>-0,47</b>	<b>-0,48</b>	<b>-0,49</b>
dynamika					<b>-0,09</b>

#### **Wnioski:**

- Nisko ma najniższy wskaźnik dostępności i jakości usług oraz infrastruktury, ale pozytywnym elementem jest dynamika dodatnia, która może przyczynić się do dogonienia grupy porównawczej;

#### **Przyczyny:**

- najniższy wskaźnik skolaryzacji dla szkół podstawowych;
- niski wskaźnik członków klubów sportowych, dodatkowo w prognozie przewidywany spadek;
- jeden z najniższych wskaźników wydatków na kulturę fizyczną, sport i rekreację;
- średni poziom mieszkańców korzystających z pomocy społecznej;
- najniższy wskaźnik podmiotów gospodarczych świadczących usługi na 1 mieszkańca, dynamika też ujemna;
- jeden z najniższych wskaźników miejsc noclegowych,

#### **Rekomendacje:**

- utrzymanie dodatniej dynamiki zmian;
- utrzymanie dostępności do przedszkoli i żłobków;
- zwiększenie dostępności do oferty sportowo – rekreacyjnej, wzrost uczestników;

#### **Potencjały, pozytywne wskaźniki:**

- najwyższa dynamika rosnąca liczby uczniów w szkołach zawodowych do liczby osób w tej grupie wiekowej – edukujemy rosnącą liczbę kadr zawodowych;
- Nisko w grupie średniej w dostępie do oferty kulturalnej;
- rosnąca wartość wydatków na kulturę i dziedzictwo kulturowe;
- dobra dostępność do porad lekarskich, stomatologów, łóżek szpitalnych,
- bardzo dobra dostępność do miejsc w żłobkach, choć tendencja malejąca (druga gmina po Polkowicach);
- najwyższa dynamika przyrostu miejsc przedszkolnych.

## **8.2. POGŁĘBIONA ANALIZA DOSTĘPNOŚCI I JAKOŚCI USŁUG I INFRASTRUKTURY**

### **1. Opieka zdrowotna**

Sieć placówek ochrony zdrowia na terenie gminy i miasta Nisko opiera się na działających prywatnych aptekach, publicznych i niepublicznych przychodniach rodzinnych i specjalistycznych oraz na publicznym szpitali powiatowym.

## Szpital

Rysunek 25. Szpital Powiatowy w Nisku



Pałac M. i G. Francke, zwany Zamkiem – późniejsza siedziba szpitala.

Źródło: strona internetowa szpital-nisko.pl



Szpital po przebudowie - 1998 rok

Pierwszą placówkę medyczną w Nisku założyli właściciele Niska – rodzina Reeseugier. Dzięki ich staraniom w 1870 roku powstał zakład typu szpitalnego oferujący początkowo 12 łóżek. Zakład przekształcił się z czasem w szpital świadczący usługi zdrowotne dla mieszkańców całego powiatu niżańskiego. Obecnie szpital dysponuje 230 łóżkami na 8 oddziałach szpitalnych, 2 specjalistycznymi poradniami przyszpitalnymi, 4 zakładami diagnostycznymi, zakładem rehabilitacyjnym, ośrodkami leczenia dziennego oraz podstawową opieką zdrowotną. W ramach systemu ratownictwa medycznego w szpitalu funkcjonuje szpitalny oddział ratunkowy zintegrowany z zespołami wyjazdowymi pogotowia. Na przestrzeni ostatnich lat w szpitalu znacząco podniesiono jakość świadczonych usług medycznych, dzięki doposażeniu w sprzęt i aparaturę medyczną.

Szpital obecnie świadczy usługi zdrowotne w 8 obszarach (na 8 oddziałach szpitalnych):

- wewnętrzny;
- chirurgiczny;
- blok operacyjny;
- intensywnej terapii;
- ginekologiczno – położniczy;
- dziecięcy;
- noworodkowy.

Specjalistyczne i konsultacyjne świadczenia ambulatoryjne realizowane są, poprzez poradnie:

- Poradnia Alergologiczna- ul. Wolności 54, Nisko
- Poradnia Chirurgiczna - ul. Wolności 54, Nisko
- Poradnia Chirurgii Onkologicznej- ul. Wolności 54, Nisko
- Poradnia Diabetologiczna- ul. Wolności 54, Nisko
- Poradnia Endokrynologiczna- ul. Wolności 54, Nisko
- Poradnia Gastroenterologiczna- ul. Wolności 54, Nisko
- Poradnia Gruźlicy i Chorób Płuc - ul. Wolności 54, Nisko
- Poradnia K - ul. Wolności 54, Nisko
- Poradnia Leczenia Uzależnień - ul. Wolności 54, Nisko
- Poradnia Neurologiczna - ul. Wolności 54, Nisko
- Poradnia Urazowo Ortopedyczna - ul. Wolności 54, Nisko

- Poradnia Urologiczna - ul. Wolności 54, Nisko
- Poradnia Kardiologiczna – ul. Kościuszki 1, Nisko
- Poradnia USG – ul. Kościuszki 1, Nisko

W SPZZOP w Nisku znajdują się pracownie diagnostyczne, których zadaniem jest wykonywanie badań diagnostycznych: Pracownia Diagnostyki Obrazowej, USG, Endoskopowa oraz Spirometryczna.

#### **Pracownia USG**

Na wyposażeniu pracowni są dwa aparaty ultrasonograficzne: Hitachi Arietta V70 i Aloka 4000Plus, które pozwalają na wykonanie pełnego zakresu badań ultrasonograficznych obejmujących wszystkie specjalności:

- badania echokardiograficzne (echo serca)
- badania naczyniowe
- badania tarczycy
- badania ginekologiczno-położnicze
- badania ortopedyczne.

#### **Pracownia Diagnostyki Obrazowej**

Pracownia dysponuje najnowszą aparaturą diagnostyczną. W roku 2018 zainstalowany został najnowszej generacji tomograf 16 rzędowy firmy GE OPTIMA CT540. Wszystkie urządzenia spełniają warunki bezpieczeństwa i ochrony radiologicznej zarówno pacjentów, jak i personelu. Nowoczesne aparaty umożliwiają wykonywanie wszystkich badań z zakresu rentgenodiagnostyki konwencjonalnej. Badania wykonywane są przez doświadczony zespół techników radiologów, a ich oceny i opisu dokonują lekarze specjaliści w zakresie radiodiagnostyki. W gabinetach rentgenowskich wykonuje się przede wszystkim:

- zdjęcia kostne i płuc wszystkich typów;
- badania kontrastowe przewodu pokarmowego, dróg moczowych;
- badania mammograficzne.

Pracownia posiada dwa nowoczesne aparaty:

- tomograf komputerowy GE OPTIMA CT540;
- aparat Rtg Quantum Q-Rad;
- aparat OPERA T;
- uniwersalny system do diagnostyki rtg ze zdalnie sterowaną ścianką rentgenowską firmy General Medical Merate;
- aparat mammograficzny Flat E firmy Metaltronica.

#### **Pracownia Endoskopowa**

Pracownia Endoskopowa składa się z dwóch klimatyzowanych gabinetów do diagnostyki górnego i dolnego odcinka przewodu pokarmowego, pomieszczenia do dezynfekcji sprzętu, węzła sanitarnego, rejestracji oraz pomieszczenia socjalnego. W grudniu 2018 roku pracownia wyposażona została w najnowszej generacji sprzęt endoskopowy firmy Pentax. Są to wysokiej rozdzielczości (HD) cztery videogastroskopy, cztery videokolonoskopy (wszystkie aparaty z funkcją zoom, i-scan, pompą wodną, możliwością dokumentacji fotograficznej), procesory EPK-i7000, EPK-i7010, 26 i 32 calowe monitory medyczne. Zakupiono także dwa insuflatory CO2 przy użyciu, których podniesiony został komfort pacjenta podczas badania. Endoskopy przechowywane są w profesjonalnych szafach, które zapewniają utrzymanie aparatów w pełnej sterylności między badaniami. Pracownia dysponuje aparatem do znieczuleń. Aparat do diatermii i koagulacji w strumieniu argonu (APC) używane są do usuwania polipów, hamowania krwawień.

### **Pracownia Spirometryczna**

W pracowni wykonuje się badania spirometryczne, będące klasyczną metodą stosowaną do oceny stanu czynnościowego układu oddechowego. Badania spirometryczne wykonywane są przez wykwalifikowany personel na aparacie Spirometr Mes.

SPZZOP prowadzi również działalność w zakresie Ratownictwa Medycznego, oświaty zdrowotnej, realizacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia.

### **Szpital Powiatowy im. PCK w Nisku realizuje obecnie trzy programy profilaktyczne:**

1. Program pilotażowy - Standard szpitalnego żywienia kobiet w ciąży i w okresie poporodowym - „Dieta Mamy”,
  - podniesienie jakości żywienia pacjentek,
  - zwiększenie satysfakcji pacjentek z hospitalizacji,
  - zwiększenie wiedzy pacjentek dotyczącej zasad zdrowego żywienia,
  - wyrobienie dobrych nawyków pacjentek w zakresie właściwego odżywiania.
2. Program profilaktyki raka szyjki macicy,
  - program adresowany jest do kobiet w wieku od 25 do 59 lat
3. Program profilaktyki gruźlicy.
  - program przeznaczony jest dla osób dorosłych, u których nie rozpoznano wcześniej gruźlicy.

### **Przychodnie**

1. W gminie i mieście Nisko mamy 15 działających przychodni publicznych i niepublicznych zespołów opieki zdrowotnej m.in.:
2. Specjalistyczna Przychodnia Lekarska S.C., Adres: 3 Maja 32A, Nisko;
3. Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej W Nisku, Adres: Wolności 54, Nisko;
4. Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej W Nisku, Adres: Kościuszki 1, Nisko;
5. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Adres: Ignacego Paderewskiego 14, Nisko;
6. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Adres: Wolności 8 A, Nisko;
7. Przychodnia Lekarzy Rodzinnych NZOZ, Adres: Wolności 8;
8. Niepubliczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Modro", Adres: Przemysłowa 10, Nisko;
9. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna ul. Paderewskiego 4;
10. Gabinet Stomatologiczny I Pracownia Protetyczna, Adres: Rzeszowska 1, Nisko;
11. Stommed, Adres: Paderewskiego 23, Nisko ;
12. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nisku, Sandomierska 18 B;
13. Niepubliczny Zakład opieki Zdrowotnej NIS-Med, ul. Paderewskiego 18, Nisko;
14. Niepubliczny Zakład opieki Zdrowotnej NIS-Med, Nowosielec 134;
15. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Zarzeczcu, ul. Mickiewicza 46 Zarzeczce;
16. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Nisku, ul. Rudnicka 13, Nisko.

### **Apteki**

W gminie Nisko oprócz przychodni ważne miejsce związane z ochroną zdrowia zajmują również apteki. Ze względu na ich ilość i rozmieszczenie, zapewniają wysoką dostępność do sieci sprzedaży leków dla wszystkich mieszkańców gminy.

Zestawienie działających aptek w roku 2020:

1. Apteka PZF Cefarm Kielce – Nisko, ul. Rzeszowska 2, Nisko;
2. Apteka prywatna Barbara Płecha, ul. Sandomierska 31, Nisko;
3. Apteka prywatna Centrum, ul. Wolności 8A, Nisko;
4. Apteka prywatna Bartłomiej Szewc, ul. Kwiatkowskiego 2B, Nisko;
5. Apteka prywatna Ewa i Arkadiusz Kazula, ul. Wolności 54A, Nisko;



6. Apteka prywatna "Nasza" Ewa i Arkadiusz Kazula, ul. Sandomierska 18B, Nisko;
7. Apteka prywatna "Zdrowie" Jolanta Tondel, ul. Kościuszki 1B, Nisko;
8. Punkt apteczny Teresa Błądek, Nowosielec 134;
9. Apteka prywatna Czesława Stefańska, ul. Akacyjowa 2, Nisko/Zarzecze.

**W okresie ostatnich 10 lat sytuacja w obszarze ochrony zdrowia na terenie gminy i miasta Nisko uległa znaczącej poprawie, w szczególności w obszarze dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej, w dostępie do aptek, czy w zakresie usług oferowanych przez szpital powiatowy w Nisku.**

Pozytywna zmiana nastąpiła w obszarze liczby działających przychodni. W roku 2010 na terenie gminy i miasta Nisko działało 10 przychodni, natomiast do roku 2018 (dane wg. GSU BDL, w roku 2019 wg. danych własnych działa również 15 przychodni) liczba działających przychodni wzrosła do 15 (wzrost o 50%), co skutkuje większym dostępem do opieki medycznej dla mieszkańców gminy. Rozwój działających przychodni na terenie gminy następował w tempie szybszym niż średnia dla powiatu, regionu, czy kraju. Obrazuje to pozytywny rozwój gminy w tym obszarze.

Jednak najważniejszym kryterium oceniającym dostępność do ośrodków zdrowia jest liczba mieszkańców przypadających na jedną przychodnię i na jednego lekarza.

W roku 2010 wskaźnik dostępności do przychodni (infrastruktury ośrodków zdrowia) na terenie gminy był zdecydowanie wyższy niż średnia krajowa, regionalna, czy powiatowa, co wyróżniało Nisko na tle badanych obszarów. W analizowanym okresie 2009 – 2018 sytuacja w dostępie do przychodni uległa dodatkowo jeszcze zdecydowanej poprawie, bowiem liczba osób przypadających na jedną przychodnię obniżyła się o 34%.

Podobna zmiana nastąpiła również na poziomie krajowym i regionalnym, poprawie nie uległa jednak sytuacja na terenie powiatu, co obrazuje, iż mieszkańcy gminy Nisko mają zdecydowanie lepszy dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej, niż pozostali mieszkańcy powiatu nizańskiego. Wskaźnik dostępności do liczby działających przychodni należy do pozytywnych elementów oceniających poziom ochrony zdrowia na terenie gminy.

Tabela 41. Podmioty ambulatoryjne

Podmioty ambulatoryjne	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	zmiana
przychodnie ogółem dla gminy	10	11	13	14	14	15	14	16	15	50%
przychodnie ogółem dla powiatu	27	28	30	32	32	33	31	32	30	11%
przychodnie ogółem dla województwa	898	1039	1068	1087	1125	1137	1182	1242	1229	37%
przychodnie ogółem dla kraju	16 608	19 151	19 412	19 529	20 052	20 412	21 299	21 655	21 881	32%
liczba ludności w gminie	22604	22539	22477	22493	22450	22422	22391	22412	22413	-1%
Ilość osób przypadająca na jedną przychodnię	2 260	2 049	1 729	1 606	1 603	1 495	1 599	1 400	1 494	-34%
liczba ludności w powiecie	67 842	67 721	67 656	67 521	67 353	67 178	66 911	66 917	66 843	-1%
Ilość osób przypadająca na jedną przychodnię	2 513	2 419	2 255	2 210	2 105	2 036	2 158	2 091	2 228	-11%
liczba ludności w województwie	2 127 948	2 128 687	2 129 951	2 129 294	2 129 187	2 127 657	2 127 656	2 129 138	2 129 015	0%
Ilość osób przypadająca na jedną przychodnię	2 369	2 048	1 994	1 959	1 893	1 871	1 800	1 714	1 732	-27%
liczba ludności w kraju	38 529 866	38 538 447	38 533 299	38 495 659	38 478 602	38 437 239	38 432 992	38 433 558	38 411 148	0%
Ilość osób przypadająca na jedną przychodnię	2 320	2 012	1 985	1 971	1 919	1 883	1 804	1 745	1 755	-24%

Źródło: GUS BDL;

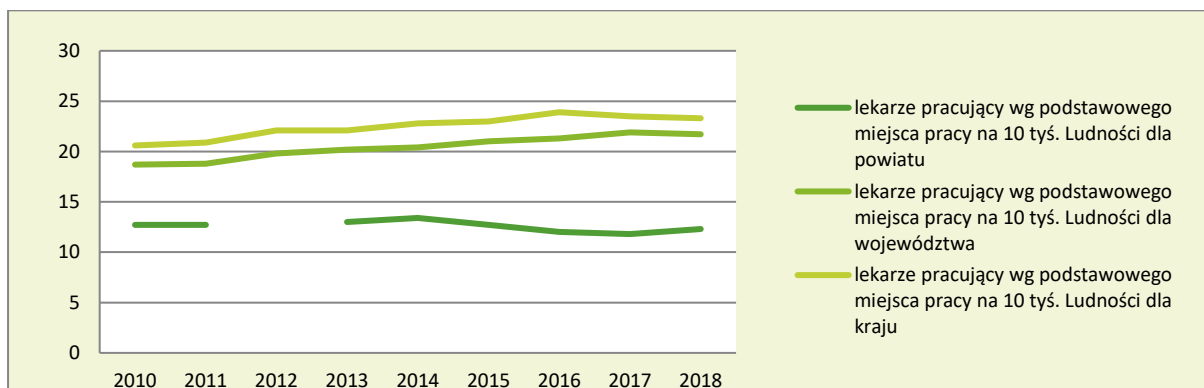
Drugim kluczowym czynnikiem (być może najważniejszym) oceniającym jakość ochrony zdrowia jest dostępność mieszkańców do lekarzy pierwszego kontaktu. Wysoki wskaźnik dostępności może świadczyć o lepszych warunkach świadczenia opieki zdrowotnej dla mieszkańców, krótszym okresie oczekiwania na usługi medyczne.

Tabela 42. Kadra medyczna

Kadra medyczna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Zmiana %
Lekarze pracujący wg podstawowego miejsca pracy na 10 tyś. ludności dla powiatu	12,7	12,7	b.d.	13	13,4	12,7	12	11,8	12,3	-3,1%
<b>Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tyś ludności dla powiatu</b>	<b>16,7</b>	<b>15,8</b>	<b>b.d.</b>	<b>17,5</b>	<b>19,2</b>	<b>20,1</b>	<b>20,9</b>	<b>20,3</b>	<b>21,2</b>	<b>26,9%</b>
Lekarze pracujący wg podstawowego miejsca pracy na 10 tyś. ludności dla województwa	18,7	18,8	19,8	20,2	20,4	21	21,3	21,9	21,7	16%
<b>Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tyś ludności dla województwa</b>	<b>33,2</b>	<b>35,1</b>	<b>37,3</b>	<b>38,1</b>	<b>39,3</b>	<b>41,5</b>	<b>43,1</b>	<b>44,1</b>	<b>45,7</b>	<b>37,7%</b>
Lekarze pracujący wg podstawowego miejsca pracy na 10 tyś. ludności dla kraju	20,6	20,9	22,1	22,1	22,8	23	23,9	23,5	23,3	13,1%
<b>Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10tyś ludności dla kraju</b>	<b>42,2</b>	<b>44,7</b>	<b>47,7</b>	<b>48,7</b>	<b>52,3</b>	<b>53,5</b>	<b>55,7</b>	<b>56,7</b>	<b>57,7</b>	<b>36,7%</b>

Źródło: GUS BDL

Rysunek 26. Lekarze pracujący wg podstawowego miejsca pracy



Źródło: GUS BDL

**W okresie 2010 - 2018 na terenie gminy widoczny jest poważny problem w dostępie mieszkańców do lekarzy świadczących usługi medyczne.** W roku 2010 na 10 tyś. mieszkańców na terenie gminy przypadało 16,7 lekarzy, w roku 2018 nastąpił nieznaczny wzrost do 21,2 lekarzy. Niestety nawet wzrost liczby lekarzy nie przyczynił się do ograniczenia dystansu, jaki dzieli gminę Nisko względem średniej krajowej w dostępie do lekarzy. W 2010 r. w kraju na 10 tyś. mieszkańców przypadało 42,2 lekarzy (o 25,5 lekarzy więcej niż w naszym powiecie), w regionie natomiast 33,2 (więcej o 16,5). W roku 2018 na terenie kraju na 10 tyś. mieszkańców przypadało 57,7 lekarzy (więcej od naszego powiatu o 36,5), w regionie 45,7 (o 24,5 więcej od naszego powiatu). W ten sposób w ostatnim roku badanym 2018 dystans dzielący naszą gminę względem średniej krajowej i regionalnej jeszcze dodatkowo się pogłębił.

Drugim ważnym czynnikiem warunkującym jakość zdrowia jest również dostępność do lekarzy zatrudnionych wg. podstawowego miejsca pracy, która gwarantuje stabilny dostęp do usług medycznych w miejscu głównego zatrudnienia lekarzy. Obrazuje również potencjał danego rynku, zwłaszcza jego wartość rozwojową, większa liczba lekarzy wg. głównego miejsca zatrudniania może świadczyć o potencjale gospodarczym i demograficznym danego miejsca, przekłada się również na lepszą jakość i dostępność do usług medycznych.

W okresie 2010 - 2018 liczba lekarzy pracujących wg podstawowego miejsca pracy na terenie gminy zmniejszyła się o 3,1% w stosunku do roku bazowego 2010, wzrósł natomiast udział personelu pracującego ogółem o blisko 26,9%. Możemy zauważyć, iż udział lekarzy

pracujących w powiecie nizańskim wg głównego miejsca zatrudnienia w roku 2018 na 10 tys. mieszkańców wynosił:

- 12,3 lekarzy pracujących wg podstawowego miejsca pracy dla powiatu;
- 21,2 lekarzy pracujących ogółem dla powiatu.

Badanie to możemy pogłębić jeszcze o porównanie się do średniej krajowej i regionalnej. Udział lekarzy pracujących wg podstawowego miejsca pracy stanowi istotny problem dla powiatu i gminy Nisko, bowiem w porównaniu do średniej krajowej (23,3 lekarzy na 10 tys. mieszkańców) i regionalnej (21,7 lekarzy) na terenie Niska analizowana liczba lekarzy zdecydowanie odstaje od danych regionu i kraju. Jest to podstawowy wskaźnik obrazujący miejsce głównego zatrudnienia lekarzy, obrazuje jaka liczba lekarzy pracuje w miejscu głównego zatrudnienia względem liczby lekarzy pracujących w formie „dodatkowej” np. na umowę okresową, zlecenia, czy w niższym wymiarze pracy, którzy główne miejsce pracy posiadają w innej lokalizacji. W ten sposób możemy wnioskować, iż lekarze z głównym miejscem zatrudnienia więcej swojej aktywności zawodowej/medycznej poświęcają w głównym miejscu pracy, co wpływa na jakość świadczonych usług zdrowotnych. Widoczne są również różnice w dostępie do liczby lekarzy zatrudnionych ogółem (wg różnych form zatrudnienia) na terenie powiatu, w kraju średnia wynosi 57,7 lekarzy na 10 tys. mieszkańców, w regionie 45,7, natomiast na terenie powiatu jedynie 21,2 lekarzy. Przedstawione dane wskazują na ograniczenia mieszkańców gminy (na podstawie danych powiatowych) w dostępie do lekarzy i podstawowej opieki przez nich świadczonej.

Drugim analizowanym wskaźnikiem jest liczba personelu medycznego, do którego zaliczają się pielęgniarki i położne. Liczba pielęgniarek i położnych zatrudnionych wg podstawowego miejsca pracy w okresie 2011 – 2018 na terenie powiatu nizańskiego wzrosła o 6%. **Analizując liczbę personelu medycznego względem obszarów porównawczych niestety gmina Nisko (dane dla powiatu) wypadła najmniej korzystnie względem regionu i kraju.** Na terenie gminy liczba personelu przypadającego na 10 tys. mieszkańców jest najniższa względem kraju i regionu, zarówno w roku 2011, jak również w 2018. Ponadto personel medyczny z terenu powiatu nizańskiego w zdecydowanej większości pracuje wg. głównego miejsca pracy. Wyniki przedstawionej analizy są bardzo niepokojące względem przyszłości gminy. Zdecydowanie niższy wskaźnik dostępności do personelu może w najbliższym czasie skutkować problemami w dostępie do podstawowej opieki zdrowotnej, do której niezbędna jest praca pielęgniarek i położnych.

Dodatkowo analizie możemy poddać poziom wykształcenia personelu medycznego. W okresie 2011 - 2018 poziom wykształcenia pielęgniarek i położnych uległ zdecydowanej poprawie, wzrosła liczba personelu medycznego z tytułem mgr, co może skutkować wyższą jakością świadczonych usług.

Podsumowując dostępność do usług zdrowotnych, należy podkreślić zdecydowanie lepszą dostępność mieszkańców gminy Nisko do infrastruktury zdrowotnej, zwłaszcza liczby działających przychodni i aptek, ale jednocześnie należy podkreślić wysokie problemy gminy (jak również całego powiatu) w dostępie do lekarzy, zwłaszcza lekarzy wg. podstawowego miejsca zatrudnienia, jak również podstawowego personelu medycznego. Jakość usług medycznych na terenie gminy w przyszłości może być w dużej mierze ograniczana dostępnością do wykwalifikowanej kadry medycznej.

Tabela 43 Personel pracujący- pielęgniarki i położne

Pielęgniarki i położne na 10 tys. Ludności	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	zmiana
personel pracujący wg podstawowego miejsca pracy dla powiatu	38,4	b.d	41,2	40,7	40,6	39,3	39,3	40,2	4,7%
personel pracujący dla powiatu	38,7	b.d	41,5	41,3	41,4	39,3	39,6	41	5,9%
personel pracujący wg podstawowego miejsca pracy dla województwa	59,6	b.d	64,4	65,2	65,7	66	65,5	66,6	11,7%

personel pracujący dla województwa	67,3	b.d.	71,1	72,4	76,4	74,8	79	82,3	22,3%
personel pracujący wg podstawowego miejsca pracy dla kraju	54,2	61,2	58	57,6	57,2	56,9	56,3	56,2	3,7%
personel pracujący dla kraju	62,9	69,1	66,2	67,6	68,2	67,9	70,9	72	14,5%

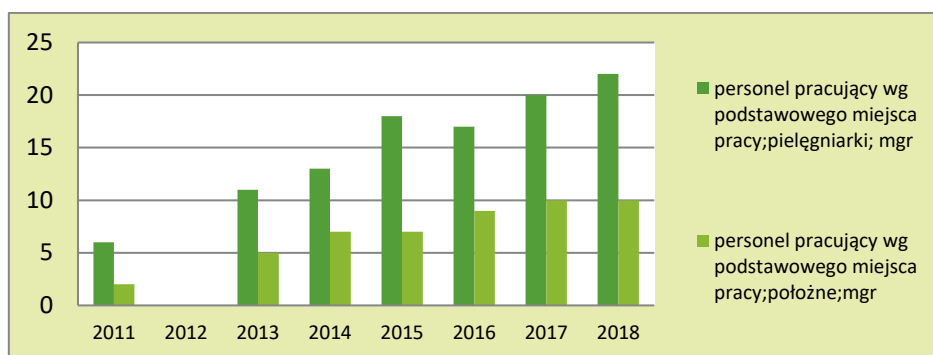
Źródło: GUS BDL

Tabela 44 Pielęgniarki i położne wg poziomu wykształcenia

Pielęgniarki i położne wg poziomu wykształcenia	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	zmiana
personel pracujący; pielęgniarki; mgr	6	b.d.	11	13	18	17	20	23	283,3%
personel pracujący; położne; mgr	2	b.d.	5	7	7	9	10	10	400,0%

Źródło: GUS BDL

Rysunek 27 Pielęgniarki i położne wg poziomu wykształcenia



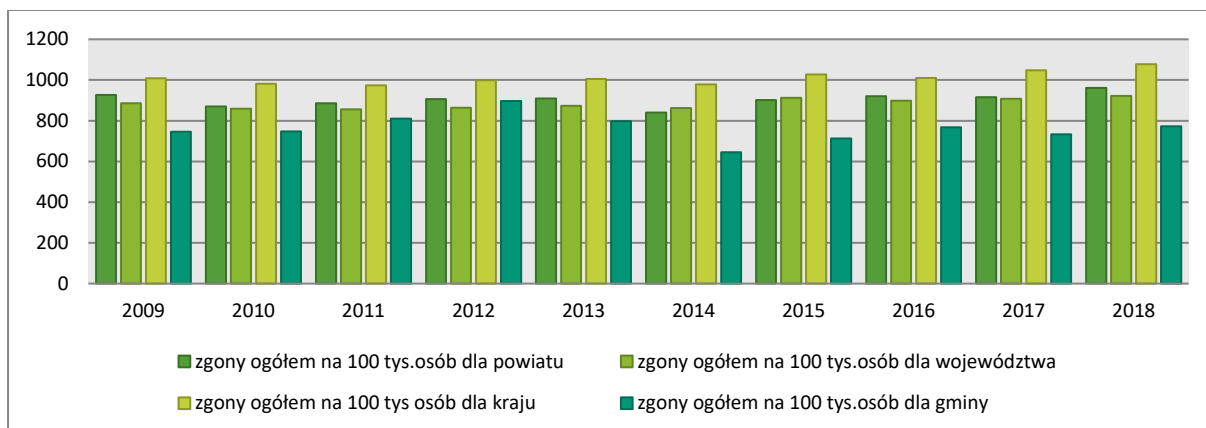
Źródło: GUS BDL

## STATYSTYKA ZGONÓW I UMIERALNOŚCI Z POWODU CHOROÓB UKŁADU KRĄŻENIA I CHOROÓB NOWOTWOROWYCH

Kolejnym obszarem analizy jakości działania sektora usług zdrowotnych jest ocena przyczyn i liczby umieralności mieszkańców gminy, która w pewnym stopniu definiuje jakość lokalnego systemu zdrowia. Ponadto ważnym elementem oceny demograficznej gminy jest statystyka zgonów. Zgony stanowią obok urodzeń podstawowy składnik bilansu ludności i jako taki determinują zarówno bieżącą sytuację demograficzną jak i perspektywy rozwoju ludności. Wymienione zdarzenia demograficzne pociągają za sobą zmiany w stanie liczebnym i strukturze ludności według płci i wieku. Dysponowanie rzetelną informacją o zgonach i umieralności według przyczyn jest niezwykle istotne dla prawidłowego określenia celów polityki zdrowotnej państwa i gminy oraz oceny jej skuteczności.

**Na terenie gminy Nisko wskaźnik umieralności (liczba zgonów na 10 tys. mieszkańców) jest najniższy zarówno w roku bazowym 2009, jak również w roku 2018.** Ponadto dynamika wzrostu zgonów w tym okresie na terenie gminy jest najniższa. W roku 2018 wskaźnik zgonów na terenie gminy na 10 tys. mieszkańców był niższy o 28% względem wskaźnika krajowego, o 26% względem regionu i również niższy o 20% względem powiatu. W ten sposób gmina Nisko w obszarze ilości zgonów ma zdecydowanie lepszą sytuację, niż w obszarze dostępności do lekarzy i personelu medycznego.

Rysunek 28 Zgony ogółem na 100 osób



Źródło: GUS BDL

Tabela 45 Zgony

Zgony ogółem	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	zmiana
zgony ogółem na 100 tys. osób dla gminy	746	746,9	810,3	896,8	797,1	645,1	713,3	767,9	732,8	772,1	3,5%
zgony ogółem na 100 tys. osób dla powiatu	926,4	870,5	885,3	906,5	910,2	839,9	901,4	920	915,6	961,2	3,8%
zgony ogółem na 100 tys. osób dla województwa	885,5	859,7	856	864,4	873,4	862,6	912,8	898,2	908,4	922,4	4,2%
zgony ogółem na 100 tys. osób dla kraju	1008,9	982,6	974,7	998,6	1005,9	978,2	1027	1009,7	1048,5	1078,3	6,9%

Źródło: GUS BDL

Do przyczyn zgonów na terenie gminy i miasta Nisko w głównej mierze należą choroby układu krążenia (stanowią 71% liczby zgonów) i choroby nowotworowe (29% liczby zgonów na terenie powiatu). Na terenie gminy wskaźnik udziału chorób krążenia jest wyższy względem średniej krajowej i regionalnej, natomiast udział chorób nowotworowych jest niższy również od średniej krajowej i regionalnej. Niestety w tym okresie rośnie udział chorób nowotworowych (wzrost o 15,9%), maleje udział chorób układu krążenia (spadek o 6,3%). Tempo wzrostu zgonów powodowanych chorobami nowotworowymi jest niepokojący, bowiem rośnie zdecydowanie szybciej niż na terenie regionu, jak również na terenie kraju. Pozytywnym czynnikiem analizy jest ogólny spadek liczby zgonów na terenie gminy, choć w tempie zdecydowanie niższym niż średnia w województwie. Ogólna zmiana liczby chorób powodujących zgony w roku 2018 zmniejszyła się o 0,83%, natomiast na terenie kraju wskaźnik ten wzrósł o 0,46%, a na terenie regionu zmniejszył się o 6,53%.

Podsumowując można stwierdzić, iż na terenie gminy zdecydowanie rośnie udział zgonów powodowanych chorobami nowotworowymi i maleje liczba zgonów z powodu chorób krążenia.

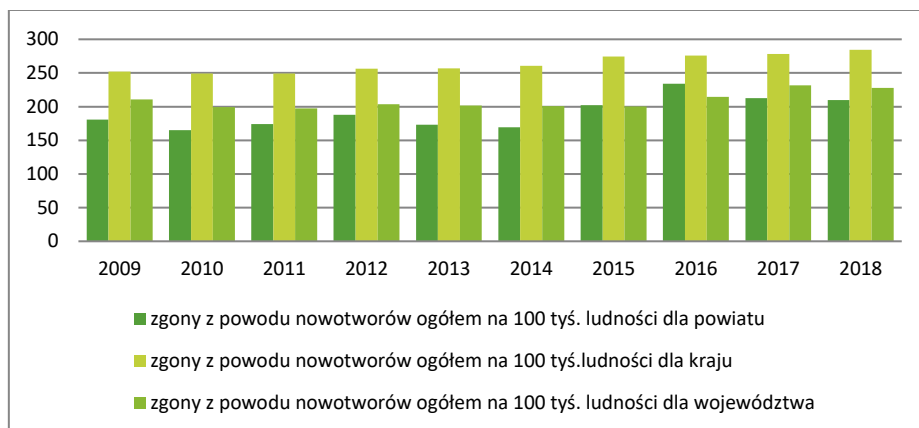
Na podstawie przedstawionej analizy w formie tabelarycznej możemy również wskazać rosnące zagrożenie zgonami wywołanymi chorobami krążenia, jakie w coraz większym stopniu dotyczą kobiet na terenie gminy Nisko. Od roku 2014 na terenie powiatu z powodu chorób krążenia więcej umiera kobiet niż mężczyzn. Podobna sytuacja występuje również na obszarze regionu, czy kraju.

Dla lepszego zobrazowania przedstawionej analizy zostały umieszczone wykresy i tabele.

Tabela 46 Zgony wg przyczyn

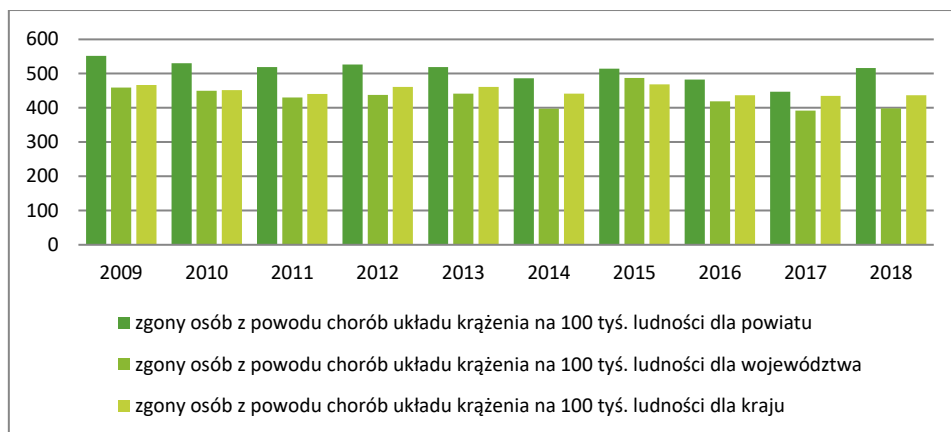
Zgony wg przyczyn	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Zmiana %
<b>powiat niżański</b>											
zgony z powodu nowotworów ogółem na 100 tys. ludności dla powiatu	180,8	165	174,1	187,8	173,2	169,2	202,3	234,1	212,4	209,6	15,9%
zgony osób z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. ludności dla powiatu	551,4	530,3	519,4	526,4	519,5	486,7	514,7	483,1	447,3	516,5	-6,3%
zgony kobiet z powodu chorób układu krążenia na 100 tys kobiet dla powiatu	525,4	509,8	543,4	509,5	577,4	476,3	548,1	505,3	468,4	572,1	8,9%
zgony mężczyzn z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. Mężczyzn dla powiatu	578	551,1	494,9	543,7	460,5	497,3	480,6	460,5	425,9	459,8	-20,4%
stosunek kobiet/mężczyzn w liczbie zgonów z powodu chorób układu krążenia	90,90 %	92,51 %	109,80 %	93,71%	125,39 %	95,78 %	114,0 4%	109,7 3%	109,9 8%	124,4 2%	
<b>region</b>											
zgony z powodu nowotworów ogółem na 100 tys. ludności dla województwa	210,8	199,5	197,5	203,4	201,9	200,9	200,3	214,7	231,8	227,9	8,1%
zgony osób z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. ludności dla województwa	459,5	449,8	430,5	437,5	441,6	398	487,3	419,5	391,9	398,6	-13,3 %
zgony kobiet z powodu chorób układu krążenia na 100 tys kobiet dla województwa	485,2	474,4	453,6	458,4	454,7	405,1	515	447,9	424,3	428,6	-11,7 %
zgony mężczyzn z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. Mężczyzn dla województwa	432,5	424,2	406,4	415,7	428	390,7	458,4	389,8	358,1	367,4	-15,1 %
stosunek kobiet/mężczyzn w liczbie zgonów z powodu chorób układu krążenia	112,1 8%	111,8 3%	111,61 %	110,27 %	106,24 %	103,6 9%	112,3 5%	114,9 1%	118,4 9%	116,6 6%	
<b>kraj</b>											
zgony z powodu nowotworów ogółem na 100 tys. ludności dla kraju	252	249,4	249,2	256,3	256,9	260,7	274,3	275,7	278,3	284,5	12,9 %
zgony osób z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. ludności dla kraju	466,4	451,8	440,9	460,8	460,8	441,1	469	437,1	434,8	437,2	-6,3%
zgony mężczyzn z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. Mężczyzn dla kraju	453,8	437	425,4	446	442,9	423,2	447,6	415,7	408,1	413	-9,0%
zgony kobiet z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. kobiet dla kraju	478,2	465,6	455,5	474,8	477,7	457,8	489	457,2	459,9	459,9	-3,8%
stosunek kobiet/mężczyzn w liczbie zgonów z powodu chorób układu krążenia	105,3 8%	106,5 4%	107,08 %	106,46 %	107,86 %	108,1 8%	109,2 5%	109,9 8%	112,6 9%	111,3 6%	

Rysunek 29 Zgony osób z powodu nowotworów na 100 tys. ludności



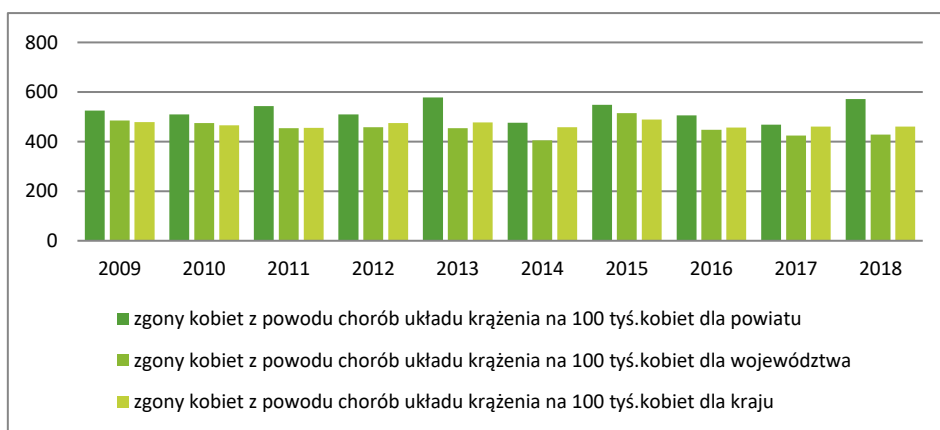
Źródło: GUS BDL

Rysunek 30. Zgony osób z powodu chorób układu krążenia



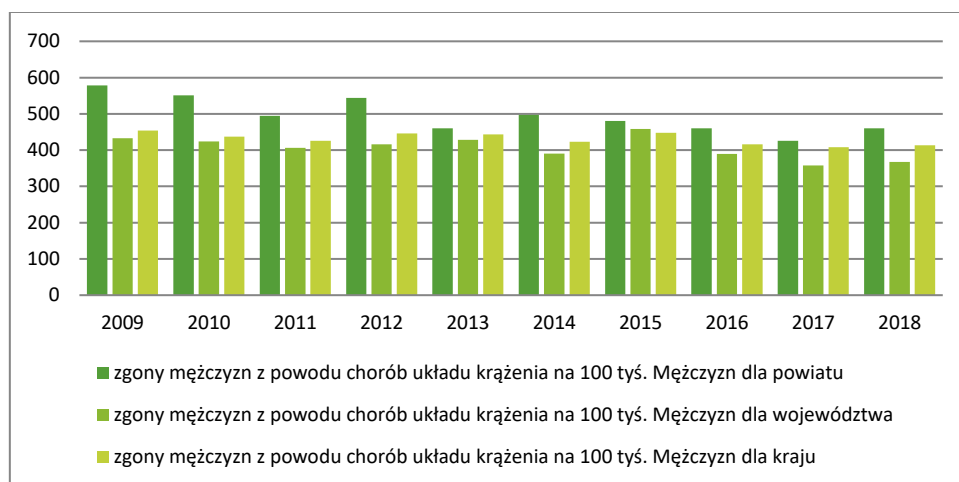
Źródło: GUS BDL

Rysunek 31. Zgony kobiet z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. kobiet



Źródło: GUS BDL

Rysunek 32. Zgony mężczyzn z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. mężczyzn



Źródło: GUS BDL

## 2. Kultura

Rysunek 33. Nizańskie Centrum Kultury "Sokół" w Nisku



Źródło: strona internetowa nck.nisko.pl

Działalność kulturalna na terenie gminy i miasta Nisko prowadzona jest przez Nizańskie Centrum Kultury „Sokół” – jednostkę budżetową Gminy, przez Katolicki Dom Kultury Arka – organizację pozarządową oraz przez lokalnie działające szkoły i pozostałe organizacje społeczne.

Działalność kulturalną na terenie gminy i miasta Nisko prowadzą:

1. Nizańskie Centrum Kultury „SOKÓŁ” w Nisku,
2. Kino „Sokół” w Nisku,
3. Nizańskie Centrum Historii i Tradycji,
4. Nizańskie Centrum Kultury „SOKÓŁ” oddział w Zarzeczcu,
5. Nizańskie Centrum Kultury „SOKÓŁ” oddział w Nowosielcu,
6. Miejska Biblioteka Publiczna w Nisku,
7. Katolicki Dom Kultury "Arka" wraz z działającym przy nim Zespołem Pieśni i Tańca "Raclawice".

NCK „Sokół” działa w budynku zabytkowym, wybudowanym w 1904 roku z przeznaczeniem na siedzibę Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”. Budynek wybudowany został w stylu secesyjnym, powstał ze składek społecznych mieszkańców miasta, pomocy finansowej Zarządu Miasta oraz dzięki wsparciu hrabiów Oliviera i Marii Resseguier. Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” prowadziło ożywioną działalność, a budynek spełniał rolę hali sportowej, domu kultury,



kina i klubu. Tu odbywały się wszystkie imprezy sportowe, konferencje, zebrania i spotkania społeczeństwa z władzami.

Niżańskie Centrum Kultury „Sokół” jest głównym organizatorem życia kulturalnego w naszym mieście. Znajduje się w zabytkowym gmachu „Sokoła”, który został rozbudowany, zmodernizowany i dostosowany do naszych potrzeb w roku 2018 dzięki wsparciu środków unijnych z RPO WP na lata 2014 - 2020. NCK posiada również dwa oddziały (filie) w Zarzeczcu i w Nowosielcu. Niżańskie Centrum Kultury realizuje zadania w zakresie upowszechniania wartości ogólnonarodowej, regionalnej oraz środowiskowej, poprzez działalność animacyjną, tworzenie i sprzedaż dóbr kultury. Istotnym elementem działań NCK jest prowadzenie stałych spotkań dla dzieci i młodzieży w ramach realizowanych kół zainteresowań, a także zajęć nieregularnych, które są prowadzone w okresie wakacji czy ferii zimowych. Szczególną opieką otoczone są zespoły i koła zainteresowań oraz tzw. Amatorski Ruch Artystyczny, a zadaniem tych komórek jest rozwój uzdolnień i zainteresowań dzieci, młodzieży i dorosłych oraz zagospodarowanie czasu wolnego.

Zespoły i koła zainteresowań NCK „Sokół” oprócz tego, że występują podczas imprez lokalnych, biorą także udział w konkursach, przeglądach i festiwalach o zasięgu powiatowym, regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym. Są także zapraszane przez placówki kulturalne z całego Podkarpacia. Szczególne uznanie i osiągnięcia mają: Niżańska Kapela Ludowa, Teatr „Kontynuacja”, Reprezentacyjna Sekcja Taneczna Mażorettek, soliści i zespoły wokalne oraz zespoły taneczne.

Kluczowe działania i sekcje NCK „Sokół”:

**„TEATR „KONTYNUACJA”** – powstał w 2007 roku, do chwili obecnej wystawił 168 spektakli, w 2019 roku odbył się Jubileusz 10-lecia Teatru (przesunięta z racji rozbudowy budynku Sokoła). Niżański Teatr współpracuje z innymi Teatrami: „Fundacja Kresy 2000”, „Scena Amatora” Biłgorajskiego Centrum Kultury, Puławskim Teatrem Amatora, Teatrem Dramatycznym „Czwartek” z Tarnobrzega.

W 2010 r. w niżańskim Parku odbył się spektakl „Drzewo” w wyk. aktorów „Fundacji Kresy 2000” z udziałem aktorów „Kontynuacja” NCK Sokół”. W 2016 r. i w 2017 r. po raz kolejny została wystawiona sztuka „Drzewo” (w Szczebrzeszynie i Nadrzeczcu), w wyk. aktorów „Fundacji Kresy 2000” z gościnnym udziałem aktora Teatru „Kontynuacja” – Marka Urbana. W 2019 r. Scena Amatora Biłgorajskiego Centrum Kultury wystawiła spektakl „Zemsta” z gościnnym udziałem Marka Urbana i Wiesława Kieżuna.

Teatr działał na deskach:

- w 2015 wystawił 15 spektakli (m.in. Puławy, Biłgoraj, Lipsko, Rudnik);
- w 2016 wystawił 21 spektakli (m.in. w St. Woli, Rudniku, Zaleszanach, Tarnobrzegu, Krzeszowie, Majdanie Królewskim, Zaleszanach);
- w 2017 wystawił 10 spektakli (m.in. Stalowa Wola, Tarnobrzeg, Sandomierz, Dynów);
- w 2018 wystawił 10 spektakli (m.in. Leżajsk, Tarnobrzeg, Osiek, Majdan Królewski);
- w 2019 wystawił 16 spektakli (m.in. Kolbuszowa, Janów Lub., Stalowa Wola, Majdan Królewski);

**Reprezentacyjna Sekcja Taneczna Mażorettek** Niżańskiego Centrum Kultury „Sokół” powstała w 2010 roku. Od tego czasu dziewczęta prezentowały się ponad 140 razy, prowadząc korowody i wykonując pokazy artystyczne zarówno w Nisku jak i w okolicznych miejscowościach. Ich prezentacje polegają także na oprawie artystycznej niżańskich uroczystości patriotycznych i okolicznościowych. W 2020 roku, przypada jubileusz 10-lecia pracy artystycznej

nizańskich mażorettek. Do kluczowych nagród zdobytych przez Sekcję Taneczną Mażorettek jest zajęcie VI miejsca na Mistrzostwach Europy Mażorettek, jakie odbywały się w roku 2019 na Węgrzech.

**Nizańska Kapela Ludowa** to zespół z najdłuższym stażem artystycznym. Nie sposób zliczyć ile występów i koncertów dała nizańska kapela w ciągu ostatnich 45 lat, zdobywając szereg zasłużonych nagród i wyróżnień. Była wiernym towarzyszem wielu przedsięwzięć artystycznych i imprez okolicznościowych, nie tylko w Nisku, ale w całym regionie. Kapela od wielu lat kultywuje folklor oraz rozsławia tradycje muzyczne w naszym regionie.

**Kino „Sokół” w Nisku.** Nierozerwalnie z budynkiem Sokola związana jest także działalność kinowa. W opracowaniach historycznych zapisano, że pierwsza projekcja filmu w nizańskim Sokole miała miejsce już w 1908 roku. Było to wielkie wydarzenie w życiu środowiska nizańskiego, ale były ku temu doskonałe warunki – duża sala i prąd elektryczny. Pierwsze wyświetlane filmy były nieme, ale szybko przygotowano ozdobniki dźwiękowe. Po kilku latach w czasie projekcji filmów niemych grała wspomniana wcześniej orkiestra „Podwórze” składająca się ze skrzypiec, gitar i mandolin. W nizańskim kinie gromadziła się elita: pracownicy starostwa, oficerowie i nauczyciele. Do wybuchu drugiej wojny światowej w nizańskim Sokole filmy wyświetlane były regularnie.

Obecnie działające kino zostało założone 22 lutego 1991 r. Od tego czasu kino systematycznie działało aż do roku 2013, wyświetlając seanse dla dorosłych, a także dla dzieci i młodzieży. Zmiana zapisu odtwarzania filmów na cyfrowy, zmniejszająca się liczba kopii na analogowych nośnikach, a także brak odpowiedniego sprzętu cyfrowego wymusiło na NCK zamknięcia kina w grudniu 2013 roku. W latach 2014-2017 kino wyświetlało tylko filmy powtórkowe, które dostępne były jeszcze w analogowych wersjach. We wrześniu 2019 roku kino „Sokół”, po kilku latach zawieszenia powróciło z najnowocześniejszą technologią cyfrową 4K. Obecnie pełni ważną rolę w ofercie kulturalnej gminy.

Tabela 47 Raport z działalności kina

ROK	Ilość seansów	Ilość widzów
2014 (ferie i wakacje)	11	83
2015 (ferie i wakacje)	11	135
2016 (ferie i wakacje)	20	438
2017 (ferie)	5	51
2018 (remont NCK)	-	-
Cyfryzacja kina		
2019 (IX-XII)	157	6213

Źródło: Dane NCK

Tabela 48 Raport z działalności kina cyfrowego

miesiąc	Ilość seansów	Ilość widzów
wrzesień	44	2054
październik	35	1236
listopad	25	919
grudzień	53	2004
<b>ogółem</b>	<b>157</b>	<b>6213</b>

Źródło: Dane NCK

Dane NCK obrazują, iż kino po „powrocie” do Niska w wersji cyfrowej cieszyło się dużą popularnością wśród mieszkańców, aż do czasu wystąpienia pandemii COVID-19. Jednak analizując dane z roku 2014 w stosunku do ostatniego kwartału roku 2019, wyraźnie możemy zaobserwować drastyczny wzrost ilości widzów odwiedzających kino. Wskaźnik udziału przedstawia się następująco:

- 7 osób średnio miesięcznie, którzy skorzystali z seansów w 2014 roku;
- 1553 osoby średnio miesięcznie odwiedziło kino w ostatnich czterech mc roku 2019.

Podsumowując, mieszkańcy Niska chętnie korzystają z oferty kulturalnej i chętnie odwiedzają kino „Sokół” co obrazuje powyższa statystyka. Niestety zaistniała sytuacja pandemii uniemożliwia mieszkańcom w pełni korzystanie z długo wyczekiwanego kina.

### **Analiza sprawozdawcza działalności NCK w Nisku**

Analizując raporty ze sprawozdań z działalności NCK Sokół dla gminy Nisko, w każdym kolejnym roku od 2014 roku możemy zauważyć wzrost zainteresowania i chęci uczestnictwa w zespołach i kołach zainteresowań oferowanych przez NCK (wzrost o 28% ). Liczba ta rośnie przede wszystkim wśród dzieci i młodzieży. W samym oddziale w Nisku w 2019 r. powstały 4 nowe zespoły i koła zainteresowań, które w sumie zgromadziły 152 osoby więcej.

Analizując raporty roczne możemy potwierdzić wzrost liczby uczestników zespołów i kół zainteresowań w działających na terenie gminy domach kultury: liczba aktywnie uczestniczących w zajęciach dzieci i młodzieży z działalności kulturalnej w roku 2019 względem roku 2014 zwiększyła się o 74,3%. Nieznacznie maleje liczba osób dorosłych aktywnie włączających się w działalność kulturalną. Rośnie również liczba działających zespołów i kół zainteresowań, szczególnie wśród dzieci i młodzieży, co przekłada się również na przedstawiony wzrost liczby młodych uczestników oferty kulturalnej NCK.

Wraz ze wzrostem uczestników zajęć rośnie również liczba odbiorców organizowanych imprez kulturalnych na terenie gminy. W tym okresie liczba odbiorców przedsięwzięć kulturalnych, zwiększyła się o 92,3%, biorąc pod analizę rok bazowy 2014 i badany 2019 rok.

Przedstawiony rozwój w sposób zdecydowany nastąpił w roku 2019, kiedy oddano do użytku rozbudowany i wyremontowany budynek NCK Sokół w Nisku. Dzięki wsparciu ze środków z RPO WP na lata 2014 – 2020 udało się wyremontować i zachować od zniszczenia część zabytkową budynku dawnego „Sokoła” i rozbudować ją o nową rozszerzoną powierzchnię przeznaczoną pod działalność kulturalną. Dzięki zrealizowanemu projektowi stworzono nowe pracownie: muzyczną, fotograficzną, plastyczną oraz salę taneczną i pracownię multimedialną. Zmodernizowaną salę widowiskową wyposażono w nowoczesne oświetlenie, nagłośnienie, kurtynę, mechanizmy do scenografii oraz magazyn i garderobę. Zadbano także o estetyczne otoczenie obiektu i iluminację elewacji. Przedstawiony projekt otrzymał I nagrodę w Konkursie Mistrzowskie Zmiany w kategorii Środowisko, jako projekt o wysokim znaczeniu dla lokalnej społeczności ze szczególnymi walorami architektonicznymi, bowiem w ramach projektu udało się połączyć zabytkową część istniejącego budynku z nowoczesną bryłą dobudowanej części.

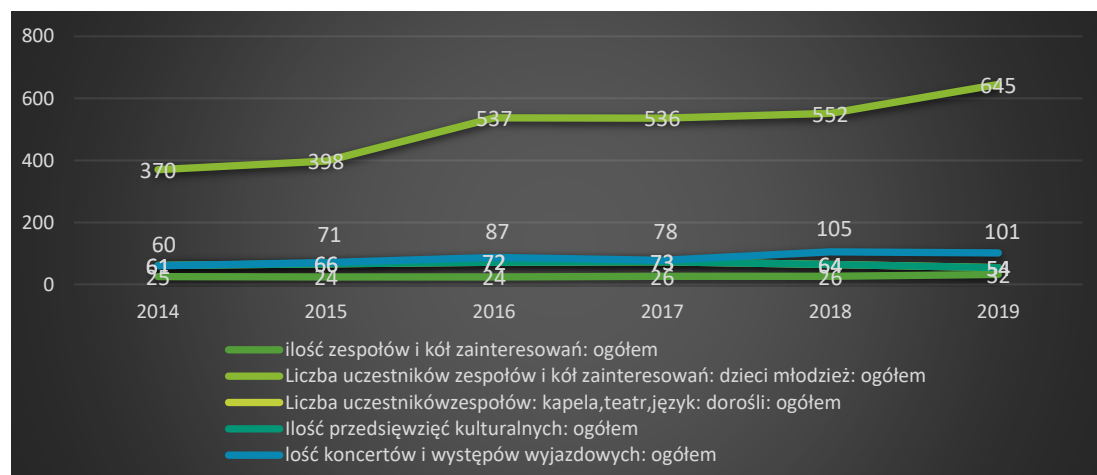
Tabela 49 Sprawozdanie z działalności NCK

Sprawozdanie z działalności NCK Sokół	2014	2015	2016	2017	2018	2019	zmiana %
Ilość zespołów i kół zainteresowań	13	13	14	16	16	17	30,8%
Liczba uczestników zespołów i kół zainteresowań: dzieci młodzież	254	255	372	337	357	427	68,1%
Liczba uczestników zespołów: kapela, teatr, język: dorośli	55	42	52	53	44	34	-38,2%
Ilość przedsięwzięć kulturalnych	50	57	52	35	34	60	20,0%

Liczba odbiorców przedsięwzięć kulturalnych	9500	18584	17826	18414	12800	21374	125,0%
Ilość koncertów i występów wyjazdowych	41	56	62	48	66	46	12,2%
<b>Sprawozdanie z działalności NCK oddział Nowosielec</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>	<b>zmiana %</b>
Ilość zespołów i kół zainteresowań	5	5	5	4	4	8	60,0%
Liczba uczestników zespołów i kół zainteresowań: dzieci młodzież	35	36	67	89	95	131	274,3%
Liczba uczestników zespołów: kapela, teatr, język: dorośli	6	24	20	20	20	20	233,3%
Ilość przedsięwzięć kulturalnych	14	14	13	13	20	25	78,6%
Liczba odbiorców przedsięwzięć kulturalnych	1947	1715	1403	1760	2920	3330	71,0%
Ilość koncertów i występów wyjazdowych	11	8	21	23	32	47	327,3%
<b>Sprawozdanie z działalności NCK oddział Zarzecze</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>	<b>zmiana %</b>
ilość zespołów i kół zainteresowań	7	6	5	6	6	7	0,0%
Liczba uczestników zespołów i kół zainteresowań: dzieci młodzież	81	107	98	110	100	87	7,4%
Ilość przedsięwzięć kulturalnych	13	8	8	13	13	14	7,7%
Liczba odbiorców przedsięwzięć kulturalnych	2250	1199	1535	1810	1930	1630	-27,6%
ilość koncertów i występów wyjazdowych	8	7	4	7	7	8	0,0%
<b>Sprawozdanie z działalności NCK dla gminy</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>	<b>zmiana %</b>
ilość zespołów i kół zainteresowań: ogółem	25	24	24	26	26	32	28,0%
Liczba uczestników zespołów i kół zainteresowań: dzieci młodzież: ogółem	370	398	537	536	552	645	74,3%
Liczba uczestników zespołów: kapela, teatr, język: dorośli: ogółem	61	66	72	73	64	54	-11,5%
Ilość przedsięwzięć kulturalnych: ogółem	77	79	73	61	67	99	28,6%
Liczba odbiorców przedsięwzięć kulturalnych: ogółem	13 697	21498	20764	21984	17650	26334	92,3%
ilość koncertów i występów wyjazdowych: ogółem	60	71	87	78	105	101	68,3%

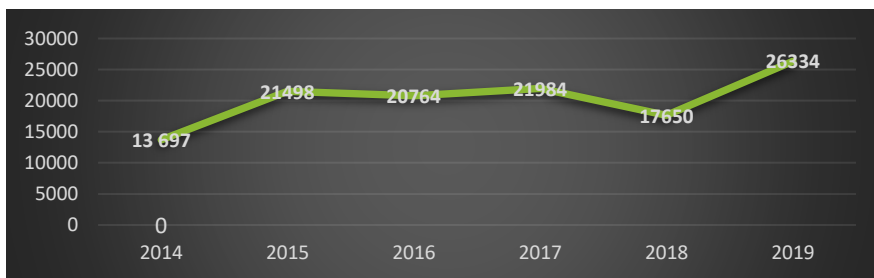
Źródło: Dane z NCK „Sokół”

Tabela 50 Liczba uczestników zespołów i kół zainteresowań



Dane: NCK „Sokół”

Tabela 51 Liczba odbiorców przedsięwzięć kulturalnych ogółem



Dane: NCK „Sokół”

### Miejska Biblioteka Publiczna wraz z filiami

Miejska Biblioteka Publiczna w Nisku mieści się od października 2017 roku w Zespole Szkolno - Przedszkolnym Nr 2 w Nisku, ul. Tysiąclecia 12. Do października 2017 mieściła się w budynku Oficyny Pałacowej w Nisku przy ul. Kościuszki 1A. Miejska Biblioteka Publiczna w Nisku posiada trzy filie: w Nowosielcu, Raclawicach i w Zarzeczcu. Miejska Biblioteka Publiczna w Nisku za główne cele stawia sobie gromadzenie, opracowanie i udostępnianie dokumentów. Jej głównym zadaniem jest gromadzenie i udostępnianie książek, prasy, audiobooków, filmów, dokumentów życia społecznego. Dodatkowo biblioteka zajmuje się także organizowaniem wydarzeń edukacyjno - kulturalnych: spotkań autorskich, spotkań z ciekawymi ludźmi, koncertów kameralnych, lekcji bibliotecznych. Placówka także oferuje bezpłatny dostęp do Internetu.

Biblioteka w Nisku składa się z 3 agend: Wypożyczalnia dla Dorosłych, Czytelnia dla Dorosłych oraz Oddział dla Dzieci. Zmiana lokalizacji zdecydowanie niekorzystnie wpłynęła na działalność MBP.

Ze sprawozdania MBP w Nisku wynika, iż wg danych z roku 2019 w stosunku do roku 2015 możemy zauważyć wzrost zainteresowania czytelnictwem i korzystaniem z oferty biblioteki (wzrost o 3,4%), zmniejszyła się liczba odbiorców prasy, w 2015 zanotowano 7 277 osób, w roku 2019 wynosiła 3 065 osób czyli zmalała o (-57,9%).

Analizując raporty roczne możemy potwierdzić wzrost ilości wypożyczonych książek, w roku 2019 względem roku 2015, zwiększyła się ilość wypożyczeń o (9,6%). W roku 2019 zanotowano wzrost wypożyczeń o (9,6%) dzięki przeprowadzeniu akcji „Mała książka – Wielki człowiek”, w ramach której dzieci w wieku przedszkolnym otrzymywały tzw. wyprawkę – książka oraz karnet na naklejki, za każde jednorazowe wypożyczenie książek otrzymywały dyplom i odznakę czytelnika).

W ostatnim okresie zbiory niżańskiej biblioteki zostały wzbogacone, co możemy potwierdzić również większą ilością udostępnionych książek w roku 2019 (2 290szt.) względem 2015 roku (1 354szt.), liczba udostępnień wolumenów zwiększyła się o 69,1%. Nie jest to jednak wzrost w pełni zadowalający, ponieważ jeszcze w roku 2017 udostępniono 3938 szt. książek.

Podsumowując, możemy stwierdzić, iż sytuacja MBP w Nisku w okresie 2015-2019 była trudna ze względu na zmianę siedziby i ograniczone możliwości lokalowe. Odnotowany spadek wypożyczeń w tym okresie spowodowany jest zapewne zmianą lokalizacji siedziby głównej biblioteki, a także zamknięciem filii w Nowosielcu na czas remontu. Obecne warunki lokalowe nie pozwalają użytkownikom na komfortowe korzystanie z usług MBP, ponieważ z powodu zbyt małej powierzchni część księgozbioru ok. 35% jest niedostępna, w czytelni nie ma możliwości skorzystania z komputera w warunkach zapewniających prywatność. Zdecydowanie spadło również korzystanie z prasy, gdyż jej odbiorcy to głównie osoby starsze, dla których odległość w jakiej znajduje się obecnie biblioteka jest barierą. Innymi ograniczeniami są schody

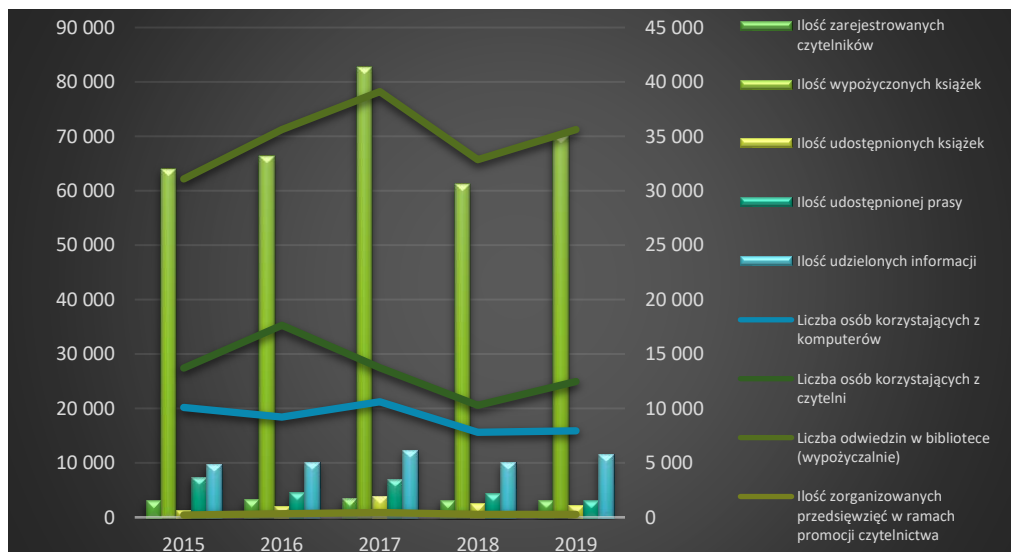
prowadzące do biblioteki, jest to bariera głównie dla osób niepełnosprawnych, starszych oraz matek z małymi dziećmi. Bardzo ważną barierą jest bariera psychologiczna – część czytelników nie chce korzystać z biblioteki, która znajduje się w szkole. Z powodu małej ilości miejsca, braku sali, ograniczona jest także działalność promująca czytelnictwo. Lokalizacja biblioteki w szkole powoduje także przerwy w jej działalności. Z powodu hałasu nie było możliwości korzystania z czytelni, niejednokrotnie też musiały być skracane godziny pracy. Dużym atutem biblioteki jest aktualny i zróżnicowany księgozbiór oraz profesjonalna obsługa.

Tabela 52 Dane liczbowe Miejskiej Biblioteki Publicznej w Nisku

Dane MBP w Nisku	2015	2016	2017	2018	2019	zmiana
Ilość zarejestrowanych czytelników	3 067	3 257	3 437	3 055	3 170	3,4%
Ilość wypożyczonych książek	64 013	66 369	82 721	61 173	70 129	9,6%
Ilość udostępnionych książek	1 354	2 067	3 938	2 542	2 290	69,1%
Ilość udostępnionej prasy	7 277	4 497	7 050	4 325	3 065	-57,9%
Ilość udzielonych informacji	9 732	10 134	12 384	10 065	11 486	18,0%
Liczba osób korzystających z komputerów	10 083	9 225	10 619	7 815	7 935	-21,3%
Liczba osób korzystających z czytelni	13 719	17 645	13 744	10 289	12 466	-9,1%
Liczba odwiedzin w bibliotece (wypożyczalnie)	31 091	35 629	39 116	32 865	35 621	14,6%
Ilość zorganizowanych przedsięwzięć w ramach promocji czytelnictwa	215	331	441	280	284	32,1%

Źródło: Dane MBP w Nisku

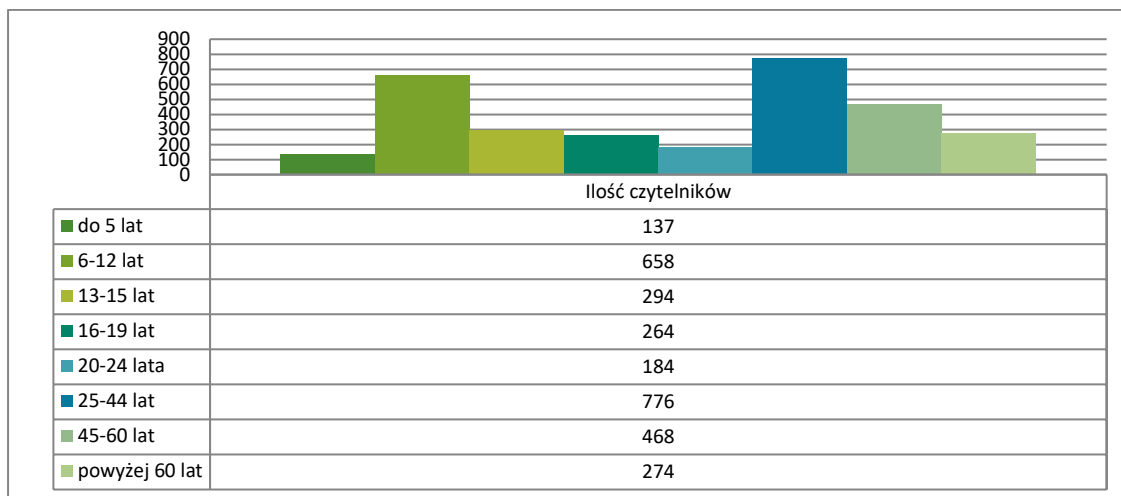
Rysunek 34 Dane liczbowe Miejskiej Biblioteki Publicznej w Nisku



Źródło: Dane MBP w Nisku

Strukturę czytelników Miejskiej Biblioteki Publicznej w Nisku przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 35. Struktura czytelników MBP w Nisku



Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumenty „Raport o stanie gminy i miasta Nisko”

Największą grupę czytelników stanowią mieszkańcy w przedziale wiekowym 25-44 lata (776), a także w przedziale 6-12 lat (658). Martwić może fakt, że bardzo niewielki procent czytelników to młodzież w przedziale wieku 16-19 lat (8,7%), a także pomiędzy 20-24 lata (6%). W czytelni prowadzone są również indywidualne lub grupowe zajęcia nauki korzystania z komputera i Internetu, lekcje biblioteczne, prowadzona jest bibliografia regionalna, gromadzone Dokumenty Życia Społecznego, zbiory regionalne oraz zbiory multimedialne (audiobooki, filmy, muzyka), istnieje możliwość korzystania na miejscu z audiobooków. Prowadzone są zajęcia dla miłośniczek robótek ręcznych.

## Nizańskie Centrum Historii i Tradycji

Rysunek 36. NCHiT



Dane: strona internetowa [nck.nisko.pl](http://nck.nisko.pl)

Nizańskie Centrum Historii i Tradycji to nowa placówka kulturalno - edukacyjna, działająca od września 2018 r. Pełni funkcję miejskiego muzeum, galerii sztuki, miejsca w którym odkrywa się historię i pielęgnuje pamięć o wydarzeniach z przeszłości, ważnych dla miasta i jego okolic. Organizacyjnie podlega pod Nizańskie Centrum Kultury „Sokół” w Nisku. Siedzibą NCHiT jest budynek dawnej oficyny pałacowej, zlokalizowany w centrum miasta na ul. Tadeusza Kościuszki 1. W budynku mieściło się kiedyś pierwsze nizańskie gimnazjum, do niedawna zajmowała go Biblioteka Miejska.

Placówka bardzo prężnie się rozwija organizując ekspozycje i wystawy, przeprowadzając lekcje muzealne, prelekcje, organizując zwiedzania grupowe i udostępniając swoje zasoby zwiedzającym indywidualnie. Wystawy w NCHiT odwiedziło 5028 osób w tym: 92 grupy (2126 osoby) i 513 osób indywidualnie. W wydarzeniach i imprezach organizowanych w NCHiT uczestniczyło 1403 osób. NCHiT jest także miejscem regularnych spotkań członków Towarzystwa Ziemi Nizańskiej. W placówce organizowane były wstawy stałe:

- Sala Kawalerów Orderu Virtutti Militari, ekspozycja sztandarów i medali;
- Miejsce pamięci J. M. Gisgesa;
- „Jest takie miejsce...Nisko. Osada, wieś królewska, dobra kameralne, powiat, miasto”.

Oprócz wystaw stałych NCHiT organizuje wystawy czasowe m. in.:

- Wystawa fotografii Marcina Walko „Europa”;
- Wystawa rękodzieła artystycznego „Nitką malowane”;
- Wystawa malarstwa Michała Potaczała;
- Wystawa „80 lat lodów „U Suchojada”;
- Wystawa fotografii Zdzisława Beksińskiego;
- Wystawa prac Izabeli Habudy „Drewnioły”;

Nizańskie Centrum Historii i Tradycji jest placówką która w swojej ofercie kulturalnej posiada szeroki wachlarz usług dostępnych zarówno dla młodzieży jak i osób starszych. Największym zainteresowaniem cieszyła się wystawa fotograficzna Marcina Walko tutejszego fotografa pn. „Europa”. Licznie przybyli również mieszkańcy m.in. na otwarcie wystawy rękodzieła artystycznego „Nitką malowane”, wernisaż wystawy fotografii Zdzisława Beksińskiego, Wernisaż wystawy prac Izabeli Habudy „ Drewnioły”, oraz VIII spotkanie z cyklu „ Srebrny Wiek Rzeczypospolitej – XVII w. od kuchni”.

Tabela 53 Liczba osób korzystających z oferty NCHiT

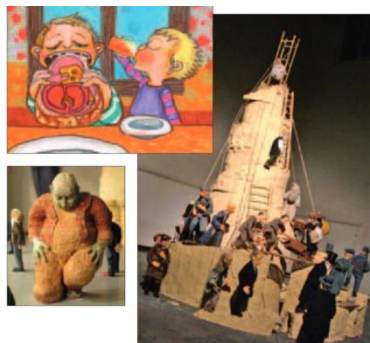
L.P.	WYSZCZEGÓLNIENIE	LICZBA OSÓB
1	Liczba odbiorców imprez i wydarzeń organizowanych przez lub w NCHiT	1403
2	liczba zwiedzających indywidualnie	513
3	liczba zwiedzających grupowo i korzystających z lekcji muzealnych	2639
4	Liczba osób przebywających w NCHiT podczas spotkań TZN	473
	<b>Liczba osób korzystających z oferty NCHiT w 2019</b>	<b>5028</b>

Źródło: Dane z NCK „ Sokół”

## Lokalni Artysty

Nasza gmina Nisko oprócz infrastruktury posiada (skupia) w swoich zasobach również wielu artystów, fotografów, malarzy i twórców rękodzieła artystycznego. Na szczególną uwagę zasługuje Pani Paulina Kara, Marcin Walko, Jan Surma, Michał Potaczała, Zofia Młynarska, Alfreda Przybyło.

### Paulina Kara



mieszkaneczka Niska, od lat zajmuje się lalkarstwem, hobbystycznie tworzy także ilustracje do bajek dla dzieci. Artystka nadaje swoim pracom specyficzną aluzyjność, swoisty humor oraz przewrotność, często jej prace mają oparcie w rzeczywistych osobach. Twórczość pani Pauliny można podziwiać na licznych wystawach i konkursach, często bardzo prestiżowych, w kraju i za granicą.



Źródło: [www.lgdnisko.pl](http://www.lgdnisko.pl)

### Michał Potaczała – mieszkaniec Niska, malarz



Ulubioną tematyką jego obrazów są pejzaże i martwa natura. Jego prace znajdują się m. in. w Muzeum Etnograficznym w Krakowie oraz licznych zbiorach prywatnych. Jako artysta znany jest również środowisku polonijnemu w Stanach Zjednoczonych. Pan Michał często uczestniczy w różnych wystawach, plenerach i spotkaniach organizowanych przez Nizańskie Centrum Kultury „Sokół”.

### Marcin Walko

Marcin Walko - urodzony w Nisku. Absolwent Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie. Dyplom pierwszego stopnia - Fotografia wojenna - studium wojny, punctum fotografii. Wielbiciel struktur, krzywych, pionów i poziomów w krajobrazie. Z pasją, zamiłowaniem i uwielbieniem odkrywa starą część Europy, początki jej powstania - Bałkany. W miejscach pomieszenia kultury i języka. Ma za sobą dekadę twórczości fotograficznej. W poszukiwaniu unikalnych "endemicznych" miejsc, a jednocześnie w obawie o dynamikę zmian zachodzących w krajobrazie stworzył cykl "Europa w ciszy", który zawiera przekrój fotografii krajobrazowej z całej Europy. Wielokrotnie nagradzany i honorowany w najważniejszych konkursach o randze międzynarodowej i krajowej, m.in.: Monovisions Photography Awards, Monochrome Awards, Neutral Density Awards, Discover Europe, Międzynarodowy Fotograf Roku, Polish International Circuit (MONO). Jego zdjęcia były publikowane w czasopiśmie w Polsce i za granicą (Dodho Magazine, Fotoblogia, Fotopolis [...]). W czerwcu 2016 roku został okrzyknięty "Inspiracją" magazynu "Szeroki Kadr". W roku 2018 jako jedyny Polak dokumentował marsz ku pamięci ofiar masakry w Srebrenicy w Bośni i Hercegowinie. Nagrodzony za reportaż "Parcela M11". Po powrocie z Bośni udzielał wywiadu dla Polskiego Radia nt. wydarzeń z 1995 r. w byłej Jugosławii. W roku 2019 Telewizja Polska, zrealizowała program "Magazyn Kultury" z udziałem nizańskiego fotografa, w tym samym roku z okazji ponownego otwarcia kina "Sokół" w Nisku nagrał film dokumentalny o jego historii. Fotografował min. w Turcji, Albanii, Bośni i Hercegowinie, Macedonii, Rumunii, Serbii. Stypendysta Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za wybitne osiągnięcia w dziedzinie nauki i sztuki.

Rysunek 37. Fotograf na wernisżu swoich prac



Źródło: zbiory własne Marcin Walko;

Góry Rodniańskie



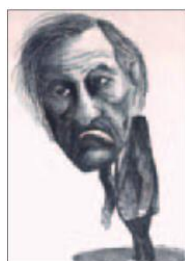
Rumunia 2017



Włochy 2017

Źródło: zbiory własne Marcin Walko;

## Jan Surma



Przez wiele lat jego rysunki można było podziwiać w czasopiśmie o lokalnym i ogólnopolskim zasięgu. Wielokrotnie brał udział w krajowych i międzynarodowych konkursach rysunku satyrycznego oraz licznych wystawach w kraju i za granicą, zdobywając na nich liczne nagrody i wyróżnienia. Pan Jan jest współtwórcą wielu różnych projektów, zilustrował m. in.: Fraszki oraz Wybór fraszek i wierszy Stanisława Siekańca, a także Igraszki satyra Mariana Tadeusza Karasia.

### Podmioty działające poza NCK „Sokół” w Nisku:

**Katolicki Dom Kultury "Arka" wraz z działającym przy nim Zespołem Pieśni i Tańca "Raclawice"**. Zespół posiada w swoim bogatym repertuarze tańce narodowe, suitę regionalną oraz inscenizacje taneczne. Współpracuje także z wieloma ośrodkami w kraju i za granicą m.in. z: Centrum Twórczości Dzieci i Młodzieży w Moskwie, Szkołą Sztuk Pięknych w Gatczynie koło Sankt Petersburga oraz Zespołem Pieśni i Tańca "Biały Orzeł" w Kanadzie. Ponadto, Katolicki Dom Kultury "Arka" organizuje spotkania twórców kultury, wystawy artystyczne, koncerty muzyczne, wieczory poezji oraz okolicznościowe imprezy kulturalne. Jest też organizatorem Festiwalu Kultury Chrześcijańskiej "Eutrapelia", który przeznaczony jest dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych Diecezji Sandomierskiej.

Kolejnymi aktywnymi ośrodkami kultury nizańskiej są działające towarzystwa i organizacje mieszkańców: **Towarzystwo Ziemi Nizańskiej, Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Zarzeckiej, Koło Gospodyń Wiejskich z Zarzecza, Koło gospodyń wiejskich „Nowosielczanki”, Koło Gospodyń Wiejskich w Wolinie, Koło Gospodyń Wiejskich w Raclawicach.**

Bardzo prężnie działającymi podmiotami są koła gospodyń wiejskich, w szczególności z Zarzecza i z Nowosielca, które zajmują się m.in. wytwarzaniem i promocją produktów tradycyjnych. Do nich zaliczają się produkty charakteryzujące się znakomitą jakością i tradycyjnym charakterem, będące w obiegu od co najmniej 25 lat, posiadające cechy odróżniające ten produkt od innych jemu podobnych. Koła gospodyń uświetniają swoimi wyrobami, strojami i pięknie ustrojonymi stołami imprezy okolicznościowe. Na szczególną uwagę zasługuje „Święto Chleba”, którego celem jest promowanie nizańskich tradycji piekarniczych, a także twórczości kół gospodyń, artystów amatorów oraz

artystów ludowych. W programie obchodów "Dni Niska" znajdują się m. in. prezentacje amatorskich zespołów artystycznych, występy kapel ludowych, koncerty rockowe, atrakcje dla dzieci oraz występy znanych gwiazd polskiej estrady.

Koła Gospodyń Wiejskich podejmują inicjatywy związane z rozwojem obszarów wiejskich poprzez organizację i uczestnictwo w wydarzeniach promujących kultywowanie lokalnych tradycji, promowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz promocję lokalnych produktów kulinarnych. Zainteresowaniem i kontynuowaniem tych tradycji przez ludzi młodych - szczególnie wśród nich trzeba to promować i ich zachęcać do kultywowania tradycji wytwarzania lokalnych tradycyjnych produktów kulinarnych.

**Towarzystwo Ziemi Niżańskiej.** Członkowie towarzystwa podejmują kroki w kierunku rozwijania działalności oświatowej, kulturalnej i społecznej oraz popularyzują historię i folklor regionu. Podejmują także działania na rzecz promocji malarzy, pisarzy i innych artystów oraz ludzi zasłużonych dla rozwoju regionu

**Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Zarzeckiej.** Towarzystwo współpracuje z instytucjami kultury i oświaty, zajmuje się dziedzictwem historycznym i dorobkiem kulturalnym regionu, promuje twórczość rodzimych artystów, organizuje wystawy oraz spotkania z ciekawymi ludźmi. Wśród jego osiągnięć należą wymienić coroczne "Wieczory Kolęd i Pastorałek" oraz konkurs poetycki "Kocham Cię Ziemi Rodzinna".

**Koło Gospodyń Wiejskich z Zarzecza.** Członkowie koła od wielu lat promują produkty regionalne m. in. słynną aromatyczną nalewkę - pigwówkę, śliwki w boczku, pasztet z selera, pierogi galicyjskie, gryczaki oraz zupę owocową - pamułę. W całej okolicy słyną z ręcznego wyrobu tradycyjnych palm wielkanocnych i wieńców dożynkowych.

## Produkt lokalne:

Produkt tradycyjny – produkty rolne i środki spożywcze, które charakteryzują się znakomitą jakością i tradycyjnym charakterem, a nie są powiązane z żadnym szczególnym obszarem. Produkt będący w obiegu od co najmniej 25 lat, posiadający cechy odróżniające ten produkt od innych jemu podobnych. W ofercie kół gospodyń wiejskich są niezarejestrowane produkty tradycyjne:

### Produkty tradycyjne

#### Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Zarzeckiej

- śliwki w boczku
- pamuła wieloowocowa
- pasztet z selera
- pierogi galicyjskie
- gryczaki



Źródło: [www.lgdmisko.pl](http://www.lgdmisko.pl)

### **Koło Gospodyń Wiejskich „Nowosielczanki”**

Produkty tradycyjne:

- kalafior z mielonym mięsem
- gołąbki z grzybami
- ślimaczki
- rogaliki siekane



Źródło: [www.lgdmisko.pl](http://www.lgdmisko.pl)

### **LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA**

#### **Stowarzyszenie „Partnerstwo dla Ziemi Nizańskiej”**

Lokalna Grupa Działania o nazwie Stowarzyszenie „Partnerstwo dla Ziemi Nizańskiej”, zwana dalej LGD jest partnerstwem trójsektorowym, składającym się z przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego oraz mieszkańców. LGD działa jako Stowarzyszenie i jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, mającym na celu działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, a w szczególności:

- opracowanie i realizację strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR)
- podejmowanie inicjatyw i działań mających na celu pobudzenie aktywności społeczności lokalnych oraz ich czynny udział w opracowywaniu i realizacji LSR.

#### **Firma z tradycją – zasób lokalny**

Efektywne wykorzystanie zasobów lokalnych powinno prowadzić do osiągnięcia sukcesu gospodarczego w skali lokalnej.

### **80 LAT LODÓW „U SUCHOJADA”**



Źródło: dane z archiwum rodziny Suchojad;

Lodziarnia "U Suchojada" w Nisku to firma z tradycjami. Niżańskie lody są swoistą wizytówką miasta. Od wielu lat te wytwarzane wyłącznie ze świeżych i naturalnych składników delicje przyciągają rzesze wielbicieli z całego regionu. Nazwa lodziarni pochodzi od nazwiska jej założyciela – Pawła Suchojada.

W 1941 roku Paweł zdobywa tytuł mistrzowski w zawodzie piekarskim, pięć lat później w cukierniczym. Obok smakowitych ciast wytwarza i sprzedaje lody. Produkcja lodów w tamtych czasach jest nie lada wyzwaniem. Warunkiem wytwarzania smakołyków jest zapewnienie lodu, który umożliwia mrożenie masy lodowej latem. Lód wyrąbano z zamrzniętych tafli na Sanie, zwożono na podwórko, a następnie zabezpieczano trocinami i przechowywano w szopie do lata. Sama produkcja również była czasochłonna i wymagała sporego wysiłku fizycznego, jako że lody kręcono ręcznie w ogromnym pojemniku kijem. Komunistyczna władza wymusza zamknięcie prywatnej lodziarni w 1949 r. Dopiero w 1957 r. znowu zakłada własną firmę. Początek wznowionej działalności to handel obwoźny - lody sprzedawane są z samodzielnie skonstruowanego wózka na kółkach, potem lody sprzedawane są w małym drewnianym kiosku na dawnej ul. Buczka. W latach 70. u Suchojadów pojawia się pierwszy, używany automat do lodów włoskich. Po latach lodowy interes przejęła córka Teresa z mężem Władysławem Śnieżkiem. Od 2014 roku wnuk założyciela Paweł Śnieżek, strzeże receptury i tajemnicy technologii wytwarzania lodów, podtrzymuje rodzinne tradycje - firmy zadbał, o to by osławiona lodziarnia oficjalnie przyjęła zwyczajowo używaną nazwę „U Suchojada”. Dzisiaj firmę prowadzi razem z żoną Izabelą. Do ich lodów, jak zawsze, ustawiają się długie kolejki. Pojawiają się nowe smaki lodowych ambrozji, oczywiście wszystkie uzyskane z naturalnych składników. Paweł Śnieżek szanuje przeszłość. Od lat niestrudzenie kolekcjonuje pamiątki związane z Niskiem. W swoim skarbcu zgromadził także wiele dokumentów, fotografii, przedmiotów związanych z historią własnej rodziny i lodziarni. Dzięki temu możemy dzisiaj poznać historię najstarszej lodziarni w regionie.

### **Baza noclegowo - gastronomiczna**

Jednym z podstawowych elementów zagospodarowania turystycznego, w skład którego wchodzi różnego rodzaju obiekty noclegowe, pozwalające turystom na przebywanie poza miejscem stałego zamieszkania. W gminie Nisko baza hotelowa jest mocno ograniczona i w swoich zasobach posiada tylko trzy obiekty, w których dysponuje się 44 pokojami dla 82 osób.

Zdecydowanie lepiej przedstawia się baza gastronomiczna, która obejmuje różnego rodzaju restauracje, pizzerie, bary, kawiarenki i kluby. Gastronomia oprócz podstawowych funkcji – ekonomicznych i żywieniowych sprzyja powstawaniu określonych więzi towarzyskich, i organizuje rozrywkę na terenie działania. Usługi gastronomiczne należą do podstawowych usług w dziedzinie turystyki i mogą przyczynić się do przyspieszenia lub zahamowania jej rozwoju. Gmina Nisko posiada szeroką bazę usług gastronomicznych.

#### **Baza noclegowa**

1. **Zajazd pod Jesionami** ul. Lubelska 1c 37 - 400 Nisko – 25 miejsc noclegowych, 15 pokoi;
2. **Gospoda** ul. Polna 33 37 - 400 Nisko – 27 miejsc noclegowych, 14 pokoi;
3. **Hotelik** ul. Tysiąclecia 9 37-400 Nisko – 15 pokoi do wynajęcia – 30 miejsc noclegowych.

#### **Gastronomia**

1. Gospoda ul. Polna 33, 37 - 400 Nisko;
2. Restauracja Stylowa, ul. Kościuszki 8, 37 - 400 Nisko, Tel. 15 841 42 11;

3. Zielony Dworek, ul. Sandomierska 33, 37 - 400 Nisko, Tel. 15 841 33 16;
4. Cafe Mr Blues, Plac Wolności 9, 37 - 400 Nisko, Tel. 15 841 33 16;
5. Zajazd pod Jesionami, ul. Lubelska 1c, 37 - 400 Nisko, Tel. 15 642 61 41;
6. Kebab, ul. Wolności 5 37 - 400 Nisko, Tel. 15 841 63 06;
7. Bar Polonez, ul. Lubelska 8A, 37 - 400 Nisko, Tel. 15 841 13 34;
8. Bar Piwosz, ul. Paderewskiego 11, 37 - 400 Nisko;
9. Sydney Night Club, ul. Ługowa 27, 37-400 Nisko/Zarzeczce;
10. Pizzeria Zielony Młyn, ul. Sandomierska 33, 37 - 400 Nisko, Tel. 15 841 66 61;
11. Pizzeria Iguana, ul. PCK 2, 37 - 400 Nisko, tel. 15 841 42 55;
12. Pizzeria Capri, ul. Sportowa 1, 37-400 Nisko, Tel. 15 841 46 07;
13. Cukiernia Olczyk, ul. Paderewskiego 17, 37 - 400 Nisko, Tel. 15 841 27 14;
14. Lodziarnia u „ Suchojada” ul. Kwiatkowskiego 6, 37 - 400 Nisko;
15. Bar za Torami, ul. Rzeszowska 42, 37-400 Nisko;
16. Kafka Cafe, ul. Plac Wolności 1, 37-400 Nisko;
17. Paleta Smaków ul. Mickiewicza 1, 37-400 Nisko;;
18. Pizzeria Restauracja Dolce Vita, ul. Żurawia 2, 37-400 Nisko;
19. Zajazd Smakosz, ul. Lubelska 31, 37-400 Zarzeczce.

### Zasoby dziedzictwa kulturowego.

Zachowane obiekty zabytkowe znajdujące się na terenie gminy pochodzą z XIX i XX wieku. Łącznie na terenie gminy zewidencjonowano 60 obiektów zabytkowych. Są to obiekty sakralne, zespoły dworskie, kapliczki, cmentarze, domy mieszkalne, obiekty użyteczności publicznej zlokalizowane w Nisku, Zarzeczcu, Raclawicach, Nowosielcu. Na szczególną uwagę zasługuje zespół obiektów miejskich i przemysłowych z XIX i początku XX wieku. Na ochronę zasługuje układ urbanistyczny o charakterze małomiasteczkowym w obrębie ulic wylotowych z rynku: ul. Sandomierska, Paderewskiego, Wolności, Kościuszki. Część obiektów została objęta ochroną prawną z mocy ustawy o ochronie dóbr kultury poprzez wpis do rejestru zabytków. Są to obiekty zlokalizowane na terenie gminy Nisko, 15 zabytków nieruchomości, w tym 1 stanowisko archeologiczne. Obiekty te objęte są wszelkimi rygorami prawnymi wynikającymi z treści odpowiednich aktów prawnych, w tym przede wszystkim rygorami ochrony konserwatorskiej. Wykaz zabytków nieruchomości wpisanych do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków:

- park miejski w Nisku ( nr rejestru 144/A);
- zespół kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Józefa w Nisku ( kościół i plebania) wraz z terenem cmentarza przykościelnego ( nr rejestru 437/A);
- cmentarz wojenny z I i II wojny światowej , położony w Nisku w obrębie cmentarza parafialnego ( nr rejestru 417/A);
- Kaplica grobowa w Nisku - Warchołach - Nr rejestru ( nr rejestru 255A);
- Neogotycka kaplica w Nisku – Malcach przy kościele parafialnym p.w Matki Bożej Królowej Polski w Nisku – Malcach ( nr rejestru A-140);
- Park krajobrazowy podworski – Waldekówka w Raclawicach ( nr rejestru 243/A);
- cmentarz przykościelny wraz z plebanią i ogrodem w Zarzeczcu ( nr rejestru 353/A);
- cmentarz wojenny z I wojny światowej, położony we wsi Zarzeczce – Podborek ( nr rejestru 334/A);
- dom murowany ul. Kościuszki 11 w Nisku ( nr rejestru 142/A);
- cegielnia z suszarnią w Nisku ( nr rejestru 257/A);

- Budynek oficyny pałacowej w Nisku ul. Kościuszki ( nr rejestru A-1286);
- Budynek dawnego Towarzystwa Gimnastycznego w Nisku NCK, „Sokół” ( nr rejestru A-1401);
- teren cmentarza przykościelnego ( bez kościoła parafialnego i dzwonnicy) oraz plebania z ogrodem w Raclawicach ( nr rejestru 438/A);
- cmentarz parafialny Raclawicach ( nr rejestru 383/A);

Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków:

- osada wczesne średniowiecze Stanowisko 1 Nisku -Warchołach ( nr rejestru C-53)

Ponadto szczególną wartość zabytkową posiadają:

- zespół dworsko-parkowy w Zarzeczcu;
- zespół zabudowy małomiasteczkowej przy ul. Wolności, Sandomierskiej, Kościuszki

### **Zespół kościoła parafialnego p. w. św. Józefa wraz z terenem cmentarza przykościelnego.**

*Rysunek 38. Kościół p.w. Św. Józefa w Nisku*



*Źródło: [www.e-dziennik.rzeszow.uw.gov.pl](http://www.e-dziennik.rzeszow.uw.gov.pl)*

Budowę pierwszej w historii Niska świątyni rozpoczęto w 1892 roku, a zakończono w 1896 roku. Uroczystej konsekracji dokonał biskup przemyski J. Fischer 10 czerwca 1901 roku. Swoje powstanie nizański kościół zawdzięcza Marii i Olivierowi Ressequier, którzy byli jego głównymi fundatorami. Podczas pierwszej wojny światowej, w wyniku ostrzału artyleryjskiego, świątynia spłonęła, po czym w latach 1919 - 1922 została odbudowana i ponownie konsekrowana. Kościół jest obiektem neoromańskim założonym na planie krzyża łańcuszkowego, jednonawowym z transeptem, dwoma kwadratowymi zakrystiami, przedsionkami przy transepcie, kruchtą pod wieżą oraz z półkuliście zamkniętym, prostokątnym prezbiterium.

### **Figura Najświętszego Serca Pana Jezusa w Nisku.**

*Rysunek 39. Figura Najświętszego Serca Pana Jezusa w Nisku*



*Źródło: [www.e-dziennik.rzeszow.uw.gov.pl](http://www.e-dziennik.rzeszow.uw.gov.pl)*

Figura znajduje się przy ul. Sandomierskiej, niedaleko starej cegielni. Została postawiona w 1907 roku przez Marię i Oliviera Ressequier, na okoliczność oddania dóbr nizańskich w opiekę Boskiem Sercu. Zniszczoną w 1914 roku przez burzę figurę, odnowił w 1919 roku ostatni prywatny właściciel dóbr nizańskich - Maksymilian Francke. Na cokole umieszczono napis fundacyjny następującej treści: *"My, Olivier hrabia Ressequier de Miremont i Maria z hrabiów Kinskich hrabia Ressequier oddajemy i poświęcamy na wieczną własność cały obszar dworski dóbr Nisko Boskiem Sercu Pana Jezusa przez ręce Niepokalanej Najświętszej Panny w uroczystość Najdroższej Krwi Pana Jezusa . Dn. 7 VII 1907 roku"*.

### Zespół dworsko - parkowy w Zarzeczcu.

Rysunek 40. Zespół dworsko - parkowy w Zarzeczcu.



Źródło: [www.e-dziennik.rzeszow.uw.gov.pl](http://www.e-dziennik.rzeszow.uw.gov.pl)

Położony jest w południowo - zachodniej części wsi, na stromym brzegu Sanu, z którego roztacza się wspaniała panorama na całą okolicę przeciętą wstęgą rzeki. Najistotniejszym obiektem w zespole jest dziewiętnastowieczny dwór klasycystyczny, którego właścicielem byli na początku XX wieku Hofmokl - Ostrowscy. Tu przez pewien czas przebywała znana tłumaczka i poetka Młodej Polski, Bronisława Ostrowska z Brzezickich, autorka poezji: "Opale", "Chusty ofiarne", "Aniołom dźwięku", "Pierścień życia" i prozy: "Książka jutra", "W starym lustrze", "Rozmyślania". Utwory te zawierają wiele opisów Zarzeczca i okolic. Córka poetki, Halina Ostrowska - Grabska opisuje te strony w książce pt. "Bric a brac". Sam dwór jest prostokątną budowlą, nakrytą dachem mansardowym z lukarnami oraz kolumnowym gankiem osłaniającym frontowe reprezentacyjne wejście.

### Kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Królowej Polski w Nowosielcu.

Rysunek 41. Kościół w Nowosielcu



Źródło: dane UGiM Nisko;

Kościół położony jest w centrum Nowosielca po wschodniej stronie drogi krajowej Lublin - Nisko - Rzeszów. Historia obiektu rozpoczyna się w 1883 roku, kiedy to Zofia z Wallensteinów Hompeschowa, żona właściciela Rudnika nad Sanem hrabiego Ferdynanda Hompescha, wystawiła w parku pałacowym w Rudniku nad Sanem kaplicę z drzewa modrzewiowego. Ołtarz do tej kaplicy rzeźbiony był w Zakopanem na wzór ołtarza Matki Boskiej z Monachium



## Kaplica przy kościele parafialnym p. w. N. M. P. Królowej Polski w Nisku - Malcach.

Rysunek 42. Kościół w Nisku - Malcach



Źródło: [www.e-dziennik.rzeszow.uw.gov.pl](http://www.e-dziennik.rzeszow.uw.gov.pl)

Kaplica usytuowana jest w północno - zachodniej części Niska na terenie osiedla Malce, u zbiegu ulic Potok i Sopockiej. Historia kaplicy rozpoczyna się w 1837 roku, kiedy to Tomasz Bis zbudował niewielką drewnianą kapliczkę, w której umieścił obraz Matki Boskiej ad Nives. W 1872 roku obraz został odnowiony, a w 1910 roku, staraniem m. in. Marii Ressequier wybudowano obecną kaplicę. W 1934 roku miejscowy stolarz Karol Fusiek wykonał do kaplicy ołtarz główny. W latach 1977 - 1983 dobudowano do niej obecny kościół, tworząc tym samym świątynię parafialną p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Polski. Przy nowej świątyni niewielka neogotycka kaplica wygląda zjawiskowo. W jej wnętrzu przy ścianie wschodniej ustawiono współczesny ołtarz z XIX - wiecznym obrazem Matki Boskiej ad Nivas

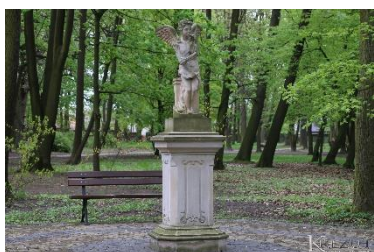
## Dawny zespół pałacowy oraz park miejski w Nisku.



Pocztówka z 1900 roku



Pałac po odbudowie ok.1918 r.



Park miejski współcześnie

Źródło: [www.atlasrezydencji.pl](http://www.atlasrezydencji.pl)

Pozostałości dawnego zespołu pałacowego rozciągają się w północnym narożu rynku oraz wzdłuż ul. Sandomierskiej. Obszerny park miejski, zajmujący obszar 15,3 ha, istniał już w 1853 roku o czym świadczą wykonane wówczas mapy katastralne. Obecny szpital miejski skrywa natomiast w swoich murach, resztki dawnego pałacu. Gruntowna i istotna dla dzisiejszego wyglądu budowli przebudowa, prowadzona po II wojnie światowej, ostatecznie zatarła jej

rezydencjonalny charakter i pozbawiła budowlę cech obiektu zabytkowego. Dla mieszkańców miasta jest to jednak ważna pamiątka historyczna. Z dawnego zespołu pałacowego pozostała piętrowa, murowana oficyna zajmowana niegdyś przez sąd powiatowy i gimnazjum, obecnie zaś przez bibliotekę miejską. Do zespołu pałacowego zalicza się również cegielnia wraz z suszarnią datowana na 1906 rok

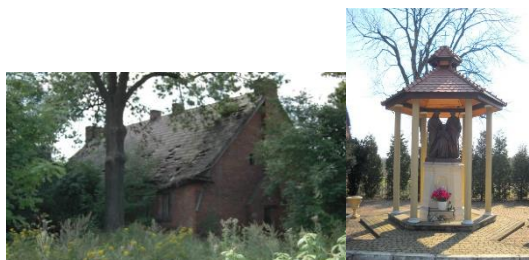
### **Budynek Urzędu Gminy i Miasta w Nisku oraz inne obiekty architektury o charakterze zabytkowym na terenie miasta Nisko.**



*Źródło: dane własne UGiM Nisko;*

Budynek Urzędu Gminy i Miasta w Nisku (dawnie starostwo) wzniesiono przy rynku w latach 1875 - 1878. Jest to prostokątny, dwupiętrowy budynek o fasadzie dzielonej lizenami, z wejściem na osi i otoczony portalem. Sąsiaduje on z budynkiem aresztu, który ozdobiony jest nieco obfitszą i bardziej wyrazistą dekoracją. Nieopodal, przy skrzyżowaniu ulic Mickiewicza i Sandomierskiej, na przełomie XIX i XX wieku wybudowano siedzibę banku. Jest to parterowy, ceglany budynek, poszerzony o ryzality zwieńczone szczytami, o falistych krawędziach, nakryty wysokim dachem z lukarnami oświetlającymi poddasze. Przy ulicy Kościuszki znajduje się, powstały w 1904 roku budynek Towarzystwa Gimnastycznego "Sokół". Mieszcząca dzisiaj kino i dom kultury ceglana budowla charakteryzuje się kształtem wydłużonego prostokąta i skromną dekoracją. Prócz wyżej wymienionych, na uwagę zasługuje także: budynek Poczty przy ul. Mickiewicza, budynek Dworca Kolejowego przy ul. Kolejowej, budynek Liceum Ogólnokształcącego przy pl. Wolności oraz dom murowany z przełomu XIX/XX wieku przy ul. Kościuszki.

### **Zespół folwarczny Sopot w Nisku - Malcach.**



*Źródło: dane własne UGiM Nisko;*

Dawny folwark Sopot usytuowany jest około 2500 metrów na południowy - zachód od centrum miasta. Został on zakupiony przez hr. Eugeniusza Kinskyego dla córki Marii i formalnie został jej przekazany w 1883 roku. Z folwarku, zajmowanego po wojnie przez Państwowe Gospodarstwo Ogrodnicze, pozostały ceglane budynki: rządówki (początek XX w.), spichlerz (XIX/XX w.), stajnia (XIX/XX w.) i drewniany czworak (początek XX w.). Na terenie folwarku znajduje się również figura Świętej Rodziny, ufundowana przez rodzinę Ressequierów w 1907 roku.

### **Kaplica grobowa hr. Ressequier w Nisku - Warchołach.**



*Źródło: dane własne UGiM Nisko;*

Kaplica usytuowana jest w południowo - zachodniej części osiedla Warchoły, w odległości około 200 metrów od drogi krajowej Rzeszów - Lublin. Została ona wzniesiona w 1884 roku jako kaplica grobowa przy letniej rezydencji Marii i Oliviera Ressequier. Z dawnej rezydencji nie pozostało już praktycznie nic. Starą kaplicę powiększono współcześnie o część nawową, tworząc kościół filialny w Nisku - Warchołach - parafię św. Jana Chrzciciela. Murowana i tynkowana neogotycka kaplica składa się z trójbocznie zamkniętego prezbiterium i dwuprzęsłowego korpusu. Na okalającym świątynię placu pozostały fragmenty dwóch nagrobków, znajduje się tam również figura nagrobna zmarłego w 1887 roku Rogera Ressequier.

### **3. Turystyka lokalna**

#### *SZLAKI TURYSTYCZNE/ ŚCIEŻKI DYDAKTYCZNE/ ŚCIEŻKI ROWEROWE*

Gmina Nisko leży na trasie czterech szlaków turystycznych. Zaliczamy do nich:

1. Przyrodnicza ścieżka dydaktyczna w Leśnictwie „Zatyki”;
2. Żółty szlak turystyki pieszej;
3. Szlak architektury drewnianej - trasa IX tarnobrzESCO - nizańska;
4. Szlak wodny "Błękitny San" - San nizinny.

Rysunek 43. Przyrodnicza ścieżka dydaktyczna w Leśnictwie "Zatyki"



ŹRÓDŁO: Mapa z Nadleśnictwo Rudnik;

Zasługującym na szczególną uwagę miejscem na terenie gminy Nisko jest utworzona w 1999 roku ścieżka dydaktyczna w Leśnictwie Zatyki. Każdy odwiedzający to miejsce ma okazję z bliska poznać walory znajdującej się tam przyrody, a także wzbogacić nieco swoją wiedzę z zakresu tematyki zagospodarowania terenów leśnych. Trasa ścieżki biegnie przez wyjątkowo urokliwe fragmenty obszarów leśnych oraz zawiera piękne i rzadko spotykane obiekty przyrodnicze. W jej krajobraz wkomponowane zostały elementy dydaktyczne z zakresu użytkowania, hodowli i ochrony lasu oraz gospodarki łowieckiej.

Ścieżka składa się z dwóch pętli - dłuższej około pięciokilometrowej i krótszej o długości dwóch kilometrów. Trasa jest oznakowana kolorem zielonym. Szczególnie ciekawym miejscem na trasie jest uroczysko "Bardo". Jest to kilkunastohektarowe bagno porośnięte krzewami i wielogatunkową, głównie bagienną roślinnością zielną. Godne uwagi są także piękne, wielogatunkowe drzewostany w różnych fazach rozwojowych.

Ścieżka składa się z 14 przystanków:

- Leśna szkoła;
- Dokarmianie zwierzęcy;

- Mrowisko;
- Ochrona lasu przed zwierzyną;
- Powalone drzewo;
- Łowiectwo (ambona);
- Pomost nad stawem;
- Taras widokowy - "Uroczysko Bardo";
- Leśnik - lekarzem lasu;
- Pułapki feromonowe;
- "Gniazdo" bukowe;
- Sosna - "Królowa polskich lasów";
- Chrust;
- Koniec trasy - miejsce na ognisko.

**Żółty szlak turystyki pieszej** - szlak nizinny o długości 107 km biegnący na trasie Sandomierz - Gorzyce - Wrzawy - Radomyśl nad Sanem - Rozwadów - Stalowa Wola - Nisko - Zarzecze - Ulanów - Bieliny - Krzeszów - Kuryłówka - Leżajsk. Wędrówka tym szlakiem daje możliwość poznania licznych zabytków pogranicza kulturowego i etnicznego. Na jego trasie znajdują się liczne zabytkowe kościoły, synagogi, cerkwie, zamki, pałace, dwory oraz zespoły zabudowy miejskiej.

**Szlak architektury drewnianej - trasa IX tarnobrzesko - nizańska** - szlak długości 232 km prowadzący z Sandomierza w kierunku Stalowej Woli i Niska, następnie drogami lokalnymi prowadzi na południowy - wschód, do Ulanowa i Krzeszowa. Od Krzeszowa trasa szlaku biegnie do Kolbuszowej, a na następnie, za Mielcem skręca na północ, by przez Tarnobrzeg dotrzeć do punktu wyjścia czyli do Sandomierza. Trasa prowadzi początkowo przez płaskie tereny Równiny Tarnobrzeskiej i biegnie w górę Sanu. Za Krzeszowem wiedzie na zachód, w kierunku Nowej Dęby i Kolbuszowej, docierając do obszaru Płaskowyżu Kolbuszowskiego. Są to tereny urozmaicone krajobrazowo z falistymi wzniesieniami i wałami piaszczystych moren. Z Kolbuszowej szlak prowadzi na zachód. Przebiega przez rozległe lasy, głównie z drzewostanem sosnowym rozciągające się wzdłuż zachodniej krawędzi Płaskowyżu Kolbuszowskiego. Okoliczne tereny wchodzi w skład Mielecko - Głogowsko - Kolbuszowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Odcinek trasy od Mielca do Tarnobrzega prowadzi Równiną Nadwiślańską i Doliną Dolnej Wisłoki. Na trasie występują niezwykle ciekawe obiekty sakralnej architektury drewnianej: kościoły w Zaklikowie, Stalowej Woli i Krzeszowie. Wyjątkowy zespół drewnianej zabudowy prezentuje Ulanów. Miejscowość ta, znana przede wszystkim jako dawne miasteczko flisackie, zachowała pierwotny układ urbanistyczny z rynkiem pośrodku oraz charakterystyczną zabudową, złożoną w znacznej części z XIX-wiecznych drewnianych domów flisackich. Znajdują się tu także dwa XVII-wieczne drewniane obiekty sakralne: kościół parafialny i tzw. kościół flisacki.

**Szlak wodny "Błękitny San" - San nizinny** - rzeka San jest najdłuższym dopływem Wisły oraz jedną z największych i najzasobniejszych w wodę rzek karpackich. Wypływa niewielką strugą Studnik na wysokości 950 m n.p.m. ze zbocza Góry Pieniaszkowy w Bieszczadach Zachodnich w pobliżu Przełęczy Użockiej, na granicy polsko - ukraińskiej. W miejscu gdzie wybija źródło, stoi kamienny obelisk z inskrypcją. Od tysiącleci San zasilają wody potoków, strumieni oraz rzek. Główne prawobrzeżne dopływy to : Wiar, Wisznia, Szkło, Lubaczówka i Tanew, a lewobrzeżne: potok Wołosaty, Solinka, Hoczewka, Osława oraz Wisłok. Do ujścia Osławy San ma charakter rzeki górskiej. Płyne przez Bieszczady zbierając wody z wartkich rzek i strumieni, przedziera się przez kręte doliny o stromych zboczach i dużym spadku, tworzy przełomy oraz niewysokie progi skalne. Swój podgórski bieg San kończy w okolicach Przemyśla i jako rzeka nizinna Kotliną Sandomierską podąża ku Wiśle. Po drodze odwiedza miejsca w przeszłości związane ze spławem: Radymno, Jarosław, Sieniawę, Leżajsk, Krzeszów, Rudnik, Ulanów, Nisko i Rozwadów, by nieopodal Sandomierza połączyć się z Wisłą. Od Przemyśla do ujścia do Wisły San płynie

łagodnymi skrętami i jest dostępny nie tylko dla kajaków, ale także dla różnych płaskodennych jednostek pływających o małym zanurzeniu.

### **Cykliczne imprezy kulturalne oraz promujące gminę**

Na terenie gminy corocznie odbywają się imprezy o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, które mogą stanowić potencjał do rozwoju własnych zasobów i promocji „nizańskich” potencjałów:

**Dni Niska "Święto Chleba"** - dwudniowa impreza plenerowa organizowana przez Nizańskie Centrum Kultury "Sokół" oraz władze samorządowe Gminy i Miasta Nisko. Celem imprezy jest promowanie nizańskich tradycji piekarniczych, a także twórczości artystów amatorów oraz artystów ludowych. W programie obchodów "Dni Niska" znajdują się m. in. prezentacje amatorskich zespołów artystycznych, występy kapel ludowych, koncerty rockowe, atrakcje dla dzieci oraz występy znanych gwiazd polskiej estrady.

**Powiatowy Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej** - co roku w kwietniu społeczność powiatu nizańskiego uczestniczy w uroczystościach poświęconych pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej z 1940 roku. Uroczystości towarzyszą wystawy oraz referaty ukazujące te tragiczne wydarzenia.

**"Cudze chwalicie, swego nie znacie"** - konkurs fotograficzny, którego organizatorem jest Wydział Edukacji, Spraw Społecznych i Promocji Starostwa Powiatowego w Nisku. Celem konkursu jest utrwalenie za pomocą kliszy fotograficznej zabytków przyrody, architektury - słowem miejsc pięknych i osobliwych. Konkurs pozwala również na udokumentowanie ciekawych wydarzeń - tego co dzieje się w naszej nizańskiej społeczności. Udział w nim daje okazję do zapoznania się z pięknem i historią ziemi nizańskiej, sprzyja rozwijaniu zainteresowań, uzdolnień, doskonalenia warsztatu fotografii nieprofesjonalnej.

**Międzynarodowy Jarmark "Człowiek a Cywilizacja"** - impreza organizowana przez Nizańskie Centrum Kultury "Sokół". Jej celem jest kształtowanie wśród dzieci i młodzieży postaw proekologicznych oraz budzenie szacunku i dumy z dziedzictwa narodowego. W ramach tej imprezy organizowany jest konkurs plastyczny "Szczujmy Matkę Ziemię" cieszący się od lat dużym powodzeniem.

**Tydzień Kultury Biblijnej** - impreza obejmująca cykl prelekcji oraz konkursów na określony temat, organizowana w miesiącu maju przez Towarzystwo Kultury Chrześcijańskiej "Logos". Ma na celu podtrzymywanie kultury i tradycji narodowo-chrześcijańskiej, upowszechnianie pieśni, wyrabianie nawyków śpiewania i słuchania muzyki oraz spędzania wolnego czasu rozwijając swoje uzdolnienia i zainteresowania.

**Dożynki Powiatowe** - święto plonów, impreza co roku organizowana jest w innej gminie powiatu nizańskiego. Jej podstawowym celem jest pozyskanie i przygotowanie społeczeństwa do aktywnego uczestnictwa w inicjatywach kulturalnych i ich współtworzeniu. Poprzez organizowanie dożynek kultywowana jest tradycja ludowa oraz amatorski ruch artystyczny. Podczas imprezy wszystkie gminy powiatu prezentują swój ludowy dorobek artystyczny m. in. poprzez występy zespołów śpiewaczych, zespołów tanecznych, kapel ludowych, kół gospodyń wiejskich. Prezentują się także firmy i zakłady produkcyjne regionu.

**Przeгляд Pieśni i Piosenki Religijnej "Chcę śpiewać Panu"** - impreza organizowana co roku przez Nizańskie Centrum Kultury i Towarzystwo Kultury Chrześcijańskiej "Logos". Uczestnicy podzieleni na kategorie wiekowe wykonują pieśni religijne. Przeгляд odbywa się w sobotę, a zakończony jest w niedzielę koncertem laureatów w Sanktuarium św. Józefa w Nisku.

**Spotkania Wigilijne połączone z przekazaniem Betlejemskiego Świątełka Pokoju** - przedsięwzięcie plenerowe realizowane w miesiącu grudniu, w trakcie którego, następuje przekazanie Betlejemskiego Świątełka Pokoju, degustacja potraw wigilijnych, wspólne kolędowanie oraz rozstrzygnięcie konkursu na "Najciekawszą Szopkę Bożonarodzeniową". Spotkaniu Wigilijnemu towarzyszy pokonkursowa wystawa szopek bożonarodzeniowych, kiermasz ozdób świątecznych oraz żywa szopka.

**Przeгляд Sztuki Dziecięcej i Młodzieżowej Szkatuła** - przedsięwzięcie kulturalne organizowane w ramach obchodów Dnia Dziecka. W programie imprezy znajduje się: Przeгляд Młodych Talentów "Dzieci Dzieciom" czyli prezentacje sceniczne uczniów szkół z terenu Gminy Nisko oraz wychowanków świetlic profilaktycznych, otwarcie wystawy pokonkursowej Międzynarodowego Konkursu Plastycznego dla Dzieci i Młodzieży "Szanujmy Matkę Ziemię" oraz rozdanie nagród laureatom tego konkursu, a także wiele dodatkowych atrakcji w postaci teatrzyków i wesołego miasteczka.

**Kwartalnik Sceniczny** - pod nazwą tą kryje się cykl koncertów wykonawców zaliczających się do nurtu muzycznego nazywanego krainą łagodności czyli twórców z kręgu poezji śpiewanej, piosenki literackiej, autorskiej lub po prostu piosenki z tekstem.

**Zapasy Taneczne** - przegląd zespołów prezentujących tańce sportowy w różnych kategoriach. Celem rywalizacji jest integracja i animacja środowiska taneczno - sportowego oraz popularyzacja tańca i sportu, jako środka kulturotwórczego i aktywnej formy wypoczynku.

**Nitką Malowane** - wystawa rękodzieła prezentująca prace wykonane bardzo różnymi technikami. Prezentowane prace to przede wszystkim wyszywane obrazy, serwety, bieźniki i obrusy. Ciekawym elementem wystawy są ponadto oryginalne kartki i ozdoby świąteczne oraz efektowne firany.

**Wiosenne Figle** - to prezentacja dorobku artystycznego zespołów tanecznych działających przy NCK "Sokół" oraz jego oddziałach zamiejscowych w Zarzeczu i Nowosielcu.

**Obchody Dnia Flagi Rzeczypospolitej** - w ramach akcji organizowany jest konkurs pt. "Czy flaga szacunku wymaga" - dla uczniów szkół z terenu Gminy i Miasta Nisko, który ma na celu przede wszystkim kształtowanie postaw patriotycznych i postaw obywatelskich oraz zachęcenie dzieci i młodzieży do poznawania historii i symboliki barw narodowych.

**Akcje z cyklu "Pamięć"** - akcje patriotyczne organizowane w celu upamiętnienia znaczących wydarzeń historycznych w dziejach naszego narodu. Obchodzone uroczystości: rocznica podpisania rozkazu mordy katyńskiego, rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego, rocznica wybuchu II wojny światowej, rocznica stanu wojennego.

**Teatralna Lekcja Historii** - przedsięwzięcie mające na celu ukazywanie historii poprzez wystawianie spektakli teatralnych, traktujących o ważnych momentach w życiu naszego narodu. Celem jest promowanie postaw patriotycznych i wzorców obywatelskich poprzez upowszechnianie wiedzy historycznej za pośrednictwem znakomitych dzieł.

**Bieg Wiosny i Bieg Jesieni** - coroczny bieg odbywający się na wiosnę i jesienią w ramach Ogólnopolskiej Akcji "Polska Biega"

#### 4. Oferta sportowo – rekreacyjno – wypoczynkowa

Na terenie Gminy i Miasta Nisko oprócz podstawowej infrastruktury sportowej w postaci stadionów, boisk, hal i innych obiektów, działa pięć klubów sportowych, które prowadzą szkolenie sportowe dzieci i młodzieży oraz dysponują odpowiednią bazą i kadrami szkoleniową. Gmina Nisko wspiera rozwój sportu w gminie, poprzez dofinansowanie działalności tych klubów w formie dotacji celowych. Dostępność do sfery rekreacyjnej działa w sposób bezpośredni na jakość życia mieszkańców.

Infrastruktura sportowa:

##### Stadiony piłkarskie:

- Stadion piłkarski Miejskiego Klubu Sportowego "Sokół" przy ul. Kościuszki 20 w Nisku o wymiarach 104 m x 69 m;
- Stadion piłkarski Klubu Piłkarskiego "Zarzecze" przy ul. Mickiewicza 24 w Zarzeczcu o wymiarach 100 m x 68 m;

W placówkach oświatowych na terenie Gminy i Miasta Nisko funkcjonują następujące obiekty:

##### Kompleksy boisk sportowych "Orlik":

- Kompleks boisk sportowych "Orlik" na terenie Publicznej Szkoły Podstawowej nr 1 w Nisku przy ul. Słowackiego 10; wymiar - 62x30;
- Kompleks boisk sportowych "Orlik" na terenie Zespołu Szkół nr 3 w Nisku przy ul. Piaskowej 15; wymiar -62x30;
- Kompleks boisk sportowych "Orlik" na terenie Zespołu Szkół nr 5 w Nisku przy ul. Tysiąclecia, wymiar -62x30;

##### Boiska wielofunkcyjne:

- Boisko wielofunkcyjne na terenie Publicznej Szkoły Podstawowej nr 4 w Nisku przy ul. Dąbrowskiego 8;
- Boisko wielofunkcyjne na terenie Gimnazjum nr 1 w Nisku przy ul. Szopena 31;
- Boisko wielofunkcyjne na terenie Zespołu Szkół nr 2 w Nisku przy ul. 1000 - lecia 12A;
- Boisko wielofunkcyjne na terenie Liceum Ogólnokształcącego w Nisku przy pl. Wolności 3;
- Boisko wielofunkcyjne na terenie Zespołu Szkół w Zarzeczcu przy ul. Mickiewicza 45;
- Boisko do piłki nożnej na terenie Zespołu Szkół w Nowosielcu, Nowosielec 134;
- Boisko do piłki nożnej na terenie Publicznej Szkoły Podstawowej w Raclawicach przy ul. Rudnickiej 81;
- Boisko wielofunkcyjne na terenie RCEZ przy ul. Sandomierskiej;

##### Hale sportowe i sale gimnastyczne:

- Hala sportowa o powierzchni 2300 m<sup>2</sup> z widownią na 300 miejsc na terenie Regionalnego Centrum Edukacji Zawodowej w Nisku przy ul. Sandomierskiej 1;
- Sala gimnastyczna na terenie Liceum Ogólnokształcącego w Nisku przy pl. Wolności 3;
- Sala gimnastyczna na terenie Zespołu Szkół nr 2 w Nisku przy ul. 1000 - lecia 12A;
- Sala gimnastyczna na terenie Zespołu Szkół nr 3 w Nisku przy ul. Piaskowej 15;



- Sala gimnastyczna na terenie Gimnazjum nr 1 w Nisku przy ul. Szopena 31;
- Sala gimnastyczna na terenie Publicznej Szkoły Podstawowej nr 1 w Nisku przy ul. Słowackiego 10;
- Sala gimnastyczna na terenie Publicznej Szkoły Podstawowej nr 4 w Nisku przy ul. Dąbrowskiego 8;
- Sala gimnastyczna na terenie Zespołu Szkół w Zarzeczu przy ul. Mickiewicza 45;
- Sala gimnastyczna na terenie Zespołu Szkół w Nowosielcu, Nowosielec 134;

### Inne obiekty sportowe:

- Dwie Fitness Club przy Zespole Szkół nr 2 w Nisku, ul. 1000 - lecia 12A.

### Wykaz klubów sportowych na terenie gminy Nisko:

- Miejski Klub Sportowy „SOKÓŁ”- upowszechnianie kultury i sportu poprzez szkolenie utalentowanych sportowo dzieci i młodzieży począwszy od 6 roku życia;
- Amatorski Klub Sportowy „ORKAN”, upowszechnianie kultury fizycznej i sportu prowadzenie szkolenia utalentowanych sportowo dzieci i młodzieży;
- Klub Sportowy, Zarzecze - prowadzenie zajęć sportowych i rekreacyjnych, organizacja treningów, meczy piłkarskich i imprez sportowych dla mieszkańców Gminy
- Stowarzyszenie Klub Sportowy Galena Raclawice - podniesienie jakości szkolenia trenerów i
- doskonalenie umiejętności piłkarskich wśród dzieci i młodzieży poprzez organizację meczów i turniejów piłkarskich.
- Zakup sprzętu sportowego i rozbudowa infrastruktury wokół boiska sportowego w miejscowości Raclawice”
- Klub Sportowy Podwolina - Prowadzenie zajęć sportowo – rekreacyjnych oraz organizowanie zawodów dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy i Miasta Nisko”
- siłownie oraz sauna na terenie Regionalnego Centrum Edukacji Zawodowej w Nisku przy ul. Sandomierskiej 1.

### Baza sportowa i liczba uczestników w 2018 roku

**1. Miejski Klub Sportowy SOKÓŁ Nisko** posiada bazę sportową na którą składa się stadion miejski z budynkiem szatni oraz trybuna dla widzów. Klub prowadzi szkolenie grup młodzieżowych począwszy od rocznika 2013 w kategoriach: junior, trampkarz, orlik, żak, które uczestniczą w rozgrywkach PZPN. Szkoleniem objętych jest 160 zawodników.

**2. Amatorski Klub Sportowy ORKAN** Nisko korzysta z hali sportowej Regionalnego Centrum Edukacji Zawodowej w Nisku. Prowadzi szkolenie dzieci i młodzieży w dyscyplinie piłka siatkowa, organizuje ferie na sportowo oraz uczestniczy w organizacji turniejów, zawodów i imprez sportowych. Szkoleniem objętych jest 50 zawodników.

**3. Klub Piłkarski ZARZECZE** posiada bazę sportową położoną w Zarzeczu przy ulicy Mickiewicza, na którą składają się: boisko sportowe, budynek szatni oraz trybuna dla widzów. Klub prowadzi szkolenie młodzieży w zakresie ogólnie - sportowym i gry w piłkę nożną a także przygotowuje zawodników do rozgrywek piłkarskich w ramach organizacji PZPN. Szkoleniem objętych jest 45 zawodników.

**4. Klub Sportowy PODWOLINA** posiada bazę sportową położoną w Nisku przy ulicy Dąbrowskiego, na którą składają się: boisko sportowe, budynek szatni oraz trybuna dla widzów. Klub prowadzi zajęcia sportowo – rekreacyjne dla dzieci i młodzieży oraz szkolenie zawodników uczestniczących w rozgrywkach sportowych organizowanych w ramach PZPN. Szkoleniem objętych jest 55 zawodników.

**5. Stowarzyszenie Klub Sportowy GALENA Raclawice** posiada bazę sportową położoną w Raclawicach przy ul. Lubelskiej, na którą składa się: boisko piłkarskie, budynek szatni i trybuna dla widzów. Klub prowadzi szkolenie młodzieży w zakresie gry w piłkę nożną. W szkoleniu uczestniczy 40 zawodników.

### **Analiza wskaźnikowa dostępności do terenów rekreacyjno - sportowych**

Dostępność do terenów rekreacyjnych na terenie gminy Nisko wpływa w sposób istotny na jakość życia mieszkańców. Uzależniona jest w głównej mierze od dostępności do funkcjonalnej i ogólnodostępnej infrastruktury, dostosowanej zakresem i liczbą do liczby mieszkańców danego badanego obszaru. Dostępność do terenów rekreacyjno – sportowych oparta została o analizę wskaźnika powierzchni terenów rekreacyjno – sportowych przypadających na 1 mieszkańca badanego obszaru. Wyższa wartość wskaźnika wskazuje na lepszą dostępność do infrastruktury sportowej, uwzględniającej gęstość zaludnienia. Z opracowanej analizy wynika, iż średni dostęp do terenów sportowych na terenie Niska kształtuje się na poziomie 3,82 osoby na 1/m<sup>2</sup>. Najlepsza dostępność zapewniona jest dla mieszkańców: Sołectwa Raclawice (7,40), Osiedla Nisko - Podwolina (6,61), Osiedla Nr 2 Nisko - Centrum (5,98), Sołectwa Zarzecze (5,19) oraz Sołectwa Nowa Wieś (4,81). W pozostałych obszarach mieszkańcy mają niższy poziom dostępności od średniej gminnej. Najgorsza sytuacja występuje na Osiedlu Nr 3 Nisko-Barce, które nie posiada żadnych obiektów o charakterze rekreacyjno- sportowym

Kolejnym analizowanym czynnikiem jest dostępność mieszkańców do obszarów rekreacyjno – sportowych wg podziału na obszar miejski i wiejski gminy. Wyższy poziom dostępności zapewniony jest dla mieszkańców obszaru wiejskiego - wynosi ona 4,63 osoby/m<sup>2</sup> niż obszaru miejskiego – wskaźnik wynosi 3,44 osoby/m<sup>2</sup> , czyli możemy stwierdzić iż na obszarze wiejskim powstało więcej miejsc do aktywności sportowej w postaci boisk, placów zabaw, siłowni terenowych itp.

Dostępność mieszkańców korzystających z infrastruktury sportowo – rekreacyjnej możemy również przedstawić uwzględniając powierzchnię terenów przeznaczonych pod sport i rekreację. W centrum miasta znajduje się najwięcej obiektów infrastruktury sportowej oraz zajmują one największą powierzchnię. Największa powierzchnia terenów znajduje się na Osiedlu Nr 1 Nisko - Centrum i wynosi 16 121 m<sup>2</sup>.

Poniższe tabele dogłębniej przedstawiają analizę infrastruktury rekreacyjno – sportowej na terenie gminy Nisko.

Tabela 54 Wykaz infrastruktury sportowo - rekreacyjnej na terenie gminy Nisko wg. zajmowanej powierzchni

Obszar	Powierzchnia [m <sup>2</sup> ]
Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	16121
Boisko wielofunkcyjne na terenie dawnego gimnazjum ul. Szopena + siłownia	1834
Hala sportowa na terenie RCEZ	2300
Sala gimnastyczna na terenie LO	569
Boisko wielofunkcyjne na terenie LO	1248
Sala gimnastyczna na terenie dawnego gimnazjum	198
Boisko wielofunkcyjne( piłki nożnej, bieżnia) przy RCEZ	2182
Siłownia terenowa + architektura	1548
Plac zabaw przy przedszkolu Nr 1 ul. Szopena	5000
Plac zabaw przy żłobku Miejskim	1440

<b>Osiedle Nr 2 Nisko Centrum</b>	<b>15047</b>
Stadion piłkarski Miejskiego Klubu Sportowego " Sokół"	7280
Kompleks boisk sportowych " Orlik" na terenie PSP nr1 przy ul. Stowackiego + plac zabaw	3185
Sala gimnastyczna na terenie szkoły PSP nr1	119
Siłownia terenowa przy ul. Stowackiego	720
Plac zabaw w Parku miejskim + siłownia	3360
Plac zabaw ul. Zasanie + siłownia terenowa	502
<b>Osiedle NR 3 Nisko-Barce</b>	<b>0</b>
<b>Osiedle NR 4 Nisko - Malce</b>	<b>3817</b>
Boisko wielofunkcyjne na osiedlu Malce	1152
siłownia, plac zabaw, mała architektura	2665
<b>Osiedle NR 5 Nisko -Warchoty</b>	<b>4047</b>
Kompleks boisk sportowych "Orlik" na terenie ZS Nr3	2168
Boisko wielofunkcyjne na terenie ZS Nr3 ul. Piaskowa	1350
Sala gimnastyczna na terenie ZS Nr 3 ul. Piaskowa	379
Siłownia terenowa przy ZS Nr 3	150
<b>Osiedle Nr 6 Nisko Podwolina</b>	<b>7075</b>
Sala gimnastyczna na terenie szkoły PSP nr4 ul. Dąbrowskiego	288
Plac zabaw przy przedszkolu	255
Infrastruktura sportowo- rekreacyjna plac Polskiego Sierpnia	1980
Otwarte Strefy Aktywności Przy zbiorniku	2098
Otwarte Strefy Aktywności Przy zbiorniku	1096
Otwarte Strefy Aktywności Przy zbiorniku	1358
<b>Osiedle NR 7 Nisko-Moskale</b>	<b>597</b>
Otwarte Strefy Aktywności	597
<b>Osiedle NR 8 Nisko - Moskale PGO</b>	<b>700</b>
Plac zabaw	700
<b>Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia</b>	<b>4141</b>
Kompleks boisk sportowych "Orlik" Na terenie ZS Nr 5	1500
Boisko wielofunkcyjne na terenie ZS Nr 2 ul. 1000- lecia	1125
Sala gimnastyczna na terenie ZS Nr 2 przy ul. 1000- lecia	576
Plac zabaw przy ZS Nr 2 ul. 1000- lecia	240
Siłownia terenowa na os. 1000- lecia	700
<b>Sołectwo Zarzecze</b>	<b>15373</b>
stadion piłkarski Klubu Piłkarskiego " Zarzecze"	6800
Boisko wielofunkcyjne na terenie ZS ul. Mickiewicza	7150
Siłownie terenowe	525
Sala gimnastyczna na terenie ZS przy ul. Mickiewicza	162
Sala gimnastyczna na terenie ZS przy ul. Mickiewicza	736
<b>Sołectwo Raclawice</b>	<b>10320</b>
Plac zabaw, skate park, korty, siłownia terenowa	3320
Boisko do piłki nożnej na terenie PSP ul. Lubelska	7000
<b>Sołectwo Nowosielec</b>	<b>2845</b>

boisko do piłki nożnej na terenie ZS	2257
Sala gimnastyczna na terenie ZS	288
Siłownie terenowe	300
Sołectwo Wolina	1270
Plac zabaw + siłownie terenowe	1270
Sołectwo Nowa Wieś	1456
Plac zabaw + siłownie terenowe	1456
Sołectwo Kończyce	1276
Teren rekreacyjno - turystyczny, plac zabaw, siłownia ,mała architektura	1276

Źródło: Dane z UGiM Nisko

Tabela 55 Wskaźnik w [m<sup>2</sup>] dostępności do terenów rekreacyjno- sportowych w gminie Nisko na jednego mieszkańca

	Dane demograficzne		Liczba stałych mieszkańców gminy	Powierzchnia terenów rekreacyjno - sportowych [m <sup>2</sup> ]	Wskaźnik dostępności do terenów
L.p.	Sołectwa/osiedla	Powierzchnia [ha]	2019-12-31	2019-12-31	m <sup>2</sup> /mieszkańca
1.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	115	1 963	16 121,00	8,21
2.	Sołectwo Raclawice	603,94	1 395	10 320,00	7,40
3.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	783	1 070	7 075,00	6,61
4.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	498	2 516	15 047,00	5,98
5.	Sołectwo Zarzecze	1987,43	2 962	15 373,00	5,19
6.	Sołectwo Nowa Wieś	134,87	303	1 456,00	4,81
7.	Sołectwo Kończyce	1303,22	353	1 276,00	3,61
8.	Sołectwo Wolina	234,88	418	1 270,00	3,04
9.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	538	1 419	3 817,00	2,69
10.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	479	2 166	4 047,00	1,87
11.	Sołectwo Nowosielec	3875,71	1 597	2 845,00	1,78
12.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	23,74	3 357	4 141,00	1,23
13.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	97,93	550	597,00	1,09
14.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	122	990	700,00	0,71
15.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	303	951	0,00	0,00
16.	Gmina Nisko	11 100	22 010	84 085	54

Źródło: Wyliczenia własne UGiM Nisko

## 5. Pomoc społeczna

Działania w obszarze pomocy społecznej na terenie gminy i miasta Nisko realizowane są przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Nisku wraz z przyległymi placówkami:

cztery placówki wsparcia dziennego – świetlice środowiskowo – profilaktyczne:

1. w Nisku ul. Kwiatkowskiego 2b,
2. w Zarzeczu, ul. Mickiewicza 24, Zarzecze,
3. w Nowosielcu 209 B;
4. w Wolinie, ul. Sienkiewicza 22B.

Pomoc społeczna, jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Trudne sytuacje życiowe to, w szczególności okoliczności wymienione w art. 7 ustawy o pomocy społecznej: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe, klęski żywiołowe lub ekologiczne z uwzględnieniem dochodu niższego od kryterium dochodowego. Celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwianie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Na terenie gminy działania w obszarze pomocy społecznej realizowane są również przez:

1. Sąd Rejonowy w Nisku, ul. Wolności 14, Nisko;
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ul. Kościuszki 7, Nisko;
3. Ośrodek Kuratorski w Nisku, ul. 3-Maja 32, Nisko;
4. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Nisku, ul. Paderewskiego 4, Nisko;
5. Komenda Powiatowa Policji w Nisku, ul. Sandomierska 6, Nisko;
6. Środowiskowy Dom Samopomocy „Gawra”, ul. F. Szopena 31, Nisko.

Poza terenem gminy działają jednostki, które realizują działania również dla mieszkańców gminy Nisko:

1. Placówka opiekuńczo – wychowawcza Dom Dziecka „Nasz Dom Dzieciątka Jezus” w Rudniku nad Sanem, ul. A. Mickiewicza 38, Rudnik nad Sanem.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Nisku jest jednostką organizacyjną Gminy Nisko. Terenem jego działania jest obszar miasta i gminy Nisko. Zasadniczym celem działalności Ośrodka jest pomoc społeczna wspierająca osoby i rodziny w wysiłkach, które zmierzają do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiająca im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ponadto jest to pomoc pozwalająca osobom i rodzinom, a także osobom niepełnosprawnym w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych oraz zapobieganie takim sytuacjom poprzez podejmowanie działań, które zmierzają do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin, a także ich reintegrację społeczną i zawodową.

**W okresie ostatnich 10 lat sytuacja w obszarze pomocy społecznej na terenie gminy i miasta Nisko uległa znacznej poprawie we wszystkich obszarach usług jakie świadczy OPS.** Do kluczowych potrzeb udzielania pomocy przez OPS w Nisku należą: bezrobocie, długotrwała i ciężka choroba, niepełnosprawność i ubóstwo. Na badanym terenie owego wsparcia z tytułu braku pracy otrzymało w 2016 roku 292 rodziny, więcej niż to miało miejsce w 2018 roku, kiedy to liczba rodzin korzystających ze wsparcia wyniosła 208 rodzin. Z uwagi na życie w ubóstwie świadczenie zostało przyznane 197 rodzinom w 2018 roku, tu również został odnotowany

spadek w porównaniu do roku 2016 na poziomie (-26,8%). Z powodu niepełnosprawności opieką zostało otoczonych w 2016 roku 239 rodzin, a w 2018 roku 210 rodzin.

Pozytywna zmiana spadkowa zauważalna jest w liczbie osób, którym udzielano pomocy bez względu na powód jej przyznawania. Należy zauważyć, że potrzeba ochrony macierzyństwa w tym wielodzietność i problemy opiekuńczo – wychowawcze stanowią łącznie, również ważne powody udzielania pomocy przez OPS w Nisku.

Tabela 56 Powody przyznania pomocy

Rok	2016	2017	2018	zmiana
<b>Powody przyznania pomocy</b>	<b>Liczba rodzin</b>			
Ubóstwo	269	245	197	<b>-26,8%</b>
Bezrobocie	292	227	208	<b>-28,8%</b>
Niepełnosprawność	239	230	210	<b>-12,1%</b>
Długotrwała i ciężka choroba	325	301	281	<b>-13,5%</b>
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	54	52	49	<b>-9,3%</b>
Alkoholizm	79	72	68	<b>-13,9%</b>
Narkomania	0	0	1	<b>100,0%</b>
Potrzeba ochrony macierzyństwa	81	75	77	<b>-4,9%</b>
Wielodzietność	64	53	48	<b>-25,0%</b>
Bezdomność	15	19	17	<b>13,3%</b>
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	10	1	4	<b>-60,0%</b>
Zdarzenia losowe	2	1	2	<b>0,0%</b>
Przemoc w rodzinie	15	18	9	<b>-40,0%</b>

Źródło: Opracowanie na podstawie danych statystycznych z programu dziedzicznego Pomost std. za lata 2016-2018

Wraz ze spadkiem liczby osób korzystających z pomocy na dożywianie w gminie Nisko poprawia się sytuacja materialna mieszkańców. W tym okresie liczba osób otrzymujących zasiłek zmniejszyła się o 46,2% biorąc pod uwagę rok bazowy 2014 i badany 2019 rok. Kolejnym zasiłkiem, jaki otrzymują mieszkańcy jest zasiłek okresowy, liczba osób otrzymujących zasiłek zmniejszyła się w tym okresie o 60,7% biorąc pod uwagę rok bazowy 2014 i badany 2019 rok.

Analizując sytuację demograficzną mieszkańców gminy Nisko możemy zauważyć rosnący udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (wzrost obciążenia demograficznego), a także co jest również niepokojącym sygnałem, obniżanie się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Wraz ze wzrostem obciążenia demograficznego rośnie liczba osób, którym przyznano świadczenia – pobyt w domach pomocy DPS. W tym okresie liczba osób, którym przyznano pobyt w domach pomocy wzrosła o 357,1% biorąc pod uwagę rok bazowy 2014 i badany 2019 rok.

Dodatkowej analizie możemy poddać skaleń świadczeń przyznawanych na rzecz rodziny w porównaniu dla gminy Nisko, powiatu, województwa i kraju. Na terenie gminy Nisko jest to najniższy udział świadczeń rodzinnych(32,40%) w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku, biorąc pod uwagę rok 2018. Najwyższy wzrost procentowy przyznanych świadczeń został odnotowany dla powiatu niżańskiego i wynosi (44,20%) w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku, biorąc pod analizę rok 2018.

Ważnym elementem mającym wpływ na pobieranie pomocy z OPS jest ubóstwo, które bezpośrednio związane jest m.in. z problemem bezrobocia. Na terenie gminy Nisko problem ubóstwa dotyka w większym stopniu obszary wiejskie, na których jest również wyższy wskaźnik bezrobocia.

Udział świadczeń na rzecz rodziny w gminie Nisko jest na poziomie wyższym niż średnia krajowa, natomiast niższy od średniej powiatowej i regionalnej.

Analiza gminy i miasta Nisko w obszarze opieki społecznej i świadczeń na rzecz rodziny w odniesieniu do średniej powiatowej, wojewódzkiej i krajowej wykazuje pozytywną zmianę.

W ocenie sytuacji w obszarze pomocy społecznej na terenie gminy należy podkreślić stopniowe zmniejszanie się skali pomocy, co może być spowodowane zmniejszeniem się w tym okresie poziomu bezrobocia, migracją mieszkańców za lepszą pracą, lepszymi warunkami pracy na rynku lokalnym oraz programem rządowym 500+, który przyczynił się do poprawy materialnej wielu niżańskim rodzin. W analizie należy podkreślić również istotny wpływ lokalnego rynku pracy na sytuację materialną mieszkańców i korzystanie z pomocy społecznej.

Dla lepszego zobrazowania przedstawionej analizy zostały umieszczone tabele i wykresy.

Tabela 57 Liczba osób korzystających z pomocy OPS w gminie Nisko

Liczba osób korzystających z pomocy OPS w gminie Nisko	2014	2015	2018	2019	zmiana %
Liczba osób korzystających z pomocy na dożywianie	446	491	312	240	-46,2%
Liczba osób otrzymujących zasiłek okresowy	122	104	56	48	-60,7%
Liczba mieszkańców otrzymujących zasiłek stały	103	114	114	106	2,9%
Liczba osób, którym przyznano świadczenia - pobyt w domach pomocy(DPS)	7	14	28	32	357,1%
Liczba osób niepełnosprawnych otrzymujących świadczenia	194	206	183	159	-18,0%

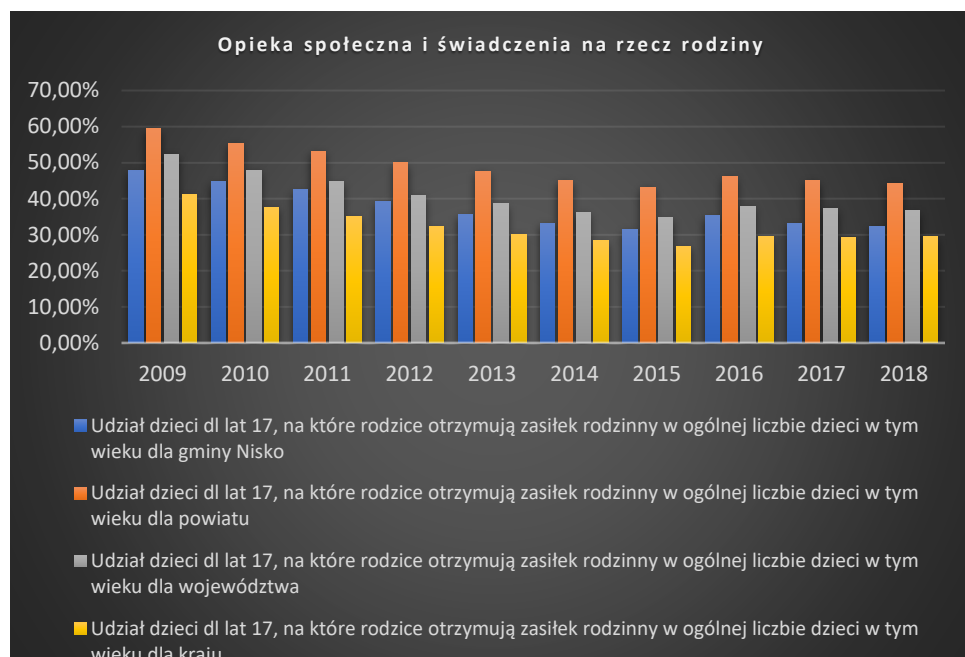
Źródło: Dane z OPS Nisko

Tabela 58 Opieka Społeczna i świadczenia na rzecz rodziny

Opieka społeczna i świadczenia na rzecz rodziny	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	zmiana pp
Udział dzieci dl lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku dla gminy Nisko	47,70%	44,80%	42,50%	39,10%	35,60%	33,10%	31,50%	35,30%	33,00%	32,40%	-0,15
Udział dzieci dl lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku dla powiatu	59,40%	55,40%	53,20%	50,00%	47,60%	45,10%	43,20%	46,10%	45,10%	44,20%	-0,15
Udział dzieci dl lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku dla województwa	52,40%	47,90%	44,80%	41,00%	38,60%	36,20%	34,70%	37,90%	37,30%	36,60%	-0,16
Udział dzieci dl lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku dla kraju	41,10%	37,60%	35,10%	32,20%	30,20%	28,30%	26,80%	29,40%	29,30%	29,40%	-0,12

Źródło: GUS BDL

Rysunek 44 Świadczenia na rzecz rodziny



Źródło: Źródło: GUS BDL

Tabela 59 Liczba ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Zmiana pp
Gmina i Miasto Nisko	wyszczególnienie											
	ludność w wieku przedprodukcyjnym	19,9	19,5	18,9	18,2	17,8	17,3	16,8	16,6	16,6	16,5	-3,40
	ludność w wieku produkcyjnym	66,9	66,9	67,1	67,5	67,3	67,2	67,1	66,6	65,8	65,2	-1,70
	ludność w wieku poprodukcyjnym	13,2	13,5	13,9	14,3	14,9	15,5	16,1	16,8	17,6	18,3	5,10

Źródło: Źródło: GUS

### Obszary gminy w największym stopniu zagrożone problemami społecznymi

Tabela 60 Poziom ubóstwa na terenie gminy Nisko

Dane podstawowe				2. Poziom ubóstwa - średnia arytmetyczna wskaźników					
L. p.	Obszary/sołectwa	Liczba mieszkańców	Powierzchnia obszaru	Wskaźnik standaryzowany					
				2.1.1 Liczba osób otrzymujących zasiłek stały na 1000 osób	2.2.1 Liczba osób otrzymujących zasiłek okresowy na 1000 osób	2.3.1 Liczba osób korzystających z pomocy na dożywianie na 1000 mieszkańców	2.4.1 Liczba osób niepełnosprawnych otrzymujących świadczenia na 1000 mieszkańców	2.5 Liczba osób, którym przyznano świadczenia - pobyt w domach pomocy na 1000 mieszkańców	Średnia
		os.	ha	os.	os.	os.	os.	os.	os.
1.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	1 962	115	-0,76	-2,14	-1,56	-0,49	-2,37	-1,46
2.	Sołectwo Kończyce	355	1 303	-1,59	-0,16	-1,49	-2,67	1,11	-0,96



3.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	960	303	-2,31	-0,38	0,35	-0,89	-0,15	-0,67
4.	Sołectwo Raclawice	1 401	604	0,05	-1,96	-1,00	0,25	0,53	-0,43
5.	Sołectwo Nowa Wieś	313	135	-0,42	-0,43	0,68	-0,13	-1,46	-0,35
6.	Sołectwo Nowosielec	1 596	3 876	-0,27	0,07	0,14	-0,78	-0,65	-0,30
7.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	1 070	783	0,48	0,52	-1,67	0,33	0,36	0,00
8.	Sołectwo Zarzeczce	2 967	1 987	-0,20	0,89	-0,14	0,12	0,16	0,17
9.	Sołectwo Wolina	419	235	1,33	-0,70	-0,18	-0,65	1,11	0,18
10	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	546	98	0,50	0,55	1,39	0,37	-1,10	0,34
11	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	2 173	479	0,11	0,38	0,54	0,61	0,18	0,36
12	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	1 401	538	0,77	0,33	0,31	0,72	1,11	0,65
13	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	3 385	24	0,64	0,90	0,48	0,97	0,40	0,68
14	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	2 530	498	0,27	1,01	1,15	0,80	0,47	0,74
15	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	992	122	1,40	1,13	1,01	1,42	0,30	1,05
16.	<b>Gmina Nisko</b>	<b>22 277</b>							

Źródło: Wyliczenia własne – Dane z OPS

Przedstawiona powyżej tabela precyzyjnie wskazuje obszary gminy, które w największym stopniu zagrożone są degradacją społeczną i wymagają wsparcia w postaci pomocy społecznej.

Z przeprowadzonej analizy wynika, iż degradacją społeczną w największym stopniu zagrożone są obszary: osiedle Nr 1 Nisko-Centrum, sołectwo Kończyce, osiedle Nr 3 Nisko – Barce, sołectwo Raclawice, sołectwo Nowa Wieś, Sołectwo Nowosielec. Niekorzystnym zjawiskiem jest występowanie zjawisk kryzysowych na obszarze osiedla centralnego, bezpośrednio zlokalizowanego przy centrum administracyjnym, handlowym i usługowym gminy.

Zdecydowanie większy obszar gminy i miasta Nisko ma pozytywny wskaźnik co świadczy o rozwoju gminy.

### Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Nisku

Realizacja zadań w Gminie i Mieście Nisko dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie wykonywanych przez samorząd gminny spoczywa m.in. na Gminnym Zespole Interdyscyplinarnym d/s Przeciwdziałania Rodzinie powołanym Zarządzeniem Nr 233/2015 Burmistrza Gminy i Miasta Nisko z dnia 15 grudnia 2015 roku.

Zespół składa się z przedstawicieli następujących instytucji:

1. Ośrodka Pomocy Społecznej w Nisku
2. Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nisku:
3. Komendy Powiatowej Policji w Nisku:
4. Sądu Rejonowego w Nisku:
5. Ochrony zdrowia:
6. Oświaty:
7. Organizacji pozarządowych.

Zespół swoje zadania związane bezpośrednio z pomocą osobom pokrzywdzonym realizuje poprzez grupy robocze. Grupy robocze są tworzone przez Przewodniczącego Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie i Mieście Nisko. Skład grupy roboczej uzależniony jest od miejsca zamieszkania rodziny występujących problemów oraz struktury rodziny. Zespół interdyscyplinarny i grupy robocze oraz inne podmioty wymienione w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w zakresie „Niebieskiej Karty”

przestrzegają zasad wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a także rozporządzenia w sprawie procedury „Niebieskie Karty”.

Raport ze sprawozdania przedstawia skalę zjawiska przemocy w rodzinie, realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz prowadzonych działań pomocowych wobec osób i rodzin uwikłanych w problem przemocy w rodzinie.

W okresie ostatnich 5 lat sytuacja w obszarze przemocy w rodzinach na podstawie liczby rodzin, w których to zjawisko występowało na terenie gminy i miasta Nisko uległo znacznej poprawie. Liczba rodzin, w których występowały zjawiska przemocy rodzinnej w tym okresie zmalała o 38,4%, jak również liczba dzieci dotkniętych przemocą zmalała o 52,8%. Liczba prowadzonych przez zespół interdyscyplinarny spraw w ramach procedury „Niebieskie Karty” zmniejszyła się o 45,1% biorąc pod uwagę rok bazowy 2015 i badany rok 2019. Z przedstawionego sprawozdania przez OPS wynika, że skala zjawiska przemocy uległa znacznej poprawie, co może świadczyć również o zmniejszeniu skali problemów społecznych, które wywierają na nie istotny wpływ. .

Tabela 61 Skala zjawiska przemocy w rodzinie

Skala zjawiska przemocy	2015	2016	2017	2018	2019	zmiana %
Liczba rodzin, w których występuje zjawisko przemocy w rodzinie	73	77	72	66	45	-38,4%
Ogółem osoby poszkodowane	181	164	225	157	120	-33,7%
W tym dzieci -ogółem	108	52	81	62	51	-52,8%
Liczba ogółem sporządzonych Niebieskich Kart	82	77	82	54	45	-45,1%

Źródło: Dane z OPS Nisko

## 2. System oświaty w Nisku

Placówki oświatowe na terenie gminy i miasta Nisko opierają się na działających przedszkolach, szkołach podstawowych publicznych i niepublicznych oraz na szkolnictwie średnim ogólnokształcącym, zawodowym i technicznym.

Pierwszą placówką powstałą w 1912 roku na terenie miasta było Prywatne Gimnazjum Realne. W chwili obecnej działa pod aktualną nazwą Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Czarneckiego, które posiada zróżnicowane kształcenie profilowe i ogólnokształcące m.in.. kierunki humanistyczne, medyczne, politechniczne i ekonomiczne.

Na uwagę zasługuje również szkolnictwo zawodowe i techniczne, które mieści się Regionalnym Centrum Edukacji Zawodowej w Nisku.

### Żłobek

Gmina Nisko prowadzi Żłobek Miejski w Nisku przy ul. 3 Maja 22, w którym z opieki korzysta około 80 dzieci. Placówka prowadzona jest przez wykwalifikowaną kadrę.

### Szkoły podstawowe i przedszkola

W roku szkolnym 2017/2018 placówki oświatowe funkcjonowały w nowej strukturze wprowadzonej reformą systemu edukacji. Sześćoletnie szkoły podstawowe przekształcono w ośmioletnie szkoły podstawowe. W roku szkolnym 2017/2018 uczniowie klas siódmych rozpoczęli edukację w zreformowanej szkole podstawowej, natomiast uczniowie gimnazjum

kontynuowali naukę w drugich i trzecich klasach gimnazjalnych. W roku szkolnym 2018/2019 naukę rozpoczęli uczniowie klas ósmych, naukę kontynuowali uczniowie klas trzecich gimnazjum.

W roku. szk. 2018/2019 Gmina Nisko prowadziła trzy przedszkola, w tym dwa w zespołach szkolno – przedszkolnych oraz trzy oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych.

- 1) Przedszkole nr 1 w Nisku, ul. Fryderyka Chopina 33,
- 2) Przedszkole nr 2 w Nisku –w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1 w Nisku, ul. Henryka Dąbrowskiego 8,
- 3) Przedszkole w Zarzeczcu –w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Zarzeczcu, Zarzeczce, ul. Adama Mickiewicza 45,

Z dniem 1 września 2019r ( rok szkolny 2019/2020 ) utworzono kolejne przedszkola w zespołach szkolno-przedszkolnych tj.

- 1) Przedszkole nr 3 w Nisku w Zespole –Szkolno-Przedszkolnym nr 2 w Nisku, ul. Tysiąclecia 12 a,
- 2) Przedszkole w Nowosielcu w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Nowosielcu,

Przy pozostałych szkołach podstawowych tj. PSP nr 1, PSP nr 3 oraz PSP nr 6 funkcjonują oddziały przedszkolne.

Ponadto na terenie Gminy Nisko działają placówki niepubliczne :

- Niepubliczne Przedszkole „Słoneczko w Raclawicach”,
- Przedszkole Niepubliczne DOMmisia w Nisku,
- Niepubliczne Przedszkole Kraina Dziecięcych Marzeń w Nisku.

W roku szkolnym 2018/2019 na terenie gminy funkcjonowało siedem publicznych szkół podstawowych. W roku 2018 w czterech szkołach podstawowych funkcjonowały jeszcze klasy gimnazjalne:

- 1) Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 w Nisku, ul. Juliusza Słowackiego 10,
- 2) Publiczna Szkoła Podstawowa nr 4 w Nisku w Zespole Szkolno -Przedszkolnym nr 1 w Nisku, ul. Henryka Dąbrowskiego 8,
- 3) Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 3 w Nisku, ul. Piaskowa 15,
- 4) Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5 w Nisku, ul. Tysiąclecia 12 A, ( od 1 .09.2019 Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 2 w Nisku)
- 5) Publiczna Szkoła Podstawowa nr 6 w Nisku o strukturze klas I-III, ul. Sandomierska 114,
- 6) Publiczna Szkoła Podstawowa w Zarzeczcu, ul. Adama Mickiewicza 45,
- 7) Publiczna Szkoła Podstawowa w Nowosielcu, z klasami gimnazjalnymi, Nowosielec 134 ( od 1.09.2019r Zespół Szkolno-Przedszkolny w Nowosielcu)

Do dnia 31 sierpnia 2019r funkcjonowała Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Raclawicach z oddziałami przedszkolnymi.

W roku szkolnym 2019/2020 do szkół uczęszczało 1416 uczniów (o 34 więcej niż w ubiegłym roku). W gimnazjum i klasach gimnazjalnych naukę pobierało 174 uczniów.

Do przedszkoli w trakcie roku szkolnego uczęszczało średnio 744 dzieci, w tym do przedszkoli prowadzonych przez Gminę Nisko 452 dzieci i do przedszkoli niepublicznych średnio 292 dzieci. Do oddziałów przedszkolnych funkcjonujących przy szkołach podstawowych uczęszczało 70 dzieci, w tym 382 dzieci do przedszkoli publicznych oraz 292 dzieci do przedszkoli niepublicznych.

W odniesieniu do lat poprzednich maleje liczba uczniów w oddziałach, liczebność uczniów w poszczególnych wynika z demografii. W celu poprawy efektywności wydatkowania środków na zadania oświatowe w szkołach o małej liczebności prowadzone są zajęcia w oddziałach łączonych. Drugim kluczowym wskaźnikiem oprócz ilości dzieci w przedszkolach publicznych jest udział wykorzystania miejsc w placówkach publicznych. W przedszkolach publicznych udział wykorzystania miejsc kształtuje się na poziomie 95,55% , w porównaniu do oddziałów przedszkolnych udział wykorzystania miejsc jest na niższym poziomie i wynosi 84,29%. Zdecydowanie lepiej radzą sobie przedszkola niepubliczne, które wykorzystują swój potencjał w 100%. Liczba dzieci w wieku przedszkolnym na terenie gminy i miasta Nisko w 2019/2020 wynosiła 777 dzieci. Z prognozy długoterminowej możemy zaobserwować iż liczba dzieci w wieku przedszkolnym na terenie gminy i miasta Nisko wzrośnie i wynosić będzie w 2023/2024 roku 820 dzieci. Wzrost liczby dzieci spowoduje iż udział miejsc w placówkach publicznych ulegnie zmianie.

Poniższe tabele przedstawiają liczbę uczniów oraz oddziałów w poszczególnych placówkach, a także średnią liczbę uczniów przypadającą na oddział.

Tabela 62 Przedszkola i oddziały przedszkolne w 2019r.

Wykaz dzieci w oddziałach przedszkolnych na terenie gminy i miasta Nisko w roku 2019/2020									
Jednostki	Miejsca w placówkach	Liczba dzieci objętych edukacją przedszkolną				Wolne miejsca	Złożone wnioski	Różnica	% wykorzystania miejsc w placówkach publicznych
		Ogółem	3-5 latki	6 - latki	Liczba oddziałów				
<b>Przedszkola publiczne</b>	<b>382</b>	<b>365</b>	<b>261</b>	<b>104</b>	<b>16</b>	<b>17</b>	<b>376</b>	<b>6</b>	<b>95,55%</b>
Przedszkole Nr 1	125	121	104	17	5	4	149	-24	96,80%
Przedszkole Nr 2	66	70	57	13	3	-4	84	-18	106,06%
Przedszkole Nr 3*	75	72	32	40	3	3	46	29	96,00%
Przedszkole Zarzecze	66	67	44	23	3	-1	65	1	101,52%
Przedszkole Nowosielec	50	35	24	11	2	15	32	18	70,00%
<b>Oddziały przedszkolne</b>	<b>70</b>	<b>59</b>	<b>18</b>	<b>41</b>	<b>3</b>	<b>11</b>	<b>63</b>	<b>7</b>	<b>84,29%</b>
PSP Nr 1	25	25	7	18	1	0	25	0	100,00%
PSP Nr 3	25	23	4	19	1	2	30	-5	92,00%
PSP Nr 6	20	11	7	4	1	9	8	12	55,00%
<b>Dane dla placówek publicznych</b>	<b>452</b>	<b>424</b>	<b>279</b>	<b>145</b>	<b>19</b>	<b>28</b>	<b>439</b>	<b>13</b>	<b>93,81%</b>
<b>Przedszkola niepubliczne</b>	<b>292</b>	<b>292</b>	<b>250</b>	<b>42</b>	<b>15</b>	<b>0</b>	<b>292</b>	<b>0</b>	<b>100,00%</b>
"Słoneczko"	29	29	22	7	2	0	29	0	100,00%
"DOMmisia"	210	210	178	32	10	0	210	0	100,00%
"Kraina Dziecięcych Marzeń"	53	53	50	3	3	0	53	0	100,00%
<b>RAZEM publiczne</b>	<b>452</b>	<b>424</b>	<b>279</b>	<b>145</b>	<b>19</b>	<b>28</b>	<b>439</b>	<b>13</b>	<b>93,81%</b>
<b>RAZEM niepubliczne</b>	<b>292</b>	<b>292</b>	<b>250</b>	<b>42</b>	<b>15</b>	<b>0</b>	<b>292</b>	<b>0</b>	<b>100,00%</b>

RAZEM	744	716	529	187	34	28	731	13	96,24%
-------	-----	-----	-----	-----	----	----	-----	----	--------

\*w placówce Przedszkole Nr 3 uwzględniono 25 nowoutworzonych miejsc

Zestawienie	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
<b>Liczba dzieci w wieku przedszkolnym na terenie gminy i miasta Nisko</b>	<b>777</b>	<b>816</b>	<b>819</b>	<b>812</b>	<b>820</b>
Liczba miejsc w placówkach przedszkolnych publicznych przed projektem	427	427	427	427	427
Liczba miejsc w placówkach przedszkolnych publicznych po realizacji projektu	452	452	452	452	452
Liczba tworzonych nowych miejsc	25	0	0	0	0
PSP 5	25				
PSP 1		0			
Liczba miejsc w placówkach niepublicznych	292	292	292	292	292
Liczba miejsc w placówkach przedszkolnych na terenie gminy przed projektem	719	719	719	719	719
Liczba miejsc w placówkach przedszkolnych na terenie gminy po realizacji projektu	744	744	744	744	744
Deficyt/nadwyżka przed projektem	-58	-97	-100	-93	-101
Deficyt/nadwyżka po projekcie	-33	-72	-75	-68	-76
Deficyt/nadwyżka w placówkach publicznych przed projektem	-350	-389	-392	-385	-393
Deficyt/nadwyżka w placówkach publicznych po projekcie	-325	-364	-367	-360	-368
Udział miejsc przed projektem do liczby dzieci w wieku przedszkolnym	92,54%	88,11%	87,79%	88,55%	87,68%
Udział miejsc po projekcie do liczby dzieci w wieku przedszkolnym	95,75%	91,18%	90,84%	91,63%	90,73%
Udział miejsc w placówkach publicznych do liczby dzieci przed uwzględnieniem projektu	54,95%	52,33%	52,14%	52,59%	52,07%
Udział miejsc w placówkach publicznych do liczby dzieci po uwzględnieniu projektu	58,17%	55,39%	55,19%	55,67%	55,12%

Tabela 63 Szkoły podstawowe i gimnazja w 2019r.

Placówka	Rok szkolny 2018/2019	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2017/2018	Rok szkolny 2018/2019
	Szkoła podstawowa	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Gimnazjum
PSP nr 1	308	317	-	-
PSP nr 4	75	100	-	-
PSP nr 6	6	8	-	-
PSP nr 5	349	353	100	44
PSP nr 3	291	282	71	36
PSP Zarzecze	222	215	52	25
PSP Nowosielec	131	141	33	17

Gimnazjum nr 1	-	-	98	52
<b>Ogółem</b>	<b>1382+ 51 niepub.</b>	<b>1416</b>	<b>354</b>	<b>174</b>

Źródło: Raport o stanie Gminy i Miasta Nisko

### Placówki niepubliczne działające na terenie Gminy Nisko.

W placówkach niepublicznych na terenie Gminy Nisko w roku szkolnym 2018/2019 uczyło się:

- w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Raclawicach -51 uczniów oraz w „0”-22 dzieci
- w Niepublicznym Przedszkolu DOMmisia-207 dzieci,
- w Niepublicznym Przedszkolu „Słoneczko” w Raclawicach-25 dzieci,
- w Niepublicznym Przedszkolu Kraina Dziecięcych Marzeń -60 dzieci

W placówkach niepublicznych na terenie Gminy Nisko w roku szkolnym 2019/2020 uczyło się:

- w Niepublicznym Przedszkolu DOMmisia -210 dzieci,
- w Niepublicznym Przedszkolu „Słoneczko” w Raclawicach-29 dzieci,
- w Niepublicznym Przedszkolu Kraina Dziecięcych Marzeń -53 dzieci

W związku z likwidacją Niepublicznej Szkoły Podstawowej w Raclawicach uczniowie tej szkoły kontynuują naukę w PSP nr 1 oraz w PSP nr 4.

### Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych

Współczynnik skolaryzacji to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik skolaryzacji brutto dla poziomu szkoły podstawowej wyliczamy dzieląc liczbę wszystkich uczniów szkół podstawowych bez względu na wiek na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7-15 lat (wiek przypisany do tego poziomu) według stanu w dniu 31 XII tego samego roku; wynik podajemy w ujęciu procentowym.

Tabela 64. Współczynnik skolaryzacji w szkołach podstawowych

Rok	wskaźnik	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	zmiana w pp
współczynnik skolaryzacji dla gminy Nisko: szkoły podstawowe	%	91,49	87,66	88,21	89,08	85,79	82,23	80,25	86,5	85,63	83,83	<b>-7,66</b>
współczynnik skolaryzacji dla powiatu niżańskiego: szkoły podstawowe	%	93,68	89,65	89,59	88,84	87,72	83,42	79,21	86,29	86,41	86,19	<b>-7,49</b>
współczynnik skolaryzacji podkarpackie: szkoły podstawowe	%	97,27	95,49	96,26	95,85	94,9	91,02	86,66	92,92	92,46	93,09	<b>-4,18</b>
współczynnik skolaryzacji Polska: szkoły podstawowe	%	98,68	98,44	99,81	99,15	98,58	94,72	90,94	96,62	95,24	95,46	<b>-3,22</b>

Źródło: GUS BDL

W okresie ostatnich 10 lat w obszarze skolaryzacji dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Nisko zaobserwowano spadek liczby uczniów uczęszczających do szkół podstawowych na terenie gminy, który jest spowodowany zmianami demograficznymi (migracje). Uczniowie szkół podstawowych wybierają szkoły poza terenem gminy lub migrują z rodzicami do innych miejscowości (migracje zarobkowe).

Biorąc pod uwagę rok bazowy 2009, poziom skolaryzacji na terenie gminy wynosił 91,49 %, (stosunek do liczby mieszkańców w danej grupie wiekowej), natomiast w roku 2018 już tylko 83,83%, co wskazuje, iż wskaźnik obniżył się o liczbę uczniów zmniejszyła się o 7,66 pp. Jest to niepokojący wskaźnik odpływu uczniów do szkół poza teren gminy.

Ponadto przedstawioną sytuację możemy porównać do sytuacji na poziomie regionu, powiatu i kraju. W tym obszarze wskaźnik skolaryzacji dla Gminy Nisko wypada najmniej korzystnie.

## SZKOŁY ŚREDNIE NA TERENIE GMINY

W roku szkolnym 2019/2020 na terenie gminy funkcjonowały dwie szkoły średnie kształcące uczniów na poziomie ogólnokształcącym i zawodowym.

### 1. Liceum ogólnokształcące im. Stefana Czarnieckiego w Nisku

Rysunek 45 Liceum Ogólnokształcące w Nisku



Źródło: [www.lo.nisko](http://www.lo.nisko)

Od wielu pokoleń Liceum w Nisku cieszy się opinią prestiżowej szkoły średniej. Liceum swoją historię sięga roku 1912, kiedy to otwarto pierwsze Prywatne Gimnazjum Realne w Nisku. Po dziesięciu latach od jego powołania, w 1922 roku zostało ono upaństwowione i otrzymało nazwę Państwowe Gimnazjum w Nisku.

W Nisku jest działa jedna szkoła o profilu ogólnokształcącym, która przygotowuje uczniów w dużej mierze do dalszego kształcenia na poziomie wyższym. Szkoła corocznie podnosi swój potencjał dydaktyczny i dostosowuje ofertę kształcenia do zmieniających się uwarunkowań na lokalnym i krajowym rynku pracy. W roku szkolnym 2019/2020 dla uczniów przygotowano kierunki kształcenia: humanistyczno- prawniczy, medyczny, ekonomiczny, politechniczny, ekonomiczno – przyrodniczy, medyczno – politechniczny, przyrodniczo – politechniczny.

W ostatnim czasie uruchomiono kierunki profilowane: humanistyczno – prawnicze, medyczne, politechniczne oraz ekonomiczne. Klasa humanistyczno-prawnicza to doskonałe rozwiązanie dla osób, które myślą o studiowaniu kierunków prawniczych i są miłośnikami nauk humanistycznych. Klasa o profilu medycznym kształci młodzież, która myśli o studiowaniu na kierunkach medycznych. Klasa o profilu politechnicznym przygotowuje do rozpoczęcia studiów na uczelniach technicznych. Dla młodych ekonomistów został stworzony oddział ekonomiczny, który szczególną wagę przywiązuje do nauk ścisłych: matematyki, geografii i języka angielskiego.

## 2. Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej w Nisku

Rysunek 46 RCEZ w Nisku



Źródło: [www.rceznisko.pl](http://www.rceznisko.pl)

**Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej w Nisku** to szkoła średnia z długoletnią tradycją w kształceniu zawodowym. Historia RCEZ w Nisku rozpoczęła się od funkcjonowania szkół zawodowych, które poprzedziły powstanie Zasadniczej Szkoły Elektrycznej w roku 1950. W 1975 powołano Zespół Szkół Elektrycznych składający się z Zasadniczej Szkoły Elektrycznej i Technikum Elektrycznego.

Historia szkoły w Nisku rozpoczęła się w roku 1928 od założenia Pierwszej Szkoły Zawodowej Doksztalającej, która funkcjonowała w latach 1928-1939. Ukończenie tej szkoły dawało absolwentowi tytuł czeladnika, który po kilkuletniej praktyce mógł ubiegać się o tytuł mistrza. Następnie szkoła została przekształcona w Polską Publiczną Rzemieślniczo- Kupiecką Szkołę Zawodową, która funkcjonowała w latach 1940-1944r. Absolwenci kończyli naukę w następujących oddziałach: mieszany; rzemieślniczy męski; żeński krawiecki; kupiecki; męski – metalowcy.

Obecny profil kształcenia w szkole opiera się na powołanym w 1959 Technikum Elektrycznym, którego absolwenci kończyli klasy o specjalnościach:

- elektroenergetyka;
- elektromechanika ogólna ;
- maszyny i aparaty elektryczne;
- elektronika ogólna;
- radiotechnika i telewizja ;
- elektrotechnika przemysłowa ;
- energoelektronika ;
- maszyny elektroniczne i systemy cyfrowe ;
- systemy komputerowe.

Profile zawodowe opierają się na powstałej w roku 1972 Zasadniczej Szkole Zawodowej, która działała w latach 1972-1991r. Absolwenci kończyli klasy o następujących zawodach:

- tokarz;
- mechanik-kierowca pojazdów samochodowych;
- monter układów elektronicznych i automatyki przemysłowej;
- elektromonter maszyn i urządzeń hutniczych ;
- przetwórstwo mięsa.

W roku 2001 szkoła przyjęła nową nazwę: Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej w Nisku, która funkcjonuje do dnia dzisiejszego i kształci młodzież na kierunkach :

- t. mechatronik;
- t. elektryk;
- t. geodeta;
- t. informatyk;
- t. ekonomista;



- t. organizacji reklamy;
- t. obsługi turystycznej (od 2019 organizacji turystyki);
- t. grafiki i poligrafii cyfrowej;
- t. programista;

Młodzież ucząca się w RCEZ ma możliwość skorzystania :

- z praktyk zawodowych realizowanych za granicą ( Niemcy, Hiszpania);
- z nowoczesnej bazy dydaktycznej wyposażonej w pracownie specjalistyczne;
- z ciekawych zajęć pozalekcyjnych rozwijających pasje uczniów;
- z infrastruktury sportowej, posiada pełnowymiarową halę sportową, boiska wielofunkcyjne, siłownię terenową oraz saunę. Ponadto młodzież ma możliwość uzyskania certyfikatów potwierdzających kwalifikacje zawodowe uznawane w Europie i na świecie.

## Analiza liczby uczniów z terenu gminy Nisko uczęszczających do szkół średnich na terenie gminy

### Mieszkańcy gminy uczęszczający do LO

W roku szkolnym 2015/2016 udział uczniów z terenu gminy Nisko w liczbie uczniów LO ogółem wynosił 41,22%, pozostałą grupę stanowili uczniowie z poza terenu naszej gminy. Najwięcej uczniów uczęszczało do klas o profilu medyczno - przyrodniczym na poziomie 40%, humanistyczno - prawniczym i politechnicznym po 22%, najmniejszą popularnością cieszył się kierunek ekonomiczny, bo zaledwie na poziomie 16%.

W roku szkolny 2016/2017 udział uczniów z terenu naszej gminy wzrósł do poziomu 43,56%, z czego najwięcej uczniów uczęszczało do klas o profilu medyczno-przyrodniczym - 38%, następnie humanistyczno - prawniczym 24%, politechnicznym 21%, najmniejszym zainteresowaniem okazał się kierunek ekonomiczny na poziomie 18%.

W roku szkolnym 2017/2018 udział liczby uczniów z terenu gminy wynosił 35,93% (najmniej w badanym okresie), w roku szkolnym 2018/2019 już 44,92% i w roku 2019/2020 - 46,24%. W ostatnim roku szkolnym największą popularnością wśród mieszkańców gminy cieszą się kierunki: medyczno - przyrodnicze i ekonomiczne. W okresie ostatnich pięciu lat spada zainteresowanie kierunkiem politechnicznym, natomiast rośnie zainteresowanie kierunkiem ekonomicznym.

W okresie ostatnich pięciu lat spada niestety liczba uczniów uczęszczających do LO w Nisku, co widoczne jest w szczególności w latach 2016 - 2019. W roku szkolnym 2019/2020 do szkoły przyjęto większą liczbę uczniów, ze względu na zmianę systemu oświatowego. Zmiany w liczbie uczniów uwidaczniają negatywne trendy zachodzące w strukturze demograficznej dla gminy i miasta Nisko oraz powiatu niżańskiego, skąd najwięcej pochodzi uczniów uczęszczających do LO.

Tabela 65. Liczba uczniów w LO. w latach 2015-2020

Klasa	Kierunki	Szkoła	Gmina Nisko	Szkoła	Gmina Nisko	Szkoła	Gmina Nisko	Szkoła	Gmina Nisko	Szkoła	Gmina Nisko
		2015/2016		2016/2017		2017/2018		2018/2019		2019/2020	
		376	0	365	0	359	0	325	0	426	0
1	Humanistyczno - prawnicza	32		30		24		25		42	
	Przyrodnicza	23		23		0		0		0	
	Politechniczno - ekonomiczna	34		0		0		0		0	
	Medyczna	31		21		21		0		64	
	Politechniczna	0		22		0		0		61	
	Ekonomiczna	0		32		34		0		61	

	Przyrodniczo - politechniczna	0		0		31		0		0	
	Ekonomiczno - przyrodnicza	0		0		0		33		0	
	Medyczno - politechniczna	0		0				30		0	
2	Humanistyczno - prawnicza	23		33		28		23		24	
	Przyrodnicza	26		22		23		0		0	
	Medyczna	20		29		24		20		0	
	Politechniczna	20		0		23		0		0	
	Ekonomiczna	32		0		34		33		0	
	Politechniczno - ekonomiczna	0		33		0		0		0	
	Przyrodniczo - politechniczna	0		0		0		34		0	
	Ekonomiczno - przyrodnicza	0		0		0		0		34	
	Medyczno - politechniczna	0		0		0		0		31	
3	Humanistyczno - prawnicza	29		23		33		26		22	
	Medyczno - przyrodnicza	50		0		0		0		0	
	Politechniczna	27		20		0		21		0	
	Ekonomiczna	29		33		0		34		33	
	Przyrodnicza	0		25		22		23		0	
	Medyczna	0		19		29		23		20	
	Politechniczno - ekonomiczna	0		0		33		0		0	
	Przyrodniczo - politechniczna	0		0		0		0		34	
	<b>Uczniowie Razem</b>	<b>376</b>	<b>155</b>	<b>365</b>	<b>159</b>	<b>359</b>	<b>129</b>	<b>325</b>	<b>146</b>	<b>426</b>	<b>197</b>

Rok szkolny	2015/2016		2016/2017		2017/2018		2018/2019		2019/2020	
<b>RAZEM</b>	<b>376</b>	<b>155</b>	<b>365</b>	<b>159</b>	<b>359</b>	<b>129</b>	<b>325</b>	<b>146</b>	<b>426</b>	<b>197</b>
Udział uczniów z gim Nisko	41,22%		43,56%		35,93%		44,92%		46,24%	
Humanistyczno - prawnicze	84	22%	86	24%	85	24%	74	23%	88	21%
Medyczno - przyrodnicze	150	40%	139	38%	150	42%	130	40%	149	35%
Ekonomiczne	61	16%	65	18%	101	28%	100	31%	128	30%
Politechniczne	81	22%	75	21%	23	6%	21	6%	61	14%

Źródło: Dane z LO w Nisku

### Mieszkańcy gminy uczęszczający do RCEZ w Nisku

Pod względem liczby uczniów oraz procentowego udziału w liczbie uczniów szkoły ogółem do RCEZ uczęszcza mniejsza liczba mieszkańców gminy Nisko niż do LO w Nisku. **W roku szkolnym 2015/2016 do RCEZ uczęszczało 141 mieszkańców gminy, którzy stanowili jedynie 28,6% liczby uczniów ogółem szkoły.** W rok szkolnym 2019/2020 sytuacja nie ulega poprawie i odnotowujemy znaczny spadek uczniów z terenu naszej gminy i stanowi on 25,12% populacji szkoły. Możemy stwierdzić iż liczba mieszkańców korzystających z oferty RCEZ w okresie 2015 – 2019 corocznie się obniża, podobnie jak w przypadku liceum. Wzrost odnotowano jedynie w roku szkolnym 2019/2020, co wynika ze zmiany systemu oświaty.

Mieszkańcy Niska w głównej mierze wybierają kierunki o profilu elektryczno – elektroniczno – informatycznym. W roku 2015/2016 profil elektryczno – elektroniczno – informatycznym wybrało – 71,63% uczniów z terenu naszej gminy, w roku 2019/2020 już 73,91%. Następuje wzrost zainteresowania powyższym kierunkiem

Analizując kierunki kształcenia w okresie 2015 – 2020 widoczny jest rosnący trend zainteresowania kierunkami: techniki informatyk, technik obsługi turystycznej, technik organizacji reklamy, technik elektryk, technik grafiki i poligrafii cyfrowej oraz programista. Są to kierunki, którymi uczniowie byli w największym stopniu zainteresowani w obecnym roku szkolnym. Wartością dodaną szkoły jest uruchomienie nowego kierunku programisty, który

zalicza się do kierunków perspektywicznych i kreatywnych, gwarantujących zatrudnienie i wysokie zarobki.

W umieszczonej tabeli poniżej zostały szczegółowo przedstawione kierunki z wyszczególnieniem na uczniów z terenu gminy Nisko ,jak również z poza terenu gminy.

Tabela 66. Kierunki kształcenia w RCEZ

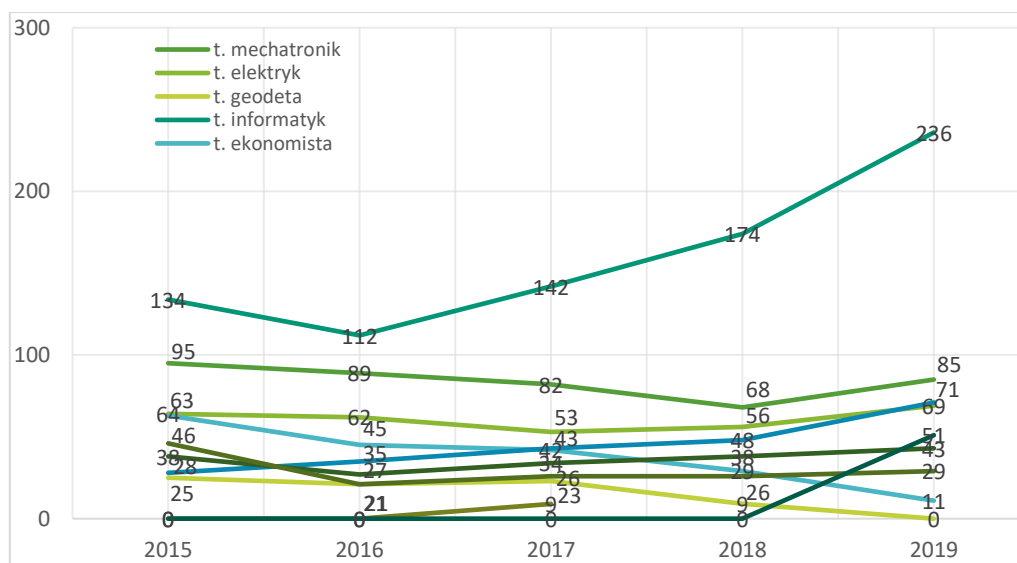
Rok szkolny	2015/2016		2016/2017		2017/2018		2018/2019		2019/2020	
	szkoła	gim Nisko	szkoła	gim Nisko	szkoła	gim Nisko	szkoła	gim Nisko	szkoła	gim Nisko
<b>Kierunki/podział wg. miejsca zamieszkania</b>										
<b>t. mechatronik</b>	95	30	89	33	82	19	68	15	85	22
1 klasa	26	3	18	8	16	3	13	1	37	10
2 klasa	23	5	23	4	18	8	16	3	13	1
3 klasa	29	19	21	4	24	3	19	8	17	3
4 klasa	17	3	27	17	24	5	20	3	18	8
<b>t. elektryk</b>	64	12	62	11	53	8	56	9	69	16
1 klasa	13	3	13	2	15	2	16	4	27	8
2 klasa	13	3	13	1	13	2	15	2	15	5
3 klasa	25	5	12	2	13	2	13	1	15	2
4 klasa	13	1	24	6	12	2	12	2	12	1
<b>t. geodeta</b>	25	10	21	9	23	8	9	4	0	0
1 klasa	11	4	0	0	0	0	0	0	0	0
2 klasa	14	6	9	4	0	0	0	0	0	0
3 klasa	0	0	12	5	10	3	0	0	0	0
4 klasa	0	0	0	0	13	5	9	4	0	0
<b>t. informatyk</b>	134	44	112	35	142	35	174	40	236	58
1 klasa	36	11	26	7	54	9	70	14	78	19
2 klasa	33	11	27	9	28	8	47	10	68	14
3 klasa	30	10	30	9	34	9	31	9	63	17
4 klasa	35	12	29	10	26	9	26	7	27	8
<b>t. ekonomista</b>	63	13	45	5	42	6	29	5	11	4
1 klasa	20	2	0	0	12	3	0	0	0	0
2 klasa	12	2	19	2	0	0	11	4	0	0
3 klasa	16	1	11	2	19	1	0	0	11	4
4 klasa	15	8	15	1	11	2	18	1	0	0
<b>t. obsługi turystycznej (od 2019 organizacji turystyki)</b>	28	3	35	6	43	7	48	13	71	16
1 klasa	28	3	13	3	8	1	11	6	44	9
2 klasa	0	0	22	3	13	3	7	1	10	5
3 klasa	0	0	0	0	22	3	11	3	7	0
4 klasa	0	0	0	0	0	0	19	3	10	2
<b>t. organizacji reklamy</b>	38	14	27	7	34	13	38	10	43	8
1 klasa	0	0	11	4	14	4	16	2	9	0
2 klasa	11	5	0	0	11	6	14	4	16	2
3 klasa	9	1	9	3	0	0	8	4	10	2
4 klasa	18	8	7	0	9	3	0	0	8	4
<b>t. elektronik</b>	46	15	21	6	26	10	26	11	29	9
1 klasa	0	0	0	0	17	7	11	4	22	5
2 klasa	10	3	0	0	0	0	15	7	7	4
3 klasa	12	3	9	3	0	0	0	0	0	0
4 klasa	24	9	12	3	9	3	0	0	0	0

<b>t. grafiki i poligrafii cyfrowej</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>9</b>	<b>2</b>	<b>16</b>	<b>5</b>	<b>46</b>	<b>14</b>
1 klasa	0	0	0	0	9	2	7	3	34	10
2 klasa	0	0	0	0	0	0	9	2	6	2
3 klasa	0	0	0	0	0	0	0	0	6	2
4 klasa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<b>t. programista</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>51</b>	<b>14</b>
1 klasa	0	0	0	0	0	0	0	0	51	14
2 klasa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3 klasa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4 klasa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Rok szkolny	2015/2016		2016/2017		2017/2018		2018/2019		2019/2020	
<b>RAZEM</b>	<b>493</b>	<b>141</b>	<b>412</b>	<b>112</b>	<b>454</b>	<b>108</b>	<b>464</b>	<b>112</b>	<b>641</b>	<b>161</b>
Udział uczniów z gim Nisko	28,60%		27,18%		23,79%		24,14%		25,12%	
Uczniowie kierunki elektryczne/elektroniczne/informatyczne	339	101	284	85	303	72	324	75	470	119
Udział % kierunków Elektry. Elektroniczne/informatyczne	68,76 %	71,63%	68,93 %	75,89%	66,74 %	66,67%	69,83 %	66,96%	73,32 %	73,91%
Uczniowie kierunki pozostałe	154	40	128	27	151	36	140	37	171	42
Udział % kierunków pozostałych	31,24 %	28,37%	31,07 %	24,11%	33,26 %	33,33%	30,17 %	33,04%	26,68 %	26,09%

ŹRÓDŁO: Dane RCEZ

Rysunek 47 Udział uczniów wg. kierunków kształcenia



### Dostępność uczniów do kształcenia ukierunkowanego na kluczowe umiejętności

Placówka edukacyjna	Dostępność do pracowni informatycznych	Dostępność do pracowni językowych
<b>PSP Nr 1 w Nisku</b>	Pracownia komputerowa, terminalowa z przestarzałym sprzętem i ograniczonym dostępem do oprogramowania – 18 stanowisk.	Nowa pracownia językowa (bez monitorów) z 24 stanowiskami.

<b>PSP Nr 3 w Nisku (os. Warchoły)</b>	Pracownia komputerowa 18-stanowiskowa/terminalowa z przestarzałym sprzętem, komputery o różnych parametrach, dokupowywane jednostkowo. Brakuje aktualnego i edukacyjnego oprogramowania.	Szkoła nie posiada pracowni.
<b>ZS-P Nr w Nisku (os. Podwolina)</b>	Nowa pracownia stanowiskowa.	Szkoła nie posiada pracowni.
<b>ZS-P Nr 2 w Nisku</b>	Pracownia komputerowa terminalowa ze sprzętem powyżej 5 lat.	Szkoła nie posiada pracowni.
<b>ZS-P w Nowosielcu</b>	Nowa pracownia 18 – stanowiskowa.	Szkoła nie posiada pracowni
<b>ZS-P w Zarzeczcu</b>	Pracownia komputerowa terminalowa ze sprzętem powyżej 5 lat, brakuje oprogramowania graficznego i technicznego.	Szkoła nie posiada pracowni.
<b>RCEZ w Nisku</b>	Szkoła posiada pracownię kierunkowej nauki zawodu, które jednak wymagają aktualnego sprzętu i nowoczesnego oprogramowania.	Szkoła nie posiada pracowni językowej.
<b>LO w Nisku</b>	Szkoła nie dysponuje funkcjonalną pracownią informatyczną.	Szkoła nie posiada pracowni językowej.

Analiza dostępności do pracowni informatycznych i językowych, jako narzędzi usprawniających edukację w zakresie kluczowych kompetencji uczniów, obrazuje potrzeby i bariery szkół lokalnych ograniczające możliwość nauczania uczniów na potrzeby aktualnych wyzwań rynkowych. Do podstawowych problemów szkół należą ograniczenia w dostępie do pracowni informatycznych, które w większości szkół są już mocno zdezaktualizowane, uczniowie pracują na sprzęcie nieodpowiadającym obecnym rozwiązaniom na rynku. Ponadto szkoły wskazują na braki w oprogramowaniu uniemożliwiającym nowoczesne kształcenie, w szczególności w obszarze kluczowych kompetencji informatycznych. Jedynie jedna szkoła dysponuje pracownią językową, natomiast dwie posiadają nowe pracownie informatyczne. W analizie potrzeb dyrektorzy szkół podkreślali ograniczone możliwości w dostępie do specjalistycznej kadry, informatyki uczą jedynie nauczyciele, którzy nie posiadają w tym zakresie wykształcenia kierunkowego, lecz jedynie dodatkowego. Ponadto nauczyciele nie są w stanie nadążyć za zmianami rynkowymi i nowymi technologiami. W czasie diagnozy (spotkanie z dyrektorami szkół) podkreślano również potrzebę stworzenia jednolitego systemu nauczania, w szczególności pomiędzy szkołami podstawowymi i w relacji szkoły podstawowe i szkoły średnie.

### Podsumowanie obszaru oświaty

**Analizując dane dotyczące liczby uczniów LO oraz RCEZ można wskazać, iż mieszkańcy gminy Nisko stanowią mniej niż połowę ogółu uczniów w obu placówkach, (w LO w roku 2019/2020 udział ten wynosił 46,24% uczniów, w RCEZ jedynie 25,12%).** Z kształcenia zawodowego w RCEZ korzystają również uczniowie ze wschodniej granicy (Ukraina), w roku szkolnym 2019/2020 uczniów z Ukrainy było 83.

Przedstawiona analiza precyzuje obszary edukacji, jakiej poszukują mieszkańcy Niska na poziomie szkół średnich, w przypadku kształcenia ogólnego ponad połowa kształci się poza Niskiem, w przypadku kształcenia zawodowego i na poziomie technikum już prawie 75%.

Analizując kierunki kształcenia możemy wskazać obszary, w których uczniowie z terenu gminy Nisko poszukują oferty kształcenia: w przypadku RCEZ są to kierunki elektryczno –

elektroniczno – informatyczne, w przypadku LO są to kierunki humanistyczno – prawnicze i ekonomiczne.

Analiza pokazuje również ograniczenia szkół uniemożliwiające praktyczne kształcenie ukierunkowane na kluczowe kompetencje uczniów: informatyka i języki obce.

**W analizie widoczny jest znaczący wzrost zainteresowania kierunkami informatycznymi, które wpisują się w branżę o wysokim potencjale rozwojowym i konkurencyjnym. W okresie 2015 – 2019 liczba uczniów wybierających kierunek informatyczny wzrosła o 76%. W roku szkolnym 2019/2020 ponad 36% uczniów szkoły było kształconych na kierunku informatycznym.**

Jest to również szczególnie dla rozwoju regionalnej gospodarki, bowiem informatyka zalicza się do „inteligentnych specjalizacji” o szczególnym znaczeniu dla rozwoju regionalnej gospodarki. Dla Niska może stanowić cechę wyróżniającą na lokalnym i regionalnym rynku pracy, może stać się branżą wiodącą, ułatwiającą wejście i rynek pracy i podnoszącą potencjał lokalnego rynku przedsiębiorczości.

Tabela 67 Udział uczniów szkół średnich

	Rok szkolny			2016/2017			2017/2018			2018/2019			2019/2020			
	Roczniki	szkoła	gim Nisko	Roczniki	szkoła	gim Nisko	Roczniki	szkoła	gim Nisko	Roczniki	szkoła	gim Nisko	Roczniki	szkoła	gim Nisko	
RCEZ	1999	134	26	2000	81	24	2001	145	31	2002	144	34	2004	123	44	
	1998	116	35	1999	113	23	2000	83	27	2001	134	33	2003	179	31	
	1997	121	39	1998	104	28	1999	122	21	2000	82	25	2002	135	33	
	1996	122	41	1997	114	37	1998	104	29	1999	104	20	2001	129	30	
													2000	75	23	
	<b>Razem</b>	<b>493</b>	<b>141</b>		<b>412</b>	<b>112</b>		<b>454</b>	<b>108</b>		<b>464</b>	<b>112</b>		<b>641</b>	<b>161</b>	
	Roczniki	szkoła	gim Nisko	Roczniki	szkoła	gim Nisko	Roczniki	szkoła	gim Nisko	Roczniki	szkoła	gim Nisko	Roczniki	szkoła	gim Nisko	
LO	1999	120	0	2000	128	0	2001	110	0	2002	88	0	2004	116	0	
	1998	121	0	1999	117	0	2000	132	0	2001	110	0	2003	112	0	
	1997	135	0	1998	120	0	1999	117	0	2000	127	0	2002	89	0	
	1996	0	0	1997	0	0	1998	0	0	1999	0	0	2001	109	0	
				155			159			129			146	2000	0	197
	<b>Razem</b>	<b>376</b>	<b>155</b>		<b>365</b>	<b>159</b>		<b>359</b>	<b>129</b>		<b>325</b>	<b>146</b>		<b>426</b>	<b>197</b>	
	Roczniki	szkoła	gim Nisko	Roczniki	szkoła	gim Nisko	Roczniki	szkoła	gim Nisko	Roczniki	szkoła	gim Nisko	Roczniki	szkoła	gim Nisko	
RAZEM	1999	254	26	2000	209	24	2001	255	31	2002	232	34	2004	239	44	
	1998	237	35	1999	230	23	2000	215	27	2001	244	33	2003	291	31	
	1997	256	39	1998	224	28	1999	239	21	2000	209	25	2002	224	33	
	1996	122	41	1997	114	37	1998	104	29	1999	104	20	2001	238	30	
				155			159			129			146	2000	75	23
																197
	<b>Razem</b>	<b>869</b>	<b>296</b>		<b>777</b>	<b>271</b>		<b>813</b>	<b>237</b>		<b>789</b>	<b>258</b>		<b>1067</b>	<b>358</b>	
			34,06%			34,88%			29,15%			32,70%			33,55%	

Tabela 68 Udział mieszkańców gminy uczęszczających do szkół średnich na terenie miasta Nisko

Rok	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba mieszkańców	1309	1217	1183	1119	1105
15 lat	244	217	215	199	215
16 lat	237	244	218	216	199
17 lat	268	235	249	219	216
18 lat	258	266	239	256	219
19 lat	302	255	262	229	256
Rok	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>
<b>Liczba mieszkańców podlegających edukacji na poziomie szkoły średniej</b>	<b>763</b>	<b>745</b>	<b>706</b>	<b>691</b>	<b>849</b>
15 lat	0	0	0	0	215
16 lat	237	244	218	216	199
17 lat	268	235	249	219	216
18 lat	258	266	239	256	219
19 lat	0	0	0	0	0
<b>Liczba uczniów z terenu gminy Nisko w wieku 15-18 lat</b>	<b>255</b>	<b>234</b>	<b>208</b>	<b>238</b>	<b>305</b>
<b>Udział mieszkańców gminy uczęszczających do szkoły średniej na terenie miasta Nisko</b>	<b>33,42%</b>	<b>31,41%</b>	<b>29,46%</b>	<b>34,44%</b>	<b>35,92%</b>

### Udział zarejestrowanych absolwentów w PUP

Kolejnym kluczowym elementem w szkolnictwie zawodowym jest raport z udziału bezrobotnych absolwentów zarejestrowanych w PUP. W okresie ostatnich 10 lat z raportu PUP w Nisku wynika iż największy udział zarejestrowanych absolwentów w latach 2009-2014 dotyczy kierunku technik informatyk na poziomie 15%, dla porównania w roku 2015-2019 to 10%, pomimo iż udział zarejestrowanych absolwentów jest mniejszy, to nadal najwięcej bezrobotnych rejestruje się w zawodach: t. informatyk, t. mechanik, t. pojazdów samochodowych. Udział rejestrujących się absolwentów szkół w latach 2015-2019 na poziomie 8% dotyczy takich zawodów jak: t. elektronik, t. ekonomista, t. organizacji reklamy. Technik ekonomista jest zawodem który od 10 lat jest na liście zawodów rejestrujących się na poziomie średnio 7%.

Analizie możemy poddać jeszcze jeden ważny kierunek, technik elektryk, którego udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w latach 2009-2014 wynosił 6%. Zawód ten w chwili obecnej jest zawodem deficytowym i zapotrzebowanie na elektryków jest w przeważającej części województwa podkarpackiego.

W tabeli poniżej został przedstawiony udział zarejestrowanych absolwentów szkół średnich wg. kierunków kształcenia.

Tabela 69 Absolwenci szkół średnich zarejestrowani w PUP wg. kierunków kształcenia

Wykształcenie Średnie	suma okres 2009 - 2014		Wykształcenie Średnie	suma okres 2015 - 2019	
Technik informatyk	51	15%	Technik informatyk	5	10%



Technik elektronik	43	13%	Technik mechanik	5	10%
Technik mechanik	39	12%	Technik pojazdów samochodowych	5	10%
Technik budownictwa	35	10%	Technik elektronik	4	8%
Kucharz	22	7%	Technik ekonomista	4	8%
Technik elektryk	19	6%	Technik organizacji reklamy	4	8%
Technik ekonomista	18	5%	Technik budownictwa	3	6%
Technik mechatronik	14	4%	Technik hotelarstwa	3	6%
Technik żywienia i gospodarstwa domowego	14	4%	Technik usług fryzjerskich	3	6%
Technik architektury krajobrazu	9	3%	Technik logistik	2	4%
Technik leśnik	9	3%	Technik technologii odzieży	2	4%
Technik handlowiec	8	2%	Technik cyfrowych procesów graficznych	2	4%
Kelner	7	2%	Kucharz	1	2%
Technik telekomunikacji	7	2%	Technik organizacji usług gastronomicznych	1	2%
Technik hotelarstwa	4	1%	Technik weterynarii	1	2%
Technik logistik	4	1%	Technik żywienia i usług gastronomicznych	1	2%
Technik pojazdów samochodowych	3	1%	Monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych	1	2%
Technik usług fryzjerskich	3	1%	Monter zabudów i robót wykończeniowych	1	2%
Technik ekonomiczno-administracyjny	3	1%	Sprzedawca	1	2%
Technik teleinformatyk	3	1%	Szkoła artystyczna	1	2%
Muzyk	2	1%	Technik obsługi turystycznej	1	2%
Plastyk	2	1%	Technik elektryk	0	0%
Technik urządzeń sanitarnych	2	1%	Technik mechatronik	0	0%
Technik usług kosmetycznych	2	1%	Technik żywienia i gospodarstwa domowego	0	0%
Technik organizacji reklamy	1	0%	Technik architektury krajobrazu	0	0%
Technik technologii odzieży	1	0%	Technik leśnik	0	0%
Technik organizacji usług gastronomicznych	1	0%	Technik handlowiec	0	0%
Technik weterynarii	1	0%	Kelner	0	0%
Technik żywienia i usług gastronomicznych	1	0%	Technik telekomunikacji	0	0%
Elektryk	1	0%	Technik ekonomiczno-administracyjny	0	0%
Ratownik medyczny	1	0%	Technik teleinformatyk	0	0%
Rolnik	1	0%	Muzyk	0	0%
Technik geodeta	1	0%	Plastyk	0	0%
Technik masażysta	1	0%	Technik urządzeń sanitarnych	0	0%

Technik nawigator morski	1	0%	Technik usług kosmetycznych	0	0%
Technik technologii drewna	1	0%	Elektryk	0	0%
Technik cyfrowych procesów graficznych	0	0%	Ratownik medyczny	0	0%
Monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych	0	0%	Rolnik	0	0%
Monter zabudów i robót wykończeniowych	0	0%	Technik geodeta	0	0%
Sprzedawca	0	0%	Technik masażyста	0	0%
Szkoła artystyczna	0	0%	Technik nawigator morski	0	0%
Technik obsługi turystycznej	0	0%	Technik technologii drewna	0	0%
<b>SUMA</b>	<b>335</b>		<b>SUMA</b>	<b>51</b>	

## 9. ANALIZA - OBSZAR VI. DOSTĘPNOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH W GMINIE.

### 9.1. ANALIZA WYJŚCIOWA W OPARCIU O MRL.

Zasoby mieszkaniowe na poziomie lokalnym powinny być rozumiane szeroko, jako zasoby, które służą zaspokojeniu potrzeb osób o różnym poziomie dochodów i różnych aspiracjach. Szczególną rolę w lokalnym systemie mieszkaniowym pełnią zasoby komunalne oraz rozwiązania, które ułatwiają dostęp do mieszkań rodzinom o niższym statusie materialnym oraz osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.

Zgodnie z priorytetami Narodowego Programu Mieszkaniowego, mieszkania mają być dostępne, nowoczesne i efektywne energetycznie zaś ich finansowanie (zarówno remontów jak i budowy nowych lokali) powinno być stabilne i efektywne.

Wychodząc z tych założeń, MRL uwzględnia następujące aspekty sytuacji JST w obszarze zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych lokalnej społeczności:

#### 1) Podaż mieszkań w ujęciu ilościowym

- Lokalny rynek powinien zapewniać dostęp do odpowiedniej liczby mieszkań (ogółem, w tym rynek najmu, w tym zasoby komunalne);

#### 2) Podaż mieszkań w ujęciu jakościowym

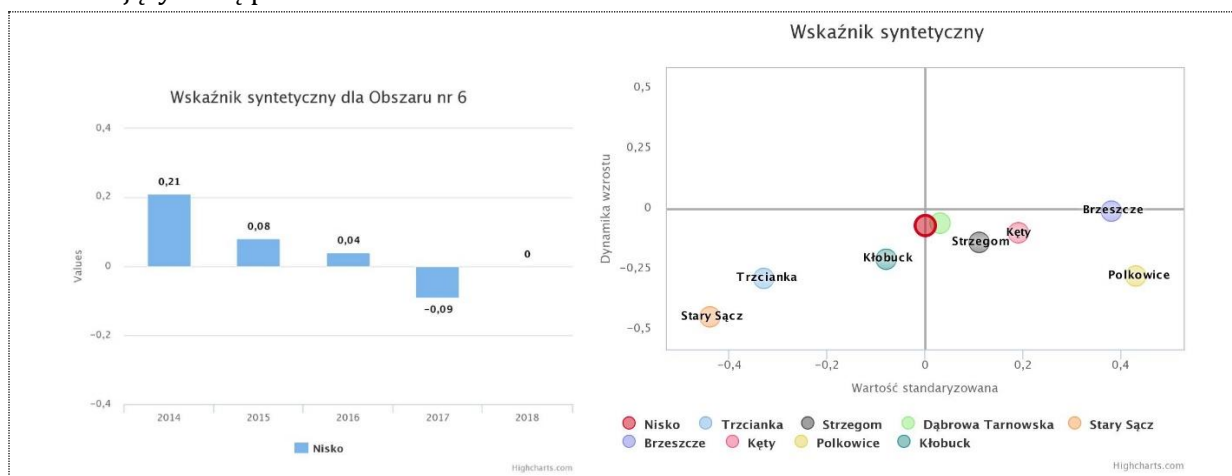
- Mieszkania powinny być zróżnicowane pod względem jakości i kosztów utrzymania, ale spełniać obowiązujące standardy techniczne (dotyczy zwłaszcza lokali komunalnych);

#### 3) Dostępność mieszkań dla rodzin o różnych możliwościach ekonomicznych

- Stymulowanie efektywnego popytu na mieszkania poprzez zwiększenie podaży gruntów pod budownictwo mieszkaniowe, dostęp do mechanizmów systematycznego oszczędzania, kredytów komercyjnych oraz systemów wsparcia dla grup społecznych znajdujących się w trudniejszej sytuacji (młodzi, niepełnosprawni, osoby o niższych dochodach itp.);

#### 4) Sytuacja na rynku nieruchomości

- Sprawnie działający rynek nieruchomości (oraz system wymiany mieszkań w zasobach komunalnych) powinien pozwalać na elastyczne dopasowanie dostępnych zasobów do zmieniających się potrzeb mieszkańców.



<b>Obszar 6. Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
<b>wartość</b>	<b>0,21</b>	<b>0,08</b>	<b>0,04</b>	<b>-0,09</b>	<b>0</b>
<b>dynamika</b>					<b>-0,07</b>
<b>1. Podaż mieszkań w ujęciu ilościowym</b>					
<b>1.1 Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,33	0,34	0,34	0	<b>-0,01</b>
dynamika					<b>-0,41</b>
<b>1.2 Liczba zamieszkanymi lokali komunalnych na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,48</b>	<b>-0,46</b>	<b>-0,47</b>	<b>-0,47</b>	<b>-0,46</b>
dynamika					0,06
<b>1.3 Średnia trzyletnia liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,92	1,04	0,48	0,1	<b>-0,16</b>
dynamika					<b>-0,35</b>
<b>1.4 Powierzchnia nowobudowanych mieszkań przypadająca na mieszkańca w wieku 25 - 34 lata</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0	<b>-0,03</b>	<b>-0,09</b>	<b>-0,2</b>	<b>-0,18</b>
dynamika					<b>-0,19</b>
<b>2. Podaż mieszkań w ujęciu jakościowym</b>					
<b>2.1 a Odsetek ogółu mieszkań wyposażonych w inst. Wodociągową</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,03	0,03	0,03	<b>-1,28</b>	<b>-1,26</b>
dynamika					<b>-1,41</b>
<b>2.1 b Odsetek ogółu mieszkań wyposażonych w ustęp spłukiwany</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,37</b>	<b>-0,37</b>	<b>-0,37</b>	<b>-0,28</b>	<b>-0,27</b>
dynamika					0,06

<b>2.1 c Odsetek ogółu mieszkań wyposażonych w łazienkę</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,02	0,03	0,02	0,05	0,07
dynamika					0,04
<b>2.1 d Odsetek ogółu mieszkań wyposażonych w c.o.</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,38	0,38	0,37	0,37	0,37
dynamika					0,01
<b>2.1 e Odsetek ogółu mieszkań wyposażonych w gaz sieciowy</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,92	0,92	0,92	0,96	0,94
dynamika					<b>-0,01</b>
<b>2.2 Przeciętna powierzchnia mieszkania na 1 osobę</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,38	0,38	0,39	0	0
dynamika					<b>-0,35</b>
<b>2.3 Przeciętna powierzchnia użytkowa lokali mieszkalnych będących w dyspozycji gminy</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-1,04</b>	<b>-1,09</b>	<b>-1,18</b>	<b>-1,18</b>	<b>-0,92</b>
dynamika					0,13
<b>2.4 Przeciętna powierzchnia użytkowa lokali socjalnych będących w dyspozycji gminy</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,18	<b>-0,05</b>	<b>-0,22</b>	<b>-0,4</b>	0,03
dynamika					<b>-0,07</b>
<b>3. Dostępność mieszkań</b>					
<b>3.1 Powierzchnia mieszkania, jaką można kupić za przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0	<b>-0,42</b>	<b>-0,02</b>	<b>-0,27</b>	<b>-0,46</b>
dynamika					0,07
<b>3.2 Kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych w przeliczeniu na 1 lokal mieszkalny w zasobach mieszkaniowych ogółem</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,37</b>	<b>-0,41</b>	<b>-0,26</b>	<b>-0,24</b>	0,74
dynamika					1,09
<b>3.3 Odsetek zadłużonych lokali będących w dyspozycji gminy (komunalne)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,55</b>	<b>-0,15</b>	<b>-0,8</b>	<b>-0,8</b>	0,15
dynamika					0,6
<b>4. Sytuacja na rynku nieruchomości</b>					
<b>4.1 Liczba lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0	<b>-0,77</b>	<b>-0,81</b>	<b>-0,79</b>	<b>-0,82</b>
dynamika					<b>-0,31</b>

### Wnioski:

W okresie 2014 – 2018 sytuacja mieszkaniowa uległa stopniowemu pogorszeniu się. Dynamika zmian w tym obszarze niestety również jest ujemna, co świadczy o utrwalającym się problemie w dostępności do lokali mieszkaniowych na terenie gminy. Stan infrastruktury mieszkaniowej stanowi kluczowy wskaźnik rozwoju miasta.

### Przyczyny:

- obniża się wskaźnik liczby mieszkań na 1 mieszkańca;
- niski wskaźnik i najniższa dynamika oddawanych nowych mieszkań;
- najniższy wskaźnik dostępności do instalacji wodociągowej na terenie gminy;
- niski wskaźnik powierzchni mieszkania, jakie można kupić za przeciętne miesięczne wynagrodzenie, wskazuje na konieczność wsparcia mieszkańców w tym zakresie,
- rosnący udział wypłaconych wydatków mieszkaniowych,
- bardzo niski wskaźnik sprzedaży mieszkań na rynku lokalnym, obrazuje ograniczone możliwości do zakupu nowego mieszkania przez nowych mieszkańców miasta,

### Rekomendacje:

- zwiększenie liczby nowych mieszkań, w tym np. w ramach programów krajowych Mieszkanie Plus;
- zachęcenie mieszkańców do korzystania z gazu sieciowego;

### Potencjały, pozytywne wskaźniki:

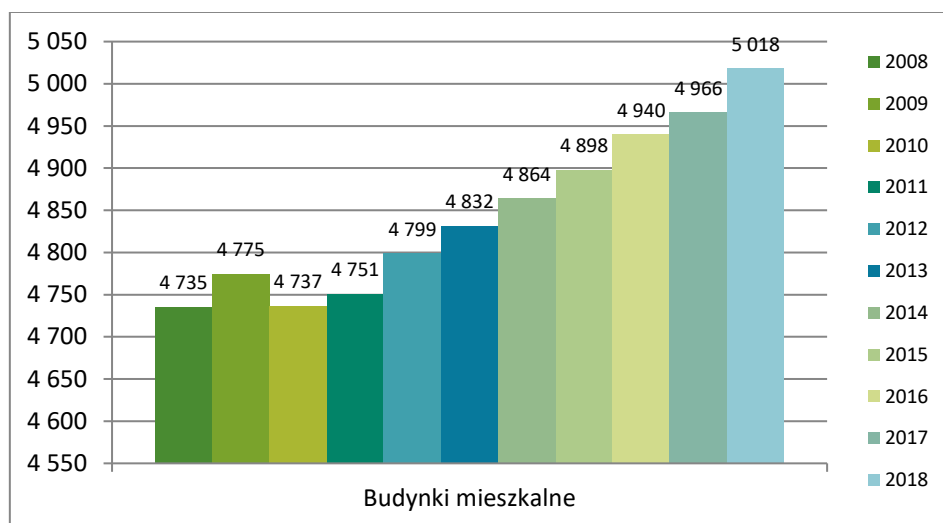
- wysoki odsetek mieszkań wyposażonych w gaz sieciowy;
- niski wskaźnik lokali zadłużonych będących w dyspozycji gminy (komunalne).

## 9.2. POGŁĘBIONA ANALIZA SYTUACJI MIESZKANIOWEJ W GMINIE NISKO

Pod pojęciem zasobów mieszkaniowych rozumie się ogół mieszkań zamieszkałych i niezamieszkałych znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Do zasobów mieszkaniowych nie zalicza się lokali w obiektach zbiorowego zakwaterowania (tj. hoteli pracowniczych, domów studenckich, burs i internatów, domów pomocy społecznej), z wyjątkiem znajdujących się tam mieszkań, pomieszczeń prowizorycznych oraz obiektów ruchomych (tzn. barakowozów, wagonów kolejowych, barek i statków).

**Na terenie gminy Nisko w roku 2018 było 5018 budynków mieszkalnych, z czego 3043 (60%) stanowią budynki w samym mieście, a 1975 (40%) na obszarach wiejskich.** Liczba budynków mieszkalnych rośnie od roku 2010. Na przełomie ostatnich 8 lat liczba budynków mieszkalnych zwiększyła się o 281 nowych budynków (wzrost o 6%). Porównując dynamikę rozwoju budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy Nisko, względem rozwoju mieszkalnictwa na terenie kraju, czy regionu, należy stwierdzić, iż tempo rozwoju na terenie gminy jest mniejsze od średniej dla woj. podkarpackiego (wzrost o 7,2%), jak również dla kraju (wzrost o 9,8%). Widać wyraźnie, że zwiększająca się liczba budynków mieszkalnych na terenie gminy Nisko wciąż odstaje dość znacząco od statystyk województwa i Polski. Ilość mieszkań komunalnych i socjalnych w roku 2018 wynosiła kolejno 134 oraz 21, a ich średnia powierzchnia użytkowa 38 m<sup>2</sup> i 27 m<sup>2</sup>. Dla porównania, w 2009 roku ilość mieszkań komunalnych wynosiła 200, a socjalnych 5.

Rysunek 48. Budynki mieszkalne w gminie od 2008 roku

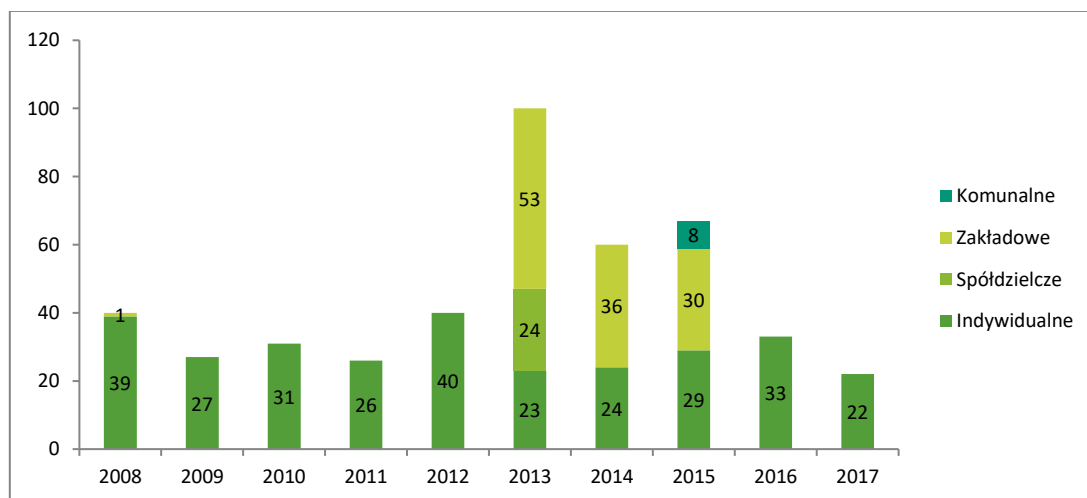


Źródło: GUS BDL;

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2017 roku w Nisku oddano do użytku 22 mieszkania. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 1,43 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa podkarpackiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Całkowite zasoby mieszkaniowe w Nisku to 5 171 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 337 mieszkań. Jest to wartość większa od wartości dla województwa podkarpackiego oraz mniejsza od średniej dla całej Polski.

Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w Nisku to 5,64 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa podkarpackiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2017 roku w Nisku to 149,00 m<sup>2</sup> i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa podkarpackiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce.

Rysunek 9. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w latach 2008-2017



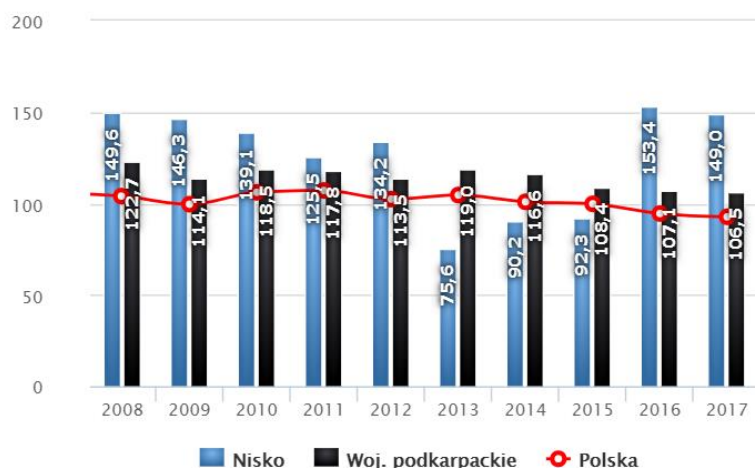
Źródło: GUS BDL;

Analizując powyższy wykres możemy stwierdzić:

- budynki indywidualne stanowią największą część mieszkań oddanych do użytku w ostatnich latach,
- w latach 2013-2015 to mieszkania zakładowe były najczęściej oddawanymi budynkami mieszkalnymi ( na 227 mieszkań oddanych do użytku 119 stanowiły zakładowe – 52%)
- bardzo niski poziom mieszkań komunalnych oddanych do użytku (w całym tym okresie zaledwie 8).

Rozważając zagadnienie dostępności oraz jakości zasobów mieszkalnych warto skupić się na aspekcie powierzchni użytkowej w budynkach mieszkalnych zarówno w tych oddawanych do użytkowania, jak i tych, które już są użytkowane. Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego budynku mieszkaniowego w gminie wynosi 81,40 m<sup>2</sup> i jest zbliżona do wartości dla średniej woj. podkarpackiej, natomiast na tle Polski wypada lepiej o niecałe 8 m<sup>2</sup> (powierzchnia dla Polski wynosi 73,8 m<sup>2</sup>). Przeciętna powierzchnia użytkowa na jednego mieszkańca wynosi 27,4 m<sup>2</sup>, co w tym przypadku daje wartość zbliżoną do ogółu kraju (średnia dla Polski 27,4 m<sup>2</sup>), i lepszą od wartości województwa (średnia dla Podkarpacia 25,10 m<sup>2</sup>). Powierzchnie (m<sup>2</sup>) budynków mieszkaniowych oddawanych do użytku przedstawia wykres poniżej.

**Rysunek 10. Powierzchnia (m<sup>2</sup>) nieruchomości oddanych do użytku w latach 2008-2017**



Źródło: GUS BDL;

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 93,19% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 92,50% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 91,86% mieszkań posiada łazienkę, 85,98% korzysta z centralnego ogrzewania, a 80,35% z gazu sieciowego.

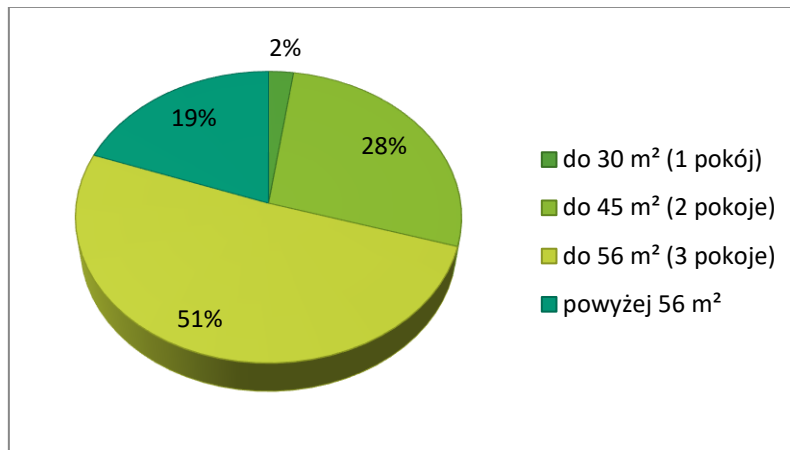
Przez ostatnie dwa lata (2018-2019) gmina Nisko wydała łącznie 128 pozwoleń na budowę (w roku 2018 – 61, w roku 2019 – 67). Pozwolenia wydane na terenie miasta wynoszą odpowiednio 30 oraz 38, natomiast na obszarze wiejskim 31 i 29.

Bardzo mała ilość, a także niewielki wzrost oddanych budynków mieszkaniowych w gminie skłania rządzących gminą do przystąpienia do programu rządowego „Mieszkanie Plus”. W ramach programu na działce przy ulicy Jaworowej w Nisku planowana jest budowa mieszkań (budownictwo wielorodzinne). Z Programu Mieszkanie Plus może skorzystać każda osoba

fizyczna, która nie posiada na własność żadnej nieruchomości. Nie ma ustalonej górnej granicy wiekowej. Natomiast z opcji najmu mieszkania w ramach Mieszkanie Plus skorzystać będzie mogła każda osoba, która zobowiąże się do comiesięcznego opłacania czynszu. Program Mieszkanie Plus to propozycja dla tych, których nie stać na zakup własnego mieszkania, a równocześnie wysokość ich zarobków jest zbyt duża, by mogli ubiegać się o lokum np. od gminy. W takiej sytuacji jest aż 40% Polaków. Po pierwszych ankietach burmistrz poinformował o dużym zainteresowaniu programem. W ankiecie przeprowadzonej przez gminę i miasto Nisko wzięło udział 176 osób, wszystkie osoby ankietowane były zainteresowane przystąpieniem do programu. Zdecydowana większość badanych zainteresowana jest wynajmem z dojściem do własności – 92% ankietowanych. Biorąc pod uwagę lokalizację 62,5% ankietowanych mieszka na terenie miasta Nisko, 25,6% poza terenem gminy, jedynie 11,9% na terenie wiejskim gminy Nisko. Poniżej przedstawione zostały tabele i wykresy obrazujące jakimi mieszkaniami ankietowani byliby zainteresowani, a także jakie wykazują dochody przypadające na jednego mieszkania w gospodarstwie domowym.

Największym zainteresowaniem wśród mieszkańców gminy Nisko cieszą się mieszkania do 56 m<sup>2</sup>. Na 176 ankietowanych ponad połowa (51%) wskazała, że najbardziej zależałoby im na mieszkaniu 3 pokojowym. Na drugim miejscu znalazły się mieszkania 2 pokojowe (do 45 m<sup>2</sup>) na których zależałoby 28 % ankietowanych. Na mieszkania większe niż 56 m<sup>2</sup> – zdecydowałoby się 19% ankietowanych. Tylko 4 osoby (2,3%) byłyby zainteresowane zakupem mieszkania poniżej 30 m<sup>2</sup>. Te dane naniesione zostały na poniższy wykres.

Rysunek 49. Powierzchnia mieszkania zadowalająca ankietowanych

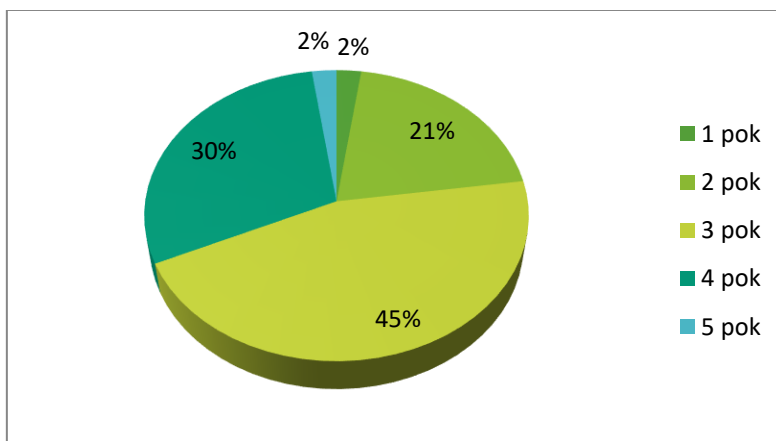


Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu z „MIESZKANIE PLUS”.

Ankieta programu „Mieszkanie Plus” w jednym ze swoich pytań poruszała kwestie ilości pokoi, którymi byliby zainteresowani potencjalni mieszkańcy. Największe zainteresowanie ankietowani okazywali odpowiednio mieszkaniom 3-pokojowym (20 osób- 45,5%), mieszkaniom 4-pokojowym (13 osób – 29,5%) i mieszkaniom 2-pokojowym (9 osób- 20,5%). Mieszkaniem jedno i pięciopokojowymi byliby zainteresowani tylko dwoje ankietowanych (po jednej osobie na mieszkanie). Wykres poniżej przedstawia nam te dane.



Rysunek 50. Ilość pokoi zadowolająca ankietowanych



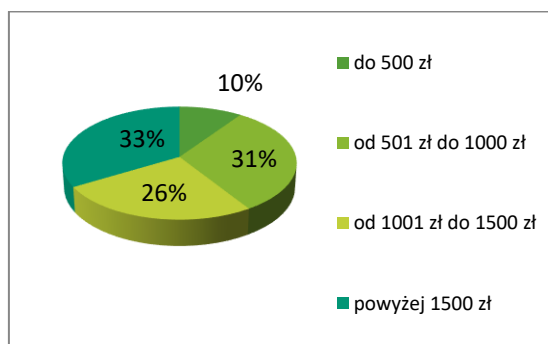
Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu z „MIESZKANIE PLUS”.

Kolejną kwestią poruszaną w ankiecie programu „Mieszkanie Plus” były dochody netto przypadające na jednego członka rodziny w gospodarstwie domowym. Ankietowani mieli do wyboru następujące warianty:

- do 500 zł,
- od 501 do 1000 zł,
- od 1001 zł do 1500 zł,
- powyżej 1500 zł.

Rozkład odpowiedzi na to pytanie jest bardzo równomierny, znacząco odstaje jedynie przedział do 500 zł, na który oddało głos jedynie 17 osób (9,7%). Najwięcej ankietowanych deklaruje wysokość dochodów netto na mieszkania powyżej 1500 zł – 59 osób co stanowi 33,5% ogółu. Idąc dalej 55 osób deklaruje dochód od 501 do 1000 zł (31,3%) a całość zamyka 45 osób, które uzyskują dochód od 1001 do 1500 zł na osobę i stanowią 25,6% całości. Podobnie, jak w powyższych przypadkach dane zostały zaprezentowane na poniższym wykresie.

Rysunek 51. Dochody na 1 członka rodziny



Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu z „MIESZKANIE PLUS”.

Analizując powyższe wykresy możemy dojść do następujących wniosków:

- zdecydowana większość ankietowanych interesują mieszkania do 56 m<sup>2</sup> – 80,6 %.

- mieszkania cieszące się największym zainteresowaniem to mieszkania trzypokojowe(46%), czteropokojowe(30%) oraz dwupokojowe(21%).
- 33,5% badanych wykazuje dochody netto przypadające na jednego członka gospodarstwa domowego powyżej 1500 zł, 31,3% w przedziale od 501 – 1000 zł, 25,6% w przedziale od 1001 zł do 1500 zł;

Niewykluczone, że budynków wielorodzinnych powstanie więcej.

Analizując dane USC w Nisku pod względem liczby mieszkańców, do najbardziej zaludnionych obszarów gminy należą osiedla mieszkaniowe na terenie miasta oraz dwa sołectwa: Osiedle Nr 9 – Tysiąclecia, sołectwo Zarzeczce, Osiedle Nr 2 Nisko – Centrum oraz Osiedle Nr 5 Nisko – Warchoły. Pod względem poziomu gęstości zaludnienia, do najbardziej zaludnionych obszarów należą osiedla mieszkaniowe zlokalizowane na terenie miasta: Osiedle Nr 9 – Tysiąclecia, Osiedle Nr 1 Nisko – Centrum, Osiedle nr 8 Nisko Moskale – PGO oraz Osiedle Nr 7 Nisko – Moskale. Są to osiedla mieszkaniowe z zabudową wielorodzinną.

Tabela 70. Liczba ludności gminy wg. podziału na osiedla i sołectwa

L.p.	Dane demograficzne	Liczba mieszkańców			
		2014-12-31	2015-12-31	2018-12-31	2019-12-31
1.	<b>Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia</b>	3584	3545	3 413	3 357
2.	<b>Sołectwo Zarzeczce</b>	2943	2948	2 972	2 962
3.	<b>Osiedle NR 2 Nisko - Centrum</b>	2631	2601	2 544	2 516
4.	<b>Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły</b>	2078	2089	2 179	2 166
5.	<b>Osiedle NR 1 Nisko - Centrum</b>	2028	2008	1 960	1 963
6.	<b>Sołectwo Nowosielec</b>	1604	1615	1 594	1 597
7.	<b>Osiedle NR 4 Nisko - Malce</b>	1417	1419	1 382	1 419
8.	<b>Sołectwo Raclawice</b>	1386	1376	1 406	1 395
9.	<b>Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina</b>	1013	1012	1 070	1 070
10.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	973	983	994	990
11.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	983	973	968	951
12.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	558	557	542	550
13.	Sołectwo Wolina	438	439	420	418
14.	Sołectwo Kończyce	357	357	357	353
15.	Sołectwo Nowa Wieś	322	315	322	303
16.	<b>Gmina Nisko</b>	22 315	22 237	22 123	22 010

Źródło: dane z Urzędu Stanu Cywilnego.

Liczba ludności w gminie Nisko w badanym okresie korzystnie zmieniała się na terenie wiejskim gminy, na obszarze miejskim liczba mieszkańców w tym okresie zmniejszyła się o - 1,2%. Przemieszczanie się ludności z obszaru miejskiego, na teren wiejski wpisuje się w ogólnokrajowy trend przesiedlania się mieszkańców miast do ośrodków podmiejskich, lub w przypadku gminy Nisko na tereny podmiejskie – które stanowią obszary wiejskie gminy lub osiedla mieszkaniowe z zabudową jednorodzinną. Zmiana liczby mieszkańców miasta Nisko wypada korzystniej względem zmian, jakie zachodzą na terenie kraju, jednak mniej korzystnie, niż na terenie regionu lub na terenie powiatu nizańskiego.

Na podstawie tabeli przedstawionej powyżej, analizując zmiany liczby mieszkańców poszczególnych latach możemy zauważyć znaczący wzrost liczby mieszkańców w kilku osiedlach/sołectwach. Największy wzrost liczby mieszkańców na przełomie ostatnich lat zanotowały Osiedle Nr 6 Nisko – Podwolina(5,6%), Osiedle Nr 5 Nisko – Warchoły (4,2%), Osiedle

nr 8 Nisko – Moskale –PGO (2%). Opisywany wyżej trend dotyczący przemieszczania się mieszkańców z centrów miast do terenów zamiejskich można zauważyć również w naszej gminie. Wszystkie trzy osiedla centralne w Nisku zanotowały duży spadek liczby mieszkańców w ostatnich latach.

Tabela 71. Spadek liczby mieszkańców centralnych osiedli w Nisku

Spadek liczby mieszkańców centralnych osiedli w Nisku (porównanie 2019 do 2014 r.)		
Osiedle nr 9 – Tysiąclecia	Osiedle nr 2 –Centrum	Osiedle nr 1 - Centrum
-6,7 %	-4,4 %	-3,2%

Źródło: opracowanie własne

## 10. ANALIZA - OBSZAR VII. ZASOBY INSTYTUCJONALNE, INTEGRACJA O KAPITAŁ SPOŁECZNY GMINY.

### 10.1. ANALIZA WYJŚCIOWA W OPARCIU O MRL.

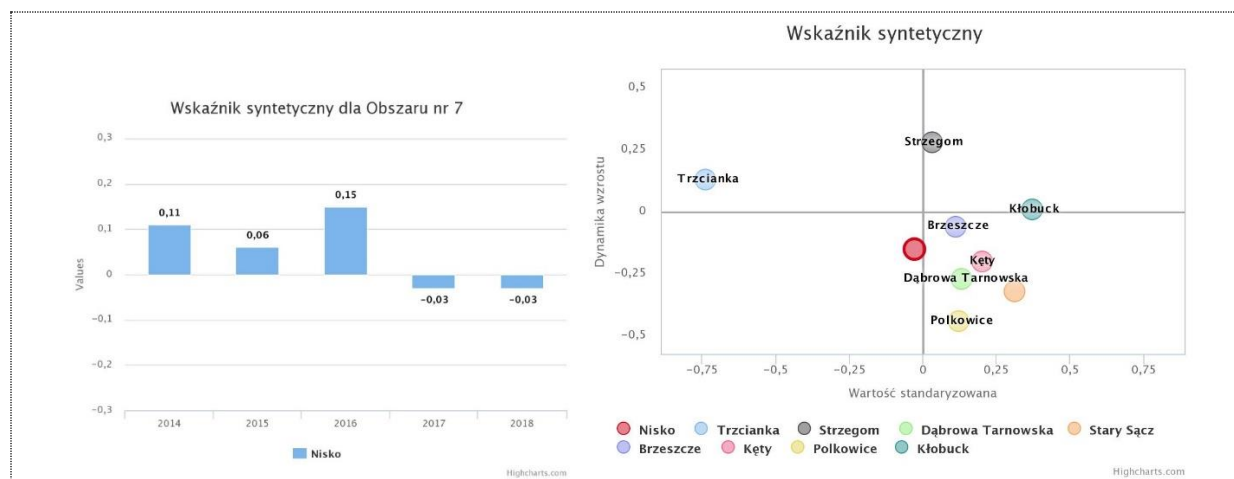
Same struktury organizacyjne JST, z przyczyn praktycznych i kompetencyjnych, nie są w stanie stworzyć optymalnych warunków dla rozwoju lokalnego. Partnerami samorządu terytorialnego są zawsze inne podmioty administracji publicznej (rządowe, wojewódzkie, powiatowe), przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe oraz sami mieszkańcy (działający również poprzez różnego rodzaju nieformalne inicjatywy). Brak synergii i współpracy władz samorządowych z lokalnymi partnerami skutkuje niewykorzystaniem istniejących szans rozwojowych.

Z drugiej strony, siła i potencjał rozwoju zależą od gotowości członków lokalnej społeczności do angażowania się w sprawy publiczne i współpracę z władzami samorządowymi, umiejętności formułowania celów, obrony wspólnych wartości oraz włączania osób i grup zagrożonych wykluczeniem.

W obszarze „Integracja, kapitał społeczny i tożsamość lokalna” przedmiotem pomiaru są zatem:

- 1) Zasoby instytucjonalne gminy - liczba różnego rodzaju podmiotów, łączące je relacje (współpraca), kwalifikacje urzędników;
- 2) Aktywność obywatelska mieszkańców - wskazuje na poziom zaufania społecznego;
- 3) Stopień integracji / rozwarstwienia społecznego i metody włączania grup zagrożonych wykluczeniem (sieci wsparcia)
- 4) Przedsiębiorczość społeczna jako forma włączenia społecznego

Czynniki te składają się na kapitał społeczny, stanowiący fundament dla zrównoważonego rozwoju. Silny kapitał społeczny prowadzi do większego zaangażowania obywateli w życie lokalne i wzrostu wzajemnego zaufania. Wyższy poziom zaufania umożliwia dzielenie się swoimi zasobami, zwiększając potencjał rozwoju danego terytorium. Wrażliwość społeczna stymuluje tworzenie usług skierowanych do grup zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją (dzieci, osób starszych, niepełnosprawnych). Troska o słabszych czyni z nas wspólnotę i rodzi poczucie tożsamości z miejscem, w którym żyjemy.



Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	0,11	0,06	0,15	-0,03	-0,03
dynamika					-0,15
<b>1. Zasoby instytucjonalne gminy - liczba podmiotów, zakres współpracy, kwalifikacje urzędników</b>					
<b>1.1 Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego na 1000 mieszkańców</b>	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	0,33	0,04	0,03	-0,06	0
dynamika					-0,36
<b>1.2 Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców</b>	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	-0,36	-0,38	-0,5	-0,78	-0,72
dynamika					-0,42
<b>1.3 Udział wydatków na dotacje do organizacji pożytku publicznego w wydatkach bieżących</b>	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	-1,1	-1,09	-1,15	-1,19	-1,2
dynamika					0,18
<b>1.4 udział wydatków na szkolenia i rozwój zawodowy w wydatkach bieżących</b>	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	-0,82	-0,92	-1,07	-0,08	-0,02
dynamika					1,27
<b>2. Aktywność obywatelska mieszkańców</b>					
<b>2.1 Frekwencja wyborcza - wybory wójtów, burmistrzów i prezydentów miast 1 tura</b>	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	-0,05	-0,05	-0,05	-0,05	-0,69
dynamika					-0,65
<b>2.2 Nowo - zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. Mieszkańców</b>	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	-0,8	-0,56	-0,64	-1,01	-0,73
dynamika					-0,13

<b>2.3 Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,74</b>	0,04	0,15	<b>-0,21</b>	0,05
dynamika					0,74
<b>2.4 Kwota wydatków na dotacje do organizacji pożytku publicznego przypadająca na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,76</b>	<b>-0,83</b>	<b>-0,93</b>	<b>-0,99</b>	<b>-1,04</b>
dynamika					<b>-0,16</b>
<b>3. Stopień integracji/rozwarstwienia społecznego</b>					
<b>3.1 Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,03	0,07	0,07	0,18	0,11
dynamika					0,07
<b>3.2 Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,04</b>	<b>-0,38</b>	<b>-0,41</b>	<b>-0,35</b>	<b>-0,47</b>
dynamika					<b>-0,29</b>
<b>4. Kondycja rodziny jako podstawowej struktury oparcia społecznego</b>					
<b>4.1 Liczba rozwodów na 100 zawartych małżeństw</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	1,64	1,26	1,59	0,51	1,22
dynamika					<b>-0,74</b>
<b>4.2 Odsetek urodzeń pozamałżeńskich</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,79	0,57	0,94	0,97	0,68
dynamika					<b>-0,18</b>

#### Wnioski:

Sytuacja w obszarze nr 7 w dwóch ostatnich latach uległa nieznacznemu pogorszeniu. Niestety tendencja/dynamika zmian również jest ujemna.

#### Przyczyny:

- bardzo niski wskaźnik liczby działających organizacji społecznych, dynamika ujemna, która może pogłębić wskazaną sytuację;
- przyczyną małej liczby organizacji społecznych może być najniższy wskaźnik wydatków na dotacje dla organizacji pożytku publicznego w wydatkach bieżących Gminy, świadczy to również o ograniczonych możliwościach wspierania tego typu organizacji z własnego budżetu;
- wysoki marazm społeczny – najniższa frekwencja w wyborach samorządowych (dynamika również jedna z najniższych);

#### Rekomendacje:

- pobudzenie mieszkańców do odpowiedzialności obywatelskiej, do społecznego działania i włączania się w inicjatywy lokalne,
- uruchomienie finansowania oddolnych inicjatyw wychodzących bezpośrednio od mieszkańców;

- uruchomienie platformy do konsultacji, współdecydowania, internetowego głosowania;
- powołanie Rady Młodzieży, Rady Osób Niepełnosprawnych, Rady Seniorów;

**Potencjały, pozytywne wskaźniki:**

- wysoka dynamika zmian dla wskaźnika udziału wydatków na szkolenia i rozwój zawodowy w wydatkach bieżących;
- rosnący udział liczby uczestników imprez kulturalnych, wskaźnik z tendencją wzrostową po modernizacji NCK w Nisku;
- średnia liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, dodatków mieszkaniowych,
- pozytywna i stabilna sytuacja rodzin.

## 10.2. POGŁĘBIONA ANALIZA ZASOBÓW INSTYTUCJONALNYCH GMINY.

### **Podmioty publiczne i prywatne.**

Podmiotem publicznym w rozumieniu ustawy o krajowym systemie bezpieczeństwa są:

- Organy władzy publicznej w tym organy administracji samorządowej, jednostki samorządu terytorialnego, organy kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały,
- Jednostki budżetowe, samorządowe zakłady budżetowe, agencje wykonawcze, instytucje gospodarki budżetowej,
- Uczelnie publiczne i Polska Akademia Nauk,
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczych Ubezpieczeń Społecznych, Narodowy Fundusz Zdrowia, Narodowy Bank Polski, Bank Gospodarstwa Krajowego,
- Urząd Dozoru Technicznego, Polska Agencja Żeglugi Powietrznej, Polskie Centrum Akredytacji, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz danych UGiM Nisko w 2019 r. na terenie miasta i gminy Nisko funkcjonowało 46 placówek użyteczności publicznej.

Tabela 72. Placówki użyteczności publicznej w roku 2019

ORGANIZACJE UŻYTKU PUBLICZNEGO			Sektor działania
1	Gimnazjum nr 1 w Nisku	Placówka oświatowa	Oświata
2	Liceum Ogólnokształcące w Nisku	Placówka oświatowa	Oświata
3	Przedszkole nr 1 w Nisku	Placówka oświatowa	Oświata
4	Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 w Nisku	Placówka oświatowa	Oświata
5	Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 1 w Nisku	Placówka oświatowa	Oświata
6	Publiczna Szkoła Podstawowa nr 6 w Nisku,	Placówka oświatowa	Oświata
7	Publiczna Szkoła Podstawowa w Wolinie	Placówka oświatowa	Oświata
8	Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej w Nisku	Placówka oświatowa	Oświata
9	Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 2 w Nisku	Placówka oświatowa	Oświata
10	Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 3 w Nisku	Placówka oświatowa	Oświata

11	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Nowosielcu	Placówka oświatowa	Oświata
12	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Zarzeczcu	Placówka oświatowa	Oświata
13	Żłobek Miejski w Nisku	Placówka oświatowa	Oświata
14	Urząd Gminy i Miasta Nisko	Instytucje użyteczności publicznej	Jednostka samorządu terytorialnego
15	Miejska Biblioteka w Nisku,	Instytucje użyteczności publicznej	Oświata
16	Dom Kultury w Nowosielcu	Instytucje użyteczności publicznej	Kultura i sztuka
17	Dom Kultury w Zarzeczcu	Instytucje użyteczności publicznej	Kultura i sztuka
18	Dom Kultury w Wolinie	Instytucje użyteczności publicznej	Kultura i sztuka
19	Dom Kultury w Nowej Wsi	Instytucje użyteczności publicznej	Kultura i sztuka
20	Ochotnicza Straż Pożarna w Nowosielcu	Instytucje użyteczności publicznej	Służby mundurowe
21	Areszt Śledczy w Nisku	Instytucje użyteczności publicznej	Służby mundurowe
22	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Oddział Nisko	Instytucje użyteczności publicznej	Rolnictwo
23	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział Rzeszów, Oddział Nisko	Instytucje użyteczności publicznej	Budownictwo
24	Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Nisku,	Instytucje użyteczności publicznej	Służby mundurowe
25	Ochotnicza Straż Pożarna w Zarzeczcu	Instytucje użyteczności publicznej	Służby mundurowe
26	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Rzeszowie – Ośrodek Szkolenia w Nisku	Instytucje użyteczności publicznej	Służby mundurowe
27	Komenda Powiatowa Policji w Nisku	Instytucje użyteczności publicznej	Służby mundurowe
28	Nizańskie Centrum Kultury „Sokół”	Instytucje użyteczności publicznej	Kultura i sztuka
29	Ośrodek Pomocy Społecznej w Nisku	Instytucje użyteczności publicznej	Pomoc Społeczna
30	Środowiskowy Dom Samopomocy w Nisku,	Instytucje użyteczności publicznej	Pomoc Społeczna
31	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nisku	Instytucje użyteczności publicznej	Oświata, pomoc medyczna
32	Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Raclawicach	Instytucje użyteczności publicznej	Pomoc medyczna
33	Powiatowy Inspektorat Weterynaryjny w Nisku	Instytucje użyteczności publicznej	Pomoc medyczna
34	Powiatowy Urząd Pracy w Nisku	Instytucje użyteczności publicznej	Jednostka samorządu terytorialnego

35	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nisku – Szpital	Instytucje użyteczności publicznej	Pomoc medyczna
36	SPZOZ w Nisku Przychodnia Specjalistyczna w Nisku	Instytucje użyteczności publicznej	Pomoc medyczna
37	Starostwo Powiatowe w Nisku	Instytucje użyteczności publicznej	Jednostka samorządu terytorialnego
38	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku	Instytucje użyteczności publicznej	Pomoc społeczna
39	Wojskowa Komenda Uzupełnień w Nisku	Instytucje użyteczności publicznej	Służby mundurowe
40	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Rzeszowie, Oddział Nisko – Raclawice	Instytucje użyteczności publicznej	Przyroda
41	Ochotnicza Straż Pożarna w Nisku	Instytucje użyteczności publicznej	Służby mundurowe
42	Dom Kultury w Raclawicach	Instytucje użyteczności publicznej	Kultura i sztuka
43	Zarząd Dróg Powiatowych w Nisku	Instytucje użyteczności publicznej	Budownictwo
44	Zarząd OD ZNP w Nisku	Instytucje użyteczności publicznej	Oświata
45	Klub Sportowy Podwolina	Instytucje użyteczności publicznej	Sport
46	Klub Sportowy SOKÓŁ w Nisku	Instytucje użyteczności publicznej	Sport

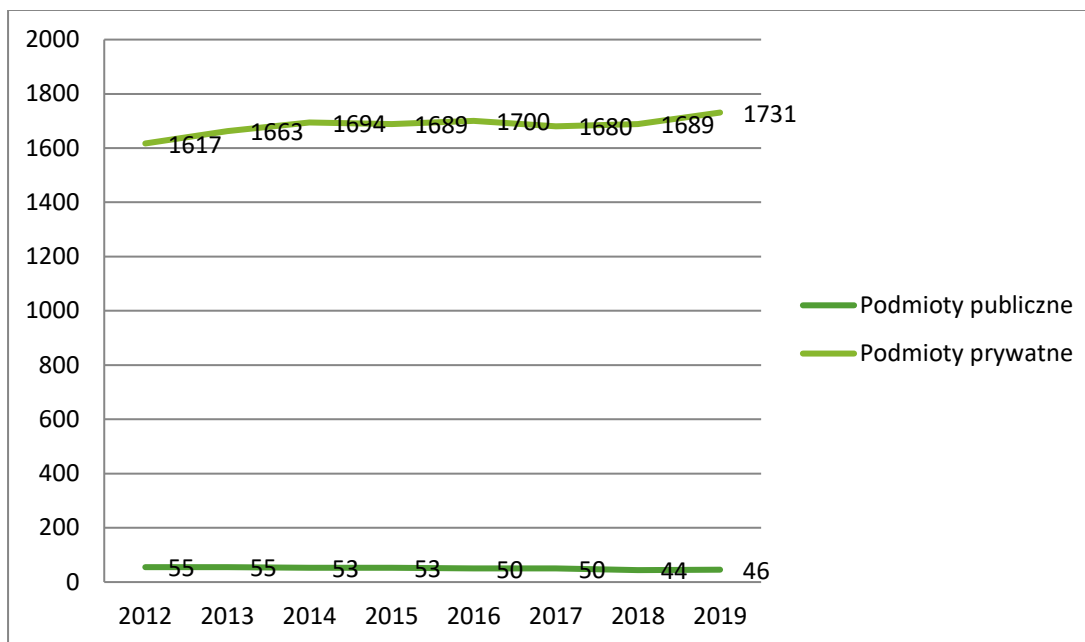
Źródło: dane UGiM Nisko

**Łączna liczba działających na terenie gminy organizacji publicznych w Nisku wynosi 46, z czego 13 stanowią placówki oświatowe, a 33 to organizacje użyteczności publicznej (realizujące usługi publiczne na rzecz mieszkańców gminy i miasta Nisko i powiatu niżańskiego).** Znakomita większość tych organizacji o kluczowym znaczeniu z punktu widzenia funkcjonowania Państwa i gminy znajduje się na terenie miasta Nisko.

Podmioty w sektorze prywatnym stanowią ogół podmiotów gospodarki narodowej grupujący własność prywatną krajową, własność zagraniczną oraz własność mieszaną z przewagą kapitału podmiotów sektora prywatnego. Biorąc pod uwagę podmioty w sektorze prywatnym można zauważyć tendencję wzrostową od 2014 roku. Wzrost ten jest stosunkowo duży i można prognozować, że będzie utrzymywał się w kolejnych latach. Poniższa tabela przedstawia ilość podmiotów publicznych na tle prywatnych.



Rysunek 52. Podmioty publiczne i prywatne.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zgodnie z danymi możemy zauważyć spadek liczby podmiotów publicznych na terenie gminy i miasta Nisko w ciągu kilku ostatnich lat. Sytuacja ta może być spowodowana zmianą w systemie szkolnictwa – usunięciem gimnazjum i wydłużeniem okresu nauczania podstawowego z 6 do 8 lat. Reforma ta wpłynęła na zamknięcie kilku szkół w regionie.

Tabela 73. Zmiana liczby podmiotów publicznych i prywatnych

PODMIOTY PUBLICZNE I PRYWATNE								
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Podmiot publiczny	55	55	53	53	50	50	43	46
Podmiot prywatny	1617	1663	1694	1689	1700	1680	1689	1731
Udział procentowy sektora publicznego do prywatnego	3,4%	3,3%	3,1%	3,1%	2,9%	2,9%	2,5%	2,6%
Średni procentowy udział sektora publicznego do prywatnego dla województwa podkarpackiego	4,1%	4,0%	3,9%	3,8%	3,8%	3,7%	3,2%	3,2%
Średni procentowy udział sektora publicznego do prywatnego dla Polski	3,2%	3,2%	3,1%	3,0%	3,0%	3,0%	2,8%	2,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powyższa tabela pokazuje nam zmianę liczby podmiotów publicznych i prywatnych, procentowy udział tych pierwszych względem drugich, a także jak te liczby wypadają na tle województwa podkarpackiego i kraju. Wynika z tego, że zarówno w gminie Nisko jak i w całej Polsce sektor publiczny maleje, a rozrasta się sektor prywatny.

Sektor publiczny odgrywa zasadniczą rolę w osiągnięciu celów zrównoważonego rozwoju. Sektor prywatny napędza dobrobyt i wzrost gospodarczy w każdej gospodarce rynkowej oraz tworzy 90% miejsc pracy i dochodu w krajach rozwijających się. Współpraca sektora publicznego i prywatnego jest najskuteczniejsza, gdy działają wspólnie w celu stworzenia zdrowego

środowiska dla inwestycji i działalności przedsiębiorstw oraz zapewnienia podstaw wzrostu gospodarczego.

Sektor publiczny z pewnością powinien wzbogacić się o takie podmioty jak:

- Miejski Zakład Komunikacyjny, który świadczyłby usługi transportowe dla mieszkańców gminy co ułatwiło by przemieszczanie się osobom bez samochodów, mogło by wpłynąć pozytywnie na ochronę środowiska jak również stworzyło by możliwość utworzenia wielu nowych miejsc pracy,

- Dodatkowy żłobek, który ułatwiłby rodzicom organizowanie opieki dla swoich dzieci w czasie ich pracy, a także mógłby wpłynąć pozytywnie na demografię,

- Kino, teatr, muzeum w których to mieszkańcy mogli by spędzać wolny czas,

- Biblioteka publiczna z czytelnią gdzie oprócz tradycyjne wypożyczenia książek można by było również stworzyć miejsce do spędzania czasu dla mieszkańców.

### **Organizacje pozarządowe w gminie.**

Organizacje pozarządowe (NGO) to wszystkie podmioty, które nie są jednostkami albo organami administracji publicznej, oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku. Charakterystyczną cechą organizacji pozarządowych jest więc brak powiązań z władzą publiczną (często tak tłumaczy się nazwę organizacja poza-rządowa). W Polsce pojęcie to definiuje ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 2003 roku, która wprowadza rozszerzoną definicję organizacji pozarządowych jako podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego. Do organizacji pozarządowych zaliczamy:

- stowarzyszenia, w tym stowarzyszenia rejestrowe, zwykłe oraz związki stowarzyszeń

- fundacje - kluby sportowe i uczniowskie kluby sportowe

- organizacje działające na podstawie odrębnych przepisów, jak np. Polski Czerwony Krzyż, Związek Ochotniczych Straży Pożarnych RP, Polski Związek Działkowców, koła łowieckie, komitety społeczne (np. społeczne komitety budowy dróg, wodociągów)

- stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego

- spółdzielnie socjalne

- spółki działające nie dla zysku

- partie polityczne

- związki zawodowe

- samorządy zawodowe

- federacje i konfederacje pracodawców

- izby gospodarcze

- izby rzemieślnicze

- organizacje kościelne

- związki rolników, kółka rolnicze i kola gospodyń wiejskich

- grupy, takie jak kluby osiedlowe czy grupy wsparcia, grupy samopomocowe.

Najczęściej terminu organizacja pozarządowa używa się w stosunku do fundacji i stowarzyszeń. **Z danych za rok 2019 wynika, że na terenie gminy Nisko działa 6 fundacji, 7**

**stowarzyszeń zwykłych oraz 23 stowarzyszenia zarejestrowane w KRS.** Stowarzyszenia prowadzą działalność głównie w Nisku (20 podmiotów). Reszta stowarzyszeń jest zarejestrowana w sołectwach: Wolina oraz Nowa Wieś - 1, Raclawice -2, Zarzecze i Nowosielec po 3. Organizacje pozarządowe, o których mowa działają głównie w obszarach: oświaty, nauki, pomocy społecznej, kultury fizycznej i sportu, rozwijania i pomnażania dorobku kulturalnego, ochrony dóbr i tradycji, ochrony środowiska naturalnego, rozbudzania lokalnego patriotyzmu, kultywowania tradycji religijnych.

Tabela 74. Stowarzyszenia na terenie Gminy Nisko (zwykłe)

STOWARZYSZENIA GMINY NISKO			Sektor działania
Porozumienie Samorządowo-Gospodarcze Ziemi Nizańskiej	Stowarzyszenie zwykłe	Główne cele: - wspieraniu inicjatyw społecznych, - pobudzaniu aktywności społeczno-gospodarczej społeczności lokalnej, - wspieraniu i promocji działań na rzecz rozwoju gmin powiatu nizańskiego, - mobilizowaniu ludności do brania aktywnego udziału w procesie rozwoju powiatu i województwa, - wspieraniu rozwoju sportu, turystyki i rekreacji, ekoturystyki oraz agroturystyki, - wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości wśród społeczności lokalnej,	Społeczno-gospodarczy
Stowarzyszenie Wędkarskie „SUMIK” Nisko	Stowarzyszenie zwykłe	Główne cele: - organizowanie wędkarstwa jako racjonalnej formy wypoczynku i rekreacji, - stwarzanie członkom Stowarzyszenia dogodnych warunków wędkowania i rozwijanie wśród nich umiłowania przyrody - troska o uczciwość w życiu publicznym.	Wędkarstwo
Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych z Nowej Wsi	Stowarzyszenie zwykłe	Główne cele: - wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju: społecznego, kulturalnego i gospodarczego - integracja środowiska lokalnego, - kultywowanie tradycji regionalnych, - reprezentowanie i promowanie Gminy Nisko na zewnątrz.	Kultura, rozwój lokalny
Nizańskie Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych	Stowarzyszenie zwykłe	- Pomoc kobietom w przystosowaniu się do demokratycznych przemian społecznych i rozwoju gospodarki rynkowej. - Tworzenie warunków do szerszego uczestnictwa kobiet w życiu społecznym, ekonomicznym, publicznym i politycznym oraz rozwoju ich karier zawodowych. - Promowanie i wspieranie przedsiębiorczości kobiet. - Kształtowanie postaw obywatelskich oraz rozwijanie świadomości kobiet w oparciu o zasady równości społecznej. - Dążenie do ograniczenia bezrobocia wśród kobiet. - Ochrona i egzekwowanie praw kobiet i dzieci. - Pomoc społeczna. - Wspieranie przedsięwzięć na rzecz ochrony środowiska. - Promocja zdrowia.	Rozwój lokalny
Rada Organizacji Pozarządowych Powiatu Nizańskiego	Stowarzyszenie zwykłe	- rozwój społeczeństwa obywatelskiego na terenie powiatu Nizańskiego poprzez reprezentowanie, wzmacnianie	Społeczno-gospodarczy

		<p>i integrowanie środowiska organizacji pozarządowych z terenu powiatu. Cele szczegółowe obejmują:</p> <p><b>a)</b> tworzenie warunków do wzmacniania istniejących organizacji pozarządowych, powstania nowych organizacji i inicjatyw obywatelskich oraz rozwój wolontariatu,</p> <p><b>b)</b> wzmocnienie współpracy organizacji pozarządowych z samorządem szczebla powiatowego oraz innymi podmiotami sektora finansów publicznych,</p> <p><b>c)</b> inspirowanie i wspieranie inicjatyw obywatelskich w celu aktywnego uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym.</p>	
KOŁO GOSPODYŃ w Zarzeczcu	Stowarzyszenie zwykłe	<p>Główne cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Tworzenie warunków do szerszego uczestnictwa kobiet w życiu społecznym.</li> <li>- Promowanie i wspieranie przedsiębiorczości kobiet.</li> <li>- Wspieranie kobiet w sytuacjach kryzysowych.</li> <li>- Promocja regionu.</li> <li>- Pomoc Społeczna.</li> <li>- Wspieranie przedsięwzięć na rzecz ochrony środowiska.</li> <li>- Promocja zdrowia.</li> <li>- Działalność kulturalna, kultywowanie tradycji.</li> </ul>	Kultura
Koło Gospodyń Wiejskich „Nowosielczanki”	Stowarzyszenie zwykłe	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Stwarzanie warunków do szerszego uczestnictwa kobiet w życiu społecznym,</li> <li>- Wspieranie kobiet w różnych sytuacjach kryzysowych.</li> <li>- Propagowanie i podtrzymywanie dawnych i obecnych tradycji ludowych</li> <li>- Promocja regionu</li> <li>- Reprezentowanie potrzeb i obrona interesów kobiet wiejskich.</li> <li>- Współpraca z Sołtysem, radą sołecką, domem kultury, świetlicą środowiskową, strażą i kościołem.</li> </ul>	Kultura

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bip.nisko.pl

Tabela 75. Stowarzyszenia na terenie gminy Nisko (zarejestrowane w KRS)

STOWARZYSZENIA GMINY NISKO			Sektor działania
Stowarzyszenie „SOKOŁEK NISKO”	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	- wspieranie rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży.	Sport
Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych ZNJ w Zarzeczcu	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	<ul style="list-style-type: none"> <li>- działalność na rzecz zrównoważonego , rozwoju gmin powiatu niżańskiego w interesie lokalnej wspólnoty mieszkańców i samorządu terytorialnego,</li> <li>- ochrona podstawowych interesów bytowych mieszkańców,</li> <li>- ochrona środowiska naturalnego,</li> <li>- ochrona ujęć wody pitnej, oraz działanie na rzecz poprawy jakości wody pitnej,</li> <li>- podejmowanie i realizacja działań w interesie społeczności lokalnej przy realizacji infrastruktury drogowej, wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej oraz inwestycjach publicznych,</li> <li>- budowanie społeczeństwa obywatelskiego,</li> </ul>	Społeczno-gospodarczy

		- pozyskiwanie środków materialnych i finansowych na realizację zadań statutowych.	
Stowarzyszenie Pracowników, Absolwentów i Przyjaciół Regionalnego Centrum Edukacji Zawodowej w Nisku	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	- współdziałanie z Regionalnym Centrum Edukacji Zawodowej w Nisku zwanym dalej Szkołą oraz udzielanie wszechstronnej pomocy w kultywowaniu tradycji szkoły, w zakresie kształtowanie postaw młodzieży, wpajania i rozwijania patriotyzmu, umacniania szacunku dla wiedzy, pracy i prawdy, upowszechniania pamięci i wiedzy o historii Szkoły, - zbieranie i gromadzenie pamiątek i materiałów historycznych związanych z działalnością Szkoły, kombatantów, jej profesorów i wychowanków oraz Stowarzyszenia, - zachowanie pamięci o wkładzie profesorów i wychowanków Szkoły w działalność na rzecz budowania społeczeństwa obywatelskiego, - prowadzenie ewidencji i statystyki dotyczącej absolwentów Szkoły z uwzględnieniem ich kariery zawodowej oraz ważnych społecznie osiągnięć.	Oświata, kultura
Stowarzyszenie dla Kultury "Collegium" w Nisku	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	- rozwijanie i pomnażanie dorobku kulturalnego poprzez wspieranie działalności muzycznej, teatralnej, tanecznej i plastycznej, - realizowanie, wspieranie i rozbudzanie inicjatyw obywatelskich na rzecz rozwoju społecznego i kulturalnego, - działalność w sferze zadań publicznych, - ochrona dóbr i tradycji, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, - edukacja kulturalna dzieci, młodzieży i dorosłych, - działalność oświatowo-kulturalna szczególnie w zakresie wspierania, promocji i pomocy w rozwoju kariery dzieci i młodzieży uzdolnionych muzycznie, a także dorosłych artystów muzyków, - wspieranie inicjatyw prospołecznych oraz integrowanie środowiska, służące przeciwdziałaniu i zapobieganiu wszelkim patologiom społecznym, - działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami, - gromadzenie i upowszechnianie wiedzy o realizowanych nowatorskich projektach i przedsięwzięciach,	Kultura
Stowarzyszenie Aktywnej Współpracy w Wolinie SAWW	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	- Działania zmierzające do integracji mieszkańców, z dbałością o osoby niepełnosprawne i zagrożone wykluczeniem społecznym; - Dbłość o wszechstronny rozwój mieszkańców wsi Wolina i okolic z uwzględnieniem obszaru edukacji; - Propagowanie oraz ochrona dziedzictwa kulturowego; - Rozwój kultury fizycznej, sportu, turystyki i rekreacji oraz dbłość o stan zdrowia wśród mieszkańców wsi; - Dbłość o infrastrukturę, walory przyrodnicze, uwarunkowania ekologiczne i wygląd naszej wsi; - Dbłość o uwarunkowania ekologiczne i ochrony środowiska naszych okolic;	Społeczno-kulturowy

		<ul style="list-style-type: none"> <li>- Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców terenów wiejskich;</li> <li>- Poprawa wizerunku i promocja miejscowości Wolina.</li> </ul>	
Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Czarnieckiego w Nisku	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	<p>Główne działania dotyczą:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- zapewnienia integracji międzypokoleniowej oraz trwałych więzów absolwentów Liceum ze szkołą,</li> <li>- wspierania procesów edukacji, oświaty i wychowania świadczonych przez Liceum,</li> <li>- współorganizowania i uczestniczenia w uroczystościach jubileuszowych</li> <li>- działalności charytatywnej,</li> <li>- podtrzymywania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości i historii Liceum oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej</li> <li>- działania na rzecz niepełnosprawnych uczniów i absolwentów Liceum.</li> </ul>	Oświata, kultura
STOWARZYSZENIE TURYSTYCZNO-EKOLOGICZNO-PRZYRODNICZEGO ZIEMI NIŻAŃSKIEJ	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	<ul style="list-style-type: none"> <li>- promowanie powiatu jako miejsca atrakcyjnego turystycznie,</li> <li>- promowanie zdrowego stylu życia,</li> <li>- rozwój turystyki pieszej, wodnej i rowerowej,</li> <li>- ochrona zasobów przyrody,</li> <li>- rozwój agroturystyki,</li> <li>- zarybianie zbiorników wodnych,</li> <li>- promowanie powiatu jako miejsca aktywnego wypoczynku</li> </ul>	Turystyka
Związek Kombatanów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	<ul style="list-style-type: none"> <li>- kształtowanie aktywnych postaw członków w pracy dla dobra Ojczyzny i tworzenie warunków do współpracy środowisk kombatanckich w imię nadrzędnych interesów narodu i państwa, umacnianie solidarności kombatanów w kraju i zagranicą,</li> <li>- reprezentowanie interesów swych członków wobec władz państwowych i samorządowych oraz instytucji i organizacji społecznych, obrona interesów i uprawnień kombatanckich, otaczanie opieką członków Związku i pozostałych po nich wdów i wdowców, zwłaszcza w zakresie spraw socjalnych i zdrowotnych, obrona godności i honoru członków Związku,</li> <li>- popularyzowanie i utrwalanie w pamięci społecznej dziejów walk niepodległościowych, udział w procesie wychowania młodzieży w duchu patriotyzmu i obywatelskiego oddania Ojczyźnie oraz działanie na rzecz opieki nad miejscami pamięci narodowej.</li> </ul>	Kultura, tradycja
Katolickie Stowarzyszenie "Civitas Christiana" Oddział w Nisku	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ochrona życia i godności człowieka, rodziny i Narodu oraz troska o duchowe, moralne i materialne środowisko ich życia i rozwoju,</li> <li>- przygotowanie katolików świeckich do aktywnego i odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu Kościoła, Narodu i Państwa,</li> <li>- kształtowanie i upowszechnianie chrześcijańskich, patriotycznych, demokratycznych i obywatelskich postaw oraz kryteriów oceny rzeczywistości kulturowej, społecznej, gospodarczej i politycznej.</li> </ul>	Religia
Podkarpackie Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne "Życie z pasją" w Wolinie PSSK	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Podtrzymywanie, promowanie i rozwijanie zanikającego rękodzielnictwa i rzemiosła artystycznego.</li> <li>- Rozwój zainteresowań związanych z historią, pielęgnowanie polskości oraz rozwijanie świadomości narodowej, kulturowej i obywatelskiej.</li> </ul>	Kultura, tradycja

		<ul style="list-style-type: none"> <li>- Organizowanie imprez artystycznych, prezentujących dorobek rzemieślniczy i artystyczny twórców.</li> <li>- Kształtowanie zmysłu estetycznego, niezbędne w urządzaniu wnętrz mieszkalnych oraz udzielanie porad indywidualnych, co do wystroju wnętrz, czy urządzaniu ogrodów.</li> <li>- Prowadzenie edukacji w tym kierunku, zwłaszcza dla ludności wiejskiej.</li> <li>- Organizowanie i wspieranie działań na rzecz rozwoju lokalnego.</li> <li>- Promowanie regionalnych wyrobów rzemiosła i rękodzieła artystycznego.</li> <li>- Budowanie poczucia własnej wartości poprzez wykonywanie prac artystycznych własnego pomysłu.</li> <li>- Inspirowanie aktywności społecznej i gospodarczej.</li> </ul>	
Towarzystwo Inicjatyw Społecznych, Edukacyjnych i Gospodarczych "NASZA PRZYSZŁOŚĆ" w Nisku	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Promocja Regionu Nizańskiego w instytucjach rządowych i samorządowych i wspieranie go w realizacji nakreślonych zadań,</li> <li>- Wspieranie inicjatyw w kraju i za granicą promujących dzieci, młodzież i środowiska lokalne,</li> <li>- Realizacja materiałów promocyjnych,</li> <li>- Współpraca z krajowymi i zagranicznymi organizacjami,</li> <li>- Integracja społeczności lokalnej wokół wspólnych zadań</li> <li>- Promowanie i współdziałanie w zakresie działań proekologicznych,</li> <li>- Promocja nowoczesnych programów rozwojowych,</li> <li>- Tworzenie warunków dla zachowania dziedzictwa i tożsamości kulturowej oraz ich wykorzystanie do dalszego rozwoju,</li> <li>- Rozwój społeczeństwa informacyjnego.</li> </ul>	Kultura, ekologia
Stowarzyszenie Rozwoju Osiedla "MALCE" w Nisku	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Promocja Osiedla Malce w instytucjach rządowych i samorządowych,</li> <li>- Inicjowanie i wspieranie przedsięwzięć społeczno-gospodarczych, kulturalnych i wychowawczo-opiekuńczych,</li> <li>- Wspieranie Regionu Nizańskiego w realizacji nakreślonych zadań,</li> <li>- Współpraca ze stowarzyszeniami i organizacjami pozarządowymi krajowymi i międzynarodowymi,</li> <li>- Wspieranie działań mających na celu rozwój demokratycznych form aktywności społecznej, gospodarczej i kulturalnej,</li> <li>- Integracja społeczności lokalnej wokół wspólnych zadań</li> <li>- Inicjowanie działań proekologicznych,</li> <li>- Prowadzenie działalności informacyjnej i szkoleniowej,</li> <li>- Promocja i realizacja nowoczesnych programów rozwojowych,</li> </ul>	Społeczno-kulturowy
Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Zarzeckiej w Zarzeczcu	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Rozbudzanie lokalnego patriotyzmu i poczucia dumy z przynależności do społeczności Ziemi Zarzeckiej,</li> <li>- Krzewienie właściwego stosunku do dziedzictwa dóbr kultury i uczestnictwo w ich ochronie,</li> <li>- Pobudzanie i rozwój lokalnej aktywności kulturalnej, społecznej i gospodarczej,</li> <li>- Wspieranie i rozwijanie twórczych zainteresowań dzieci i młodzieży,</li> <li>- Wspieranie, udzielanie pomocy artystom i twórcom z terenu ziemi zarzeckiej i propagowanie ich twórczości,</li> <li>- Kulturowanie tradycji regionalnych,</li> </ul>	Kultura, tradycja

		<ul style="list-style-type: none"> <li>- Pozyskiwanie środków materialnych i finansowych na realizację zadań statutowych,</li> <li>- Inne działania sprzyjające realizacji celów Towarzystwa.</li> </ul>	
Bractwo Matki Bożej Fatimskiej w Nisku	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	<p>Stowarzyszenie realizuje swoje cele szczególnie poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Wspieranie inicjatyw i działań na rzecz budowy kościoła,</li> <li>-Prowadzenie działań na rzecz dzieci, młodzieży, ludzi starszych i osób niepełnosprawnych,</li> <li>-Organizowanie wykładów, dyskusji, warsztatów,</li> <li>-Promowanie i propagowanie piękna ziemi nizańskiej,</li> <li>-Współpracę z organizacjami o podobnym charakterze w kraju i za granicą,</li> <li>-Organizowanie imprez o charakterze kulturalnym,</li> <li>-Budowanie kontaktów międzyludzkich dzieci i młodzieży opartych na upowszechnianiu kultury fizycznej i sportu,</li> <li>-Prowadzenie działalności wydawniczej i reklamowej.</li> </ul>	Społeczno-kulturowy
Stowarzyszenie Budowy Kościoła DONATOR	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Wspieranie inicjatyw społecznych na rzecz kultu religijnego w parafii rzymsko-katolickiej w Nowosielcu.</li> <li>- Współpraca z władzami kościelnymi i terenowymi przy realizacji celów parafialnych.</li> <li>- Nadzorowanie i wykonanie niektórych prac związanych z funkcjonowaniem parafii rzymsko-katolickiej w Nowosielcu.</li> <li>- Wspieranie inicjatyw społecznych na rzecz dobroczynności, ochrony zdrowia i pomocy społecznej.</li> </ul>	Pomoc społeczna
Towarzystwo Ziemi Nizańskiej	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Rozwijanie działalności oświatowej, kulturalnej i społecznej,</li> <li>- Podejmowanie działań na rzecz promocji malarzy, pisarzy innych artystów oraz ludzi zasłużonych dla rozwoju regionu i kraju,</li> <li>- Podejmowanie działań na rzecz rozwoju samorządności,</li> <li>- Podejmowanie działań na rzecz ochrony konstytucyjnych praw obywateli,</li> <li>- Organizowanie akcji charytatywnych na cele społeczne, a w szczególnym przypadku również na rzecz obywateli i instytucji służących obywatelom np. szpital.</li> </ul>	Pomoc społeczna, oświata, kultura
Powiatowa Rada Organizacji Pozarządowych Powiatu Nizańskiego	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Przygotowanie i aktualizacja bazy danych NGO powiatu nizańskiego,</li> <li>- Przygotowywanie informacji o dostępnych środkach i związane z tym możliwości realizacji projektów,</li> <li>- Organizowanie doradztwa i organizowanie szkoleń,</li> <li>- Integracja środowiska,</li> <li>- Utrzymywanie stałego, dobrego kontaktu z władzami samorządowymi,</li> <li>- Analiza potrzeb środowiska NGO i podejmowanie prób odpowiadania na nie,</li> <li>- Powoływanie komisji lub zespołów problemowych.</li> <li>- Prace przy tworzeniu Powiatowego Programu Współpracy z NGO,</li> <li>- Projekty – przygotowywanie i realizacja,</li> <li>- Bank danych zasobów ludzkich z terenu powiatu nizańskiego,</li> <li>- Bank drugiej ręki,</li> <li>- Bank dobrych praktyk,</li> <li>- Organizacja dnia NGO powiatu nizańskiego – konferencja,</li> </ul>	Społeczno-gospodarczy



Polski Związek Wędkarski	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Promocja i informacja o Podkarpackiej Radzie.</li> <li>- reprezentowanie interesów Związku w kraju i za granicą,</li> <li>- współdziałanie z podmiotami powołanymi do ochrony przyrody, ekosystemów wodnych, zwalczania kłusownictwa ,</li> <li>- nabywanie ochronę i użytkowanie wód,</li> <li>- prowadzenie ośrodków zarybieniowych, schronisk i przystani oraz innych obiektów służących członkom Związku,</li> <li>- racjonalne zarybianie wód będących w użytkowaniu Związku i ich ochronę,</li> <li>- popularyzowanie i upowszechnianie wędkarstwa oraz wiedzy ekologicznej wśród młodzieży,</li> <li>- organizowanie sportu wędkarskiego na zasadach obowiązujących w polskich związkach sportowych,</li> <li>- współdziałanie z ośrodkami naukowo-badawczymi,</li> <li>- prowadzenie działalności wydawniczej.</li> </ul>	Wędkarstwo
Powiatowy Szkolny Związek Sportowy w Nisku	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	<p>Związek realizuje swoje cele przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- programowanie działalności sportowej w środowisku szkolnym na terenie powiatu.</li> <li>- popularyzowanie kultury zdrowotnej i fizycznej.</li> <li>- popularyzowanie higienicznego trybu życia.</li> <li>- reprezentowanie w samorządzie powiatowym spraw związanych z rozwojem kultury fizycznej uczniów.</li> <li>- organizowanie imprez i zawodów sportowych o zasięgu przekraczającym obszar gminy.</li> <li>- programowanie i organizowanie obozów szkoleniowych i wędrownych w różnych formach dla młodzieży szkolnej.</li> <li>- Współdziałanie w dziedzinie kultury zdrowotnej i fizycznej młodzieży szkolnej z innymi stowarzyszeniami i organizacjami.</li> </ul>	Sport
Ludowy Zespół Sportowy PODWOLINA w Nisku	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	<ul style="list-style-type: none"> <li>- dbałość o prawidłowy rozwój psychofizyczny i zdrowie wszystkich obywateli,</li> <li>- stworzenie odpowiednich warunków do uprawiania sportu wyczynowego</li> <li>- krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych na terenie działania Klubu.</li> </ul>	Sport
Miejski Klub Sportowy SOKÓŁ w Nisku	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	<ul style="list-style-type: none"> <li>- uprawianie sportu wyczynowego w różnych dyscyplinach,</li> <li>- propagowanie sportu wśród dzieci i młodzieży,</li> <li>- zapewnienie czynnym członkom klubu opiekę trenersko-instruktorską i lekarską w czasie zawodów,</li> <li>- kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości dzieci, młodzieży szkolnej oraz ogółu mieszkańców naszego środowiska.</li> </ul>	Sport
Klub Piłkarski Zarzeczce	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	<ul style="list-style-type: none"> <li>- uprawianie sportu wyczynowego w różnych dyscyplinach,</li> <li>- propagowanie sportu wśród dzieci i młodzieży,</li> <li>- zapewnienie czynnym członkom klubu opiekę trenersko-instruktorską i lekarską w czasie zawodów,</li> <li>- kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości dzieci, młodzieży szkolnej oraz ogółu mieszkańców naszego środowiska.</li> </ul>	Sport
Klub Sportowy WIKTORIA Wolina w Nisku	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	<ul style="list-style-type: none"> <li>- upowszechnianie reakcji ruchowej, sportu, turystyki oraz innych form aktywnego wypoczynku,</li> <li>- organizowanie zawodów, imprez sportowych i rekreacyjnych,</li> <li>- współdziałanie z władzami sportowymi, państwowymi i samorządowymi w celu zapewnienia członkom własnych warunków do uprawiania sportu,</li> </ul>	Sport

		- prowadzenie działalności szkoleniowej, - sprawowanie opieki wychowawczej i szkoleniowej nad członkami klubu.	
--	--	---	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bip.nisko.pl

Tabela 76. Fundacje na terenie gminy Nisko

FUNDACJE GMINY NISKO			Sektor działania
<b>Fundacja Pracownia Rozwoju Osobistego</b>	Data rejestracji: 17 stycznia 2020 r.	Główne cele: 1. Stwarzanie możliwości rozwoju dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym w różnych obszarach ich życia, 2. Wspieranie w poszukiwaniu, odkrywaniu i rozwijaniu własnego potencjału i talentów, 3. Podejmowanie działań w sferze rozwoju nauki, edukacji, oświaty i wychowania, 4. Wspieranie rozwoju rodziny pojmowanej jako miejsce twórczego wzrastania zarówno dzieci jak i rodziców, 5. Pobudzanie krytycznego myślenia względem rzeczywistości oraz wspieranie w poszukiwaniu narzędzi do jej zmiany,	Pomoc społeczna/ rozwój osobisty
<b>Fundacja OPADIGITAL</b>	Data rejestracji: 21 września 2018 r.	Główne cele: 1. działalność edukacyjno-oświatowa i naukowa dzieci, młodzieży i dorosłych, 2. działania na rzecz poprawy świadomości społecznej, 3. wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej, 4. działalność kulturalna z zakresu sztuki oraz ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, 5. działalność dobroczynna i charytatywna,	Kultura
<b>Fundacja Business Club</b>	Data rejestracji: 05 września 2018 r.	Główne cele: 1. wspomaganie rozwoju gospodarczego, w tym rozwój przedsiębiorczości, 2) działalność naukowa i kulturalna, w szczególności organizowanie i prowadzenie różnorodnych form działalności edukacyjnej i oświatowej, 3) działalność w zakresie kultury fizycznej i sportu, w tym promowanie, popieranie, upowszechnianie oraz ułatwianie dostępu do zajęć zakresu kultury fizycznej, rekreacji i sportu w szczególności wśród dzieci i młodzieży, 4) integracja środowiska przedsiębiorców,	Kultura, sport
Fundacja Bronisławy i Tadeusza Kulczyków	Data rejestracji: 27 listopada 2015 r.	Fundacja prowadzi działalność na rzecz uczniów Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Czarnieckiego w Nisku: 1) dzieci i młodzieży z rodzin w trudnej sytuacji życiowej lub materialnej; 2) dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej; 3) dzieci chorych i niepełnosprawnych.	Oświata
<b>Fundacja "Ojczyzna w Potrzebie"</b>	Data rejestracji: 09 lutego 2016 r.	Celem Fundacji jest wspieranie Polaków i ich państwa we wszelkiej działalności mającej za zadanie rozwój państwa polskiego i społeczeństwa we wszystkich wymiarach i zapobieganie degradacji.	Pomoc społeczna
Niżańska Fundacja Równych Szans "STOKROTKA"	Data rejestracji: 09 lutego 2016 r.	Celem Fundacji jest: - działalność na rzecz zainicjowania procesu zmian społecznych tworzących dzieciom i młodzieży warunki równych szans na drodze ich rozwoju w życiu szkolnym i pozaszkolnym. - niesienie pomocy dzieciom i młodzieży, a w szczególności pochodzących ze środowisk w trudnej sytuacji materialnej i społecznej.	Pomoc społeczna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bip.nisko.pl

Z innych organizacji pozarządowych możemy wymienić 4 kluby sportowe nieprowadzące działalności gospodarczej („Galena” Raclawice, „Szlemik San Nisko”, „ORKAN” Nisko, „FOOTBALL ACADEMY NISKO”), kilkanaście Uczniowskich Klubów Sportowych, Ochotnicze Straże Pożarne z Niska, Nowosielca oraz Zarzecza, 5 terenowych jednostek organizacyjnych (Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło Terenowe w Nisku; Związek Byłych Żołnierzy Zawodowych i Oficerów Rezerwy WP Koło w Nisku; Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów Policyjnych Koło w Nisku; Polski Związek Wędkarski Koło nr 18 w Zarzeczcu; Polski Związek Wędkarski Koło nr 4 w Nisku), a także 5 Stowarzyszeń Kultury Fizycznej Zarejestrowanej w KRS (Miejski Klub Sportowy "SOKÓŁ" w Nisku, Powiatowy Szkolny Związek Sportowy w Nisku, Klub Sportowy PODWOLINA w Nisku, Klub Piłkarski Zarzecze, Klub Sportowy „WIKTORIA” Wolina).

### ***Aktywność obywatelska mieszkańców gminy Nisko.***

Lokalna aktywność obywatelska może obejmować tak różnorodne działania, jak: kontaktowanie się z przedstawicielami władzy lokalnej, podpisanie petycji, głosowanie w wyborach, udział w demonstracji, bycie członkiem związku zawodowego, udział w spotkaniu planistycznym, wypełnienie ankiety dotyczącej spraw lokalnych, udział w konsultacjach społecznych, złożenie datku na rzecz organizacji charytatywnej, bycie wolontariuszem, świadome kupowanie lokalnych produktów na lokalnym targu, organizowanie lokalnej inicjatywy, pomoc sąsiadowi w zrobieniu zakupów, robienie kanapek na lokalny piknik, angażowanie się w działalność grupy wyznaniowej. Można przypuszczać, że aktywność obywatelska nie pozostaje bez znaczenia dla ekonomicznego rozwoju społeczności lokalnej i regionu. Udział obywateli w podejmowaniu decyzji na temat gospodarowania lokalnymi zasobami powinien skutkować tym, że decyzje będą w większym stopniu dopasowane do ich potrzeb, gospodarowanie stanie się bardziej racjonalne, a usługi miejskie zyskają wyższą jakość.

W tym punkcie przyjrzymy się dokładniej aktywności obywatelskiej mieszkańców gminy na podstawie frekwencji wyborczej pomiędzy okresem 2014 – 2015, a 2018-2019 z wyborów samorządowych oraz parlamentarnych. Analiza oparta jest o dane przedstawione w opracowanym w roku 2016 Lokalnym Programie Rewitalizacji i jego aktualizacji.

Frekwencja wyborcza w wyborach do Sejmu i Senatu w roku 2015 na terenie gminy wynosiła **47,49%**, natomiast w roku 2019 już **55%**. W roku 2015 frekwencja w wyborach parlamentarnych na terenie gminy Nisko była niższa od średniej krajowej o 3,43pp, niższa od średniej regionalnej o 2,94 pp i wyższa od średniej powiatowej o 2,04 pp. **W roku 2019 frekwencja w wyborach parlamentarnych na terenie gminy Nisko była nadal niższa od średniej krajowej już o 6,74 pp, od średniej regionalnej o 3,57 pp i wyższa od średniej powiatowej o 1,43 pp.**

**W roku 2014 frekwencja na terenie gminy Nisko w wyborach samorządowych wyniosła 45,15% i była niższa zarówno względem średniej krajowej (o 2,06 pp), jak również średniej regionu (o 5,47pp) i średniej powiatowej (o 4,18 pp).** W roku 2019 frekwencja w wyborach samorządowych wzrosła do 49,08%, lecz również była mniejsza od średniej krajowej (o 5,82 pp), regionalnej (o 4,1 pp) i powiatowej (o 1,33).

**Wyniki dwóch ostatnich wyborów parlamentarnych oraz samorządowych pokazały, iż aktywność obywatelska mieszkańców Niska wzrasta wraz ze wzrostem dochodów i obniżaniem się poziomu bezrobocia, frekwencja wyborcza mieszkańców Niska była wyższa w roku 2018 – 2019 niż w okresie 2014 – 2015.** Jednak należy podkreślić, iż analizowana aktywność, w szczególności w okresie ostatnich wyborów kształtuje się na poziomie niższym niż średnia krajowa, regionalna i powiatowa.

Tabela 77. Analiza frekwencji wyborczych

Wybory	Frekwencja wyborcza - Wybory do Sejmu i Senatu 2015	Frekwencja wyborcza - Wybory do Sejmu i Senatu 2019	Frekwencja wyborcza - Wybory samorządowe 2014	Frekwencja wyborcza - Wybory samorządowe 2018
<b>Gmina i Miasto Nisko</b>	<b>47,49%</b>	<b>55,00%</b>	<b>45,15%</b>	<b>49,08%</b>
<b>kraj</b>	50,92%	61,74%	47,21%	54,90%
<b>region</b>	50,43%	58,57%	50,62%	53,18%
<b>powiat niżański</b>	45,45%	53,57%	49,33%	50,41%

Dane: LPR na podstawie PKW;

Analizując dane z Lokalnego Programu Rewitalizacji możemy precyzyjnie wskazać, które obszary gminy są w największym stopniu dotknięte degradacją w obszarze aktywności społecznej tzw. Marazmem społecznym, gdzie ludność w najmniejszym stopniu angażuje się w wydarzenia o znaczeniu publicznym, obywatelskim, jaki są wybory lokalne i krajowe.

W okresie 2014 – 2015, analizując frekwencję wyborczą z wyborów parlamentarnych i samorządowych do obszarów o najwyższym marazmie społecznym należały tereny gminy: Osiedla Nr 3 Nisko – Barce, Osiedla nr 9 Nisko - Tysiąclecia, Osiedle NR 7 Nisko – Moskale, Osiedle NR 8 Nisko - Moskale – PGO, Osiedle NR 2 Nisko – Centrum i Sołectwa Zarzecze. W części obszary te pokrywały się z obszarami zdegradowanymi pod względem ubóstwa i bezrobocia, chociaż nie można jednoznacznie wskazać, iż jest to podstawowa przyczyna niższej aktywności obywatelskiej. W roku 2019 liczba obszarów gminy objętych degradacją w obszarze aktywności społecznej wzrosła do 10 (w poprzednim okresie degradacja występowała na terenie 6 obszarów). W roku 2019 poziom aktywności społecznej obniżył się ponadto na obszarach: Osiedle Nr 1 Nisko – Centrum, Osiedle Nr 5 Nisko – Warchoły, sołectwa Raclawice, sołectwa Wolina, sołectwa Nowa Wieś. Poprawiła się natomiast sytuacja na terenie Osiedla Nr 2 Nisko – Centrum, na pozostałym obszarze Niska aktywność obywatelska jest oceniana pozytywnie. W części wskazana degradacja obywatelska pokrywa się z degradacją w obszarze poziomu bezrobocia w latach 2018 – 2019.

Tabela 78. Aktywność obywatelska w latach 2014 - 2015 wg. obszarów gminy

Dane podstawowe								
L.p.	Obszary/sołectwa	Liczba mieszkańców	Powierzchnia obszaru	Frekwencja wyborcza - Wybory do Sejmu i Senatu 2015	Frekwencja wyborcza - Wybory do Sejmu i Senatu 2015 - stand.	Frekwencja wyborcza - Wybory samorządowe 2014	Frekwencja wyborcza - Wybory samorządowe 2014 stand.	Średnia
		os.	ha	%	%	%	%	%
1.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	978	538	0,43	-1,77	0,43	-0,58	-1,17
2.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	3 565	1 987	0,46	-0,50	0,39	-1,46	-0,98
3.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	558	122	0,47	-0,04	0,39	-1,39	-0,72
4.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	978	24	0,47	-0,04	0,39	-1,39	-0,72
5.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	2 616	303	0,46	-0,55	0,42	-0,86	-0,70
6.	Sołectwo Zarzecze	2 946	604	0,46	-0,66	0,47	0,18	-0,24
7.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	2 084	783	0,47	-0,16	0,47	0,17	0,01
8.	Sołectwo Raclawice	1 381	3 876	0,48	0,11	0,47	0,25	0,18
9.	Sołectwo Wolina	439	135	0,48	0,11	0,47	0,25	0,18
10.	Sołectwo Nowa Wieś	319	1 303	0,48	0,11	0,47	0,25	0,18
11.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	1 013	98	0,44	-1,31	0,55	1,98	0,34
12.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	2 018	498	0,50	0,95	0,45	-0,15	0,40
13.	Sołectwo Nowosielec	1 610	235	0,49	0,59	0,51	1,10	0,84
14.	Sołectwo Kończyce	357	11 100	0,49	0,59	0,51	1,10	0,84
15.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	1 418	479	0,54	2,56	0,48	0,56	1,56
16.	<b>Gmina Nisko</b>	<b>22 276</b>	<b>22 084</b>	<b>47,28%</b>		<b>45,74%</b>		

Tabela 79. Aktywność obywatelska w latach 2018 - 2019 wg. obszarów gminy

Dane podstawowe		Liczba mieszkańców	Powierzchnia obszaru	Frekwencja wyborcza - Wybory do Sejmu i Senatu 2018	Frekwencja wyborcza - Wybory do Sejmu i Senatu 2018 - stand.	Frekwencja wyborcza - Wybory samorządowe 2019	Frekwencja wyborcza - Wybory samorządowe 2019 - stand.	Średnia
L.p.	Obszary/sołectwa							
1.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	546	122	0,55	<b>0,11</b>	0,45	<b>-1,59</b>	<b>-0,74</b>
2.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	992	24	0,55	<b>0,11</b>	0,45	<b>-1,59</b>	<b>-0,74</b>
3.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	3 385	1 987	0,54	<b>-0,11</b>	0,46	<b>-1,32</b>	<b>-0,71</b>
4.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	960	538	0,52	<b>-1,18</b>	0,49	<b>-0,23</b>	<b>-0,71</b>
5.	Sołectwo Zarzecze	2 967	604	0,53	<b>-0,56</b>	0,48	<b>-0,73</b>	<b>-0,65</b>
6.	Sołectwo Raclawice	1 401	3 876	0,53	<b>-0,72</b>	0,50	<b>0,00</b>	<b>-0,36</b>
7.	Sołectwo Wolina	419	135	0,53	<b>-0,72</b>	0,50	<b>0,00</b>	<b>-0,36</b>
8.	Sołectwo Nowa Wieś	313	1 303	0,53	<b>-0,72</b>	0,50	<b>0,00</b>	<b>-0,36</b>
9.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	1 962	498	0,54	<b>-0,45</b>	0,50	<b>0,06</b>	<b>-0,19</b>
10.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	2 173	783	0,52	<b>-1,18</b>	0,52	<b>1,06</b>	<b>-0,06</b>
11.	Sołectwo Nowosielec	1 596	235	0,56	<b>0,55</b>	0,51	<b>0,33</b>	<b>0,44</b>
12.	Sołectwo Kończyce	355	11 100	0,56	<b>0,55</b>	0,51	<b>0,33</b>	<b>0,44</b>
13.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	2 530	303	0,56	<b>0,55</b>	0,52	<b>0,81</b>	<b>0,68</b>
14.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	1 070	98	0,58	<b>1,13</b>	0,55	<b>1,92</b>	<b>1,53</b>
15.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	1 401	479	0,62	<b>2,63</b>	0,52	<b>0,96</b>	<b>1,79</b>
16.	<b>Gmina Nisko</b>	<b>22 067</b>	<b>22 084</b>	<b>54,75%</b>		<b>49,63%</b>		

### ***Kultura i sztuka.***

Kultura jest rozumiana jako całokształt materialnego i duchowego dorobku ludzkości wytworzonego w ogólnym rozwoju historycznym. Z podziału ogólnego, wynikają kolejne na: kulturę materialną, duchową, kulturę rolniczą, biologiczną, fizyczną itp. Kultura może dotyczyć całokształtu działalności człowieka lub wybranego odcinka czasu.

Do podstawowych ośrodków kultury, zasobów instytucjonalnych gminy zaliczamy:

1. Nizańskie Centrum Kultury „SOKÓŁ” w Nisku,
2. Kino „Sokół” w Nisku,
3. Nizańskie Centrum Historii i Tradycji,
4. Nizańskie Centrum Kultury „SOKÓŁ” oddział w Zarzeczcu,
5. Nizańskie Centrum Kultury „SOKÓŁ” oddział w Nowosielcu,
6. Miejska Biblioteka Publiczna w Nisko,
7. Katolicki Dom Kultury "Arka" wraz z działającym przy nim Zespołem Pieśni i Tańca "Raławice".

### ***Pomoc społeczna w gminie.***

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc społeczna jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Trudne sytuacje życiowe to, w szczególności okoliczności wymienione w art. 7 ustawy o pomocy społecznej: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe, klęski żywiołowe lub ekologiczne z uwzględnieniem dochodu niższego od kryterium dochodowego. Celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwianie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Celem pomocy społecznej jest także zapobieganie powstawaniu sytuacji powodujących konieczność korzystania z pomocy społecznej. Potrzeby osoby i rodziny korzystającej z pomocy społecznej powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i możliwościom pomocy społecznej. Pomoc społeczna powinna również zapobiegać marginalizacji osób, rodzin. Również powinna mobilizować do aktywnego i samodzielnego działania i rozwiązywania trudnych sytuacji życiowych.

Działania w obszarze pomocy społecznej na terenie gminy i miasta Nisko realizowane są przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Nisku.

Do zasobów Ośrodka należą:

- budynek OPS w Nisku, ul. 3 – maja 10, własność Gmina i Miasto Nisko;

- 4 placówki wsparcia dziennego – świetlice środowiskowo – profilaktyczne w Nisku (ul. Kwiatkowskiego 2b, Nisko, pomieszczenia wynajmowane), Zarzeczcu (ul. Mickiewicza 24, Zarzeczce), Nowosielcu (Nowosielec 209b) i Wolinie (ul. Sienkiewicza 22b, Wolina).

Na terenie gminy działania w obszarze pomocy społecznej realizowane są również przez:

1. Sąd Rejonowy w Nisku, ul. Wolności 14, Nisko;
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ul. Kościuszki 7, Nisko;
3. Ośrodek Kuratorski w Nisku, ul. 3-Maja 32, Nisko;
4. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Nisku, ul. Paderewskiego 4, Nisko;
5. Komenda Powiatowa Policji w Nisku, ul. Sandomierska 6, Nisko;
6. Środowiskowy Dom Samopomocy „Gawra”, ul. F. Szopena 31, Nisko.

Poza terenem gminy działają jednostki, które realizują działania również dla mieszkańców gminy Nisko:

7. Placówka opiekuńczo – wychowawcza Dom Dziecka „Nasz Dom Dzieciątka Jezus” w Rudniku nad Sanem, ul. A. Mickiewicza 38, Rudnik nad Sanem.

## 11. ANALIZA - OBSZAR VIII. POZIOM BEZPIECZEŃSTWA

### 11.1. ANALIZA WYJŚCIOWA W OPARCIU O MRL

Bezpieczeństwo człowieka – to stan w którym życie i rozwój osobisty nie są zagrożone ponad akceptowany poziom. Należy ono do praw podstawowych i zaspakaja podstawowe potrzeby człowieka, umożliwiając mu egzystencję i rozwój. Zgodnie z Konstytucją Rzeczpospolita jest zobowiązana strzec bezpieczeństwa obywateli. Pojęcie bezpieczeństwa odnosi się zarówno do pojedynczych osób, jak i wyodrębnionych grup, a nawet ogółu obywateli. Poczucie bezpieczeństwa jest jednym z kluczowych elementów, warunkujących pozytywną percepcję jakości życia.

W praktyce poziom bezpieczeństwa zależy od stopnia, w jakim występują niepożądane zjawiska zagrażające życiu, zdrowiu i rozwojowi człowieka. Zapewnienie bezpieczeństwa polega na eliminowaniu takich sytuacji, a jeśli wystąpią – na ograniczaniu ich negatywnych skutków.

Na szeroko rozumiane poczucie bezpieczeństwa składa się kilka czynników:

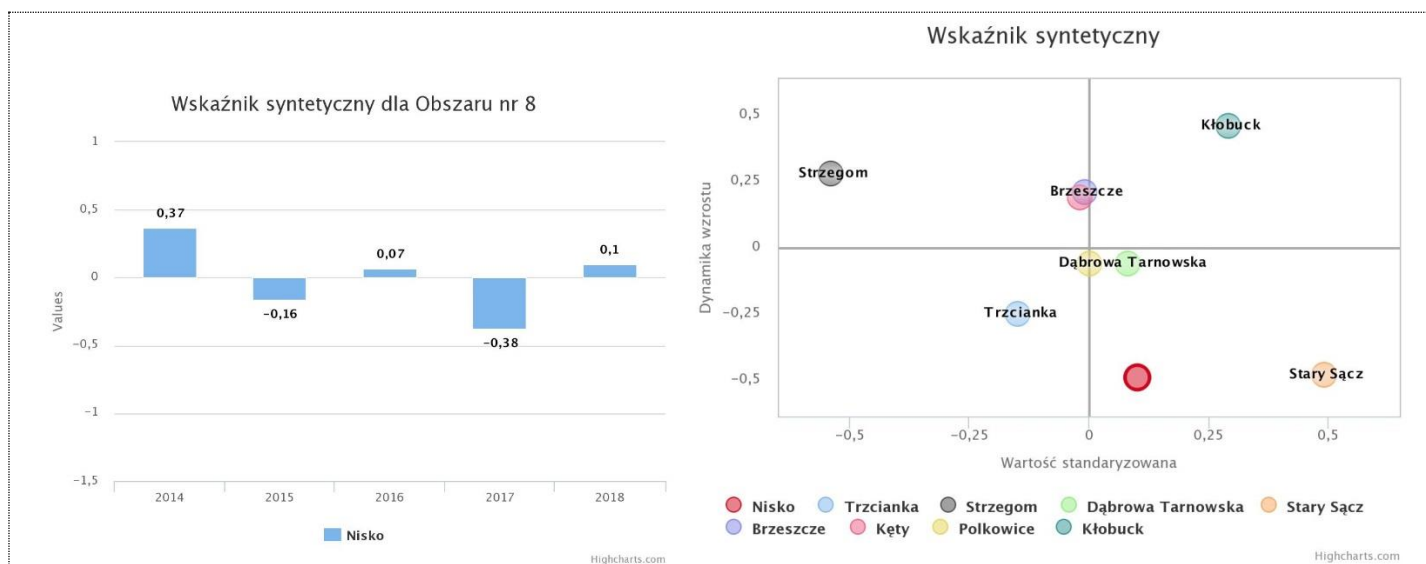
1. Bezpieczeństwo osobiste, dotyczące życia i majątku mieszkańców (najistotniejszy element)

2. Bezpieczeństwo zdrowotne

3. Bezpieczeństwo ekonomiczne

4. Bezpieczeństwo ekologiczne.

Koncentrujemy się tutaj na dwóch pierwszych elementach, ponieważ pozostałe aspekty zostały już uwzględnione w innych monitorowanych obszarach (bezpieczeństwo ekonomiczne w rozdz. 3. „Sytuacja materialna mieszkańców”, zaś bezpieczeństwo ekologiczne w rozdz.12. „Lokalne środowisko przyrodnicze”)





<b>Obszar 8. Poziom bezpieczeństwa</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
<b>wartość</b>	<b>0,37</b>	<b>-0,16</b>	<b>0,07</b>	<b>-0,38</b>	<b>0,1</b>
<b>dynamika</b>					<b>-0,49</b>
<b>1. Bezpieczeństwo osobiste</b>					
<b>1.1 Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko życiu i zdrowiu na 10. tys. Mieszkańców</b>					
wartość	<b>-0,8</b>	<b>-0,8</b>	<b>-0,58</b>	<b>-0,25</b>	<b>-0,43</b>
dynamika					0,34
<b>1.2 Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko mieniu na 10 tys. mieszkańców</b>					
wartość	0,72	0,77	0,92	0,87	0,99
dynamika					<b>-0,09</b>
<b>1.3 Przestępstwa drogowe stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 10. tys. mieszkańców</b>					
wartość	0,57	<b>-0,95</b>	0,14	<b>-1,31</b>	<b>-0,3</b>
dynamika					<b>-1,17</b>
<b>1.4 Liczba wypadków przy pracy na 1000 zatrudnionych</b>					
wartość	0,25	0,01	0,01	<b>-0,35</b>	0,6
dynamika					<b>-0,89</b>
<b>2. Bezpieczeństwo zdrowotne</b>					
<b>2.1 Zgony osób w wieku do 65 lat na 1000 ludności w tym wieku</b>					
wartość	1,78	0,13	0,09	<b>-1,41</b>	0,57
dynamika					<b>-1,72</b>
<b>2.2 Zgony z powodu zachorowania na nowotwory i choroby układu krążenia na 1000 mieszkańców</b>					
wartość	0,17	0,07	<b>-0,17</b>	<b>-0,17</b>	<b>-0,17</b>
dynamika					<b>-0,32</b>
<b>2.3 Liczba lekarzy i lekarzy dentyistów pracujących wg podstawowego miejsca pracy na 1000 mieszkańców</b>					
wartość	0,17	0,63	0,37	0,45	0,64
dynamika					0,29
<b>2.4 Liczba porad lekarskich na 1000 mieszkańców</b>					
wartość	0,45	0,74	0,48	0,69	0,62
dynamika					0,13
<b>2.5 Liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 1000 mieszkańców</b>					
wartość	0,68	0,68	0,78	0,77	0,91
dynamika					0,14
<b>2.6 Wielkość wydatków na ochronę zdrowia na 1000 mieszkańców</b>					
wartość	<b>-0,21</b>	<b>-0,16</b>	0,03	<b>-0,02</b>	<b>-0,08</b>
dynamika					0,03

## Wnioski:

Sytuacja w obszarze poziomu bezpieczeństwa w okresie 2014 – 2018 ulegała cyklicznym zmianom. W roku 2018 sytuacja nieznacznie się poprawiła. Niestety dynamika zmian jest już niekorzystna, która może przyczynić się do zmiany pozytywnej obecnie sytuacji w badanym obszarze w okresie prognozy. Mieszkańcy pozytywnie oceniają bezpieczeństwo publiczne, zdrowotne. Budowa nowych tras komunikacyjnych wpłynie na poprawę poziomu bezpieczeństwa na drogach publicznych.

## Przyczyny:

- średni wskaźnik liczby przestępstw drogowych, dynamika jednak jedna z najniższych;
- rosnący udział liczby zachorowań na nowotwory i choroby układu krążenia;

## Rekomendacje:

- utrzymanie poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego i publicznego;
- zmniejszenie liczby osób zagrożonych nowotworami i chorobami układu krążenia, działania profilaktyczne.

## Potencjały, pozytywne wskaźniki:

- pozytywna zmiana w obszarze liczby stwierdzonych przestępstw w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko życiu i zdrowiu mieszkańców;
- niski wskaźnik liczby stwierdzonych przestępstw przeciwko mieniu;
- niski wskaźnik wypadków przy pracy;
- niski wskaźnik zgonów do 65 roku życia;
- dobra dostępność do lekarzy i lekarzy dentyistów, porad lekarskich, łóżek szpitalnych.

## 11.2. ANALIZA POGŁĘBIONA POZIOMU BEZPIECZEŃSTWA

Teren Gminy i Miasta Nisko obejmuje obszar 142,50 km<sup>2</sup>. W skład gminy wchodzi następujące sołectwa: Kończyce, Nowa Wieś, Nowosielec, Raclawice, Wolina, Zarzecze oraz miasto Nisko. Znaczne zalesienie terenu 52 %, w większości rozproszona zabudowa ułatwia przestępcze działanie sprawcom przy jednoczesnym wydłużeniu czasu reakcji służb policyjnych. Bardzo duży wpływ na stan bezpieczeństwa ma również położenie komunikacyjne gminy. Gmina i Miasto Nisko stanowi ważny węzeł połączeń drogowych i kolejowych. Krzyżują się tu drogi krajowe - z południa na północ nr 19: Rzeszów – Lublin - Białystok oraz prostopadła do niej droga nr 77 Sandomierz - Jarosław. Teren gminy przecinają linie kolejowe w kierunku Lublina, Przeworska, Zamościa i Stalowej Woli - Rozwadowa. Takie umiejscowienie na mapie drogowej w sposób oczywisty wpływa na ilość zdarzeń drogowych, jaki również naraża na działalność grup przestępczych z różnych części kraju (na podstawie Raportu KPP w Nisku).

Bezpieczeństwo, porządek i ład publiczny należą do podstawowych zbiorowych potrzeb społecznych, a ich zapewnienie jest powinnością jednostek organizacyjnych państwa. Według art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, gmina ma obowiązek zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty. Należy to do jej zadań własnych, które obejmują między innymi sprawy porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej. Jest to istotne nie tylko ze względu na normalne funkcjonowanie instytucji państwowych i samorządowych, ale też na konieczność zapewnienia podstawowych potrzeb społeczeństwa, w tym też potrzeby bezpieczeństwa.

Bezpieczeństwo z definicji to stan, który daje poczucie pewności istnienia podmiotu oraz możliwość jego dalszego rozwoju. Oznacza się ono brakiem ryzyka związanego z utratą czegoś ważnego na przykład życia, zdrowia, pracy, dóbr materialnych i niematerialnych. Występuje ono nierozdzielnie z pojęciem porządku publicznego. Bezpieczeństwo to gwarancja niezakłóconego funkcjonowania zarówno obywateli, jak i instytucji, którą można kształtować wyłącznie we współpracy z jak największą ilością różnych podmiotów.

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz niski stopień przestępczości są jednym z czynników świadczących o rozwoju i atrakcyjności gminy. Podstawowym organem sprawującym opiekę nad bezpieczeństwem publicznym w gminie i mieście Nisko z racji zadań ustawowych jest Policja i Staż Pożarna.

Komenda Powiatowa Policji w Nisku jest jednostką Policji podległą pod Komendę Wojewódzką Policji w Rzeszowie oraz jedną z 21 Komend Policji na terenie województwa podkarpackiego. W skład powiatu niżańskiego wchodzi 7 gmin: 3 miejsko-wiejskie - gmina i miasto Nisko, gmina i miasto Rudnik nad Sanem, gmina i miasto Ulanów oraz 4 gminy wiejskie - Harasiuki, Jarocin, Jeżowe, Krzeszów. Komenda Powiatowa Policji w Nisku realizuje zadania ustawowe związane z zapewnieniem bezpieczeństwa publicznego oraz ściganiem sprawców przestępstw i wykroczeń, a także inicjowaniem i organizowaniem działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałaniem w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi. Służba patrolowa organizowana jest w okresie całodobowym z uwzględnieniem miejsc najbardziej zagrożonych. W miarę potrzeb i możliwości zwiększa się ilość służb patrolowych w związku z organizowanymi imprezami, meczami piłkarskimi, uroczystościami państwowymi i religijnymi.

Szczegółowa analiza danych dotyczących liczby przestępstw, ich rodzaju i poziomu wykrywalności jest jednym ze wskaźników skuteczności działania każdej Policji. Porównanie takich danych z lat poprzednich pokazuje, czy podejmowane przez funkcjonariuszy działania przynoszą efekty.

Analizując dane powiatowe (Raporty roczne KPP w Nisku) ogółem w 2015 roku na terenie gminy i miasta Nisko stwierdzono 389 przestępstw tj. o 15 więcej niż w roku 2014. Wykrywalność wyniosła na poziomie 71,3 % w roku 2014 – 79,8%. W strukturze przestępczości występującej na terenie Gminy i Miasta Nisko przeważają przestępstwa kryminalne, których w 2015 r. stwierdzono 254 (241 w roku 2014). Głównymi kategoriami przestępstw kryminalnych są przestępstwa przeciwko mieniu, których w roku 2015 na terenie Gminy i Miasta Nisko popełniono 152. Drugą kategorią przestępstw występujących najczęściej w 2015 r. były przestępstwa drogowe -74 czynów, z czego aż 59 to prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu. Wśród przestępstw przeciwko mieniu przeważają kradzieże cudzej rzeczy 45 czynów oraz kradzieży z włamaniem 40 czyny.

Natomiast w 2019 roku na terenie Gminy i Miasta Nisko stwierdzono 775 przestępstw tj. o 469 więcej niż w roku 2018. Wykrywalność wyniosła na poziomie 87,9 %, w roku 2018 – 81,37 %. Wzrost ilości przestępstw stwierdzonych w 2019 roku jest związany z rozliczeniem przez Komendę Powiatową Policji w Nisku sprawy wieloczynowej o charakterze gospodarczym. W strukturze przestępczości występującej na terenie Gminy i Miasta Nisko ilość przestępstw kryminalnych w 2019 r. wynosiła 253 (210 w roku 2018). Drugą kategorią przestępstw występujących najczęściej w 2019 r. były przestępstwa drogowe - 65 czynów ( 52 w roku 2018), z czego aż 46, to prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu (38 w 2018 roku). Wśród przestępstw kryminalnych przeważają czyny przeciwko mieniu tj: kradzieże cudzej rzeczy 41 czynów (2018 było ich 33) oraz kradzieże z włamaniem 39 czynów (2018 - 30).

Dokonując analizy liczby interwencji w gminie Nisko w latach 2014-2015 i w latach 2018-2019 wg podziału administracyjnego na obszary i sołectwa szczegółowe dane przedstawiają tabele poniżej, opracowane wg. danych z LPR.

Tabela 80. Analiza poziomu przestępczości

Dane podstawowe		3. Poziom przestępczości					
		Liczba mieszkańców		3.1 Liczba interwencji		3.1.1 Liczba interwencji na 100 mieszkańców	
L.p.	Obszary/sołectwa	os.	2014 szt.	2015 szt.	Średnia arytmetyczna szt.	wskaźnik szt.	wskaźnik stand. szt.
1.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	2 018	457	473	465	23,04	-2,06
2.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	2 616	664	619	641,5	24,52	-2,33
3.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	978	97	90	93,5	9,56	0,40
4.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	1 418	192	177	184,5	13,01	-0,23
5.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	2 084	232	209	220,5	10,58	0,21

6.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	1 013	74	92	83	8,20	0,65
7.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	558	77	94	85,5	15,34	-0,65
8.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	978	112	101	106,5	10,89	0,16
9.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	3 565	337	354	345,5	9,69	0,38
10.	Sołectwo Kończyce	357	29	27	28	7,84	0,71
11.	Sołectwo Nowa Wieś	319	12	14	13	4,08	1,40
12.	Sołectwo Nowosielec	1 610	121	183	152	9,44	0,42
13.	Sołectwo Raławice	1 381	131	187	159	11,51	0,05
14.	Sołectwo Wolina	439	34	52	43	9,81	0,36
15.	Sołectwo Zarzecze	2 946	263	260	261,5	8,88	0,53
16.	<b>Gmina Nisko</b>	<b>22 276</b>	<b>2832</b>	<b>2932</b>	<b>2882</b>	<b>129,38</b>	

Dane podstawowe				3. Poziom przestępczości				
Lp.	Obszary/sołectwa	Liczba mieszkańców	Powierzchnia obszaru	3.1 Liczba interwencji			3.1.1 Liczba interwencji na 100 mieszkańców	
				2018	2019	Średnia arytmetyczna	wskaźnik	wskaźnik stand.
		os.	ha	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.
1.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	1962	115	714	673	693,5	35	-3,09
2.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	2530	498	453	459	456	18	-0,77
3.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	960	303	91	115	103	11	0,21
4.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	1401	538	84	69	76,5	5	0,91
5.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	2173	479	244	185	214,5	10	0,32
6.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	1070	783	80	88	84	8	0,59
7.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	546	98	84	102	93	17	-0,63
8.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	992	122	95	78	86,5	9	0,48
9.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	3385	24	419	349	384	11	0,13
10.	Sołectwo Kończyce	355	1303	17	22	19,5	5	0,91
11.	Sołectwo Nowa Wieś	313	135	13	18	15,5	5	0,98
12.	Sołectwo Nowosielec	1596	3876	209	229	219	14	-0,19
13.	Sołectwo Raławice	1401	604	183	191	187	13	-0,14
14.	Sołectwo Wolina	419	235	49	47	48	11	0,11
15.	Sołectwo Zarzecze	2967	1987	300	352	326	11	0,17
16.	<b>Gmina Nisko</b>	<b>22 067</b>	<b>11 100</b>	<b>3035</b>	<b>2977</b>	<b>3006</b>		

**Analizując okres 2014 – 2019 widoczny jest wzrost o 4,3% liczby interwencji Policji na terenie gminy Nisko z 2882 interwencji (średnia z lat 2014-2015) do 3006 interwencji (średnia 2018-2019)**

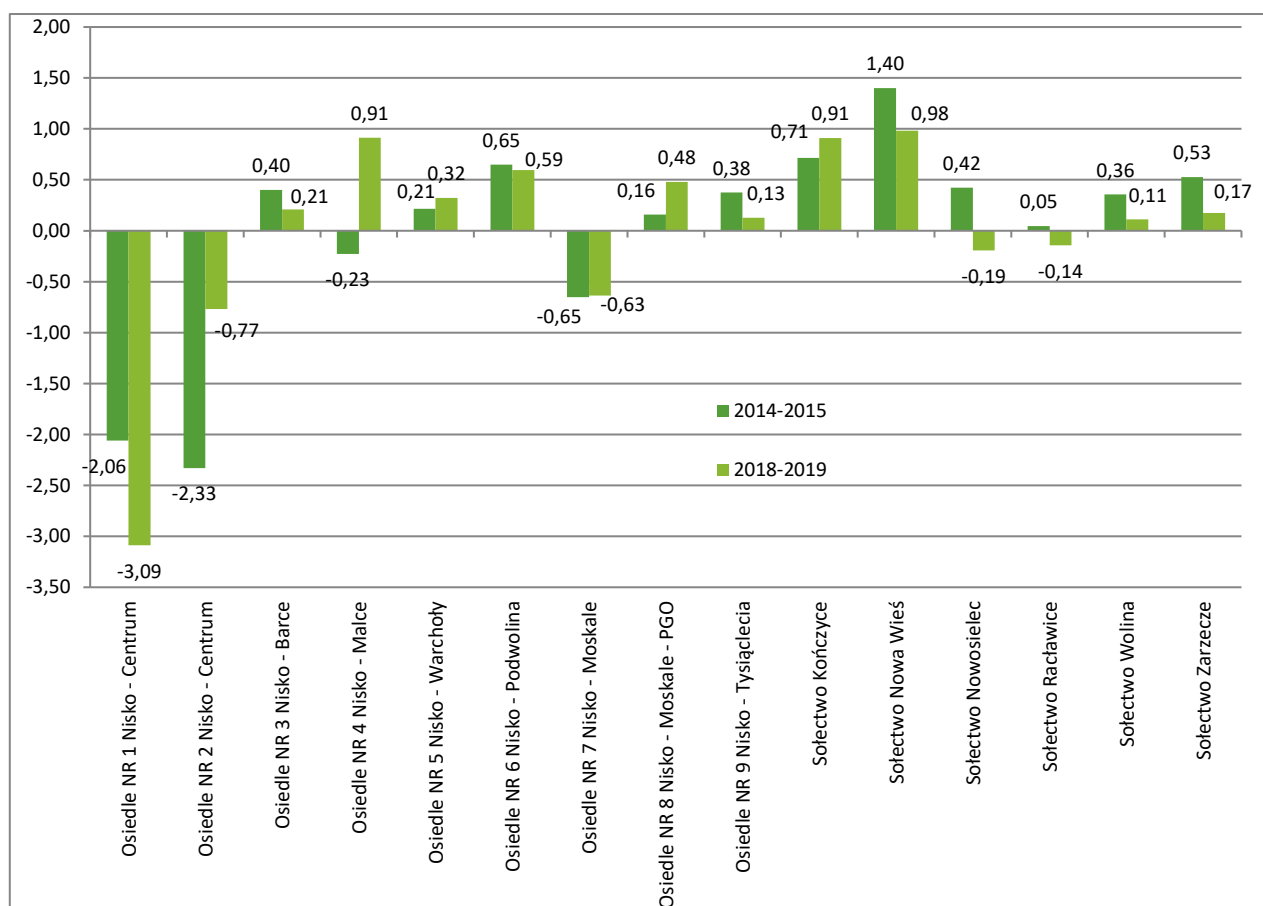
Dokonując porównania liczby interwencji w 2014 roku w gminie Nisko wg podziału administracyjnego, najwięcej tych czynności było podejmowanych na Osiedlu NR 2 Nisko – Centrum. Na wskazanym obszarze w 2014 roku doszło do 664 interwencji, w roku 2019 odnotowano znaczny spadek bo aż o 205 interwencji (spadek o 31%). Równie dużo działań interwencyjnych policjanci podejmowali na Osiedlu NR 1 Nisko – Centrum. Statystyki policyjne w 2014 roku wskazywały na 457 działań, a w roku 2019 wzrosły aż do 673 interwencji (wzrost o 32%). Na terenie gminy Nisko, jako najbardziej bezpieczny teren, ze względu na najmniejszą liczbę

interwencji policyjnych w roku 2014 jak i w roku 2019 jest sołectwo Nowa Wieś. Na wskazanym obszarze w 2014 roku doszło do 12 interwencji, z kolei w 2019 wzrosło do 18 (wzrost o 0,33%). Niska liczba interwencji spowodowana jest tym, iż odpowiada najmniejszemu obszarowi pod względem zaludnienia. Jednak nie jest to analogiczne w przypadku dwóch pierwszych analiz. Osiedle nr 2 oraz Osiedle nr 1 nie należą do najbardziej zaludnionych osiedli gminy, a pomimo to na ich obszarze bezpieczeństwo oraz porządek publiczny jest najczęściej łamany. Najludniejsze osiedle gminy Nisko, to Osiedle NR 9 Nisko – Tysiąclecia, z liczbą mieszkańców 3 385 osób. W 2014 roku liczba interwencji wyniosła tam 74, a w 2019 – 88, w tym przypadku również odnotowano wzrost o 16%.

**We wskazanym okresie widoczny jest wzrost interwencji policyjnych o 5% w skali gminy Nisko.**

Powyższą analizę porównawczą oraz dane z tabel dokładnie obrazuje wykres poniżej.

Rysunek 53. Analiza przestępczości wg podziału na osiedla i sołectwa



Analizując liczbę interwencji w przeliczeniu na liczbę mieszkańców można określić najbardziej zagrożone degradacją społeczną obszary gminy Nisko. W 2014 roku zaliczamy: Osiedle Nr 2 Nisko – Centrum, Osiedle Nr 1 Nisko – Centrum, Osiedle Nr 7 Nisko – Moskale oraz Osiedle Nr 4 Nisko – Malce. Zagrożeniem przestępczości w najwyższym stopniu w tym roku zagrożone są tereny miejskie gminy Nisko. W 2019 roku zaliczamy: Osiedle Nr 1 Nisko – Centrum, Osiedle Nr 2 Nisko – Centrum, Osiedle Nr 7 Nisko – Moskale, Sołectwo Nowosielec, Sołectwo Raclawice.

Z powyższych danych wynika, iż w 2019 roku sytuacja na Osiedlu Nr 1 Nisko – Centrum znacznie pogorszyła się względem roku 2014, natomiast na Osiedlu Nr 2 Nisko – Centrum znacznie polepszyła się. Na Osiedlu Nr 7 Nisko – Moskale sytuacja delikatnie poprawiła się, zaś na Osiedle Nr 4 Nisko – Malce poprawa ta była znacząca, bo aż zmniejszyła się o 64% przez co nie zalicza się do obszaru zagrożonego. Niestety liczba interwencji w 2019 roku wzrosła w Sołectwie Nowosielec i Sołectwie Raclawice przez co sołectwa te zaliczają się w roku 2019 do jednych z obszarów najbardziej zagrożonych degradacją społeczną.

Bezpieczeństwo w ruchu drogowym to czynnik mający znaczący wpływ na stan bezpieczeństwa i porządku publicznego. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące zaistniałych zdarzeń drogowych w latach 2009-2019 dla Powiatu Nizańskiego.

**Tabela 81. Zdarzenia drogowe na terenie powiatu niżańskiego**

Powiat niżański	Rok	Wypadki	Zabici	Ranni	Kolizje	Suma (wypadki + kolizje)
	<b>2009</b>	101	8	119	559	660
	<b>2010</b>	93	9	110	591	684
	<b>2011</b>	82	8	94	494	576
	<b>2012</b>	75	6	86	466	541
	<b>2013</b>	73	6	81	490	563
	<b>2014</b>	69	11	76	457	526
	<b>2015</b>	75	10	85	489	564
	<b>2016</b>	87	11	111	547	634
	<b>2017</b>	68	8	89	556	624
	<b>2018</b>	57	5	67	492	549
	<b>2019</b>	54	8	70	575	629

Źródło danych: KPP w Nisku;

**Z przedstawionych danych można zauważyć, iż z roku na rok liczba wypadków w powiecie niżańskim maleje. Między 2009 a 2019 rokiem liczba zmniejszyła się o 47%. Niestety zmniejszenie liczby wypadków drogowych nie pomniejszyło liczby osób, które poniosły śmierć w tych wypadkach, co jest zdecydowanie mniej korzystnym wskaźnikiem.**

W przypadku kolizji spadek utrzymywał się do roku 2015, natomiast od roku 2016 do roku 2017 nastąpił wzrost o 14%, natomiast w roku 2018 zmalał o 12%. Niestety w okresie 2009 – 2019 liczba kolizji wzrosła, co może być wynikiem większej liczby użytkowników pojazdów samochodowych.

W 2019 roku na drogach powiatu niżańskiego zaistniało ogółem 629 zdarzeń drogowych tj. o 80 zdarzeń więcej niż w 2018 r. Wśród ogólnej liczby zdarzeń 54 zostało zakwalifikowanych zostało, jako wypadki drogowe (3 mniej niż 2018 r.). W wyniku wypadków 8 osób poniosło śmierć (więcej o 3 osoby niż w 2018 r.), natomiast 70 zostało rannych ( 67 – 2018 r.). W tym okresie zanotowano 575 kolizji drogowych (492 – 2018 r.) w wyniku, których powstały jedynie straty materialne. Dużym wyzwaniem dla gminy nadal jest ograniczanie wypadków śmiertelnych. Niepokojącym dodatkowo zjawiskiem jest ogólny wzrost zdarzeń drogowych od roku 2016 (powrót do niechlubnych lat 2009-2010) z jednostkowym spadkiem w roku 2018.

Poniżej przedstawiamy szczegółowe dane bezpośrednio dotyczące analizy sytuacji na terenie gminy Nisko. W poniżej zamieszczonych zestawieniach zostały przedstawione dane porównujące liczbę zdarzeń drogowych z okresu 2014-2015 z okresem 2018-2019 wg. podziału na poszczególne sołectwa i osiedla na terenie gminy i miasta Nisko (na podstawie diagnozy LPR).

Analizując statystyki dotyczące zdarzeń drogowych w okresie 2014-2015, które miały miejsce na terenie gminy Nisko można zauważyć, że do największej liczby zdarzeń drogowych dochodziło na terenie Osiedla NR 1 Nisko – Centrum oraz na terenie Osiedla NR 2 Nisko – Centrum. Na Osiedlu Nr 1 w 2014 roku odnotowano 56 zdarzeń, ich liczba o 8 wzrosła w kolejnym roku i ostatecznie wyniosła 64 zdarzenia. Średnio arytmetyczna to 60 zdarzeń w tym okresie. Wskaźnik liczby zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców został oszacowany na poziomie 2,97 zdarzeń. Na Osiedlu nr 2 w 2014 roku odnotowano 54 zdarzenia, a w roku kolejnym udało się zachować wyższe bezpieczeństwo i odnotowano 46. Wskaźnik liczby zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców dla opisywanego terenu został oszacowany na poziomie 1,91. Najniższa liczba została odnotowana w sołectwie Nowa Wieś i Kończyce. Liczba zdarzeń drogowych w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców w 2014 roku wyniosła 1,19%, w kolejnym roku widoczny był wzrost na poziomie 0,01 % (1,20% zdarzeń drogowych). W obszarze analizowanych zdarzeń drogowych, do terenów o niekorzystnej sytuacji w obszarze bezpieczeństwa drogowego należą jeszcze (liczba zdarzeń powyżej średniej dla gminy): Sołectwo Wolina, Sołectwo Nowosielec, Sołectwo Raclawice oraz Osiedle NR 3 Nisko – Barce. Średnia zdarzeń w tym okresie wyniosła 17,83.

Analiza liczby zdarzeń w okresie 2018 - 2019 potwierdza utrzymywanie się niekorzystnej sytuacji na terenie Osiedla NR 1 Nisko – Centrum, Osiedla NR 2 Nisko – Centrum oraz sołectwa Nowosielec. Zwiększyła się również

liczba zdarzeń drogowych na Osiedlu NR 7 Nisko – Moskale. Na Osiedlu Nr 1 w 2018 roku odnotowano 79 zdarzeń, ich liczba o 6 wzrosła w kolejnym roku i ostatecznie wyniosła 85 zdarzenia. Średnio arytmetyczna to 82 zdarzeń w tym okresie. Wskaźnik liczby zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców został oszacowany na poziomie 4 zdarzeń. Na Osiedlu nr 2 w 2018 roku odnotowano 64 zdarzenia, a w roku kolejnym wzrosła o 24 zdarzenia co w sumie wyniosło 88 zdarzeń. Wskaźnik liczby zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców dla opisywanego terenu został oszacowany na poziomie 3. Na Osiedlu NR 7 Nisko – Moskale w 2018 roku odnotowano 18 zdarzeń, ich liczba zmalała w roku następnym o 6 zdarzeń. Wskaźnik liczby zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców został oszacowany na poziomie 3 zdarzeń. Na terenie sołectwa Nowa Wieś w ogóle nie doszło do zdarzeń drogowych. Najniższa liczba została odnotowana w sołectwie Kończyce. W 2019 roku doszło do jednego zdarzenia. Liczba zdarzeń drogowych w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców w 2018 roku wyniosła 1,50%, w kolejnym roku widoczny był wzrost na poziomie 0,05 %.

Podsumowując można stwierdzić, iż w okresie 2014-2015 oraz w okresie 2018-2019 do obszarów o największym zagrożeniu zdarzeniami drogowymi należą obszary Osiedla Nr 1 Nisko, Osiedla Nr 2 Nisko Centrum oraz sołectwa Nowosielec. Osiedla Nr 1 i Nr 2 są to obszary centralne gminy, gdzie koncentruje się działalność administracyjna i gospodarcza gminy, przez te obszary przechodzą również główne szlaki komunikacyjne, m.in. droga krajowa DK77, natomiast przez teren sołectwa Nowosielec przechodzi droga krajowa nr DK19. Niestety niepokojącym zjawiskiem jest wzrost średniej liczby zdarzeń drogowych, choć liczba obszarów zagrożonych wypadkami drogowymi w okresie 2018-2019 względem okresu 2014-2015 była mniejsza. Wskazuje to na zdecydowany wzrost zagrożeń wypadkami na obszarach o największym stopniu zagrożenia zdarzeniami drogowymi: Osiedla Nr 1, Nr 2, Nr 7 i sołectwa Moskale. Nisko nie posiada obwodnicy, główny ruch tranzytowy przechodzi bezpośrednio przez centrum miasta (osiedla Nr 1, Nr 2 i Nr 7), ma to istotny wpływ na wysokie zagrożenie wypadkami drogowymi w tym obszarze.

**Tabela 82. Liczba zdarzeń drogowych w latach 2014-2015**

Dane podstawowe		3. Poziom przestępczości					
L.p.	Obszary/sołectwa	Liczba mieszkańców os.	3.2 Liczba zdarzeń drogowych			3.2.1 Liczba zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców	
			2014 szt.	2015 szt.	Średnia arytmetyczna szt.	wskaźnik szt.	wskaźnik stand. szt.
1.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	2 018	56	64	60	2,97	-2,15
2.	Sołectwo Wolina	439	14	7	10,5	2,39	-1,47
3.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	2 616	54	46	50	1,91	-0,91
4.	Sołectwo Nowosielec	1 610	28	30	29	1,80	-0,78
5.	Sołectwo Raławice	1 381	24	21	22,5	1,63	-0,58
6.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	978	10	15	12,5	1,28	-0,16
7.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	1 418	12	14	13	0,92	0,26
8.	Sołectwo Zarzecze	2 946	30	23	26,5	0,90	0,28
9.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	558	5	5	5	0,90	0,28
10.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	2 084	13	19	16	0,77	0,43
11.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	978	5	9	7	0,72	0,50
12.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	1 013	3	6	4,5	0,44	0,81
13.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	3 565	13	8	10,5	0,29	0,99
14.	Sołectwo Nowa Wieś	319	0	1	0,5	0,16	1,15
15.	Sołectwo Kończyce	357	0	0	0	0,00	1,34
16.	<b>Gmina Nisko</b>	<b>22 276</b>	<b>267</b>	<b>268</b>	<b>17,83</b>		

Dane: LPR dla GiM Nisko;

Tabela 83. Liczba zdarzeń drogowych w latach 2018-2019

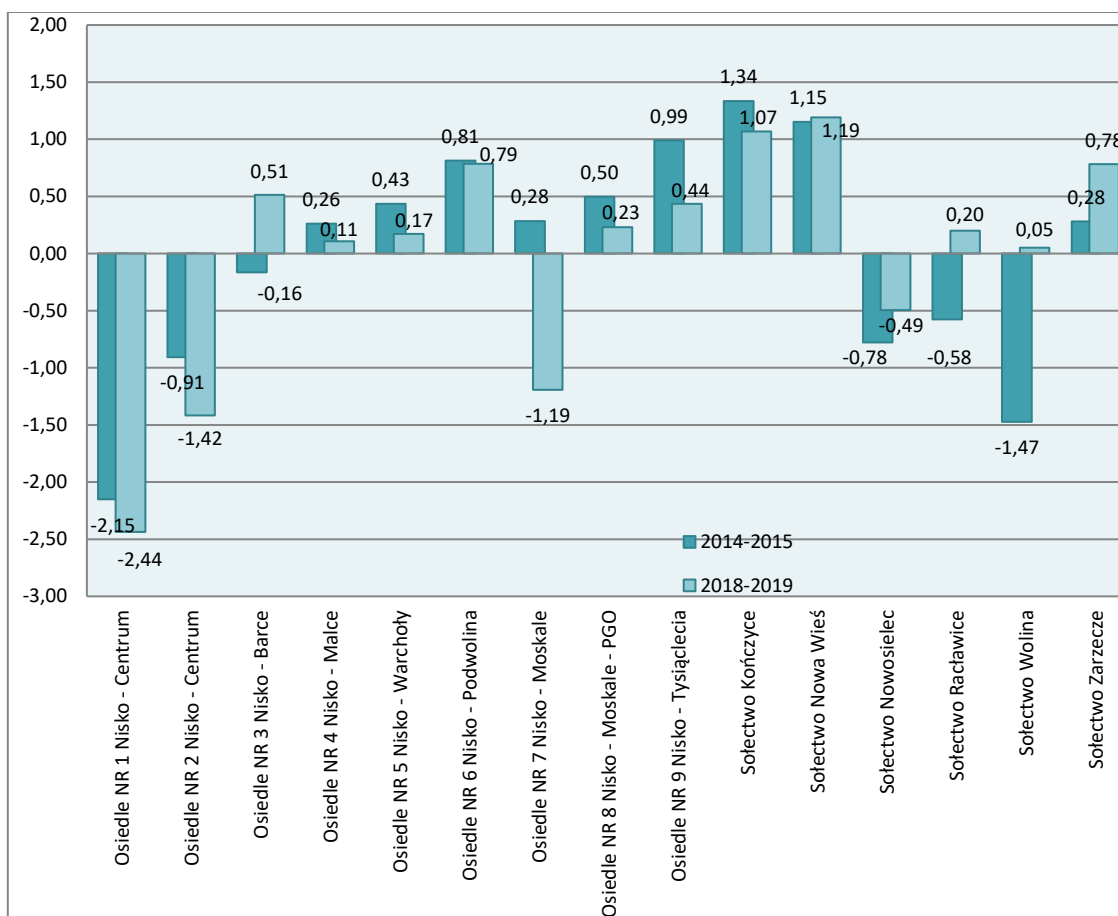
Dane podstawowe				3. Poziom przestępczości				
L.p.	Obszary/sołectwa	Liczba mieszkańców	Powierzchnia obszaru	3.2 Liczba zdarzeń drogowych			3.2.1 Liczba zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców	
				2018	2019	Średnia arytmetyczna	wskaźnik	wskaźnik stand.
		os.	ha	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.
1.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	1 962	115	79	85	82	4	-2,44
2.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	2 530	498	64	88	76	3	-1,42
3.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	546	98	18	12	15	3	-1,19
4.	Sołectwo Nowosielec	1 596	3 876	40	22	31	2	-0,49
5.	Sołectwo Wolina	419	235	6	5	5,5	1	0,05
6.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	1 401	538	19	16	17,5	1	0,11
7.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	2 173	479	24	27	25,5	1	0,17
8.	Sołectwo Raclawice	1 401	604	10	22	16	1	0,20
9.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	992	122	10	12	11	1	0,23
10.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	3 385	24	38	21	29,5	1	0,44
11.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	960	303	6	9	7,5	1	0,51
12.	Sołectwo Zarzeczce	2 967	1 987	13	15	14	0	0,78
13.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	1 070	783	4	6	5	0	0,79
14.	Sołectwo Kończyce	355	1 303	0	1	0,5	0	1,07
15.	Sołectwo Nowa Wieś	313	135	0	0	0	0	1,19
16.	Gmina Nisko	22 067	11 100	331	341	22		

Dane: LPR dla GiM Nisko;

Przedstawiona poniżej analiza szczegółowo obrazuje sytuację bezpieczeństwa drogowego w okresie pomiędzy okresem 2014 – 2015, a okresem 2018 – 2019 według poszczególnych obszarów gminy i miasta Nisko. Sytuacja zdarzeń drogowych na Osiedlu Nr 1 i Osiedlu Nr 2 nadal jest największa i ciągle wzrasta. Natomiast poprawiła się w sołectwie Wolina i w sołectwie Raclawice oraz na Osiedlu NR 3 Nisko – Barce. W latach 2018-2019 wzrosła liczba wypadków drogowych na Osiedlu Nr 7 Nisko – Moskale.



Rysunek 54. Analiza porównawcza liczby zdarzeń drogowych pomiędzy rokiem 2014 a rokiem 2019.



Dane: LPR UGiM Nisko;

Według danych Komendy Powiatowej Policji w Nisku, przyczynami zaistniałych zdarzeń drogowych są przede wszystkim nieprawidłowe wykonywania manewrów omijania, wyprzedzania, wymijania, niedostosowanie prędkości do warunków panujących na drodze, nie udzielenie pierwszeństwa przejazdu jak i również ze strony pieszych – wejście na jezdnię przed nadjeżdżającym pojazdem. Warto zauważyć również, iż największa liczba w dużym stopniu zależy od liczby km dróg na danym terenie oraz od intensywności ruchu drogowego. Osiedle nr 1 i nr 2 położone są w centrum miasta Nisko, gdzie ruch występuje bardzo duży. Przez w/w osiedla i sołectwo Nowosielec, gdzie wskaźnik liczby zdarzeń drogowych jest ujemny przechodzi droga krajowa, co również wpływa na fakt, iż na tych terenach wartość zdarzeń drogowych jest największa, ponieważ ruch na tych terenach jest zwiększony.

Na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców oraz poprawę porządku prawnego znaczny wpływ ma również liczba wykroczeń. W 2019 roku na terenie powiatu nizańskiego ujawnionych zostało ogółem 8260 wykroczeń tj. o 1894 wykroczeń więcej niż w roku 2014 (wzrost o 30%). Na terenie gminy natomiast liczba wykroczeń zmalała, za ujawnione wykroczenia policjanci między innymi nakładali mandaty karne, kierowali wnioski o ukaranie do sądu bądź pouczali sprawców wykroczeń.

Największą liczbę wykroczeń stanowią wykroczenia popełniane w ruchu drogowym 5119 wykroczeń (4817 – 2014 r.) jest to wzrost o 6%, a następnie:

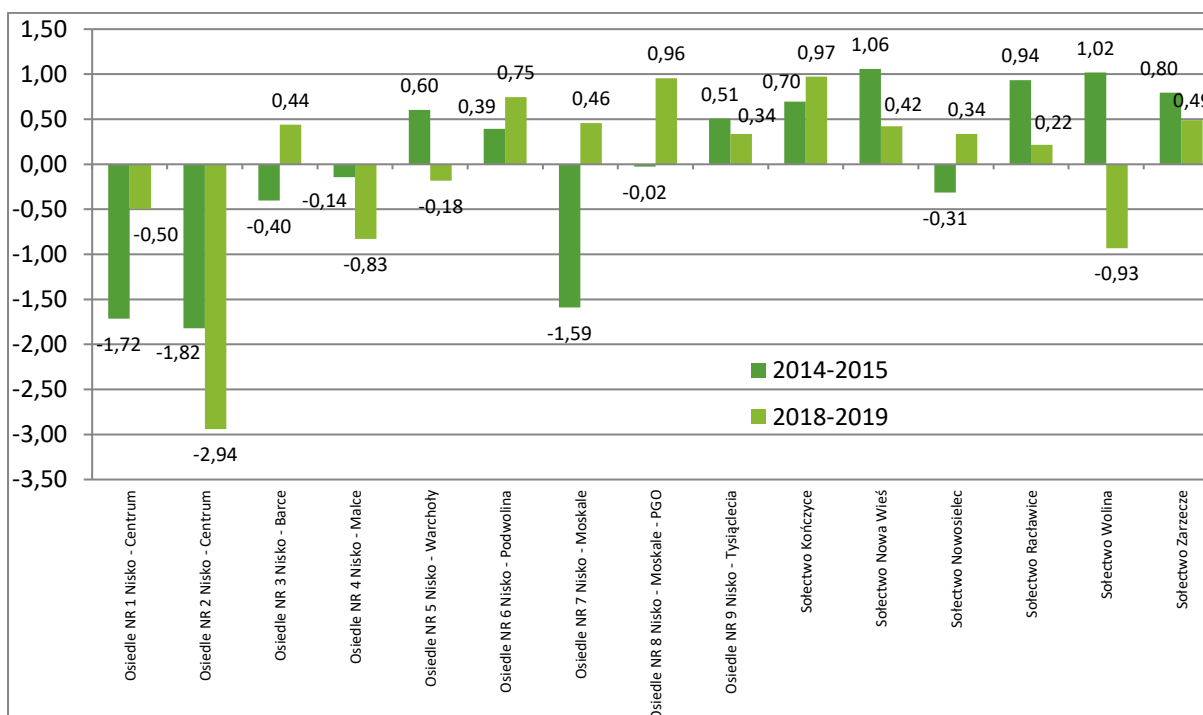
- 320 wykroczenia przeciwko mieniu (440 – 2014 r.)- spadek o 27%;
- 242 wykroczenia przeciwko obyczajności publicznej (233- 2014 r.)- wzrost o 4%;
- 456 wykroczenia przeciwko przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi (293 – 2014 r.) – wzrost o 56%;

- 119 wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu (233- 2014 r.) – spadek o 49%;
- 139 wykroczenia przeciwko urządzeniom użytku publicznego (110 – 2014 r.) – spadek o 26% .

Najwięcej wykroczeń przeciwko przepisom ruchu drogowego popełniano na drogach krajowych nr 19 i 77, gdzie odbywa się największy ruch pojazdów, i tam właśnie występuje największe zagrożenie wypadkami oraz kolizjami drogowymi. Wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu oraz urządzeniom użytku publicznego popełniane są głównie przez młodzież w godzinach wieczorowo – nocnych.

Poniższy wykres przedstawia sytuację dotyczącą liczby wykroczeń w gminie Nisko według podziału na Osiedla i Sołectwa.

Rysunek 55. Liczba wykroczeń wg osiedli i sołectw na terenie gminy



Według podziału administracyjnego gminy Nisko najwięcej wykroczeń w 2014 roku odnotowano na terenie Osiedla NR 2 Nisko – Centrum, Osiedla NR 1 Nisko - Centrum, Osiedla NR 7 Nisko – Moskale, Osiedle NR 3 Nisko – Barce oraz Sołectwo Nowosielec i Osiedle NR 4 Nisko - Malce. W roku 2019 sytuacja ta znacznie się polepszyła z wyjątkiem Osiedla NR 2 nisko – Centrum oraz Osiedla NR 4 Nisko-Malce, gdzie liczba wykroczeń znacznie wzrosła. Na Osiedlu NR 3 Nisko – Barce, Osiedlu NR 7 Nisko – Moskale oraz w Sołectwie Nowosielec odnotowano znaczny spadek wykroczeń, sytuacja ta uległa polepszeniu. Niestety pogorszeniu uległa sytuacja na Osiedlu NR 5 Nisko – Warchoły oraz w Sołectwie Wolina.

### Zagrożenia pożarowe

Nad bezpieczeństwem mieszkańców Gminy Nisko opiekę sprawuje również Straż Pożarna. Głównym zadaniem strażaków jest walka z ogniem, ale również służby te wyjeżdżają do różnorodnych akcji, wszędzie tam gdzie istnieje zagrożenie zdrowia czy życia ludzkiego. Uczestniczą w licznych akcjach przy usuwaniu skutków wypadków drogowych z wykorzystaniem specjalistycznego sprzętu do neutralizacji zagrożeń chemicznych, technicznych czy ekologicznych. Realizują zadania w zakresie szeroko rozumianej prewencji polegającej na przeprowadzeniu kontroli przestrzegania przepisów przeciwpożarowych, rozpoznawaniu zagrożeń i ewidencjonowaniu zagrożeń pożarowych, technicznych, chemicznych i ekologicznych. Ustalają wstępnie okoliczności powstawania i rozprzestrzeniania się pożarów oraz zagrożeń miejscowych. Biorą udział w odbiorach obiektów budowlanych oddawanych do użytkowania. Uczestniczą w akcjach przeciwpowodziowych na terenie gminy i poza jej granicami. Wsparciem w działaniach ratowniczo – gaśniczych dla Państwowej Straży

Pożarnej są Jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych. W gminie Nisko działają trzy jednostki OSP z czego dwie włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego: OSP Zarzecze, OSP Nowosielec. Jednostka OSP Nisko jest jednostką mniejszą, ale w miarę swoich możliwości uczestniczy w różnych akcjach.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby i rodzaju zdarzeń w roku 2015 i w roku 2019:

Rysunek 56. Analiza zdarzeń w ramach KSR-G

Rok	2015			2019		
Rodzaj zdarzeń	Pożary	Miejscowe zagrożenia	Alarmy fałszywe	Pożary	Miejscowe zagrożenia	Alarmy fałszywe
Liczba zdarzeń	113	109	7	98	177	3
Suma	229			278		

Dane: KPPSP w Nisku;

Analizując powyższe dane należy zauważyć, że liczba wszystkich zdarzeń wymagających interwencji PSP i OSP odnotowanych w badanym okresie, tj. w roku 2015 i w roku 2019 zachowuje tendencję wzrostową o 18%. W 2019 roku liczba pożarów zmalała względem 2015 roku o 15%. Wzrosła jednak liczba miejscowych zagrożeń o 38%. Alarmy fałszywe zmalały o 1,33%.

### **Służby sanitarne i weterynaryjne**

Omawiając tematykę bezpieczeństwa na terenie gminy i miasta Nisko trzeba również zaakcentować udział w tym zakresie służb sanitarnych i weterynaryjnych. Służby te może na co dzień mniej są widoczne, ale wykonują swoje zadania ustawowe na bieżąco.

Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Nisku prowadzi stałe działania profilaktyczne poprzez ciągły monitoring terenu i prowadzenie szczepień zapobiegawczych u zwierząt gospodarskich. W przypadku wystąpienia chorób u zwierząt np. wścieklizna, ptasia grypa i inne prowadzi szeroką akcję w celu ustalenia źródła pochodzenia choroby i jej skutecznego zwalczania. W takim przypadku organizuje niezbędne szczepienia ochronne i profilaktyczne. Obejmuje leczeniem zwierzęta poszkodowane w wyniku klęski żywiołowej.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Nisku nadzoruje i kreuje działania mające na celu dobro i zdrowie publiczne mieszkańców. Zadaniem jest minimalizowanie skutków zdarzeń niekorzystnie wpływających na życie mieszkańców. W swojej strukturze organizacyjnej ma za zadanie nadzór nad Higieną Żywności i Żywnienia, Epidemiologią, Higieną Komunalną, Higieną Dzieci i Młodzieży, Oświatą Zdrowotną i Promocją Zdrowia, Higieną Pracy, jak i również Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny.

Zapewnienie bezpieczeństwa było i jest nadal jednym z najważniejszych celów, dlatego zbudowanie odpowiedniego systemu bezpieczeństwa stanowi istotną jego funkcję. Analizując powyższe dane należy stwierdzić, iż istotnym elementem wpływającym na wzrost poczucia bezpieczeństwa może być obecność patroli policyjnych, widok munduru policyjnego sprawia, że ludzie czują się bezpieczniej. Dlatego potrzebnym wydaje się w tym wypadku zwiększenie ilości patroli pieszych zarówno w okolicach osiedli mieszkalnych, jak i w miejscach publicznych. Drugim elementem zwiększającym bezpieczeństwo w miejscach publicznych jest monitoring. Posiada on wiele zalet od całodobowej kontroli, skutecznego wykrywania sprawców przestępstw po rozstrzygnięciu kwestii spornych podczas zdarzenia z większą ilością poszkodowanych. Już sama instalacja kamer przyczynia się do ograniczenia incydentów zagrażających bezpieczeństwu i działa jako ostrzeżenie dla potencjalnego przestępcy, że jego czyn zostanie zarejestrowany. Fundamentalne znaczenie dla zwalczania przestępczości, ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego ma sprawność organizacyjna formacji mundurowych i ich wyposażenie. Dlatego ważne jest bieżące doposażenie jednostek w specjalistyczny sprzęt w celu usprawnienia działań ratowniczych, w których biorą udział.

Zakłada się również, że skuteczna praca służb zależy również od dobrej współpracy ze społeczeństwem, co przyczyni się do zapoczątkowania inicjatyw społecznych, a wspólne działania wpłyną pozytywnie na inicjowanie zachowań potępiających działania bezprawne, naruszające porządek publiczny i zagrażające bezpieczeństwu mieszkańców.

## 12. ANALIZA - OBSZAR IX. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

---

### 12.1. ANALIZA WYJŚCIOWA W OPARCIU O MRL.

---

"Sytuacja demograficzna określa kluczowy zasób lokalnej społeczności - czynnik ludzki. Zmiany liczby mieszkańców, struktury wieku, przyrost naturalny i ruchy migracyjne pokazują czy lokalna społeczność ma zdolność rozwoju czy też jest w stanie stagnacji lub kryzysu.

Liczba mieszkańców i jej zmiana jest bazą dla kalkulowania aktualnego i prognozowania przyszłego popytu na usługi, infrastrukturę techniczną, nieruchomości mieszkaniowe i komercyjne, miejsca pracy. Równocześnie, sytuacja demograficzna wyznacza potencjalny zasób siły roboczej i, w konsekwencji, zdolność do generowania podatków.

Stabilna sytuacja demograficzna i zastępowalność pokoleń jest podstawą stabilnych finansów publicznych. Analiza obecnej struktury wieku lokalnej społeczności oraz obserwowanych trendów pozwala oszacować zmiany oczekiwane w przyszłości. Stwarza to podstawy dla planowania strategicznego na poziomie samorządów, przedsiębiorstw i instytucji finansowych. M.in. pozwala ocenić ryzyko związane z zaciąganiem długookresowych zobowiązań.

W ramach analizy sytuacji demograficznej badamy cztery czynniki składające się na łączny obraz zasobów ludzkich w gminie:

1. Liczba i struktura wieku mieszkańców

2. Przyrost naturalny

3. Ruchy migracyjne

4. Małżeństwa i rozwody"

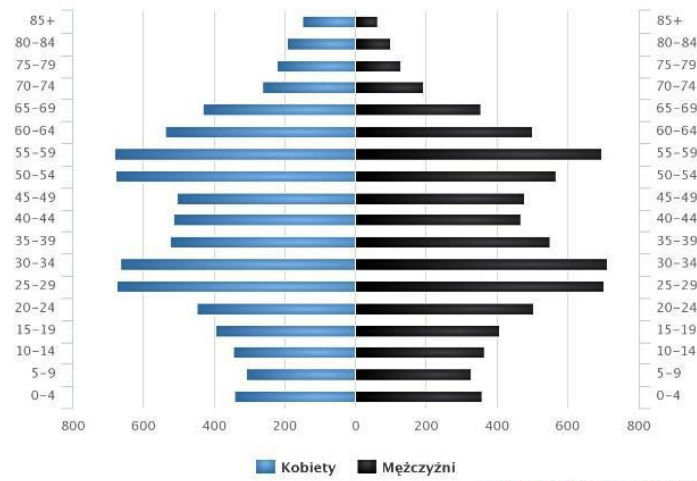
Nisko jest małym miastem z liczbą mieszkańców wynoszącą 15 355 mieszkańców, z czego 51,3% stanowią kobiety (7870), a 48,7% mężczyźni (7485). Współczynnik feminizacji wynosi 105 (na każdych 100 mężczyzn przypada 105 kobiet). Współczynnik maskulinizacji wynosi 95 (na każde 100 kobiet przypada 95 mężczyzn). Gęstość zaludnienia 251,9 os./km<sup>2</sup>. W latach 2002-2017 liczba mieszkańców zmalała o 1,6 %. Średni wiek mieszkańców wynosi 40,4 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa podkarpackiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Mieszkańcy powiatu zawarli w 2017 roku 91 małżeństw, co odpowiada 5,9 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa podkarpackiego oraz znacznie więcej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,3 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Jest to więcej od wartości dla województwa podkarpackiego oraz znacznie mniej od wartości dla kraju. 31,6% mieszkańców Niska jest stanu wolnego, 55,6% żyje w małżeństwie, 2,2% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,1% to wdowy/wdowcy. Nisko ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 57. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 3,72 na 1000 mieszkańców Niska. W 2017 roku urodziło się 157 dzieci, w tym 48,4% dziewczynek i 51,6 % chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,03 i jest mniejszy od średniej dla województwa oraz nieznacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W 2017 roku zarejestrowano 172 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 212 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla Niska -40. W tym samym roku 17 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 13 wymeldowań zagranicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 4. Analizując grupę porównawczą z MRL sytuacja demograficzna jest najlepsza i zdecydowanie się poprawia, wartość standaryzowana do tego obszaru to 0,6 przy dynamice 0,38. Przyrost naturalny od wielu lat utrzymuje się on na poziomie dodatnim. 65,8% mieszkańców gminy Nisko jest w wieku produkcyjnym, 16,6 % w wieku przedprodukcyjnym, a 17,6 % mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Sytuacja demograficzna jest stabilna i w Nisku występuje zastępowalność pokoleń.

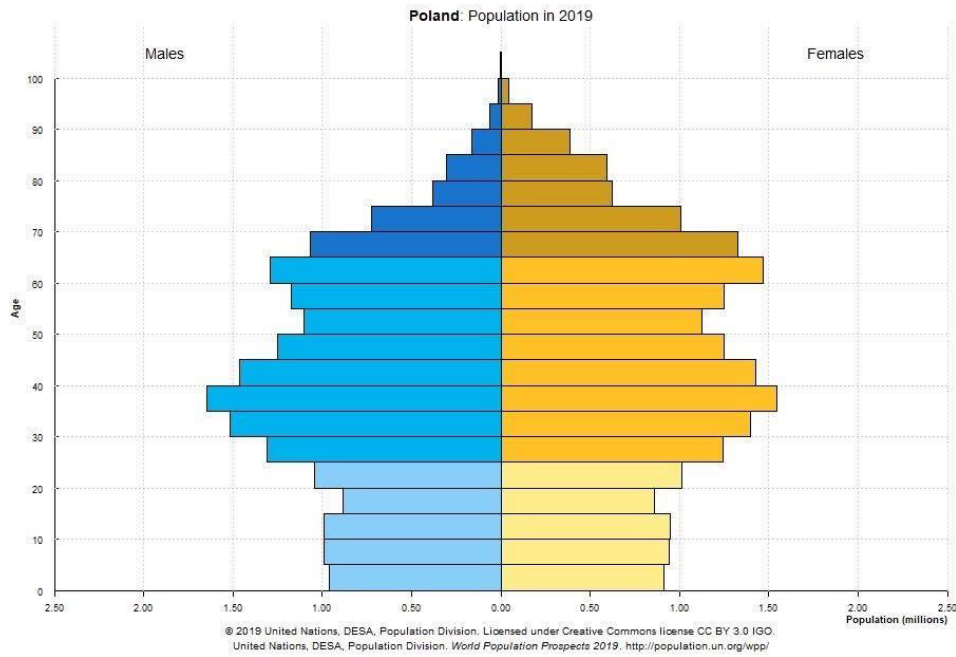
Tabela 84. Struktura mieszkańców Niska, 2017

Piramida wieku mieszkańców Niska, 2017

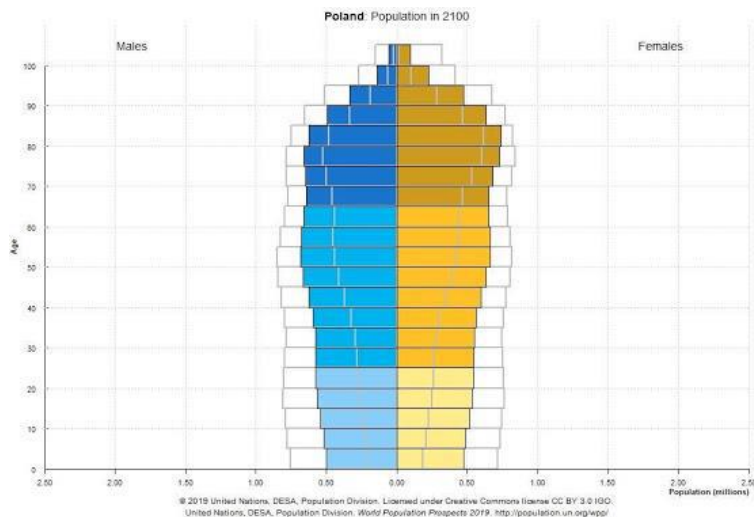
(Źródło: GUS)



[www.polskawliczbach.pl](http://www.polskawliczbach.pl)



© 2019 United Nations, DESA, Population Division. Licensed under Creative Commons license CC BY 3.0 IGO.  
United Nations, DESA, Population Division. *World Population Prospects 2019*. <http://population.un.org/wpp/>



© 2019 United Nations, DESA, Population Division. Licensed under Creative Commons license CC BY 3.0 IGO.  
United Nations, DESA, Population Division. *World Population Prospects 2019*. <http://population.un.org/wpp/>

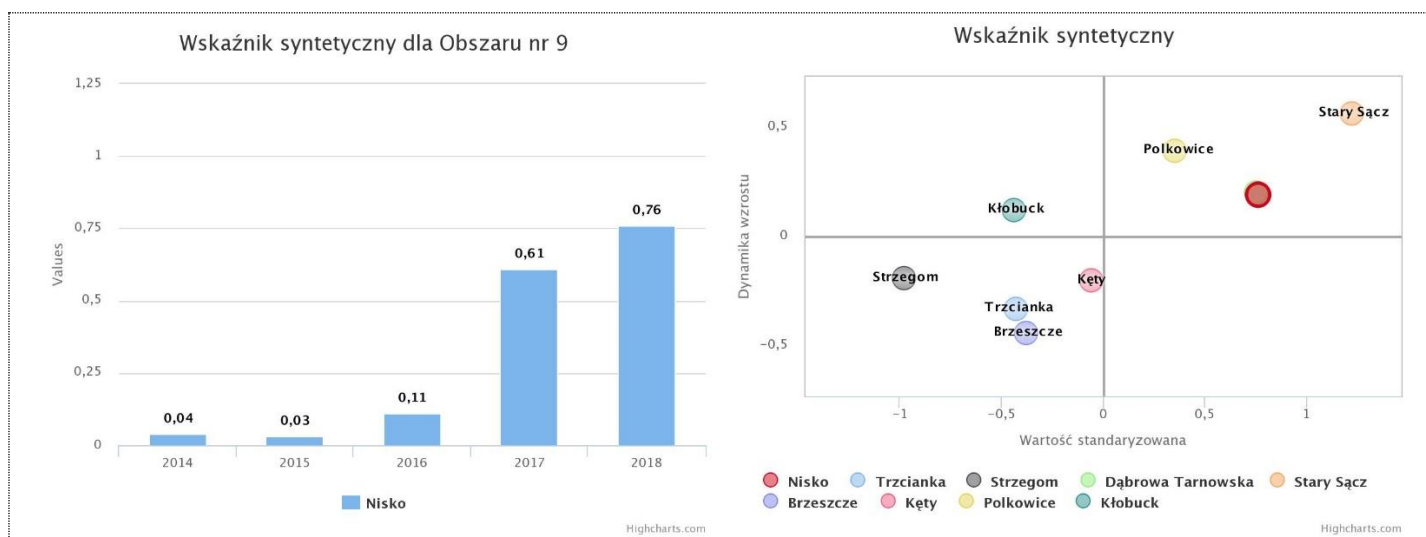
Biologiczne grupy wieku – Nisko, 2017

(Źródło: GUS)



[www.polskawliczbach.pl](http://www.polskawliczbach.pl)

Źródło: [www.polskawliczbach.pl](http://www.polskawliczbach.pl)



Obszar 9. Sytuacja demograficzna	2014	2015	2016	2017	2018
<b>wartość</b>	<b>0,04</b>	<b>0,03</b>	<b>0,11</b>	<b>0,61</b>	<b>0,76</b>
<b>dynamika</b>					<b>0,19</b>
<b>1. Liczba i struktura wieku mieszkańców</b>					
<b>1.1 Zmiana liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako % ludności w roku bazowym</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,41</b>	<b>-0,17</b>	<b>-0,11</b>	<b>-0,14</b>	0,03
dynamika					0,39
<b>1.2.a Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,33	0,34	0,32	2,28	2,12
dynamika					0,81
<b>1.2.b Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,02	<b>-0,05</b>	<b>-0,1</b>	0,13	0,07
dynamika					0,05
<b>1.2.c Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,39	0,35	0,31	1,07	0,95
dynamika					0,24

<b>1.2.d Liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 15-64 lata</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,33	0,33	0,3	1,06	0,99
dynamika					0,39
<b>1.2.e Wskaźnik starości - odsetek osób w wieku 65 lat i więcej</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,21	0,17	0,16	0,83	0,75
dynamika					0,34
<b>1.3 Liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,61	0,71	0,73	2,33	2,04
dynamika					<b>-0,52</b>
<b>2. Przyrost naturalny</b>					
<b>2.1 Przyrost naturalny w ostatnich 3 latach na 1000 ludności</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,14	0,51	0,56	0,55	0,69
dynamika					0,57
<b>2.2 Urodzenia żywe na 1000 ludności</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,08</b>	<b>-0,37</b>	<b>-0,38</b>	<b>-0,12</b>	0,07
dynamika					0,18
<b>2.3 Współczynnik dzietności kobiet - urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15-49 lat</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,87</b>	<b>-1,23</b>	<b>-1,37</b>	<b>-0,24</b>	<b>-0,03</b>
dynamika					0,67
<b>3. Ruchy migracyjne</b>					
<b>3.1 Saldo migracji na 1000 osób (średnia 3-letnia)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,83</b>	<b>-0,91</b>	<b>-0,75</b>	<b>-0,51</b>	<b>-0,41</b>
dynamika					0,27
<b>3.2 Saldo migracji osób w wieku 15-39 lat na 1000 osób</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-1,19</b>	<b>-1,19</b>	<b>-0,97</b>	<b>-1,03</b>	<b>-0,75</b>
dynamika					0,12
<b>4. Małżeństwa i rozwody</b>					
<b>4.1 Małżeństwa zawarte w ciągu roku na 1000 ludności</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,19	0,11	1	0,42	0,89
dynamika					0,52
<b>4.2 Liczba rozwodów na 100 zawartych małżeństw (dane powiatowe)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	1,64	1,26	1,59	0,51	1,22
dynamika					<b>-0,74</b>
<b>4.3 Odsetek urodzeń pozamałżeńskich (dane powiatowe)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,79	0,57	0,94	0,97	0,68
dynamika					<b>-0,18</b>

#### Wnioski:

Sytuacja w obszarze demografii należy do najlepszych spośród analizowanych obszarów. Pozytywna sytuacja dotyczy zarówno średniej wartości analizowanych wskaźników, jak również dynamiki zmian.

Ponadto w okresie ostatnich 2 badanych lat sytuacja uległa jeszcze znaczącej poprawie. Nisko w badanym obszarze należy do grupy liderów.

#### Przyczyny:

- najwyższy wskaźnik migracji osób w wieku 15-39 lat, co jest wynikiem trudnej sytuacji na rynku pracy;

#### Rekomendacje:

- utrzymanie pozytywnej sytuacji w obszarze demografii;

#### Potencjały, pozytywne wskaźniki:

- stabilna sytuacja w obszarze zmiany liczby mieszkańców w okresie ostatnich 5 lat;
- najniższy wskaźnik liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do grupy osób w wieku produkcyjnym – Nisko liderem;
- średni wskaźnik liczby osób w wieku poprodukcyjnym do osób w wieku przedprodukcyjnym;
- Nisko w grupie liderów we wskaźniku liczba ludności w wieku poprodukcyjnym do wieku osób w produkcyjnym;
- niski wskaźnik starości;
- wysoki udział mieszkańców w wieku 25-34 lata na 1000 mieszkańców;
- dodatni przyrost naturalny;
- rosnący współczynnik dzietności kobiet;
- stabilna sytuacja w obszarze migracji;
- pozytywna ocena rodziny w obszarze rozwodów, urodzeń pozamałżeńskich.

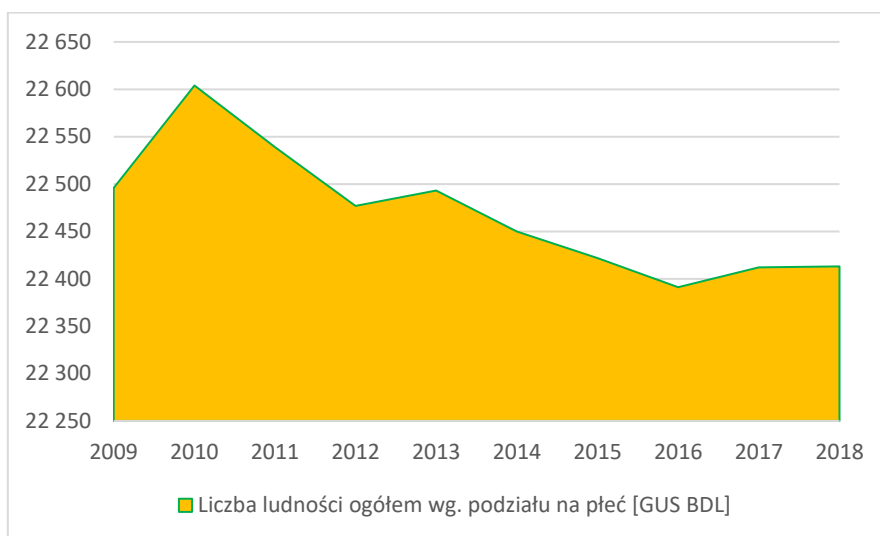
## 12.2. POGŁĘBIONA ANALIZA DEMOGRAFICZNA GMINY I MIASTA NISKO.

W roku 2009 gminę Nisko zamieszkiwało 22 496 mieszkańców, w roku 2018 poprzedzającym badanie 22 413 mieszkańców (dane na podstawie GUS BDL – 2018r.]. Według danych Urzędu Stanu Cywilnego w Nisku w roku 2019 liczba ludności gminy wynosiła 22 010 mieszkańców.

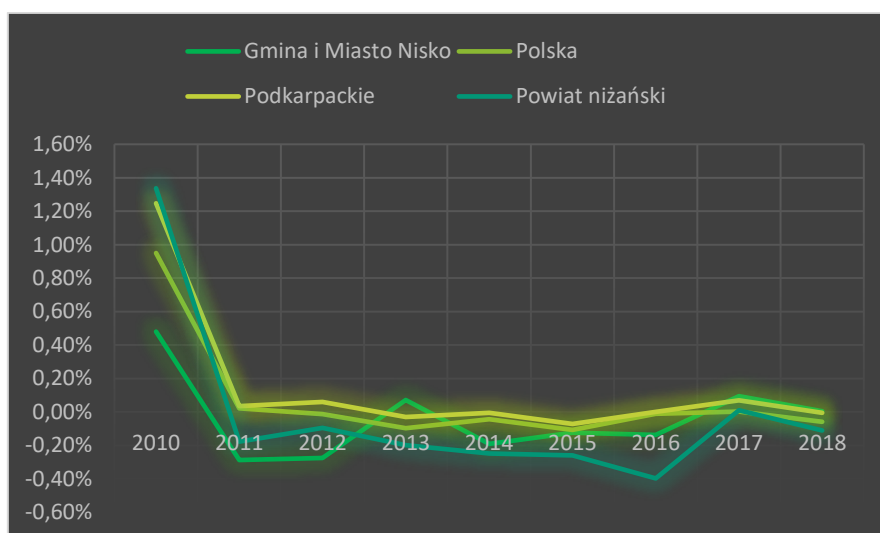
**W okresie 2009 – 2018 według danych GUS liczba mieszkańców gminy zmniejszyła się jedynie o 0,4% (ubyło 83 mieszkańców).** Zmiana, jaka nastąpiła na terenie gminy Nisko w tym okresie w porównaniu do sytuacji występującej na terenie kraju, województwa podkarpackiego oraz powiatu niżańskiego, jest niekorzystna, w szczególności spadek liczby mieszkańców między rokiem 2010 a 2018). Analiza porównawcza zmian demograficznych obrazuje jednak nieco korzystniejszą sytuację na terenie gminy Nisko w okresie dwóch ostatnich lat względem obszarów porównawczych. Zmiana procentowa liczby ludności na terenie gminy następuje zdecydowanie korzystniej względem powiatu niżańskiego oraz zbliża się do trendu występującego na terenie kraju i województwa. Obrazuje to lepszą sytuację na terenie gminy i miasta Nisko, niż na obszarze powiatu niżańskiego.



Rysunek 57. Liczba ludności ogółem g i m Nisko wg. podziału na płeć [GUS BDL]



Rysunek 58. Analiza trendów demograficznych



W okresie 2009 – 2018 na terenie gminy o 0,7% wzrosła liczba kobiet, natomiast o 1,5% zmalała liczba mężczyzn. W roku 2009 – 50,52% mieszkańców gminy stanowiły kobiety, w roku 2018 już 51,05%, udział mężczyzn na terenie gminy w 2009 wynosił 49,48%, natomiast w roku 2018 – 48,95%. Obrazuje to stopniowy wzrost liczby kobiet względem liczby mężczyzn na terenie gminy.

Analizując dane USC w Nisku pod względem liczby mieszkańców, do najbardziej zaludnionych obszarów gminy należą osiedla mieszkaniowe na terenie miasta oraz dwa sołectwa: Osiedle Nr 9 – Tysiąclecia, sołectwo Zarzecze, Osiedle Nr 2 Nisko – Centrum oraz Osiedle Nr 5 Nisko – Warchoły. Pod względem poziomu gęstości zaludnienia, do najbardziej zaludnionych obszarów należą osiedla mieszkaniowe zlokalizowane na terenie miasta: Osiedle Nr 9 – Tysiąclecia, Osiedle Nr 1 Nisko – Centrum, Osiedle nr Nisko Moskale – PGO oraz Osiedle Nr 7 Nisko – Moskale. Są to osiedla mieszkaniowe z zabudową wielorodzinną, ale również z zabudową jednorodziną. Na Osiedlu Tysiąclecia przeważa zabudowa wielorodzinną.

Tabela 85. Liczba ludności gminy wg. podziału na osiedla i sołectwa

L.p.	Dane demograficzne	Liczba mieszkańców			
		2014-12-31	2015-12-31	2018-12-31	2019-12-31
1.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	3584	3545	3 413	3 357
2.	Sołectwo Zarzecze	2943	2948	2 972	2 962

3.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	2631	2601	2 544	2 516
4.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	2078	2089	2 179	2 166
5.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	2028	2008	1 960	1 963
6.	Sołectwo Nowosielec	1604	1615	1 594	1 597
7.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	1417	1419	1 382	1 419
8.	Sołectwo Raclawice	1386	1376	1 406	1 395
9.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	1013	1012	1 070	1 070
10.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	973	983	994	990
11.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	983	973	968	951
12.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	558	557	542	550
13.	Sołectwo Wolina	438	439	420	418
14.	Sołectwo Kończyce	357	357	357	353
15.	Sołectwo Nowa Wieś	322	315	322	303
16.	<b>Gmina Nisko</b>	<b>22 315</b>	<b>22 237</b>	<b>22 123</b>	<b>22 010</b>

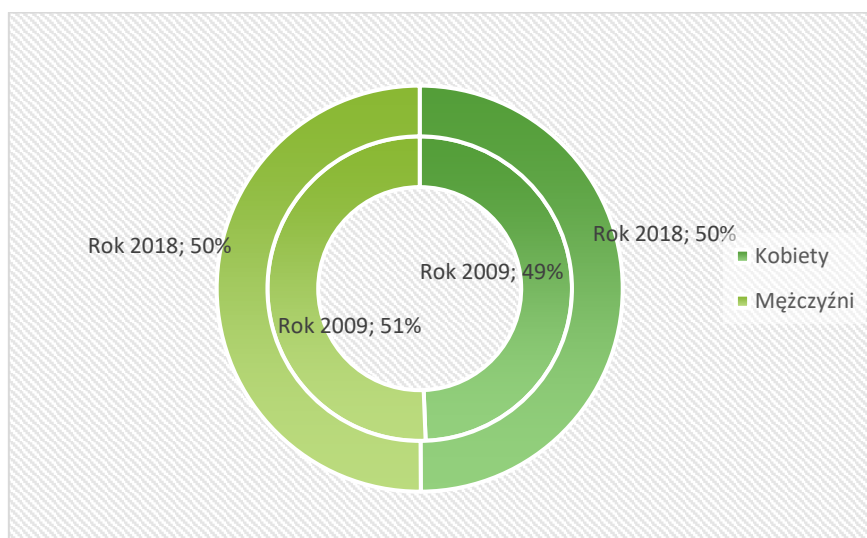
Źródło: USC;

Tabela 86. Wskaźnik gęstości zaludnienia

Wskaźnik gęstości zaludnienia						zmiana 2019/2014
L.p.	Sołectwa/osiedla	wsk. na 1 km <sup>2</sup> 2014	wsk. na 1 km <sup>2</sup> 2015	wsk. na 1 km <sup>2</sup> 2018	wsk. na 1 km <sup>2</sup> 2019	
1.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	15 096,88	14 932,60	14 376,58	14 140,69	-6,33%
2.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	1 763,48	1 746,09	1 704,35	1 706,96	-3,21%
3.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	797,54	805,74	814,75	811,48	1,75%
4.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	569,79	568,77	553,46	561,63	-1,43%
5.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	528,31	522,29	510,84	505,22	-4,37%
6.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	433,82	436,12	454,91	452,19	4,23%
7.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	324,42	321,12	319,47	313,86	-3,26%
8.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	263,38	263,75	256,88	263,75	0,14%
9.	Sołectwo Raclawice	229,49	227,84	232,80	230,98	0,65%
10.	Sołectwo Nowa Wieś	238,75	233,56	238,75	224,66	-5,90%
11.	Sołectwo Wolina	186,48	186,90	178,81	177,96	-4,57%
12.	Sołectwo Zarzecze	148,08	148,33	149,54	149,04	0,65%
13.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	129,37	129,25	136,65	136,65	5,63%
14.	Sołectwo Nowosielec	41,39	41,67	41,13	41,21	-0,44%
15.	Sołectwo Kończyce	27,39	27,39	27,39	27,09	-1,12%
16.	Gmina Nisko	201,04	200,34	199,31	198,29	-1,37%

Źródło: USC;

Rysunek 59. Udział liczby kobiet i liczby mężczyzn w ogólnej liczbie mieszkańców gminy i miasta Nisko



Źródło: GUS BDL;

Liczba ludności gminy Nisko w okresie 2009 – 2018 korzystnie zmieniała się na terenie wiejskim gminy, na obszarze miejskim liczba mieszkańców w tym okresie zmniejszyła się o -1,2%. W roku 2009 liczba mieszkańców miasta stanowiła 69,09%, natomiast w roku 2018 już 68,53%. Przemieszczanie się ludności z obszaru miejskiego, na teren wiejski wpisuje się w ogólnokrajowy trend przesiedlania się mieszkańców miast do ośrodków podmiejskich, lub w przypadku gminy Nisko na tereny podmiejskie – które stanowią obszary wiejskie gminy lub osiedla mieszkaniowe z zabudową jednorodzinną. Zmiana liczby mieszkańców miasta Nisko wypada korzystniej względem zmian, jakie zachodzą na terenie kraju, jednak mniej korzystnie, niż na terenie regionu lub na terenie powiatu niżańskiego (choć w tym przypadku zmiana jest niewielka).

Zdecydowanie korzystniej na terenie gminy następują zmiany w poszczególnych grupach ekonomicznych mieszkańców. W analizowanym okresie liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym zmalała o -1,7pp, w porównaniu do -3,9pp w kraju, regionu -1,8pp i powiatu niżańskiego 0,1pp. Gmina Nisko w badanej grupie wykazuje się najwyższym wskaźnikiem liczby osób w wieku produkcyjnym, w roku 2009 udział tej grupy wynosił 66,9%, w roku 2018 – 65,2%. Najwyższy wskaźnik w badanej grupie występuje na terenie miasta Nisko, w roku 2009 udział mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosił 68,3%, w roku 2018 – 65,5%.

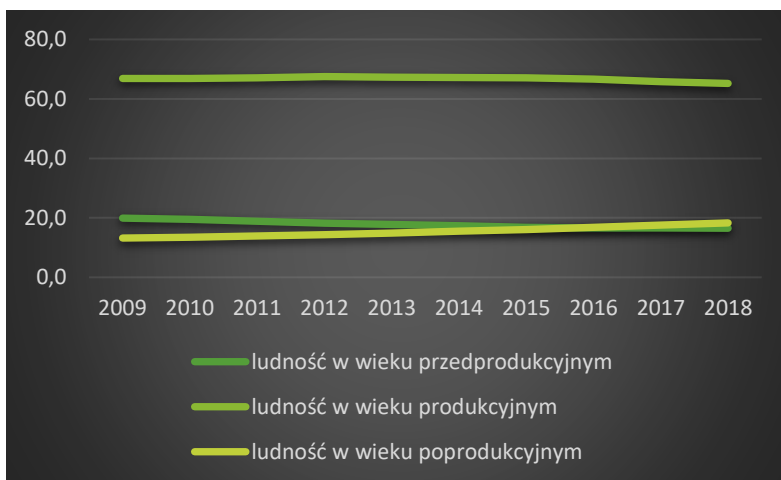
Niekorzystna sytuacja dotyczy zmiany liczby mieszkańców na terenie gminy Nisko w wieku przedprodukcyjnym. W okresie 2009 – 2018 na terenie gminy Nisko liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym zmalała o -3,4 pp, przy -0,8pp na terenie kraju, -2,2 pp na terenie regionu i -3,8 na terenie powiatu. Wskazuje to na niekorzystną zmianę liczby mieszkańców gminy Nisko w przyszłym okresie, ze względu na obniżanie się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Zmiana liczby młodych mieszkańców gminy zdecydowanie bardziej niekorzystnie występuje na terenie wiejskim (zmiana o -0,4pp) niż na terenie miejskim (zmiana o -2,9 pp). W roku 2009 liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym na terenie gminy Nisko wynosiła 19,9%, w roku 2018 – 16,5%.

Niekorzystna zmiana demograficzna dotyczy również wzrostu liczby osób wieku poprodukcyjnym, która w największym stopniu dotyczy gminy Nisko (wzrost o 5,1 pp, przy wzroście o 4,9pp na terenie kraju, 4,1 pp regionu i 3,6pp na terenie powiatu niżańskiego). Przedstawiona zmiana zdecydowanie bardziej dotyczy mieszkańców w wieku poprodukcyjnym na terenie miasta niż na terenie wiejskim. W roku 2009 liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym stanowiła 13,2% ogółu mieszkańców, w roku 2018 już 18,3%. Obecnie udział badanej grupy w liczbie ogółu mieszkańców gminy jest na poziomie niższym od średniej dla kraju, regionu i powiatu, ale corocznie wzrasta.

Analizując liczbę mieszkańców gminy wg. głównych grup ekonomicznych, należy podkreślić korzystną sytuację pod względem udziału mieszkańców w wieku produkcyjnym do ogółu mieszkańców gminy, w porównaniu do trendów krajowego, regionalnego i powiatowego. Należy również podkreślić, iż sytuacja na terenie gminy zmienia się niekorzystnie, poprzez obniżanie się liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i znaczącego wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym, jako dostosowywanie się do trendów krajowego, regionalnego i powiatowego. Dodatkowo w roku 2016 na terenie gminy i w roku 2017 na terenie miasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym przekroczyła liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym, co nie wpływa korzystnie na przyszłą liczbę osób w wieku produkcyjnym na terenie gminy i miasta Nisko.

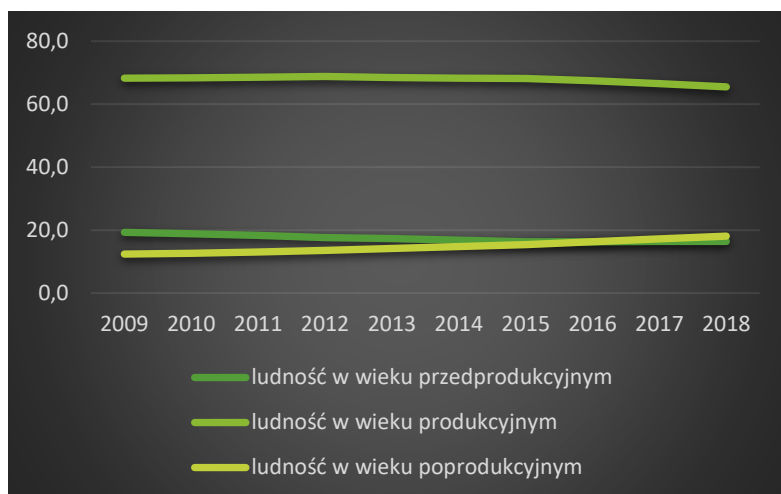
W ten sposób obecna sytuacja w badanych grupach wypada zdecydowanie korzystniej, lecz zmiany, jakie następują wskazują na stopniowe pogarszanie się w/w sytuacji, dostosowując się do trendów: krajowego i regionalnego. Wyzwaniem dla gminy jest przerwanie tych niekorzystnych zmian oraz dostosowywanie usług i infrastruktury do rosnącej liczby seniorów na terenie gminy.

Rysunek 60. Zmiana liczby ludności wg. grup ekonomicznych na terenie gminy i miasta Nisko



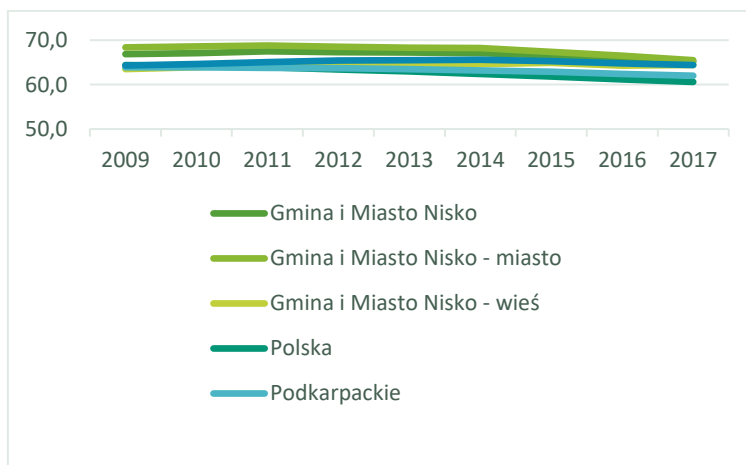
Źródło: GUS BDL;

Rysunek 61. Zmiana liczby ludności wg. grup ekonomicznych na terenie miasta Nisko



Źródło: GUS BDL;

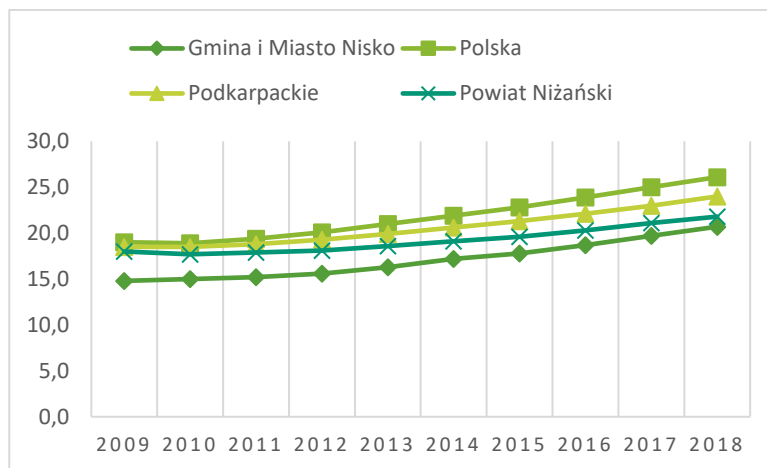
Rysunek 62. Zmiana liczby osób w wieku produkcyjnym - analiza trendów



Źródło: GUS BDL;

Przedstawioną niekorzystną sytuację gminy i miasta Nisko w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym dobrze ilustruje wskaźnik obciążenia demograficznego oraz odsetek liczby osób powyżej 65 roku życia w ogólnej liczbie mieszkańców. Pod względem analizy wskaźnika obciążenia demograficznego sytuacja na terenie gminy Nisko kształtuje się najkorzystniej względem średniej krajowej, regionalnej czy powiatowej. Jednak sytuacja na terenie gminy zmienia się niekorzystnie w tempie przewyższającym średnią powiatową i regionalną. Przedstawiona zmiana wypada jednak korzystniej od zmian jakie zachodzą w średniej krajowej. W roku 2009 wskaźnik obciążenia demograficznego na terenie gminy Nisko wynosił 14,8%, w roku 2018 już 20,7% (zmiana o 5,9pp), na terenie kraju wskaźnik wynosił w roku 2009 19%, w roku 2018 - 26,1% (zmiana o 7,1 pp), na terenie regionu w roku 2009 wynosił 18,5 % w roku 2018 już 24% (zmiana o 5,5pp), na terenie powiatu w roku 2009 wynosił 18%, natomiast w roku 2018 - 21,8% (najniższa odnotowana zmiana o 3,8%). W ten sposób w roku 2018 na terenie gminy Nisko wskaźnik obciążenia demograficznego analizując trendy krajowy, regionalny i powiatowy osiągnął wartości najniższe. Jednocześnie analizując dynamikę zmian w tym okresie, należy pokreślić, iż zmiana, jaka następuje na terenie gminy Nisko, dostosowuje się stopniowo do średniej powiatowej i zdecydowanie wolniej do średniej regionalnej i krajowej. Na terenie gminy Nisko udział grupy mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w analizowanych trendach również występuje na poziomie najkorzystniejszym.

Rysunek 63. Analiza wskaźnika obciążenia demograficznego [GUS BDL]

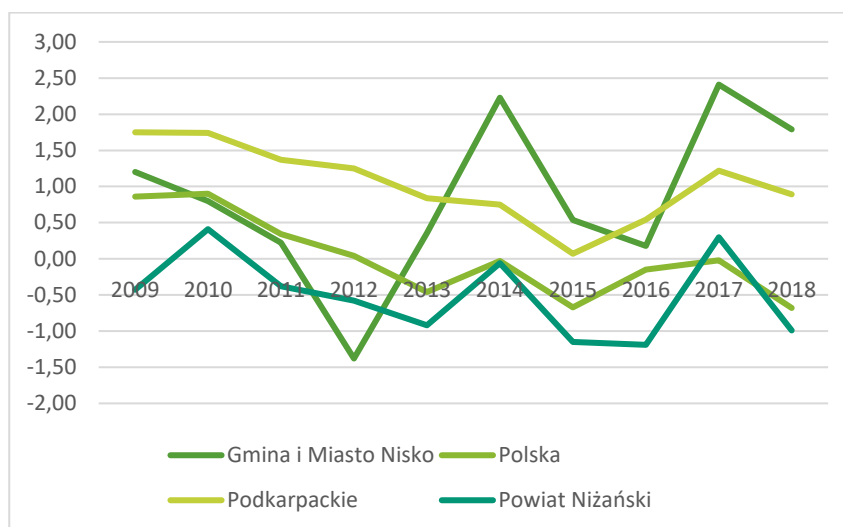


Źródło: GUS BDL;

Do bezpośrednich uwarunkowań sytuacji demograficznej na terenie gminy należą czynniki związane z przyrostem naturalnym oraz saldem migracji. Przyrost naturalny dotyczy zmian zlokalizowanych bezpośrednio na obszarze gminy, natomiast zmiany wynikające z migracji mają charakter wewnętrzny, jak również zewnętrzny.

Analizując wskaźnik porównawczy przyrostu naturalnego na liczbę 1000 mieszkańców, sytuacja gminy Nisko kształtuje się w tym obszarze najbardziej korzystnie względem trendu krajowego, regionalnego i powiatowego, osiągając jako jedyna w grupie odniesienia, dodatki trend w okresie ostatnich 10 lat. **Wskaźnik przyrostu naturalnego na terenie gminy Nisko w tym okresie uległ poprawie o 0,59 pp, przy ogólnym obniżeniu zarówno w obszarze średniej krajowej, regionalnej i powiatowej.** W ten sposób sytuacja demograficzna w Nisku w obszarze przyrostu naturalnego ma znamiona rozwojowe, przyczyniające się do wzrostu liczby mieszkańców gminy w okresie przyszłym. Dodatkowo należy podkreślić, iż w okresie dwóch ostatnich lat, na terenie gminy odnotowano rekordowe dane liczbowe dla liczby urodzeń dzieci, co podkreśla pozytywny obraz w gminy w tym obszarze.

Rysunek 64. Analiza trendów w obszarze przyrostu naturalnego

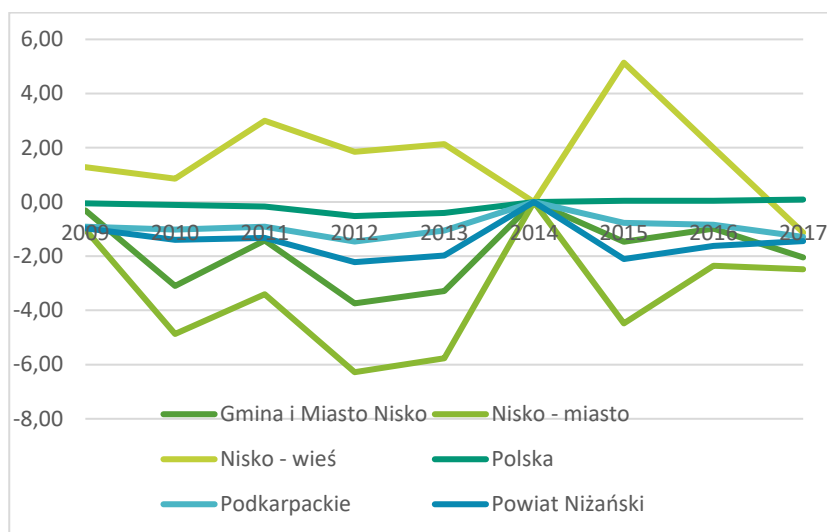


Źródło: GUS BDL;

Niestety przedstawiona powyżej korzystna sytuacja demograficzna nie dotyczy już wskaźnika salda migracji, drugiego po przyroście naturalnym kluczowego wskaźnika demograficznego. W okresie 2009 – 2018 saldo migracji wewnętrznych, jak również zewnętrznych osiągnęło wartości ujemne. **W tym okresie liczba osób gminy ze względu na migracje wewnętrzne obniżyła się o 494 osoby, natomiast ze względu na migracje zewnętrzne /zagraniczne o 24 osoby.** Obrazuje to również główny trend emigracji mieszkańców Niska do innych ośrodków krajowych, których głównym powodem jest poszukiwanie miejsca edukacji, a następnie korzystnego miejsca pracy. **W sumie ze względu na saldo migracji, liczba mieszkańców gminy Nisko obniżyła się w tym okresie o 518 osób.**

Odniesienie sytuacji gminy Nisko do średniej krajowej, regionalnej czy powiatowej, pokazuje, jak dużym problemem dla gminy są migracje. Ogólne saldo migracji gminy Nisko kształtuje się na poziomie odbiegającym od średniej dla kraju, czy regionu. W przypadku miasta Nisko niekorzystna różnica jest jeszcze wyższa. Przedstawiona sytuacja bezpośrednio wskazuje, iż analiza salda migracji, w szczególności dla samego miasta należy do kluczowych problemów rozwojowych. Uwzględniając dodatnią wartość przyrostu naturalnego, można wywnioskować, iż na terenie gminy nie występują korzystne warunki rozwojowe, które determinują konieczność emigracji z terenu gminy. Wskaźnik przyrostu naturalnego nie jest w stanie odpowiedzieć na negatywną sytuację związaną z migracjami, bowiem analizując przyrost i saldo migracji w okresie ostatnich 10 lat, liczba mieszkańców gminy Nisko obniżyła się o 264 osoby. Głównym czynnikiem obniżenia liczby mieszkańców są migracje wewnętrzne/krajowe.

Rysunek 65. Analiza trendów w obszarze salda migracji



Źródło: GUS BDL;

Przedstawione powyżej czynniki mają bezpośredni wpływ na obecną liczbę mieszkańców gminy i miasta Nisko. Analizując dane USC w Nisku można wskazać, które obszary na terenie gminy zaliczają się terenów rozwojowych, a z których obszarów następują największe emigracje mieszkańców.

W okresie 2014 – 2019 (dane USC) negatywne zmiany demograficzne w największym stopniu dotknęły: Osiedla Nr 9 Nisko – Tysiąclecia, sołectwa Nowa Wieś, sołectwa Wolina, Osiedla Nr Nisko – Centrum, Nr 3 Nisko – Barce oraz osiedla Nr 1 Nisko – Centrum. Migracje mieszkańców z osiedli Nr 9, Nr 2 oraz Nr 1 w głównej mierze wpisują się w trend ogólnokrajowy do wysiedlania się mieszkańców z „blokowisk” i przenoszenia się do budynków jednorodzinnych. Przedstawione osiedla posiadają gęstą zabudowę mieszkaniową, w dużej części wielorodzinną.

Trzy osiedla mieszkaniowe na terenie gminy możemy określić, jako obszary o wysokim potencjale demograficznym. Są to osiedla zlokalizowane na obrzeżach miasta z rozwijającą się zabudową mieszkaniową jednorodziną. Wyzwaniem Gminy jest dostosowywanie i rozwój podstawowej infrastruktury publicznej do zmieniających się uwarunkowań demograficznych, jakie zachodzą na terenie gminy i miasta Nisko.

Tabela 87. Zmiany demograficzne na terenie gminy w okresie 2014 - 2019

L.p.	Dane demograficzne Sołectwa/osiedla	Liczba stałych mieszkańców gminy				zmiana 2019/2014
		2014-12-31	2015-12-31	2018-12-31	2019-12-31	
1.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	3584	3545	3 413	3 357	-6,33%
2.	Sołectwo Nowa Wieś	322	315	322	303	-5,90%
3.	Sołectwo Wolina	438	439	420	418	-4,57%
4.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	2631	2601	2 544	2 516	-4,37%
5.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	983	973	968	951	-3,26%
6.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	2028	2008	1 960	1 963	-3,21%
7.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	558	557	542	550	-1,43%
8.	Sołectwo Kończyce	357	357	357	353	-1,12%
9.	Sołectwo Nowosielec	1604	1615	1 594	1 597	-0,44%
10.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	1417	1419	1 382	1 419	0,14%
11.	Sołectwo Zarzecze	2943	2948	2 972	2 962	0,65%
12.	Sołectwo Raclawice	1386	1376	1 406	1 395	0,65%
13.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	973	983	994	990	1,75%
14.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	2078	2089	2 179	2 166	4,23%

15.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	1013	1012	1 070	1 070	5,63%
16.	Gmina Nisko	22 315	22 237	22 123	22 010	-1,37%

W przedstawionej analizie przedstawiono obecną sytuację demograficzną gminy i miasta Nisko, która została oparta o dane statystyczne GUS BDL oraz dane własne Urzędu Stanu Cywilnego w Nisku. W podsumowaniu należy podkreślić stopniowe obniżanie się liczby mieszkańców gminy, co wywołane jest w głównej mierze emigracją mieszkańców za lepszą pracą, lepszymi warunkami kształcenia. Pozytywnym wskaźnikiem jest dodatni i rosnący przyrost naturalny, który jednak nie niweluje ujemnego salda migracji. Pozytywnym wynikiem analizy jest wysoki udział mieszkańców w wieku produkcyjnym, względem trendów krajowego, regionalnego i powiatowego. Jednak w formułowaniu wniosków należy zdecydowanie podkreślić rosnący udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (wzrost obciążenia demograficznego), a także co jest również niepokojącym sygnałem obniżanie się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym. Obecnie wskazane wartości występują na poziomach lepszych niż analizowane trendy, jednak ich zmiana bezpośrednio wskazuje, iż stopniowo zbliżają się do sytuacji, jak panuje na rynku krajowym, regionalnym i powiatowym.

W podsumowaniu należy również wskazać obszary, które w obecnym okresie cieszą się wzrostem liczby mieszkańców i osiągnęły miano obszarów rozwojowych miasta. Do nich należą osiedla mieszkaniowe położone na obrzeżach miasta, jak również sołectwa – obszary wiejskie, które przejmują rolę terenów podmiejskich. W nich rozwija się jednorodzinna zabudowa mieszkaniowa. W dalszej części badania należy odpowiedzieć, co jest przyczyną emigracji, zwłaszcza emigracji wewnętrznych/krajowych, czy gmina posiada środki do ograniczenia tych migracji, oraz czy emigracje z osiedli centralnych miasta związane są w głównej mierze z przemieszczaniem się mieszkańców z „blokowisk” do domów jednorodzinnych, czy bardziej dotyczą emigracji poza teren gminy.



Tabela 88. Liczba ludności ogółem wg. podziału na płeć

Liczba ludności ogółem wg. podziału na płeć [GUS BDL]												
Wyszczególnienie/rok		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Zmiana %
Gmina i Miasto Nisko	Ogółem	22 496	22 604	22 539	22 477	22 493	22 450	22 422	22 391	22 412	22 413	-0,4%
	zmiana % roczna	-	0,48%	-0,29%	-0,28%	0,07%	-0,19%	-0,12%	-0,14%	0,09%	0,00%	
	Kobiety	11 395	11 545	11 503	11 465	11 474	11 453	11 435	11 425	11 461	11 480	0,7%
	Mężczyźni	11 101	11 059	11 036	11 012	11 019	10 997	10 987	10 966	10 951	10 933	-1,5%
Polska	Ogółem	38 167 329	38 529 866	38 538 447	38 533 299	38 495 659	38 478 602	38 437 239	38 432 992	38 433 558	38 411 148	0,6%
	zmiana % roczna	-	0,95%	0,02%	-0,01%	-0,10%	-0,04%	-0,11%	-0,01%	0,00%	-0,06%	
	Kobiety	19 738 587	19 876 741	19 883 870	19 883 965	19 866 124	19 858 793	19 839 248	19 839 826	19 840 383	19 829 262	0,5%
	Mężczyźni	18 428 742	18 653 125	18 654 577	18 649 334	18 629 535	18 619 809	18 597 991	18 593 166	18 593 175	18 581 886	0,8%
Podkarpackie	Ogółem	2 101 732	2 127 948	2 128 687	2 129 951	2 129 294	2 129 187	2 127 657	2 127 656	2 129 138	2 129 015	1,3%
	zmiana % roczna	-	1,25%	0,03%	0,06%	-0,03%	-0,01%	-0,07%	0,00%	0,07%	-0,01%	
	Kobiety	1 074 154	1 086 326	1 086 587	1 087 004	1 086 692	1 086 504	1 085 878	1 085 739	1 086 326	1 086 372	1,1%
	Mężczyźni	1 027 578	1 041 622	1 042 100	1 042 947	1 042 602	1 042 683	1 041 779	1 041 917	1 042 812	1 042 643	1,5%
Powiat niżański	Ogółem	66 947	67 842	67 721	67 656	67 521	67 353	67 178	66 911	66 917	66 843	-0,2%
	zmiana % roczna	-	1,34%	-0,18%	-0,10%	-0,20%	-0,25%	-0,26%	-0,40%	0,01%	-0,11%	
	Kobiety	33 736	34 280	34 192	34 167	34 095	34 009	33 905	33 759	33 795	33 784	0,1%
	Mężczyźni	33 211	33 562	33 529	33 489	33 426	33 344	33 273	33 152	33 122	33 059	-0,5%

Zródło: GUS BDL;

Tabela 89. Liczba ludności wg. podziału na obszar miejski i wiejski

Liczba ludności ogółem wg. podziału na obszar wiejski i miejski [GUS BDL]												
Gmina i Miasto Nisko		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Zmiana %
Obszar wiejski	Ogółem	6 954	6 979	6 989	6 998	7 009	6 997	6 999	7 038	7 057	7 054	1,4%
	Kobiety	3 513	3 551	3 551	3 556	3 556	3 556	3 547	3 562	3 591	3 601	2,5%
	Mężczyźni	3 441	3 428	3 438	3 442	3 453	3 441	3 452	3 476	3 466	3 453	0,3%
Miasto	Ogółem	15 542	15 625	15 550	15 479	15 484	15 453	15 423	15 353	15 355	15 359	-1,2%
	Kobiety	7 882	7 994	7 952	7 909	7 918	7 897	7 888	7 863	7 870	7 879	0,0%
	Mężczyźni	7 660	7 631	7 598	7 570	7 566	7 556	7 535	7 490	7 485	7 480	-2,3%
Ludność w miastach w % ogółu ludności [GUS BDL]		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Zmiana pp
Gmina i Miasto Nisko	%	69,09	69,12	68,99	68,87	68,84	68,83	68,79	68,57	68,51	68,53	-0,56
Polska	%	60,99	60,77	60,68	60,56	60,42	60,34	60,27	60,18	60,13	60,05	-0,94
Podkarpackie	%	41,07	41,29	41,37	41,35	41,25	41,35	41,25	41,18	41,15	41,09	0,02
Powiat niżański	%	35,56	35,37	35,30	35,24	35,27	35,20	35,19	35,14	35,10	35,17	-0,39

Zródło: GUS BDL;

Tabela 90. Liczba ludności wg. grup ekonomicznych

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem												
wyszczególnienie		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Zmiana pp
<b>Gmina i Miasto Nisko</b>	ludność w wieku przedprodukcyjnym	19,9	19,5	18,9	18,2	17,8	17,3	16,8	16,6	16,6	16,5	-3,40
	ludność w wieku produkcyjnym	66,9	66,9	67,1	67,5	67,3	67,2	67,1	66,6	65,8	65,2	-1,70
	ludność w wieku poprodukcyjnym	13,2	13,5	13,9	14,3	14,9	15,5	16,1	16,8	17,6	18,3	5,10
<b>Gmina i Miasto Nisko - miasto</b>	ludność w wieku przedprodukcyjnym	19,3	18,9	18,3	17,6	17,3	16,8	16,3	16,3	16,4	16,4	-2,90
	ludność w wieku produkcyjnym	68,3	68,4	68,6	68,8	68,5	68,3	68,2	67,4	66,5	65,5	-2,80
	ludność w wieku poprodukcyjnym	12,4	12,7	13,1	13,6	14,2	14,8	15,4	16,3	17,2	18,1	5,70
<b>Gmina i Miasto Nisko - wieś</b>	ludność w wieku przedprodukcyjnym	21,2	21,0	20,4	19,6	18,9	18,3	17,9	17,4	17,3	16,8	-4,40
	ludność w wieku produkcyjnym	63,8	63,5	63,9	64,4	64,7	64,8	64,6	64,9	64,3	64,4	0,60
	ludność w wieku poprodukcyjnym	15,0	15,5	15,7	15,9	16,4	16,9	17,5	17,7	18,4	18,8	3,80
<b>Polska</b>	ludność w wieku przedprodukcyjnym	18,9	18,8	18,5	18,3	18,2	18,0	18,0	17,9	18,0	18,1	-0,80
	ludność w wieku produkcyjnym	64,5	64,4	64,2	63,9	63,4	63,0	62,4	61,8	61,2	60,6	-3,90
	ludność w wieku poprodukcyjnym	16,5	16,8	17,3	17,8	18,4	19,0	19,6	20,2	20,8	21,4	4,90
<b>Podkarpackie</b>	ludność w wieku przedprodukcyjnym	20,4	20,3	19,8	19,5	19,1	18,8	18,5	18,4	18,3	18,2	-2,20
	ludność w wieku produkcyjnym	63,8	63,9	63,9	63,8	63,7	63,5	63,2	62,9	62,4	62,0	-1,80
	ludność w wieku poprodukcyjnym	15,7	15,9	16,3	16,7	17,2	17,7	18,2	18,8	19,3	19,8	4,10
<b>Powiat niżański</b>	ludność w wieku przedprodukcyjnym	20,6	20,5	19,9	19,1	18,5	18,0	17,4	17,1	17,0	16,8	-3,80
	ludność w wieku produkcyjnym	64,3	64,3	64,6	65,1	65,4	65,5	65,6	65,3	64,8	64,4	0,10
	ludność w wieku poprodukcyjnym	15,1	15,1	15,4	15,8	16,2	16,6	17,0	17,5	18,2	18,7	3,60

Źródło: GUS BDL;

Tabela 91. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi

Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi [GUS BDL]												
wyszczególnienie		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Zmiana pp
<b>Gmina i Miasto Nisko</b>	współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi [%]	14,8	15,0	15,2	15,6	16,3	17,2	17,8	18,7	19,7	20,7	5,9
	odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem [%]	-	11,0	11,3	11,6	12,0	12,6	13,1	13,6	14,2	14,8	3,8
<b>Polska</b>	współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi [%]	19,0	18,9	19,4	20,1	21,0	21,9	22,8	23,9	25,0	26,1	7,1
	odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem [%]	-	13,5	13,8	14,2	14,7	15,3	15,8	16,4	17,0	17,5	4,0
<b>Podkarpackie</b>	współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi [%]	18,5	18,5	18,8	19,3	19,9	20,6	21,3	22,1	23,0	24,0	5,5

	odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem [%]	-	13,1	13,3	13,6	14,0	14,5	14,9	15,4	15,9	16,4	3,3
<b>Powiat Niżański</b>	współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi [%]	18,0	17,7	17,9	18,1	18,6	19,1	19,6	20,3	21,1	21,8	3,8
	odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem [%]	-	12,6	12,8	13,0	13,3	13,7	14,1	14,5	15,0	15,4	2,8

Źródło: GUS BDL;

Tabela 92. Ruch naturalny wg. płci [GUS BDL]

Ruch naturalny wg. płci [GUS BDL]												
wyszczególnienie		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Zmiana %/pp
<b>Gmina i Miasto Nisko</b>	Urodzenia żywe	196	187	188	171	187	195	172	176	218	213	8,67%
	Zgodny ogółem	169	169	183	202	179	145	160	172	164	173	2,37%
	Przyrost naturalny	27	18	5	-31	8	50	12	4	54	40	48,15%
	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	1,20	0,80	0,22	-1,38	0,36	2,23	0,54	0,18	2,41	1,79	0,59
<b>Polska</b>	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	0,86	0,90	0,34	0,04	-0,46	-0,03	-0,67	-0,15	-0,02	-0,68	-1,54
<b>Podkarpackie</b>	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	1,75	1,74	1,37	1,25	0,84	0,75	0,07	0,54	1,22	0,89	-0,86
<b>Powiat Niżański</b>	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	-0,43	0,41	-0,38	-0,58	-0,92	-0,06	-1,15	-1,19	0,30	-0,99	-0,56

Źródło: GUS BDL;

Tabela 93. Migracje wewnętrzne i zewnętrzne

Migracje wewnętrzne i zagraniczne [GUS BDL]													
wyszczególnienie		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Zmiana %/pp	
<b>Gmina i Miasto Nisko</b>	migracje wewnętrzne na pobyt stały - napływ	173	234	202	200	246	226	212	212	229	238	37,57%	
	migracje zagraniczne na pobyt stały - imigracja	10	11	12	8	3	4	0	31	27	20	100,00%	
	migracje wewnętrzne na pobyt stały - odpływ	246	236	266	226	293	289	279	270	264	297	20,73%	
	migracje zagraniczne na pobyt stały - emigracja	20	16	18	14	40	15	0	6	14	7	-65,00%	
	saldo migracji wewnętrznych	-73	-2	-64	-26	-47	-63	-67	-58	-58	-35	-59	14
	saldo migracji zagranicznych	-10	-5	-6	-6	-37	-11	0	25	25	13	13	23
	<b>saldo migracji ogółem</b>	<b>-83</b>	<b>-7</b>	<b>-70</b>	<b>-32</b>	<b>-84</b>	<b>-74</b>	<b>0</b>	<b>-33</b>	<b>-33</b>	<b>-22</b>	<b>-46</b>	<b>37</b>
<b>Gmina i Miasto Nisko</b>	saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności	-3,2	-0,1	-2,8	-1,2	-2,1	-2,8	-3,0	-2,6	-1,6	-2,6	0,6	

	saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności	-0,44	-0,22	-0,27	-0,27	-1,65	-0,49	0,00	1,12	0,58	0,58	1,0
	saldo migracji na 1000 ludności	-3,69	-0,31	-3,10	-1,42	-3,74	-3,29	0,00	-1,47	-0,98	-2,05	1,6
Nisko - miasto	saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności	-3,9	-0,6	-4,5	-3,1	-4,5	-4,9	-4,6	-5,6	-2,6	-3,0	0,9
	saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności	-0,84	-0,38	-0,32	-0,32	-1,81	-0,84	0,00	1,10	0,26	0,52	1,4
	saldo migracji na 1000 ludności	-4,76	-1,02	-4,87	-3,41	-6,28	-5,77	0,00	-4,48	-2,35	-2,48	2,3
Nisko - wieś	saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności	-1,7	1,1	1,0	3,1	3,1	1,8	0,6	4,0	0,7	-1,8	-0,1
	saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności	0,43	0,14	-0,14	-0,14	-1,28	0,28	0,00	1,14	1,28	0,71	0,3
	saldo migracji na 1000 ludności	-1,30	1,29	0,86	3,00	1,85	2,13	0,00	5,14	1,99	-1,13	0,2
Polska	saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności	-0,03	-0,05	-0,11	-0,17	-0,52	-0,41	0,00	0,04	0,04	0,09	0,1
	saldo migracji na 1000 ludności	-0,03	-0,05	-0,11	-0,17	-0,52	-0,41	0,00	0,04	0,04	0,09	0,1
Podkarpackie	saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności	-0,9	-0,9	-1,0	-0,9	-1,1	-0,9	-1,1	-1,0	-1,0	-1,5	-0,6
	saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności	0,05	0,02	0,02	0,00	-0,39	-0,14	0,00	0,19	0,17	0,18	0,1
	saldo migracji na 1000 ludności	-0,89	-0,91	-1,02	-0,91	-1,46	-1,06	0,00	-0,77	-0,84	-1,29	-0,4
Powiat Nizański	saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności	-1,6	-1,0	-1,2	-1,3	-1,5	-1,6	-2,1	-2,7	-2,1	-1,8	-0,2
	saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności	-0,27	0,03	-0,16	-0,04	-0,70	-0,37	0,00	0,57	0,45	0,40	0,7
	saldo migracji na 1000 ludności	-1,84	-0,97	-1,40	-1,32	-2,22	-1,97	0,00	-2,10	-1,62	-1,44	0,4

Źródło: GUS BDL;

## 13. ANALIZA - OBSZAR X. DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA (ZEWNĘTRZNA I WEWNĘTRZNA)

### 13.1. ANALIZA WYJŚCIOWA W OPARCIU O MRL

W zbiorach GUS występuje obecnie duży deficyt danych opisujących system drogowo-komunikacyjny na poziomie lokalnym. Zmuszeni jesteśmy zatem ograniczyć się do badania tych aspektów dostępności komunikacyjnej, dla których informacje są w ogóle dostępne.

Poniższe wskaźniki opisują wybrane zagadnienia związane z transportem samochodowym i innymi formami transportu:

1) Długość sieci dróg

2) Jakość sieci dróg

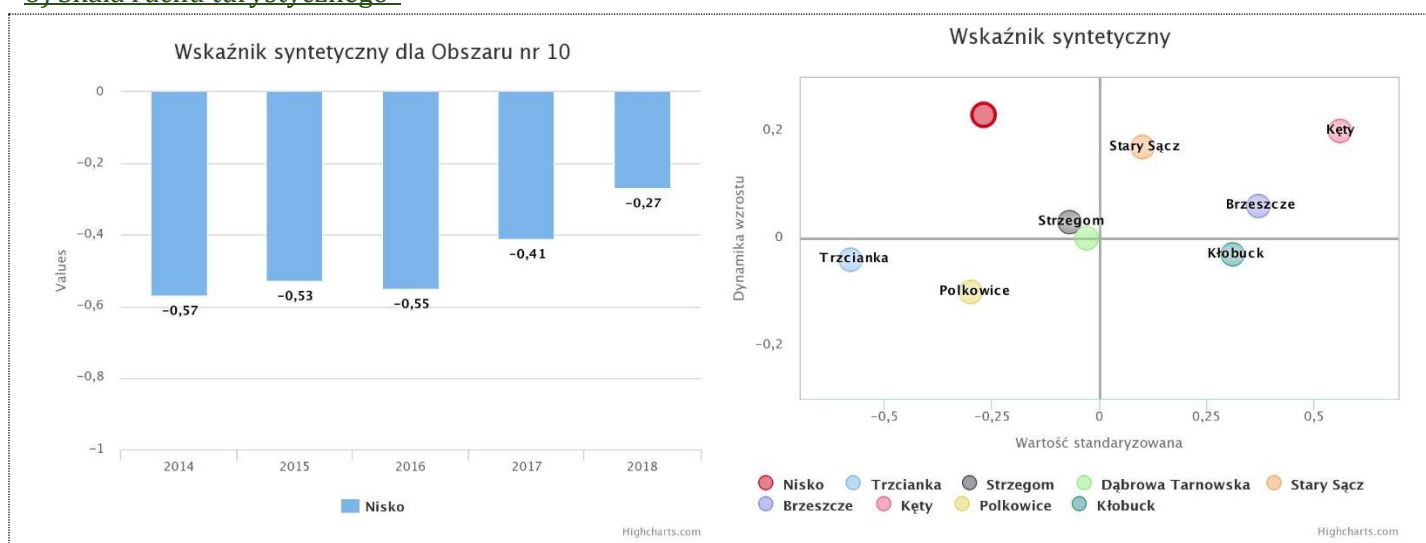
3) Dostępność indywidualnych środków transportu

4) Rozwój alternatywnych rozwiązań komunikacyjnych w miastach

5) Inne formy transportu - kolej i transport lotniczy (dane wojewódzkie)

Dopełnieniem analizy są mierniki pokazujące napływ osób (turystów), wykorzystujących dostępne środki transportu

6) Skala ruchu turystycznego"



Obszar 10. Dostępność komunikacyjna zewnętrzną i wewnętrzną	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	-0,57	-0,53	-0,55	-0,41	-0,27
dynamika					0,23
<b>1. Długość sieci dróg</b>					
<b>1.1 Łączna długość dróg gminnych i powiatowych na 100 km2 powierzchni (dane powiatowe)</b>					
wartość	-0,73	-0,77	-0,85	-0,74	-0,74
dynamika					-0,02
<b>1.2 Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km2 powierzchni (dane powiatowe)</b>					
wartość	-0,54	-0,53	-0,55	-0,46	-0,47
dynamika					0,05
<b>2. Jakość sieci dróg</b>					

<b>2.1 Udział dróg o nawierzchni twardej ulepszonej w łącznej długości dróg gminnych i powiatowych (%) (dane powiatowe)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,4	0,46	0,75	0,8	0,9
dynamika					0,5
<b>2.2 Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej na 100 km2 powierzchni (dane powiatowe)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,54</b>	<b>-0,56</b>	<b>-0,53</b>	<b>-0,46</b>	<b>-0,44</b>
dynamika					0,09
<b>2.3 Liczba pojazdów samochodowych i ciągników na 1 km dróg o nawierzchni twardej (dane powiatowe)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,9	0,91	0,93	1,01	1,02
dynamika					0,08
<b>2.4 Wypadki drogowe na 100 tys. ludności (dane powiatowe, średnia 3-letnia)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,51</b>	<b>-0,66</b>	<b>-0,9</b>	<b>-0,89</b>	<b>-0,66</b>
dynamika					<b>-0,22</b>
<b>2.5 Ofiary śmiertelne wypadków drogowych na 100 tys. ludności (dane powiatowe, średnia 3-letnia)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,25</b>	<b>-0,86</b>	<b>-1,57</b>	<b>-1,27</b>	<b>-0,79</b>
dynamika					<b>-0,54</b>
<b>3. Dostępność indywidualnych środków transportu</b>					
<b>3.1 Liczba samochodów osobowych na 100 mieszkańców (dane powiatowe)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-1,02</b>	<b>-1,04</b>	<b>-1,14</b>	<b>-1,26</b>	<b>-1,34</b>
dynamika					0,01
<b>4. Rozwój alternatywnych rozwiązań komunikacyjnych miasta</b>					
<b>4.1 Ścieżki rowerowe na 10 tys. km2 pow. gminy</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,34</b>	0,01	<b>-0,02</b>	0,71	1,1
dynamika					1,48
<b>4.2 Liczba taksówek na 10 tys. Mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0	0	0	<b>-0,21</b>	<b>-0,07</b>
dynamika					0,11
<b>4.3 Długość bus-pasów (w km) na 100 km2 pow. gminy</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0	0	0	0	0
dynamika					0
<b>4.4 Liczba parkingów "Parkuj i Jedź" na 10 tys. Mieszkańców</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0	0	0	0	<b>-0,14</b>
dynamika					0
<b>5. Inne formy transportu - kolej i transport lotniczy</b>					
<b>5.1 Długość linii kolejowych na 100 km2 powierzchni (dane wojewódzkie)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,7</b>	<b>-0,69</b>	<b>-0,69</b>	<b>-0,81</b>	<b>-0,7</b>
dynamika					0,01

<b>5.2 Ruch pasażerów w portach lotniczych - przyjazdy, wyjazdy i tranzyt - na 100 mieszkańców (dane wojewódzkie)</b>					
	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	-0,7	-0,71	-0,72	-0,73	-0,66
dynamika					-0,29
<b>6. Skala ruchu turystycznego</b>					
	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	-0,49	-0,54	-0,5	-0,56	-0,59
dynamika					-0,24

#### **Wnioski:**

Obszar dostępności komunikacyjnej należy do obszarów, w których następuje dynamiczny rozwój i poprawa sytuacji na terenie gminy Nisko. Gmina generuje najwyższe wskaźniki dynamicznej zmiany.

#### **Przyczyny:**

- niższy wskaźnik długości dróg gminnych i powiatowych w przeliczeniu na km<sup>2</sup> powierzchni gminy;
- niższy wskaźnik dróg gminnych i powiatowych o twardej powierzchni, jednak wskaźnik dynamiki zmian już dodatni;
- wysoki wskaźnik wypadków drogowych z ujemną dynamiką (pogarszająca się sytuacja);
- najwyższy wskaźnik ofiar śmiertelnych w wypadkach drogowych z ujemną dynamiką (pogarszająca się sytuacja);
- jeden z najniższych wskaźników liczby samochodów osobowych na liczbę mieszkańców – świadczy o dochodach mieszkańców;
- najniższy wskaźnik długości linii kolejowych z tendencją rosnącą;
- najniższy wskaźnik ruchu pasażerów portach lotniczych – dane wojewódzkie;
- niski wskaźnik turystów korzystających z noclegów;

#### **Rekomendacje:**

- zmniejszenie zagrożenia mieszkańców wypadkami drogowymi;

#### **Potencjały, pozytywne wskaźniki:**

- wysoki wskaźnik z najwyższą dynamiką zmian dla jakości dróg – udział dróg o nawierzchni twardej ulepszonej w łącznej długości dróg gminnych i powiatowych;
- wysoki wskaźnik liczby pojazdów samochodowych i ciągników na 1 km dróg o powierzchni twardej – świadczy o jakości lokalnej infrastruktury drogowej;
- najwyższy wskaźnik ścieżek rowerowych z najwyższym wskaźnikiem zmiany;
- średni wskaźnik dostępności do taksówek;
- brak bus-pasów, parkingów „parkuj i jedź – nie są wymagane;

## **13.2. ANALIZA POGŁĘBIONA DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ**

Dostępność komunikacyjna jest ważnym elementem organizacji przestrzeni, mającym istotny wpływ na zróżnicowanie funkcjonalności poszczególnych miast i regionów. Im lepsza dostępność komunikacyjna, tym lepsze potencjalne warunki dla rozwoju gospodarczego i podniesienia poziomu i jakości życia jego mieszkańców. Komunikacja na terenie gminy stanowi istotne znaczenie dla rozwoju i potencjału danego obszaru, w szczególności w obszarze demograficznym, jak również gospodarczym. Potencjał gospodarczy gminy opiera się na dostępności komunikacyjnej i jakości posiadanych tras komunikacyjnych, zarówno o znaczeniu lokalnym, jak również ponadlokalnym. W analizę uwzględniono warunki lokalizacyjne gminy Nisko mającej wpływ na dostępność do kluczowych szlaków komunikacyjnych w Polsce oraz analizę jakości dróg, bezpośrednio przekładających się na jakość badanego obszaru. Stan jakości dróg w sposób bezpośredni wpływa na jakość życia

mieszkańców na danym analizowanym w programie obszarze. Determinuje rozwój osadnictwa, dostępność lokalizacyjną, czy zdolność do powstawania nowych podmiotów gospodarczych.

### **Dostępność komunikacyjna/Nisko jako ważny ośrodek tranzytowy**

Gmina Nisko usytuowana jest w północnej części województwa podkarpackiego na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych: droga krajowa nr 19 – Kuźnica Białostocka (granica z Białorusią) – Lublin – Rzeszów – Barwinek (granica ze Słowacją) i droga krajowa nr 77 – Lipnik – Sandomierz – Przemyśl.

**Na terenie Gminy Nisko budowana jest obwodnica Stalowej Woli i Niska w ciągu DK 77.** Budowa drogi obwodowej Stalowej Woli i Niska w ciągu drogi krajowej nr 77 obejmuje odcinek od Stalowej Woli – skrzyżowanie Trasy Podkarpowej z ul. Chopina do połączenia z projektowaną drogą ekspresową S-19 na terenie gminy Nisko. Droga krajowa Nr 77 Lipnik – Przemyśl zaliczana jest do podstawowego układu komunikacyjnego Polski. Umożliwia ona dojazd do przejść granicznych południowo wschodniej części kraju (Korczowa, Medyka).

Kolejnym istotnym faktem dla gminy Nisko jest **budowa drogi ekspresowej S-19 na odcinku Nisko (Węzeł „Zapacz”) do m. Sokołów Małopolski** wraz z węzłami, skrzyżowaniami. Przedsięwzięcie to jest jednym z elementów budowy nowoczesnego systemu komunikacyjnego Rzeczypospolitej, który pozwoli na uzyskanie pewnych korzyści w systemie dróg publicznych. Przedmiotowy odcinek drogi ekspresowej S19 stanowi fragment międzynarodowego korytarza transportowego – VIA CARPATIA. Via Carpatia to kluczowy transeuropejski korytarz transportowy, stanowiący dogodne połączenie na osi Północ-Południe wzdłuż wschodniej granicy Unii Europejskiej integrujący systemy transportowe Litwy, Polski, Ukrainy, Słowacji, Węgier, Rumunii, Bułgarii, Turcji i Grecji z perspektywą poszerzenia o kolejne państwa, m.in. Bałkanów Zachodnich i Partnerstwa Wschodniego. Zaletami wynikającymi z realizacji inwestycji jest włączenie regionów słabiej rozwiniętych w główny strumień wymiany międzynarodowej i wykorzystanie ich potencjałów rozwojowych. Zwiększy to dostępność transportową oraz poprawi bezpieczeństwo uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego, przez tworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym i europejski.

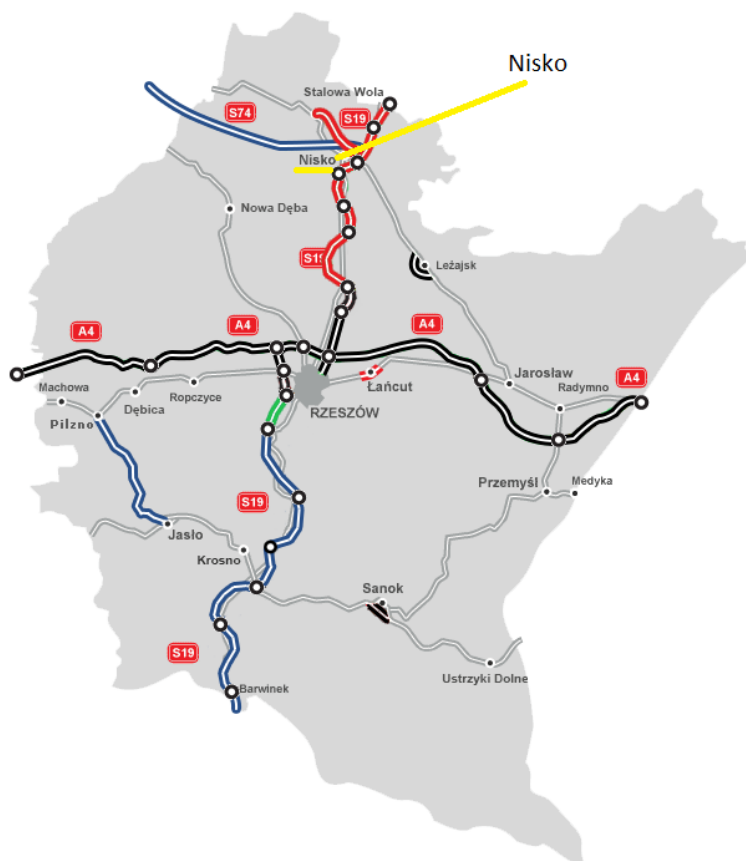
Poniższa mapka ilustruje najważniejsze szlaki komunikacyjne przechodzące przez gminę Nisko łączącą się w wymiarze krajowym i europejskim.

**Ponadto w fazie projektowania znajduje się odcinek drogi ekspresowej S74 Opatów – Nisko, który będzie przechodził przez teren gminy i miasta Nisko.** Droga ekspresowa S74 ma łączyć drogę S12 (Sulejów) z drogą S19. Miejsce połączenia zaplanowane jest na terenie gminy Nisko, w miejscowości Zarzecze. Jest to również droga o znaczeniu międzynarodowym, łączy Polskę zachodnią z Europą południowo – wschodnią. Przechodzi przez miasta Piotrków Trybunalski, Tarnobrzeg, Stalowa Wola, Rzeszów, Barwinek aż do Bukaresztu. Droga S74 łączy województwo łódzkie, świętokrzyskie i podkarpackie z międzynarodową trasą VIA CARPATIA.

Zrealizowanie przedstawionych powyżej dróg podniesie potencjał komunikacyjny i tranzytowy miasta Nisko, które stanie się ważnym punktem na krajowej i europejskiej mapie transportowej. Na terenie gminy będą łączyć się drogi ekspresowe S74 oraz S19 o wysokim znaczeniu dla rozwoju gospodarczego kraju i połączenia komunikacyjnego z południowo – wschodnią częścią Europy. Przedstawione inwestycje stanowią szanse dla rozwoju gminy w obszarze punktów przeładunkowych, tranzytowych i znaczenia komunikacyjnego dla rozwoju wschodniej części Polski.



Rysunek 66 Najważniejsze szlaki komunikacyjne przechodzące przez gminę Nisko łączącą się w wymiarze krajowym i europejskim.



Źródło: [www.gddkia.gov.pl](http://www.gddkia.gov.pl)

### Stan i jakość dróg na terenie gminy

Sieć drogową na terenie Gminy i Miasta Nisko tworzą ogólnodostępne drogi publiczne, które podzielone zostały ze względu na pełnione funkcje, na następujące kategorie: krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Zarządcami poszczególnych rodzajów dróg, do których należą sprawy z zakresu planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony dróg są następujące organy administracji rządowej i samorządowej:

- drogi krajowe – Generalna Dyrekcja Dróg i Autostrad;
- drogi wojewódzkie – Zarząd Dróg Wojewódzkich;
- drogi powiatowe – Zarząd Dróg Powiatowych;
- drogi gminne – Burmistrz Gminy i Miasta Nisko.

Sieć drogową w gminie i mieście Nisko w zakresie kilometrażu dróg przedstawia poniżej zamieszczona tabela:

Tabela 94. Rodzaje dróg na terenie gminy Nisko

Rodzaj drogi	Długość (km)
Drogi gminne	131,79
Drogi powiatowe	24,147
Drogi wojewódzkie	13,90
Drogi krajowe	28,167
<b>Razem</b>	<b>198,01</b>

Dane: UGiM Nisko;

## Drogi krajowe

Do struktury dróg krajowych zaliczają się: autostrady i drogi ekspresowe, drogi międzynarodowe, drogi stanowiące inne połączenia zapewniające spójność sieci dróg krajowych, drogi dojazdowe do ogólnodostępnych przejść granicznych, drogi stanowiące ciągi obwodnicowe dużych aglomeracji miejskich oraz drogi o znaczeniu obronnym.

Przez Gminę Nisko przebiegają dwie drogi krajowe: DK 19 Białystok - Rzeszów i DK 77 Lipnik - Przemyśl. Łączna długość dróg krajowych przebiegających przez Gminę i Miasto Nisko wynosi 28,167 km.

## Drogi wojewódzkie

Do dróg wojewódzkich zaliczają się drogi inne niż krajowe, stanowiące połączenie między miastami, mające znaczenie dla województwa i drogi o znaczeniu obronnym niezaliczone do dróg krajowych.

Przez Gminę Nisko przebiegają dwie drogi wojewódzkie: Nr 858 Zarzecze – Szczepieszyn, łącząca woj. podkarpackie z woj. lubelskim i Nr 872 Łoniów – Nisko, łącząca woj. podkarpackie z woj. świętokrzyskim i w dalszym kierunku z małopolskim. Łączna długość dróg wojewódzkich przebiegających przez Gminę i Miasto Nisko wynosi 13,90 km.

## Drogi powiatowe

Do dróg powiatowych zaliczają się drogi inne niż krajowe i wojewódzkie, stanowiące połączenia miast będącymi siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

Łączna długość dróg powiatowych na terenie Gminy i miasta Nisko wynosi 24,147 km.

## Drogi gminne

Do dróg gminnych zaliczają się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych. Długość dróg gminnych obrazują tabele poniżej.

Długość dróg utwardzonych na terenie Gminy Nisko:

Tabela 95. Długość dróg gminnych

Długość dróg gminnych	Jednostka miary	2016	2018	Zmiana %
Obszar wiejski	km	42,83	74	73,93%
Miasto	km	57,297	57,297	0,00%
<b>Razem</b>	<b>km</b>	<b>100,13</b>	<b>131,79</b>	<b>31,63%</b>
Obszar wiejski	km <sup>2</sup>	0,17482	0,30286	73,24%
Miasto	km <sup>2</sup>	0,28071	0,28317	0,88%
Razem	km <sup>2</sup>	0,45553	0,58603	28,65%
Powierzchnia Gminy Nisko	km <sup>2</sup>	142	142	0,00%
<b>Udział % dróg w stosunku do powierzchni gminy</b>	<b>%</b>	<b>0,32%</b>	<b>0,41%</b>	<b>28,65%</b>

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Nisko, 2019.

W roku 2016 na terenie gminy Nisko funkcjonowało 100,13 km dróg, co w stosunku do powierzchni gminy 142 km stanowiło 0,32% powierzchni ogółem. W 2018 roku na terenie gminy łącznie funkcjonowało już 131,79 km dróg, co w stosunku do powierzchni gminy wynosiło 0,41 %. W okresie od 2016 roku wykonano 31,66 km nowych dróg publicznych, co świadczy o rozwoju gminy w tym obszarze. Lepsza dostępność komunikacyjna świadczy o rozwoju gminy w obszarze komunikacji, mieszkalnictwa, stwarza również szanse rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Tabela 96. Długości dróg gminnych - obszar wiejski w roku 2016 i 2018

Długość dróg gminnych – obszar wiejski za 2016				Długość dróg gminnych – obszar wiejski za 2018			
bitumiczna		tłuczniowa		bitumiczna		tłuczniowa	
km	tys. m <sup>2</sup>	km	tys. m <sup>2</sup>	km	tys. m <sup>2</sup>	km	tys. m <sup>2</sup>

32,424	134,235	10,406	40,583	55,629	228,458	18,867	74,401
--------	---------	--------	--------	--------	---------	--------	--------

Tabela 97. Długość dróg gminnych - obszar miejski w roku 2016 i 2018

Długość dróg gminnych – obszar miejski						Długość dróg gminnych – obszar miejski					
2016						2018					
bitumiczna		kostka		tłuczniowa		bitumiczna		kostka		tłuczniowa	
km	tys. m2	km	tys. m2	km	tys. m2	km	tys. m2	km	tys. m2	km	tys. m2
47,527	237,635	1,000	4,000	9,769	39,076	51,930	256,737	1,000	4,000	5,366	22,435

Przedstawione dane bezpośrednio wskazują na poprawę dostępności komunikacyjnej gminy Nisko w okresie 2016 – 2018, co widoczne jest w większej liczbie oddanych do użytkowania dróg na terenie gminy. Należy stwierdzić, że w odniesieniu do 2016 roku, w 2018 r. długość odcinków dróg zwiększyła się, co oznacza, że jest to korzystna zmiana w tym zakresie, ponieważ tworzy nowe możliwości powiązań z systemem lokalnym, ponadlokalnym w skali województwa, regionu i kraju. Dostęp do dróg krajowych podnosi dostępność komunikacyjną dla mieszkańców gminy z kluczowymi ośrodkami miejskimi w województwie i w kraju.

### Sieć kolejowa

Przez obszar gminy Nisko przebiegają również następujące linie kolejowe:

- Linia hutnicza szerokotorowa Hrubieszów-Olkusz (Bukowno), o długości w granicach gminy: 16,954 km, przewozy towarowe odbywają się obecnie nieregularnie w zależności od potrzeb i zamówień.
- Zwierzyniec – Stalowa Wola Południe, drugorzędna, jednotorowa, o długości w granicach gminy 11 km. Dla obsługi ma znaczenie marginesowe, nie posiada na terenie gminy przystanków osobowych. Ruch pasażerski odbywa się na stacji Stalowa Wola Południe lub ze stacji Kłyżów (na granicy gmin) i Huta Deręgowska,
- Lublin – Przeworsk, drugorzędna, dwutorowa, zelektryfikowana, długość w granicach gminy wynosi 9,344 km; wykonuje obsługę pasażerską i towarową na terenie gminy. Stację kolejową Nisko tworzy grupa 5-ciu torów przyjazdowo-odjazdowych, z czego dwa są wydzielone jako postojowe dla pociągów znaczenia miejscowego i jeden dla rozładunku towarów przy rampie załadowczo-rozładowczej długości 600 m.

### Bezpieczeństwo

Teren Gminy i Miasta Nisko obejmuje obszar 142,50 km<sup>2</sup>. W skład gminy wchodzi następujące sołectwa: Kończyce, Nowa Wieś, Nowosielec, Raclawice, Wolina, Zarzecze oraz miasto Nisko. Znaczne zalesienie terenu 52 %, w większości rozproszona zabudowa ułatwia przestępcze działanie sprawcom przy jednoczesnym wydłużeniu czasu reakcji służb policyjnych. Bardzo duży wpływ na stan bezpieczeństwa ma również położenie komunikacyjne gminy. Gmina i Miasto Nisko stanowi ważny węzeł połączeń drogowych i kolejowych. Krzyżują się tu drogi krajowe - z południa na północ nr 19: Rzeszów – Lublin - Białystok oraz prostopadła do niej droga nr 77 Sandomierz - Jarosław. Teren gminy przecinają linie kolejowe w kierunku Lublina, Przeworska, Zamościa i Stalowej Woli - Rozwadowa. Takie umiejscowienie na mapie drogowej w sposób oczywisty wpływa na ilość zdarzeń drogowych, jaki również naraża na działalność grup przestępczych z różnych części kraju (na podstawie Raportu KPP w Nisku).

Nad bezpieczeństwem i przeciwdziałaniem zagrożeniom mieszkańców gminy Nisko działają jednostki mające zasięg swojego działania na terenie całego powiatu niżańskiego. W obszarze ochrony porządku publicznego zadania na terenie gminy Nisko realizowane są przez Komendę Powiatową Policji w Nisku. Działania w obszarze ochrony przeciwpożarowej i innych zagrożeń na terenie gminy Nisko podejmowane są przez Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Nisku, która m.in. nadzoruje na terenie powiatu działanie Krajowego

Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Dodatkowo zadania związane z ochroną przeciwpożarową na terenie gminy realizowane są przez działające jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej.

Bezpieczeństwo w ruchu drogowym to czynnik mający znaczący wpływ na stan bezpieczeństwa i porządku publicznego. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące zaistniałych zdarzeń drogowych w latach 2009-2019 dla Powiatu Nizańskiego.

Tabela 98. Zdarzenia drogowe na terenie powiatu nizańskiego

Powiat nizański	Rok	Wypadki	Zabici	Ranni	Kolizje	Suma (wypadki + kolizje)
	<b>2009</b>	101	8	119	559	660
	<b>2010</b>	93	9	110	591	684
	<b>2011</b>	82	8	94	494	576
	<b>2012</b>	75	6	86	466	541
	<b>2013</b>	73	6	81	490	563
	<b>2014</b>	69	11	76	457	526
	<b>2015</b>	75	10	85	489	564
	<b>2016</b>	87	11	111	547	634
	<b>2017</b>	68	8	89	556	624
	<b>2018</b>	57	5	67	492	549
	<b>2019</b>	54	8	70	575	629

Źródło danych: KPP w Nisku;

Z przedstawionych danych można zauważyć, iż z roku na rok liczba wypadków w powiecie nizańskim maleje. Między 2009 a 2019 rokiem liczba zmniejszyła się o 47%. Niestety zmniejszenie liczby wypadków drogowych nie pomniejszyło liczby osób, które poniosły śmierć w tych wypadkach, co jest zdecydowanie mniej korzystnym wskaźnikiem.

W przypadku kolizji spadek utrzymywał się do roku 2015, natomiast od roku 2016 do roku 2017 nastąpił wzrost o 14%, natomiast w roku 2018 zmalał o 12%. Niestety w okresie 2009 – 2019 liczba kolizji wzrosła, co może być wynikiem większej liczby użytkowników pojazdów samochodowych.

W 2019 roku na drogach powiatu nizańskiego zaistniało ogółem 629 zdarzeń drogowych tj. o 80 zdarzeń więcej niż w 2018 r. Wśród ogólnej liczby zdarzeń 54 zostało zakwalifikowanych zostało, jako wypadki drogowe (3 mniej niż 2018 r.). W wyniku wypadków 8 osób poniosło śmierć (więcej o 3 osoby niż w 2018 r.), natomiast 70 zostało rannych ( 67 – 2018 r.). W tym okresie zanotowano 575 kolizji drogowych (492 – 2018 r.) w wyniku, których powstały jedynie straty materialne. Dużym wyzwaniem dla gminy nadal jest ograniczanie wypadków śmiertelnych. Niepokojącym dodatkowo zjawiskiem jest ogólny wzrost zdarzeń drogowych od roku 2016 (powrót do niechlubnych lat 2009-2010) z jednostkowym spadkiem w roku 2018.

Poniżej przedstawiamy szczegółowe dane bezpośrednio dotyczące analizy sytuacji na terenie gminy Nisko. W poniżej zamieszczonych zestawieniach zostały przedstawione dane porównujące liczbę zdarzeń drogowych z okresu 2014-2015 z okresem 2018-2019 wg. podziału na poszczególne sołectwa i osiedla na terenie gminy i miasta Nisko (na podstawie diagnozy LPR).

Analizując statystyki dotyczące zdarzeń drogowych w okresie 2014-2015, które miały miejsce na terenie gminy Nisko można zauważyć, że do największej liczby zdarzeń drogowych dochodziło na terenie Osiedla NR 1 Nisko – Centrum oraz na terenie Osiedla NR 2 Nisko – Centrum. Na Osiedlu Nr 1 w 2014 roku odnotowano 56 zdarzeń, ich liczba o 8 wzrosła w kolejnym roku i ostatecznie wyniosła 64 zdarzenia. Średnio arytmetyczna to 60 zdarzeń w tym okresie. Wskaźnik liczby zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców został oszacowany na poziomie 2,97 zdarzeń. Na Osiedlu nr 2 w 2014 roku odnotowano 54 zdarzenia, a w roku kolejnym udało się

zachować wyższe bezpieczeństwo i odnotowano 46. Wskaźnik liczby zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców dla opisywanego terenu został oszacowany na poziomie 1,91. Najniższa liczba została odnotowana w sołectwie Nowa Wieś i Kończyce. Liczba zdarzeń drogowych w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców w 2014 roku wyniosła 1,19%, w kolejnym roku widoczny był wzrost na poziomie 0,01 % (1,20% zdarzeń drogowych). W obszarze analizowanych zdarzeń drogowych, do terenów o niekorzystnej sytuacji w obszarze bezpieczeństwa drogowego należą jeszcze (liczba zdarzeń powyżej średniej dla gminy): Sołectwo Wolina, Sołectwo Nowosielec, Sołectwo Raclawice oraz Osiedle NR 3 Nisko – Barce. Średnia zdarzeń w tym okresie wyniosła 17,83.

Analiza liczby zdarzeń w okresie 2018 - 2019 potwierdza utrzymywanie się niekorzystnej sytuacji na terenie Osiedla NR 1 Nisko – Centrum, Osiedla NR 2 Nisko – Centrum oraz sołectwa Nowosielec. Zwiększyła się również liczba zdarzeń drogowych na Osiedlu NR 7 Nisko – Moskale. Na Osiedlu Nr 1 w 2018 roku odnotowano 79 zdarzeń, ich liczba o 6 wzrosła w kolejnym roku i ostatecznie wyniosła 85 zdarzenia. Średnio arytmetyczna to 82 zdarzeń w tym okresie. Wskaźnik liczby zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców został oszacowany na poziomie 4 zdarzeń. Na Osiedlu nr 2 w 2018 roku odnotowano 64 zdarzenia, a w roku kolejnym wzrosła o 24 zdarzenia co w sumie wyniosło 88 zdarzeń. Wskaźnik liczby zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców dla opisywanego terenu został oszacowany na poziomie 3. Na Osiedlu NR 7 Nisko – Moskale w 2018 roku odnotowano 18 zdarzeń, ich liczba zmalała w roku następnym o 6 zdarzeń. Wskaźnik liczby zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców został oszacowany na poziomie 3 zdarzeń. Na terenie sołectwa Nowa Wieś w ogóle nie doszło do zdarzeń drogowych. Najniższa liczba została odnotowana w sołectwie Kończyce. W 2019 roku doszło do jednego zdarzenia. Liczba zdarzeń drogowych w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców w 2018 roku wyniosła 1,50%, w kolejnym roku widoczny był wzrost na poziomie 0,05 %.

Podsumowując można stwierdzić, iż w okresie 2014-2015 oraz w okresie 2018-2019 do obszarów o największym zagrożeniu zdarzeniami drogowymi należą obszary Osiedla Nr 1 Nisko, Osiedla Nr 2 Nisko Centrum oraz sołectwa Nowosielec. Osiedla Nr 1 i Nr 2 są to obszary centralne gminy, gdzie koncentruje się działalność administracyjna i gospodarcza gminy, przez te obszary przechodzą również główne szlaki komunikacyjne, m.in. droga krajowa DK77, natomiast przez teren sołectwa Nowosielec przechodzi droga krajowa nr DK19. Niestety niepokojącym zjawiskiem jest wzrost średniej liczby zdarzeń drogowych, choć liczba obszarów zagrożonych wypadkami drogowymi w okresie 2018-2019 względem okresu 2014-2015 była mniejsza. Wskazuje to na zdecydowany wzrost zagrożeń wypadkami na obszarach o największym stopniu zagrożenia zdarzeniami drogowymi: Osiedla Nr 1, Nr 2, Nr 7 i sołectwa Moskale. Nisko nie posiada obwodnicy, główny ruch tranzytowy przechodzi bezpośrednio przez centrum miasta (osiedla Nr 1, Nr 2 i Nr 7), ma to istotny wpływ na wysokie zagrożenie wypadkami drogowymi w tym obszarze.

Tabela 99. Liczba zdarzeń drogowych w latach 2014-2015

Dane podstawowe		3. Poziom przestępczości					
L.p.	Obszary/sołectwa	Liczba mieszkańców os.	3.2 Liczba zdarzeń drogowych			3.2.1 Liczba zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców	
			2014 szt.	2015 szt.	Średnia arytmetyczna szt.	wskaźnik szt.	wskaźnik stand. szt.
1.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	2 018	56	64	60	2,97	-2,15
2.	Sołectwo Wolina	439	14	7	10,5	2,39	-1,47
3.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	2 616	54	46	50	1,91	-0,91
4.	Sołectwo Nowosielec	1 610	28	30	29	1,80	-0,78
5.	Sołectwo Raclawice	1 381	24	21	22,5	1,63	-0,58
6.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	978	10	15	12,5	1,28	-0,16
7.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	1 418	12	14	13	0,92	0,26
8.	Sołectwo Zarzecze	2 946	30	23	26,5	0,90	0,28
9.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	558	5	5	5	0,90	0,28

10.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	2 084	13	19	16	0,77	<b>0,43</b>
11.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	978	5	9	7	0,72	<b>0,50</b>
12.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	1 013	3	6	4,5	0,44	<b>0,81</b>
13.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	3 565	13	8	10,5	0,29	<b>0,99</b>
14.	Sołectwo Nowa Wieś	319	0	1	0,5	0,16	<b>1,15</b>
15.	Sołectwo Kończyce	357	0	0	0	0,00	<b>1,34</b>
<b>16.</b>	<b>Gmina Nisko</b>	<b>22 276</b>	<b>267</b>	<b>268</b>	<b>17,83</b>		

Dane: LPR dla GiM Nisko;

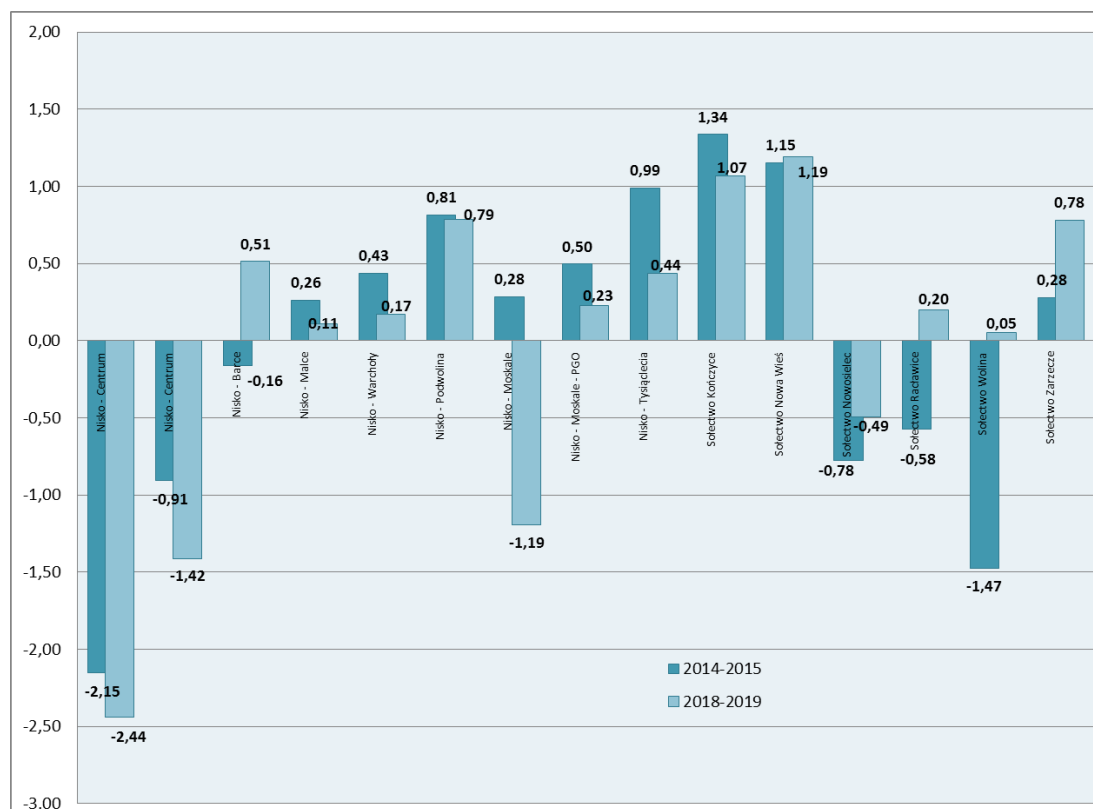
Tabela 100. Liczba zdarzeń drogowych w latach 2018-2019

Dane podstawowe				3. Poziom przestępczości				
L.p.	Obszary/sołectwa	Liczba mieszkańców	Powierzchnia obszaru	3.2 Liczba zdarzeń drogowych			3.2.1 Liczba zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców	
				2018	2019	Średnia arytmetyczna	wskaźnik	wskaźnik stand.
		os.	ha	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.
1.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	1 962	115	79	85	82	4	<b>-2,44</b>
2.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	2 530	498	64	88	76	3	<b>-1,42</b>
3.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	546	98	18	12	15	3	<b>-1,19</b>
4.	Sołectwo Nowosielec	1 596	3 876	40	22	31	2	<b>-0,49</b>
5.	Sołectwo Wolina	419	235	6	5	5,5	1	0,05
6.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	1 401	538	19	16	17,5	1	0,11
7.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	2 173	479	24	27	25,5	1	0,17
8.	Sołectwo Raclawice	1 401	604	10	22	16	1	0,20
9.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	992	122	10	12	11	1	0,23
10.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	3 385	24	38	21	29,5	1	0,44
11.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	960	303	6	9	7,5	1	0,51
12.	Sołectwo Zarzecze	2 967	1 987	13	15	14	0	0,78
13.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	1 070	783	4	6	5	0	0,79
14.	Sołectwo Kończyce	355	1 303	0	1	0,5	0	1,07
15.	Sołectwo Nowa Wieś	313	135	0	0	0	0	1,19
<b>16.</b>	<b>Gmina Nisko</b>	<b>22 067</b>	<b>11 100</b>	<b>331</b>	<b>341</b>	<b>22</b>		

Dane: LPR dla GiM Nisko;

Przedstawiona poniżej analiza szczegółowo obrazuje sytuację bezpieczeństwa drogowego w okresie pomiędzy okresem 2014 – 2015, a okresem 2018 – 2019 według poszczególnych obszarów gminy i miasta Nisko. Sytuacja zdarzeń drogowych na Osiedlu Nr 1 i Osiedlu Nr 2 nadal jest największa i ciągle wzrasta. Natomiast poprawiła się w sołectwie Wolina i w sołectwie Raclawice oraz na Osiedlu NR 3 Nisko – Barce. W latach 2018-2019 wzrosła liczba wypadków drogowych na Osiedlu Nr 7 Nisko – Moskale.

Rysunek 67. Analiza porównawcza liczby zdarzeń drogowych pomiędzy rokiem 2014 a rokiem 2019.



Dane: LPR UGiM Nisko;

Według danych Komendy Powiatowej Policji w Nisku, przyczynami zaistniałych zdarzeń drogowych są przede wszystkim nieprawidłowe wykonywania manewrów omijania, wyprzedzania, wymijania, niedostosowanie prędkości do warunków panujących na drodze, nie udzielenie pierwszeństwa przejazdu jak i również ze strony pieszych – wejście na jezdnię przed nadjeżdżający pojazd. Warto zauważyć również, iż największa liczba w dużym stopniu zależy od liczby km dróg na danym terenie oraz od intensywności ruchu drogowego. Osiedle nr 1 i nr 2 położone są w centrum miasta Nisko, gdzie ruch występuje bardzo duży. Przez w/w osiedla i sołectwo Nowosielec, gdzie wskaźnik liczby zdarzeń drogowych jest ujemny przechodzi droga krajowa, co również wpływa na fakt, iż na tych terenach wartość zdarzeń drogowych jest największa, ponieważ ruch na tych terenach jest zwiększony.

Kolejnym powodem występowania zdarzeń drogowych może być również zwiększona liczba posiadanych przez mieszkańców pojazdów samochodowych. Poniższa tabela przedstawia jak w latach 2009 -2018 liczba ta ulegała wzrostowi (wg. danych GUS dla Powiatu Nizańskiego).

Obecnie na terenie Powiatu Nizańskiego, liczącym w 2018 roku 66 843 mieszkańców liczba pojazdów i ciągników przedstawia się następująco:

Tabela 101. Liczba pojazdów samochodowych i ciągników.

Nazwa	pojazdy samochodowe i ciągniki									
	2009 [szt.]	2010 [szt.]	2011 [szt.]	2012 [szt.]	2013 [szt.]	2014 [szt.]	2015 [szt.]	2016 [szt.]	2017 [szt.]	2018 [szt.]
<b>POLSKA</b>	220246 97	230371 49	241893 70	248757 17	256835 75	264722 74	274091 06	286010 37	296349 28	308007 90
<b>PODKARPAC KIE</b>	112217 6	117456 5	123556 8	127218 0	131458 3	135793 1	141258 6	148238 2	154974 2	161372 2
<b>Powiat nizański</b>	32 561	34 026	35 701	36 537	37 781	39 209	41 314	42 919	44 244	45 776

Źródło: Dane z GUS [BDL]

Z powyższej tabeli wynika, że z roku na rok liczba pojazdów samochodowych i ciągników systematycznie wzrasta. Od 2009 do 2018 roku wzrosła o 13 215 sztuk (wzrost o 41%).

Tabela 102 Liczba pojazdów samochodowych i ciągników na 1000 ludności.

Nazwa	pojazdy samochodowe i ciągniki na 1000 ludności									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]
<b>POLSKA</b>	577	598	628	646	667	688	713	744	771	802
<b>PODKARPACIE</b>	534	552	580	597	617	638	664	697	728	758
<b>Powiat nizański</b>	486	502	527	540	560	582	615	641	661	685

Źródło: Dane z GUS [BDL]

W 2018 roku w powiecie nizańskim zarejestrowanych było 45 776 pojazdów samochodowych oraz ciągników (685 na każdy 1000 mieszkańców - znacznie mniej od wartości dla województwa podkarpackiego oraz znacznie mniej od wartości dla całej Polski). W 2009 roku w powiecie nizańskim liczba pojazdów samochodowych oraz ciągników wynosiła 32 561 (486 na każdy 1000 mieszkańców). Wzrost między 2009 a 2018 rokiem wyniósł (41%). Stale rosnąca liczba samochodów osobowych sprawia, że drogi i ulice są zatłoczone, ruch pojazdów utrudniony, a przejście przez jezdnię dla pieszych niebezpieczne. Konsekwencją dużego natężenia ruchu samochodowego jest wzrastający poziom zanieczyszczenia powietrza i wypadki drogowe.

Sytuacja w obszarze bezpieczeństwa na drogach zlokalizowanych na terenie gminy ulegnie zdecydowanej poprawie dzięki budowie obwodnicy Stalowej Woli i Niska, w szczególności poprawa bezpieczeństwa na drogach, jakości komunikacji samochodowej oraz zmniejszenia obniżenia ruchu na drogach przechodzących przez teren osiedli Nr 1, Nr 2 i Nr 7, a także dzięki budowie dróg ekspresowych. W najbliższym czasie planowane jest zakończenie odcinka drogi ekspresowej S-19, która poprawi sytuację mieszkańców sołectwa Zarzecze, Nowosielec oraz Osiedle NR 5 Nisko – Warchoły. Ze względu na stale rosnący ruch pojazdów budowa obwodnicy jest konieczna, ponieważ wyprowadzi z Niska uciążliwy ruch tranzytowy, zmniejszy liczbę zdarzeń drogowych oraz wykluczy uciążliwe oddziaływanie na pobliskie otoczenie, a w szczególności na zabudowę mieszkaniową.

Nisko dzięki budowie obwodnicy Stalowej Woli i Niska oraz dzięki budowie drogi ekspresowej nr S-19 (łącząca granicę z Białorusią i ze Słowacją) stanie się ważnym węzłem komunikacyjnym w południowo – wschodniej części Polski. Zakończenie budowy obwodnicy Stalowej Woli i Niska planowanej jest na rok 2021, natomiast zakończenie drogi ekspresowej S-19 na rok 2020.

Następnym ważnym elementem komunikacyjnym o znaczenie krajowym i międzynarodowym dla gminy Nisko będzie planowana budowa drogi ekspresowej Nr S – 74, łącząca drogę S-12 z drogą S-19 w Zarzeczcu (gmina Nisko).

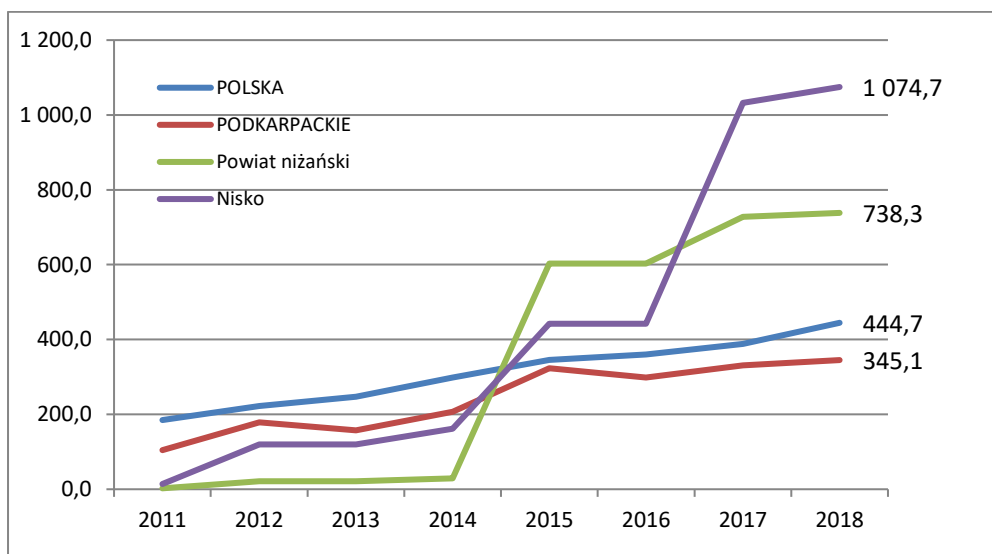
## Ścieżki rowerowe

W 2018 roku w gminie Nisko znajdowało się 15,3 km ścieżek rowerowych, 0,0 km bus-pasów i 1 parking w systemie Parkuj i Jedź (Park & Ride) o powierzchni 526m<sup>2</sup>. Zarejestrowano 6 taksówek oraz 6 licencji na taksówki.

Poniższy wykres przedstawia sytuację dotyczącą stanu ścieżek rowerowych względem powiatu nizańskiego, województwa i kraju na 10 tys. km<sup>2</sup>



Tabela 103. Ścieżki rowerowe na 10 tys. km<sup>2</sup>

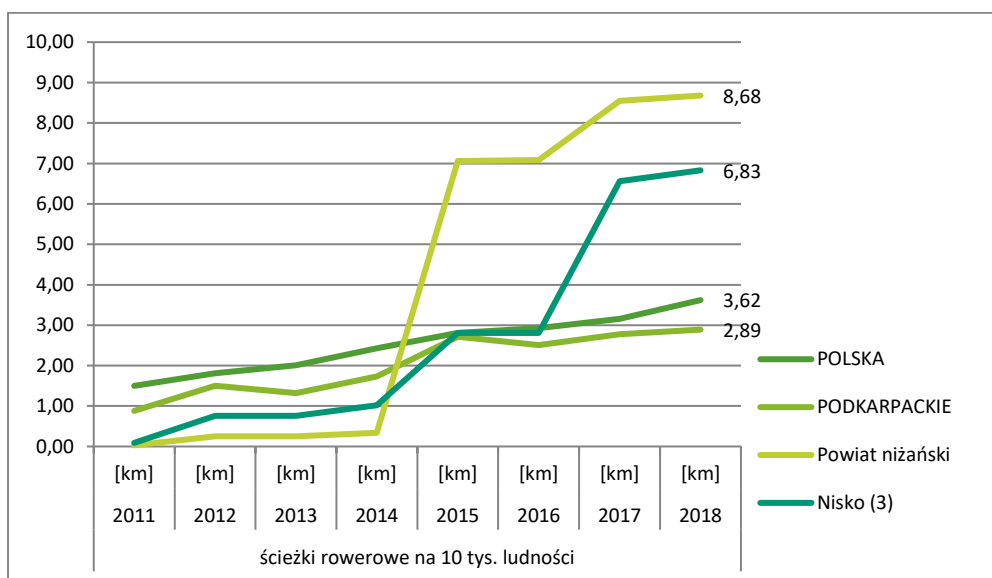


Źródło: Dane z GUS [BDL]

Z przedstawionych danych wynika, że w roku 2018 Nisko klasyfikuje się na pierwszej pozycji jeśli chodzi o ścieżki rowerowe na 10 ty. km<sup>2</sup> względem powiatu, województwa i kraju. Względem powiatu różnica wynosi 336,40 km<sup>2</sup>. Natomiast w/w wskaźnik znacznie lepiej prezentuje się od wartości dla województwa podkarpackiego tj. 729,60 km<sup>2</sup> oraz od wartości dla całej Polski tj. 630 km<sup>2</sup>. Obrazuje to potencjał gminy do rozwoju turystyki rowerowej.

Jeśli chodzi o dane dotyczące ścieżek rowerowych na 10 tys. ludności przedstawia następująco Rysunek 3:

Rysunek 68. Ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności



Źródło: Dane z GUS [BDL]

Analizując liczbę mieszkańców przypadających na długość ścieżek rowerowych w roku 2018 powiat nizański klasyfikuje się na pierwszej pozycji z wartością 8,68 km, kolejną pozycję zajmuje Nisko z 6,83 km, następnie średnia krajowa 3,62 km i średnia regionalna 2,89 km na 10 tys. mieszkańców.

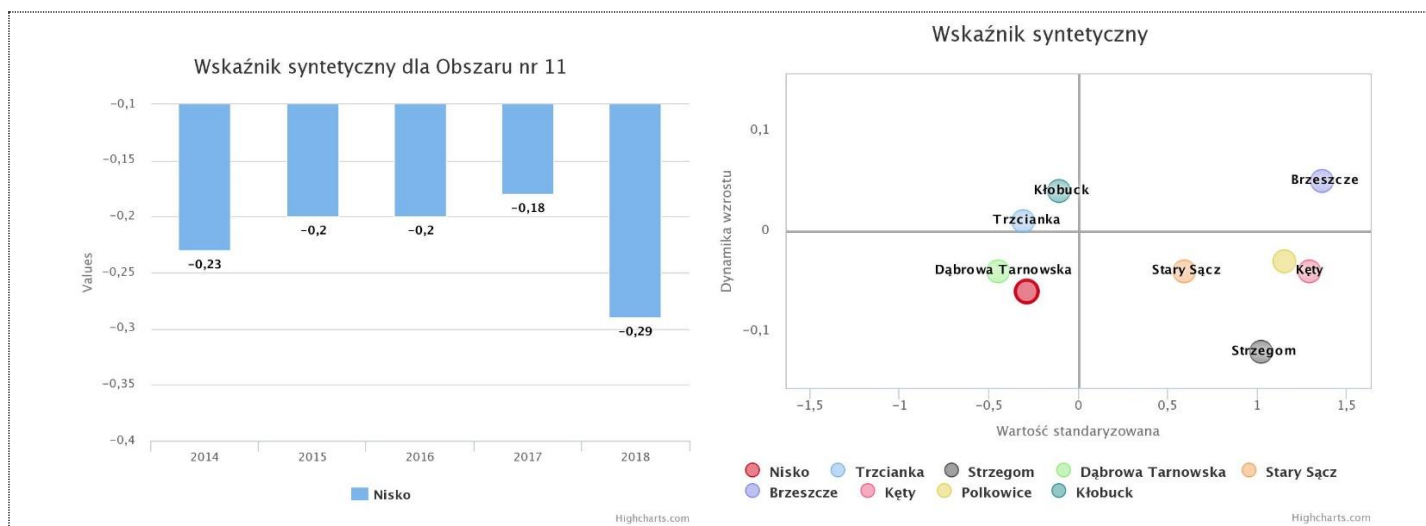
## 14. ANALIZA - OBSZAR XI. ŁAD I STRUKTURA PRZESTRZENNA OBSZARU

### 14.1. ANALIZA WYJŚCIOWA W OPARCIU O MRL

"Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym pod pojęciem „ładu przestrzennego” należy rozumieć „takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne”.

W praktyce oznacza to takie podejście do kształtowanie przestrzeni miejskiej, które:

- 1) Jest proaktywne, świadome i wyraża się w publicznie dostępnych dokumentach planistycznych;
- 2) Gwarantuje mieszkańcom wpływ na decyzje dot. sposobu wykorzystania przestrzeni miejskiej;
- 3) Sprzyja zwartości zabudowy, przez co obniża koszty udostępniania infrastruktury technicznej i świadczenia usług publicznych;
- 4) Zapewnia mieszkańcom dostęp do terenów zielonych i walorów przyrodniczych;
- 5) Dbą o estetykę sposobu korzystania z przestrzeni publicznej.



Obszar 11. Ład i struktura przestrzenna obszaru	2014	2015	2016	2017	2018
<b>wartość</b>	<b>-0,23</b>	<b>-0,2</b>	<b>-0,2</b>	<b>-0,18</b>	<b>-0,29</b>
<b>dynamika</b>					<b>-0,06</b>
<b>1. Stosowanie instrumentów planowania przestrzeni</b>					
<b>1.1 Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem (%)</b>					
wartość	<b>-0,91</b>	<b>-0,93</b>	<b>-0,94</b>	<b>-1,01</b>	<b>-0,98</b>
dynamika					<b>-0,06</b>
<b>1.2 Liczba inwestycji realizowanych na podstawie WZ w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (średnia 3-letnia)</b>					
wartość	0,25	0,21	0,2	0,25	<b>-0,21</b>
dynamika					<b>-0,31</b>
<b>3. Zwartość miasta</b>					
<b>3.1 Ludność na 1 km2 powierzchni gminy</b>					
wartość	<b>-0,1</b>	<b>-0,1</b>	<b>-0,1</b>	<b>-0,07</b>	<b>-0,06</b>
dynamika					0,04

<b>3.2 Długość czynnej sieci gazowej rozdzielczej przypadająca na 100 osób korzystających z sieci (m/osoba)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,32	0,32	0,4	0,37	0,33
dynamika					<b>-0,24</b>
<b>3.3 Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej przypadająca na 100 osób korzystających z sieci (m/osoba)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,22</b>	<b>-0,19</b>	<b>-0,12</b>	<b>-0,01</b>	<b>-0,1</b>
dynamika					0,08
<b>4. Zrównoważenie funkcji społeczno - gospodarczych i środowiskowych</b>					
<b>4.1 Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni gminy (%)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-1,32</b>	<b>-1,32</b>	<b>-1,32</b>	<b>-1,29</b>	<b>-0,99</b>
dynamika					0,26
<b>4.2 Udział powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni gminy (%)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	<b>-0,02</b>	0,01	<b>-0,02</b>	<b>-0,06</b>	<b>-0,07</b>
dynamika					<b>-0,05</b>

#### Wnioski:

Gmina Nisko w obszarze ładu i struktura przestrzenna obszaru odstępuje od grupy porównawczej. W ostatnim roku badanym 2018 dystans się jeszcze bardziej pogłębił, zmiany wykazują również dynamikę ujemną.

#### Przyczyny:

- najniższy wskaźnik udziału powierzchni objętej mpzp;
- duży udział inwestycji realizowanych w oparciu o WZ – co świadczy o nie w pełni kontrolowanym rozwoju infrastrukturalnym gminy;
- najniższy wskaźnik dostępności do sieci wodociągowej;
- niski wskaźnik dostępności do terenów zielonych;

#### Rekomendacje:

- zwiększyć udział terenów zielonych/rekreacyjnych,
- zwiększyć udział mieszkańców korzystających z sieci gazowej dla czystego powietrza;
- zwiększyć powierzchnię gminy objętą mpzp;
- rozbudowa sieci wodociągowej;

#### Potencjały, pozytywne wskaźniki:

- gmina nie należy do gmin o wysokim wskaźniku zwartości/gęstości zaludnienia;
- dobra dostępność do sieci gazowej.

## 14.2. ANALIZA POGŁĘBIONA DLA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

### Udział powierzchni gminy objętej MPZP

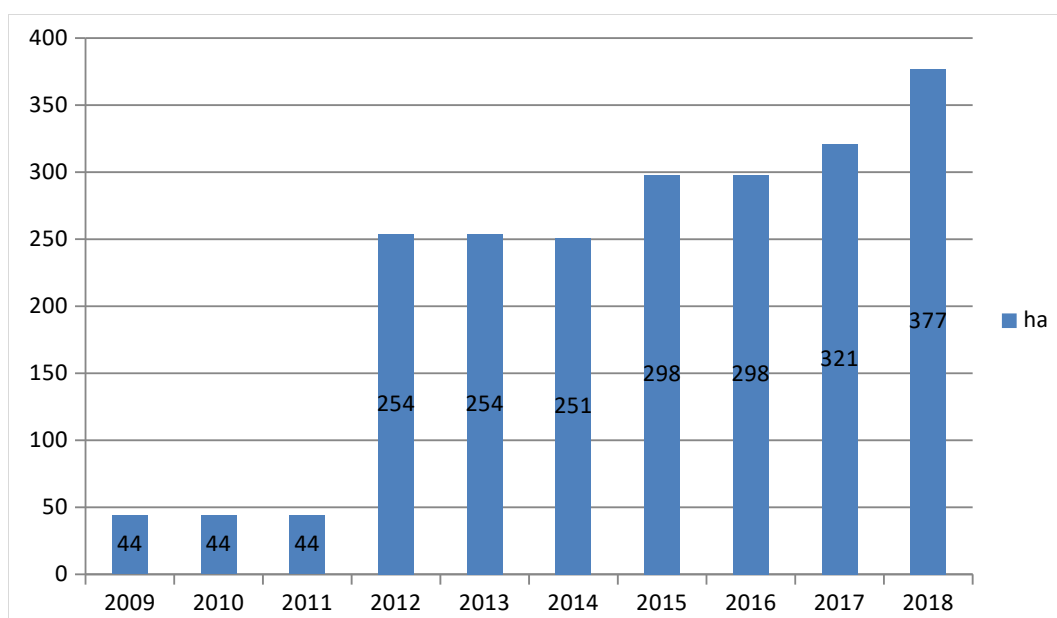
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego to ważny dokument, który mówi o tym, jak wygląda teraz i jak będzie się kształtowało w kolejnych latach nasze otoczenie. Zagospodarowanie i układ przestrzenny

terenu nie są przypadkowe. Estetyka i funkcjonalność budynków powstających w przestrzeni wsi czy miast nierzadko wydaje się nieprzewidywalna i kuriozalna, a tymczasem odpowiada zasadom kształtowania polityki przestrzennej gminy.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego to rodzaj aktu prawnego, który obowiązuje wyłącznie na obszarze działania rady gminy, która go wydała. Przyjmowany jest w formie uchwały, która składa się z dwóch części: tekstowej i rysunkowej. Forma tekstowa jest dokładnym opisem planu, w którym określa się przeznaczenie konkretnego terenu, warunki jego zagospodarowania, rodzaj zabudowy i rozmieszczenie inwestycji celu publicznego.

Załącznikiem do uchwały jest graficzna postać planu, czyli szkic będący wiernym odzwierciedleniem rzeczywistego układu ulic i zabudowy oraz planów ich zagospodarowania wraz ze szczegółową legendą. Kluczem do prawidłowego odczytania planu jest objaśnienie umieszczonych na rysunku symboli i kolorów.

Rysunek 69. Powierzchnia gminy Nisko objęta obowiązującymi planami



Źródło: GUS BDL;

Na podstawie powyższego wykresu jesteśmy w stanie odczytać zmianę powierzchni gminy Nisko objętej obowiązkowymi planami zagospodarowania przestrzennego w okresie 2009 - 2018. Analizując powyższy wykres możemy zauważyć, że lata 2009-2011 nie przyniosły żadnych zmian w tym zakresie. Znaczący wzrost nastąpił dopiero w roku 2012. Wtedy też powierzchnie gminy objętej obowiązkowymi planami zagospodarowania przestrzennego obejmowały 255 hektarów, co daje procentowy wzrost na poziomie 460% w porównaniu z rokiem 2011. Kolejne zmiany w tym zakresie nastąpiły po trzech latach. Rok 2015 przynosi 20% zmiany powierzchni objętej planami, do poziomu niespełna 300 ha. Ostatnie dane pochodzą z roku 2018, wtedy też badana kategoria wynosiła około 370 hektarów. W badanym okresie zainteresowanie tematem zagospodarowania przestrzennego gminy pozytywnie się zmieniało. Wpływa to pozytywnie na jakość życia, racjonalne użytkowanie terenu, wartości nieruchomości jak również przestrzeni urbanistycznej, aktywności gospodarczej jak również równowagę rozwoju. W okresie 2009 - 2018 powierzchnia terenów gminy objętych MPZ zwiększyła się o 333ha.

Kierunki rozwoju społeczno - gospodarczego gminy wyrażone zostały poprzez realizację najważniejszych celów strategicznych:

- 1) cele ekonomiczne wyrażające się w tworzeniu warunków przestrzennych rozwoju przedsiębiorczości;
- 2) cele społeczne ukierunkowane na poprawę jakości życia mieszkańców;

3) cele przyrodnicze i kulturowe wyrażające się w ochronie i racjonalnym kształtowaniu środowiska przyrodniczego i kulturowego;

4) cele przestrzenne ukierunkowane na podnoszenie ładu przestrzennego w kształtowaniu zagospodarowania miasta i gminy przy zachowaniu warunków przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych oraz efektywnego wykorzystania posiadanych zasobów.

Tabela 104. Kierunki polityki przestrzennej dla gminy Nisko.

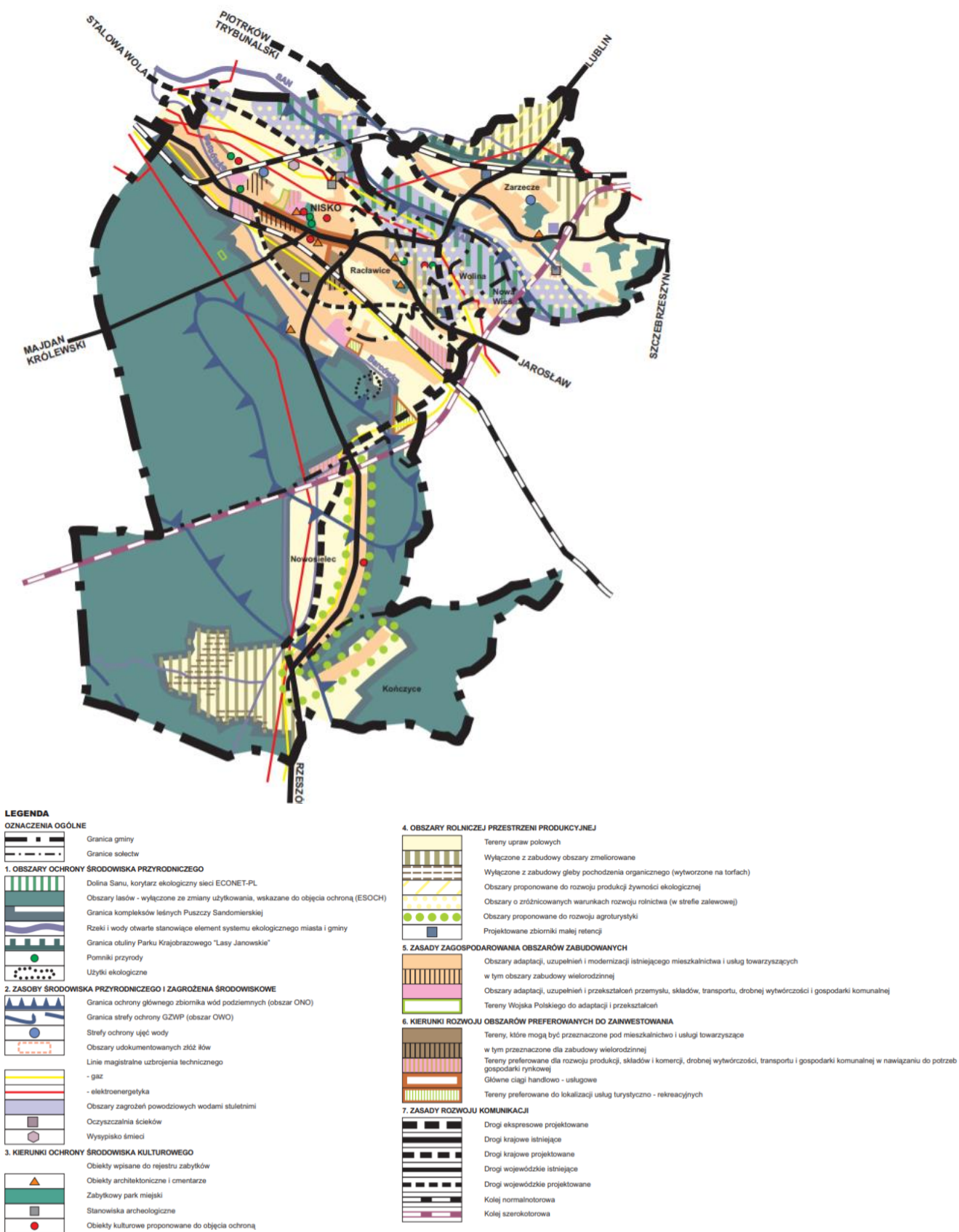
KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ						
OCHRONA ŚRODOWISKA	OCHRONA KULTURY	DÓBR	ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA	WARUNKI PRZESTRZENNE DLA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	GOSPODAROWANIE MIENIEM KOMUNALNYM
<ul style="list-style-type: none"> <li>- ochrona wód powierzchniowych poprzez realizację sieci kanalizacyjnej obejmującej wszystkie jednostki osadnicze;</li> <li>- ochrona wód podziemnych poprzez unieszkodliwienie odpadów komunalnych i przemysłowych z zachowaniem najnowocześniejszych technologii, kontynuowanie wzmożonej ochrony sanitarnej w obrębie stref ochrony bezpośredniej ujęć wody pitnej oraz monitoringu jakości wód w głębszych;</li> <li>- ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu akustycznego poprzez eliminację z układu miejskiego uciążliwego transportu ciężkiego oraz ruchu tranzytowego, stosowanie skutecznych zabezpieczeń przed hałasem, likwidację niskiej emisji, stałe obniżanie środkami technicznymi emisji substancji szkodliwych z obiektów istniejących i nie dopuszczanie do lokalizacji nowych obiektów i urządzeń uciążliwych dla środowiska;</li> <li>- ochrona zasobów surowcowych przed dziką eksploatacją i rekultywacja terenów po zakończeniu eksploatacji;</li> <li>- ochrona gruntów rolnych o wysokiej bonitacji, w tym gleb pochodzenia organicznego i gruntów leśnych;</li> <li>- respektowanie ochrony dla obszarów i obiektów objętych ochroną prawną;</li> <li>- ochrona terenów przyrodniczo – krajobrazowych doliny Sanu;</li> <li>- ochrona przed zagrożeniem powodzią na całej długości Sanu przed wodami stuletnimi.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- objęcie stałą ochroną obiektów wpisanych do rejestru zabytków jednocześnie Wnioskowanie o poszerzenie listy o obiekty posiadające wartości historyczne;</li> <li>- przywracanie wartości (rewaloryzacja obiektów i zespołów zabytkowych) i właściwe wykorzystanie w sposób nie kolidujący z ich charakterem;</li> <li>- zachowanie naturalnego otoczenia zarówno układów urbanistycznych i zieleni towarzyszącej zespołom dworsko parkowym;</li> <li>- przestrzeganie zasad ochrony stanowisk archeologicznych zgodnie z przepisami szczególnymi;</li> <li>- opracowanie studium wartości kulturowych dla miejscowości historycznych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej do walerów danego obszaru i potrzeb lokalnego rynku;</li> <li>- utrzymanie i pełna ochrona kompleksów rolnych przed rozproszoną zabudową;</li> <li>- stworzenie trwałych warunków pracy i zamieszkania rolnikom decydującym się na wyłączenie z rolnictwa z dopuszczeniem drobnego przetwórstwa rolnego na terenach rolnych, oraz rozwoju gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykorzystanie dla celów rozwoju miasta i gminy przewidywanych inwestycji służących zabezpieczeniu celów publicznych;</li> <li>- tworzenie sprzyjających warunków w pozyskaniu terenu dla rozwoju różnej wielkości przedsiębiorstw, małych zakładów i drobnej wytwórczości z wykorzystaniem istniejącego zaplecza technicznego;</li> <li>- tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju usług komercyjnych (handel hurtowy, detaliczny oraz usługi) dających nowe miejsca pracy.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zapewnienie odpowiedniej wielkości terenów mieszkaniowych i usługowych związanych z obsługą ludności oraz wyposażenia terenów w pełny zakres infrastruktury technicznej i obsługi komunikacyjnej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zapewnienie stałego dochodu gminie niezbędnego dla rozwiązywania istniejących problemów związanych z poprawą warunków życia oraz skutecznego sterowania jej rozwojem.</li> </ul>	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie 'studium zagospodarowania przestrzennego'.

Zgodnie z powyższą tabelą, do najważniejszych kierunków polityki przestrzennej gminy Nisko zaliczamy ochronę środowiska, ochronę dóbr kultury, rolniczą przestrzeń produkcyjną, a także tworzenie warunków przestrzennych do rozwoju przedsiębiorczości.

Poniżej przedstawiona została mapa gminy Nisko z uwzględnieniem planu zagospodarowania przestrzennego.

Rysunek 70. Mapa kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nisko.



Źródło: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Nisko

## Poziom urbanizacji gminy

Tabela 105. Podział gruntów wg. wykorzystania na terenie Gminy Nisko

Wyszczególnienie		Grunty rolne		Grunty leśne		Grunty zabudowane i zurbanizowane		Łącznie	
Obszar	Rok	2011	2019	2011	2019	2011	2019	2011	2019
Wieś	Powierzchnia [ha]	3854	3751	3892	3850	282	415	8028	8016
	Udział procentowy	48,01%	46,79%	48,48%	48,03%	3,51%	5,18%	100%	100%
Miasto	Powierzchnia [ha]	1657	1632	3789	3741	509	611	5955	5984
	Udział procentowy	27,83%	27,27%	63,63%	62,52%	8,55%	10,21%	100%	100%
Razem (miasto + wieś)	Powierzchnia [ha]	5511	5383	7681	7591	791	1026	13983	14000
	Udział procentowy	39,41%	38,45%	54,93%	54,22%	5,66%	7,33%	100%	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Nisku

W powyższej tabeli przedstawiony został podział gruntów na terenie gminy Nisko odpowiednio na rolne, leśne oraz te zabudowane i zurbanizowane. **Z danych zawartych w tabeli możemy odczytać, że teren gminy Nisko jest w przeważającej części terenem rolniczym oraz leśnym. Tereny o takim charakterze w roku 2019 zajmowały łącznie 95 % powierzchni. Tereny zabudowane stanowią zaledwie 5,18 % powierzchni.** Porównując powierzchnie gminy Nisko z rokiem 2011 możemy zauważyć znaczący wzrost poziomu zurbanizowania – na terenach wiejskich wzrost o 133 ha (udział wynosił 47%), na terenie miasta wzrost o 102 ha ( udział 20%). Łącznie, na terenie gminy Nisko daje nam to wzrost o 235 ha, w porównaniu z rokiem 2011 wzrost nastąpił o 30%. Może to świadczyć o wykorzystywaniu terenów do budowy dróg, domów mieszkalnych, zakładów przemysłowych. Warto zwrócić uwagę na fakt, że to właśnie na terenach wiejskich poziom zurbanizowania w ostatnich latach uległ znaczącej poprawie. Może to się wiązać z budową domów mieszkalnych, a także z budową drogi ekspresowej S19.

W ten sposób możemy wskazać stopniowy wzrost poziomu urbanizacji gminy, który przekłada się na jej rozwój społeczno – gospodarczy.

W tabeli zamieszczonej poniżej został przedstawiony podział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych na terenie gminy Nisko wg podziału na tereny mieszkalne, przemysłowe, rekreacyjno – wypoczynkowe, a także na tereny komunikacyjne.

Przedstawione dane z okresu 2011 oraz 2019 obrazują w jaki sposób zmieniały się powierzchnie w poszczególnych obszarach przez okres ostatnich 9 lat. Analizując powyższą tabelę możemy zauważyć zwiększenie powierzchni zurbanizowanej w gminie Nisko o 122 ha co daje nam 15 % wzrost względem roku 2011. Największa część tego wzrostu przypada na tereny mieszkalne ( w tym przypadku wzrost wynosi 43 ha – 16%), tereny rekreacyjno – wypoczynkowe (wzrost o 30 ha – 97%). Tereny mieszkalne zwiększyły swoją powierzchnie głównie na terenach wiejskich (28 ha) natomiast terenów rekreacyjnych przybyło głównie na terenie miasta Nisko ( wzrost o 29 ha). Należy zauważyć, że wzrosty powierzchni zurbanizowanej i zabudowanej w gminie Nisko są niewielkie. Bardzo niski przyrost powierzchni zabudowanej możemy zauważyć w dwóch bardzo istotnych dla rozwoju gminy terenach: przemysłowym i komunikacyjnym. W roku 2019 największy obszar zabudowany stanowiły: tereny mieszkalne (34%), następnie drogi 29%, tereny kolejowe 13%, inne tereny zabudowane 8,76%, tereny rekreacyjno – wypoczynkowe 6,68%, tereny przemysłowe 6,13%, użytki kopalne (0,33%) i inne tereny komunikacyjne (0,11%).

Przedstawiona analiza wskazuje na obszary, w których gmina rozwijała się infrastrukturalnie, do największego postępu w urbanizacji ze względu na rozwój powierzchni zagospodarowanej należały:

- tereny mieszkalne - wzrost o 43ha (wzrost o 16%), w tym 28ha nowej powierzchni na terenie wiejskim;
- tereny rekreacyjno - wypoczynkowe - wzrost o 30ha (o 96%), z czego 29ha na terenie miasta;
- drogi - wzrost o 19 ha (o 7,63%), w tym 10ha na terenie miasta);
- inne tereny zabudowane - wzrost o 15ha (o 23%), w tym 8ha na terenie miasta.

W przypadku terenów inwestycyjnych wzrost nastąpił o 7ha (wzrost 14%), z czego 6ha przybyło na terenie wiejskim i 1ha na terenie miasta. Jest to obszar, który ze względu na trudną sytuację gospodarczą gminy wymaga zdecydowanej poprawy. Ponadto tereny przemysłowe w stosunku do całego obszaru zurbanizowanego zajmują niewielką powierzchnię.



Tabela 106. Podział powierzchni zabudowanych i zurbanizowanych na terenie gminy Nisko

obsz ar	Wyszczególni enie	Tereny mieszkalne, przemysłowe, inne												Tereny komunikacyjne							
		Tereny mieszkalne		Tereny przemysłowe		Inne tereny zabudowane		Zurbanizowa ne tereny niezabudowa ne lub w trakcie zabudowy		Użytki kopalne		Tereny rekreacyjno – wypoczynko we		Drogi		Tereny kolejowe		Inne tereny komunikacyj ne		Łącznie	
		2011	2019	2011	2019	2011	2019	2011	2019	2011	2019	2011	2019	2011	2019	2011	2019	2011	2019	2011	2019
Wieś	Powierzchnia [ha]	40	68	3	9	14	21	0	4	1	3	6	7	136	145	82	81	0	0	282	338
Miast o	Powierzchnia [ha]	228	243	46	47	51	59	0	3	0	0	25	54	113	123	46	45	0	1	509	575
Raze m (mias to + wieś)	Powierzchnia [ha]	268	311	49	56	65	80	0	7	1	3	31	61	249	268	128	126	0	1	791	913
	Udział procentowy	33,88 %	34,06 %	6,19 %	6,13 %	8,22 %	8,76 %	0,00 %	0,77 %	0,13 %	0,33 %	3,92 %	6,68 %	31,48 %	29,35 %	16,18 %	13,80 %	0,00 %	0,11 %	100,00 %	100,00 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Nisku

## Dostępność do instalacji wodno – kanalizacyjnej i instalacji gazowej

Miasto Nisko jest skanalizowane częściowo. Na terenie Gminy Nisko rozdzielcza sieć wodociągowa ma długość 186,6 km oraz posiada 3732 podłączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (stan 31-12-2018). Sieć kanalizacyjna ma długość 156,8 km, a do sieci podłączonych jest 3381 budynków mieszkalnych. Liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej to 17 643 mieszkańców (z czego 12 224 to mieszkańcy miasta). W 2018 roku zużycie wody na terenie gminy wyniosło 41,1 m<sup>3</sup> na mieszkańca gminy. Liczba odprowadzonych ścieków wynosi 540 dam<sup>3</sup>. Oczyszczalnia ścieków, do której odprowadzane są nieczystości płynne z terenu całej gminy, znajduje się w Nisku przy ul. Kościuszki.

Rysunek 71. Poziom zwodociągowania, skanalizowania i gazyfikacji gminy

Nazwa	wodociąg										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	zmiana
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	pp
<b>Nisko</b>	60,9	61,2	62,3	63,1	64,0	77,0	77,7	78,4	78,6	78,7	<b>17,8</b>
<b>Nisko - miasto</b>	67,1	67,2	68,8	69,6	70,6	77,7	78,6	79,3	79,5	79,6	<b>12,5</b>
<b>Nisko - obszar wiejski</b>	47,0	47,8	47,9	48,7	49,6	75,5	75,8	76,4	76,5	76,8	<b>29,8</b>
Nazwa	kanalizacja										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
<b>Nisko</b>	50,9	51,2	53,4	54,5	56,4	69,1	70,6	72,1	72,4	72,8	<b>21,9</b>
<b>Nisko - miasto</b>	68,2	68,4	69,1	69,6	71,3	81,2	81,9	82,9	83,2	83,3	<b>15,1</b>
<b>Nisko - obszar wiejski</b>	12,2	12,7	18,5	21,2	23,6	42,5	45,8	48,4	48,8	50,0	<b>37,8</b>
Nazwa	gaz										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
<b>Nisko</b>	78,0	77,9	77,9	75,8	75,3	74,7	74,7	74,5	74,5	74,8	<b>-3,2</b>
<b>Nisko - miasto</b>	81,6	81,5	81,5	81,9	81,2	80,5	80,6	80,4	80,4	80,5	<b>-1,1</b>
<b>Nisko - obszar wiejski</b>	69,9	70,0	69,7	62,3	62,2	62,0	61,9	61,7	61,6	62,2	<b>-7,7</b>

Źródło: GUS BDL;

**Pod względem dostępności mieszkańcy Niska w największym stopniu mogą korzystać z sieci wodociągowej, 78,7% mieszkańców posiada dostęp do sieci wodociągowej.** Oczywiście jest to udział niewystarczający, podstawowym założeniem Gminy jest zwodociągowanie całego obszaru gminy. W okresie analizowanym Gmina poczyniła wiele inwestycji, w szczególności na obszarze wiejskim, na którym dzisiaj poziom dostępności zbliżony jest do poziomu na terenie miasta. Niestety nawet na obszarze miejskim ponad 20% mieszkańców nie posiada dostępu do wodociągu. Jest to istotny problem rozwoju miasta.

**Mieszkańcy gminy w dobrym stopniu mają zapewniony dostęp do sieci gazowej, w roku 2018 74,8% mieszkańców korzystało z sieci gazowej, z czego aż 80,5% są to mieszkańcy miasta.**

**Na trzecim miejscu znajduje się dostępność do sieci kanalizacyjnej, w roku 2018 – 72,8% mieszkańców gminy korzystało z sieci kanalizacyjnej,** podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej jest to poziom niezadawalający, docelowo Gmina planuje skanalizowanie całego obszaru gminy, w szczególności obszarów perspektywicznych na terenie miasta i w otoczeniu miasta. Na terenie miasta 83,3% mieszkańców miało dostęp do kanalizacji, na terenie wiejskim już jednak tylko 50%. Pozytywnym elementem analizy jest zdecydowana poprawa gospodarki ściekowej w okresie ostatnich 10 lat, z poziomu 50,9% skanalizowania, zwiększono dostępność do 72,8%.

## Zasoby środowiska – zasoby przyrodnicze, obszary prawnie chronione.

W granicach Gminy Nisko występują następujące formy ochrony przyrody:

1. Obszar Natura 2000 Puszcza Sandomierska PLB180005;
2. Obszar Natura 2000 Dolina Dolnego Sanu PLH180020;
3. Obszar Natura 2000 Enklawy Puszczy Sandomierskiej PLH180055;
4. Pomniki przyrody:
  - Sosna wejmutka w parku miejskim Nr rejestru 289,
  - Jesion wyniosły na terenie gosp. „Sopot” Nr rejestru 291,
  - Klon pospolity w parku miejskim Nr rejestru 290,
  - Platan klonolistny w parku miejskim Nr rejestru 449,
  - Dąb szypułkowy w parku miejskim Nr rejestru 450,
  - Dąb szypułkowy Parafia Rzymsko-Katolicka Nr rejestru 638,
  - Dąb szypułkowy RCEZ Nr rejestru 639,
  - Zgrupowanie 182 dębów szypułkowych „Dębinka” Nr rejestru 640,
  - W miejscowości Raclawice-Waldekówka – dąb szypułkowy, Nr rejestru 293,
  - W miejscowości Raclawice rejon Sanepidu klon, Nr rejestru 292.
5. Użytki ekologiczne:
  - Teren bagna o powierzchni 1,5 ha,
  - Teren podmokły o powierzchni 1,0 ha,
  - Bagno „Uroczysko Bardo” o powierzchni 8,00 ha.

## Tereny zielone, dostępność do terenów zielonych, rekreacyjnych

Tereny zieleni, to tereny wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, znajdujące się w granicach wsi o zwartej zabudowie lub miast, pełniące funkcje estetyczne, rekreacyjne, zdrowotne lub osłonowe, a w szczególności parki, zieleńce, promenady, bulwary, a także zieleń towarzyszącą ulicom, placom.

Zieleń miejska Niska jest jednym z czynników decydujących o komforcie życia w mieście, mającym jednocześnie istotny wpływ na samopoczucie i zdrowie mieszkańców. Tereny zieleni spełniają szereg podstawowych funkcji ekologicznych, ochronnych i estetycznych niezbędnych człowiekowi: pochłaniają i neutralizują zanieczyszczenia, poprawiają mikroklimat miasta, zapewniają cień, tworzą bariery ochronne tłumiące hałas, podnoszą walory estetyczne kompozycji architektonicznych tworząc krajobraz miasta, zapewniają codzienny kontakt mieszkańców z naturą pozwalając zregenerować siły fizyczne i psychiczne.

Na terenach domów jednorodzinnych zieleń miejska jest przeważnie ukryta za fasadami budynków. Są to zwykle małe podwórka zagospodarowane zielenią często z niewielką ilością drzew z ogródkiem kwiatów i krzewów. Ogrody te spełniają funkcję użytkową, ozdobną oraz rekreacyjną. Ich zadaniem jest w dużej mierze stworzenie klimatu indywidualności i odgraniczenia od sąsiadów i od zgiełku ulic. Ogrody to również miejsce wypoczynku ludzi. Różnorodność gatunkowa oraz architektura zieleni nadaje im wyjątkowy charakter.

Inny nieco charakter ma zieleń w osiedlach o zabudowie wielorodzinnej i wielokondygnacyjnej. Wkomponowana przeważnie w istniejącą zabudowę, wzbogacona małą architekturą z placami zabaw dla dzieci ma ona charakter rekreacyjno-wypoczynkowy - ożywia i urozmaica szarą zabudowę bloków. Wykonane nasadzenia wyższych drzew mają za zadanie izolację osiedla od ulic.

Odmiernym składnikiem budującym obraz zieleni miejskiej w Nisku jest Park Miejski, który jest miejscem spacerów i wypoczynku, często też sceną dla organizowanych przez miasto zabaw i imprez rozrywkowych. Również lasy pełnią umiarkowaną funkcję wypoczynkową i rekreacyjną.

Tereny rekreacyjne, szczególnie z dużym udziałem różnorodnej pokrywy roślinnej, mają kluczowe znaczenie dla mieszkańców aglomeracji. Stwarzają wielorakie możliwości aktywnego wypoczynku i spędzania wolnego czasu w środowisku miejskim o cechach zbliżonych do naturalnych, a zarazem tworzonym przez człowieka. Funkcję rekreacyjną w aglomeracji miejskiej spełniają przede wszystkim tereny zieleni, rozumiane jako tereny i skwery, różnego rodzaju parki, ogrody przydomowe, ogródki działkowe czy też specjalnie do tego celu przystosowane obiekty o charakterze otwartym (boiska sportowe, baseny, korty tenisowe) lub zamkniętym (teatry, kina, hale sportowe).

Tereny rekreacyjne w Nisku pełnią:

- Stadiony piłkarskie;
- Kompleksy boisk sportowych "Orlik";
- Boiska wielofunkcyjne;
- Hale sportowe;
- Place zabaw;
- Otwarte strefy aktywności;
- Siłownie terenowe;
- Skatepark;
- Zalew wodny na osiedlu Nisko – Podwolina.

## 15. ANALIZA - OBSZAR XII. LOKALNE ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.

---

### 15.1. ANALIZA WYJŚCIOWA W OPARCIU O MRL

---

"Wpływ środowiska na jakość życia mieszkańców wiąże się przede wszystkim ze stanem jego głównych komponentów – powietrza, wody i gleby - oraz szeroko rozumianą dostępnością usług przyrodniczych. Przyjmujemy, że jeśli lokalne środowisko naturalne znajduje się w dobrym stanie a mieszkańcy mogą bez przeszkód korzystać z jego walorów, to będzie to miało pozytywny wpływ na ich samopoczucie (odreagowanie stresu, możliwość aktywności fizycznej i rekreacji, zdrowie).

Jakość lokalnego środowiska zależy od tego, w jaki sposób korzystamy z dostępnych zasobów przyrodniczych. Monitorowaniem należy zatem objąć również działania związane z racjonalnym gospodarowaniem zasobami środowiska, przeciwdziałaniem zanieczyszczeniom oraz przywracaniem elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

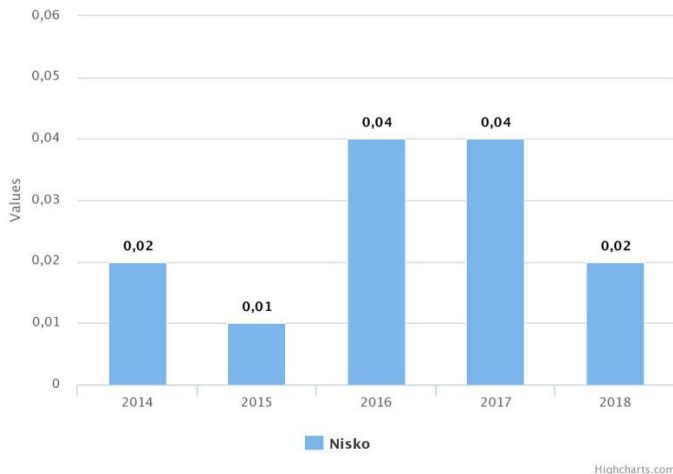
Zgodnie z przedstawionym wyżej opisem, monitorowanie stopnia rozwoju gminy pod względem jakości środowiska naturalnego koncentrować się będzie na analizie trzech powiązanych ze sobą zagadnień:

1) Stan głównych komponentów środowiska (woda, powietrze, gleba);

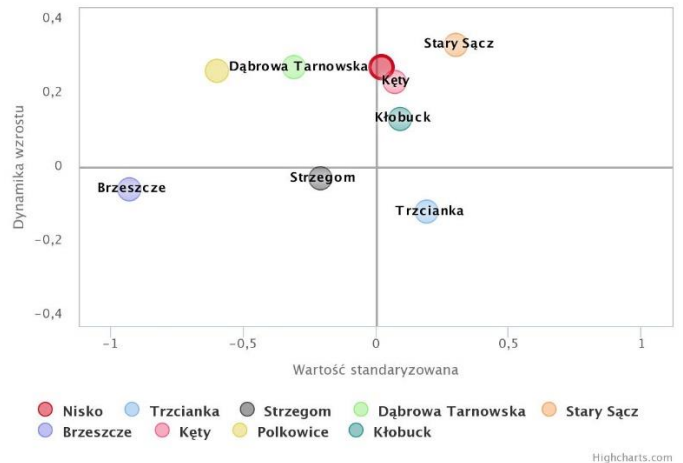
2) Dostępność walorów / usług przyrodniczych;

3) Sposób gospodarowania zasobami środowiska."

Wskaźnik syntetyczny dla Obszaru nr 12



Wskaźnik syntetyczny



Obszar 12. Lokalne środowisko przyrodnicze	2014	2015	2016	2017	2018
wartość	0,02	0,01	0,04	0,04	0,02
dynamika					0,27
<b>2. Dostępność walorów/usług przyrodniczych</b>					
<b>2.1 Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni gminy (%)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	-1,32	-1,32	-1,32	-1,29	-0,99
dynamika					0,26
<b>2.2 Lesistość (%)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	1,55	1,54	1,54	1,6	1,61
dynamika					0
<b>2.3 Udział powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni gminy (%)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	-0,02	0,01	-0,02	-0,06	-0,07
dynamika					-0,05
<b>3. Sposób gospodarowania zasobami środowiska</b>					
<b>3.1 Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych na 1 km2 powierzchni powiatu w ciągu roku (kg)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,61	0,76	0,74	0,72	0,7
dynamika					0
<b>3.2 Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	-2,64	-2,87	-2,68	-2,68	-2,47
dynamika					-0,09
<b>3.3 Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku na 1 mieszkańca (m3/osoba)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,34	0,33	0,32	0,33	0,34
dynamika					0,04
<b>3.4 Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku na 1 mieszkańca (m3/osoba)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
wartość	0,28	0,23	0,27	0,35	0,35

dynamika						0,1
<b>3.5 Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane jako % ścieków wymagających oczyszczania</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	
wartość	0,38	0,39	0,38	0,36	0,35	
dynamika						<b>-0,05</b>
<b>3.6 Odpady komunalne zebrane w ciągu roku ogółem na 1 mieszkańca (kg/osoba)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	
wartość	0,1	0,65	0,71	0,36	0,3	
dynamika						0,25
<b>3.7 Odpady wytworzone w ciągu roku ogółem (z wyłączeniem odpadów komunalnych) na 1 ha powierzchni gminy (t/ha)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	
wartość	0	0	0	0	0,17	
dynamika						<b>-0,13</b>
<b>3.8 Odpady poddane odzyskowi razem w odpadach wytworzonych w ciągu roku ogółem (z wyłączeniem odpadów komunalnych) (%)</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	
wartość	0	0	0	0	<b>-0,44</b>	
dynamika						2,41

#### Wnioski:

Stan lokalnego środowiska przyrodniczego należy do jednego z niewielu obszarów pozytywnie ocenianych na terenie gminy, i który dodatkowo ulega dynamicznej poprawie.

#### Przyczyny:

- niski wskaźnik terenów zielonych;
- niski wskaźnik odpadów poddanych odzyskowi (choć dynamika najwyższa);

#### Rekomendacje:

- zwiększyć dostępność do terenów zielonych;
- poprawa gospodarki odpadami;
- wykorzystać dobre uwarunkowania środowiskowe dla rozwoju terenów rekreacyjno – wypoczynkowych;

#### Potencjały, pozytywne wskaźniki:

- najwyższy wskaźnik lesistości;
- niski wskaźnik emisji pyłów z zakładów szczególnie uciążliwych;
- niski wskaźnik zużycia wody, wynika z mniejszej dostępności do sieci wodociągowej;
- niski wskaźnik ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia;
- niski wskaźnik zbieranych odpadów na 1 mieszkańca.

## 15.2. ANALIZA POGLĘBIONA LOKALNEGO ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

### **Środowisko**

W skład środowiska naturalnego wchodzi zasoby glebowe, zasoby wodne, zasoby surowców mineralnych, lasy gospodarcze, które stanowią ważny czynnik wpływający na rozwój gospodarczy społeczeństwa w skali regionalnej, jak i lokalnej. Gmina Nisko zajmuje obszar 142,44 km<sup>2</sup> i położona jest w Kotlinie Sandomierskiej.

Według regionalizacji J. Kondrackiego teren Gminy Nisko położony jest w obrębie podprovincji Północne Podkarpacie, w obrębie Kotliny Sandomierskiej, będącej największym makroregionem Północnego Podkarpacia.

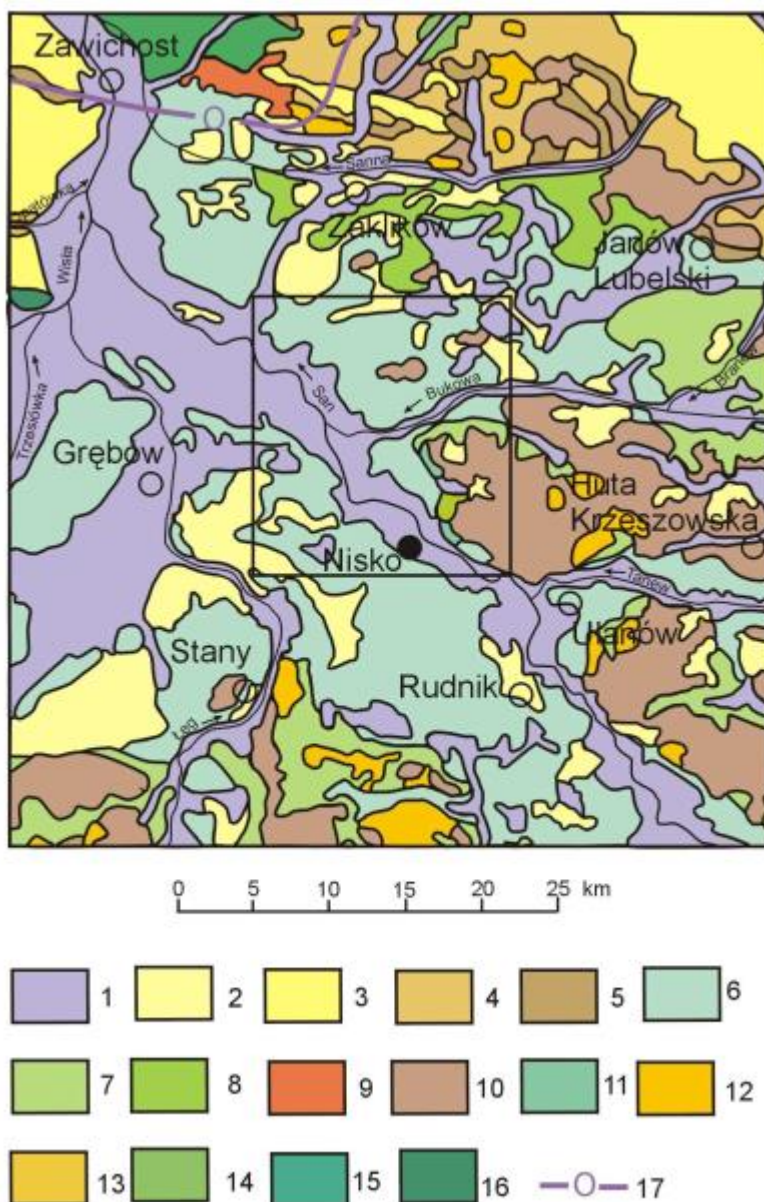
Teren Gminy Nisko położony jest w obrębie 3 mezoregionów: Równina Biłgorajska, Dolina Dolnego Sanu oraz Równina Tarnobrzewska. Rzeźba terenu na obszarze Gminy Nisko została ukształtowana w wyniku procesów morfologicznych związanych ze zlodowaczeniem północnopolskim. Kształtowały ją także późniejsze procesy erozji i akumulacji rzecznej. Rzeźba terenu została częściowo zmodyfikowana przez działalność ludzi (wały przeciwpowodziowe, różnego rodzaju nasypy, wykopy, kanały, wyrobiska poeksploatacyjne itp.).

Pod względem geologicznym Gmina Nisko położona jest w obrębie Zapadliska Przedkarpackiego, które zbudowane jest z utworów trzecio- i czwartorzędowych:

- (1) trzeciorzęd – utwory tego wieku leżą bezpośrednio na starszym silnie zerodowanym prekambryjskim podłożu, wykształcone są jako ły krakowieckie, zalegające na różnych głębokościach od 3 m p.p.t. w obrębie Równiny Biłgorajskiej do 14 – 19 m p.p.t. w dolinie Sanu.
- (2) czwartorzęd – osady plejstocenu tworzą kompleks osadów: akumulacji rzecznej-reprezentowanych przez żwiry (w spągu) w stropie przez piaski pylaste, różnej frakcji występujące w dolinie Sanu, osady fluwioglacjalne i glacialne-wykształcone w postaci piasków drobnych i średnich zawierających domieszki żwirów i przewarstwione glinami zwałowymi występują na Równinie Biłgorajskiej, osady eoliczne – to piaski wydymowe tworzące płyty na powierzchni całej gminy. Osady holocenu to 3 – 4 metrowa warstwa mad wykształconych w postaci pyłów i glin pylastych oraz grunty organiczne (namuły organiczne ilaste i piaszczyste, torfy) występujące w postaci niewielkich niezbyt mięjszych płytów.

Szkic geologiczny terenów Gminy Nisko

Rysunek 72 – Mapa geośrodowiskowa Polski – arkusz Nisko



Czwartorzęd; holocen: 1 - piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy i namuły; plejstocen - holocen: 2 - piaski eoliczne lokalnie, w wydmach, 3 - lessy, 4 - lessy piaszczyste i pyły lessopodobne; plejstocen: zlodowacenia północnopolskie: 5 - gliny, piaski i gliny z rumoszami, soliflukcyjno - deluwialne, 6 - piaski, żwiry i mulki rzeczne; zlodowacenia środkowopolskie: 7 - piaski, żwiry i mulki rzeczne, 8 - piaski i żwiry sandrowe, 9 - gliny zwałowe, ich zwietrzliny oraz piaski i żwiry lodowcowe; zlodowacenia południowopolskie: 10 - gliny zwałowe, ich zwietrzliny oraz piaski i żwiry lodowcowe; zlodowacenia najstarsze: 11 - piaski, żwiry i mulki rzeczne. Neogen; miocen: 12 - wapień organodetrytyczne, siarkonośne, żwiry, piaskowce i gipsy, 13 - ility, mulki, piaski, żwiry z węglem brunatnym. Kreda górna: 14 - wapień, opoki, margle, fosforyty, czerty, 15 - wapień, margle, piaskowce, opoki z czertami, fosforyty. Kambr dolny i środkowy: 16 - piaskowce, ilowce, zlepieńce, mułowce; 17 - zasięg zlodowacenia Odry.

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny

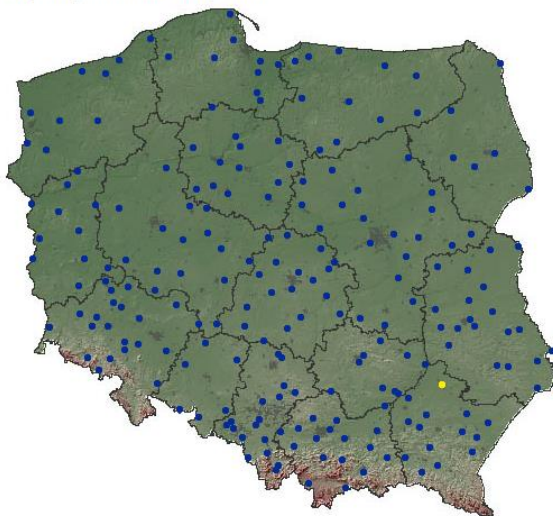
Gleby dobrej jakości na terenie Gminy wytworzyły się na madach rzecznych lekkich i skupiły się w obrębie terasy zalewowej i nadzalewowej Sanu. Według danych zawartych w Raporcie o stanie środowiska w 2017 r. (WIOŚ Rzeszów) na terenie Gminy Nisko nie stwierdzono przekroczeń standardów jakości gleb i ziemi.

Na terenie Gminy Nisko zlokalizowany jest punkt pomiarowo-kontrolny o numerze 385, gdzie wykonywane są pomiary kontrolne właściwości gleby co 5 lat.



Rysunek 73 Mapa lokalizacji punktów pomiarowo-kontrolnych gleby

Wyniki pomiarów dla profili



Wybierz województwo lub punkt na mapie	
Profil: 377; Miejscowość: Józefów; Gmina: Tuszów Narodowy (mielecki)	
Profil: 379; Miejscowość: Pustków Wieś; Gmina: Dębica (dębicki)	
Profil: 381; Miejscowość: Góra Ropczycka; Gmina: Sędziszów Małopolski (ropczycko-sędziszowski)	
Profil: 383; Miejscowość: Kolbuszowa Górna ; Gmina: Kolbuszowa (kolbuszowski)	
<b>Profil: 385; Miejscowość: Nisko; Gmina: Nisko (nizański)</b>	
Profil: 387; Miejscowość: Dębno; Gmina: Leżajsk (leżajski)	
Profil: 389; Miejscowość: Zapałów; Gmina: Wiązowica (jarostawski)	
Profil: 437; Miejscowość: Trzcinica; Gmina: Jasło (jasielski)	
Profil: 439; Miejscowość: Godowa; Gmina: Strzyżów (strzyżowski)	
Profil: 441; Miejscowość: Dukla; Gmina: Dukla (krośnieński)	
Profil: 443; Miejscowość: Wzdów; Gmina: Haczów (brzozowski)	
Profil: 445; Miejscowość: Niżałyce; Gmina: Kańczuga (przeworski)	
Profil: 447; Miejscowość: Boratyn; Gmina: Chłopice (jarostawski)	
Profil: 449; Miejscowość: Cholowice; Gmina: Krasiczyn (przemyski)	

Źródło: [https://www.gios.gov.pl/chemizm\\_gleb/index.php?mod=pomiary&w=18](https://www.gios.gov.pl/chemizm_gleb/index.php?mod=pomiary&w=18)

W punkcie pomiarowym znajduje się gatunek gleby wg:

BN-78/9180-11: ps (piasek słabo gliniasty);

PTG 2008: pg (piasek gliniasty).

Wyniki szczegółowe z pomiarów punktu kontrolnego 385.

Uziarnienie	Jednostka	Rok				
		1995	2000	2005	2010	2015
BN-78/9180-11: 1,0-0,1 mm	udział w %	76	74	79	78	73
BN-78/9180-11: 0,1-0,02 mm	udział w %	13	15	12	12	18
BN-78/9180-11: < 0.02 mm	udział w %	11	11	9	10	9
PTG 2008: 2,0-0,05 mm	udział w %	n.o.	n.o.	n.o.	84	83
PTG 2008: 0,05-0,002 mm	udział w %	n.o.	n.o.	n.o.	13	15
PTG 2008: < 0.002 mm	udział w %	5	4	3	3	2

Odczyn i węglany	Jednostka	Rok				
		1995	2000	2005	2010	2015
Odczyn "pH" w zawiesinie H2O	pH	5,7	5,8	5,6	5,2	4,7
Odczyn "pH" w zawiesinie KCl	pH	4,4	4,4	4,0	4,1	4,1
Węglany (CaCO3)	%	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.

Substancja organiczna gleby	Jednostka	Rok				
		1995	2000	2005	2010	2015
Próchnica	%	1,95	1,68	1,61	1,9	1,44
Węgiel organiczny	%	1,13	0,97	0,93	1,1	0,83
Azot ogólny	%	0,099	0,086	0,065	0,08	0,07
Stosunek C/N		11,4	11,3	14,3	13,8	11,9

Właściwości sorpcyjne gleby	Jednostka	Rok				
		1995	2000	2005	2010	2015
Kwasowość hydrolityczna (Hh)	cmol(+)*kg <sup>-1</sup>	4,2	4,13	3,98	4,8	4,58
Kwasowość wymienna (Hw)	cmol(+)*kg <sup>-1</sup>	1,26	1,24	0,79	1,63	2,1
Glin wymienny "Al"	cmol(+)*kg <sup>-1</sup>	1,05	1,01	0,54	1,38	1,77
Wapń wymienny (Ca <sup>2+</sup> )	cmol(+)*kg <sup>-1</sup>	1,0	0,75	1,32	0,37	0,12
Magnez wymienny (Mg <sup>2+</sup> )	cmol(+)*kg <sup>-1</sup>	0,17	0,11	0,25	0,06	0,09
Sód wymienny (Na <sup>+</sup> )	cmol(+)*kg <sup>-1</sup>	0,03	0,03	0,01	0,1	0,07
Potas wymienny (K <sup>+</sup> )	cmol(+)*kg <sup>-1</sup>	0,21	0,19	0,22	0,14	0,07
Suma kationów wymiennych (S)	cmol(+)*kg <sup>-1</sup>	1,41	1,08	1,8	0,68	0,35
Pojemność sorpcyjna gleby (T)	cmol(+)*kg <sup>-1</sup>	5,61	5,21	5,78	5,48	4,93
Wysycenie kompleksu sorpcyjnego kationami zasadowymi (V)	%	25,13	20,73	31,14	12,33	7,04

Zawartość pierwiastków przyswajalnych dla roślin	Jednostka	Rok				
		1995	2000	2005	2010	2015
Fosfor przyswajalny	mg P <sub>2</sub> O <sub>5</sub> *100g <sup>-1</sup>	13,0	13,3	12,0	5,2	5,7
Potas przyswajalny	mg K <sub>2</sub> O*100g <sup>-1</sup>	6,5	6,9	10,0	3,9	3,5
Magnez przyswajalny	mg Mg*100g <sup>-1</sup>	1,6	1,2	2,5	0,94	0,5
Siarka przyswajalna	mg S-SO <sub>4</sub> *100g <sup>-1</sup>	1,25	1,12	0,84	0,82	0,46
Azot amonowy	N <sub>NH4</sub> mg*kg <sup>-1</sup>	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	5,88
Azot azotanowy	N <sub>NO3</sub> mg*kg <sup>-1</sup>	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	<1,00

Całkowita zawartość makroelementów	Jednostka	Rok				
		1995	2000	2005	2010	2015
Fosfor	%	0,069	0,067	0,071	0,041	0,03
Wapń	%	0,03	0,04	0,05	0,03	0,01
Magnez	%	0,04	0,04	0,03	0,03	0,03
Potas	%	0,04	0,04	0,04	0,02	0,01
Sód	%	0,003	0,005	0,005	0,007	0,003
Siarka	%	0,016	0,014	0,019	0,014	0,013
Glin	%	0,4	0,36	0,33	0,24	0,2
Żelazo	%	0,45	0,5	0,5	0,48	0,47

Całkowita zawartość pierwiastków śladowych	Jednostka	Rok				
		1995	2000	2005	2010	2015
Mangan	Mn mg*kg <sup>-1</sup>	272	280	306	332	289
Kadm	Cd mg*kg <sup>-1</sup>	0,23	0,19	0,2	0,15	0,11
Miedź	Cu mg*kg <sup>-1</sup>	3,8	3,0	4,1	3,8	3,1
Chrom	Cr mg*kg <sup>-1</sup>	4,5	3,7	3,7	3,3	3,4
Nikiel	Ni mg*kg <sup>-1</sup>	3,5	4,0	4,7	2,9	2,8
Ołów	Pb mg*kg <sup>-1</sup>	10,5	9,2	13,7	12,3	11,5
Cynk	Zn mg*kg <sup>-1</sup>	23,6	20,5	25,7	22,1	16,8
Kobalt	Co mg*kg <sup>-1</sup>	1,41	1,11	1,8	1,46	1,46
Wanad	V mg*kg <sup>-1</sup>	11,3	9,7	7,6	5,0	5,0
Lit	Li mg*kg <sup>-1</sup>	3,1	2,3	4,2	2,0	1,9
Beryl	Be mg*kg <sup>-1</sup>	0,17	0,17	0,13	0,15	0,15
Bar	Ba mg*kg <sup>-1</sup>	37,1	36,3	38,6	37,2	35,7
Stront	Sr mg*kg <sup>-1</sup>	4,5	4,2	6,3	2,3	1,8
Lantan	La mg*kg <sup>-1</sup>	4,1	3,0	4,2	3,2	2,7
Rtec	Hg mg*kg <sup>-1</sup>	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	0,02
Arsen	As mg*kg <sup>-1</sup>	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	2,48

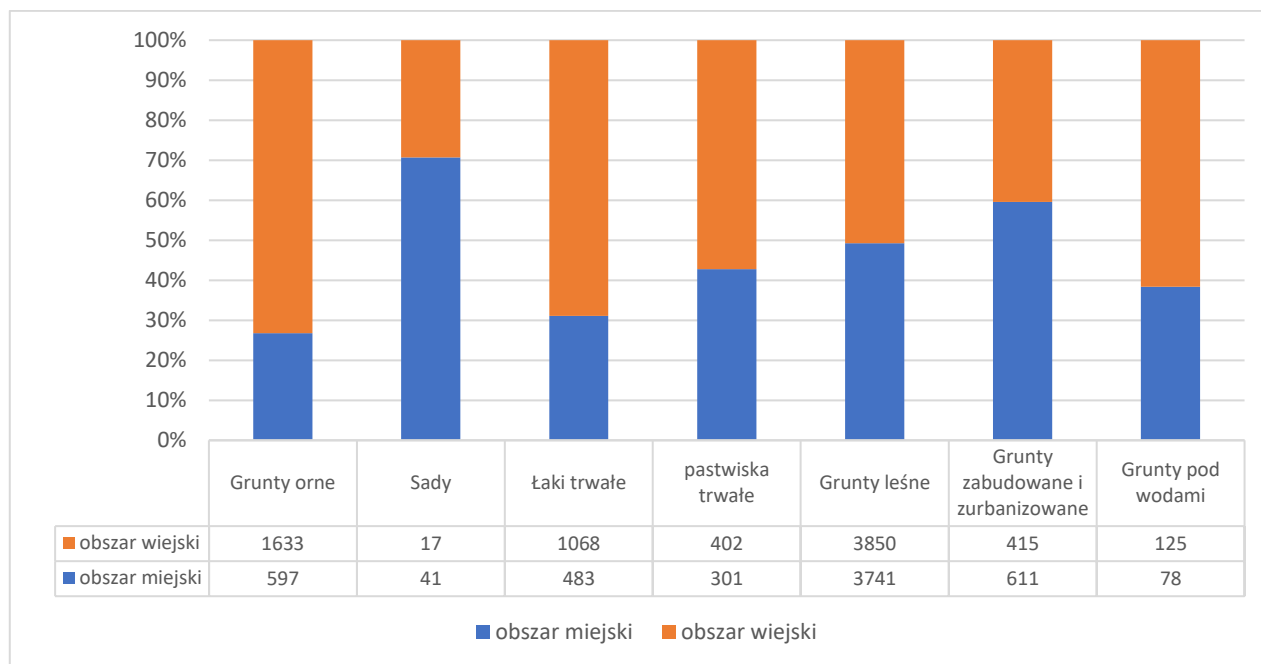
Pozostałości pestycydów chloroorganicznych i związków niechlorowych w glebach	Jednostka	Rok				
		1995	2000	2005	2010	2015
Pestycydy chloroorganiczne - DDT/DDE/DDD	mg*kg <sup>-1</sup>	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	0,117
Pestycydy chloroorganiczne - aldrin	mg*kg <sup>-1</sup>	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	<0,001
Pestycydy chloroorganiczne - dieldrin	mg*kg <sup>-1</sup>	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	<0,001
Pestycydy chloroorganiczne - endrin	mg*kg <sup>-1</sup>	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	<0,001
Pestycydy chloroorganiczne - alfa-HCH	mg*kg <sup>-1</sup>	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	<0,001
Pestycydy chloroorganiczne - beta-HCH	mg*kg <sup>-1</sup>	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	<0,001
Pestycydy chloroorganiczne - gamma-HCH	mg*kg <sup>-1</sup>	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	0,002
Pestycydy - związki nie chlorowe - carbaryl	mg*kg <sup>-1</sup>	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	0,013
Pestycydy - związki nie chlorowe - carbofuran	mg*kg <sup>-1</sup>	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	<0,001
Pestycydy - związki nie chlorowe - maneb	mg*kg <sup>-1</sup>	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.
Pestycydy - związki nie chlorowe - atrazin	mg*kg <sup>-1</sup>	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	0,003

Pozostałe właściwości	Jednostka	Rok				
		1995	2000	2005	2010	2015
Radioaktywność	Bq*kg <sup>-1</sup>	247	217	183	254	481
Przewodnictwo elektryczne właściwe	mS*m <sup>-1</sup>	2,2	2,3	3,9	3,52	4,02
Zasolenie	mg KCl*100g <sup>-1</sup>	5,8	6,1	10,4	9,3	10,61

Źródło: [https://www.gios.gov.pl/chemizm\\_gleb/index.php?mod=pomiary&p=385](https://www.gios.gov.pl/chemizm_gleb/index.php?mod=pomiary&p=385)

Na terenie Gminy Nisko przeważają gleby bielcowe o niskiej jakości, zawierające niewielką ilość składników pokarmowych. Około 76% użytków rolnych posiada odczyn kwaśny. Gleby najwyższej jakości znajdują się na terenie miasta Nisko, Zarzecza oraz Raławic.

Rysunek 74 Struktura użytkowania gruntów rolnych w podziale na obszary ( stan na dzień 31-12-2019)



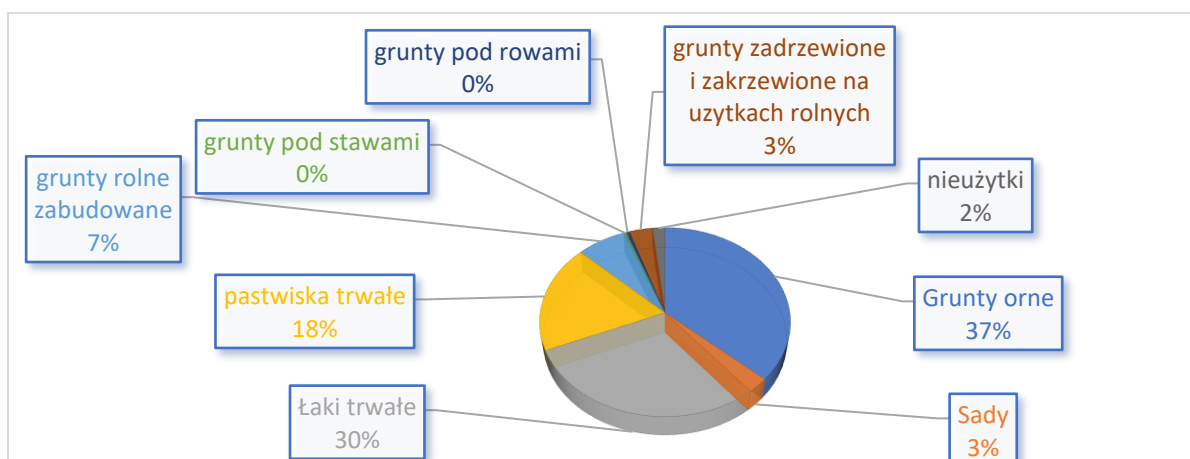
Źródło: Starostwo Powiatowe w Nisku, Wydział Geodezji i Gospodarki Gruntami;

Powyższy wykres prezentuje szczegółową strukturę użytkowania gruntów rolnych w podziale na obszar wiejski i obszar miejski.

Grunty orne na terenie Gminy Nisko na obszarze wiejskim stanowią 1633 ha, sady 17 ha, łąki trwałe 1068 ha, pastwiska trwałe 402 ha, grunty leśne 3850 ha, grunty zabudowane i zurbanizowane 415 ha oraz grunty pod wodami 125 ha.

Z analizy danych zawartych w obszarze miejskim wynika, że grunty rolne stanowią 597 ha, sady 41 ha, łąki trwałe 483 ha, pastwiska trwałe 301 ha, grunty leśne 3741 ha, grunty zabudowane i zurbanizowane 611 ha oraz grunty pod wodami 78 ha.

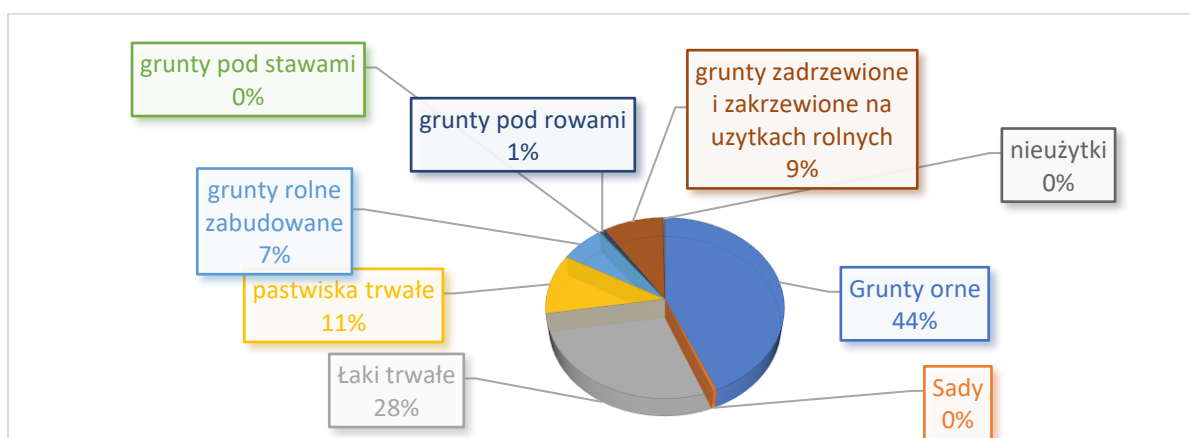
Rysunek 75 Struktura gruntów rolnych na terenie miejskim Gminy Nisko (stan na 31-12-2019)



Źródło: Starostwo Powiatowe w Nisku, Wydział Geodezji i Gospodarki Gruntami;

Powyższy wykres przedstawia strukturę gruntów rolnych na terenie miejskim Gminy Nisko. Z danych statystycznych wynika, że grunty orne stanowią ok. 37% jej powierzchni, sady 3%, łąki trwałe 30%, pastwiska trwałe 18%, grunty rolne zabudowane 7%, grunty pod stawami oraz grunty pod rowami 0%, grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych 3%.

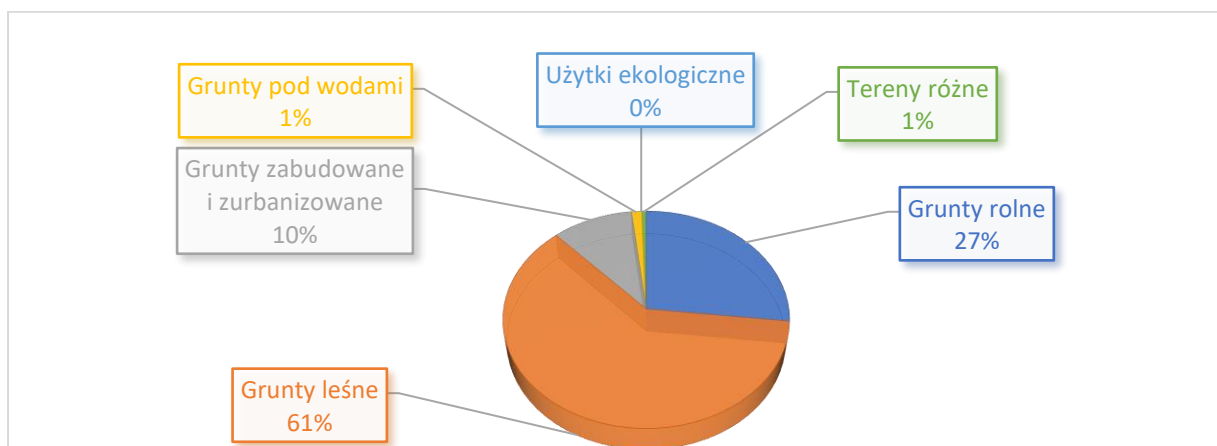
Rysunek 76 Struktura gruntów rolnych na terenie wiejskim Gminy Nisko (stan na 31-12-2019)



Źródło: Starostwo Powiatowe w Nisku, Wydział Geodezji i Gospodarki Gruntami;

Z analizy danych zawartych na wykresie powyżej wynika, że na terenie wiejskim Gminy Nisko grunty orne stanowią ok. 44% jej powierzchni, sady 0%, łąki trwałe 28%, pastwiska trwałe 11%, grunty rolne zabudowane 7%, grunty pod stawami 0%, grunty pod rowami 1%, grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych 9% oraz nieużytki 0%.

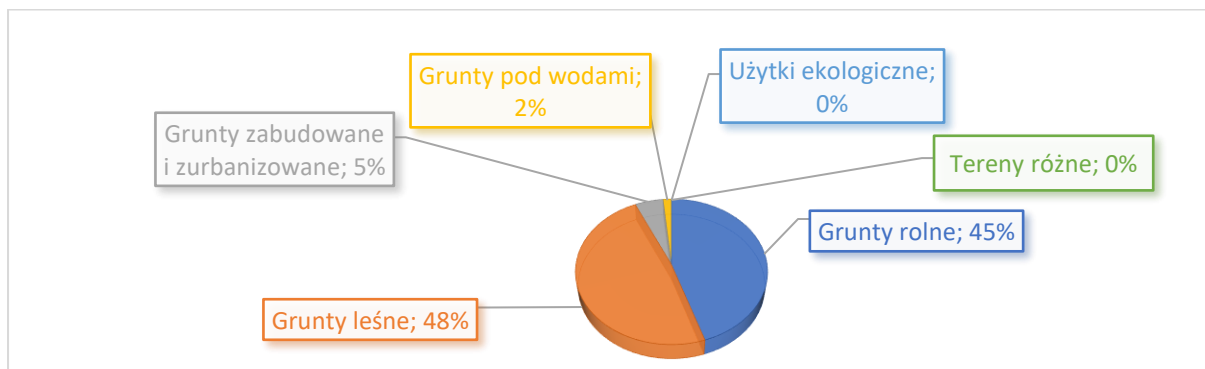
Rysunek 77 Struktura gruntów na terenie miejskim Gminy Nisko (stan na 31-12-2019)



Źródło: Starostwo Powiatowe w Nisku, Wydział Geodezji i Gospodarki Gruntami;

Jak wynika z powyższego wykresu, w strukturze użytków na terenie miejskim Gminy Nisko 61 % powierzchni stanowią grunty leśne, 27% grunty rolne, 10% grunty zabudowane, 1% grunty pod wodami, 1% tereny różne. Natomiast użytki ekologiczne stanowią 0%.

Rysunek 78 Struktura gruntów na terenie wiejskim Gminy Nisko (stan na 31-12-2019)



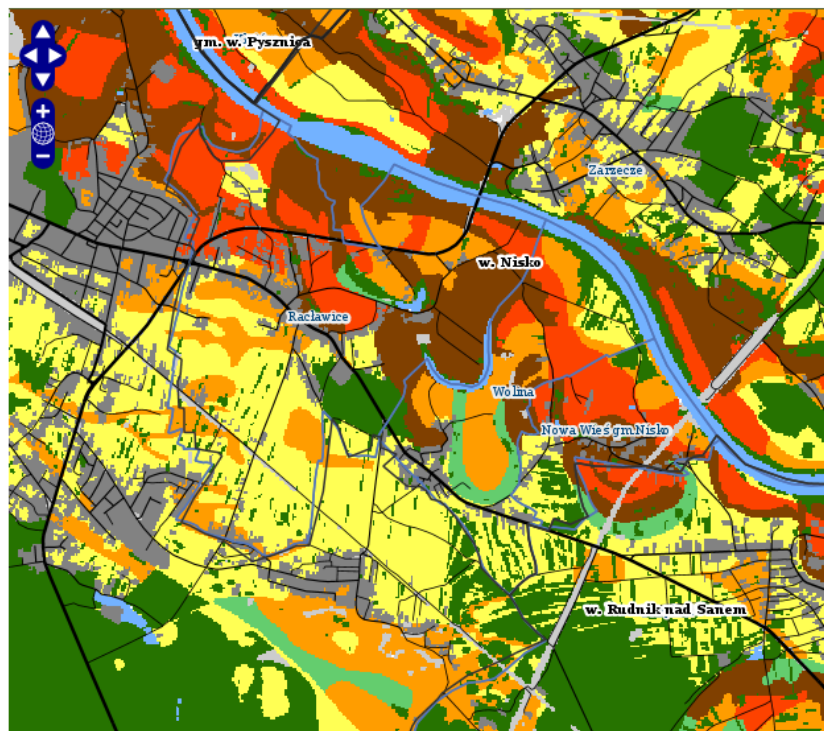
Źródło: Starostwo Powiatowe w Nisku, Wydział Geodezji i Gospodarki Gruntami;

Z danych statystycznych powyższego wykresu wynika, że w strukturze użytków na terenie wiejskim Gminy Nisko 48 % powierzchni stanowią grunty leśne, 45% grunty rolne, 5% grunty zabudowane, 2% grunty pod wodami, użytki ekologiczne 0% i tereny różne 0%.

Grunty rolne występują głównie na terenie sołectw: Nowosielec, Kończyce, Nowa Wieś, Raclawice. Największe powierzchnie użytków zielonych występują na terenie Miasta Nisko.

Rysunek 79 Mapa podatności gleb na suszę na terenie Gminy Nisko

### Mapa podatności gleb na suszę



#### Legenda

Kategoria gleby	
	Kategoria I - bardzo podatna
	Kategoria II - podatna
	Kategoria III - średnio podatna
	Kategoria IV - mało podatna

Obszary niekasyfikowane	
	Użytki rolne na glebach organicznych i pochodzenia organicznego
	Tereny komunikacyjne, nieużytki
	Wody
	Lasy, zadrzewienia
	Tereny zurbanizowane

[Komentarz do mapy kategorii glebowych](#)

Źródło: <http://www.susza.iung.pulawy.pl/mapa-kategorii/>

Na terenie Gminy Nisko zlokalizowane są zasoby naturalne stanowiące surowiec dla przemysłu ceramicznego i budowlanego. Do surowców tych możemy zaliczyć piaski wydymowe, piaski rzeczne, piaski i żwiry wodno-lodowcowe, gliny zwałowe, gliny rzeczne, a także ily trzeciorzędowe.

Złoża zatwierdzone przez Starostę Nizańskiego (stan na rok 31.07.2011r.):

- 1) złożo „Zarzecze-Kamień” – złożo surowca ilastego,
- 2) złożo „Zarzecze-Hawryły II” – gliny i ily,
- 3) złożo „Zarzecze I” – złożo surowca ilastego.

Istniejące, zatwierdzone obszary górnicze (stan na rok 31.07.2011r.):

- 1) OG Zarzecze-Kamień, pow. 1,915 ha,
- 2) OG Zarzecze Jamax, pow. 1,011 ha,
- 3) OG Zarzecze-Hawryły II, pow. 0,8291 ha.

Na terenie Gminy Nisko występują złoża kopalin pospolitych. Stwierdzono tu występowanie mieszanek żwirowo-piaskowych, kopalin ceglarskich, glin ceramiki budowlanej i pokrewnych.

Gmina Nisko położona jest w obrębie sandomierskiego regionu klimatycznego, który charakteryzuje się przewagą wpływów kontynentalnych. Lato, trwające około 95 dni, odznacza się wysokimi temperaturami oraz niewielką ilością opadów. Zima, trwająca około 92 dni, jest łagodna z umiarkowanymi opadami śniegu. Udział wiatru wiejącego z kierunku zachodniego stanowi 55% i jest on przeważającym. Na terenie Gminy Nisko średnia miesięczna temperatura w styczniu wynosi około -3,5oC, natomiast średnia miesięczna temperatura w lipcu kształtuje się na poziomie + 18oC. Średnia roczna suma opadów wynosi około 670 mm. Liczba pochmurnych dni w roku kształtuje się średnio na poziomie 110 dni.

Charakterystyczną cechą terenu Gminy Nisko są łagodne warunki pogodowe. Usytuowana jest ona w strefie klimatu nizin i kotlin podgórskich, która obejmuje swym zasięgiem Kotlinę Sandomierską. Teren Gminy usytuowany jest w najcieplejszym rejonie Polski. Z mapy rozkładu średnich temperatur z lat 1971-2000 wynika, iż ten wskaźnik osiągnął tu poziom około 7-8oC. Natomiast w 2019 r. odnotowano średnią temperaturę około 10-11oC. Średni opad z wielolecia na terenie Gminy Nisko wyniósł około 550 mm -600 mm. W 2019 r.

odnotowano podobną wartość w porównaniu do danych z wielolecia. W przypadku usłonecznienia zauważyć można, iż w 2019 r. odnotowano wyższe wartości tego parametru w porównaniu do danych z wielolecia. Usłonecznienie uzależnione jest głównie od zachmurzenia, im mniej dni pochmurnych tym usłonecznienie osiąga wyższe wartości. Okres wegetacyjny, czyli okres w którym ustalona średnia temperatura powietrza jest większa lub równa 5°C, na terenie Gminy Nisko trwa około 220 dni. Na terenie Kotliny Sandomierskiej przeważają wiatry zachodnie i południowo-zachodnie, a ich największe prędkości występują w okresach zimowych, jesiennych i wiosennych. Na terenie Gminy Nisko jak i w pozostałej części kraju obserwuje się ocieplenie klimatu. W Gminie Nisko występują korzystne warunki klimatyczne, które nie stanowią ograniczeń środowiskowych. Aby ograniczyć niekorzystne zmiany klimatu Gmina wdraża różnego rodzaju działania w ramach Planu gospodarki niskoemisyjnej.

W granicach Gminy Nisko występują następujące formy ochrony przyrody:

1. Obszar Natura 2000 Puszcza Sandomierska PLB180005;
2. Obszar Natura 2000 Dolina Dolnego Sanu PLH180020;
3. Obszar Natura 2000 Enklawy Puszczy Sandomierskiej PLH180055;

4. Pomniki przyrody:

Sosna wejmutka w parku miejskim Nr rejestru 289,

Jesion wyniosły na terenie gosp. „Sopot” Nr rejestru 291,

Klon pospolity w parku miejskim Nr rejestru 290,

Platan klonolistny w parku miejskim Nr rejestru 449,

Dąb szypułkowy w parku miejskim Nr rejestru 450,

Dąb szypułkowy Parafia Rzymsko-Katolicka Nr rejestru 638,

Dąb szypułkowy RCEZ Nr rejestru 639,

Zgrupowanie 182 dębów szypułkowych „Dębinka” Nr rejestru 640,

W miejscowości Raclawice-Waldekówka – dąb szypułkowy, Nr rejestru 293,

W miejscowości Raclawice rejon Sanepidu klon, Nr rejestru 292.

5. Użytki ekologiczne:

Teren bagna o powierzchni 1,5 ha,

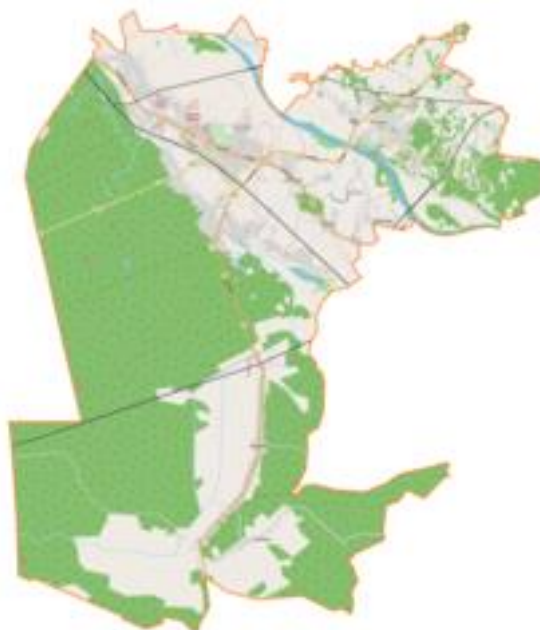
Teren podmokły o powierzchni 1,0 ha,

Bagno „Uroczyisko Bardo” o powierzchni 8,00 ha.

**Lasy zajmują około 52% całkowitej powierzchni gminy tj. 7 386,46 ha.** Wskaźnik ten jest jednym z wyższych w regionie. Występujące na terenie gminy kompleksy leśne to pozostałości dawnej Puszczy Sandomierskiej. Na terenie gminy Nisko występują głównie skupiska boru mieszanego, boru świeżego, boru mieszanego wilgotnego, a także boru wilgotnego. W drzewostanie leśnym dominuje sosna z domieszkami jodły, modrzewia i brzozy.

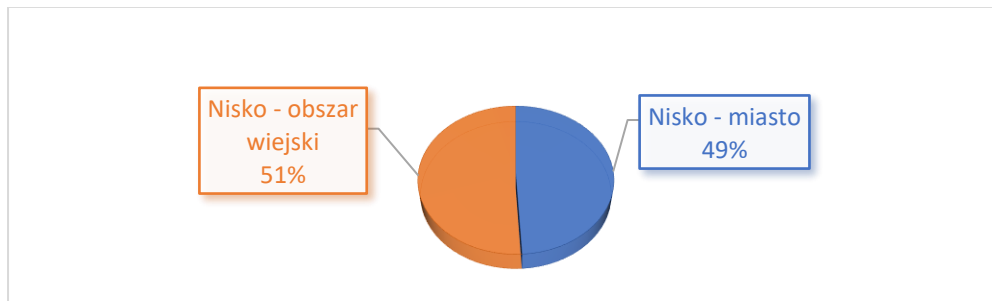
Poniższa mapa ukazuje pokrycie terenów leśnych w stosunku co do powierzchni Gminy Nisko.

Rysunek 80 Lasy na terenie Gminy Nisko



Źródło: dane UGiM Nisko;

Rysunek 81 Udział procentowy powierzchni lasów na terenie Gminy Nisko



Źródło: Dane GUS [BDL]

Powyższy wykres ukazuje, że na obszarach wiejskich i miejskich Gminy Nisko zaobserwować można porównywalny udział procentowy powierzchni lasów.

Większość terenu Gminy Nisko stanowi antropogeniczny krajobraz, znacznie przekształcony przez człowieka. Na walory krajobrazowe gminy składają się duże kompleksy leśne, w zachodniej części gminy, malownicza dolina Sanu z licznymi starorzeczami. W północno – zachodniej części mozaikowy krajobraz tworzą tereny upraw polowych, urozmaicony niewielkimi skupiskami terenów zalesionych. Ciekawy akcent krajobrazowy stanowią rozległe obszary użytków zielonych.

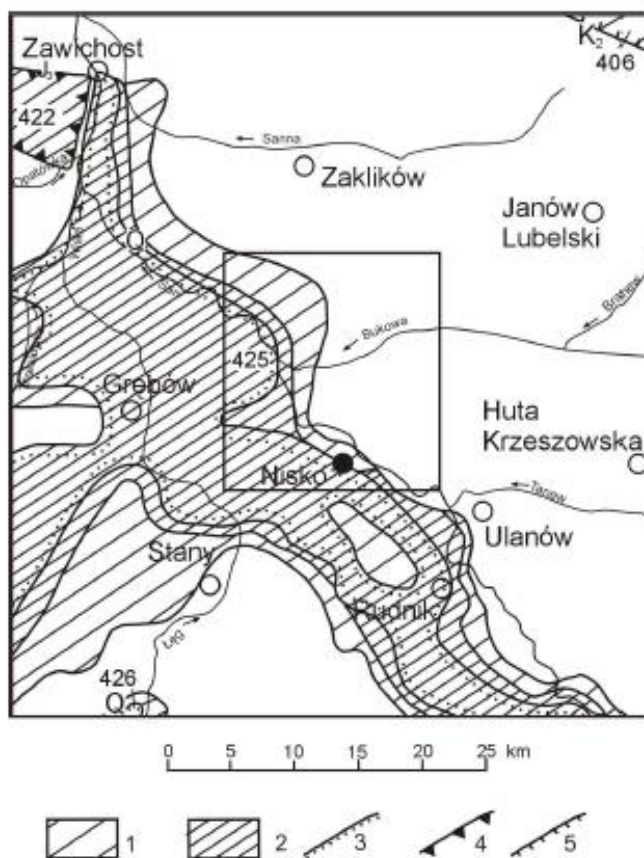
Teren Gminy Nisko odwadniany jest przez rzekę San oraz sieć drobnych cieków, które wpadają bezpośrednio do Sanu. Jednym z większych dopływów rzeki Sanu jest rzeka Barcówka. Wody będące wodami stojącymi na terenie omawianej Gminy to starorzeczka Sanu, występujące w obrębie jego doliny.

Na terenie Gminy Nisko poziom wodonośny zlokalizowany jest w obrębie piaszczysto-żwirowych utworów czwartorzędowych. Gmina Nisko znajduje się w obrębie jednego z Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, ustalonego decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (KDH 1/013/6037/97) z dnia 18.07.1997r., jest to zbiornik nr 425 Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów. Zbiornik obejmuje swoim zasięgiem tereny położone wzdłuż Sanu po jego zachodniej stronie. Brak jest danych na temat jakości wód podziemnych na



terenie Gminy Nisko. Choć wody podziemne są mniej podatne na zanieczyszczenia niż wody powierzchniowe, cały obszar zbiornika wymaga najwyższej ochrony (ONO).

Rysunek 82 Mapa głównych zbiorników wód podziemnych na terenie Gminy Nisko



Położenie arkusza Nisko na tle obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony, w skali 1:500 000 wg A. S. Kleczkowskiego (1990)

1 – obszar wysokiej ochrony (OWO), 2 – obszar najwyższej ochrony (ONO), 3 – granica GZWP w ośrodku porowym, 4 – granica GZWP w ośrodku szczelinowo – krasowym, 5 – granica GZWP w ośrodku szczelinowo – porowym  
Numer i nazwa GZWP, wiek urwotów wodonośnych: 406 – Niecka lubelska (Lublin), kreda górna (K<sub>2</sub>); 422 – Zbiornik Romanówka, jura górna (J<sub>1</sub>); 425 – Zbiornik Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów, czwartorzęd (Q); 426 – Dolina kopalna Kolbuszowa, czwartorzęd (Q)

Na terenie gminy występuje jeden zasadniczy poziom wodonośny w obrębie piaszczysto – żwirowych utworów czwartorzędowych. Zwierciadło wody tego poziomu stabilizuje się na głębokości od 1,5 do 4,5 m p.p.t. Uwzględniając zasięg występowania, wodonośność, zasobność, jakość wód oraz znaczenie dla gospodarki w kraju wydzielono GZWP. W obrębie jednego z nich znalazły się zasoby wód terenu gminy – jest to zbiornik Nr 425 Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów ustalony wraz ze strefą ochronną decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (KDH1/013/6037/97) z dnia 18.07.1997 r., gdzie wydajność potencjalna otworu studniowego wynosi około 70 m<sup>3</sup>/h i istnieje możliwość budowy dużych ujęć wody. Zbiornik swym zasięgiem obejmuje niemal cały teren gminy. Zasoby wód zbiornika ze względu na brak ciągłej warstwy izolacyjnej są słabo chronione przed przenikaniem zanieczyszczeń z powierzchni, czas migracji pionowej zanieczyszczeń wynosi 5 lat. Zgodnie z podziałem na jednolite części wód podziemnych (JCWPd) teren Gminy Nisko położony jest w obrębie jednostki PLGW2000119, PLGW2000120, PLGW2000135, PLGW2000136.

Zgodnie z informacjami zawartymi w „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” stan ilościowy i chemiczny ww. JCWPd oceniono jako dobry. Wody poziomu czwartorzędowego charakteryzuje niska sucha pozostałość zawierająca się w przedziale wartości 57 – 313 mg/dm<sup>3</sup>. Odczyn wód jest przeważnie w granicach pH = 5,8 – 7,5, tj. od słabo kwaśnego do słabo zasadowego. Twardość mieści się w przedziale od 0,6 do

5,4 mval/dm<sup>3</sup> (wody od bardzo miękkich do średnio twardych). Zawartość siarczanów jest niewielka i zawiera się w przedziale od 0 do 91 mg SO<sub>4</sub>/dm<sup>3</sup>. Chlorki również występują w niewielkich ilościach od kilku do maksymalnie 59 mg Cl/dm<sup>3</sup>. Podobnie fosforany występują najczęściej w ilościach od 0,08 do 0,31 mg HPO<sub>4</sub>/dm<sup>3</sup>.

### Sieć wodociągowo – kanalizacyjna i gazowa

#### Sieć wodno - kanalizacyjna

Zaopatrzenie w wodę na terenie Gminy Nisko realizuje Miejski Zakład Komunalny Sp. z o.o. z siedzibą w Nisku. MZK Sp. z o.o. obsługuje trzy wodociągi zlokalizowane w miejscowościach: Nisko, Zarzecze i Nowosielec. Wodociąg Nisko zaopatruje w wodę mieszkańców: Niska, Raclawic, Nowej Wsi i Woliny. Wodociąg Zarzecze zaopatruje w wodę mieszkańców Zarzecza. Wodociąg Nowosielec zaopatruje w wodę mieszkańców Nowosielca i Kończyc. Każdy z wodociągów składa się z ujęcia wody podziemnej oraz stacji uzdatniania wody SUW, z której woda rozprowadzana jest do sieci wodociągowej.

Na terenie Gminy Nisko zlokalizowane są trzy ujęcia wody oraz trzy eksploatowane stacje uzdatniania wody, które zasilają sieci wodociągowe. Stacje uzdatniania wody występujące na terenie Gminy Nisko:

1) Ujęcie wody, duża stacja uzdatniania wody zlokalizowana jest w mieście Nisko, przy ul. Szklarniowej. Stacja uzdatniania wody wybudowana została w latach 70-tych, pod potrzeby Państwowego Gospodarstwa Ogrodniczego. Modernizacja ww. stacji pod potrzeby komunalne miała miejsce w latach 1990-1993. Wydajność omawianej stacji uzdatniania wody to 160 m<sup>3</sup>/d, jej rolą jest zabezpieczenie wody dla miasta Niska oraz części sołectw Gminy Nisko. Eksploatacją ujęcia przy ul. Szklarniowej zajmuje się Miejski Zakład Komunalny w Nisku. Jest to jedyne aktualnie eksploatowane ujęcie wody na terenie miasta. Mieszkańców ul. Zasanie w wodę zaopatruje ujęcie w Pysznicy.

2) Ujęcie wody, Stacja Uzdatniania Wody w Zarzeczu – ujęcie w Zarzeczu zaopatruje w wodę miejscowość Zarzecze wraz z przyległymi przysiółkami.

3) Ujęcie wody, Stacja Uzdatniania Wody w Nowosielcu – ujęcie w Nowosielcu zaopatruje w wodę miejscowość Nowosielec i Kończyce.

Miasto Nisko jest skanalizowane częściowo. Na terenie Gminy Nisko rozdzielcza sieć wodociągowa ma długość 186,6 km oraz posiada 3732 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (stan 31-12-2018). Sieć kanalizacyjna ma długość 156,8 km, a do sieci podłączonych jest 3381 budynków mieszkalnych. Liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej to 17 643 mieszkańców (z czego 12 224 to mieszkańcy miasta). W 2018 roku zużycie wody na terenie gminy wyniosło 41,1 m<sup>3</sup> na mieszkańca gminy. Liczba odprowadzonych ścieków wynosi 540 dam<sup>3</sup>. Oczyszczalnia ścieków, do której odprowadzane są nieczystości płynne z terenu całej gminy, znajduje się w Nisku przy ul. Kościuszki.

Rysunek 83. Poziom zwodociągowania, skanalizowania i gazyfikacji gminy

Nazwa	wodociąg										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	zmiana
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	pp
<b>Nisko</b>	60,9	61,2	62,3	63,1	64,0	77,0	77,7	78,4	78,6	78,7	<b>17,8</b>
<b>Nisko - miasto</b>	67,1	67,2	68,8	69,6	70,6	77,7	78,6	79,3	79,5	79,6	<b>12,5</b>
<b>Nisko - obszar wiejski</b>	47,0	47,8	47,9	48,7	49,6	75,5	75,8	76,4	76,5	76,8	<b>29,8</b>
Nazwa	kanalizacja										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
<b>Nisko</b>	50,9	51,2	53,4	54,5	56,4	69,1	70,6	72,1	72,4	72,8	<b>21,9</b>
<b>Nisko - miasto</b>	68,2	68,4	69,1	69,6	71,3	81,2	81,9	82,9	83,2	83,3	<b>15,1</b>

<b>Nisko - obszar wiejski</b>	12,2	12,7	18,5	21,2	23,6	42,5	45,8	48,4	48,8	50,0	<b>37,8</b>
<b>Nazwa</b>	gaz										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
<b>Nisko</b>	78,0	77,9	77,9	75,8	75,3	74,7	74,7	74,5	74,5	74,8	<b>-3,2</b>
<b>Nisko - miasto</b>	81,6	81,5	81,5	81,9	81,2	80,5	80,6	80,4	80,4	80,5	<b>-1,1</b>
<b>Nisko - obszar wiejski</b>	69,9	70,0	69,7	62,3	62,2	62,0	61,9	61,7	61,6	62,2	<b>-7,7</b>

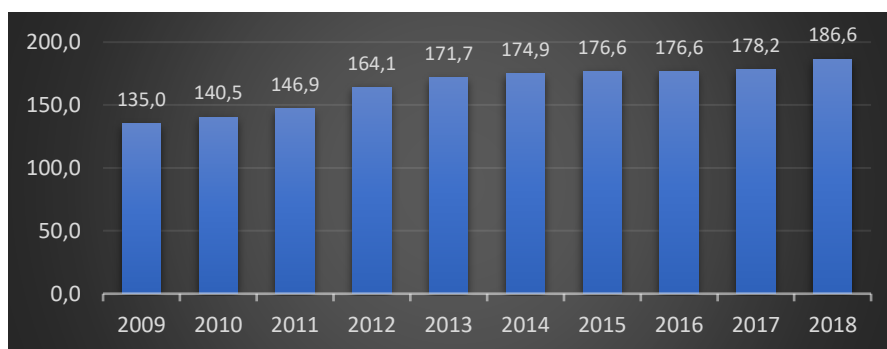
Źródło: GUS BDL;

Pod względem dostępności mieszkańcy Niska w największym stopniu mogą korzystać z sieci wodociągowej, 78,7% mieszkańców posiada dostęp do sieci wodociągowej. Oczywiście jest to udział niewystarczający, podstawowym założeniem Gminy jest zwodociągowanie całego obszaru gminy. W okresie analizowanym Gmina poczyniła wiele inwestycji, w szczególności na obszarze wiejskim, na którym dzisiaj poziom dostępności zbliżony jest do poziomu na terenie miasta. Niestety nawet na obszarze miejskim ponad 20% mieszkańców nie posiada dostępu do wodociągu. Jest to istotny problem rozwojowy miasta.

Mieszkańcy gminy w dobrym stopniu mają zapewniony dostęp do sieci gazowej, w roku 2018 74,8% mieszkańców korzystało z sieci gazowej, z czego aż 80,5% są to mieszkańcy miasta.

Na trzecim miejscu znajduje się dostępność do sieci kanalizacyjnej, w roku 2018 – 72,8% mieszkańców gminy korzystało z sieci kanalizacyjnej, podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej jest to poziom niezadawalający, docelowo Gmina planuje skanalizowanie całego obszaru gminy, w szczególności obszarów perspektywicznych na terenie miasta i w otoczeniu miasta. Na terenie miasta 83,3% mieszkańców miało dostęp do kanalizacji, na terenie wiejskim już jednak tylko 50%. Pozytywnym elementem analizy jest zdecydowana poprawa gospodarki ściekowej w okresie ostatnich 10 lat, z poziomu 50,9% skanalizowania, zwiększono dostępność do 72,8%.

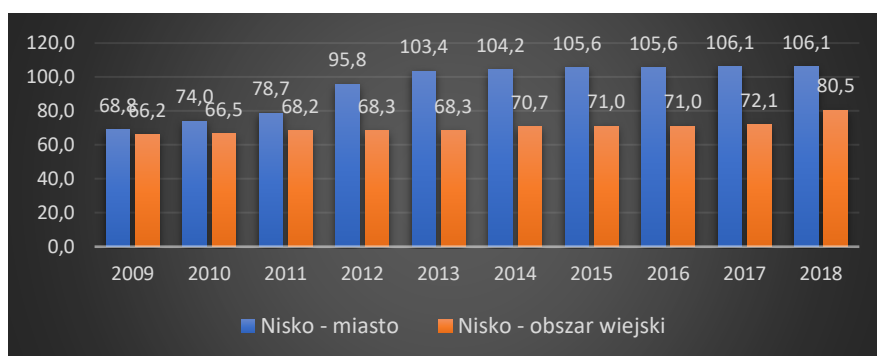
Rysunek 84 Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej na terenie Gminy Nisko



Źródło: Dane GUS [BDL]

Powyższa tabela potwierdza rozwój sieci wodociągowej w oparciu o wzrost długości czynnej sieci wodociągowej, które zwiększyła się w okresie 2009 – 2018 o 38%.

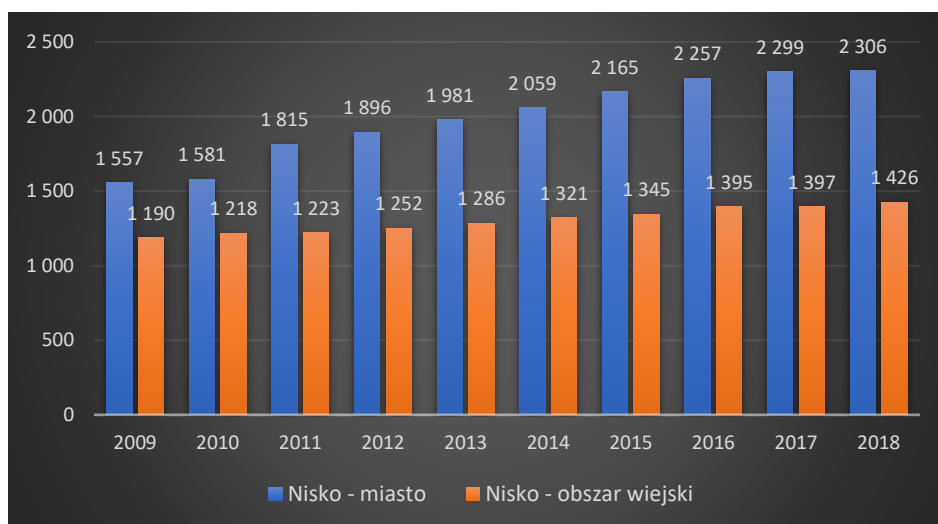
Rysunek 85 Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej w podziale na obszar



Źródło: Dane GUS [BDL]

W świetle powyższych danych zaobserwować można, że długość sieci wodociągowej rozdzielczej na obszarze wiejskim rosła w niższym tempie niż na terenie miasta.

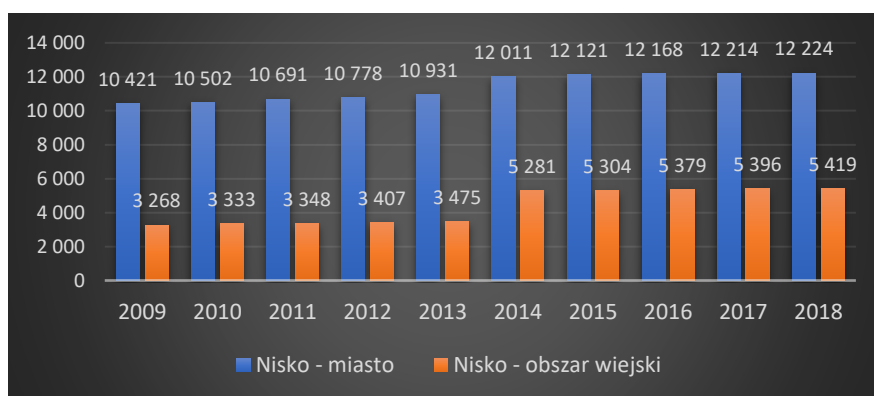
Rysunek 86 Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w podziale na obszar



Źródło: Dane GUS [BDL]

Wraz ze wzrostem sieci rosła liczba przyłączy, zdecydowanie szybciej na terenie miasta, niż na terenie wiejskim.

Rysunek 87 Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w podziale na obszar

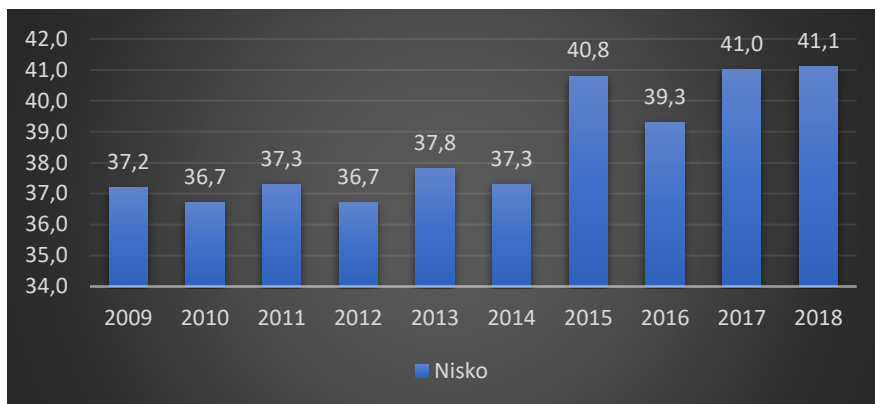


Źródło: Dane GUS [BDL]

Wzrost liczby przyłączy związany był również ze wzrostem liczby odbiorców sieci. Jak wynika z powyższego wykresu zaobserwować można dwa etapy wzrostu liczby osób korzystających z sieci wodociągowej, tj. I etap

2009-2013, II etap 2014-2018. Pomiędzy rokiem 2013 a 2014 zaobserwować można wzrost zarówno na obszarze miejskim jak również wiejskim.

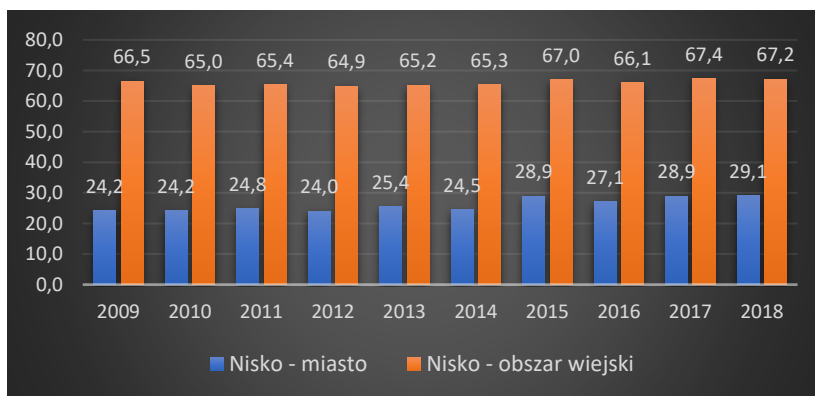
Rysunek 88 Zużycie wody w m<sup>3</sup> na 1 mieszkańca na terenie Gminy Nisko



Źródło: Dane GUS [BDL]

Jak pokazuje powyższy wykres zużycie wody w m<sup>3</sup> na 1 mieszkańca od 2015 wzrosło i utrzymuje się na tym podobnym poziomie w ostatnich latach. Wzrost zużycia wody wynika również z podniesionej zamożności mieszkańców.

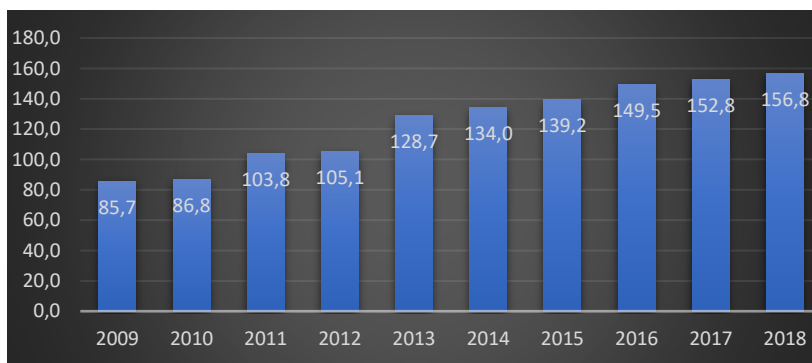
Rysunek 89 Zużycie wody w m<sup>3</sup> na 1 mieszkańca w podziale na obszar



Źródło: Dane GUS [BDL]

W kontekście powyżej wymienionej analizy można stwierdzić, że zużycie wody w m<sup>3</sup> na 1 mieszkańca na obszarze wiejskim jest dwukrotnie większe niż na obszarze miejskim. Związane to może być z wykorzystywaniem wody do podlewania ogródków i terenów zielonych.

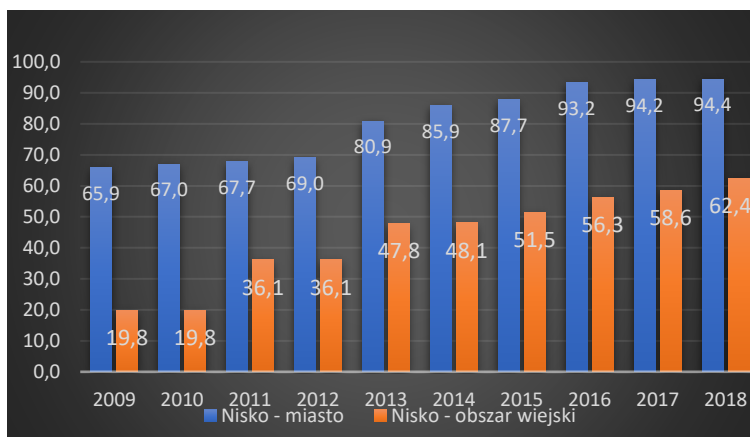
Rysunek 90 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Nisko



Źródło: Dane GUS [BDL]

Z danych umieszczonych na wykresie wynika jednoznacznie że długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Nisko na przełomie 10-lat uległa wydłużeniu o około 55%.

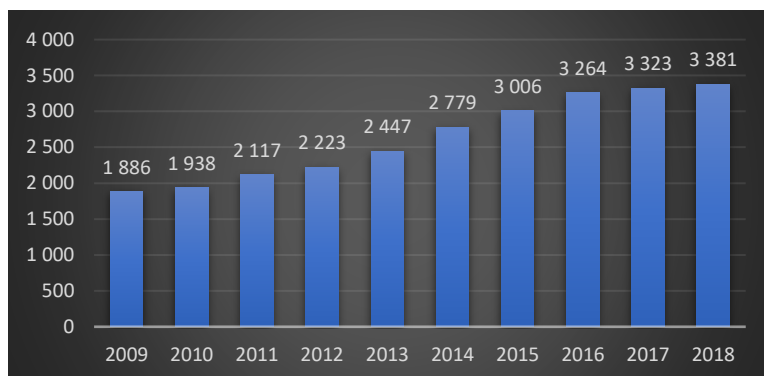
Rysunek 91 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w podziale na obszar



Źródło: Dane GUS [BDL]

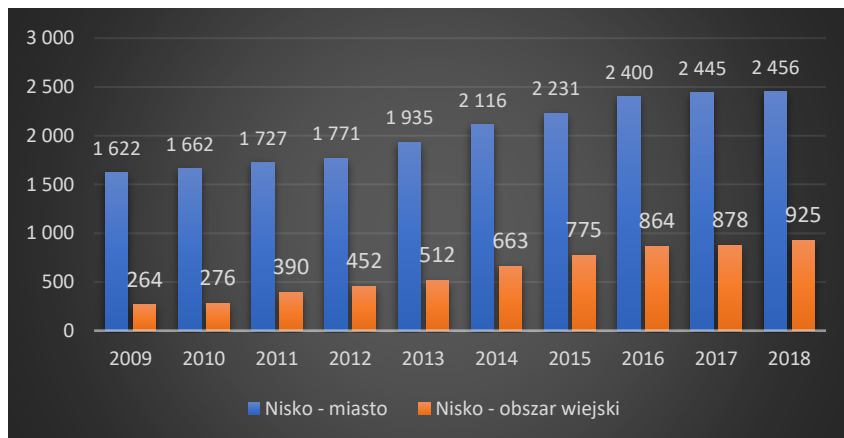
Z analizy powyższego wykresu można wnioskować, że długość czynnej sieci kanalizacyjnej w podziale na obszarze miejskim i wiejskim wzrasta równomiernie.

Rysunek 92 Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania na terenie Gminy Nisko



Źródło: Dane GUS [BDL]

Rysunek 93 Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w podziale na obszar

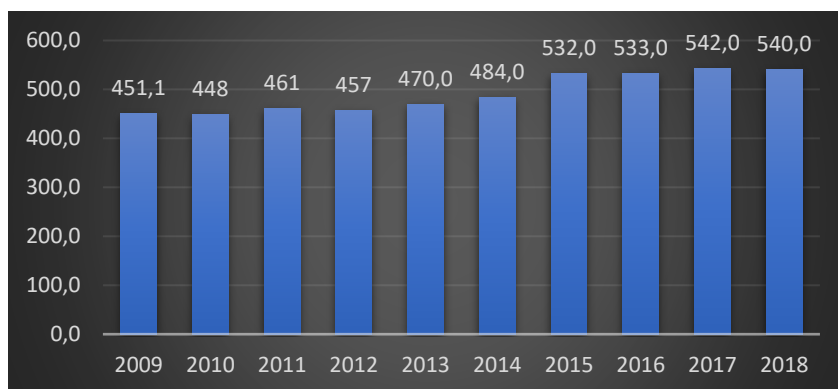


Źródło: Dane GUS [BDL]

Przedstawiony wzrost przyłączy kanalizacyjnych potwierdza rozwój gminy w obszarze sieci kanalizacyjnej. Tempo rozwoju jest podobne zarówno na terenie miejskim, jak również wiejskim.

Na terenie Gminy Nisko zlokalizowana jest jedna oczyszczalnia ścieków, jest to Miejska Oczyszczalnia Ścieków w Nisku przy ulicy Kościuszki. Mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków uruchomiona została w 1997 r. Opisywana oczyszczalnia ścieków jest obiektem o wysokim standardzie wyposażenia, wysokim stopniu redukcji zanieczyszczeń, zautomatyzowanym procesem technologicznym. Przepustowość oczyszczalni to 7 147 m<sup>3</sup>/d. Oczyszczalnia zabezpiecza aktualne potrzeby odbioru ścieków z terenu Gminy Nisko. Oczyszczone ścieki trafiają do rzeki San. Powstające osady ściekowe wykorzystywane są do uprawy roślin, które nie są przeznaczone do spożycia.

Rysunek 94 Ścieki oczyszczone odprowadzone w dam<sup>3</sup> z terenu Gminy Nisko



Źródło: Dane GUS [BDL]

Na powyższym wykresie można zauważyć, że ścieki oczyszczone odprowadzane z terenu Gminy Nisko w okresie ostatnich 4 lat utrzymują się na zbliżonym poziomie. W roku 2018 oczyszczono 540 dam<sup>3</sup> ścieków. Przedstawiony wykres pokazuje również strukturę zmian, jakie zaszły w obszarze gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy, wzrost liczby przyłączy wiąże się również ze wzrostem ilości oczyszczanych ścieków, do czego wymaga jest praca oczyszczalni ścieków.

### Sieć gazowa

Rozwój sieci gazowej niesie ze sobą wymierne korzyści dla samorządów, gmin, przedsiębiorców i lokalnej społeczności. Wyrównuje różnice w rozwoju gospodarczym i zwiększa dochody miast z tytułu odprowadzanych podatków od nieruchomości np. od zrealizowanych inwestycji gazowych i opłat za umieszczenie w pasach drogowych gazociągów. To szansa na powstanie nowoczesnych fabryk, które muszą mieć dostęp do sieci gazowej. To również wsparcie rozwoju budownictwa jedno i wielorodzinnego, gdyż zasilanie urządzeń domowych paliwem gazowym to wygoda i komfort. Gaz ziemny jest tanim, bezpiecznym i wygodnym w użyciu paliwem. Od lat jest wykorzystywany w gospodarstwach domowych, nie tylko do ogrzewania i gotowania, ale coraz częściej również do klimatyzacji, a nawet jako źródło energii elektrycznej. Gaz ziemny jest przyjazny środowisku - korzystanie z niego przyczynia się do ograniczenia problemu smogu i tym samym poprawia jakość powietrza.

Poniżej za pomocą tabel przedstawione zostaną dane dotyczące długości sieci gazowej, ilości czynnych przyłączy do budynków, odbiorców gazu, a także jego zużycia.

Tabela 107. Długość sieci gazowej ogółem dla gminy Nisko w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Sieć gazowa		
	Gmina Nisko	Miasto	Obszar wiejski

Długość czynnej sieci ogółem [m]	203635	110835	92800
Długość czynnej sieci przesyłowej [m]	30200	17149	13051
Długość czynnej sieci rozdzielczej [m]	173435	93686	79749
Długość czynnej sieci ogółem w km na 100 km <sup>2</sup>	143,0	181,8	114

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując powyższą tabelę możemy zauważyć, że rozkład dostępu do gazu na obszarze wiejskim i w mieście jest do siebie zbliżony. Z danych GUS wynika, że długości czynnych sieci przesyłowej i rozdzielczej w ostatnim okresie rozwinęła się w niewielkim stopniu. W przypadku sieci przesyłowej procentowy wzrost w okresie 2013- 2018 wynosił 1,3%, sieci rozdzielczej 13%. Dla porównania, wartości te dla województwa podkarpackiego wynosiły odpowiednio -1,5% oraz 7,3%. Jak widać, wartości te są niższe w porównaniu z gminą Nisko. Długość czynnej sieci ogółem w km na 100km<sup>2</sup> dla gminy Nisko jest również wyższa od wskaźnika dla województwa podkarpackiego i wynosi 143 przy 112,9, co wskazuje na dobrą dostępność mieszkańców do sieci gazowej.

W dalszej analizie poddane zostaną wartości czynnych przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieskalnych, odbiorców gazu a także zużycia gazu.

Tabela 108. Przyłącza, odbiorcy a także zużycie gazu w gminie Nisko w 2018 roku

Wyszczególnienie	Sieć gazowa		
	Gmina Nisko	Miasto	Obszar wiejski
Czynne przyłącza do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieskalnych)	4475	2800	1675
Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych	4341	2690	1651
Odbiorcy gazu	5386	4138	1248
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	1390	1013	377
<b>Zużycie gazu w MWh</b>	<b>30643,6</b>	<b>23335,6</b>	<b>7308</b>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując powyższą tabelę możemy zauważyć, że zdecydowana większość czynnych przyłączy należy do budynków mieszkalnych (stanowi ona 97% ogółu, i jest zbliżona do wartości dla województwa podkarpackiego). Liczba odbiorców gazu w gminie w roku 2018 wynosiła 5386, z czego 26% mieszkańców wykorzystywało ten surowiec do ogrzewania mieszkań. Dla porównania, dla województwa podkarpackiego wartość ta jest wyższa i wynosi 37 %, co wskazuje, iż mieszkańcy gminy Nisko w głównej mierze wykorzystują gaz do przygotowania posiłków i c.w.u.

### Jakość powietrza

Głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego są:

- przemysł,
- spalanie paliwa stałego (węgiel, miał koksowy, koks),
- spalanie odpadów w piecach indywidualnych gospodarstw domowych,
- emisja niezorganizowana z kopalń (głównie pyły).



W okresie zimowym wzrasta emisja pyłów i zanieczyszczeń spowodowanych spalaniem paliw stałych w kotłowniach indywidualnych i indywidualnych piecach centralnego ogrzewania. Negatywny wpływ na jakość powietrza atmosferycznego mają lokalne kotłownie pracujące na potrzeby centralnego ogrzewania, a także małe przedsiębiorstwa spalające węgiel w celach grzewczych lub technologicznych. Brak urządzeń oczyszczania bądź odpylania gazów spalinowych powoduje, iż całość wytwarzanych zanieczyszczeń trafia do powietrza atmosferycznego. Niska sprawność i efektywność technologii spalania są poważnym źródłem emisji zanieczyszczeń. Co więcej, głównym paliwem w sektorze gospodarki komunalnej jest węgiel, często zawierający znaczne ilości siarki. Rodzaje oraz źródła zanieczyszczeń powietrza zestawiono w poniższej tabeli.


Rodzaje oraz źródła zanieczyszczeń powietrza.

- Pył ogółem - spalanie paliw, unoszenie pyłu w powietrzu;
- SO<sub>2</sub> (dwutlenek siarki) - spalanie paliw zawierających siarkę;
- NO (tlenek azotu) - spalanie paliw;
- NO<sub>2</sub> (dwutlenek azotu) - spalanie paliw, procesy technologiczne;
- NO<sub>x</sub> (suma tlenków azotu) - sumaryczna emisja tlenków azotu;
- CO (tlenek węgla) - produkt niepełnego spalania;
- O<sub>3</sub> (ozon) - powstaje naturalnie oraz z innych zanieczyszczeń będących utleniaczami;
- Amoniak, metan - transport, produkcja rolna, produkty spalania.

Na terenie Gminy Nisko występuje jedno stanowisko pomiarowe monitoringu powietrza w województwie podkarpackim. Wykonywane pomiary dotyczą stężeń SO<sub>2</sub>, NO<sub>2</sub>, PM<sub>10</sub>, PM<sub>2.5</sub>, stężenia metali i bezno(α)piranu w pyłe PM<sub>10</sub>.

Rysunek 95 Stanowisko pomiarowe monitoringu powietrza w województwie podkarpackim – Nisko).

Informacje podstawowe	
Kod krajowy	PkNiskoSzklA
Kod międzynarodowy	PL0276A
Strefa	strefa podkarpacka
Nazwa stacji	Nisko-Szklarniowa-WIOS
Adres	Nisko, Szklarniowa
Wsp. WGS84	Φ 50,529892 λ 22,112467



Opis stanowiska pomiarowego znajduje się w poniższej tabeli.

Zanieczyszczenie	Czas uśredniania	Typ pomiaru
ozon	1-godzinny	ciągły (automatyczny)
benzo(a)piren w PM <sub>10</sub>	24-godzinny	codzienny
tlenek węgla	1-godzinny	ciągły (automatyczny)
dwutlenek azotu	1-godzinny	ciągły (automatyczny)
tlenki azotu	1-godzinny	ciągły (automatyczny)
pył zawieszony PM <sub>10</sub>	24-godzinny	codzienny
pył zawieszony PM <sub>10</sub>	1-godzinny	ciągły (automatyczny)
pył zawieszony PM <sub>2.5</sub>	1-godzinny	ciągły (automatyczny)

Źródło: [http://powietrze.gios.gov.pl/pjp/current/station\\_details/info/659](http://powietrze.gios.gov.pl/pjp/current/station_details/info/659)

Podczas analizy wyników badań przeprowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, pod uwagę brano wyniki dotyczące strefy podkarpackiej, do której zalicza się obszar Gminy Nisko. Wnioski wynikające z analizy zawarto poniżej.

Średnioroczne stężenia SO<sub>2</sub> na terenie województwa podkarpackiego kształtowały się w przedziale 4,8 – 12,1 µg/m<sup>3</sup>. Dla Gminy Nisko średnioroczne stężenie SO<sub>2</sub> wynosiło 9,2 µg/m<sup>3</sup>, stężenie średniodobowe SO<sub>2</sub> wyniosło 68,4 µg/m<sup>3</sup>, natomiast stężenie jednogodzinne SO<sub>2</sub> wyniosło 194,1 µg/m<sup>3</sup> (55,5% normy). W całej strefie (a w tym na terenie Gminy Nisko) nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnych norm.

Średnioroczne stężenia NO<sub>2</sub> na terenie województwa podkarpackiego kształtowały się w przedziale 8,7- 29,8 µg/m<sup>3</sup> (21,8 – 74,5% normy). Dla Gminy Nisko średnioroczne stężenie NO<sub>2</sub> wynosiło 30 µg/m<sup>3</sup>, natomiast stężenie jednogodzinne SO<sub>2</sub> wyniosło 156,2 µg/m<sup>3</sup> (78,1% normy). W całej strefie (a w tym na terenie Gminy Nisko) nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnych norm.

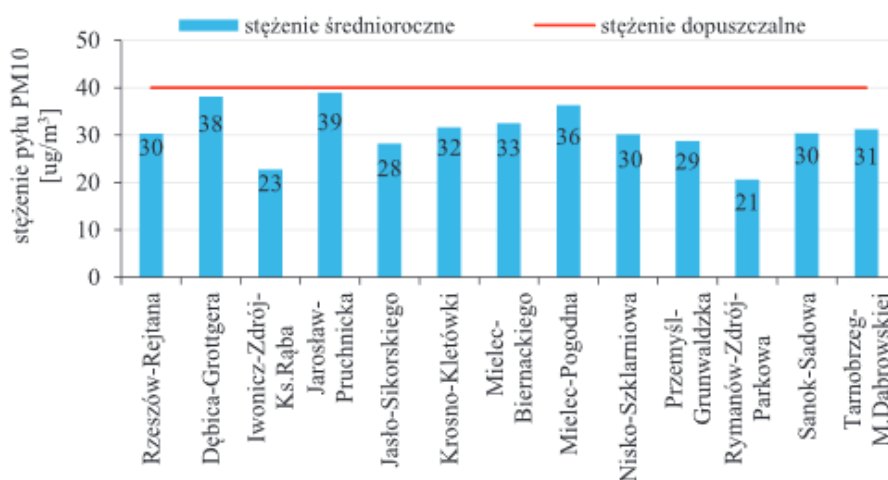
W ocenie jakości powietrza w województwie podkarpackim w zakresie tlenku węgla strefa podkarpacka zaliczona została do klasy A. W całej strefie (a w tym na terenie Gminy Nisko) nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnych norm.

Stężenie średnioroczne pyłu PM<sub>10</sub> w roku 2017 wyniosło 30 µg/m<sup>3</sup> co stanowi 75 % wartości dopuszczalnej. W zakresie stężeń dobowych pyłu PM<sub>10</sub> dla stacji pomiarowej w Nisku, w wyniku modelowania stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej ilości przekroczeń tychże stężeń które zostały przekroczone 43 razy (43 dni) w roku co stanowi 169 % wartości dopuszczalnej częstości przekroczeń. Na poniższych wykresach<sup>2</sup> przedstawiono wartości stężeń pyłu PM<sub>10</sub> zmierzone min. w stacji pomiarowej w Nisku oraz dopuszczalną wartość przekroczeń stężeń dobowych.

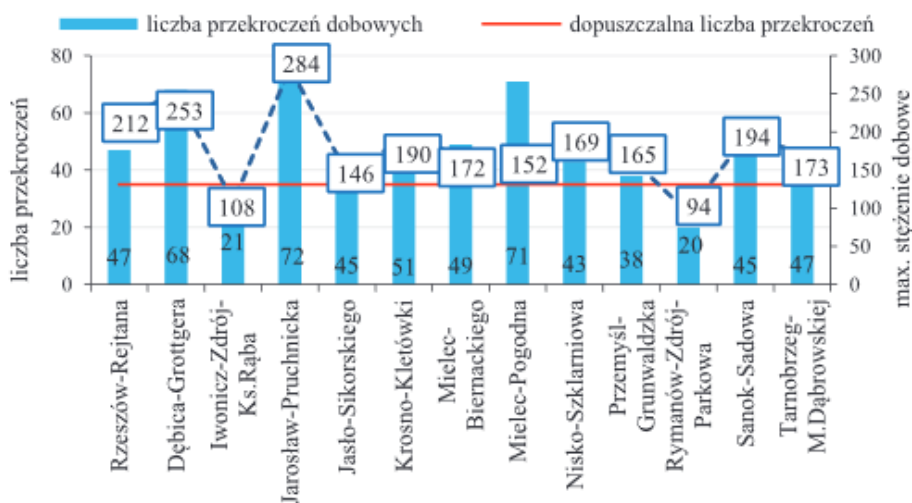
---

<sup>2</sup> Dane: WIOŚ Rzeszów

Rysunek 96. Stężenia pyłu PM10 i przekroczenia dobowe (WIOŚ Rzeszów Raport o stanie środowiska w r. 2017

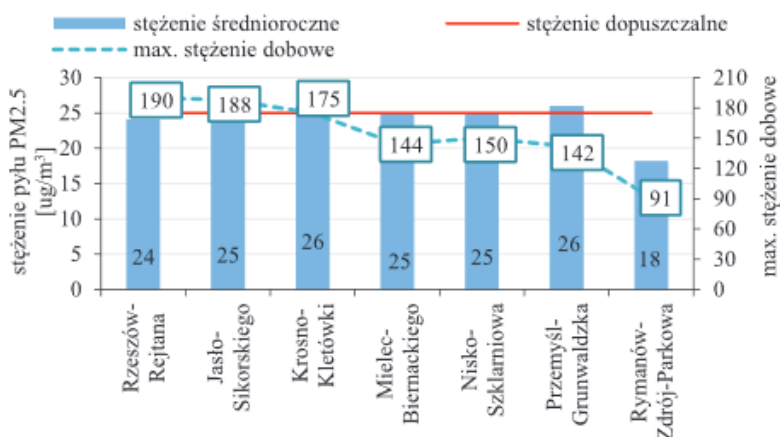


Rys. 1.2.5. Średnioroczne stężenia pyłu zawieszonego PM10 na stanowiskach pomiarowych w województwie podkarpackim w 2017 r. [41]



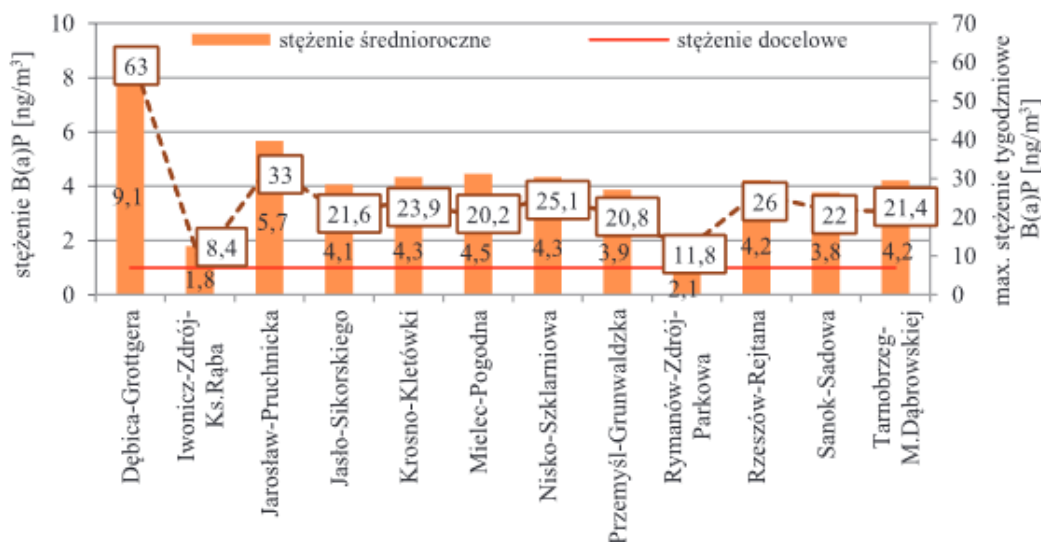
Stężenie średniodobowe pyłu PM2,5 wyniosło 25  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  co stanowi 150 % wartości dopuszczalnej. Na poniższym wykresie przedstawiono wartości stężeń pyłu PM2,5 zmierzone min. w stacji pomiarowej w Nisku.

Rysunek 97. Stężenie pyłu PM2,5 i przekroczenia dobowe



Dla stacji pomiarowej w Nisku stężenie średnioroczne benzo(a)piranu w pyle PM10 wyniosło 4,3  $\text{ng}/\text{m}^3$  co stanowi 430 % wartości docelowej wynoszącej 1  $\text{ng}/\text{m}^3$ .

Rysunek 98. Stężenie benzo(a)pirenu



Jak widać problemem w zakresie zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego na terenie gminy i miasta Nisko jest stężenie zapylenia utrzymujące się niewiele poniżej wartości dopuszczalnej dla pyłu PM10 i przekraczające wartość dopuszczalną dla pyłu PM2,5. Jednak największym problemem jest zanieczyszczenie powietrza benzo(a)pirenem które stanowi 430% wartości docelowej. Warto jednak zauważyć, że wysokie wartości stężenia benzo(a)pirenu były notowane w sezonie grzewczym, a w okresie letnim w większości były niższe od wartości docelowej wynoszącej 1 ng/m<sup>3</sup>. Pozwala to na stwierdzenie, że źródłem zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego benzo(a)pirenem w gminie i mieście Nisko jest tzw. emisja powierzchniowa, która pochodzi z niskich emitorów odprowadzających do atmosfery produkty spalania z palenisk domowych i lokalnych kotłowni. Stosowanie w gospodarstwach domowych niskosprawnych i przestarzałych urządzeń i instalacji grzewczych, ich zły stan techniczny, nieprawidłowa eksploatacja i zły stan techniczny przewodów kominowych, pogarsza parametry emisji zanieczyszczeń. Dodatkowo spalanie w domowych kotłach i piecach paliw złej jakości (np. węgiel o niskich parametrach grzewczych) oraz odpadów produkowanych w gospodarstwach domowych (w tym w szczególności gum, tworzyw sztucznych, itp.) powoduje emisję do atmosfery niebezpiecznych substancji min. benzo(a)pirenu.

Spalania paliw stałych takich jak drewno czy węgiel jest również źródłem emisji zapylenia. Zgodnie ze wskaźnikami emisji zanieczyszczeń ze spalania paliw opublikowanymi przez Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami, emisja zapylenia w przypadku spalania drewna lub węgla może wynosić nawet 8 kg pyłu z 1 tony spalonego paliwa (w zależności od zawartości popiołu). Tak więc, zważywszy na to, że na terenie gminy i miasta Nisko jest zlokalizowanych wiele budynków jednorodzinnych, stwierdza się, że instalacje grzewcze tych budynków mają istotny wpływ na podwyższone stężenie zapylenia w powietrzu w sezonie grzewczym.

Oddziaływanie na środowisko niesie ze sobą również emisja komunikacyjna, która najbardziej odczuwalna jest w pobliżu dróg charakteryzujących się dużym natężeniem ruchu kołowego. W przypadku Gminy Nisko są to:

- DK nr 19, relacji Lublin – Rzeszów (długość na terenie Gminy Nisko 19,074 km),
- DK nr 77, relacji Lipnik – Przemysł (długość na terenie Gminy Nisko 9,093 km),
- Droga wojewódzka nr 858, relacji Zarzecze – Szczebrzeszyn (długość na terenie Gminy Nisko 5,216 km),
- Droga wojewódzka nr 872, relacji Łoniów – Nisko, (długość na terenie Gminy Nisko 5,596 km),
- Drogi powiatowe i gminne.

Głównymi zanieczyszczeniami emitowanymi w związku z ruchem samochodowym należą:

- tlenek i dwutlenek węgla,
- węglowodory,
- tlenki azotu,

- pyły zawierające metale ciężkie,
- pyły ze ścierania się nawierzchni dróg i opon samochodowych.

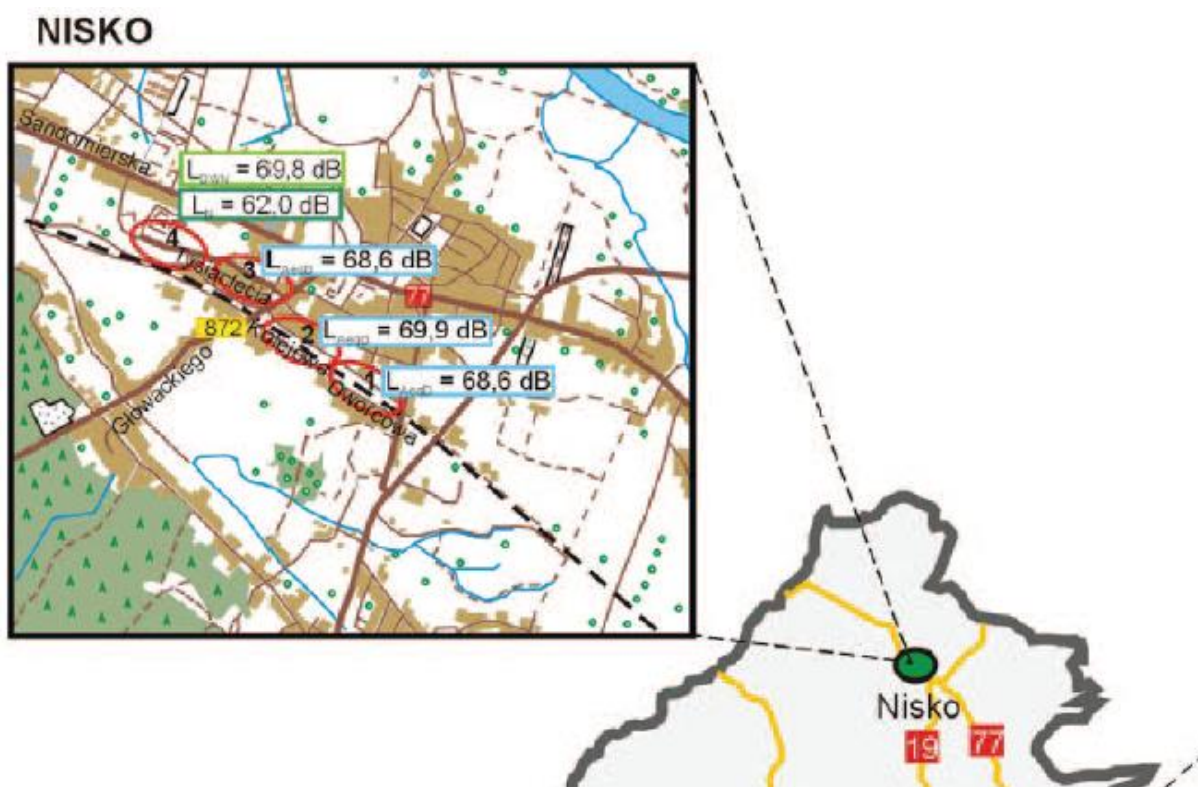
Gwałtowny rozwój transportu, przejawiający się wzrostem ilości samochodów na drogach oraz aktualny stan i infrastruktury dróg spowodował, iż transport może być uciążliwy dla środowiska naturalnego.

W przypadku substancji toksycznych emitowanych przez silniki pojazdów do atmosfery, źródła te trudno zinventaryzować pod kątem emisji zanieczyszczeń, gdyż zwykle nie ma dla nich materiałów sprawozdawczych.

### Hałas

Stan akustyczny Gminy Nisko możemy ocenić na podstawie badań przeprowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie w 2011 r., który realizował program monitoringu hałasu w ramach trzyletniego cyklu pomiarowego ustalonego na lata 2010-2012. Badaniami hałasu drogowego objęto miejscowości: Nisko

Rysunek 99 Mapa pomiaru hałasu na terenie msc. Nisko



Źródło: wios.rzeszow.pl – raport 2011\_r4.pdf

Pomiary hałasu drogowego na terenie miasta przeprowadzono w 4 punktach pomiarowo-kontrolnych. W 3 punktach określano równoważny poziom hałasu LAeq dla pory dnia oraz prowadzono ewidencję natężenia i struktury ruchu pojazdów, ze szczególnym uwzględnieniem pojazdów ciężkich. Wartość długookresowego średniego poziomu dźwięku: LDWN i LN wyznaczono w 1 punkcie. Łączna długość przebadanych odcinków reprezentatywnych dróg wyniosła 1,2 km, co stanowi ok. 1,7 % długości dróg w mieście. Wybrane wyniki pomiarów przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 109 Hałas komunikacyjny w Nisku w 2011 r. – równoważny poziom dźwięku

Nazwa ulicy	Dopuszczalny Poziom LAeqD	Wynik Pomiaru LAeqD	Wielkość przekroczenia
		dB	
Dworcowa	55	68,6	13,6
Kolejowa	55	69,9	14,9
1000-lecia	60	68,6	8,6

Objaśnienia skrótów użytych w tabeli:

**LAeqD – równoważny poziom dźwięku A dla pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz.600 do godz. 2200),**

Źródło: wios.rzeszow.pl – raport 2011\_r4.pdf

We wszystkich punktach pomiarowo-kontrolnych stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych standardów akustycznych w stosunku do funkcji spełnianej przez teren. W odniesieniu do pomocniczej subiektywnej skali ocen odczucia uciążliwości hałasu Państwowego Zakładu Higieny uzyskane wyniki badań wskazują na dużą ( $63 \leq LAeq \leq 70$  dB) uciążliwość hałasu panującego w najbliższym otoczeniu analizowanych ulic Niska.

Hałas komunikacyjny na terenie Gminy Nisko można zdefiniować jako średnio uciążliwy dla środowiska. Warto jednak zaznaczyć, iż podwyższone natężenie hałasu występować może w pobliżu dróg oraz innych traktów komunikacyjnych. Na terenie Gminy Nisko występują:

- DK nr 19, relacji Lublin – Rzeszów (długość na terenie Gminy Nisko 19,074 km),
- DK nr 77, relacji Lipnik – Przemyśl (długość na terenie Gminy Nisko 9,501 km).
- Droga wojewódzka nr 858, relacji Zarzecze – Szczebrzeszyn (długość na terenie Gminy Nisko 5,216 km),
- Droga wojewódzka nr 872, relacji Łoniów – Nisko, (długość na terenie Gminy Nisko 5,596 km).
- Drogi powiatowe i gminne.

Jak wynika z badań prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, na terenie województwa podkarpackiego (w tym Gminy Nisko), najpowszechniejszym źródłem hałasu jest komunikacja i transport samochodowy. Pomiary prowadzone w zakresie efektu ekologicznego zrealizowanych inwestycji dowiodły, że działania związane z przebudową dróg, wymianą nawierzchni, montażem ekranów akustycznych prowadzą do ograniczenia przekroczeń dopuszczalnych norm w zakresie poziomu natężenia hałasu w środowisku.

## 16. PODSUMOWANIE MRL.

Tabela 110. Podsumowanie obszarów

Obszar	2014	2015	2016	2017	2018
Obszar 1. Gospodarka	-0,19	-0,26	-0,3	-0,31	-0,34
Obszar 2. Rynek pracy	-0,21	-0,12	-0,26	-0,39	-0,68
Obszar 3. Sytuacja materialna mieszkańców	-0,14	-0,18	-0,19	-0,25	-0,27
Obszar 4. Finanse lokalne	0,54	0,39	0,22	0,43	0,36
Obszar 5. Usługi i infrastruktura	-0,23	-0,11	-0,09	-0,18	-0,21
Obszar 6. Mieszkania	0,21	0,08	0,04	-0,09	0
Obszar 7. Kapitał społeczny	0,11	0,06	0,15	-0,03	-0,03
Obszar 8. Bezpieczeństwo	0,37	-0,16	0,07	-0,38	0,1
Obszar 9. Demografia	0,04	0,03	0,11	0,61	0,76
Obszar 10. Transport	-0,57	-0,53	-0,55	-0,41	-0,27
Obszar 11. Ład przestrzenny	-0,23	-0,2	-0,2	-0,18	-0,29
Obszar 12. Środowisko	0,02	0,01	0,04	0,04	0,02

W roku 2018 dystans rozwojowy (opóźnienia rozwojowe) stwierdzono w siedmiu analizowanych obszarach. W sześciu w/w obszarach niekorzystna sytuacja utrzymuje się przez cały okres analizy, ponadto w większości tych obszarów sytuacja się pogarsza. Największy dystans rozwojowy występuje w obszarze: Rynku pracy, gospodarki; ładu przestrzennego; transportu, które mają wpływ na sytuację materialną mieszkańców. Niekorzystna sytuacja występuje również w obszarze usług i infrastruktury oraz kapitału społecznego, które mają wpływ na jakość życia mieszkańców gminy.

Gmina korzystnie rozwija się jedynie w obszarze finansów lokalnych, mieszkalnictwa, bezpieczeństwa, środowiska i szczególnie w demografii. Są to potencjały gminy, które mogą zostać również wykorzystane do przyszłego rozwoju.

W podsumowaniu należy stwierdzić, iż największą barierą rozwojową gminy jest za wolny lub ograniczony rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Ma to bezpośredni wpływ na rynek pracy, niskie dochody mieszkańców. Konsekwencją jest niski wskaźnik dochodów własnych Gminy, ograniczający zdolność do rozwoju infrastruktury publicznej, społecznej, czy nawet okołobiznesowej.

## ZESTAWIENIE WSKAŹNIKÓW GŁÓWNYCH OCENIAJĄCYCH POZIOM ROZWOJU MIASTA

Tabela 111. Wskaźniki - Gospodarka

		DEMOGRAFIA					I. Gospodarka							
L.p.	Obszary/sołectwa	Powierzchnia obszaru	Liczba ludności				Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w CEIDG według miejsca prowadzenia działalności				Liczba miejsc pracy na terenie gminy i miasta			
							wskaźnik na poziomie gminy				wskaźnik na poziomie gminy			
						Referat Promocji, Spraw Społecznych, Działalności Gospodarczej i Sportu/CEIDG				Monitor Miast/dane POLTAX				
		2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019	2016	2017	2018	2019	
		km2	os.	os.	os.	os.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	
1.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	1,15	2028	2008	1 960	1 963				230				
2.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	4,98	2631	2601	2 544	2 516				188				
3.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	3,03	983	973	968	951				57				
4.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	5,38	1417	1419	1 382	1 419				102				
5.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	4,79	2078	2089	2 179	2 166				116				
6.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	7,83	1013	1012	1 070	1 070				28				
7.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	0,9793	558	557	542	550		b.d.		16	4007	3823	3850	b.d.
8.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	1,22	973	983	994	990				87				
9.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	0,2374	3584	3545	3 413	3 357				87				
10.	Sołectwo Zarzecze	19,8743	2943	2948	2 972	2 962				120				
11.	Sołectwo Raclawice	6,0394	1386	1376	1 406	1 395				65				
12.	Sołectwo Nowosielec	38,7571	1604	1615	1 594	1 597				61				
13.	Sołectwo Wolina	2,3488	438	439	420	418				10				
14.	Sołectwo Nowa Wieś	1,3487	322	315	322	303				8				
15.	Sołectwo Kończyce	13,0322	357	357	357	353				9				
16.	<b>Gmina Nisko</b>	110,9972	<b>22 315</b>	<b>22 237</b>	<b>22 123</b>	<b>22 010</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>1 184</b>				



Tabela 112. Wskaźniki - Rynek pracy

		II. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej												
L.p.	Obszary/sołectwa	Liczba osób bezrobotnych, które założyły własną firmę				Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym na 1000 mieszkańców				Różnica liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lat na 1000 mieszkańców				
		wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa				wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa				wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa				
		PUP w Nisku								Urząd Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich				
		2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019	
		os.	os.	os.	os.	os.	os.	os.	os.	os.	os.	os.	os.	
1.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	4	9	2	2	18	10	10	7	b.d.				-114
2.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	3	4	6	7	8	8	6	5					-58
3.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	3	3	0	1	7	11	12	15					-22
4.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	2	9	3	3	14	8	7	8					-27
5.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	4	2	3	5	11	10	10	10					-1
6.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	2	2	1	2	11	13	6	7					-18
7.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	1	1	2	1	18	7	6	4					-33
8.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	3	3	3	2	12	7	8	7					-86
9.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	9	13	8	6	10	7	8	8					-267
10.	Sołectwo Zarzecze	10	7	4	7	21	14	14	13					-19
11.	Sołectwo Raclawice	3	4	3	2	14	12	10	9					-48
12.	Sołectwo Nowosielec	1	3	2	6	19	14	10	9					-40
13.	Sołectwo Wolina	0	0	1	0	46	32	14	19					-14
14.	Sołectwo Nowa Wieś	0	1	0	0	25	35	12	10					-23
15.	Sołectwo Kończyce	0	0	1	0	39	36	22	20					11
16.	<b>Gmina Nisko</b>	<b>45</b>	<b>61</b>	<b>39</b>	<b>44</b>	<b>15</b>	<b>11</b>	<b>10</b>	<b>9</b>			<b>-75</b>		

Tabela 113. Wskaźniki - Sytuacja materialna mieszkańców i Stan finansów lokalnych

		III. Sytuacja materialna mieszkańców								IV. Stan finansów lokalnych			
L.p.	Obszary/sołectwa	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej (ogółem)				Liczba przyznanych zasiłków rodzinnych				Udział wydatków majątkowych budżetu gminy przypadających na 1000 mieszkańców			
		wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa				wskaźnik na poziomie gminy				wskaźnik na poziomie gminy			
		OPS w Nisku								Budżet Gminy i Miasta Nisko/Referat Finansowy			
		2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019
		os.	os.	os.	os.	os.	os.	os.	os.	PLN	PLN	PLN	PLN
1.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	56	96	85	25	1826	1890	1589	1417	531 874,80	534 794,03	936 998,33	1 495 350,14
2.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	73	129	38	70								
3.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	55	51	28	25								
4.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	44	50	33	29								
5.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	90	42	55	51								
6.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	59	63	58	41								
7.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	23	15	8	6								
8.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	31	27	20	16								
9.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	67	69	66	65								
10.	Sołectwo Zarzecze	162	132	84	69								
11.	Sołectwo Raclawice	123	75	52	52								
12.	Sołectwo Nowosielec	95	85	44	41								
13.	Sołectwo Wolina	40	30	14	8								
14.	Sołectwo Nowa Wieś	28	24	4	7								
15.	Sołectwo Kończyce	64	41	21									
16.	<b>Gmina Nisko</b>	<b>1 010</b>	<b>929</b>	<b>610</b>	<b>505</b>	<b>1 826</b>	<b>1 890</b>	<b>1 589</b>	<b>1 417</b>	<b>531 875</b>	<b>534 794</b>	<b>936 998</b>	<b>1 495 350</b>

Tabela 114. Wskaźniki - Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury

V. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury																					
L.p.	Obszary/sołectwa	Odsetek mieszkańców obsługiwanych przez sieć wodociągową w stosunku do łącznej liczby mieszkańców				Odsetek mieszkańców obsługiwanych przez sieć kanalizacyjną w stosunku do łącznej liczby mieszkańców				Powierzchnia obiektów infrastruktury kultury/sportu i rekreacji na 1000 mieszkańców				Stosunek liczby miejsc w żłobkach do liczby dzieci w wieku od 0 do 2 lat (%) - liczba miejsc w żłobkach				Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON w Sekcji I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi pod nr PKD 56.10.A (Restauracje i inne stałe placówki gastronomiczne) na 1000 mieszkańców			
		wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa				wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa				wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa				wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa				wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa			
		MZK sp. z o.o.								Referat Rozwoju Gospodarczego/UGiM Nisko				Sekretarz Gminy i Miasta Nisko/Rejestr żłobków				REGON			
		2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019
										m2	m2	m2	m2	os.	os.	os.	os.	szt.	szt.	szt.	szt.
1.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	166	171	201	206	326	328	343	351	1 512	1 527	1 565	1 562	7	5	4	8	2,96	2,99	3,57	4,58
2.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	262	266	303	305	369	370	389	392	299	303	310	634	4	5	7	3	1,52	1,92	3,14	3,18
3.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	134	154	205	210	134	147	227	233	0	0	0	0		2	1		0,00	0,00	0,00	0,00
4.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	396	406	447	452	271	307	357	365	0	0	0	0	1	1		3	1,41	1,41	1,45	1,41
5.	Osiedle NR 5 Nisko - Warcholy	453	473	513	525	400	425	487	506	650	646	620	623	7	8	8	4	0,00	0,00	0,00	0,00
6.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	170	190	241	255	202	209	251	259	284	285	269	269	4	6	2	3	0,00	0,00	0,93	0,93
7.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	143	146	156	159	137	143	159	159	0	0	0	0	5	3	2	2	0,00	0,00	0,00	0,00
8.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	111	114	136	138	90	93	119	123	0	0	0	0	5	4	13	20	0,00	0,00	0,00	0,00
9.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	27	27	28	28	35	35	36	36	161	162	207	210	23	20	17	15	0,00	0,00	0,00	0,30
10.	Sołectwo Zarzecze	676	692	719	734	393	493	559	576	372	372	369	370	6	7	8	5	1,02	1,02	1,01	1,01
11.	Sołectwo Raclawice	95	105	128	138	273	279	295	301	26	26	26	26	7	5	7	10	0,00	0,00	0,00	0,00
12.	Sołectwo Nowosielec	358	361	371	382	0	0	0	93	229	228	252	251	5	8	6	3	0,62	0,62	0,63	0,63
13.	Sołectwo Wolina	32	36	55	61	3	3	34	44	0	0	0	0	2	2	3	2	0,00	0,00	0,00	0,00
14.	Sołectwo Nowa Wieś	57	60	60	59	0	0	37	41	0	0	0	0	3	4	1	2	0,00	0,00	0,00	0,00
15.	Sołectwo Kończyce	84	87	89	91	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0,00	0,00	0,00	0,00
16.	<b>Gmina Nisko</b>	<b>3 164</b>	<b>3 288</b>	<b>3 652</b>	<b>3 743</b>	<b>2 633</b>	<b>2 832</b>	<b>3 293</b>	<b>3 479</b>	<b>339</b>	<b>340</b>	<b>349</b>	<b>388</b>	<b>80</b>	<b>80</b>	<b>80</b>	<b>80</b>	<b>0,72</b>	<b>0,76</b>	<b>0,99</b>	<b>1,14</b>

Tabela 115. Wskaźniki - Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie

VI. Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie								
Obszary/sołectwa	Liczba zamieszkałych lokali komunalnych na 1000 mieszkańców				Przeciętna powierzchnia użytkowa lokali mieszkalnych będących w dyspozycji gminy			
	wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa				wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa			
	Zarząd Budynków Komunalnych i Zieleni Miejskiej w Nisku							
	2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019
Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	15	14	14	14	33,86	34,86	34,94	34,94
Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	31	33	36	36	38,55	37,76	37,31	37,31
Osiedle NR 3 Nisko - Barce	0	0	0	0	0	0	0	0
Osiedle NR 4 Nisko - Malce	0	0	0	0	0	0	0	0
Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	0	0	0	0	0	0	0	0
Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	0	0	0	0	0	0	0	0
Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	0	0	0	0	0	0	0	0
Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	16	15	13	12	36,8	35,88	33,02	35,56
Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	0	0	0	0	0	0	0	0
Sołectwo Zarzecze	0	0	0	0	0	0	0	0
Sołectwo Raclawice	0	0	0	0	0	0	0	0
Sołectwo Nowosielec	0	0	0	0	0	0	0	0
Sołectwo Wolina	0	0	0	0	0	0	0	0
Sołectwo Nowa Wieś	0	0	0	0	0	0	0	0
Sołectwo Kończyce	0	0	0	0	0	0	0	0
<b>Gmina Nisko</b>	<b>6</b>	<b>6</b>	<b>6</b>	<b>6</b>	<b>36</b>	<b>36</b>	<b>35</b>	<b>36</b>

Tabela 116. Wskaźniki - Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy

		VII. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy											
L.p.	Obszary/sołectwa	Frekwencja wyborcza - wybory wójtów, burmistrzów i prezydentów miast – I tura				Liczba dzieci w pieczy zastępczej na 1000 mieszkańców				Liczba rodzin z asystentem rodziny na 1000 mieszkańców			
		wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa				wskaźnik na poziomie gminy				wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa			
		PKW				OPS w Nisku							
		2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019
		%	%	%	%								
1.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	45,08%	b.d.	49,80%	b.d.	2,29	1,21	1,18	0,64	0,49	0,50	0,00	0,00
2.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	41,87%		51,83%						2,28	2,31	2,75	4,77
3.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	43,13%		49,00%						0,00	0,00	0,00	0,00
4.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	48,26%		52,23%						0,71	0,00	0,00	0,70
5.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	46,53%		52,49%						1,44	0,48	0,00	0,00
6.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	54,67%		54,81%						0,99	0,00	0,00	0,00
7.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	39,46%		45,33%						1,79	0,00	1,85	0,00
8.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	39,46%		45,33%						0,00	1,02	0,00	0,00
9.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	39,14%		46,07%						0,56	0,56	0,29	0,30
10.	Sołectwo Zarzecze	46,55%		47,65%						1,36	1,70	0,67	1,01
11.	Sołectwo Raclawice	46,87%		49,63%						0,72	0,73	0,00	0,00
12.	Sołectwo Nowosielec	50,70%		50,54%						1,25	0,00	0,00	0,00
13.	Sołectwo Wolina	46,87%		49,63%						4,57	2,28	4,76	4,78
14.	Sołectwo Nowa Wieś	46,87%		49,63%						3,11	3,17	0,00	0,00
15.	Sołectwo Kończyce	50,70%		50,54%						0,00	0,00	0,00	0,00
16.	<b>Gmina Nisko</b>	<b>45,17%</b>	<b>0,00%</b>	<b>40,64%</b>	<b>0</b>	<b>2,29</b>	<b>1,21</b>	<b>1,18</b>	<b>0,64</b>	<b>1,12</b>	<b>0,85</b>	<b>0,59</b>	<b>0,86</b>

Tabela 117. Wskaźniki - Poziom bezpieczeństwa

		VIII. Poziom bezpieczeństwa							
L.p.	Obszary/sołectwa	Liczba niebieskich kart na 1000 mieszkańców				Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w sektorze Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (PKD: sekcja Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna)			
		wskaźnik na poziomie gminy				wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa			
		OPS w Nisku				REGON			
		2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019
1.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum					36	37	40	41
2.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum					17	18	23	23
3.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce					0	0	0	0
4.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce					2	2	2	2
5.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły					6	6	9	9
6.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina					0	0	0	0
7.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale					1	1	1	1
8.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	3,99	3,69	2,44	2,04	2	2	2	2
9.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia					5	5	8	10
10.	Sołectwo Zarzecze					6	6	8	8
11.	Sołectwo Raclawice					1	1	1	1
12.	Sołectwo Nowosielec					1	1	1	1
13.	Sołectwo Wolina					0	0	0	0
14.	Sołectwo Nowa Wieś					1	1	1	1
15.	Sołectwo Kończyce					0	0	0	0
16.	<b>Gmina Nisko</b>	<b>3,99</b>	<b>3,69</b>	<b>2,44</b>	<b>2,04</b>	<b>78</b>	<b>80</b>	<b>96</b>	<b>99</b>

Tabela 118. Wskaźniki - Sytuacja demograficzna

		IX. Sytuacja demograficzna											
L.p.	Obszary/sołectwa	Gęstość zaludnienia				Liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 15-64 lata				Liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców			
		wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa				wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa				wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa			
		Urząd Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich				Urząd Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich				Urząd Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich			
		2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019
1.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	1 763,48	1 746,09	1 704,35	1 706,96				0,30				253,18
2.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	528,31	1 746,09	510,84	505,22				0,35				104,13
3.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	324,42	1 746,09	319,47	313,86				0,12				157,73
4.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	263,38	1 746,09	256,88	263,75				0,31				119,80
5.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	433,82	1 746,09	454,91	452,19				0,21				116,34
6.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	129,37	1 746,09	136,65	136,65		b.d.		0,19		b.d.		161,68
7.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	569,79	1 746,09	553,46	561,63				0,27				94,55
8.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	797,54	1 746,09	814,75	811,48				0,13				179,80
9.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	15 096,88	1 746,09	14 376,58	14 140,69				0,08				238,61
10.	Sołectwo Zarzecze	148,08	1 746,09	149,54	149,04				0,22				152,60
11.	Sołectwo Raclawice	229,49	1 746,09	232,80	230,98				0,25				141,94
12.	Sołectwo Nowosielec	41,39	1 746,09	41,13	41,21				0,20				170,32
13.	Sołectwo Wolina	186,48	1 746,09	178,81	177,96				0,29				129,19
14.	Sołectwo Nowa Wieś	238,75	1 746,09	238,75	224,66				0,26				141,91
15.	Sołectwo Kończyce	27,39	1 746,09	27,39	27,09				0,21				144,48
16.	<b>Gmina Nisko</b>	<b>201</b>	<b>200</b>	<b>198</b>	<b>198</b>				<b>0,21</b>				<b>163,79</b>

Tabela 119. Wskaźniki - Dostępność komunikacyjna oraz ład i struktura przestrzenna obszaru

		X. Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna)								XI. ład i struktura przestrzenna obszaru							
L.p.	Obszary/sołectwa	Długość dróg o nawierzchni utwardzonej w stosunku do łącznej długości dróg w gminie				Udział długości dróg wymagających remontu w ogólnej długości dróg				Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy na 1 km2 powierzchni				Udział powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni gminy			
		wskaźnik na poziomie gminy				wskaźnik na poziomie gminy				wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa				wskaźnik na poziomie gminy			
		Referat Rozwoju Gospodarczego/UGiM Nisko				Referat Rozwoju Gospodarczego/UGiM Nisko				Referat Planowania Przestrzennego i Budownictwa/UGiM Nisko				Referat Planowania Przestrzennego i Budownictwa/UGiM Nisko			
		2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019
																m2	
1.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum									11,30	6,09	2,61	9,57				
2.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum									2,81	2,21	1,41	2,61				
3.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce									3,63	0,66	2,31	2,64				
4.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce									2,23	0,19	1,12	1,86				
5.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły									4,38	2,09	6,05	3,97				
6.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina									1,79	0,51	0,77	0,77				
7.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale		b.d.		110,001		b.d.		29,744	0,00	4,08	4,08	2,04		b.d.	480287	
8.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO									3,28	6,56	1,64	5,74				
9.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia									0,00	8,42	16,85	8,42				
10.	Sołectwo Zarzeczce									1,01	1,21	1,86	1,31				
11.	Sołectwo Raclawice									2,32	1,82	1,99	1,66				
12.	Sołectwo Nowosielec									0,26	0,10	0,41	0,28				
13.	Sołectwo Wolina									0,85	1,28	0,85	2,13				
14.	Sołectwo Nowa Wieś									0,00	0,00	0,00	0,74				
15.	Sołectwo Kończyce									0,54	0,08	0,23	0,61				
16.	<b>Gmina Nisko</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>110</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>29,74</b>	<b>1,28</b>	<b>0,83</b>	<b>1,24</b>	<b>1,25</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>480 287</b>



Tabela 120. Wskaźniki - Lokalne środowisko przyrodnicze.

		XII. Lokalne środowisko przyrodnicze																			
L.p.	Obszary/sołectwa	Masa wyrobów zawierających azbest na 1km2				Liczba mieszkań, w których dokonano wymiany systemu ogrzewania w ramach programów ograniczania niskiej emisji na 1 km2				Średnioroczne stężenie benzo(a)pirenu				Średnioroczne stężenie PM10				Średnioroczne stężenie PM2,5			
		wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa				wskaźnik na poziomie osiedla/sołectwa				wskaźnik na poziomie gminy				wskaźnik na poziomie gminy				wskaźnik na poziomie gminy			
		Referat Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej/UGiM Nisko				Referat Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej/UGiM Nisko				Referat Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej/UGiM Nisko				Referat Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej/UGiM Nisko				Referat Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej/UGiM Nisko			
		2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019	2014	2015	2018	2019
		Mg=T	Mg=T	Mg=T	Mg=T	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.
1.	Osiedle NR 1 Nisko - Centrum	17,05	15,44	15,12	14,68	0,00	0,00	0,00	0,00												
2.	Osiedle NR 2 Nisko - Centrum	8,62	8,62	2,86	2,86	0,00	0,00	0,00	0,00												
3.	Osiedle NR 3 Nisko - Barce	10,25	9,29	7,93	7,93	0,00	0,00	0,00	0,00												
4.	Osiedle NR 4 Nisko - Malce	1,55	1,55	0,86	0,86	0,00	0,00	0,00	0,00												
5.	Osiedle NR 5 Nisko - Warchoły	19,20	18,08	15,67	15,67	0,00	0,00	0,00	0,00												
6.	Osiedle NR 6 Nisko - Podwolina	6,68	5,40	4,65	4,65	0,00	0,00	0,00	0,00												
7.	Osiedle NR 7 Nisko - Moskale	4,93	4,93	2,30	2,30	0,00	0,00	0,00	0,00	3,4	4	3,1	2,6	32	30	31	26,8	25	23	24,1	20,3
8.	Osiedle NR 8 Nisko - Moskale - PGO	7,11	7,11	6,79	6,79	0,00	0,00	0,00	0,00												
9.	Osiedle NR 9 Nisko - Tysiąclecia	1,59	1,59	1,59	1,59	0,00	0,00	0,00	0,00												
10.	Sołectwo Zarzecze	5,07	4,71	4,71	4,13	0,00	0,00	0,00	0,00												
11.	Sołectwo Raclawice	8,83	8,77	8,77	8,16	0,00	0,00	0,00	0,00												
12.	Sołectwo Nowosielec	2,96	2,83	2,83	2,64	0,00	0,00	0,00	0,00												
13.	Sołectwo Wolina	6,77	6,77	6,77	6,77	0,00	0,00	0,00	0,00												
14.	Sołectwo Nowa Wieś	20,09	20,09	20,09	20,09	0,00	0,00	0,00	0,00												
15.	Sołectwo Kończyce	5,35	5,35	4,84	4,84	0,00	0,00	0,00	0,00												
16.	<b>Gmina Nisko</b>	<b>5,78</b>	<b>5,49</b>	<b>4,91</b>	<b>4,70</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>3,40</b>	<b>4,00</b>	<b>3,10</b>	<b>2,60</b>	<b>32,00</b>	<b>30,00</b>	<b>31,00</b>	<b>26,80</b>	<b>25,00</b>	<b>23,00</b>	<b>24,10</b>	<b>20,30</b>

## SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba działających firm wg. rejestru REGON.....	15
Tabela 2. Liczba firm wg. lokalizacji - teren miejski i teren wiejski gim Nisko .....	16
Tabela 3. Podmioty wg. klas wielkości na 1000 mieszkańców ogółem .....	21
Tabela 4. Potencjał ekonomiczny miasta z roku 2019 w porównaniu do roku 2018 .....	22
Tabela 5. Wskaźnik ekonomiczny miasta.....	23
Tabela 6. Liczba tworzonych miejsc pracy na terenie gim Nisko w okresie 1995 - 2018 .....	25
Tabela 7. Tereny inwestycyjne na terenie gim Nisko wg. mpzp.....	31
Tabela 8. Zmiana liczby firm wpisanych do rejestru REGON w okresie 2009 - 2019 .....	36
Tabela 9. Różnica liczby mieszkańców w gminie Nisko między wiekiem 10-24, a wiekiem 50-64 z podziałem na płeć.....	50
Tabela 10. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych ogółem w latach 2009-2019.....	51
Tabela 11. Udział osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym .....	52
Tabela 12. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2015 roku.....	54
Tabela 13. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2019 roku.....	55
Tabela 14. Liczba osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy .....	56
Tabela 15. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Nisko z terenu gminy i miasta Nisko .....	58
Tabela 16. Poziom bezrobocia wg. wykształcenia [%] .....	60
Tabela 17. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych z podziałem na płeć i wykształcenie w latach 2009 i 2019.....	60
Tabela 18. Różnica procentowa osób bezrobotnych z podziałem na płeć i wg. wykształcenia pomiędzy rokiem 2009 i 2019. ....	62
Tabela 19. Liczba absolwentów szkół ponadgimnazjalnych w gminie Nisko. ....	63
Tabela 20. Liczba absolwentów z wykształceniem wyższym z podziałem na kierunki rejestrowanych w latach 2009-2019.....	63
Tabela 21. Liczba absolwentów z wykształceniem średnim z podziałem na kierunki rejestrowanych w latach 2009-2019.....	68
Tabela 22. Zawody deficytowe i nadwyżkowe w latach 2015-2018 w powiecie nizańskim.....	69
Tabela 23. Oferty pracy w 2015 roku. ....	74
Tabela 24. Oferty pracy w 2018 roku. ....	74
Tabela 25. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie ogółem brutto według grup zawodowych w 2018 r. ....	81
Tabela 26. Przeciętne wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej .....	84
Tabela 27. Analiza budżetu Gminy Nisko wg. cen realnych.....	96
Tabela 28. Analiza wskaźnikowa Budżetu Gminy Nisko w okresie 2009 - 2024 .....	97
Tabela 29. Analiza porównawcza.....	99
Tabela 30. Prognoza budżetu Gminy Nisko w okresie 2020 - 2024 w cenach realnych .....	100
Tabela 31. Aktywność ekonomiczna mieszkańców .....	103
Tabela 32. Potencjał ekonomiczny miasta do finansowania własnego rozwoju .....	105
Tabela 33. Liczba podatników w wieku produkcyjnym na 1000 mieszkańców .....	105
Tabela 34. Wskaźnik dochodów uzyskiwanych z dz. gosp. ....	106
Tabela 35. Wskaźnik dochodów z tytułu umów o pracę.....	106
Tabela 36. Wskaźnik dochodów uzyskiwanych z tytułu rent i emerytur .....	107
Tabela 37. Wskaźnik liczba pracujących do liczby ogółem mieszkańców miasta .....	107
Tabela 38. Analiza kluczowych grup ekonomicznych dla przyszłego rozwoju miasta .....	108
Tabela 39. Analiza liczby osób wychodzących i wychodzących z rynku pracy.....	109
Tabela 40. Analiza dochodów dla grupy osób młodych, w wieku przedemerytalnym i emerytalnym. ....	110
Tabela 41. Podmioty ambulatoryjne.....	121
Tabela 42. Kadra medyczna.....	122

Tabela 43 Personel pracujący- pielęgniarki i położne .....	123
Tabela 44 Pielęgniarki i położne wg poziomu wykształcenia.....	124
Tabela 45 Zgony .....	125
Tabela 46 Zgony wg przyczyn .....	126
Tabela 47 Raport z działalności kina .....	130
Tabela 48 Raport z działalności kina cyfrowego .....	130
Tabela 49 Sprawozdanie z działalności NCK .....	131
Tabela 50 Liczba uczestników zespołów i kół zainteresowań .....	132
Tabela 51 Liczba odbiorców przedsięwzięć kulturalnych ogółem .....	133
Tabela 52 Dane liczbowe Miejskiej Biblioteki Publicznej w Nisku .....	134
Tabela 53 Liczba osób korzystających z oferty NCHIT.....	136
Tabela 54 Wykaz infrastruktury sportowo - rekreacyjnej na terenie gminy Nisko wg. zajmowanej powierzchni.....	154
Tabela 55 Wskaźnik w [m2] dostępności do terenów rekreacyjno- sportowych w gminie Nisko na jednego mieszkańca .....	156
Tabela 56 Powody przyznania pomocy.....	158
Tabela 57Liczba osób korzystających z pomocy OPS w gminie Nisko .....	159
Tabela 58 Opieka Społeczna i świadczenia na rzecz rodziny .....	159
Tabela 59Liczba ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności .....	160
Tabela 60 Poziom ubóstwa na terenie gminy Nisko .....	160
Tabela 61 Skala zjawiska przemocy w rodzinie.....	162
Tabela 62 Przedszkola i oddziały przedszkolne w 2019r.....	164
Tabela 63 Szkoły podstawowe i gimnazja w 2019r.....	165
Tabela 64. Współczynnik skolaryzacji w szkołach podstawowych .....	166
Tabela 65. Liczba uczniów w LO. w latach 2015-2020 .....	169
Tabela 66. Kierunki kształcenia w RCEZ .....	171
Tabela 67 Udział uczniów szkół średnich .....	175
Tabela 68 Udział mieszkańców gminy uczęszczających do szkół średnich na terenie miasta Nisko .....	176
Tabela 69 Absolwenci szkół średnich zarejestrowani w PUP wg. kierunków kształcenia.....	176
Tabela 70. Liczba ludności gminy wg. podziału na osiedla i sołectwa.....	186
Tabela 71. Spadek liczby mieszkańców centralnych osiedli w Nisku .....	187
Tabela 72. Placówki użyteczności publicznej w roku 2019.....	190
Tabela 73. Zmiana liczby podmiotów publicznych i prywatnych .....	193
Tabela 74. Stowarzyszenia na terenie Gminy Nisko (zwykłe).....	195
Tabela 75. Stowarzyszenia na terenie gminy Nisko (zarejestrowane w KRS) .....	196
Tabela 76. Fundacje na terenie gminy Nisko .....	202
Tabela 77. Analiza frekwencji wyborczych .....	204
Tabela 78. Aktywność obywatelska w latach 2014 - 2015 wg. obszarów gminy .....	205
Tabela 79. Aktywność obywatelska w latach 2018 - 2019 wg. obszarów gminy .....	206
Tabela 80. Analiza poziomu przestępczości.....	211
Tabela 81. Zdarzenia drogowe na terenie powiatu nizańskiego.....	214
Tabela 82. Liczba zdarzeń drogowych w latach 2014-2015.....	215
Tabela 83. Liczba zdarzeń drogowych w latach 2018-2019.....	216
Tabela 84. Struktura mieszkańców Niska, 2017 .....	221
Tabela 85. Liczba ludności gminy wg. podziału na osiedla i sołectwa.....	225
Tabela 86. Wskaźnik gęstości zaludnienia .....	226
Tabela 87. Zmiany demograficzne na terenie gminy w okresie 2014 - 2019.....	231
Tabela 88. Liczba ludności ogółem wg. podziału na płeć.....	233
Tabela 89. Liczba ludności wg. podziału na obszar miejski i wiejski .....	233
Tabela 90. Liczba ludności wg. grup ekonomicznych.....	234
Tabela 91. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi.....	234

Tabela 92. Ruch naturalny wg. płci [GUS BDL] .....	235
Tabela 93. Migracje wewnętrzne i zewnętrzne .....	235
Tabela 94. Rodzaje dróg na terenie gminy Nisko .....	241
Tabela 95. Długość dróg gminnych .....	242
Tabela 96. Długości dróg gminnych - obszar wiejski w roku 2016 i 2018 .....	242
Tabela 97. Długość dróg gminnych - obszar miejski w roku 2016 i 2018 .....	243
Tabela 98. Zdarzenia drogowe na terenie powiatu niżańskiego .....	244
Tabela 99. Liczba zdarzeń drogowych w latach 2014-2015 .....	245
Tabela 100. Liczba zdarzeń drogowych w latach 2018-2019 .....	246
Tabela 101. Liczba pojazdów samochodowych i ciągników .....	247
Tabela 102. Liczba pojazdów samochodowych i ciągników na 1000 ludności .....	248
Tabela 103. Ścieżki rowerowe na 10 tys. km <sup>2</sup> .....	249
Tabela 104. Kierunki polityki przestrzennej dla gminy Nisko. ....	253
Tabela 105. Podział gruntów wg. wykorzystania na terenie Gminy Nisko .....	255
Tabela 106. Podział powierzchni zabudowanych i zurbanizowanych na terenie gminy Nisko .....	257
Tabela 107. Długość sieci gazowej ogółem dla gminy Nisko w 2018 roku. ....	279
Tabela 108. Przyłącza, odbiorcy a także zużycie gazu w gminie Nisko w 2018 roku .....	280
Tabela 109. Hałas komunikacyjny w Nisku w 2011 r. – równoważny poziom dźwięku .....	285
Tabela 110. Podsumowanie obszarów .....	287
Tabela 111. Wskaźniki - Gospodarka .....	288
Tabela 112. Wskaźniki - Rynek pracy .....	289
Tabela 113. Wskaźniki - Sytuacja materialna mieszkańców i Stan finansów lokalnych .....	290
Tabela 114. Wskaźniki - Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury .....	291
Tabela 115. Wskaźniki - Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie .....	292
Tabela 116. Wskaźniki - Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy .....	293
Tabela 117. Wskaźniki - Poziom bezpieczeństwa .....	294
Tabela 118. Wskaźniki - Sytuacja demograficzna .....	295
Tabela 119. Wskaźniki - Dostępność komunikacyjna oraz ład i struktura przestrzenna obszaru .....	296
Tabela 120. Wskaźniki - Lokalne środowisko przyrodnicze. ....	297

## SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Podział firm wg. rodzaju prowadzonej działalności na terenie gminy Nisko .....	16
Rysunek 2. Podział firm wg. rodzaju prowadzonej działalności na terenie miasta Nisko .....	16
Rysunek 3. Liczba firm wg. rodzajów prowadzonej działalności na obszarze wiejskim gminy Nisko .....	17
Rysunek 4. Zmiana liczby firm zarejestrowanych w rejestrze REGON ogółem .....	17
Rysunek 5. Zmiana liczby firm zarejestr. w rejestrze REGON w sektorze "przemysł i budownictwo" .....	17
Rysunek 6. Zmiana liczby zarejestr. firm w rejestrze REGON w sektorze "pozostała działalność" .....	18
Rysunek 7. Liczba firm działających na terenie g,im Nisko w roku 2019 wg. klasyfikacji PKD 2007 .....	20
Rysunek 8. Rysunek 17. Liczba firm działających na terenie g,im Nisko w roku 2009 wg. klasyfikacji PKD 2007 .....	21
Rysunek 9. Powiązania komunikacyjne - tereny inwestycyjne Nowosielec .....	28
Rysunek 10. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego .....	30
Rysunek 11. Zmiana liczby firm wg. wielkości zatrudnienia .....	37
Rysunek 12. Stopa bezrobocia w latach 2009-2019 w kraju, województwie i powiecie .....	45
Rysunek 13. Dystans dzielący Gminę Nisko w poziomie bezrobocia .....	46
Rysunek 14. Stopa bezrobocia rejestrowanego według stanu w końcu 2019 r. (w procentach) .....	47
Rysunek 15. Różnica liczby mieszkańców w kraju między wiekiem 10-24, a wiekiem 50-64 .....	49

Rysunek 16. Różnica liczby mieszkańców w województwie między wiekiem 10-24, a wiekiem 50-64..	49
Rysunek 17. Różnica liczby mieszkańców w powiecie między wiekiem 10-24, a wiekiem 50-64.	49
Rysunek 18. Różnica liczby mieszkańców w gminie Nisko między wiekiem 10-24, a wiekiem 50-64.	50
Rysunek 19. Poziom bezrobocia na terenie gminy Nisko w okresie 2009 - 2019	52
Rysunek 20. Dochody na 1 mieszkańca w gminie Nisko w latach 2009-2018	81
Rysunek 21. Zróżnicowanie poziomu wynagrodzeń wg zawodów w roku 2014	82
Rysunek 22. Stopa bezrobocia	85
Rysunek 23. Rozkład podmiotów gospodarki narodowej wg. klas wielkości	85
Rysunek 24. Wydatki na 1 mieszkańca	86
Rysunek 25. Szpital Powiatowy w Nisku	118
Rysunek 26. Lekarze pracujący wg podstawowego miejsca pracy	122
Rysunek 27. Pielęgniarki i położne wg poziomu wykształcenia	124
Rysunek 28. Zgony ogółem na 100 osób	125
Rysunek 29. Zgony osób z powodu nowotworów na 100 tys. ludności	127
Rysunek 30. Zgony osób z powodu chorób układu krążenia	127
Rysunek 31. Zgony kobiet z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. kobiet	127
Rysunek 32. Zgony mężczyzn z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. mężczyzn	128
Rysunek 33. Niżańskie Centrum Kultury "Sokół" w Nisku	128
Rysunek 34. Dane liczbowe Miejskiej Biblioteki Publicznej w Nisku	134
Rysunek 35. Struktura czytelników MBP w Nisku	135
Rysunek 36. NCHiT	135
Rysunek 37. Fotograf na wernisażu swoich prac	137
Rysunek 38. Kościół p.w. Św. Józefa w Nisku	143
Rysunek 39. Figura Najświętszego Serca Pana Jezusa w Nisku	143
Rysunek 40. Zespół dworsko - parkowy w Zarzeczu	144
Rysunek 41. Kościół w Nowosielcu	144
Rysunek 42. Kościół w Nisku - Malcach	145
Rysunek 43. Przyrodnicza ścieżka dydaktyczna w Leśnictwie "Zatyki"	148
Rysunek 44. Świadczenia na rzecz rodziny	160
Rysunek 45. Liceum Ogólnokształcące w Nisku	167
Rysunek 46. RCEZ w Nisku	168
Rysunek 47. Udział uczniów wg. kierunków kształcenia	172
Rysunek 48. Budynki mieszkalne w gminie od 2008 roku	182
Rysunek 49. Powierzchnia mieszkania zadowolająca ankietowanych	184
Rysunek 50. Ilość pokoi zadowolająca ankietowanych	185
Rysunek 51. Dochody na 1 członka rodziny	185
Rysunek 52. Podmioty publiczne i prywatne	193
Rysunek 53. Analiza przestępczości wg podziału na osiedla i sołectwa	213
Rysunek 54. Analiza porównawcza liczby zdarzeń drogowych pomiędzy rokiem 2014 a rokiem 2019.	217
Rysunek 55. Liczba wykorceń wg osiedli i sołectw na terenie gminy	218
Rysunek 56. Analiza zdarzeń w ramach KSR-G	219
Rysunek 57. Liczba ludności ogółem g i m Nisko wg. podziału na płeć [GUS BDL]	225
Rysunek 58. Analiza trendów demograficznych	225
Rysunek 59. Udział liczby kobiet i liczby mężczyzn w ogóle liczby mieszkańców gminy i miasta Nisko	227
Rysunek 60. Zmiana liczby ludności wg. grup ekonomicznych na terenie gminy i miasta Nisko	228
Rysunek 61. Zmiana liczby ludności wg. grup ekonomicznych na terenie miasta Nisko	228
Rysunek 62. Zmiana liczby osób w wieku produkcyjnym - analiza trendów	228
Rysunek 63. Analiza wskaźnika obciążenia demograficznego [GUS BDL]	229
Rysunek 64. Analiza trendów w obszarze przyrostu naturalnego	230

Rysunek 65. Analiza trendów w obszarze salda migracji.....	231
Rysunek 66 Najważniejsze szlaki komunikacyjne przechodzące przez gminę Nisko łączącą się w wymiarze krajowym i europejskim.....	241
Rysunek 67. Analiza porównawcza liczby zdarzeń drogowych pomiędzy rokiem 2014 a rokiem 2019. ....	247
Rysunek 68. Ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności.....	249
Rysunek 69. Powierzchnia gminy Nisko objęta obowiązującymi planami .....	252
Rysunek 70. Mapa kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nisko.....	254
Rysunek 71. Poziom zwodociągowania, skanalizowania i gazyfikacji gminy.....	258
Rysunek 71 – Mapa geośrodkowa Polski – arkusz Nisko .....	264
Rysunek 72 Mapa lokalizacji punktów pomiarowo-kontrolnych gleby .....	265
Rysunek 73 Struktura użytkowania gruntów rolnych w podziale na obszary ( stan na dzień 31-12-2019) .....	267
Rysunek 74 Struktura gruntów rolnych na terenie miejskim Gminy Nisko (stan na 31-12-2019).....	268
Rysunek 75 Struktura gruntów rolnych na terenie wiejskim Gminy Nisko (stan na 31-12-2019).....	268
Rysunek 76 Struktura gruntów na terenie miejskim Gminy Nisko (stan na 31-12-2019) .....	269
Rysunek 77 Struktura gruntów na terenie wiejskim Gminy Nisko (stan na 31-12-2019).....	269
Rysunek 78 Mapa podatności gleb na suszę na terenie Gminy Nisko .....	270
Rysunek 79 Lasy na terenie Gminy Nisko.....	272
Rysunek 80 Udział procentowy powierzchni lasów na terenie Gminy Nisko .....	272
Rysunek 81 Mapa głównych zbiorników wód podziemnych na terenie Gminy Nisko .....	273
Rysunek 82. Poziom zwodociągowania, skanalizowania i gazyfikacji gminy.....	274
Rysunek 83 Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej na terenie Gminy Nisko .....	275
Rysunek 84 Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej w podziale na obszar .....	276
Rysunek 85 Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w podziale na obszar .....	276
Rysunek 86 Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w podziale na obszar.....	276
Rysunek 87 Zużycie wody w m3 na 1 mieszkańca na terenie Gminy Nisko.....	277
Rysunek 88 Zużycie wody w m3 na 1 mieszkańca w podziale na obszar.....	277
Rysunek 89 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Nisko .....	277
Rysunek 90 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w podziale na obszar .....	278
Rysunek 91 Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania na terenie Gminy Nisko.....	278
Rysunek 92 Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w podziale na obszar .....	278
Rysunek 93 Ścieki oczyszczane odprowadzone w dam3 z terenu Gminy Nisko .....	279
Rysunek 94 Stanowisko pomiarowe monitoringu powietrza w województwie podkarpackim – Nisko).....	281
Rysunek 95. Stężenia pyłu PM10 i przekroczenia dobowe (WIOŚ Rzeszów Raport o stanie środowiska w r. 2017 .....	283
Rysunek 96. Stężenie pyłu PM2,5 i przekroczenia dobowe .....	283
Rysunek 97. Stężenie benzo(a)pirenu.....	284
Rysunek 98 Mapa pomiaru hałasu na terenie msc. Nisko.....	285